

THE GREAT CONTROVERSY 1911

ELLEN G. WHITE

Eztabaida Handia

Ellen G. White

Sarrera.....	4
1. kapitulua—Jerusalemaren suntsipena.....	14
2. kapitulua—Lehen mendeetan jazarpena.....	38
3. kapitulua—Iluntasun izpiritualaren garaia.....	49
4. kapitulua—Waldenses.....	63
5. kapitulua — John Wycliffe.....	83
6. kapitulua—Hus eta Jerome.....	103
7. kapitulua—Luteroren Erromatik bereiztea.....	129
8. kapitulua—Lutero Dietaren aurrean.....	158
9. kapitulua — Suitzako erreformatzailea.....	188
10. kapitulua — Erreformaren aurrerapena Alemanian.....	204
11. kapitulua—Printzeen protesta.....	218
12. kapitulua — Frantziako Erreforma.....	234
13. kapitulua — Herbehereak eta Eskandinavia.....	264
14. kapitulua — Geroago ingeles erreformatzaileak.....	273
15. kapitulua—Biblia eta Frantziako Iraultza.....	296
16. kapitulua—Aita erromesak.....	323
17. kapitulua—Goizeko heraldoak.....	335
18. kapitulua — Amerikako erreformatzaile bat.....	356
19. kapitulua—Argia iluntasunean zehar.....	385
20. kapitulua—Erljioen esnaera handia.....	394
21. kapitulua — Abisu bat baztertua.....	416
22. kapitulua — Betetako profeziak.....	434

23. kapitulua—Zer da Santutegia?.....	454
24. kapitulua— Santuen Santuan.....	469
25. kapitulua—Jainkoaren legea aldaezina.....	479
26. kapitulua — Erreforma lan bat.....	499
27. kapitulua—Berpizkunde modernoak.....	510
28. kapitulua—Bizitzaren erregistroari aurre egitea.....	531
29. kapitulua—Gaizkiaren jatorria.....	546
30. kapitulua—Gizakiaren eta Satanasen arteko etsaitasuna.....	561
31. kapitulua—Espiritu gaiztoen agentzia.....	569
32. kapitulua—Satanasen amarruak.....	577
33. kapitulua—Lehenengo engainu handia.....	592
34. kapitulua — Gure hildakoek hitz egin al digute?.....	614
35. kapitulua—Kontzientziaren askatasuna mehatxatuta.....	627
36. kapitulua—Gatazka hurbila.....	649
37. kapitulua — Liburu Santuak babesa.....	662
38. kapitulua—Azken abisua.....	673
39. kapitulua—Arazoen garaia.....	684
40. kapitulua—Jainkoaren herria askatua.....	709
41. kapitulua—Lurraren desolazioa.....	729
42. kapitulua — Eztabaida amaitu zen.....	739

Sarrera

Bekatua sartu baino lehen, Adamek bere Egilearekin komunio irekia izan zuen; baina gizakia Jainkoarengandik transgresioz bereizi zenez gero, giza arraza pribilegio handi honetatik moztu egin da. Erredentzio planaren bidez, ordea, lurreko biztanleek zeruarekin lotura izan dezaketen bide bat ireki da. Jainkoa gizakiekin komunikatu da bere Espirituaren bidez, eta jainkozko argia munduari eman zaio bere zerbitzari hautatuei errebelazio bidez. "Jainkoaren gizon santuak Espiritu Santuak hunkituta hitz egin zuten". 2 Pedro 1:21 .

Gizadiaren historiako lehen hogeita bostehun urteetan ez zen idatzizko errebelaziorik egon. Jainkoarengandik irakatsi zitzaienek, haien ezagutza besteei helarazten zieten, eta aitarengandik semeengana transmititzen zen, ondorengo belaunaldietan zehar. Idatzizko hitzaren prestaketa Moisesen garaian hasi zen. Inspiratutako errebelazio liburu inspiratu batean gorpuzten ziren orduan. Lan horrek jarraitu zuen hamasei ehun urteko aldi luzean —Moises, sorkuntzaren eta legearen historialaria, Joan, ebanjelioko egirik bikainenaren grabatzailera arte—.

Bibliak Jainkoa adierazten du bere egilea; hala ere, giza eskuz idatzi zuten; eta bere liburu ezberdinen estilo ezberdinean hainbat idazleren ezaugarriak aurkezten ditu. Agerratutako egiak "Jainkoaren inspirazioz emanak" dira (2 Timoteo 3:16); hala ere, gizonen hitzetan adierazten dira. Infinituak bere Espiritu Santuaren bidez argitu ditu bere zerbitzarien gogoetan eta bihotzetan. Ametsak eta ikuskerak, sinboloak eta irudiak eman

ditu; eta egia horrela agertu zitzaienek beraiek giza hizkuntzan gorpuztu dute pentsamendua.

Hamar Mandamentuak Jainkoak berak esan zituen, eta bere eskuz idatzi zituen. Jainkozkoak dira, eta ez giza osaerakoak. Baina Bibliak, Jainkoak emandako egiekin gizakien hizkuntzan adierazita, jainkozkoaren eta gizakiaren batasuna aurkezten du. Halako batasun bat Kristoren izaeran zegoen, Jainkoaren Semea eta gizakiaren Semea baitzen. Beraz, Biblian egia da, Kristori buruz bezala, «Hitza haragi egin eta gure artean bizi izan zela». Joan 1:14 .

Garai ezberdinetan idatziak, maila eta lanbidez eta dotazio mental eta espiritualetan oso desberdinak ziren gizonak, Bibliako liburuek kontraste zabala erakusten dute estiloan, baita zabaldutako gaien izaeran aniztasuna ere. Adierazpen forma desberdinak erabiltzen dituzte idazle ezberdinek; askotan egia bera deigarriagoa da batek beste batek baino. Eta hainbat idazlek gai bat aspektu eta harreman ezberdinetan aurkezten dutenez, irakurle azaleko, arduragabe edo aurreiritzidunari desadostasuna edo kontraesana ager daiteke, non ikasle gogoetatsu eta begirunez, ikuspen argiagoarekin, azpian dagoen harmonia antzematen duen.

Pertsona ezberdinen bitartez aurkezten den bezala, egia bere alderdi ezberdinetan azaleratzen da. Idazle bat gehiago harritu da gaiaren fase batekin; bere esperientziarekin edo bere pertzepzio eta balioespen ahalmenarekin bat egiten duten puntu horiek hartzen ditu; beste batek beste fase bat hartzen du; eta bakoitzak, Espiritu Santuaren gidaritzapean, bere gogoan gehien indarrez inprimatua dagoena bakoitzean egiaren alderdi ezberdin bat aurkezten du, baina harmonia perfektua denen artean. Eta horrela agerian dauden egiek bat egiten dute osotasun perfektu

bat eratzeko, gizakien beharrei erantzuteko egokitua bizitzako zirkunstantzia eta esperientzia guztietan.

Jainkoak atsegin izan du bere egia munduari komunikatzea giza agentzien bidez, eta berak, bere Espiritu Santuaren bidez, gizon kualifikatuak eta lan hau egiteko gaitu zituen. Gogoan gidatu zuen zer hitz egin eta zer idatzi aukeratzekoan. Altxorra lurrezko ontziei utzi zitzaion, baina, hala ere, Zerukoa da. Testigantza giza hizkuntzaren adierazpen inperfektuaren bidez transmititzen da, hala ere, Jainkoaren testigantza da; eta Jainkoaren seme-alaba obediente eta fededunak ikusten du bertan Jainkozko botere baten aintza, graziaz eta egiaz betea.

Bere hitzean, Jainkoak salbaziorako beharrezkoa den ezagutza eman die gizakiei. Eskritura Santuak bere borondatearen errebelazio autoritario eta hutsezin gisa onartu behar dira. Izaera estandarra, doktrinen agertzailea eta esperientziaren proba dira. «Jainkoak inspiratutako Eskritura oro ere baliagarria da irakasteko, errieta egiteko, zuzentzeko, zuzentasunean den irakaspenerako; Jainkoaren gizona osoa izan dadin, obra on guztietarako guztiz hornitua». 2 Timoteo 3:16, 17, RV

Hala ere, Jainkoak bere hitzaren bidez gizakiei bere borondatea agerian utzi izanak ez du alferrikakoa bihurtu Espiritu Santuaren presentzia eta gidaritza etengabea. Aitzitik, Espiritua gure Salbatzaileak agindu zuen, bere zerbitzariei hitza irekitzeko, haren irakaspenak argitzeko eta aplikatzeko. Eta Jainkoaren Espiritua izan zenez Biblia inspiratu zuena, ezinezkoa da Espirituaren irakaspena inoiz hitzaren kontrakoa izatea.

Espiritua ez zen eman eta ezin da inoiz eman Biblia

gainditzeko; izan ere, Liburu Santuak esplizituki adierazten du Jainkoaren hitza irakaspén eta esperientzia guztiak probatu behar dituen araua dela. Joanes apostoluak dio: "Ez sinistu espiritu guztiak, baina probatu espirituak Jainkoarenak diren ala ez: profeta faltsu asko mundura atera baitira". 1 Joan 4:1 . Eta Isaiasek dio: «Legeari eta testigantzari: hitz honen arabera hitz egiten ez badute, argirik ez dagoelako da». Isaias 8:20 .

Espiritu Santuaren obrari gaitzespen handia eman zaio, bere argitasuna aldarrikatuz, Jainkoaren hitzetik gidatu beharrik ez duela aitortzen duen klase baten akatsek. Arimako Jainkoaren ahotstzat hartzen dituzten inpresioak gobernatzen dituzte. Baina haien kontrolatzen dituen espiritua ez da Jainkoaren Espiritua. Inpresioen jarraipen honek, Liburu Santuak utzi gabe, nahasmena, engainua eta hondamena besterik ez du ekar dezake. Gaiztoaren diseinuak bultzatzeko baino ez du balio. Espiritu Santuaren ministerioa Kristoren elizarako berebiziko garrantzia duenez, Satanasen gailuetako bat da, muturreko eta fanatikoen akatsen bidez, Espirituaren lanari mespretxua botatzea eta Jainkoaren herria eragitea. alde batera utzi gure Jaunak berak eman duen indar iturri hau.

Jainkoaren hitzarekin bat etorritik, bere Espirituak bere lana jarraitu behar zuen ebanjelioaren dispensazioaren aldi osoan. Itun Zaharreko zein Berriko Eskriturak ematen ziren garaian, Espiritu Santuak ez zion utzi argia adimen indibidualei, Kanon Sakratuan gorpuztu beharreko errebelazioez gain. Bibliak berak kontatzen du nola, Espiritu Santuaren bidez, gizonek abisua, errieta, aholkua eta irakaskuntza jaso zuten, Eskrituretako ematearekin zerikusirik ez zuten gaietan. Eta aro ezberdinetako profetak aipatzen dira, haien esanak ez dira ezer jasotzen. Era berean, Eskrituraren kanonak itxi ondoren, Espiritu Santuak bere

obran jarraitu behar zuen oraindik, Jainkoaren seme-alabak argitu, abisatu eta kontsolatzeko.

Jesusek bere ikasleei hitzeman zien: «Aitak nire izenean bidaliko duen Espiritu Santua den Consolatzaila, berak irakatsiko dizue gauza guztiak, eta oroiaraziko dizue nik esan dizuedan guztia». "Bera, egiaren Espiritua, etortzen denean, berak gidatuko zaitu egia guztietara: ... eta etorriko diren gauzak erakutsiko dizkizu". Joan 14:26 ; 16:13 . Liburu Santuak argi eta garbi erakusten du promesa hauek, egun apostolikoetara mugatu izatetik, Kristoren elizara hedatzen direla aro guztietan. Salbatzaileak bere jarraitzaileei ziurtatzen die: "Beti nago zuekin, munduaren azkenera arte". Mateo 28:20 . Eta Paulok deklaratu du Espirituaren dohainak eta agerpenak elizan ezarri zirela "Santuak perfektionatzeko, ministerioaren lanerako, Kristoren gorputza eraikitzeko: denok fedearen batasunean etorri arte. , eta Jainkoaren Semearen ezagutzaz, gizon perfektu bati, Kristoren betetasunaren neurriraino". Efesoarrei 4:12, 13 .

Efesoko fededunek otoitz egin zuten apostoluak: «Jesu Kristo gure Jaunaren Jainkoak, aintzaren Aitak, eman dezazula *jakinduriaren eta agerpenaren Espiritua* haren ezagutzan ; jakin dezazuen zein den haren deiaren itxaropena, eta... zein den bere boterearen *izugarritzko handitasuna* sinesten dugun gutarrentzat». Efesoarrei 1:17-19 . Jainkoaren Espirituaren ministerioa Jainkoaren hitz santuaren gauza sakonak argitzeko eta adimenari irekitzeko, Paulok horrela eskatu zuen Efesoko elizaren bedeinkapena.

Mendekoste egunean Espiritu Santuaren agerpen zoragarriaren ondoren, Pedrok jendeari damu eta bataioa egitera gomendatu zuen Kristoren izenean, bere bekatuak barkatzeko; eta esan zuen: «Espiritu Santuaren dohaina jasoko duzue. Zeren

promesa zuentzat, eta zuen semeentzat, eta urrun dauden guztientzat baita, gure Jainko Jaunak deituko dituen guztientzat». Eginak 2:38, 39 .

Jainkoaren egun handiaren eszenekin berehala lotuta, Jaunak Joel profetaren bidez bere Espirituaren agerpen berezi bat agindu du. Joel 2:28 . Profezia honek betetze partziala jaso zuen Pentekoste egunean Espirituaren isurtzean; baina ebanjelioaren amaierako lanera joango den jainkozko graziaren agerpenean lortuko da bere betekizun osoa.

Ongiaren eta gaizkiaren arteko polemika handia intentsitatea handituko da denboraren amaieraraino. Garai guztietan Satanasen haserrea agertu izan da Kristoren elizaren aurka; eta Jainkoak bere grazia eta Espiritua eman dizkio bere herriari gaiztoaren boterearen aurka sendotzeko. Kristoren apostoluek bere ebanjelioa mundura eraman behar zutenean eta etorkizuneko aro guztietarako erregistratu behar zutenean, bereziki Espirituaren argitasunaz hornituak izan ziren. Baina eliza bere azken askapenera hurbiltzen den heinean, Satanek botere handiagoarekin lan egin behar du. "Haserre handia duela" jaisten da, badakielako denbora gutxi duela. Errebelazioa 12:12 . "Botere eta seinale eta mirari gezurretan" egingo du. 2 Tesalonikarrei 2:9 . Sei mila urtez Jainkoaren aingeruen artean garai batean gorena izan zen buru hori erabat makurtuta egon da iruzur eta hondamen lanetara. Eta lortutako trebetasun eta sotiltasun satanikoaren sakontasun guztiak, garaturiko ankerkeria guztiak, mendeetako borroka hauetan, Jainkoaren herriaren aurka eramango dira azken gatazkan. Eta arrisku denbora honetan Kristoren jarraitzaileak eraman behar dute munduari Jaunaren bigarren etorreraren abisua; eta herri bat prestatu behar da haren etorreran haren aitzinean egoteko,

«orbarik gabe eta errugabe». 2 Pedro 3:14 . Garai honetan jainkozko graziaren eta boterearen dotazio berezia ez da gutxiago behar elizari egun apostolikoetan baino.

Espiritu Santuaren argiztapenaren bitartez, ongiaren eta gaizkiaren arteko aspaldiko gatazkaren eszenak ireki zaizkio orrialde hauetako idazleari. Noizbehinka baimendu izan zait, aro ezberdinetan, Kristo, bizitzaren Printzea, gure salbamenaren Egilea, eta Satanas, gaizkiaren printzea, bekatuaren egilea, lehenaren arteko eztabaida handiaren funtzionamendua ikusteko. Jainkoaren lege santuaren urratzailea. SataneK Kristoren aurka duen etsaitasuna bere jarraitzaileen aurka agertu da. Jainkoaren lege-printzipioen gorroto bera, engainu-politika bera, zeinaren bidez akatsa egia gisa agertzera ematen den, zeinaren bidez giza legeak Jainkoaren legea ordezkutzen diren eta gizakiak kreatura gurtzera eramaten baititu Sortzailea baino. , iraganeko historia guztian aurki daiteke. Satanasen ahaleginak Jainkoaren izaera oker irudikatzeko, gizakiak Sortzailearen kontzepzio faltsu bat gogorarazteko eta, horrela, maitasunez baino beldurrez eta gorrotoz har dezatela; bere ahaleginak jainkozko legea alde batera uzteko, herria bere eskakizunetatik libre pentsatzera eramanez; eta bere engainuei aurre egitera ausartzen direnen kontrako jazarpena irmo jarraitu izan da garai guztietan. Patriarken, profeten eta apostoluen, martirien eta erreformatzaileen historian aurki daitezke.

Azken gatazka handian, SataneK politika bera erabiliko du, izpiritu bera agertuko du eta aurreko aro guztietan bezala helburu beraren alde lan egingo du. Izan dena, izango da, datorren borroka munduak inoiz ikusi ez duen intentsitate ikaragarri batez markatua izan ezik. Satanen engainuak soutilagoak izango dira, bere erasoak determinatuagoak. Posible

balitz, hautetsiak okertuko lituzke. Markos 13:22 , RV

Jainkoaren Espirituak bere hitzaren egia handiak, eta iraganeko eta etorkizuneko eszenak ireki dizkidanez, besteei ezagutaraztea eskatu didate horrela agerian geratu dena eztabaidaren historia jarraitzeko. iraganeko aroak, eta, batez ere, etorkizuneko borroka azkar hurbiltzen ari den argia argitzeko aurkeztea. Helburu horri jarraikiz, elizaren historiako gertakariak hautatzen eta biltzen saiatu naiz, munduari aldi desberdinetan eman zaizkion egia probatzaile handien zabalkundea antzemateko, hunkitu dutena. Satanen haserrea, eta mundu-zaleko eliza baten etsaitasuna, eta "beren bizitza hil arte maitatu ez zutenen testigantzak" mantendu ditu.

Erregistro hauetan gatazkaren aurreikuspen bat ikus dezakegu gure aurrean. Horiei dagokienez, Jainkoaren hitzaren argitan, eta bere Espirituaren argiz, agerian ikus ditzakegu gaiztoaren asmakizunak, eta bere etorreran Jaunaren aurrean «errutik gabe» aurkituko zirenak alde batera utzi behar dituzten arriskuak.

Iraganeko aroetan erreformaren aurrerapena markatu duten gertakari handiak historiako kontuak dira, mundu protestanteak oso ezagunak eta unibertsalki onartuak; inork ezeza ditzakeen gertakariak dira. Historia hau labur-labur aurkeztu dut, liburuaren esparruaren eta nahitaez ikusi beharreko laburtasunaren arabera, gertaerak haien aplikazioa egoki ulertzeko koherentea zirudien espazio txikian kondentsatu direlarik. Zenbait kasutan, historialari batek gertakariak hain bildu dituenen, laburbilduz, gaiaren ikuspegi integrala emateko edo xehetasunak modu egoki batean laburtu dituenen, bere hitzak aipatu dira; baina kasu batzuetan ez da kreditu zehatzik eman, aipamenak ez baitira idazle hori autoritate gisa aipatzeko

helburuarekin ematen, haren adierazpenak gaiaren aurkezpen prestu eta indarrez ematen duelako baizik. Gure garaian erreforma-lana aurrera eramán zutenen esperientzia eta ikuspuntuak kontatzerakoan, antzeko erabilera egin zaie argitaratutako lanei.

Ez da hainbeste liburu honen xedea antzinako garaietako borrokei buruzko egia berriak aurkeztea, datozen gertakariekin zerikusia duten gertakariak eta printzipioak azaleratzea baino. Hala ere, argiaren eta iluntasunaren indarren arteko eztabaidaren parte gisa ikusita, iraganeko erregistro hauek guztiek esanahi berri bat dutela ikusten da; eta haien bidez argi bat igortzen da etorkizunaren gainean, iragan mendeetako erreformatzaileak bezala, lurreko ongi guztiaren arriskuan ere, «Jainkoaren hitzaren eta Jesukristoren testigantza».

5. kapitulua — John Wycliffe

Egiaren eta akatsaren arteko eztabaida handiaren eszenak zabaltzea; Satanasen asmakizunak, eta hari ongi aurre egin ahal izateko bitartekoak agerian uztea; gaitzaren arazo handiaren konponbide egoki bat aurkeztea, bekatuaren jatorriari eta azken xedapenari halako argia emanaz, Jainkoaren justizia eta onginahia guztiz ager dadin bere izakiekiko tratu guztietan; eta bere legearen izaera santu eta aldaezina erakustea da liburu honen xedea. Haren eraginez arimak iluntasunaren boteretik libra daitezen, eta "argitan sailduen herentziaren partaide" bihur daitezen, maite gaituen eta guregatik bere burua eman duenaren laudoriorako, da idazlearen otoitz zorrotza. .

1. kapitulua—Jerusalemaren suntsipena

«Zuk ere ezagutuko bazenu, zure egun honetan behintzat, zure bakeari dagozkion gauzak! baina orain ezkutatuta daude zure begietatik. Zeren etorriko dira egunak, zure etsaiek lubaki bat botako dizuten inguruan, eta inguratuko zaituzte, eta gordeko zaituzte alde guztietatik, eta lurrarekin ezarriko zaituzte, eta zure seme-alabak zure barnean; eta ez dute zure baitan harri bata bestearen gainean utziko; ez baitzuen ezagutzen zure bisitaren garaia». Luke 19:42-44 .

Oliba gandorretik, Jesusek Jerusalemara begiratu zuen. Bidezkoa eta baketsua zen haren aurrean zabaldutako eszena. Pazko-garaia zen, eta lurralde guztietatik Jakobena seme-alabak han bildu ziren jai nazional handia ospatzeko. Lorategi eta mahastien erdian eta erromesen dendaz jositako malda berdeen artean, Israelgo hiriburuko terraza-muinoak, jauregi dotoreak eta baluarte erraldoiak altxatzen ziren. Siongo alabak bere harrotasunez esan zuen: Erregina eseri naiz eta ez dut atsekaberik ikusiko; orduan bezain maitagarria, eta Zeruairean mesedetan segurutzat joz, errege-joglarren abesten zuenean bezala: «Ederra egoeragatik, lur osoaren poza, Sion mendia da, ... Errege handiaren hiria. » Salmoa 48:2 . Bistan zeuden tenpluaren eraikin bikainak. Eguzkiaren izpiek marmolezko hormen elur zuritasuna argitzen zuten eta urrezko atetik, dorretik eta pinakulutik distiratsen zuten. "Edertasunaren perfekzioa" zen, judu nazioaren harrotasuna. Israelgo zein umek ikus zezakeen eszena alaitasun eta miresmen zirrararik gabe! Baina beste pentsamendu asko okupatu zuten Jesusen gogoan. «Hurbildu zenean, hiria ikusi zuen, eta haren gainean negar egin zuen». Lukas 19:41 . Sarrera garailearen poz unibertsalaren erdian, palmondo adarrek astintzen zuten bitartean, hosanna alaiek muinoen oihartzunak esnatzen zituzten bitartean, eta

milaka ahotsek errege izendatu zuten bitartean, munduaren Erredentorea bat-bateko eta misterioitsuko tristuraz gainezka zegoen. Bera, Jainkoaren Semea, Israelgo Agindua, zeinaren botereak heriotza konkistatu zuen eta bere hilobitik gatibu deitu zituen, malkotan zegoen, ez dolu arruntez, baizik eta agonia bizi eta ezin eutsiz.

Haren malkoak ez ziren beretzat, nahiz eta ongi bazekien bere oinak nora zebiltzan. Haren aurrean Getsemani zegoen, bere agonia hurbilaren agertokia. Ardi-atea ere bistan zegoen, mendeetan zehar sakrifiziorako biktimak eramane baitzituzten, eta "bilkume bat bezala hiltegiara eramane behar zenean" irekiko zitzaiona. Isaias 53:7 . Ez oso urrun zegoen Kalbarioa, gurutziltzatzeko lekua. Kristok laster urratu behar zuen bidetik iluntasun handiaren izua erori behar du bere arima bekaturako eskaintza egin behar zuelako. Hala ere, ez zen eszena hauen kontenplazioak itzala eman zion poztasun ordu honetan. Bere gizakiaz gairik larritasunaren iragarpenik ez zuen izpiritu berekoigabe hura lainotu. Negar egin zuen Jerusalemgo milaka kondenatuak zirela eta, bedeinkatzera eta salbatzera etorri zirenen itsutasuna eta errugabetasunagatik.

Jainkoaren fabore bereziaren eta zaindariaren zaintzaren mila urte baino gehiagoko historia, herri hautatuari agerraldia, Jesusen begietara zabalik zegoen. Moriah mendia zegoen, non promesaren semea, erresistentziarik gabeko biktima, Jainkoaren Semearen eskaintzaren aldarearen ikurrari lotua zegoen. Han fededunen aitari berretsi zitzaion bedeinkapenaren ituna, promesa mesianiko loriatsua. Hasiara 22:9, 16-18 . Bertan Ornan laraitik zerura igotzen zen sakrifizioaren garrek alde batera utzi zuten aingeru suntsitzailearen ezpata (1 Kronikak 21) Salbatzailearen sakrifizioaren eta errudunen arteko

bitartekaritzaren sinbolo egokia. Jerusalem Jainkoaren ohorea izan zen lur guztien gainetik. Jaunak "Sion aukeratu" zuen, "Bere bizilekutzat nahi izan zuen". Salmoa 132:13 . Han, adin luzez, profeta santuek beren abisu mezuak esan zituzten. Han apaizek intsentsuak astintzen zituzten, eta intsentsu-hodeia, adoratzaileen otoitzekin, Jainkoaren aitzinean igo zen. Han egunero hildako bildotsen odola eskaintzen zen, Jainkoaren Bildotsa aurrera begira. Han agertu zuen Jehobak bere presentzia erruki-aulkiaren gaineko aintza-hodeian. Bertan lurra zeruarekin lotzen zuen eskailera mistiko horren oinarria zegoen (Hasiera 28:12 ; Joan 1:51) Jainkoaren aingeruak jaisten eta igotzen ziren eskailera hura, eta munduari denetan santuenera sartzeko bidea ireki zion. Israel nazio gisa zeruarekiko leialtasuna gorde izan balu, Jerusalem betiko geldituko zen, Jainkoaren hautetsia. Jeremias 17:21-25 . Baina aldeko jende horren historia atzerakada eta matxinadaren erregistroa izan zen. Zeruko graziari aurre egin zioten, beren pribilegioak abusatu eta aukerak arbuiaitu.

Israelek «Jainkoaren mezulariez iseka egin eta haren hitzak mespretxatu eta bere profetak gaizki erabili» bazituen ere (2 Kronikak 36:16), oraindik bere burua agertu zitzaien, «Jainko Jauna, errukitsua eta errukitsua, jasankorra,» eta ontasunean eta egian ugaria” (Irteera 34:6); behin eta berriz arbuioak gorabehera, haren errukiak bere erreguak jarraitu zituen. Aita batek bere ardurapeko semearekiko zuen maitasun errukitsua baino gehiagorekin, Jainkoak “bere mezulariez bidali zien, garaiz jaiki eta bidaliz; erruki izan baitzuen bere herriaz eta bere bizilekuaz». 2 Kronikak 36:15 . Erreklamazioak, othoitzak eta errieta huts egin zituenean, igorri zien zeruko oparirik onena; ez, zeru guztia isuri zuen Dohain bakar hartan.

Jainkoaren Semea bera bidali zen hiri inperienteari erregu egitera. Kristo izan zen Israel Egiptotik atera zuen mahatsondo eder gisa. 80:8 Salmoa . Bere eskuak kanporatu zituen jentilak aurretik. "Oso muino emankor batean" landatu zuen. Bere tutorearen ardurak babestu zuen. Haren zerbitzariak elikatzeko bidali zituzten. «Zer egin zitekeen gehiago nire mahastiari», dio, «bertan egin ez dudana?». Isaias 5:1-4 . Nahiz eta mahatsak atera behar zituela begiratu zuen, basa-mahatsak atera zituen, hala ere emankortasun-itxaropen oraindik irrika batekin etorri zen bere mahastira, agian suntsipenetik salba zitekeen. Bere mahatsondoaren inguruan zulatu zuen; Moztu eta zaindu zuen. Nekatu gabe zegoen bere landaketaren mahatsondo hau salbatzeko ahaleginetan.

Hiru urtez argiaren eta aintzaren Jauna bere herriaren artean sartu eta irten zen. «On egiten joan zen, eta deabruak zapaldutako guztiak sendatzen», bihotz hautsiak lotuz, lotuta zeudenak aske utziz, itsuei ikusmena berreskuratuz, herrenak eta gorrak entzuteko eraginez, garbituz. lepradunak, hilak piztuz, eta pobreei ebanjelioa predikatzen. Eginak 10:38 ; Luke 4:18 ; Mateo 11:5 . Klase guztiei zuzendu zitzaien graziazko dei hau: "Zatozte niregana, neketsu eta zamaturik zaudeten guztiok, eta atsedean emango dizuet". Mateo 11:28 .

Gaizki saritua onerako, eta bere maitasunaren gorrotoarekin (Salmoa 109:5) izan arren, irmo jarraitu zuen bere erruki-misioa. Ez ziren inoiz bere grazia bilatzen zutenak uxatu. Etxerik gabeko ibiltaria, gaitzespena eta pobrezia Bere eguneroko zortea, gizakien beharrianak zerbitzatzeko eta arintzeko bizi izan zen, biziaren dohaina onar zezaten erregutzeko. Errukiaren olatuak, bihotz burugogor haiek kolpatuak, errukizko marea indartsuago batean itzuli ziren,

maitasun adieraztezina. Baina Israel bere lagunik onena eta laguntzaile bakarrarengandik aldendu zen. Haren maitasunaren eskariak mespretxatuak izan ziren, bere aholkuak arbuiatuak, bere abisuak isekatuak.

Itxaropen eta barkamen ordua azkar pasatzen ari zen; Jainkoaren aserre luzaroan atzeratutako kopa ia beteta zegoen. Apostasia eta matxinada garaietan bilduz joan zen hodeia, orain zoritxarrez beltza, herri errudun baten gainera lehertzeaz zegoen; eta beren patutik salba zezakeena bakarrik arbuiatua, tratu txarra izana, baztertua eta laster gurutziltzatua izan zen. Kristo Kalbarioko gurutzean zintzilikatu behar zenean, Israelen eguna Jainkoaren aldeko eta bedeinkatutako nazio gisa amaituko zen. Arima bat bera ere galtzea mundu baten irabaziak eta altxorak infinituki gainditzen dituen kalamitatea da; baina Kristok Jerusalemera begiratzen zuen bitartean, hiri oso baten, nazio oso baten hondamena, haren aurrean zegoen hiri hura, nazio hura, behin Jainkoaren hautatua izan zena, bere altxor berezia.

Profetek negar egin zuten Israelen apostasia eta beren bekatuak bisitatzeko zituzten desolazio izugarriengatik. Jeremiasek bere begiak malko-iturri izatea nahi zuen, gau eta egun negar egin zezan bere herriaren alabaren hildakoengatik, gatibu eramanez zuten Jaunaren artaldeagatik. Jeremias 9:1 ; 13:17 . Zein zen, bada, bere begirada profetikoak hartu zuen haren atsekabea, ez urteak, aroak baizik! Aingeru suntsitzailea ezpataz altxatua ikusi zuen hain denbora luzez Jehobaren bizilekua izan zen hiriaren aurka. Oliba mendilerrotik, Titok eta bere armadak gero okupatu zuten tokitik, haranean zehar begiratu zituen gorte eta arkupe sakratuei, eta begi malkoz lausotuta ikusi zituen, perspektiba izugarrian, armada arrotzez inguratutako hormak. Gudara begira zebiltzan armaden urratsak entzun zituen.

Setiatutako hirian ogi eske negar egiten zuten ama eta haurren ahotsa entzun zuen. Ikusi zituen bere etxe santu eta ederra, bere jauregi eta dorreak, suari emanak, eta behin zutik zeuden tokian, hondamen kiskaldun pila bat besterik ez.

Mendeetan zehar begiratu, ituneko herria lurralde guztietan sakabanatuta ikusi zuen, «basamortuko itsasertzean hondamendiak bezala». Haren seme-alaben gainean erortzeko zorian dagoen denborazko ordainean, azken epaiketari bere zirriborroetara isuri behar zuen haserre-kopa hartako lehen zirriborroa besterik ez zuen ikusi. Jainkozko errukiak, amodio irrikatsuak, hitz dolutan aurkitu zuten ahotan: «Jerusalem, Jerusalem, profetak hiltzen dituzula eta zuri bidalitakoak harrika jartzen dituzula, zenbat aldiz bilduko nituzke zure seme-alabak, oilo batek berea biltzen duen bezala. oiloak bere hegoen azpian, eta ez duzu nahi!». O, zuk, beste guztien gainetik onetsitako nazioa, ezagutuko bazenu zure bisitaren garaia, eta zure bakeari dagozkion gauzak! Justiziaren aingerua gelditu naiz, damutzerara deitu zaitut, baina alferrik. Ez dira zerbitzariak, ordezkariak eta profetak soilik ukatu eta baztertu dituzunak, baizik eta Israelgo Santua, zure Salbatzailea. Suntsitzen bazara, zu bakarrik zara erantzule. «Ez zarete nigana etorriko, bizia izan dezazuen». Mateo 23:37 ; Joan 5:40 .

Kristok ikusi zuen Jerusalem sinesgabetasunean eta matxinadan gogortutako munduaren sinbolo bat, eta Jainkoaren ordain-epaiketari aurre egiten azkar. Eroritako arraza baten gaitzek, bere arimari estutu, bere ezpainetatik behartu zuten oihu izugarri latz hura. Bekatuaren erregistroa ikusi zuen giza miserian, malkoetan eta odoletan trazatua; Haren bihotza erruki infinituaz hunkitu zen lurreko gaizto eta sufrimenduz; Denak arintzeko irrika zuen. Baina haren eskuak ere ez lezake giza

zoritxarra atzera bueltatu; gutxik bilatuko lukete beren laguntza Iturri bakarra. Bere arima heriotzera isurtzeko prest zegoen, salbazioa haien eskura ekartzeko; baina gutxi etorriko ziren harengana bizia izan zezaten.

Zeruko Majestadea malkotan! Jainko infinituaren Semea izpirituan asaldua, larritasunez makurtua! Eszenak harriduraz bete zuen zeru guztia. Eszena horrek agerian uzten digu bekatuaren bekataritasun izugarria; erakusten du zein zaila den, Botere Infinituarentzat ere, errudunak Jainkoaren legea haustearen ondorioetatik salbatzea. Jesusek, azken belaunaldiari begira, Jerusalemen suntsipena eragin zuenaren antzeko engainu batean sartuta ikusi zuen mundua. Juduen bekatu handia Kristoren arbuioa izan zen; kristau munduaren bekatu handia Jainkoaren legea baztertzea izango litzateke, zeruan eta lurrian bere gobernuaren oinarria. Jehobaren aginduak mespretxatu eta ezerezean geratuko ziren. Milioika bekatuaren esklabuak, Satanasen esklaboak, bigarren heriotza jasatera kondenatuta, uko egingo liokete egiaren hitzak entzuteari beren bisita egunean. Itsutasun izugarria! zaletasun arraroa! Pazkoa baino bi egun lehenago, Kristo tenplutik azkenekoz alde egin zuenean, agintari juduen hipokresia salatu ondoren, berriro irten zen bere ikasleekin Oliba mendira eta beraiekin eseri zen, belar-hegalaren gainean. hiria. Berriro behatu zituen bere harresiak, bere dorreak eta bere jauregiak. Berriro ere ikusi zuen tenplua bere distira liluragarrian, edertasunaren diadema batek mendi sakratua koroatzen zuena.

Mila urte lehenago, salmistak Jainkoaren faborea handitu zuen Israeli bere etxe santua bere bizileku bihurtzean: «Salen ere bere tabernakulua da, eta bere bizilekua Sionen». “Judako tribua aukeratu zuen, maite zuen Sion mendia. Eta bere santutegia

eraiki zuen jauregi garaiak bezala». Salmoa 76:2 ; 78:68, 69 . Lehen tenplua Israelgo historiako garairik oparoenean eraiki zuten. Horretarako altxor biltegi handiak bildu zituen David erregeak, eta eraikitzeko planoak jainkozko inspirazioz egin zituen. 1 Kronikak 28:12, 19 . Salomonek, Israelgo erregeen artean jakintsuenak, amaitu zuen lana. Tenplu hau munduak inoiz ikusi duen eraikin bikainena izan zen. Hala ere, Jaunak esan zuen Hageo profetak bigarren tenpluari buruz: "Azken etxe honen aintza lehengoarena baino handiagoa izango da". "Herri guztiak astinduko ditut, eta nazio guztien Desira etorriko da, eta etxe hau aintzaz beteko dut, dio Armadetako Jaunak". Hageo 2:9, 7 . Nabukodonosorek tenplua suntsitu ondoren, Kristo jaio baino bostehun urte inguru berreraiki zuen, bizitza osoko gatibutasunetik herrialde galdu eta ia abandonatu batera itzuli zen herri batek. Baziren orduan haien artean Salomonen tenpluaren aintza ikusi zuten gizon zaharrak, eta eraikin berriaren oinarrian negar egin zutenak, lehengoaren aintxikiagoa izan behar zuela. Nagusi izan zen sentimendua indarrez deskribatzen du profetak: «Nor da zuen artean etxe hau bere lehen aintzan ikusi zuena? eta nola ikusten duzue orain? Ez al da zure begietan ezer ez bezala alderatuta?». Hageo 2:3 ; Esdras 3:12 . Orduan eman zen azken etxe honen aintza lehenarena baino handiagoa izango zelako promesa.

Baina bigarren tenpluak ez zuen lehena handitasunean berdindu; ezta lehen tenpluari zegokion jainkozko presentziaren seinale ikusgarri haiek ere santifikatu. Ez zegoen naturaz gaindiko boterearen adierazpenik bere dedikazioa markatzeko. Ez zen aintzako hodeirik ikusi altxatutako santutegia betetzeko. Ez zen zerutik surik jautsi bere aldarean sakrifizioa kontsumitzera. Xekina ez zen gehiago egon kerubinen artean

leku santuenean; ez ziran bertan arkitzen kutxa, erruki-aulkia eta testigantza-aulak. Zerutik ez zen ahotsik entzun apaiz galdetzaileari Jehobaren nahia ezagutarazteko.

Mendeetan zehar juduak alferrik ahalegindu ziren erakusten Ageok emandako Jainkoaren promesa non bete zen; hala ere, harrotasunak eta sinesgaitzak profetaren hitzen benetako esanahia itsutzen zuten haien adimena. Bigarren tenplua ez zen ohoratu Jehobaren aintzaren hodeiarekin, Jainkoaren beraren haragian ageri den Jainkoaren betetasuna gorputzez bizi zen baten presentzia biziarekin baizik. Nazareteko Gizonak epaitegi sakratuetan irakatsi eta sendatu zuenean bere tenplura iritsi zen “Nazio guztien nahia”. Kristoren aurrean, eta honetan bakarrik, bigarren tenpluak lehena glorian gainditu zuen. Baina Israelek eman zion zeruko oparia. Egun hartan bere urrezko atetik irten zen Irakasle xumearekin, aintza betiko alde egin zuen tenplutik. Dagoeneko bete ziren Salbatzailearen hitzak: «Zure etxea hutsik utzi duzue». Mateo 23:38 .

Ikasleak harriduraz eta harriduraz beteta zeuden Kristok tenplua iraultzearen iragarpenaz, eta haren hitzen esanahia hobeto ulertu nahi zuten. Aberastasuna, lana eta arkitektura-trebetasuna berrogei urte baino gehiagoz libreki erabili ziren bere distira hobetzeko. Herodes Handiak erromatarren aberastasunak eta juduen altxorak eman zizkion, eta munduko enperadoreak ere bere dohainekin aberastu zuen. Marmol zuriko bloke masiboak, ia primerako tamainakoak, Erromatik helarazitakoak, bere egituraren zati bat osatzen zuten; eta horiei dizipuluek beren Maisuaren arreta deitu zieten, esanez: «Ikusi nolako harriak eta zer eraikin dauden hemen!». Markos 13:1 .

Hitz hauei, Jesusek erantzun solemne eta harrigarria egin zien: «Egiaz diotsuet, ez da hemen harri bat bestearen gainean utziko, eroriko ez dena». Mateo 24:2 .

Jerusalemen iraultzearekin, dizipuluek Kristoren etorrera pertsonalaren gertakariak lotu zituzten denborazko aintzan, inperio unibertsalaren tronua hartzeko, judu impitenteak zigortzeko eta naziotik erromatarren uztarria hausteko. Jaunak esan zien bigarren aldiz etorriko zela. Horregatik, Jerusalemen aurkako epaiak aipatu zirenean, haien gogoak etorrera hartara itzuli ziren; eta Oliba mendian Salbatzailearen inguruan bildurik, galdetu zuten: «Noiz izango dira gauza hauek? eta zein izango da zure etorreraren eta munduaren amaieraren seinale? 3. bertsoa .

Etorkizuna errukiz estali zuten ikasleengandik. Garai hartan ongi ulertu izan balituzte bi gertaera izugarriak —Erredentorearen sufrimenduak eta heriotza, eta beren hiriaren eta tenpluaren suntsipena—, ikararez gainezka geratuko ziren. Kristok denboraren amaiera baino lehen gertatuko ziren gertakari nabarmenen eskema aurkeztu zien. Haren hitzak ez ziren orduan guztiz ulertu; baina haien esanahia zabaldu behar zen bere herriak bertan emandako instrukzioa behar zuen bezala. Berak esan zuen profetia bikoitza zen bere esanahia; Jerusalemen suntsipena iragartzen zuen bitartean, azken egun handiaren izuak ere aurreikusten zituen.

Jesusek aditzera eman zien ikasleei entzuleei Israel apostatatuaren gainean eroriko ziren epaiak, eta bereziki Mesias errefusatu eta gurutziltzatzeagatik etorriko zitzaien mendekua. Seinale nahastezinak klimax ikaragarriaren aurretik izango ziren. Ordu beldurgarria bat-batean eta azkar etorriko zen. Eta Salbatzaileak bere jarraitzaileei ohartarazi zien: «Hortaz, Daniel

profetak esandako desolazioaren higuingarria ikusiko duzuenean leku santuan egonik (irakurtzen duenak, uler dezala) orduan ihes egin bezate Judean daudenak. mendiak”. Mateo 24:15, 16 ; Lukas 21:20, 21 . Erromatarren estandar idolatroak lur santuan ezarri behar zirenean, harresietatik kanpo estadio batzuk hedatzen zirenean, orduan Kristoren jarraitzaileak segurtasuna aurkitu behar zuten ihesean. Abisu seinalea ikusi behar denean, ihes egingo luketenek ez dute atzerapenik egin behar. Judeako lurralde osoan, baita Jerusalemen bertan ere, ihes egiteko seinalea berehala bete behar da. Etxe-gainean egon zenak ez du bere etxera jaitsi behar, bere altxor preziatuenak gordetzera ere. Soroetan edo mahastietan lanean ari zirenek ez dute denborarik hartu behar, kanpoan utzitako jantziaren bila itzultzeko, egunaren beroan lan egiten zuten bitartean. Ez dute zalantzarik izan behar, suntsipen orokorrean sartu ez daitezen.

Herodesen erregealdian, Jerusalem asko edertu ez ezik, dorreak, harresiak eta gotorlekuak altxatuz, bere egoeraren indar naturala gehituz, itxuraz menderaezina bihurtu zen. Une honetan bere suntsipena publikoki iragarriko zuenak, bere garaian Noeren antzera, alarmista zorotzat hartuko zuen. Baina Kristok esan zuen: «Zerua eta lurra igaroko dira, baina nire hitzak ez dira igaroko». Mateo 24:35 . Bere bekatuengatik, Jerusalemen kontrako haserrea salatua izan zen, eta bere sinesmen ezegogorrek bere hondamena ziurtatu zuen.

Jaunak esan zuen Mikeas profetaren bidez: «Entzun hau, Jakoberen etxeko buruzagiak eta Israelgo etxeko buruzagiak, epaiaren gaitzespena eta zuzentasun oro galarazten duzuenok. Sion odolez eraikitzen dute, eta Jerusalem gaiztakeriaz. Bertako buruek sariagatik epaitzen dute, eta apaizek alokairuagatik irakasten dute, eta profetek jainko egiten dute diruagatik; gaitzik

ezin da gure gainera etorri». Mikeas 3:9-11 .

Hitz hauek zintzoki deskribatzen zituzten Jerusalemeko biztanle ustelak eta zuzenak. Jainkoaren legearen aginduak zurrin betetzen zituztela aldarrikatzen zuten bitartean, haren printzipio guztiak urratzen ari ziren. Gorroto zuten Kristo, bere garbitasunak eta santutasunak beren gaiztakeria agerian uzten zutelako; eta leporatzen zieten bekaturen ondorioz etorri zitzaizkien arazo guztien kausa zela. Bekaturik gabekoa zela bazekiten arren, bere heriotza nazio gisa haien segurtasunerako beharrezkoa zela adierazi zuten. «Horrela uzten badiogu», esan zuten judu buruzagiek, «guztiek sinetsiko dute harengan, eta erromatarrak etorriko dira eta kenduko dituzte gure lekua eta nazioa». Joan 11:48 . Kristo sakrifikatuko balitz, berriro ere herri indartsu eta batu bihurtuko lirateke. Hala arrazoitu zuten, eta bat etorri ziren beren apaiz nagusiaren erabakian, hobe zela gizon bat hiltzea, nazio osoa galtzea baino.

Horrela, judu buruzagiek "Sion odolez eta Jerusalem gaiztakeriaz" eraiki zuten. Mikeas 3:10 . Eta, hala ere, beren Salbatzailea hil zuten bitartean, Berak beren bekatuak epaitzen zituelako, halakoxea zen euren buruarekiko zuzentasuna, non euren burua Jainkoaren aldeko jendetzat hartzen zuten eta Jaunak beren etsaiengandik libratuko zituela espero zuten. «Horgatik», jarraitu zuen profetak, «Zegatik Sion soroa bezala goldatua izanen da, eta Jerusalem pilatu bihurtuko da, eta etxeke mendia basoko goi lekuak bezala». 12. bertsoa .

Ia berrogei urtez Jerusalemen kondena Kristok berak adierazi zuenetik, Jaunak hiriaren eta nazioaren gaineko epaiak atzeratu zituen. Zoragarria izan zen Jainkoak bere ebanjelioa baztertzan zutenen eta bere Semearen hiltzaileekiko izan zuen luze-patia. Fruiturik gabeko zuhaitzaren parabolak Jainkoak

nazio juduarekin izandako tratua adierazten zuen. Agindua atera zen: «Moztu; zergatik nahasten du lurra?». (Luke 13:7) baina jainkozko errukiek oraindik pixka bat gehiago galdu zuen. Oraindik asko zeuden juduen artean Kristoren izaera eta obraz ez zekitenak. Eta seme-alabek ez zuten haien gurasoek baztertu zuten aukeraz gozatu edo jaso. Apostoluen eta haien kideen predikuaren bidez, Jainkoak argia piztuko zien haien gainean; baimenduko zitzaien ikustea nola bete zen profetia, ez bakarrik Kristoren jaiotzan eta bizitzan, baizik eta haren heriotzan eta piztueran. Umeak etziran kondenatzen gurasoen bekatuengatik; baña, beren gurasoei emandako argi guzia ezaguturik, seme-alabek beren buruari emandako argi gehigarria baztertu zutenean, gurasoen bekatuen partaide egin ziren, eta beren gaiztakeriaren neurria bete zuten.

Jainkoaren pazientzia luzeak Jerusalemen aurrean juduak berretsi baino ez zituen egin beren burugabekeria burugogorra. Jesusen ikasleekiko gorroto eta ankerkerian baztertu zuten azken erruki eskaintza. Orduan, Jainkoak babesa kendu zien eta Satanengandik eta bere aingeruengandik bere indar mugatzailea kendu zuen, eta nazioa berak aukeratu zuen buruzagiaren menpe geratu zen. Haren seme-alabek Kristoren grazia arbuiatu zuten, zeinak beren bulkada gaiztoak menperatzeko aukera emango zien, eta orain hauek garaile bihurtu ziren. Satanek arimaren pasiorik gogorrenak eta gaiztoenak piztu zituen. Gizonek ez zuten arrazoitzen; bulkadak eta amorru itsuek kontrolatzen zuten arrazoitik kanpo zeuden. Bere krudeltasunean sataniko bihurtu ziren. Familian eta nazioan, klase gorenen eta txikienen artean, susmoa, bekaizkeria, gorrotoa, liskar, matxinada, hilketa zegoen. Ez zegoen inon segurtasunik. Lagunek eta senideek elkar traizionatu zuten. Gurasoek seme-alabak hil zituzten, eta

seme-alabak gurasoak. Herriaren agintariak ez zuten beren burua gobernatzeko botererik. Kontrolik gabeko pasioek tirano bihurtu zituzten. Juduek testigantza faltsua onartu zuten Jainkoaren Seme errugabea gaitzesteko. Orain akusazio faltsuek euren bizitza zalantzan jartzen zuten. Haien ekintzei esker, aspaldi ari ziren esaten: «Egin ezazue Israelgo Santua gure aurrean». Isaias 30:11 . Orain haien nahia bete zen. Jainkoaren beldurrak ez zituen gehiago asaldatu. Satan nazioaren buruan zegoen, eta agintari zibil eta erlijioso gorenak bere menpe zeuden.

Kontrako fakzioetako buruzagiek batzuetan bat egin zuten beren biktima dohatsuak arpilatzeko eta torturatzeko, eta berriro elkarren indarren gainera erori eta errukirik gabe hil zituzten. Tenpluaren santutasunak ere ezin izan zuen beren gogortasun izugarria galarazi. Ondorioak aldarearen aitzinean kolpatu zituzten, eta santutegia hildakoen gorpuekin kutsatu zen. Hala ere, beren ustekeria itsu eta blasfemoan, lan infernu horren bultzatzaileek publikoki adierazi zuten ez zutela Jerusalem suntsituko zenaren beldurrik, Jainkoaren hiria baitzen. Euren boterea sendoago ezartzeko, profeta faltsuak erorkatu zituzten, erromatarren legioak tenplua setiatzen ari ziren bitartean, herriak Jainkoarengandik askatzeko zain egon behar zuela aldarrikatzeko. Azkenera arte, jendetzak irmo eutsi zion Goi-Goikoa arerioen garaitzeko tartean sartuko zela sinesteari. Baina Israelek jainkozko babesa baztertu zuen, eta orain ez zuen defentsarik. Zoritxarreko Jerusalem! Barne-distentsioek hautsita, bata bestearen eskuek hildako seme-alaben odolak bere kaleak gorritzen zituen, ejertzito arrotzek bere gotorlekuak zapaldu eta gerrako gizonak hil zituzten bitartean!

Kristok Jerusalemen suntsipenari buruz emandako

iragarpen guztiak letraz bete ziren. Juduek bere abisu-hitzen egia bizi izan zuten: "Zuek neurtzen duzuen neurriarekin, berriro neurtuko zaizue". Mateo 7:2 .

Seinaleak eta mirariak agertu ziren, hondamendia eta hondamendia iragarritz. Gauaren erdian argi ez-natural batek tenpluaren eta aldarearen gainean argitu zuen. Ilunabarrean lainoen gainean gurdiak eta gerrako gizonak borrokarako biltzen ziren irudiak. Santutegian gauez zerbitzatzen zuten apaizak izututa zeuden soinu misterioetsuek; lurra dar-dar egin zuen, eta ahots ugari entzun ziren oihuka: «Goazen hemendik».

Ekialdeko ate handia, hain astuna zena ezen nekez itxi zezakeen hamaika gizonak, eta harri trinkozko zoladuran sakonki finkaturiko burdinezko barra izugarriek bermatzen zutena, gauerdian ireki zen, eraginik gabe.

Zazpi urtez, gizon batek Jerusalemgo kaleetan gora eta behera ibiltzen jarraitu zuen, hiriaren gainera etorriko ziren gaitzak iragartzen. Egunez eta gauez oihu egin zuen basatiak: «Ekialdeko ahots bat! mendebaldeko ahots bat! lau haizetako ahotsa! Jerusalem eta tenpluaren kontrako ahotsa! ezkongaien eta emaztegaien kontrako ahotsa! herri osoaren aurkako ahotsa!». Izaki arraro hau espetxeratu eta azotatu zuten, baina kexarik ez zitzaion ezpainenatik ihes egin. Irain eta tratu txarrak egiteko bakarrik erantzun zuen: "Ai, ai Jerusalem!" "Ai, ai hango biztanleak!" Haren abisu-oihua ez zen eten, iragartzen zuen setioan hil zuten arte.

Ez zen kristau bat ere hil Jerusalem suntsitzean. Kristok abisua eman zien bere ikasleei, eta haren hitzak sinisten zituzten guztiak zain zeuden agindutako seinalearen bila. «Jerusalem gudarosteez inguratuta ikusiko duzuenean», esan zuen Jesusek, «orduan jakin ezazue haren desolazioa gertu dagoela. Orduan,

Judean daudenak mendietara ihes egin dezatela; eta alde egin beza haren erdian daudenak». Lukas 21:20, 21 . Zestioeren menpeko erromatarrek hiria inguratu ondoren, ustekabeen bertan behera utzi zuten setioa, dena berehala erasotzeko aldekoa zirudienean. Setiatuek, erresistentzia arrakastatsuen etsituta, amore emateko bidean zeuden, erromatar jeneralak bere indarrak erretiratu zituenean, itxurazko arrazoirik gabe. Baina Jainkoaren probidentzia errukitsua gertaerak zuzentzen zituen bere herriaren onerako. Agindutako seinalea eman zitzaien zain zeuden kristauei, eta orain aukera bat eskaintzen zitzaien nahi zuten guztiei, Salbatzailearen abisua betetzeko. Gertaerak hain baztertuak izan ziren, ez juduek ez erromatarrek ez zuten kristauen ihesa oztopatu behar. Zestioak atzera egin zuenean, juduek, Jerusalemetik irtenda, bere gudarostearen atzetik jarraitu zuten; eta bi indarrak horrela bete-betean sartuta zeuden bitartean, kristauek hiria uzteko aukera izan zuten. Une honetan, herrialdea ere haiek atzematen ahaleginduko ziren etsaietatik garbitu zuten. Setioaren garaian, juduak Jerusalemen bildu ziren Tabernakuloen Jaia ospatzeko, eta horrela, lurralde osoko kristauek euren ihesa trabarik gabe egin ahal izan zuten. Berandu gabe ihes egin zuten leku seguru batera: Pella hirira, Preako lurraldean, Jordania haratago.

Judu-indarrak, Zestioeren eta bere armadaren atzetik zihoala, atzetik erori ziren erabateko suntsipenarekin mehatxatuz. Zailtasun handiz lortu zuten erromatarrek erretiroa egitea. Juduak ia galdu gabe ihes egin zuten, eta beren harrapakinarekin garaile itzuli ziren Jerusalemera. Hala ere itxurazko arrakasta horrek gaizkia besterik ez zien ekarri. Erromatarren aurkako erresistentzia egoskorren izpiritu hura inspiratu zien, hiri kondenatuari azkar esan ezinezko zorigaiztoa

ekarri zuena.

Ikaragarriak izan ziren Titok setioa berriro hasi zenean Jerusalem gainera eroritako hondamendiak. Hiria Pazko garaian inbertitu zen, milioika judu bere harresietan bildu zirenean. Haien hornidura-biltegiak, kontu handiz zainduz gero, biztanleak urtetan hornituko lituzkeenak, aurretik borrokan zeuden fakzioen jeloskortasunaren eta mendekuaren ondorioz suntsitu ziren, eta orain gosearen izugarrikeria guztiak bizi ziren. Gari neurri bat talentu baten truke saldu zen. Hain ziren gogorak goseak, non gizonak beren gerriko eta sandalien larrua eta ezkutuen estaldura hazten zituzten. Jende ugari lapurtu egiten zen gauez hiriko harresietatik kanpo hazten diren basalandareak biltzera, nahiz eta asko tortura krudelez atzeman eta hiltzen zituzten, eta askotan segurtasunez itzultzen zirenei hain arrisku handian bildutakoa lapurtzen zieten. Torturarik ankerrenak boterean zeudenek egiten zituzten, ezkutatu zitezkeen azken hornidura eskasak behartu zuten jendearengandik behartzeko. Eta ankerkeria hauek, beraiek ondo elikatuta zeuden eta etorkizunerako hornidura biltegi bat gordetzeko gogoia besterik ez zuten gizonak egiten zituzten.

Milaka gosete eta izurriteengatik hil ziren. Afektu naturala suntsitu egin zela zirudien. Senarrek emazteak lapurtzen zituzten, eta emazteak senarrak. Haurrak guraso zaharren ahotik janaria kentzen ikusiko ziren. Profetaren galdera: "Emakume batek ahantzi al dezake bere umetxoa?". Hiri kondenatu hartako harresien barruan erantzuna jaso zuen: "Emakume errukarridunen eskuek beren haurrak busti dituzte: haien haragia izan ziren nire herriaren alabaren suntsipenean". Isaias 49:15 ; Negarak 4:10 . Berriro ere bete zen hamalau mende lehenago emandako abisu-profezia: «Zuetako emakume samur eta

delikatua, oin-zola lurrean fintasun eta samurtasunagatik oin-zola ezartzera ausartuko ez zena, bere begia gaiztoa izango da bere bularreko senararentzat. , eta bere semearen, eta bere alabarengana, ... eta bere seme-alabekiko, zeren eta ezkutuan jango ditu gauza guztien faltagatik, zure etsaia zure atheetan estutuko zaituen setioan eta estutasunean. ” Deuteronomio 28:56,57 .

Erromatarren buruzagiak juduei izua ematen ahalegindu ziren eta horrela errenditzera eragitea. Harremanetan erresistentzia egin zuten preso haiek, azotatuak, torturatuak eta gurutziltzatuak izan ziren hiriko harresiaren aurrean. Egunero ehunka hiltzen ziren horrela, eta lan ikaragarriak jarraitu zuen, Josafaten haranean eta Kalbarioan, gurutzeak hain kopuru handitan altxatu ziren arte, non apenas zegoen haien artean mugitzeko lekurik. Hain ikaragarri bisitatu zen Pilatosen epaiketa-aulkiaren aurrean esandako imprekazio ikaragarri hura: «Bere odola gure gainean eta gure seme-alaben gainean». Mateo 27:25 .

Titok gogoz amaituko zuen eszena beldurgarriari, eta horrela Jerusalemi bere hondamenaren neurri osoa gordeko zuen. Izuz bete zen hildakoen gorpuak haranetan pilatan etzanda ikusi zituenean. Sartutako batek bezala, Olibetaren gandorretik tenplu bikainari begiratu zion eta harri bat ere ez ukitzeko agindua eman zuen. Gotorleku hau jabetzen saiatu baino lehen, dei zintzoa egin zion buruzagi juduei leku sakratua odolez kutsatzera behartu ez zezaten. Beste edozein tokitan atera eta borrokatuko balira, erromatarrek ez lukete tenpluko santutasuna urratuko. Josefok berak, deialdirik elokuente batez, errenditzeko eskatu zion, beren burua, beren hiria eta beren gurtza-lekua salbatzeko. Baina bere hitzei birao latzekin erantzun zitzaion.

Dardoak bota zizkioten, haien azken giza bitartekaria, zutik erreguka zebilela. Juduek baztertu zituzten Jainkoaren Semearen erreguak, eta orain gaitzespenak eta erreguak, azkenera arte erresistentziara joatea besterik ez zuten egin. Alferrik izan ziren Titoren ahaleginak tenplua salbatzeko; Harri bat bestearen gainean ez zela utziko deklaratu zuen baino handiagoak.

Buruzagi juduen burugogortasun itsuak eta setiatutako hiriaren barnean egindako krimen higuingarriek erromatarren izua eta haserrea piztu zuten, eta Titok azkenean tenplua gogor hartzea erabaki zuen. Hala ere, ahal izanez gero suntsipenetik salbatu behar zela zehaztu zuen. Baina haren aginduak ez ziren aintzat hartu. Gauez bere dendara erretiratu ondoren, juduek tenplutik irten eta kanpoan eraso zieten soldaduei. Borrokan, soldadu batek su-tiro bat bota zuen atariko irekidura batetik, eta berehala etxe santuaren inguruko zedroz betetako ganbarak sutan zeuden. Tito lekura joan zen, bere jeneral eta legionarioen atzetik, eta soldaduei suak itzaltzeko agindu zien. Haren hitzak kasurik gabe geratu ziren. Soldaduek sutsuak jaurti zituzten tenpluaren ondoko geletara, eta gero ezpatekin asko hil zituzten bertan aterpea aurkitu zutenak. Odola tenpluko eskaileretan behera jaisten zen ura bezala. Milaka eta milaka judu hil ziren. Guda hotsaren gainetik, ahotsak entzuten ziren oihuka: "Ichabod!" aintza aldendu da.

«Titori ezinezkoa zitzaion soldaduen amorrua kontrolatzea; bere ofizialekin sartu zen, eta eraikin sakratuaren barnealdea miatu zuen. Distirak harriduraz bete zituen; eta garrak oraindik leku santura sartu ez zirenez, azken ahalegina egin zuen hura salbatzeko, eta ateraz, berriz ere soldaduei gonbidapena eman zien suaren aurrerapena gelditzeko. Liberal zenturioia bere kargudunekin obedientzia behartzen ahalegindu

zen; baina enperadorearekiko errespetuak ere bide eman zion juduen kontrako etsai amorratuari, guduaren zirrara gogorrari eta arpilatzearen itxaropen ase ezinari. Soldaduek inguruan zuten guztia urrez distiratsu ikusten zuten, suaren argi basatian distira liluragarri egiten zuena; santutegian kalkulaezinak diren altxor gordetzen zirela suposatzen zuten. Soldadu batek, hauteman gabe, zuzi bat piztu zuen atearen gonien artean: eraikin osoa sutan zegoen instant batean. Ke eta su itsutzaileak atzera egitera behartu zituzten ofizialak, eta eraikin noblea bere patruaren esku geratu zen.

«Ikaragarritzko ikuskizuna zen erromatarrentzat, zer zen juduarentzat? Hiria agintzen zuen muinoaren gailur osoa, sumendi bat bezala sutan zegoen. Bata bestearen atzetik eraikinak erori ziren, izugarritzko talka batekin, eta suzko amildegian irentsi ziren. Zedrozko teilatuak suzko xaflak bezalakoak ziren; urrezko pinakuluek argi gorriaren iltzeak bezala distiratzen zuten; ate-dorreek su eta ke-zutabe altuak igortzen zituzten. Alboko muinoak argiztatuta zeuden; eta jende-talde ilunak ikusten ziren larritasun izugarrian suntsipenaren aurrerapenari begira: goiko hiriko harresiak eta altuerak aurpegiz gainezka zeuden, batzuk etsipenaren agoniaz zurbil, beste batzuk mendeku alferrikakoak begiz jota. Erromatarren soldaduen oihuak hara eta hona korrika zihoazela, eta sutan hiltzen ari ziren matxinatuen uluak, suaren orroarekin eta egur erortzen ziren trumoi-hotsarekin nahasten ziren. Mendien oihartzunek erantzun edo itzultzen zuten jendearen oihuak altueran; hormetan zehar oihuak eta garrasiak; Goseak hiltzen ari ziren gizonek beren indarrak bildu zituzten larritasun eta desolazio oihu bat botatzeko.

kanpotik datorren ikuskizuna baino are beldurgarriagoa

zen .

Gizon-emakumeak, zaharrak eta gazteak, matxinatuak eta apaizak, borrokan aritu zirenak eta errukia eskatzen zutenak, bereizkeriarik gabeko sarrasketan ebaki zituzten. Hildakoen kopurua hiltzaileena baino handiagoa zen. Legioniarrek hildako pilaren gainetik igo behar izan zuten sarraski lana aurrera eramateko».

Tenplua suntsitu ondoren, hiri osoa laster erori zen erromatarren esku. Juduen buruzagiek beren dorre menderaezinak utzi zituzten, eta Titok bakartiak aurkitu zituen. Harriturik begiratu zien, eta Jainkoak bere eskuetan eman zituela adierazi zuen; izan ere, motorrik ezin izan zitekeen, nahiz eta indartsua izan, almena ikaragarri horien aurka gailendu. Bai hiria eta bai tenplua zimenduak suntsitu zituzten, eta etxe santua zegoen lurra "soro bat bezala goldatu zen". Jeremias 26:18 . Ondorengo setioan eta sarraskian milioi bat pertsona baino gehiago hil ziren; bizirik atera zirenak gatibu gisa eraman zituzten, esklabo gisa salduak, Erromara arrastaka eraman zituzten konkistatzailearen garaipena onuratzera, anfiteatroetan basapiztietara bota zituzten edo etxerik gabeko ibiltari gisa sakabanatu zituzten lurrean zehar.

Juduek beren kateak landu zituzten; beraiek bete zuten mendekuaren kopa. Nazio bezala gertatu zitzairen erabateko suntsipenean, eta beren dispertsioan jarraitu zituzten zorigaitz guztietan, beren eskuek erein zuten uzta biltzen ari ziren. Profetak dio: «O Israel, zure burua suntsitu duzu». "Zure gaiztakeriagatik erori zara". Oseas 13:9 ; 14:1 . Haien sufrimenduak, maiz, Jainkoaren zuzeneko dekretuaren bidez bisitatutako zigor gisa irudikatzen dira. Horrela, engainatzaile handiak bere lana ezkutatu nahi du. Jainkozko maitasunaren eta

errukiaren arbuio burugogorrez, juduek Jainkoaren babesari haiengandik kentzea eragin zuten, eta Satanasi haiek gobernatzeko baimena eman zioten bere borondatearen arabera. Jerusalemen suntsitzean gauzatutako krudelkeria izugarriak Satanasen mendeku-ahalmenaren erakusgarri dira bere kontrolari uzten diotenengan.

Ezin dugu jakin zenbat zor diogun Kristori gozatzen dugun bakeagatik eta babesagatik. Jainkoaren indar mugatzailea da gizakia Satanen kontrolpean erabat igarotzea eragozten duena. The desobedienteek eta eskergabeek eskertzeko arrazoi handiak dituzte Jainkoaren erruki eta pazientzia luzeagatik gaiztoaren botere krudel eta gaiztoari eusteko. Baina gizonek jainkozko tolerantziaren mugak gainditzen dituztenean, muga hori kendu egiten da. Jainkoa ez da bekatariaren aurrean transgresioaren aurkako sententziaren berrero gisa; baina bere errukiaren baztertzailerak beretzat uzten ditu, haiek erein dutena biltzeko. Arbuiatutako argi izpi oro, mespretxatu edo aintzat hartu gabe abisu oro, askatzen den grina oro, Jainkoaren legearen transgresio oro, bere uzta hutsezina ematen duen ereindako hazia da. Jainkoaren Espiritua, etengabe erresistentzian, bekatariengandik urruntzen da azkenean, eta orduan ez da arimaren pasio gaiztoak kontrolatzeko ahalmenik, eta Satanasen gaiztakeria eta etsaitasunetik babesik. Jerusalem suntsitzea abisu beldurgarri eta solemne bat da jainkozko graziaren eskaintzei eta jainkozko errukiaren eskakizunei aurre egiten ari diren guztiei. Inoiz ez zen Jainkoaren bekatuarekiko gorrotoaren eta errudunen gainean eroriko den zigor ziurren testigantza erabakigarri eman.

Salbatzailearen profeziak Jerusalem epaien bisitari buruz beste betetze bat izatea da, zeinaren desolazio ikaragarri

hura itzal arin bat besterik ez baitzen. Aukeratutako hiriaren zorian Jainkoaren errukia baztertu eta bere legea zapaldu duen mundu baten hondamena ikus dezakegu. Ilunak dira lurak bere krimen mende luzeetan ikusi dituen giza miseriaren erregistroak. Bihotza gaixotzen da, eta gogoahultzen da kontenplazioan. Ikaragarriak izan dira Zeruko agintea baztertzearen ondorioak. Baina oraindik ilunagoa den eszena bat aurkezten da etorkizuneko errebelazioetan. Iraganeko erregistroak, zalaparta, gatazka eta iraultzen prozesio luzea, "gerlariaren gudua... zarata nahasiarekin eta jantziak odoletan bilduta" (Isaias 9:5), zer dira hauek, kontrastearekin. Jainkoaren Espiritu mugatzailea gaiztoengandik guztiz kenduko den egun hartako izuak, giza grina eta haserre satanikoaren ateraldiari eusteko ez! Munduak ikusiko ditu orduan, inoiz ez bezala, Satanen agintearen emaitzak.

Baina egun hartan, Jerusalemen suntsipen garaian bezala, Jainkoaren herria libratuko da, bizien artean idatzita aurkituko den oro. Isaias 4:3 . Kristok adierazi du bigarren aldiz etorriko dela bere leialak beregana biltzera: «Orduan, lurreko leinu guztiek negar egingo dute, eta ikusiko dute gizonaren Semea zeruko hodeietan indar eta aintza handiz datorrena. Eta bidaliko ditu bere aingeruak tronpeta-hots handiarekin, eta bilduko dituzte bere hautetsiak lau haizetatik, zeruko mutur batetik bestera». Mateo 24:30, 31 . Orduan Ebanjelioari obeditzen ez diotenak bere ahoko izpirituarekin hondatuko dira eta bere etorreraren distirarekin suntsituko dira. 2 Tesalonikarrei 2:8 . Antzinako Israelek bezala, gaiztoek beren burua suntsitzen dute; beren gaiztakeriagatik erortzen dira. Bekatuzko bizitzaz, Jainkoarekin hain armonian jarri dira, beren izaera gaiztoarekin hain gutxietsi da, non Haren aintzaren agerpena su

kontsumitzaile bat da haientzat.

Kontuz ibili daitezela gizakiak Kristoren hitzetan helarazi dien ikasgaia alde batera utzi ez dezaten. Bere ikasleei Jerusalem suntsipenaz ohartarazi zien bezala, hondamen hurbilaren seinalea emanenez, ihes egin zezaten; beraz, munduari ohartarazi dio azken suntsipenaren egunaz eta haren hurbiltzearen seinaleak eman dizkie, nahi duten guztiak etorriko den haserretik ihes egin dezaten. Jesusek honela dio: «Eguzkian, ilargian eta izarretan izango dira seinaleak; eta lurrean nazioen estutasuna». Luke 21:25 ; Mateo 24:29 ; Markatu 13:24-26 ; Apokalipsia 6:12-17 . Iragarle hauek ikusten dituztenak. Haren etorrera "gertu dela jakitea, baita ateetan ere". Mateo 24:33 . "Begira, beraz," bere abisua hitzak dira. Markatu 13:35 . Abisuari kasu egiten diotenak ez dira iluntasunean utziko, hori egun horrek ustekabean gainditu beharko lituzke. Baina begiratzen ez dutenei, «Jaunaren eguna hala dator gauean lapurra bezala». 1 Tesalonikarrei 5:2-5 .

Mundua ez dago garai honetako mezua kreditatzeko prest juduek Jerusalem Salbatzailearen abisua jasotzeko baino. Etorri ahal denean, Jainkoaren eguna etorriko zaie oharkabean gaizkileei. Bizitza bere borobil aldaezin gertatzen ari denean; gizonak plazeran, negozioetan, trafikoan, dirua irabazten ari direnean; buruzagi erlijiosoak munduaren aurrerapena eta argitasuna handitzen ari direnean, eta jendea segurtasun faltsu batean lotzen denean, orduan, gauerdiko lapurrak zaindu gabeko etxebizitzaren barruan lapurtzen duen bezala, halaxe etorriko da bat-bateko suntsipena arduragabe eta gaiztoen gainean, "eta ez dute ihes egingo". ”. 3. bertsoa .

2. kapitulua—Lehen mendeetan jazarpena

Jesusek bere ikasleei Jerusalemen patua eta bigarren etorrerako eszenak agerian utzi zituenean, bere herriaren esperientzia ere iragarri zuen haietatik kendu behar zuten garaitik, boterean eta aintzan itzultzeraino, haien askapenerako. Olibettatik Salvatoreak ikusi zituen ekaitzak erortzear zeuden eliza apostolikoari; eta etorkizunean sakonago barneratuz, haren begiak antzeman zituen iluntasunaren eta jazarpenaren hurrengo mendeetan bere jarraitzaileengana jo behar zuten ekaitz gogorak eta galtzaileak. Esangura izugarriko adierazpen labur batzuetan, mundu honetako agintariek Jainkoaren elizari emango zioten zatia iragarri zuen. Mateo 24:9, 21, 22 . Kristoren jarraitzaileek beren Maisuak egin zuten umiliazio, gaitzespen eta sufrimenduko bide bera egin behar dute. Munduaren Erredentorearen aurka lehertu zen etsaia bere izenean sinetsi behar zuten guztien aurka agertuko zen.

Hasierako elizaren historiak Salvatorearen hitzak bete zirela lekukotu zuen. Lurraren eta infernuko botereak Kristoren aurka jarri ziren bere jarraitzaileen pertsonan. Paganismoak aurreikusten zuen ebanjelioa garaile izango bazen, haren tenpluak eta aldareak ezabatuko zirela; horregatik bere indarrak bildu zituen kristautasuna suntsitzeko. Jazarpenaren suak piztu ziren. Kristauei ondasunak kendu eta etxetik bota zituzten. "Trieke borroka handia jasan zuten". Hebrearrei 10:32 . "Iseka eta azote krudelen epaiketa izan zuten, bai, loturak eta espetxeratzeak ere". Hebrearrei 11:36 . Jende askok odolarekin zigilatu zuten haien testigantza. Noble eta esklabo, aberats eta pobre, jakintsu eta ezjakin, errukirik gabe hil zituzten berdin.

Jazarpen hauek, Neronen mendean hasi ziren Pauloren

martirioaren garaian, mendeetan zehar haserre handiagoz edo gutxiagoz jarraitu zuten. Kristauei krimen ikaragarrienak faltuki leporatzen zieten eta hondamendi handien kausa zirela deklaratu zuten: gosea, izurritea eta lurrikara. Herriaren gorrotoaren eta susmoaren objektu bihurtu zirenez, informatzaileak prest zeuden, irabaziaren mesedetan, traizio egiteko. errugabea. Inperioaren aurkako matxino gisa, erlijioaren etsai gisa eta gizartearen izurrite gisa kondenatu zituzten. Piztietara bota edo anfiteatroetan bizirik erre zituzten kopuru handiak. Batzuk gurutziltzatuak izan ziren; beste batzuk animalia basatien larruaz estali eta txakurrek urratu zezaten arean sartu zituzten. Haien zigorra jai publikoetan entretenimendu nagusia izaten zen. Jendetza zabala bildu zen ikusmenaz gozatzeko eta barrez eta txaloz agurtu zituzten hilzorian zeuden agonia.

Aterpea bilatzen zuten toki guztietan, Kristoren jarraitzaileak harrapakinak bezala ehizatzen zituzten. Leku desolatu eta bakartietan ezkutatzera behartu zituzten. «Desegokia, atsekabea, oinazea; (hori ez zen mundua merezi:) basamortuetan, eta mendietan, eta lurreko zulo eta kobazuloetan ibili ziren. 37, 38 bertsoak . Katakunbek milaka lagunentzako aterpea eskaintzen zuten. Erroma hiriaren kanpoaldeko muinoen azpian, galeria luzeak lur eta harkaitz bidez tunelak egin zituzten; pasabide-sare ilun eta korapilatsua hiriko harresietatik haratago kilometroetan hedatzen zen. Lurpeko erretiro horietan Kristoren jarraitzaileek hildakoak lurperatzen zituzten; eta hemen ere, susmatu eta debekatuta, etxebizitza bat aurkitu zuten. Bizitza-emaileak borroka onetan borrokatu dutenak esnatuko dituenean, Kristogatik martiri asko aterako dira leize goibel haietatik.

Jazarpenik gogorrenaren pean, Jesusen lekuko hauek beren fedea kutsatu gabe mantendu zuten. Erosotasunik gabe egon arren, eguzkiaren argitik urrun, lurraren bultxo ilun baina adiskidetsuan etxea eginez, ez zuten kexarik egin. Fedezko, pazientziazko eta itxaropenezko hitzez elkar bultzatu zuten gabezia eta estutasuna jasatera. Lurreko bedeinkapen oro galtzeak ezin zituen behartu Kristoren sinesmenari uko egitera. Probak eta jazarpena atsedenera eta saria hurbiltzen zituzten urratsak baino ez ziren. Antzinako Jainkoaren zerbitzariak bezala, asko “torturatuak izan ziren, askapena onartu gabe; pizkunde hobea lor zezaten». 35. bertsoa . Hauek gogora ekartzen zituzten beren Maisuaren hitzak, Kristogatik jazarri zirenean, oso poztu behar zirela, zeren beren saria handia izango zela zeruan; zeren horrela profetak pertsegituak izan baitziren haien aurretik. Poztu egin ziren egiagatik sufritzeko merezi izan zirelako, eta triunfo-kantak igo ziren su kirrikatsuen artetik. Fedez gorantz begiraturik, Kristo eta aingeruak ikusi zituzten zeruko almenen gainean makurtuta, hara begira. interes sakonenarekin eta beren irmotasuna onespenearekin erreparatuz. Ahots bat jautsi zitzaion Jainkoaren tronutik: «Izan zaitez leial heriotzaraino, eta biziko koroa emango dizut». Apokalipsia 2:10

Alferrik izan ziren Satanasen ahaleginak Kristoren eliza bortizkeriaz suntsitzeko. Jesusen ikasleek beren bizitza eman zuten eztabaida handia ez zen eten estandarte fidel haiek euren postuan erori zirenean. Porrotarekin konkistatu zuten. Jainkoaren langileak hil ziren, baina bere lana etengabe aurrera joan zen. Ebanjelioak hedatzen jarraitu zuen eta bere atxikimenduen kopurua handitzen joan zen. Erromako arranoentzat ere eskuraezinak ziren eskualdeetan sartu zen. Esan

zuen kristau batek, jazarpena bultzatzen zuten agintari paganoekin aldarrikatuz: «Hil gaitzazu, torturatu, kondenatu...

Zure injustizia errugabeak garela frogatzen du. Ezta zure ankerkeriak ez dizu balio». Besteak konbentzitzera ekartzeko gonbidapen sendoagoa baino ez zen izan. «Zuek zenbat eta maizago mozten gaituzte, orduan eta gehiago hazten gara; kristauen odola hazia da». Tertuliano, *Apologia*, 50. paragrafoa.

Milaka espetxeratu eta hil zituzten, baina beste batzuk sortu ziren euren tokiak betetzera. Eta beren fedeagatik martirituak izan zirenak Kristorengandik bermatu eta konkistatzailetzat hartu zituzten. Borroka ona egin zuten, eta Kristo etorriko zenean jaso behar zuten gloriaren koroa. Jasaten zituzten sufrimenduek kristauek elkarrengana eta beren Erredentorera hurbildu zituzten. Haien adibide bizia eta hilzorian dagoen testigantza egiaren etengabeko lekuko izan ziren; eta gutxien espero zen lekuan, Satanasen menpekoak bere zerbitzua utzi eta Kristoren banderapean sartzen ari ziren.

Beraz, Satanek bere planak ezarri zituen Jainkoaren gobernuaren aurka arrakasta handiagoz borrokatzeko bere bandera kristau elizan jarritz. Kristoren jarraitzaileak engainatuko balira eta Jainkoaren desatseginera eramango balira, orduan haien indarra, sendotasuna eta irmotasuna huts egingo lukete, eta harrapakin erraz batean eroriko lirake.

Aurkari handia orain ahalegindu zen artifizioz irabazten indarrez lortu ez zuena. Jazarpena gelditu zen, eta haren ordeztasunaren eta munduko ohorearen erakargarri arriskutsuak ordezkatu zituzten. Idolatarrak kristau fedearen zati bat jasotzera eraman zituzten, beste egia funtsezkoak baztertzen zituzten bitartean. Jesus Jainkoaren Seme gisa onartzen zutela eta haren heriotzan eta piztueran sinesten zutela aldarrikatu

zuten, baina ez zuten bekatuaren konbentzimendurik eta ez zuten damurik edo bihotz-aldaketaren beharrik sentitzen. Beren aldetik kontzesio batzuekin kristauek kontzesioak egin behar zituztela proposatu zuten, guztiak Kristoren sinesmenaren plataforman bat zezaten.

Orain eliza arrisku beldurgarrian zegoen. Kartzela, tortura, sua eta ezpata bedeinkapenak ziren honekin alderatuta. Kristau batzuk tinko gelditu ziren, konpromisorik ezin zutela egin adieraziz.

Beste batzuk beren fedearen ezaugarri batzuk eman edo aldatzearen eta kristautasunaren zati bat onartu zutenekin bat egitearen aldekoak ziren, hau izan zitekeela beren erabateko konbertsiorako bidea. Hori larritasun sakoneko garaia izan zen Kristoren jarraitzaile fidelentzat. Kristautasunaren itxurazko kapa baten azpian, Satan bere burua elizara sartzen ari zen, haien fedea hondatzeko eta haien adimena egiaren hitzetik aldezteko.

Kristau gehienek euren estandarra jaistearen onartu zuten azkenean, eta kristautasunaren eta paganismoaren arteko batasuna sortu zen. Idoloen gurtzaleak konbertitu zirela aitortzen bazuten ere, eta elizarekin bat eginik, oraindik bere idolatriari eutsi zioten, beren gurtzaren objektuak Jesusen, eta baita Mariaren eta santuen irudietara bakarrik aldatuz. Idolatriaren legamia gaiztoak, horrela elizara ekarria, bere lan txarrarekin jarraitu zuen. Doktrina desagokiak, errito superstiziotsuak eta zeremonia idolatroak sartu ziren bere fedean eta gurtzan. Kristoren jarraitzaileak idolatroekin bat egin ahala, kristau erlijioa usteldu egin zen, eta elizak bere garbitasuna eta boterea galdu zituen. Baziren batzuk, ordea, eldarnio horiek engainatu ez zituztenak. Oraindik ere egiaren Egilearekiko leialtasuna

mantentzen zuten eta Jainkoa bakarrik gurtzen zuten.

Inoiz bi klase egon dira Kristoren jarraitzaile direla aitortzen dutenen artean. Klase batek Salbatzailearen bizitza aztertzen duen bitartean eta beren akatsak zuzentzen eta Ereduarekin bat egiten saiatzen diren bitartean, beste klaseak beren akatsak agerian uzten dituzten egia arrunt eta praktikoak baztertzen ditu. Bere egoerarik onenean ere eliza ez zegoen guztiz egiazko, garbi eta zintzoez osatua. Gure Salbatzaileak irakatsi zuen bekatuan borondatez egiten dutenak ez direla elizan jaso behar; hala ere, bere buruarekin lotu zituen izaeraz akatsak ziren gizonak, eta bere irakaspenen eta adibideen onurak eman zizkieten, haien akatsak ikusteko eta zuzentzeko aukera izan zezaten. Hamabi apostoluen artean traidore bat izan zen. Judas onartua izan zen, ez bere izaera akatsengatik, baina horiek gorabehera. Ikasleekin lotuta zegoen, Kristoren irakaspenaren eta adibidearen bidez, kristau izaera zer den ikas zezan, eta horrela bere akatsak ikustera, damutzera eta, jainkozko graziaren laguntzaz, bere arima garbitzera eramane zezan. "egia obeditzean". Baina Judas ez zen ibili haren gainera argitzeko hain dotoreki baimendutako argian. Bekatuan induljentziaz Satanasen tentazioak gonbidatu zituen. Bere izaera gaiztoak nagusitu ziren. Bere gogoan ilunpeko botereen menpe utzi zuen, haserretu zen bere akatsak gaitzetsi zituztenean, eta horrela bere Maisua traizionatzearen krimen beldurgarria egitera eramane zuten. Beraz, jainkoaren lanbidearen pean gaiztoa zaintzen duten guztiek gorroto dituzte beren bakea nahasten dituztenak, beren bekatuaren bidea gaitzetsiz. Aukera on bat aurkezten zaienean, Judasek bezala, beren onerako gaitzetsi nahi izan dituztenak salduko dituzte.

Apostoluek elizako jainkotasuna aitortzen zutenekin topo

egin zuten, ezkutuan gaizkia estimatzen ari ziren bitartean. Ananias eta Safirak engainatzaileen papera egin zuten, Jainkoaren alde sakrifizio oso bat egiten zutela itxuraz, beretzat zati bat gutiziaz atxikitzen ari zirenean. Egiaren Espirituak agerian utzi zien apostoluei itxuratzaille hauen benetako izaera, eta Jainkoaren epaiek elizak bere garbitasunetik kentzen zuten zikinkeria gaizto honetatik. Elizan Kristoren Espiritu zorrotzaren froga seinale hau izugarria izan zen hipokrita eta gaizkileentzat. Ezin zuten luzaroan egon Kristoren etengabeko ordezkari ziren ohiturez eta izaeraz; eta probak eta jazarpenak bere jarraitzaileengana iritsi zirenez, egiagatik guztia alde batera utzi nahi zutenek soilik haren ikasle izan nahi zuten. Horrela, jazarpenak jarraitzen zuen bitartean, eliza nahiko garbi geratu zen. Baina eten zen heinean, konbertituak gehitu zitzaizkion zintzoak eta dedikatuak ez zirenak, eta bidea zabalik zegoen Satanek oin bat lortzeko.

Baina ez dago argiaren printzearen eta iluntasunaren printzearen arteko batasunik, eta ezin da haien jarraitzaileen arteko batasunik egon. Kristauek paganismotik erdi konbertitu zirenekin elkartzea onartu zutenean, egiatik gero eta urrunago zihoan bide batean sartu ziren. Satanek poztu zuen Kristoren jarraitzaile asko engainatzea lortu zuelako. Orduan, bere boterea ekarri zuen hauei osoki eramateko, eta Jainkoari leial geratzen zirenak jazartzera bultzatu zituen. Inork ez zuen hain ongi ulertzen egiazko kristau-fedeari aurka egin behar zen garai batean haren defendatzaile izan zirenek bezain ongi; eta kristau apostata haiek, beren lagun erdi paganoekin batuz, Kristoren doktrinen ezaugarririk funtsezkoenen aurka zuzendu zuten beren borroka.

Borroka etsi bat eskatzen zuen leialak izango zirenentzat

apaiz-jantziz mozorrotu eta elizan sartzen ziren engainu eta hinguarrien aurka tinko egoteko. Biblia ez zen onartu fedearen estandar gisa. Erlijio-askatasunaren doktrina heresia deitzen zen eta haren defendatzaileak gorrotatu eta debekatuta zeuden.

Gatazka luze eta gogor baten ondoren, fededun gutxi batzuek eliza apostatuarekin batasun guztia desegitea erabaki zuten, baldin eta faltsukeriatik eta idolatriatik askatzeari uko egiten bazion. Banatzea guztiz beharrezkoa zela ikusi zuten, Jainkoaren hitza beteko bazuten. Ez ziren ausartu beren arimarentzat hilgarriak diren akatsak jasatera, eta haien seme-alaben eta haurren fedea arriskuan jarriko zuen eredia jartzen. Bakea eta batasuna ziurtatzeko prest zeuden Jainkoarekiko fideltasunarekin bat datorren edozein kontzesio egiteko; baina uste zuten bakea ere garestiegi erosiko zela printzipioaren sakrifizioan. Batasuna egiaren eta zuzentasunaren konpromezuaren bidez soilik berma zitekeen, orduan izan bedi aldea, eta baita gerra ere.

Ondo legoke elizarentzat eta munduarentzat arima irmo haiek eragiten zituzten printzipioak Jainkoaren ustezko jendearen bihotzetan berpiztuko balira. Kristau fedearen zutabe diren doktrinei dagokienez axolagabekeria kezkarria da. Iritzia gero eta handiagoa da, azken finean hauek ez dutela berebiziko garrantzia. Endekapen hau Satanasen eragileen eskuak indartzen ari da, eta, beraz, iraganeko aroetan fededunek euren bizitzak erresistentzia eta agerian uzteko arriskuan jarri zituzten teoria faltsuak eta engainu hilgarriak, Kristoren jarraitzaile direla dioten milaka lagunek begi onez ikusten dituzte orain.

Lehen kristauak herri berezi bat ziren. Haien jokaera errugabea eta sinesmen etengabea bekatariaren bakea asaldatzen zuen etengabeko errieta bat ziren. Nahiz eta kopuruz gutxi,

aberastasun, kargu edo ohorezko titulurik gabe, izua ziren gaizkileentzat haien izaera eta doktrinak ezagutzen ziren tokian. Beraz, gaiztoek gorrotatu zituzten, Abel Kain gaiztoak gorrotatu zuen bezala. Kainek Abel hil zuelako arrazoi beragatik, Espiritu Santuaren hertsapena kendu nahi zutenek, Jainkoaren herria hil zuten. Arrazoi beragatik juduek Salbatzailea baztertu eta gurutziltzatu zuten, bere izaeraren garbitasuna eta santutasuna haien berekoikeria eta ustelkeriari etengabeko errieta bat zelako. Kristoren egunetatik orain arte bere ikasle fidelek bekatuaren bideak maite eta jarraitzen dituztenen gorrotoa eta oposizioa piztu dituzte.

Nola deitu, bada, ebanjelioari bake mezua? Isaiasek Mesiasen jaiotza iragarri zuenean, "Bakearen Printzea" titulua eman zion. Aingeruek artzainei Kristo jaio zela iragartzen zutenean, Belengo lautadaren gainean abesten zuten: «Aintza Jainkoari goi-goian, eta lurrean bakea, gizonenganako borondate ona». Luke 2:14 . Adierazpen profetiko horien eta Kristoren hitzen artean kontraesana dirudi: "Ez naiz etorri bakea bidaltzera, ezpata baizik". Mateo 10:34 . Baina, ongi ulertuta, biak harmonia ezin hobean daude. Ebanjelioa bake mezua da. Kristautasuna sistema bat da, jaso eta obedituz, bakea, harmonia eta zoriona lurrean zehar zabalduko zituena. Kristoren erlijioak anaitasun estuan elkartuko ditu bere irakaspenak onartzen dituzten guztiak. Jesusen eginkizuna zen gizonak Jainkoarekin eta horrela elkarren artean adiskidetzea. Baina mundua, oro har, Satanen kontrolpean dago, Kristoren etsairik gogorrena. Ebanjelioak bizi-printzipioak aurkezten dizkie, beren ohiturekin eta nahiekin guztiz kontrakoak diren, eta horren aurka matxinatzen dira. Gorroto dute beren bekatuak agerian eta kondenatzen dituen garbitasuna, eta jazartzen eta suntsitzen

dituzte bere aldarrikapen justu eta santuak eskatuko lituzketenak. Zentzu honetan, gorrotoa eta liskarrak ekartzen dituen egia goratuek ebanjelioari ezpata deitzen diote.

Zintzoak gaiztoen eskutik jazarpena jasateko aukera ematen duen probidentzia misteriozua nahasmendu handia izan da fedean ahul diren askorentzat. Batzuk ere prest daude Jainkoarengan duten konfiantza baztertzeko, gizonen artean zintzoenak aurrera egiten jasaten duelako, hoberenak eta garbienak beren botere krudelak larritzen eta oinazetzen dituen bitartean. Nola, galdetzen da, zuzen eta errukitsua denak, eta boterean ere infinitua denak, jasan dezake halako injustizia eta zapalkuntza? Zerikusirik ez dugun galdera da. Jainkoak bere maitasunaren froga nahikoa eman digu, eta ez dugu bere ontasunaz zalantzan jarri behar, ezin baitugu bere probidentziaren funtzionamendua ulertu. Esan zien Salbatzaileak bere ikasleei, proba eta iluntasun egunetan haien arimak eragingo lituzkeen zalantzak ikusita: «Gogoratu esan nizuen hitzaz: Zerbitzaria ez da bere jauna baino handiagoa. Jazarri banaute, zu ere jazartuko zaituzte». Joan 15:20 . Jesusek guregatik sufritu zuen bere jarraitzaileetako batek gizon gaiztoen krudelkeriaren bidez sufritu dezakeen baino gehiago. Tortura eta martirioa jasatera deituak Jainkoaren Seme maitearen pausoak jarraitzen ari dira.

"Jauna ez da laxoa bere promesari dagokionez". 2 Pedro 3:9 . Ez ditu bere seme-alabak ahazten edo baztertzen; baina gaiztoei beren benetako izaera agerian uzten uzten die, bere borondatea egin nahi duenak ez dadin haien inguruan engainatu. Berriz ere, zintzoak atsekabearen labean jartzen dira, beraiek garbi ditzaten; beren adibideek fedearen eta jainkotasunaren errealitateaz konbentzi ditzaten beste batzuk; eta baita beren

jokaera koherentea gaiztoak eta sinesgabeak gaitzetsi ditzaten.

Jainkoak baimentzen die gaiztoei aurrera egiten eta haren aurka duten etsaitasuna agerian uzten, beren gaiztakeriaren neurria bete dutenean guztiek ikus dezaten haren justizia eta errukia beren erabateko suntsipenean. Bere mendekuaren eguna laster doa, bere legea hautsi eta bere herria zapaldu duten guztiek beren ekintzen ordain zuzena ezagutuko dutenean; Jainkoaren leialekiko ankerkeria edo injustizia ekintza oro Kristo berari egina balitz bezala zigortuko dutenean.

Bada beste galdera eta garrantzitsuagoa gaur egungo elizen arreta erakarri beharko lukeena. Paulo apostoluak dio: «Kristo Jesusengan jainkozko biziko diren guztiek jazarpena jasango dute». 2 Timoteo 3:12 . Zergatik da, bada, jazarpena lozorroan dagoela dirudienez? Arrazoi bakarra da elizak munduko estandarrarekin bat egin duela eta, beraz, ez duela oposiziorik esnatzen. Gaur egungo erlijioa ez da Kristoren eta bere apostoluen egunetan kristau fedea markatu zuen izaera garbi eta santua. Bekatuarekin konpromezuaren izpirituagatik bakarrik, Jainkoaren hitzaren egia handiak axolagabe ikusten direlako, elizan hain bizi-jainkotasun gutxi dagoelako, kristautasuna itxuraz hain ezaguna da munduan. Izan bedi hasierako elizaren fedearen eta boterearen berpizkundea, eta jazarpenaren izpiritua berpiztuko da, eta jazarpenaren suak piztuko dira.

3. kapitulua—Iluntasun izpiritualaren garaia

Paulo apostoluak, Tesalonikarrei zuzendutako bigarren gutunean, aita santuaren boterea ezartzea eragingo zuen apostasia handia iragarri zuen. Kristoren eguna ez zela etorriko deklaratu zuen, “lehen eroriko bat ez bada, eta bekatuaren gizona agertuko dela, galbidearen semea; Jainkoa deitzen den edo adoratzeko den guzien gañetik aurka egiten eta goratzen duena; beraz, Jainko gisa eserita dago Jainkoaren tenpluan, bere burua Jainkoa dela erakutsiz». Eta, gainera, apostoluak bere anaiei ohartarazten die: «Gaigabekeriaren misterioak jada funtzionatzen duela». 2 Tesalonikarrei 2:3, 4, 7 . Egun goiztiar hartan ere, elizara sartuz, Aita Santuaren garapenerako bidea prestatuko zuten akatsak ikusi zituen.

Pixkanaka-pixkanaka, hasieran ezkutuan eta isiltasunean, eta gero argiago indarra handitu eta gizakien adimenak kontrolatzen zituen heinean, «gaitzespenaren misterioak» bere lan engainagarri eta blasfemoa aurrera eramanean zuen. Ia oharkabean paganoaren ohiturek bere bidea aurkitu zuten kristau elizan. Konpromisoaren eta adostasunaren izpiritua mugatu zuten denbora batez elizak paganismoaren pean jasandako jazarpen gogorak. Baina jazarpena eten zenean, eta kristautasuna erregeen gorte eta jauregietan sartu zenean, albo batera utzi zuen Kristoren eta bere apostoluen soiltasun umila apaiz eta agintari paganoen handitasun eta harrotasunerako; eta Jainkoaren eskakizunen ordeztasun, giza teoriak eta tradizioak ordezkatu zituen. Konstantinoren konbertsio nominalak, IV. mendearen hasieran, poz handia eragin zuen; eta mundua, zuzentasun-forma batez estalirik, elizara sartu zen. Orain ustelkeria lanak azkar aurrera egin zuen. Paganismoa, garaitua

agertzen zen bitartean, konkistatzaile bihurtu zen. Bere izpirituak eliza kontrolatzen zuen. Bere doktrina, zeremonia eta sineskeriak Kristoren jarraitzaile aitortuen fedean eta gurtzan sartu ziren.

Paganismoaren eta kristautasunaren arteko konpromezu honek profezian iragartzen den "bekatuaren gizona"ren garapena eragin zuen Jainkoaren aurka eta gorai patzen zuela. Erlijio faltsuaren sistema erraldoi hori Satanen boterearen maisulana da, bere borondatearen arabera lurra gobernatzeko tronuan esertzeko egindako ahaleginen monumentua.

Satan behin saiatu zen Kristorekin konpromisoa osatzen. Tentazioaren basamortuan etorri zen Jainkoaren Semearengana, eta munduko erreinu guztiak eta haien aintza erakutsi zizkion, guztiak bere eskuetan emateko eskaini zuen, ilunpeko printzearen nagusitasuna aitortu nahi bazuen. Kristok errieta egin zion tentatzaile ausartari eta alde egitera behartu zuen. Baina Satanek arrakasta handiagoarekin aurkitzen du gizakiari tentazio berdinak aurkeztean. Munduko irabaziak eta ohoreak ziurtatzeko, eliza lurreko gizon handien faborea eta laguntza bilatzera eraman zuten; eta horrela Kristo arbuiatu ondoren, Satanas Erromako apezpikuaren ordezkariari leialtasuna ematera bultzatua izan zen.

Erromanismoaren doktrina nagusietako bat da Aita Santua Kristoren eliza unibertsalaren buru ikusgaia dela, munduko toki guztietako apezpikuen eta artzainen gaineko aginpide gorenarekin inbertitua. Hori baino gehiago, Aita Santuari Jainkoaren tituluak berak eman dizkiote. "Jainko Jauna Aita Santua" izena jarri diote (ikus Eranskina), eta hutsezintzat jo dute. Gizon guztien omenaldia eskatzen du. Satanek tentazioaren basamortuan eskatutako aldarrikapen bera oraindik

ere eskatzen du Erromako Elizaren bidez, eta jende ugari omen dago prest.

Baina Jainkoaren beldur eta begirunea dutenek zeruko hipotesi ausart hau betetzen dute Kristok etsai maltzuraren eskakizunei aurre egin bezala: "Agurtuko duzu zure Jainko Jauna, eta bera bakarrik zerbitzatuko duzu". Luke 4:8 . Jainkoak ez du inoiz iradokizunik eman bere hitzean gizonik izendatu duenik elizaren buru izateko. Aita Santuaren nagusitasunaren doktrina Eskrituretako irakaspenen aurka dago zuzenean. Aita Santuak ezin du Kristoren elizaren botererik izan usurpazioaren bidez izan ezik.

Erromanistek protestanteen aurka heresia eta benetako elizatik nahita bereizteko kargua jartzen jarraitu dute. Baina akusazio horiek beren buruari aplikatzen zaizkie. Horiek dira Kristoren bandera jarri eta «behin santuei eman zitzaien fedetik» alde egin zutenak. Judas 3 .

Satanek ondo zekien Eskritura Santuek gizonei ahalbidetuko ziela haren iruzurrak antzemateko eta bere botereari aurre egiteko. Munduaren Salbatzaileak ere bere erasoei aurre egin zien hitzaz. Ateraso guztietan, Kristok betiko egiaren ezkutua aurkezten zuen, esanez: «Idatzita dago». Aurkariaren iradokizun bakoitzari, hitzaren jakinduria eta boterea kontrajartzen zituen. Satanek gizonen gainean bere agintea mantentzeko, eta Aita Santuaren usurbildariaren aginpidea ezartzeko, Eskrituretako ezjakintasunean gorde behar ditu. Bibliak Jainkoa goratu eta gizon mugatuak beren benetako posizioan kokatuko zituen; horregatik bere egia sakratuak ezkutatu eta zapaldu behar dira. Logika hori Erromako Elizak hartu zuen. Ehunka urtez Bibliaren zirkulazioa debekatuta egon zen. Jendeari debekatuta zegoen hura irakurtzea edo bere

etxeetan edukitzea, eta printzipiorik gabeko apaiz eta prelatuek haren irakaspenak interpretatzen zituzten beren asmoei eusteko. Horrela, Aita Santua ia unibertsalki lurreko Jainkoaren erregeorde gisa onartua izan zen, elizaren eta estatuaren gaineko agintaritzaz hornituta.

Akatsen detektagailua kenduta, Satanek bere borondatearen arabera egin zuen lan. Profeziak esan zuen Aita Santuak "garaiak eta legeak aldatzea pentsatu behar zuela". Daniel 7:25 . Lan hau ez zen saiatzeari motela izan. Jentilismotik konbertitutakoei idoloen gurtzaren ordezkotzat eskaintzeko eta, horrela, kristautasunaren onarpen nominala sustatzeko, irudien eta erlikien adorazioa pixkanaka sartu zen kristau gurtzan. Kontseilu orokor baten dekretuak (ikus Eranskina) idolatria sistema hau ezarri zuen azkenean. Lan sakrilegioa osatzeko, Erromak uste zuen Jainkoaren legetik ezabatzeko bigarren manamendua, irudien gurtza debekatuz, eta hamargarren manamendua banatzeko, kopurua gordetzeko.

Paganismoaren kontzesio-izpirituak Zeruko aginteari oraindik gehiago baztertzeko bidea ireki zuen. Satanas, elizako buruzagi konsakratugabeen bidez lanean, laugarren agindua ere nahastu zuen, eta Jainkoak bedeinkatu eta santifikatu zuen eguna alde batera utzi nahi izan zuen antzinako Sabbath (Hasiera 2:2, 3), eta haren ordezkotzat goratzen saiatu zen. paganoek "eguzkiaren egun agurgarria" bezala ikusten zuten jaia. Aldaketa hau ez zen hasiera batean argi eta garbi saiatu. Lehen mendeetan benetako Sabbath kristau guztiek gorde zuten. Jeloskor zeuden Jainkoaren ohoreagatik, eta, haren legea aldaezina dela sinistuta, gogotsu zaintzen zuten haren aginduen sakratutasuna. Baina sotiltasun handiz Satanek bere agenteen bitartez lan egin zuen bere helburua lortzeko. Jendearen arreta igandera deitu ahal izateko,

Kristoren piztueraren omenezko jaia egin zen. Erljio-zerbitzuak egiten ziren bertan; hala ere, aisialdirako eguntzat hartzen zen, larunbata oraindik sakratuz betetzen zela.

Egin nahi zuen lanerako bidea prestatzeko, Satanasek juduak eraman zituen, Kristoren etorrera baino lehen, larunbata zorrotzenekin kargatzera, hura betetzea zama bihurtuz. Orain, argi faltsuaz baliatuz, hark horrela har zezaten eragin zuen, mespretxua bota zuen erakunde judutzat. Kristauek, oro har, igandea jai alai gisa betetzen jarraitzen zuten bitartean, berak eraman zituen, judaismoarekiko gorrotoa erakusteko, larunbata barau bihurtzera, tristura eta goibeltasun eguna. Laugarren mendearen hasieran, Konstantino enperadoreak dekretu bat eman zuen igandea Erromatar Inperio osoan jai publiko bihurtzeko. (Ikus Eranskina .) Eguzkiaren eguna bere mendeko paganoek begirunea zuten eta kristauek ohoratzen zuten; enperadorearen politika zen paganoaren eta kristautasunaren interes kontrajarriak batzea. Elizako apezpikuek hori egiteko eskatu zioten, zeinek, handinahiak eta botere-egarriak bultzatuta, egun bera kristauek zein paganoek betetzen bazuten, paganoek kristautasunaren onarpen nominala sustatuko zuela eta, horrela, aurrera egingo zuela. elizaren boterea eta aintza. Baina kristau jainkozale askok pixkanaka-pixkanaka igandea sakratutasun-maila baten jabetzat hartzera eraman zuten bitartean, oraindik ere benetako larunbata Jaunaren santutzat hartzen zuten eta laugarren aginduari men eginez betetzen zuten.

Artxi-engainatzaileak ez zuen bere lana amaitu. Mundu kristaua bere banderapean biltzea eta bere boterea egikaritzea erabaki zuen bere ordezkariordearen bitartez, Kristoren ordezkari zela zioen pontifize harroaren bitartez. Erdi bihurtutako paganoen, asmo handiko prelatuen eta eliz-gizonen

mundua maite zutenen bitartez bere helburua bete zuen. Noizean behin kontzilio zabalak egiten ziren, eta elizako agintariak mundu guztitik biltzen ziren. Ia kontseilu guztietan, Jainkoak ezarri zuen larunbata apur bat beherago apaltzen zen, igandea goratu zen bitartean. Horrela, jai paganoa jainkozko erakunde gisa ohoratzen iritsi zen, Bibliako Sabbath judaismoaren erlikiatzat jotzen zen bitartean, eta haren begiraleak madarikatuak zirela deklaratu zuten.

Apostatu handiak “Jainkoa deitzen den edo gurtzen den guztiaren gaintik” goratzea lortu zuen. 2 Tesalonikarrei 2:4 .44 . Ausartu zen gizadi guztiak egiazko Jainko biziarengana bideratzen dituen lege jainkozkoaren agindu bakarra aldatzera. Laugarren manamenduan, Jainkoa zeruko eta lurraren Egile gisa agertzen da, eta, hortaz, jainko faltsu guztietatik bereizten da. Sorkuntza-lanaren oroigarri gisa, zazpigarren eguna gizakiaren atsedeen-egun gisa santifikatu zen. Jainko bizia gizakien adimenaren aurrean gordetzeko diseinatu zen, izatearen iturri eta begirune eta gurtzaren objektu gisa. Satan ahalegintzen da gizakiak Jainkoarekiko leialtasunetik eta bere legeari obedientzia emateko; horregatik zuzentzen ditu bere ahaleginak bereziki Jainkoa Sortzailetzat adierazten duen agindu horren aurka.

Protestanteek orain igandean Kristoren piztuerak kristau larunbata bihurtu zuela eskatzen dute. Baina Liburu Santuen frogak falta da. Kristok edo bere apostoluek ez zioten halako ohorerik eman egunari. Igandea kristau-erakunde gisa betetzeak “legegabekeriaren misterio” horretan izan zuen jatorria (2 Tesalonikarrei 2:7 , RV) zeinak, Pauloren garaian ere, bere lana hasi zuen. Non eta noiz hartu zuen Jaunak Aita Santuaren haur hau? Zer arrazoi baliozko eman daiteke Eskriturak onartzen ez

duen aldaketa baterako?

Seigarren mendean aita santua sendo ezarri zen. Bere botere-egoitza hiri inperialean finkatu zen, eta Erromako apezpikua eliza osoaren buru zela deklaratu zuten. Paganismoak Aita Santuari lekua eman zion. Herensugeak piztiari "bere boterea, eta bere eserlekua eta agintaritza handia" eman zizkion. Apokalipsia 13:2 . Eta orain hasi ziren Danielen eta Apokalipsiaren profezietan iragarritako aita santuaren zapalkuntzaren 1260 urteak. Daniel 7:25 ; Apokalipsia 13:5-7 . (Ikus Eranskina .) Kristauek beren osotasuna eman eta aita santuaren zeremonia eta gurtza onartzera behartuta zeuden, edo beren bizitza ziegetan higitzera edo heriotz, fagot edo buruburuaren aizkoragatik hiltzea. Orain bete ziren Jesusen hitzak: «Gurasoek eta anaiek, eta ahaideek eta lagunek salduko zaituzte; eta zuetariko batzuk hiltzera eramanez dituzte. Eta gizon guztiengan gorroto izango zarete nire izenagatik». Luke 21:16, 17 .

Jazarpena inoiz baino amorrurik handiagoz ireki zen leialengana, eta mundua gudu-zelai zabala bihurtu zen. Ehunka urtez Kristoren elizak aterpea aurkitu zuen isolamenduan eta iluntasunean. Honela dio profetak: «Emakumeak basamortura ihes egin zuen, non Jainkoarengandik prestaturiko tokia, han elikatzeko mila berrehun eta hirurogei egunez». Apokalipsia 12:6 .

Erromatar Eliza boterera sartzeak Aro Ilunaren hasiera markatu zuen. Bere boterea handitu ahala, iluntasuna sakondu egin zen. Fedea Kristorengandik, benetako oinarria, Erromako Aita Santuarengana eramanez zuten. Jainkoaren Semearen bekatuen barkamenerako eta betiko salbaziorako konfiantza izan beharrean, herriak aita santuarengana jo zuten, eta agintea

eskuordetzen zien apaiz eta prelatuetara. Aita Santua beren lurreko bitartekaria zela eta inor ezin zela Jainkoarengana hurbildu haren bidez izan ezik, irakatsi zieten; eta, gainera, Jainkoaren lekuan egon zela haientzat eta, beraz, inplizituki bete behar zela. Haren eskakizunetatik desbideratzea arrazoi nahikoa zen delitugileen gorputz eta arimen zigorrik gogorrena jasotzeko. Horrela, jendearen gogoak Jainkoarengandik urrundu ziren gizon hutsal, oker eta krudelengana, are gehiago, ilunpeko printzea beragana, zeinak haien bidez bere boterea gauzatu zuen. Bekatua santutasun-jantziak mozorrotu zen. Liburu Santuak zapaltzen direnean, eta gizakiak bere burua gorentzat hartzen duenean, iruzurra, engainua eta gaiztakeria gaiztoa baino ez ditugu bilatu behar. Giza legeen eta tradizioen gorakadarekin agerian geratu zen Jainkoaren legea alde batera uztearen ondoriozko ustelkeria.

Arrisku egunak ziren Kristoren elizarentzat. Estandarte fidelak gutxi ziren benetan. Egia lekukorik gabe geratu ez bazen ere, batzuetan bazirudien errorea eta sineskeria guztiz nagusituko zirela eta benetako erlijioa lurretik erbesteratuko zela. Ebanjelioa bistatik galdu zen, baina erlijio-formak ugartu egin ziren, eta jendeari zehaztapen zorrotzez kargatu zen. Aita Santuari bitartekari gisa begiratzen ez ezik, bekatua barkatzeko beren obretan fidatzen ere irakatsi zitzairen. Erromeria luzeak, penitentzia-ekintzak, erlikien gurtza, eliza, santutegi eta aldareak altxatzea, elizari diru-kopuru handiak ordaintzea hauek eta antzeko ekintzak agindu zituzten Jainkoaren haserrea baretzeko edo haren faborea lortzeko; Jainkoa gizonak bezalakoa balitz bezala, huskeriak haserretzeko, edo dohain edo penitentziekin baretzeko!

Bizioa nagusi izan arren, Erromako Elizako buruzagien

artean ere, haren eragina etengabe handitzen ari zela zirudien. Zortzigarren mendearen amaiera aldera, papistek elizaren lehen aroetan Erromako apezpikuek orain hartzen zuten botere espiritual bera izan zutela aldarrikatu zuten. Erreklamazio hori ezartzeko, baliabide batzuk erabili behar dira autoritate erakustaldia emateko; eta hori erraz iradoki zuen gezurraren aitak. Antzinako idazkiak fraideek egin zituzten. Aurretik entzun gabeko kontzilioen dekretuak aurkitu ziren, aita santuaren nagusitasun unibertsala lehen garaietatik ezarriz. Eta egia arbuiatu zuen eliza batek iruzur horiek gogoz onartu zituen. (Ikus eranskina .)

Egiazko oinarriaren gainean eraikitzaile leial gutxi (1 Korintoarrei 3:10, 11) nahastuta eta oztopatu egin ziren doktrina faltsuaren zaborrak lana oztopatzen zuen bitartean. Nehemiasen garaiko Jerusalemgo harresiaren eraikitzaileak bezala, batzuk prest zeuden esateko: «Zama-eramaileen indarra galdu egin da, eta zabor asko dago; eraikitzeko gai ez gaitezten». Nehemias 4:10 . Jazarpenaren, iruzurrearen, gaiztakeriaren eta Satanek haien aurrerapena eragozteko asmatu zezakeen beste oztopo guztien aurkako etengabeko borrokaz nekatuta, eraikitzaile leial izan ziren batzuk etsita gelditu ziren; eta beren ondasunen eta beren bizitzaren bakearen eta segurtasunaren mesedetan, alde egin zuten benetako oinarritik. Beste batzuek, beren etsaien kontrakotasunagatik beldurrik gabe, deklaratu zuten: «Ez izan haien beldur; gogoratu Jauna, handia eta ikaragarria dena» (14. bertsoa); eta lanari ekin zioten, bakoitza bere ezpata alboan zintzilik. Efesoarrei 6:17 .

Gorrotoko eta egiaren aurkako espiritu berak inspiratu ditu Jainkoaren etsaiak garai guztietan, eta bere zerbitzariengan zaintza eta fideltasun bera behar izan dute. Kristok lehen

ikasleei emandako hitzak bere jarraitzaileei aplikatzen zaizkie denboraren amaierara arte: "Zuei esaten dizuedana guztiei esaten diet: erne". Markos 13:37 .

Iluntasuna gero eta trinkoagoa omen zen. Irudiaren gurtza orokorragoa bihurtu zen. Kandelak irudien aurretik erretzen ziren, eta otoitzak egiten zitzaizkien. Ohitura absurdoenak eta sineskeriaenak nagusitu ziren. Gizonen adimenak hain zen erabat kontrolatuta sineskeriak non arrazoiak berak bere indarra galdu zuela zirudien. Apaizak eta apezpikuak berez atsegin-zaleak, sentsualak eta ustelak ziren bitartean, espero zitekeen haiek gidari bila zebiltzan jendea ezjakintasunean eta bizioan murgilduko zela.

Aita Santuaren suposizioan beste urrats bat eman zen, XI. mendean Gregorio VII.a Aita Santuak Erromako Elizaren perfekzioa aldarrikatu zuenean. Egin zituen proposamenen artean, Elizak ez zuela sekula erratu, ez zela inoiz erratuko, deklaratu zuen Eskriturretan. Baina Eskrituretako frogak ez ziren baieztapenarekin batera. Pontifize harroak enperadoreak kentzeko ahalmena ere aldarrikatu zuen, eta adierazi zuen berak emandako epairik ezin zuela inork atzera bota, baina bere eskumena zela beste guztien erabakiak atzera botatzea. (Ikus eranskina .)

Hutsezintasunaren defendatzaile honen izaera tiranikoaren ilustrazio deigarri bat eman zen Henrike IV.a alemaniar enperadoreari emandako tratamenduan. Aita Santuaren agintea alde batera uzten zuelakoan, monarka hau eskomunikatu eta tronutik kenduko zela deklaratu zuten. Aita Santuaren aginduak haren aurkako matxinadan bultzatutako bere printzeen desertzio eta mehatxuengatik izututa, Henrike Erromarekin bakea egiteko beharra sentitu zuen. Bere emaztearekin eta zerbitzari leial

batekin negu erdian zeharkatu zituen Alpeak, Aita Santuaren aurrean apal zedin. Gregoriok erretiratu zuen gaztelura iristean, bere guardiarik gabe, kanpoko gorte batera eraman zuten, eta han, neguko hotz gogorrean, burua estalirik eta oin biluzik, eta soineko miserablez jantzita, aita santuaren baimenaren zain egon zen. bere aurrean etortzeko. Hiru egun barau eta aitortza egiten jarraitu zuen arte, ez zuen Pontifizeak barkamena ematea. Orduan ere, enperadoreak aita santuaren zigorra itxaron behar zuen, intsignia berreskuratu edo erregetzaren boterea erabili aurretik. Eta Gregoriok, bere garaipenaz poz-pozik, harrotu zuen bere betebeharra zela erregeen harrotasuna kentzea.

Zeinen deigarria den Pontifize harro honen harrotasun nagusiaren eta Kristoren otzantasun eta leuntasunaren arteko kontrastea, zeinak bere burua bihotzaren atean erregutzen duen onarpena eskatzen duela, barkamena eta bakea ekartzera sar dadin, eta bere ikasleei irakatsi zien : "Zuen artean nagusia izango dena, izan bedi zure zerbitzari". Mateo 20:27 .

Aurrerakuntzako mendeek Erromatik emandako doktrinetan akatsen etengabeko hazkundera izan zuten. Aita Santua ezarri aurretik ere filosofo paganoen irakaspenek arreta jaso zuten eta eragina izan zuten elizan. Konbertsioa aldarrikatzen zuten askok beren filosofia paganoaren oinarriei eusten zieten oraindik, eta beraiek aztertzen jarraitzeaz gain, besteengana bultzatu zuten paganoen artean beren eragina zabaltzeko bide gisa. Akats larriak sartu ziren horrela kristau fedean. Horien artean nabarmena zen gizakiaren hilezkortasun naturalaren sinesmena eta heriotzaren kontzientzia. Doktrina honek Erromak santuen deialdia eta Ama Birjinaren adorazioa ezarri zituen oinarriak ezarri zituen. Hortik sortu zen, halaber, betiko oinazearen heresia, azkenik inperientearentzat, goiz aita

santuaren fedean sartu zena. Orduan, paganismoaren beste asmakizun bat sartzeko bidea prestatu zen, Erromak purgatorio izendatu zuena, eta jendetza sinesgarri eta sineskeriazkoak izutzeko erabili zuena. Heresia honen bidez baieztatzen da oinaze-leku baten existentzia, zeinetan betiko kondenazioa merezi ez dutenen arimek beren bekatuengatik zigorra jasan behar dutela, eta, ezpurutasunetik askatuta, zeruan sartzen diren.

Oraindik beste asmakizun bat behar zen Erromari bere jarraitzaileen beldurrak eta bizioei etekina ateratzeko. Hau indulgentzien doktrinak hornitzen zuen. Bekatuen barkazio osoa, iragana, oraina eta etorkizuna, eta jasandako min eta zigor guztietatik askatzea agindu zitzairen pontifizearen gerletan sartuko ziren guztiei bere denborazko agintea zabaltzeko, bere etsaiak zigortzeko edo ausartzen zirenak desagerrarazteko. ukatu bere nagusitasun espirituala. Jendeari ere irakatsi zitzaion elizari dirua ordainduz pekatutik libra zitezkeela, eta sugar tormentagarrietan konfinatuta zeuden hildako lagunen arima ere askatu. Halako bideetatik bete zituen Erromak bere kutxak, eta bere burua non jarri ez zuten haren ordezkari itxurazkoen handitasun, luxu eta bizioari eusten zion.

Jaunaren Afariaren ordenantza Eskrituralak mezaren sakrifizio idolatroak ordezkatu zuen. Aita santu apaizek, beren mamia zentzugabearen bidez, ogi eta ardo sinpleak benetako “Kristoren gorputza eta odola” bihurtzen zituzten. Wiseman kardinala.

Uste blasfemoz, argi eta garbi aldarrikatu zuten Jainkoa, gauza guztien Sortzailea, sortzeko ahalmena. Kristauei eskatzen zitzairen, heriotzaren penaz, beren fedea aitoren zezaten, Zeruko iraingarritzko heresia izugarri honetan. Ezezkoa eman zuten asko sutara eman ziren.

XIII. mendean ezarri zen Inkisizioa Aita Santuaren motor guztien artean ikaragarriena. Iluntasunaren printzea aita santuaren hierarkiako buruzagiekin lan egin zuen. Haien kontseilu sekretuetan Satanek eta bere aingeruek gizon gaiztoen adimenak kontrolatzen zituzten, eta erdian ikusten ez zen Jainkoaren aingeru bat zegoen bitartean, beren dekretu gaiztoen erregistro beldurgarria hartu eta gizakien begietara agertzeko ikaragarriegizko ekintzen historia idatziz. «Babilonia handia» «santuen odolez hordituta» zegoen. Milioika martiriren forma hondatuek Jainkoari oihu egin zioten botere apostatu haren mendekua eskatzeko.

Aita Santua munduko despota bihurtu zen. Erregeak eta enperadoreak erromatar pontifizearen dekretuen aurrean makurtu ziren. Gizonen patuak, denborarako zein betikotasunerako, bere kontrolpean ziruditen. Ehunka urtez Erromako doktrinak asko eta inplizituki jasoak izan ziren, bere erritoak begirunez beteak, bere jaiak orokorrean behatu ziren. Bere elizgizonak ohoreak izan ziren eta liberalki sostengatu ziren. Geroztik Erromako Elizak ez du lortu duintasun, handitasun edo botere handiagoa.

Baina "Aita Santuaren eguerdia munduko gauerdia zen".

Eskritura Santuak ia ezezagunak ziren, ez bakarrik jendearentzat, baizik eta apezentzat. Antzinako fariseuek bezala, aita santuko buruzagiek gorroto zuten beren bekatuak agerian utziko zituen argia. Jainkoaren legea, zuzentasunaren estandarra, kenduta, boterea mugarik gabe gauzatu zuten, eta bizioa mugarik gabe praktikatzen zuten. Iruzurra, zitalkeria eta zoritxarra nagusitu ziren. Gizonak aberastasuna edo posizioa lor zezaketen deliturik ez zuten uko egin. Aita Santuen eta Prelatuen jauregiak liskarrik zitalenaren agertokiak ziren.

Aintzakotzat hartutako pontifize batzuk hain matxinatu ziren krimenen errudun izan ziren, non agintari laikoek elizako dignatario horiek munstro zitalak bezala kentzen ahalegindu ziren. Mendeetan zehar Europak ez zuen aurrerapenik egin ikaskuntzan, arteetan edo zibilizazioan. Paralisi moral eta intelektual bat kristautasunaren gainean erori zen.

Erromatar boterearen menpeko munduaren egoerak Oseas profetaren hitzen betetze beldurgarri eta deigarria aurkeztu zuen: «Ene herria suntsitu da ezagutza faltagatik: jakintza baztertu duzulako, nik ere baztertuko zaitut: ... zu ikusita. zure Jainkoaren legea ahaztuta, zure seme-alabak ere ahaztuko ditut». «Ez dago egia, ez errukirik, ez Jainkoaren ezagutzarik lurraldean. Zin eginez, eta gezurrez, eta hilez, eta lapurtuz, eta konprometituz adulterioa, lehertu egiten dira, eta odolak odola ukitzen du». Oseas 4:6, 1, 2 . Halakoak izan ziren Jainkoaren hitza baztertzearen ondorioak.

4. kapitulua—Waldenses

Aita Santuaren nagusitasunaren aldi luzean lurrean ezarri zen goibelaren artean, ezin zen egiaren argia guztiz itzali. Aro guztietan zeuden Jainkoaren lekukoak: Kristoren fedea Jainkoaren eta gizakiaren arteko bitartekari bakar gisa estimatzen zuten gizonak, Biblia bizi-arau bakartzat hartzen zutenak eta benetako Sabbath saildu zutenak. Munduak zenbat zor dien gizon horiei, ondorengoek ez dute sekula jakingo. Herejetzat jo zituzten, haien motiboak inpugnatu, beren pertsonaiak gaiztotu, beren idatziak zapaldu, gaizki irudikatu edo mutilatu. Hala ere, tinko mantendu ziren, eta adin batetik bestera bere garbitasunean mantendu zuten fedea, ondorengo belaunaldientzako ondare sakratu gisa.

Erromaren nagusitasunari jarraitu zion iluntasun aroetan Jainkoaren herriaren historia zeruan idatzita dago, baina leku gutxi dute giza erregistroetan. Haien existentziaren arrasto gutxi aurki daitezke, haien jazarleen akusazioetan izan ezik. Erromaren politika zen bere doktrina edo dekretuetatik desadostasun aztarna oro ezabatzea. Dena heretikoa, pertsona edo idatziak, suntsitu nahi izan zuen. Zalantza-adierazpenak edo aita santuen dogmaren aginteari buruzko galderak nahikoak ziren aberatsen edo pobreen, goi edo baxuen bizitza galtzeko. Erroma ere ahalegindu zen disidenteeekiko zuen krudelkeriaren erregistro guztiak suntsitzen. Aita Santuen kontseiluek halako erregistroak dituzten liburuak eta idatziak sutara eramane behar zirela erabaki zuten.

Inprenta asmatu baino lehen, liburuak gutxi ziren eta kontserbatzeko ez zen forma batean; hortaz, ezer gutxi zegoen erromanistek beren helburua gauzatzea eragozten.

Erromatar jurisdikzio-mugetan ez zen elizarik utzi denbora luzez kontzientzia askatasunaz gozatzeko. Aita Santuak boterea lortu bezain laster, besoak luzatu zituen bere agintea aitortzeari uko egiten zioten guztiak zapaltzeko, eta bata bestearen atzetik elizak bere aginteari men egin zioten.

Britainia Handian kristautasun primitiboa oso goiz errotu zen. Lehen mendeetan britainiarrek jaso zuten ebanjelioa, orduan, erromatar apostasiak ez zuen hondatu. Enperadore paganoen jazarpena, urruneko itsasertz horietara ere hedatu zena, Britainia Handiko lehen elizek Erromatik jaso zuten opari bakarra izan zen. Kristau askok, Ingalaterrako jazarpenetik ihesi, Eskozian aurkitu zuten aterpea; handik Irlandara eraman zuten egia, eta herrialde horietan guztietan poztasunez hartu zuten.

Saxoiek Britainia Handia inbaditu zutenean, paganoak kontrola lortu zuen. Konkistatzaileek gutxiesten zuten beren esklaboek instrukzioak jasotzea, eta kristauak mendietara eta basamorroetara erretiratu behar izan zituzten. Hala ere argiak, denbora batez ezkutatuta, erretzen jarraitu zuen. Eskozian, mende bat beranduago, urruneko lurraldeetara hedatzen zen distira eman zuen. Irlandatik etorri ziren Columba jainkozalea eta bere kolaboratzaileak, Iona uharte bakartian sakabanatutako fededunak haien inguruan bilduz, hau egin zuten misio-lanen erdigunea. Ebanjelari horien artean Bibliako Sabbath-aren behatzaile bat zegoen, eta horrela egia hau jendearen artean sartu zen. Ionan eskola bat sortu zen, eta bertatik irteten ziren misiolariak, Eskoziara eta Ingalaterrara ez ezik, Alemaniara, Suitzara eta baita Italiara ere. Baina Erromak Britainia Handian jarri zituen begiak, eta hura bere nagusitasunaren pean jartzea erabaki zuen. VI. mendean bere misiolariak konpromisoa hartu zuten

saxoi jentilen konbertsioa. Barbaro harroek mesede handiz hartu zituzten, eta milaka milaka erromiar fedea aitortzera bultzatu zituzten. Lanak aurrera egin ahala, aita santuaren buruzagiek eta haien konbertituek kristau primitiboekin egin zuten topo. Kontraste deigarria aurkeztu zen. Azken hauek sinpleak, umilak eta Eskriturazkoak ziren izaeraz, doktrinaz eta oituraz, lehenak aita santuaren sineskeria, handikeria eta harrokeria ageri ziren bitartean. Erromako mandatariak eliza kristau hauei pontifize subiranoaren nagusitasuna aitor zezatela eskatu zuen. Britainiarrek emeki erantzun zioten gizon guztiak maitatu nahi zituztela, baina Aita Santuak ez zuela elizan nagusitasunik, eta Kristoren jarraitzaile bakoitzari zegokion sumisio hori baino ezin ziotela eman. Behin eta berriz saiakerak egin ziren Erromarekiko leialtasuna ziurtatzeko; baina kristau xume haiek, bere mandatariak erakusten zuten harrokeriaz txundituta, irmo erantzun zioten ez zutela Kristo beste maisurik ezagutzen. Orain Aita Santuaren benetako izpiritua agertu zen. Erromatar buruzagiak esan zuen: «Bakea ekartzen dizuten anaiak jasoko ez badituzu, gerra ekarriko dizuten etsaiak jasoko dituzu. Ez bazarete gurekin bat egiten saxoiari bizimodua erakusterakoan, haiengandik jasoko duzu heriotzaren kolpea». Hauek ez ziren mehatxu alferrik. Gerra, intriga eta iruzurra erabili ziren lekuko horien aurka Bibliaren fede baten alde, Britainia Handiko elizak suntsitu ziren arte, edo aita santuaren aginteari men egitera behartu zituzten arte.

Erromaren jurisdikziotik kanpoko lurretan egon ziren mende askotan zehar aita santuaren ustelkeriatik ia erabat libre geratu ziren kristauen gorputzak. Jentilismoz inguratuta zeuden eta aroen poderioz haren akatsek eragin zuten; baina Biblia fedearen arau bakarratzat jotzen jarraitu zuten eta bere egi askori

atxikitzen zitzaizkion. Kristau hauek Jainkoaren legearen betikotasunean sinesten zuten eta laugarren aginduaren larunbata betetzen zuten. Fede eta praktika horri eusten zioten elizak Afrika Erdialdean eta Asiako armeniarren artean zeuden.

Baina aita santuaren botereari aurre egin ziotenetatik, Waldenses izan ziren nagusi. Aita Santuak bere egoitza finkatu zuen lurraldean bertan, bere faltsukeriari eta ustelkeriari aurre egin zitzaien irmoki. Mendeetan zehar Piamonteko elizek independentzia mantendu zuten; baina azkenean iritsi zen Erromak haien menpekotasunari eutsi zion garaia. Bere tiraniaren aurkako borroken eraginik gabekoen ostean, eliza hauetako buruzagiek gogoz kontra aitortu zuten mundu osoak omenaldia egiten omen zion boterearen nagusitasuna. Baziren batzuk, ordea, aita santuaren edo prelatuaren aginteari uko egin ziotenak. Jainkoarekiko leialtasuna mantentzeko eta beren fedearen garbitasuna eta sinpletasuna gordetzeko erabakia zuten. Banaketa bat gertatu zen. Antzinako fedeari atxikitzen zirenak orain alde egin zuten; batzuek, beren jatorrizko Alpeak alde batera utzita, egiaren bandera altxatu zuten atzerriko lurraldeetan; beste batzuk mendietako harkaitz eta harkaitz barkuetara erretiratu ziren, eta han gorde zuten Jainkoa gurtzeko askatasuna.

Mendeetan zehar Valdesiar kristauak eduki eta irakatsi zuten fedea kontraesan nabarmena zen Erromatik emandako doktrina faltsuekin. Haien sinesmen erlijiosoa Jainkoaren hitz idatzian oinarritzen zen, kristautasunaren benetako sisteman. Baina nekazari xume haiek, beren erretiro ilunetan, mundutik urrun, eta beren artalde eta mahasti artean eguneroko nekeari lotuta, ez ziren berez iritsi eliza apostatarraren dogma eta heresiei aurka egiara. Beraien fedea ez zen jaso berri bat.

Beraien sinesmen erlijiosoa beren aitaren herentzia zen. Eliza apostolikoaren fedearen alde egin zuten, "behin santuei eman zitzaien fedea". Jude 3 . "Basamortuko eliza", eta ez munduko hiriburu handian tronuratutako hierarkia harroa, Kristoren benetako eliza zen, Jainkoak bere herriari munduari eman diezazkion egiaren altxorren zaindaria. Egiazko eliza Erromatik bereiztera eraman zuten arrazoi nagusien artean azken honek Bibliako Sabbatharekiko gorrotoa zegoen. Profeziak iragarri bezala, aita santuaren botereak lurrera bota zuen egia. Jainkoaren legea hautsetan zapaldu zen, gizonen tradizio eta ohiturak goratu bitartean. Aita Santuaren menpe zeuden elizak goiz behartu zituzten igandea egun santu gisa ohoratzerara. Indarrean zegoen errore eta sineskeriaren artean, asko, Jainkoaren benetako herritik ere, hain harrituta geratu ziren, non larunbata betetzen zuten bitartean, igandean ere lan egin gabe utzi zuten. Baina honek ez zituen Aita Santuen buruzagiak asetzen. Igandea santifikatzea ez ezik, larunbata profanatzea eskatzen zuten; eta hizkerarik indartsuenean salatu zituzten ohorea erakustera ausartzen zirenak. Erromaren boteretik ihesi bakarrik egin zezakeen edonork bakean Jainkoaren legea betetzea. Waldenses izan ziren Eskritura Santuen itzulpena lortu zuten Europako herrietako lehenen artean. Erreforma baino ehunka urte lehenago Biblia eskuizkribuan zuten jatorrizko hizkuntzan. Egia adulteratu gabe zuten, eta horrek gorrotoaren eta jazarpenaren objektu berezi bihurtu zituen. Erromako Eliza Apokalipsiko Babilonia apostatua zela deklaratu zuten, eta euren bizitzaren arriskuan bere ustelkeriari aurre egiteko altxatu ziren. Aspaldiko jazarpenaren presioaren ondorioz, batzuek beren fedea arriskuan jartzen zuten bitartean, pixkanaka bere printzipio bereizgarriak emanez, beste batzuek egiari tinko eutsi

zioten. Iluntasun eta apostasia aroetan zehar Erromaren nagusitasuna ukatzen zuten Waldenses, irudiaren gurtza idolatria gisa baztertzen zutenak eta benetako Sabbath betetzen zutenak. Oposizioko ekaitz gogorrenen pean beren fedea mantendu zuten. Nahiz eta Savoiar lantzak apurtu eta erromiar koipeak kiskatu, ezin gelditu ziren Jainkoaren hitzaren eta bere ohorearen alde. Garai guztietako mendietako baluarte altuen atzean Waldenses jazarri eta zapalduen aterpeak ezkutaleku bat aurkitu zuen. Hemen egiaren argia piztuta mantentzen zen Erdi Aroko iluntasunean. Hemen, mila urtez, egiaren lekukoek antzinako fedeari eutsi zioten.

Jainkoak bere herriarentzat handitasun ikaragarriko santutegi bat eskaini zion, haien konfiantzarekin konprometitutako egia indartsuei egokitua. Erbesteratu leial haientzat mendiak Jehobaren zuzentasun aldaezinaren ikur ziren. Beraien seme-alabak haien gainetik doazen garaietara seinalatu zituzten maiestate aldaezinean, eta berarekin hitz egin zieten aldakortasunik eta bihurgune itzalik ez dagoen Hari buruz, zeinaren hitza betiko muinoak bezain iraunkorra den. Jainkoak ezarri zituen mendiak eta indarrez zintzilikatu zituen; Infinite Power baino besorik ez zezakeen beren lekutik atera. Era berean, bere legea ezarri zuen, zeruan eta lurtean bere gobernuaren oinarria. Gizakiaren besoa bere lagunei heldu eta haien bizitzak suntsi ditzake; baina beso horrek mendiak beren oinarrietatik erauzi eta itsasora bota ditzake bezain erraz, Jehobaren legearen agindu bat alda zezakeen bezala, edo bere borondatea betetzen dutenei Haren promesaren bat ezabatu. Bere legearekiko leialtasunean, Jainkoaren zerbitzariak muino aldaezinak bezain tinko izan behar dute.

Beren haran apalak inguratzen zituzten mendiak

Jainkoaren ahalmen sortzailearen etengabeko lekuko izan ziren, eta haren babes-zaintzaren ziurtasun etengabea. Erromes haiek Jehobaren presentziaren ikur isilak maitatzen ikasi zuten. Ez zuten erreparorik eman beren zortearen nekeengatik; ez ziren inoiz bakardaderik izan mendiko bakardadeen artean. Eskerrak eman zizkioten Jainkoari gizonen haserre eta krudeltasunetik asilo bat eman zielako. Haren aurrean gurtzeko askatasunaz poztu ziren. Askotan etsaien atzetik zihoazenean, muinoen indarra defentsa segurua zen. Amildegi garai askotatik Jainkoaren laudorioa egiten zuten, eta Erromako armadak ezin isildu ahal izan zituen eskerrak emateko abestiak.

Garbia, sinplea eta sutsua zen Kristoren jarraitzaile hauen pietatea. Etxeen eta lurren, lagunena, senideen eta bizitzaren beraren gainetik baloratzen zituzten egiaren printzipioak. Printzipio hauek gazteen bihotzetan txertatu nahi izan zituzten. Txiki-txikitatik gazteei Eskriturretan irakatsi zitzaizkien eta Jainkoaren legearen aldarrikapenak modu sakratuan hartzen irakatsi zitzaizkien. Bibliaren kopiak arraroak ziren; horregatik bere hitz preziatuak oroimenean konprometitu ziren. Askok Itun Zaharreko zein Berriko zati handiak errepikatu ahal izan zituzten. Jainkoaren pentsamenduak naturaren paisaia bikainekin eta eguneroko bizitzako bedeinkapen xumeekin lotzen ziren. Ume txikiek Jainkoari esker onez begiratzen ikasi zuten mesede eta erosotasun ororen emaile gisa.

Gurasoek, samurrak eta maitagarriak zirenez, beren seme-alabak zuhurregi maitatzen zituzten, norbere buruaz gozatzera ohitzeko. Haien aurretik proba eta gogor bizi zen, agian martiri baten heriotza. Txikitatik hezi ziren gogortasuna jasateko, kontrolari men egiteko eta, hala ere, beren kabuz pentsatu eta jarduteko. Oso goiz irakatsi zieten ardurak hartzen,

hizkeran zaintzen eta isiltasunaren jakinduria ulertzen. Beren etsaien entzutean erortzen den hitz indiskretu batek hiztunaren bizitza ez ezik, ehunka anaien bizitza arriskuan jar dezake; izan ere, otsoek beren harrapakinak ehizatzen zituzten moduan egiaren etsaiek erlijio-fedearen askatasuna aldarrikatzera ausartzen zirenen atzetik zetozen.

Waldenses-ek beren munduko oparotasuna sakrifikatu zuten egiaren mesedetan, eta pazientzia iraunkorrez neke egin zuten beren ogia lortzeko. Mendien artean landu daitekeen lur-leku bakoitza kontu handiz hobetu zen; haranak eta ez hain emankorrek diren mendi-hegalak egin zituzten haien hazkundera emateko. Ekonomia eta auto-ukazio gogorra umeei ondare bakar gisa jasotzen zuten hezkuntzaren zati bat osatzen zuten. Irakatsi zitzaien Jainkoak bizitza diziplina bat izateko diseinatzen duela, eta haien nahiak lan pertsonalez, aurreikuspenez, zaintzaz eta fedeaz soilik bete zitezkeela. Prozesua neketsua eta neketsua zen, baina osasungarria zen, gizakiak bere egoera erorian behar duena, Jainkoak bere prestakuntza eta garapenerako eman duen eskola. Gazteak nekeetara eta gogoretara ohituta zeuden bitartean, adimenaren kultura ez zen alde batera utzi. Haien botere guztiak Jainkoarenak zirela eta guztiak hobetu eta garatu behar zirela bere zerbitzurako irakatsi zitzaien.

Vaudois elizak, beren garbitasunean eta sinpletasunean, garai apostolikoko elizaren antza zuten. Aita Santuaren eta prelatuaren nagusitasuna baztertuz, Biblia agintari goren eta hutsezina gisa zeukaten. Beren artzainek, Erromako apaiz jauntxoek ez bezala, beren Maisuaren eredia jarraitu zuten, zeina "ez etorri zen zerbitzatzera, zerbitzatzera baizik". Jainkoaren artaldea elikatzen zuten, bere hitz santuaren larre

berdeetara eta iturri bizietara eramanez. Giza handiaren eta harrotasunaren monumentuetatik urrun jendea biltzen zen, ez eliza bikainetan edo katedral handietan, baizik eta mendien itzalpean, haran alpinoetan edo, arrisku garaian, gotorleku harritsuren batean, entzuteko. Kristoren zerbitzarietatik egiazko hitzak. Artzainek ebanjelioa predikatzen ez ezik, gaixoak bisitatzen zituzten, haurrak katekizatzen zituzten, oker zebiltzanak gomendatzen zituzten eta gatazkak konpontzen eta harmonia eta senide-maitasuna sustatzen aritu ziren. Bake garaian herriaren borondate askeko eskaintzak eusten zituzten; baina, Paulo karpa-egileak bezala, bakoitzak lanbide edo lanbideren bat ikasi zuen, behar izanez gero, bere laguntza emateko.

Beren artzainengandik jaso zuten gazteek instrukzioa. Ikaskuntza orokorreko adarrei arreta ematen zitzaien arren, Biblia egin zen azterketa nagusi. Mateoren eta Joanen Ebanjelioak oroimenerako konprometituta zeuden, Epistola askorekin. Liburu Santuak kopiatzen ere aritu ziren. Eskuizkribu batzuek Biblia osoa zuten, beste batzuek aukeraketa laburrak baino ez, eta horiei testuaren azalpen erraz batzuk gehitu zitzaizkien Eskriturak azaltzeko gai zirenek. Horrela atera ziren Jainkoaren gainetik bere burua goratu nahi zutenek hainbeste denboran ezkutatuta zeuden egiaren altxorrak.

Pazientziaz, lan nekaezinez, batzuetan lurreko leize sakon eta ilunetan, zuzien argiz, idazten ziren Eskritura Sakratuak, bertsoz bertso, kapituluz kapitulu. Horrela jarraitu zuen lanak, Jainkoaren nahia agerian gelditu zen urre garbia bezala distira; zenbat distiratsuagoak, argiagoak eta indartsuagoak, haren alde egindako entseguengatik bakarrik konturatu zitekeen lanean ari zirenak. Zeruko aingeruek inguratu zituzten langile leial hauek.

Satanek aita santuko apaiz eta prelateei eskatu zien egiaren hitza akatsen, heresiaren eta sineskeriaren hondakinen azpian lurperatzeko; baina erarik zoragarrienean usteldu gabe gorde zen ilunpeko aro guztietan. Ez zuen gizakiaren zigilua, Jainkoaren zigilua baizik. Gizonak nekatu gabe egon dira Eskrituretako esanahi soil eta garbia ezkutatzeko eta beren testigantza kontraesantzeko ahaleginetan; baina sakonunean dagoen kutxa bezala, Jainkoaren hitza suntsipenarekin mehatxatzen duten ekaitzak gainditzen ditu. Meategiak azalaren azpian urrezko eta zilarrezko zain aberatsak dituen bezala, bere biltegi preziatuak ezagutuko lituzkeen guztiek zulatu behar duten bezala, hala Eskritura Santuek egiaren altxorrak dituzte, bilatzaile serio, umil eta otoizlariari bakarrik agertzen zaizkionak. Jainkoak Biblia diseinatu zuen gizaki guztientzat, haurtzaroan, gaztaroan eta gizontasunean, ikasgai-liburu bat izan zedin, eta denbora guztietan aztertzeko. Gizonei bere hitza eman zien, bere buruaren errebelazio gisa. Antzematen den egia berri bakoitza bere Egilearen izaeraren berri berri bat da. Liburu Santuak aztertzea jainkoz agindutako bitartekoa da, gizakiak beren Sortzailearekin lotura estuagoa izateko eta bere borondatearen ezagutza argiagoa emateko. Jainkoaren eta gizakiaren arteko komunikazio-bitartekoa da.

Waldenses Jaunaren beldurra jakinduriaren hasieratzat hartzen zuten bitartean, ez ziren itsutzen munduarekin harremanak, gizakien eta bizitza aktiboaren ezagutzak, adimena zabaltzeko eta pertzepzioak bizkortzeko duten garrantziaz. Mendietako eskoletatik gazte batzuk Frantziako edo Italiako hirietako ikaskuntza-erakundeetara bidali zituzten, non beren jaioterriko Alpeetan baino ikasketa, pentsamendu eta behaketarako eremu zabalagoa zen. Horrela bidalitako gazteak

tentazioa jasan zuten, bizioaren lekuko izan ziren, Satanen agente zintzoekin topo egin zuten, heresiarik sotilenak eta engainu arriskutsuenak bultzatu zituztenak. Baina txikitatik haien heziketa hori guztia prestatzeko izaera izan zuten.

Joaten ziren eskoletan ez zuten inoren konfidenterik egin behar. Haien jantziak prestatuta zeuden, beren altxorrik handiena Eskrituretako eskuizkribu preziatuak ezkutatzeko. Horiek, hilabete eta urteetako nekearen fruitua, eraman zituzten berekin, eta susmorik piztu gabe egin ahal izan zuten bakoitzean, zuhurtasunez jartzen zieten zatiren bat egia jasotzeko bihotza zabalik ziruditenen bidean. Euren amaren belaunetik gazte valdesiarrak helburu horrekin hezi ziren; beren lana ulertu eta zintzotasunez egin zuten. Egiatzko federa konbertituak irabazi ziren ikaskuntza-erakunde horietan, eta sarritan aurkitu zen haren printzipioak eskola osoa barneratzen ari zirela; hala ere, Aita Santuen buruzagiek ezin izan zuten, hurbileneko ikerketaren bidez, heresia ustelgarria deritzon hura bere iturriraino atzeman.

Kristoren espiritua misiolaria da. Bihotz berrituaren lehen bulkada beste batzuk ere Salbatzailearengana ekartzea da. Halakoa zen Vaudois kristauen izpiritua. Jainkoak beren elizetan egia garbitasunean gordetzea baino gehiago eskatzen ziela sentitu zuten; ilunpetan zeudenei beren argia distira uzteko ardura solemne bat zeudela; Jainkoaren hitzaren indar handiaren bidez Erromak ezarri zuen esklabutza hautsi nahi izan zuten. Vaudoisko ministroak misiolari gisa trebatu ziren, ministerioan sartzea espero zuten guztiek ebanjelista gisa esperientzia bat lortu behar zuten lehenik. Bakoitzak hiru urte bete behar zituen misio-eremuren batean, etxean eliza baten ardura hartu aurretik. Zerbitzu hau, hasiera batean bere buruari uko egitea eta

sakrifizioa eskatzen zuena, gizonen arima probatzen zuten garai haietako artzainaren bizitzarako sarrera egokia izan zen.

Ofizio sakraturako ordenazioa jaso zuten gazteek ikusi zuten haien aurrean, ez lurreko aberastasun eta aintzarako itxaropena, neke eta arrisku bizi bat baizik, eta agian martiri baten patua. Misiolariak bi eta bi irten ziren, Jesusek bere ikasleak bidali zituenean. Gazte bakoitzarekin, normalean, adin eta esperientziadun gizon bat lotzen zen, gaztea bere lagunaren gidaritzapean zegoen, zeina bere prestakuntzaren erantzule baitzen eta zeinaren instrukzioari kasu egin behar zion. Kolaboratzaile hauek ez ziren beti elkarrekin egoten, baina askotan otoitzerako eta aholkuetarako elkartzten ziren, horrela elkar sendotuz fedean.

Euren misioaren xedea ezagutarazi izanak bere porrota ziurtatuko zuen; horregatik, kontu handiz ezkutatu zuten beren benetako izaera. Ministro bakoitzak lanbide edo lanbideren baten ezagutza zeukaten, eta misiolariak deialdi laiko baten estalpean egiten zuten lana. Normalean merkataria edo saltzaileena aukeratzen zuten. «Zetak, bitxiak eta bestelako artikuluak eramaten zituzten, garai hartan ez ziren erraz eros daitezkeen merkatu urrunetan salbu; eta merkataria gisa harrera egin zieten, misiolari gisa baztertuko zituzten lekuetan». Bitartean haien bihotzak Jainkoarengana altxatu ziren jakinduria eskatzeko, urrea edo harribitxiak baino altxor preziatuago bat aurkezteko. Ezkutuan eramaten zituzten Bibliaren kopiak, osorik edo zati batean; eta aukera bat aurkezten zen bakoitzean, beren bezeroen arreta deitzen zuten eskuizkribu horietara. Askotan Jainkoaren hitza irakurtzeko interesa piztu zen horrela, eta zatiren bat pozik uzten zen hura jaso nahi zutenekin.

Misiolari hauen lana beren mendien oinean zeuden

lautadetan eta haranetan hasi zen, baina muga horietatik askoz haratago hedatu zen. Oin biluzik eta beren Maisuarenak bezalako jantzi lodi eta bidaiez zikinduta, hiri handietatik igaro eta urrutiko lurraldeetara sartu ziren. Leku guztietan barreiatu zuten hazi preziatua. Elizak sortu ziren haien bidean, eta martirien odola egiaren lekuko izan zen. Jainkoaren egunak gizon leial hauen lanek lortutako arimen uzta oparoa agertuko du. Estali eta isilik, Jainkoaren hitza kristautasunean barrena bidea egiten ari zen eta gizonen etxeetan eta bihotzetan harrera alai betetzen ari zen.

Waldenserrentzat Eskritura Santuak ez ziren Jainkoak iraganean gizakiekin izandako tratuen erregistroa eta orainaldiko arduren eta betebeharren agerraldia, baizik eta etorkizuneko arrisku eta lorien agerraldi bat. Uste zuten gauza guztien amaiera ez zegoela urruti, eta Biblia otoitzez eta malkoz aztertzen zuten heinean, gero eta gehiago harritu ziren haren esaldi preziatuekin eta besteei bere egia salbatzaileak ezagutzera emateko betebeharrarekin. Orrialde sakratuetan argi eta garbi ikusten zuten salbamen-plana, eta erosotasuna, itxaropena eta bakea aurkitu zituzten Jesusengan sinestean. Argiak haien adimena argitzen zuenez eta haien bihotzak pozten zituen bitartean, bere izpiak isurtzeko gogoan zuten Aita Santuaren errearen iluntasunean zeudenengana.

Ikusi zuten aita santuaren eta apaizaren gidaritzapean, jendetza alferrik saiatzan ari zela barkamena lortzen beren gorputzak beren arimaren bekatuagatik jota. Beraien obra onetan fidatzen irakatsita, haiek salbatzeko, beti beren buruari begira zebiltzan, beren adimenak beren egoera pekatuan bizitzen ari zirela, Jainkoaren haserrearen menpean ikusten zuten beren burua, arima eta gorputza larritzen, baina ez zuten erlieberik

aurkitzen. Honela arima kontzienteak Erromako doktrinei lotuak zeuden. Milaka lagunak eta senideak abandonatu zituzten, eta euren bizitza komentuko zeluletan eman zuten. Askotan errepikatzen diren barau eta azote krudelen bidez, gauerdiko zaintzaz, beren bizileku tristeko harri hotz eta hezeen gainean prostrazioaz ordu nekeez, erromesaldi luzeez, penitentzia apalgarriz eta tortura beldurgarriz, milaka alferrik kontzientziaren bakea lortu nahi izan zuten.

Bekatu-sentimenduz zapaldurik, eta Jainkoaren aserre mendekatzailearen beldurrez hunkiturik, asko sufritu zuten, naturak akiturik utzi arte, eta argi izpirik edo itxaropenik gabe hilobian hondoratu ziren.

Waldensek gogoia zuten gosez hildako arima horiei bizitzako ogia hautsi, Jainkoaren promesetan bake-mezuak ireki eta Kristo salbatzeko itxaropen bakarra zela adierazi. Obra onek faltsutasunean oinarritutako Jainkoaren legearen transgresioa barka dezaketela dioen doktrina. Giza merituetan konfiantza izateak Kristoren maitasun infinituaren ikuspegia atzematen du. Jesus gizakiarentzat sakrifizio gisa hil zen, eroritako arraza ezin duelako ezer egin Jainkoari bere burua gomendatzeko. Gurutziltzatu eta berpiztu baten merituak. Salbatzailea dira kristauaren fedearen oinarria. Arimak Kristorengan duen menpekotasuna erreala bezain erreala da, eta harekin duen lotura estua izan behar du, gorputz-adarrarena edo mahatsondoaren adar batena bezain estua.

Aita Santuen eta apaizen irakaspenez gizonak Jainkoaren eta baita Kristoren izaera zorrotz, goibel eta debekagarritzat hartzera eramane zuten. Salbatzailea gizonarekiko sinpatiarik gabe irudikatu zen bere egoera erorian, apaiz eta santuen bitartekaritza eskatu behar zela. Jainkoaren hitzak argitutako

gogoia zutenek gogoia zuten arima hauek Jesusengana beren Salbatzaile errukitsu eta maitagarritzat seinalatu, besoak luzatuta, denak beregana etortzera gonbidatzen zituzten bekatuaren zamarekin, beren ardurarekin eta nekearekin. Satanasek pilatu zituen oztopoak kentzea nahi zuten gizonek promesak ez ikusteko, eta zuzenean Jainkoarengana hurbiltzeko, beren bekatuak aitortuz, eta barkamena eta bakea lortuz.

Irrikaz helarazi zizkion Vaudois misiolariak gogo galdetzaileari ebanjelioaren egia preziatuak. Kontu handiz idatzi zituen Eskritura Santuen zatiak. Bere poz handiena zen arima kontzientziatu eta bekatuari itxaropena ematea, mendekuaren Jainko bat besterik ikusten ez zuena, justizia egiteko zain. Ezpain dardaraz eta begi malkoz, belauniko sarritan makurtuta, ireki zituen bere anaiei bekatariaren itxaropen bakarria erakusten duten promesa preziatuak.

Horrela, egiaren argia gogo ilun asko barneratu zuen, iluntasun-hodeia atzera botaz, Zuzentasunaren Eguzkiak bihotzera distira egin zuen bere izpietan sendatzearekin. Askotan gertatzen zen Eskrituraren zatiren bat behin eta berriro irakurtzen zela, entzuleak errepikatzeke nahia zuela, ondo entzun zuela ziurtatuko balu bezala. Batez ere, gogotsu nahi izan zen hitz hauek errepikatzea: "Jesu Kristo bere Semearen odolak bekatu guztietatik garbitzen gaitu". 1 Joan 1:7 . "Moisesek basamortuan sugea altxatu zuen bezala, halaxe altxatu behar da Gizonaren Semea: huragan sinesten duenak gal ez dezan, baina betiko bizia izan dezan". Joan 3:14, 15 .

Askok engainatu gabe zeuden Erromaren aldarrikapenei dagokienez. Ikusi zuten zein hutsala den gizon edo aingeruen bitartekaritza bekatariaren alde. Egiazko argia beren buruetara argitu zenean, bozkarioz oihukatu zuten: «Kristo da nire apaiza;

Haren odola da nire sakrifizioa; Haren aldarea nire konfesionala da». Jesusen merezimenduen gainean jarri ziren erabat, hitzak errepikatuz: "Federik gabe ezinezkoa da berari atsegina ematea". Hebrearrei 11:6 . «Ez dago zeruaren azpian gizonen artean eman den beste izenik, zeinaren bidez salbatu behar garen». Eginak 4:12 .

Salbatzaile baten maitasunaren ziurtasuna gehiegizkoa iruditu zitzaidan ekaitz-arima gizajo haietako batzuei konturatzeko. Hain zen handia ekartzen zuen erliebea, halako argi-uholdea isuri zitzaien, non zerura eramana ziruditen. Haien eskuak konfidantzaz ezarri zituzten Kristoren eskuan; beren oinak Aroen Harkaitzean landatu zituzten. Heriotzaren beldur oro erbesteratu zen. Orain espetxea eta fagota gutizia litezke, horrela beren Berreroslearen izena ohoratzen balute.

Leku ezkutuetan Jainkoaren hitza horrela atera eta irakurtzen zen, batzuetan arima bakar bati, bestetan argi eta egiaren irrika zegoen konpainiatxo bati. Askotan gau osoa horrela pasatzen zen. Hain handia izango zen entzuleen harridura eta miresmena, non errukiaren mezularia ez zen gutxitan behartuta bere irakurketari uttzera adimenak salbamenaren berri jaso arte. Askotan honelako hitzak esaten ziren: «Jainkoak onartuko al du benetan *nire* eskaintza? Irribarre egingo al *dit*? Barkatuko al nau ? » Erantzuna irakurri zen: “Zatozte niregana, nekatu eta zamaturik zaudeten guztiok, eta atsedean emango dizuet”. Mateo 11:28 . Fedeak hartu zuen promesa, eta erantzun pozgarria entzun zen: «Ez da erromeria luzerik egin; ermita sailduetara bidaia mingarririk ez. Etor naiteke Jesusengana ni naizen bezala, bekataria eta gaiztoa, eta ez du gaitzetsiko otoitz penitentziala. «Barkatuko dizkizute zure bekatuak».

Nirea, baita nirea ere, barka daiteke!”.

Poztasun sakratuaren marea batek beteko zuen bihotza, eta Jesusen izena laudorioz eta esker onez handituko zen. Arima zoriontsu haiek beren etxeetara itzuli ziren argia zabaltzeko, besteei, ahal zuten moduan, euren esperientzia berria errepikatzeko; Egiazko Bide bizia aurkitu zutela. Eskrituraren hitzetan botere arraro eta solemne bat zegoen egia desiratzen zutenen bihotzetara zuzenean mintzo zena. Jainkoaren ahotsa zen, eta konbentzimendua ematen zien entzuten zutenei.

Egiaren mezularia bere bidean joan zen; baina bere apaltasun-itxura, bere zintzotasuna, bere seriotasuna eta suhartasun sakona izan ziren maiz ohartzen ziren gaiak. Askotan bere entzuleek ez zioten galdetu nondik zetorren edo nora joan zen. Hain larrituta zeuden, hasieran harriduraz, eta gero esker onez eta pozarekin, ez zuten pentsatu berari galdetzea. Haiek beren etxeetara joateko eskatu ziotenean, artaldearen ardi galduak bisitatu behar zituela erantzun zion. Izan zitekeen zeruko aingeru bat? galdetu zuten.

Kasu askotan egiaren mezularia ez zen gehiago ikusten. Beste lurralde batzuetarako bidea egina zuen, edo ziega ezezagun batean bizia higitzen ari zen, edo agian hezurak zuritzen ari zitzaizkion egiaren lekuko izan zen tokian. Baina atzean utzi zituen hitzak ezin izan ziren suntsitu. Gizonen bihotzetan ari ziren beren lana egiten; emaitza bedeinkatuak epaian bakarrik ezagutuko dira.

Valdesiar misiolariak Satanen erreinua inbaditzen ari ziren, eta iluntasunaren botereak zaintza handiagoa piztu zuen. Egia aurreratzeko ahalegin guztiak gaizkiaren printzeak ikusten zituen, eta bere agenteen beldurrak kitzikatu zituen. Aita Santuen buruzagiek beren kausarentzat arriskua igartzen zuten

ibiltari xume horien lanetatik. Egiaren argiak oztoporik gabe distirutzen utziko balu, jendea inguratzen zuten akats-hodei astunak garbituko lituzke. Gizonen adimenak Jainkoarengana bakarrik zuzenduko zituen eta azkenean Erromaren nagusitasuna suntsituko zuen.

Herri honen existentzia bera, antzinako elizaren fedeari eustea, Erromaren apostasiaren etengabeko testigantza izan zen, eta horregatik gorrotorik eta jazarpenik latzenak piztu zituen. Eskriturak amore emateari uko egitea Erromak jasan ezin zuen ofensa ere izan zen. Lurretik kentzea erabaki zuen. Orain hasi ziren Jainkoaren herriaren aurkako gurutzadarik ikaragarrienak mendiko etxeetan. Inkisidoreak bere bidean jarri zituzten, eta Abel errugabea Cain hiltzailearen aurrean eroritako eszena askotan errepikatu zen.

Behin eta berriro lur emankorrak hondatuta zeuden, beren bizitokiak eta ermitak ezabatu zituzten, eta horrela garai batean zelai oparoak eta herri errugabe eta langile baten etxeak zeuden lekuan, basamortu bat besterik ez zen geratzen. Odolaren zaporeak piztia amorratua haserretuago dagoen bezala, papisten amorrua biziago piztu zen haien biktimen sufrimenduak. Fede garbiaren lekuko horietako asko mendietan zehar atzematen zituzten eta ezkutatuta zeuden haranetan ehizatzen zituzten, baso indartsuek eta harkaitz-pintoek itxita.

Ezin zen salaketarik jarri klase debekatu honen izaera moralaren aurka. Haien etsaiek ere herri baketsu, isil eta jainkozaleak zirela deklaratu zuten. Haien ofensa handia izan zen ez zutela Jainkoa gurtuko aita santuaren borondatearen arabera. Krimen honengatik gizonek edo deabruek asma zezaketen umiliazio, irain eta tortura oro pilatu zitzairen.

Garai batean Erromak sekta gorrotatua suntsitzea erabaki

zuenean, Aita Santuak bula bat atera zuen, hereje gisa kondenatzen zituen eta hiltzera eramanez. Ez ziren alfer, edo desleial, edo desordena gisa leporatzen; baina deklaratu zen "egiazko artaldearen ardiak" liluratzen zituen pietate eta santutasun itxura zutela. Horregatik, Aita Santuak agindu zuen "gaiztoen sekta gaizto eta higuigarri hori", baldin "abjuratzeari uko egiten badiote, suge pozoitsuak bezala zapaltzeko". Potente harro honek hitz horiek berriro topatzea espero al zuen? Ba al zekien zeruko liburuetan erregistratu zirela, judizioan aurre egiteko? «Nere anaia hauetarik txikienetako bati egin diozun heinean», esan zuen Jesusek, «niri egin didazu». Mateo 25:40 .

Bulla honek elizako kide guztiei herejeen aurkako gurutzadan bat egiteko deia egin zien. Lan anker horretan aritzeko pizgarri gisa, "eklesiastiko min eta zigor guztiak, orokorrak eta partikularrak, libratu zituen; gurutzadan batu ziren guztiak askatu zituen egin zezaketzen zinetatik; legez kanpo eskuratu zezaketzen ondasunen gaineko titulua legitimatzen zuen; eta beren bekatu guztien barkazioa agindu zien herejerik hil behar zutenei. Vaudoisen alde egindako kontratu guztiak baliogabetu zituen, haien etxekoei haiek abandonatzeko agindua eman, pertsona guztiei inolako laguntzarik ematea debekatu eta pertsona guztiei beren ondasunez jabetzeko ahalmena eman zien.

Dokumentu honek argi erakusten du eszenaren atzean dagoen maisuaren izpiritua. Dragoiaren orroa da, eta ez Kristoren ahotsa, bertan entzuten dena.

Aita Santuen buruzagiek ez zituzten beren izaerak Jainkoaren legearen estandar handira egokituko, baina beren buruari egokitutako estandar bat altxatu zuten, eta guztiak horretara egokituzera behartzea erabaki zuten Erromak hala nahi

zuelako. Tragedia ikaragarrienak antzezten ziren. Apaiz eta aita santu ustel eta blasfematzaileak Satanek izendatutako lana egiten ari ziren.

Errukiak ez zuen lekurik haien izaeran. Kristo gurutziltzatu eta apostoluak hil zituen izpiritu bera, odol-egarria mugitu zuen bera. Neron fededunen aurka bere garaian, lurra Jainkoaren maiteak zirenak kentzeko lanean ari zen.

Mende askotan Jainkoaren beldur den herri honen aurka jasandako jazarpenak beren Erredentorea ohoratzen zuten pazientzia eta konstantziaz jasan zituzten. Haien kontrako gurutzadak, eta jasaten zituzten harategi ankerkeriak gorabehera, beren misiolariak bidaltzen jarraitu zuten egia preziatua barreiatzeko. Hil arte ehizatu zituzten; baina haien odolak ereindako hazia ureztatu zuen, eta ez zuen fruiturik eman. Horrela, Waldenses Jainkoaren lekuko izan zen Lutero jaio baino mende lehenago. Lurralde askotan sakabanatuta, Wycliffe-ren garaian hasi zen Erreformaren haziak landatu zituzten, Luteroren garaian zabal eta sakon hazi ziren eta denboraren amaierara eraman behar dituzte guztiak sufritzeko prest daudenek. gauzak "Jainkoaren hitza eta Jesukristoren testigantza". Apokalipsia 1:9

5. kapitulua — John Wycliffe

Erreformaren aurretik Bibliaren kopia gutxi zeuden batzuetan, baina Jainkoak ez zuen bere hitza guztiz suntsitzea onartu. Bere egia ez ziren betirako ezkutatu behar. Bizitzaren hitzak bezain erraz askatu ditzake kartzelako atea ireki eta burdinazko atea askatu, bere zerbitzariak aske uzteko. Europako herrialde ezberdinetan gizakiak Jainkoaren Espirituak bultzatu zituen egia bilatzera ezkutuko altxorren moduan. Probidentzialki Eskritura Santuetara gidatuta, interes biziz aztertu zituzten orrialde sakratuak. Beraiek kosta ahala kosta argia onartzeko prest zeuden. Gauza guztiak argi ikusten ez baziren ere, aspaldi lurperatutako egia asko hautemateko gai izan ziren. Zerutik bidalitako mezulari gisa irten ziren, akatsen eta sineskeriaren kateak apurtu eta hainbeste denbora esklabo zeudenei dei eginez, jaiki eta beren askatasuna aldarrikatzeko.

Waldenses artean izan ezik, Jainkoaren hitza aspalditik egon zen giltzapetuta ikasiek bakarrik ezagutzen zituzten hizkuntzetan; baina heldu zen Eskritura Santuak bere jatorrizko hizkuntzan lurralde ezberdinetako jendeari itzuli eta emateko garaia. Munduak bere gauerdia pasa zuen. Ilunpeko orduak pasatzen ari ziren, eta lurralde askotan heldu zen egunsentiaren seinaleak agertu ziren.

XIV mendean Ingalaterran sortu zen "Erreformaren goizeko izarra". John Wycliffe erreformaren iragarlea izan zen, ez Ingalaterrarentzat bakarrik, baizik eta kristautasun guztiarentzat. Erromaren aurkako protesta handia ez zen inoiz isilduko. Protesta hark norbanakoen, elizen eta nazioen emantzipazioa eragingo zuen borroka ireki zuen.

Wycliffek heziketa liberala jaso zuen, eta berarekin

Jaunaren beldurra izan zen jakinduriaren hasiera. Unibertsitatean nabarmendu zen bere pietate sutsuagatik, baita bere talentu nabarmenengatik eta beka sendoagatik ere. Jakintza-egarrion, ikaskuntzaren adar guztiak ezagutu nahi izan zituen. Filosofia eskolastikoan, elizaren kanonetan eta zuzenbide zibilean hezi zen, bereziki bere herrikoa. Bere lanetan hasierako prestakuntza horren balioa nabaria zen. Bere garaiko filosofia espekulatiboa ondo ezagutzeak bere akatsak agerian uzteko aukera eman zion; eta nazio eta eliz zuzenbidearen azterketari esker, askatasun zibil eta erlijiosoaren aldeko borroka handian aritzeko prest zegoen. Jainkoaren hitzetik ateratako armak maneiatzen zituen bitartean, eskoletako diziplina intelektuala bereganatu zuen, eta eskolazaleen taktika ulertzen zuen. Bere jeinuaren indarrak eta bere ezagutzaren hedadura eta sakontasunak adiskide zein etsaien errespetua eskatzen zuten. Haren jarraitzaileek pozik ikusi zuten euren txapelduna nazioko buru nagusien artean nagusi zela; eta haren etsaiei eragotzi zitzairen erreformaren kausari mespretxua botatzea, haren aldekoaren ezjakintasuna edo ahulezia agerian utziz.

Wycliffe oraindik unibertsitatean zegoen bitartean, Liburu Santuak aztertzen hasi zen. Lehen garai haietan, Biblia antzinako hizkuntzetan bakarrik existitzen zenean, jakintsuek egiaren iturrirako bidea aurkitu ahal izan zuten, ikasketarik gabeko klaseentzat itxita zegoena.

Hala, jada prestatuta zegoen Wycliffek etorkizuneko erreformatzaile gisa lan egiteko bidea. Gizon ikasiek Jainkoaren hitza aztertu zuten eta bere doako graziaren egia handia aurkitu zuten bertan. Beren irakaspenetan hedatu zuten egia honen ezagutza, eta beste batzuk orakulu bizietara jotzera eramán zituzten.

Wyclifferen arreta Eskrituretara zuzendu zenean, haien ikerketan sartu zen eskoletako ikaskuntza menperatzea ahalbidetu zion sakontasun berarekin. Ordura arte behar handi bat sentitu zuen, ez bere ikasketa eskolastikoak ez elizako irakaskuntzak ase ezin zutena. Jainkoaren hitzean aurkitu zuen alferrik lehen bilatu zuena. Hemen ikusi zuen salbamenaren plana agerian jarria eta Kristo gizakiaren defendatzaile bakarra bezala ezarria. Kristoren zerbitzura eman eta aurkitutako egiak aldarrikatzeko erabakia hartu zuen.

Erreformatzaileen ondoren bezala, Wycliffek ez zuen aurreikusten nora eramango zuen bere obraren inaugurazioan. Ez zuen nahita jarri Erromaren aurka. Baina egiaren debozioak ezin izan zuen gezurrarekin gatazkan jarri. Zenbat eta argiago antzeman zituen Aita Santuaren akatsak, orduan eta serioago aurkezten zituen Bibliaren irakaspena. Erromak Jainkoaren hitza giza tradiziorako utzi zuela ikusi zuen; beldurrik gabe leporatu zion apaizgoari Eskriturak erbesteratu izana, eta Biblia herriari itzul zedila eta bere aginpidea berriro elizan ezar zezala eskatu zuen. Irakasle gai eta serioa eta predikari elokuenta zen, eta bere eguneroko bizitza predikatzen zituen egien erakusgarri zen. Eskrituretako ezagutzak, bere arrazoibidearen indarrak, bere bizitzaren garbitasunak eta bere ausardia eta osotasun sendoak estimu eta konfiantza orokorrak irabazi zizkion. Jende asko bere lehengo federekin konforme geratu zen Erromako Elizan nagusi zen gaiztakeria ikusita, eta ezkutatu gabeko poztasunez goratu zituzten Wycliffek ikustera ekarritako egiak; baina Aita Santuen buruzagiak amorrus bete ziren Erreformatzaile honek euren bano eragin handiagoa lortzen ari zela ohartu zirenean.

Wycliffe akatsen detektatzaile zorrotza zen, eta beldurrik gabe jo zuen Erromako agintaritzak zigortutako gehiegikeria

askoren aurka. Erregearen kapilau gisa jarduten zuen bitartean, aita santuak errege-erregina ingelesari eskatutako tributuen ordainketaren aurkako jarrera ausarta hartu zuen eta Aita Santuak agintari laikoen gaineko aginpidea hartzea arrazoiaren eta errebelazioaren aurkakoa zela erakutsi zuen. Aita Santuaren eskakizunek haserre handia piztu zuten, eta Wyclifferen irakaspenek eragina izan zuten nazioko buru nagusiengan. Erregeak eta nobleak bat egin zuten pontifizeak denborazko agintea ukatzeko eta tributua ordaintzeari uko egiteko. Horrela kolpe eraginkorra eman zen Ingalaterrako aita santuaren nagusitasunaren aurka.

Erreformatzaileak borroka luze eta irmoa eman zion beste gaitz bat fraide mendizaleen ordenen erakundea izan zen. Fraide hauek Ingalaterran pilatu ziren, nazioaren handitasuna eta oparotasuna hondatuz. Industriak, hezkuntzak, moralak, denek sentitu zuten eragin iharkorra. Fraidearen alferkeria eta eske-bizitza ez zen soilik jendearen baliabideen isurketa handia izan, baizik eta lan baliagarria mespretxua ekarri zuen. Gazteak desmoralizatu eta hondatuta zeuden. Fraileen eraginez asko klaustro batean sartu eta monastiko bizitzara dedikatu ziren, eta hau ez bakarrik gurasoen adostasunik gabe, baizik eta jakin gabe eta aginduen aurka ere. Erromatar Elizaren lehen aita batek, maitasun filialaren eta betebeharraren betebeharren gainetik monakismoaren aldarrikapenak bultzatuz, hauxe adierazi zuen: «Zure aita zure ate aurrean etzanda negarrez eta negarrez, eta zure amak erakutsi zaituen gorputza erakutsiko balu ere. eta hazten zintuzten bularrak, beha zazu oinetan zapaltzen, eta zoaz berehala Kristogana». Luterok gerora esan zuen bezala “ikaragarritzko gizagabekeria” horren bidez, “kristaua eta gizona baino gehiago otsoa eta tiranoa dastatuz” haurren bihotzak beren

gurasoen aurka sendotu ziren. — Barnas Sears, Horrela, Aita Santuen buruzagiek, antzinako fariseuek bezala, Jainkoaren agindua ezerezean jarri zuten beren tradizioaren bidez. Horrela etxeak suntsituta geratu ziren eta gurasoak seme-alaben gizartetik kendu zituzten.

Unibertsitateetako ikasleak ere fraideen irudikapen faltsuek engainatu zituzten eta haien aginduetara bat egitera bultzatu zituzten. Askok damutu ziren gero urrats hau, beren bizia hondatu zutela eta gurasoengana atsekabea ekarri zutela ikusirik; baina behin amarruan amarratuta, ezinezkoa zitzaien askatasuna lortzea. Guraso askok, fraideen eraginaren beldurrez, uko egin zioten semeak unibertsitateetara bidaltzeari. Ikaskuntza zentro handietan parte hartu duten ikasleen beherakada nabarmena izan da. Eskolak iluntzen joan ziren, eta ezjakintasuna nagusitu zen.

Aita Santuak eman zien fraide hauei aitorpenak entzuteko eta barkamena emateko ahalmena. Hau gaitz handien iturri bihurtu zen. Beren irabaziak areagotzera nahastuta, fraideak hain zeuden absolutioa emateko prest, non deskribapen guztietako gaizkileak haietara jo zuten, eta, ondorioz, biziorik okerrenak azkar handitu ziren. Gaixoak eta pobreak sufritzen utzi zituzten, beren beharrak libratu behar zituzten dohainak fraideengana joaten ziren, mehatxuekin herriaren limosna eskatzen zuten, beren aginduei opariak kendu behar zizkietenen gaiztakeria salatuz. Pobreziaren lanbidea gorabehera, fraideen aberastasuna etengabe handitzen ari zen, eta haien eraikin bikainek eta luxuzko mahaiek nabarmenago uzten zuten nazioaren pobrezia gero eta handiagoa. Eta beren denbora luxuan eta atseginean igarotzen zuten bitartean, beren orde z gizon ezjakinak bidali zituzten, zeinak bakarrik konta zitezkeen istorio, kondaira eta

txantxa zoragarriak jendea dibertitzeko eta oraindik ere osoago fraideen engainu bihurtzeko. Hala ere, fraideek jendetza superstiziotsuen ganean eusten jarraitu zuten eta erlijio betebeharrak guztiak Aita Santuaren nagusitasuna aitortzean, santuak adoratzeko eta fraideei opariak egitean zeudela sinestera eramane zuten, eta hori nahikoa zela haiek ziurtatzeko. Zeruko leku bat. Jakintza eta pietatezko gizonak alferrik lan egin zuten monastiko ordena horietan erreforma egiteko; baina Wycliffek, ikuspegi argiagoarekin, gaizkiaren erroa jo zuen, sistema bera faltsua zela eta abolitu behar zela adieraziz. Eztabaida eta galdeketa pizten ari ziren. Fraideek herrialdea zeharkatu zutenean, Aita Santuaren barkamenak salduz, askok barkamena diruarekin erosteko aukeraz zalantzan jartzera eramane zuten, eta zalantzan jarri zuten ez ote zuten Jainkoari barkamena eskatu Erromako Pontifizeari baino. Gutxi izutu ziren fraideen morrokeriaz, haien zitikeriak ez baitzuen inoiz asetzen. «Erromako fraide eta apaizak», esan zuten, «minbizi batek bezala jaten gaituzte. Jainkoak libratu behar gaitu, bestela herria hilko da». Haien zitalkeria estaltzeko, monje eske haiek Salbatzailearen eredu jarraitzen zutela aldarrikatu zuten, Jesus eta bere ikasleei herriaren karitateen laguntza izan zutela adieraziz. Erreklamazio honek haien kausaren kaltea eragin zuen, asko Bibliara eramane baitzituen egia beren kabuz ikastera, Erromak gutxien nahi zuena beste guztien artean. Gizonen adimenak egiaren Iturburura zuzenduta zeuden, bere helburua ezkutatzea zen.

Wycliffe fraideen aurkako idazlanak idazten eta argitaratzen hasi zen, ez, ordea, haiekin eztabaidan sartu nahi, jendearen gogoak Bibliaren eta bere Egilearen irakaspenetara deitzeko. Adierazi zuen barkamenaren edo eskomunikazioaren

ahalmena aita santuak ez duela apaiz arruntek baino maila handiago batean, eta ezin dela benetan eskomunikatu inor Jainkoaren gaitzespena lehenik bere gain hartu ezean. Ezin izan zuen modu eraginkorragoan hartu Aita Santuak altxatu zuen eta milioika arimak eta gorputzak gatibu zeuden menderakuntza espiritual eta tenporalaren ehun ikaragarri hura iraultzeari.

Berriz ere Wycliffe deitua izan zen Ingalaterrako koroaren eskubideak defendatzeko Erromaren erasoen aurka; eta errege enbaxadore izendatuta, bi urte egin zituen Herbehereetan, Aita Santuaren komisarioekin biltzarrean. Hemen Frantzia, Italia eta Espainiatik etorritako elizekin harremanetan jarri zen, eta aukera izan zuen atzetik begiratu eta Ingalaterran ezkutuan geratuko zitzaizkion gauza askoren berri izateko. Asko ikasi zuen bere osteko lanei puntua emateko. Aita Santuaren gorteko ordezkari horietan hierarkiaren benetako izaera eta helburuak irakurri zituen. Ingalaterrara itzuli zen lehengo irakaspenak argiago eta gogo handiagoz errepikatuz, gutizia, harrotasuna eta engainua Erromako jainkoak zirela adieraziz.

Aita santuari eta bere biltzaileei buruz hitz egin zuen bere idazki batean: «Gure lurretik pobreen bizimodua ateratzen dute, eta urtez urte erregearen dirutik, sakramentu eta gauza espiritualetarako, hori madarikatua da. simoniaren heresia, eta kristautasun guziak onesten eta eusten du heresia hau. Eta ziur gure erreinuak urrezko muino handi bat bazuen ere, eta inork inoiz ez zuen hura hartu, mundu mailako apaiz biltzaile harro honek bakarrik, denboraren poderioz muino hau gastatu behar da; izan ere, gure lurretik beti dirua kentzen du, eta ez baitu berriro bidaltzen Jainkoaren madarikazioa bere simoniagatik».

Ingalaterrara itzuli eta gutxira, Wycliffek erregearen eskutik jaso zuen Lutterworth-eko erretore izendapena. Hau

bermea zen monarkak behintzat ez zuela atsekabetu bere hitz arruntarekin. Wycliffe-ren eragina gortearen jarduna moldatzeko, baita nazioaren sinesmena moldatzeko ere.

Aita Santuen trumoiak laster bota zituzten haren kontra. Hiru zezen bidali zituzten Ingalaterrara, —unibertsitatera, erregera eta prelatuetara—, guztiak heresiaren irakaslea isilarazteko berehalako neurri erabakigarriak aginduz. Zezenak iritsi baino lehen, ordea, apezpikuek, gogoz, Wycliffe deitua zuten epaiketa egiteko. Baina erreinuko printze boteretsuenetako bik lagundu zioten auzitegira; eta jendeak, eraikina inguratu eta presaka sartuz, hain beldurtu zituen epaileak, non prozedurak eten egin ziren denborarako, eta bakean joateko baimena eman zioten. Pixka bat beranduago, Eduardo III.a, zahartzaroan prelatuek Erreformatzailearen aurka eragin nahi zutena, hil zen, eta Wycliffen babesle ohia erreinuko erregeorde bihurtu zen.

Baina Aita Santuen bulak iritsi izanak Ingalaterra guztiari ezarri zion herejea atxilotzeko eta espetxeratzeko agindua. Neurri hauek zuzenean seinalatu zuten jokia. Ziur zirudien Wycliffek laster erori behar zuela Erromaren mendekuaren harrapakin. Baina zahar bati esan ziona: «Ez izan beldurrik: ni naiz zure ezkutua» (Hasiara 15:1), berriro luzatu zuen bere eskua bere zerbitzaria babesteko. Heriotza etorri zitzaion, ez erreformatzaileari, haren suntsipena agindu zuen Pontifizeari baizik. Gregorio XI.a hil zen, eta Wycliffen epaiketarako bildutako elizak sakabanatu egin ziren.

Jainkoaren probidentziak oraindik gehiago baztertu zituen gertaerak, Erreformaren hazkuntzarako aukera emateko. Gregorioren heriotzaren ondoren, bi aita santu aurkarien hautaketa izan zen. Bi botere gatazkatsuak, bakoitza hutsezina omen zen, obedientzia aldarrikatzen zuten orain. Bakoitzak

fededunei dei egin zien besteari gerra egiten laguntzeko, bere eskakizunak bere arerioen aurkako anatema ikaragarrien bidez betearaziz eta zeruan sariak aginduz bere aldekoen. Gertaera honek asko ahuldu zuen Aita Santuaren boterea. Arerio-fakzioek egin ahal zuten guztia zuten elkarri erasotzeko, eta Wycliffek atsedean hartu zuen denbora batez. Anatemak eta erreklamazioak hegan egiten ari ziren aita santu batetik bestera, eta odol uholdeak isuri ziren haien aldarrikapen gatazkatsuak laguntzeko. Delituak eta iskanbilak eliza gainezka egin zuten. Bitartean, Erreformatzailea, Lutterworth-eko bere parrokiako erretiro lasaian, buru-belarri ari zen lanean gatazkan zeuden aita santuetatik Jesusi, Bakearen Printzeari, bideratzeko. Zismak, eragin zituen liskar eta ustelkeria guztiekin, Erreformatzarako bidea prestatu zuen, jendeari Aita Santua benetan zer zen ikusteko aukera emanaz. Berak argitaratu zuen idazki batean, Wycliffek jendeari dei egin zion bi apaiz horiek egia esaten ez ote zuten elkarri antikristo gisa kondenatzeko. «Jainkoak», esan zuen, «ez zuen gehiago onartuko deabruari halako apaiz bakarrean errege zedin, baina... biren artean zatiketa egin zuen, gizakiek, Kristoren izenean, biak errazago garaitu ditzaten».

Wycliffek, bere Maisuak bezala, ebanjelioa predikatu zien pobreei. Lutterworth-eko parrokiako euren etxe xumeetan argia zabaltzearekin konformatu gabe, Ingalaterrako leku guztietara eramane behar zela erabaki zuen. Hori betetzeko, predikari talde bat antolatu zuen, gizon xume eta jainkozaleak, egia maite zutenak eta hura zabaltzea bezainbeste nahi zutenak. Gizon hauek nonahi joaten ziren, merkatu-lekuetan, hiri handietako kaleetan eta landa-bideetan irakasten. Zaharrak, gaixoak eta pobreak billatu zituzten, eta Jainkoaren graziaren berri onak ireki zituzten. Oxfordeko teologia irakasle gisa, Wycliffek

Jainkoaren hitza predikatu zuen unibertsitateko aretoetan. Hain zintzotasunez aurkeztu zien egia ikasleei bere agindupean, non "ebanjelioko medikua" titulua jaso baitzuen. Baina bere bizitzako lanik handiena Liburu Santuak ingelesera itzultzea izan zen. Lan batean, Biblia itzultzeko asmoa adierazi zuen, Ingalaterrako gizon orok irakur zezaten, jaio zen hizkuntzan, Jainkoaren obra zoragarriak.

Baina bat-batean bere lanak gelditu ziren. Oraindik hirurogei urte ez bazituen ere, etengabeko nekeak, ikasketak eta etsaien erasoek bere indarraren berri eman eta goiztiar zahartu zuten. Gaixotasun arriskutsu batek eraso zion. Berriak poz handia ekarri zien fraideei. Orain uste zuten elizak egin zuen gaiztakeriaz damutu egingo zela, eta lasterka joan ziren bere gelara bere konfesioa entzutera. Lau ordena erlijiosoetako ordezkariak, lau ofizial zibilekin, hilzorian ustezko gizonaren inguruan bildu ziren. «Heriotza ezpainetan duzu», esan zuten; "Ukitu zaitez zure akatsak, eta atzera gure aurrean esan duzun guztia gure kalterako". Erreformatzaileak isilik entzuten zuen; orduan ohean altxatzeko agindu zion bere laguntzaileari, eta, irmo begiratzuz, bere erreklamazioaren zain zeuden bitartean, esan zuen, hainbestetan dardara eragin zituen ahots irmo eta indartsuaz: «Ez naiz hilko, baina bizi; eta berriro deklaratu fraideen egintza gaiztoak.» Harrituta eta lotsatu ziren fraideak gelatik lasterka.

Wyclifferen hitzak bete ziren. Bere herrikideen eskuetan Biblia emateko Erromaren aurkako arma guztien artean boteretsuena jartzeko bizi izan zen, Zeruko eragilea herria askatzeko, argitzeko eta ebanjelizatzeke. Lan hau burutzeko oztopo asko eta handiak izan ziren gainditzeko. Wycliffe gaitzez josita zegoen; bazekien lanerako urte gutxi batzuk besterik ez

zitzaizkiola geratzen; bete behar zuen oposizioa ikusi zuen; baina, Jainkoaren hitzaren promesek bultzaturik, ez zuen ezer izaturik joan. Bere ahalmen intelektualen indar osoz, esperientziaz aberatsa, Jainkoaren probidentzia bereziak gorde eta prestatua izan zen horretarako, bere lanetan handiena. Kristautasun guztia zalapartaz beteta zegoen bitartean, erreformatzaileak Lutterworth-eko erretoretzeko erretorean, kanpoan zebilen ekaitzari kasurik egin gabe, bere burua aukeratu zuen zereginean jarri zen. Azkenean lana amaitu zen Bibliaren ingelesezko lehen itzulpena. Jainkoaren hitza Ingalaterrari ireki zitzaion. Erreformatzaileak ez zion orain kartzelari edo sutoari beldur. Ingalaterrako herriaren esku jarri zuen inoiz itzali behar ez zen argia. Bere herrikideei Biblia ematean, gehiago egin zuen ezjakintasunaren eta bizioaren kateak apurtzeko, gehiago bere herria askatzeko eta goratzeko, inoiz gudu-eremuetako garaipen bikainenek lortu zutena baino.

Inprimatzearen artea oraindik ezezaguna izanik, lan geldo eta nekagarriaren bidez bakarrik bider zitezkeen Bibliaren kopiak.

Hain zen handia liburua lortzeko interesa, non asko gogoz aritu ziren hura transkribatzeko lanetan, baina zailtasun handiz kopiatzaileek eskariari erantzuteko aukera izan zuten. Erosle aberatsenetako batzuek Biblia osoa nahi zuten. Beste batzuek zati bat baino ez zuten erosi. Kasu askotan, hainbat familia batu ziren ale bat erosteko. Horrela Wycliffe-ren Bibliak laster aurkitu zuen bere bidea jendearen etxeetara.

Gizonen arrazoiaren errekurtsioak aita santuaren dogmaren menpe pasibotik piztu zituen. Wycliffek orain protestantismoaren salbamenaren doktrina bereizgarriak irakatsi zituen Kristoren fedearen bidez, eta Liburu Santuen

hutsezintasun bakarra. Berak bidali zituen predikariak Biblia zabaldu zuten, Erreformatzailearen idazkiekin batera, eta hainbesteko arrakastarekin, non fede berria Ingalaterrako jendearen ia erdiak onartu zuen.

Liburu Santuak agertzeak atsekabea ekarri zuen elizako agintariei. Wycliffe baino agentzia boteretsuagoa ezagutu behar zuten orain, haien armek ezer gutxi balioko zuten agentzia bat. Garai honetan Ingalaterran ez zegoen Biblia debekatzen zuen legerik, inoiz ez baitzen jendearen hizkuntzan argitaratu. Horrelako legeak gero ezarri eta zorrotz betearazi zituzten. Bitartean, apaizek ahaleginak egin arren, denboraldi baterako aukera zegoen Jainkoaren hitza zabaltzeko.

Berriz ere aita santuaren buruzagiek erreformatzailearen ahotsa isilarazteko konplota egin zuten. Hiru auzitegiren aurrean segidan epaiketara deitu zuten, baina alferrik. Lehendabizi gotzainen sinodo batek bere idatziak heretikotzat jo zituen, eta, Rikardo II.a errege gaztea haien alde irabazita, errege-dekretu bat lortu zuten, kondenatutako doktrinak eduki behar zituzten guztiak kartzelara igortzen zituena. Wycliffek sinodotik helegitea jarri zuen Parlamentura; beldurrik gabe hierarkia kontseilu nazionalaren aurrean jarri zuen eta elizak zigortutako gehiegikeria izugarrien erreforma eskatu zuen. Botere konbentzigarriarekin Aita Santuaren usurpazio eta ustelkeria irudikatu zituen. Bere etsaiak nahasmenera eramane zituzten. Wycliffereen lagunak eta aldekoak amore ematera behartuak izan ziren, eta konfiantzaz espero zen erreformatzailea bera, bere zahartzaroan, bakarrik eta lagunik gabe, koroaren eta mitraren aginte bateratuaren aurrean makurtuko zela. Baina honen ordean papistek euren burua garaituta ikusi zuten. Parlamentuak, Wycliffereen errekurtsio hunkigarriek piztuta, ediktu jazartzailea

indargabetu zuen, eta erreformatzailea berriro askatasunean geratu zen.

Hirugarren aldiz epaitu zuten, eta orain erreinuko eliz auzitegi gorenaren aurrean. Hemen ez zitzaion mesederik erakutsiko heresiari. Hemen azkenean Erromak irabaziko zuen, eta Erreformatzailearen lana geldituko zen. Hala pentsatu zuten papistek. Beren helburua beteko balute, Wycliffek bere doktrinei uko egitera behartuko luke, edo gortetik bakarrik utziko luke sugarrek.

Baina Wycliffek ez zuen atzera egin; ez zuen disimulatuko. Beldurrik gabe bere irakaspenak mantendu eta bere jazarleen salaketak uxatu zituen. Bere burua, bere posizioa, okasioa bistatik galdurik, bere entzuleei dei egin zien tribunal jainkozkoaren aitzinean, eta beren sofismoak eta engainuak ponderatu zituen betiko egiaren balantzetan. Espiritu Santuaren indarra sumatu zen kontseilu aretoan. Jainkoaren sorginkeria bat zegoen entzuleen gainean. Lekua uzteko indarririk ez zutela zirudien. Jaunaren dardararen geziak bezala, Erreformatzailearen hitzek zulatu zituzten haien bihotzak. Beraiek jarri zioten heresiaren kargua, botere konbentzigarriz bere gain bota zuen. Zergatik, eskatu zuen, ausartu ziren beren akatsak zabaltzera? Irabaziagatik, Jainkoaren graziaz merkantzia egiteko?

«Uste duzu, norekin ari al zarete borrokan», esan zuen azkenean? hilobiaren ertzean agure batekin? Ez! Zu baino indartsuagoa den eta garaituko zaituen Egiarekin». Hala esanez, batzarretik alde egin zuen, eta bere etsaietako bat ere ez zen hura eragozten saiatu.

Wyclifferen lana ia amaituta zegoen; luzaroan eraman zuen egiaren bandera laster eroriko zitzaion eskuetatik; baina

berriro ere ebanjelioaren testigantza eman behar zuen. Egia errakuntzaren erreinuko gotorlekutik bertatik aldarrikatu behar zen. Wycliffe zen Erromako Aita Santuen auzitegira deitua, sarritan sailduen odola isuri zuena. Ez zegoen itsu mehatxatzen zuen arriskuari, hala ere deialdia beteko zuen paralisi-kolpe batek bidaia egitea ezinezkoa izan ez balu. Baina bere ahotsa Erroman entzun behar ez bazen ere, gutun bidez hitz egin zezakeen, eta hori egitea erabaki zuen. Bere apaiztegitik Erreformatzaileak gutun bat idatzi zion aita santuari, zeina, doinuaz errespetuzkoa eta espiritu kristaua izanik ere, aita santuaren egoitzaren handitasun eta harrotasunari errieta zorrotza zena.

«Egiaz pozten naiz», esan zuen, «guztioni dudan fedea ireki eta aditzera emateaz, eta batez ere Erromako apezpikuari; berretsi nire esandako fedea, edo okerra bada, alda ezazue bera.

«Lehenik eta behin, uste dut Kristoren ebanjelioa Jainkoaren legearen gorputz osoa dela Erromako apezpikuari ematen eta eusten diot, hemen lurrean Kristoren bikarioa denez, beste gizon guztien artean lotuena izateko. ebanjelioaren lege hori. Zeren Kristoren ikasleen arteko handitasuna ez zen munduko duintasunean edo ohorean izan, baizik eta Kristoren jarraipen hurbil eta zehatzean bere bizitzan eta moduetan. Kristo, hemen bere erromesaldirako garairako, gizon txiroa zen, munduko arau eta ohore guztiak baztertzen eta baztertzen zituena...

«Guzti leial batek ez dio jarraitu behar ez Aita Santuari, ez gizon santuetako bati, Jesukristo Jaunari jarraitu dion puntuetan baizik; izan ere, Pedrok eta Zebedeoren semeek, munduko ohoreak nahi izanda, Kristoren urratsak jarraitzearen aurka, ofenditu egin ziren, eta horregatik akats horietan ez dira jarraitu

behar...

“Aita Santuak botere sekularraren esku utzi behar du denborazko aginte eta aginte oro, eta, horretarako, bere klero osoa mugitu eta gomendatu behar du; zeren hala egin zuen Kristok, eta bereziki bere apostoluek.

Horregatik, puntu hauetakoren batean oker egin badut, umiltasun handiz zuzenduko naiz zuzenketara, heriotzaz ere, beharrak hala eskatzen badu; eta neure borondatearen arabera edo nahiaren arabera neure pertsonan lan egin ahal izango banintz, seguru aurkeztuko nintzateke Erromako apezpikuaren aurrean; baina Jaunak bestela bisitatu nau alderantziz, eta irakatsi dit gizona baino Jainkoari obeditzen».

Amaitzeko esan zuen: “Otoitz egin diezaiogun gure Jainkoari, horrela piztu dezan gure Aita Santua Urbano VI.a, bera hasi zen bezala, berak bere elizgizonarekin Jesukristo Jaunari bizitzan eta moduetan jarrai dezan; eta herriari modu eraginkorrean irakats diezaioten, eta haiek ere zintzo jarraitu diezaioten.

Horrela Wycliffek aita santuari eta bere kardinalei Kristoren otzantasuna eta apaltasuna aurkeztu zizkien, beren buruari ez ezik, kristautasun guztiari erakutsiz haien eta ordezkariak zirela aitortzen zuten Maisuaren arteko kontrastea.

Wycliffek guztiz espero zuen bere bizitza bere fideltasunaren prezioa izango zela. Erregea, aita santua eta apezpikuak bat egin zuten haren hondamena burutzeko, eta zirudien hilabete gutxi batzuk, gehienez ere, sutara eramango zuela. Baina bere ausardia ez zuen astindu. "Zergatik hitz egiten duzu martirioaren koroa urrun bilatzeaz?" esan zuen. «Predatu Kristoren ebanjelioa prelat harroei, eta martirioak ez zaituzte huts egingo. Zer! Bizi eta isilik egon beharko nuke? ... Inoiz ez!

Kolpea eror dadila, noiz etorriko zain nago”.

Baina Jainkoaren probidentziak bere zerbitzaria babesten zuen oraindik. Bizitza osoan zehar ausardiaz egiaren defentsan egon zen gizona, bere bizitzako eguneroko arriskuan, ez zen bere etsaien gorrotoaren biktima eroriko. Wycliffek ez zuen inoiz bere burua babestu nahi izan, baina Jauna izan zen bere babeslea; eta orain, bere etsaiak beren harrapakinaz ziur sentitzen zirenean, Jainkoaren eskuak eraman zuen haien eskura. Lutterworth-eko bere elizan, jaunartzea ematekotan zegoela, erori zen, paralisiak jota, eta denbora gutxian bere bizitza eman zuen.

Jainkoak bere lana izendatu zuen Wyclifferi. Egiazko hitza bere ahoan jarri zuen, eta guardia bat ezarri zuen haren inguruan, hitz hau jendearengana iritsi zedin. Bere bizitza babestua izan zen, eta bere lana luzatu egin zen, Erreformaren lan handirako oinarriak jarri ziren arte.

Wycliffe Aro Iluneko iluntasunetik zetorren. Ez zen bere aurretik joan zenik, zeinaren lanetatik bere erreforma sistema moldatu ahal izan zuenik. Joan Bataiatzailea bezala altxatua misio berezi bat betetzeko, garai berri baten iragarlea izan zen. Hala ere, aurkeztu zuen egiaren sisteman, jarraitu zuten erreformatzaileek gainditu ez zuten batasun eta osotasun bat zegoen, eta batzuk ehun urte geroago ere iritsi ez zirena. Hain zabala eta sakona jarri zen oinarria, hain sendo eta egiazkoa zen markoa, non haren ondoren etorri zirenek berreraiki behar ez zutenak. Wycliffek inauguratu zuen mugimendu handiak, kontzientzia eta adimena askatu eta Erromako garaipen-kotxeari hainbeste denboran lotuta zeuden nazioak aske utzi zituenak, Biblian izan zuen bere iturria. Hona hemen bedeinkazio korrante horren iturburua, bizitzaren ura bezala, XIV. Wycliffek Eskritura

Santuak fede inplizituarekin onartu zituen Jainkoaren borondatearen errebelazio inspiratu gisa, fedearen eta praktikaren arau nahikoa. Erromako Eliza aginpide jainkotiar eta hutsezintzat hartzeko hezi zen, eta begirunez zalantzarik gabe onartzeko, mila urteko irakaspen eta ohitura ezarriak; baña oietatik aldendu zan Jainkoaren itz saindua entzuteko. Horixe zen herriari aitortzeko eskatzen zion agintea. Elizak aita santuaren bidez hitz egin beharrean, benetako agintaritza bakarra bere hitzaren bidez hitz egiten zuen Jainkoaren ahotsa zela adierazi zuen. Eta irakatsi zuen ez bakarrik Biblia Jainkoaren nahiaren errebelazio perfektua dela, baizik eta Espiritu Santua dela bere interprete bakarra, eta gizon bakoitzak, bere irakaspenak aztertuz, bere eginbeharra ikasi behar duela. Horrela, gizonen gogoak aita santuarengandik eta Erromako Elizatik Jainkoaren hitzera bihurtu zituen.

Wycliffe erreformatzaileen artean handienetako bat izan zen. Adimen zabalean, pentsamendu-argitasunean, egiari eusteko irmotasunean eta defendatzeko ausardian, bere atzetik etorri ziren gutxi batzuek berdindu zuten. Bizi-garbitasuna, ikasketetan eta lanean nekaezina den ardura, osotasun ustelgaitza eta kristoren maitasuna eta leialtasuna bere ministerioan, erreformatzaileen lehena ezaugarritu zuten. Eta hori sortu zen garaiko iluntasun intelektuala eta ustelkeria morala gorabehera.

Wyclifferen pertsonaia Eskritura Santuen botere hezitzaile eta eraldatzailearen testigantza da. Bera zen hura egin zuen Biblia izan zen. Errebelazioko egia handiak jabetzeko ahaleginak freskotasuna eta indarra ematen die ahalmen guztiei. Adimena zabaltzen du, pertzepzioak zorrozten ditu eta epaia heltzen du. Biblia aztertzeak pentsamendu, sentimendu eta asmo

guztiak nobletuko ditu beste ikerketa batek ezin duen bezala. Helburuaren egonkortasuna, pazientzia, ausardia eta sendotasuna ematen ditu; izaera fintzen du eta arima santifikatzen du. Liburu Santuen azterketa serio eta errespetuzkoak, ikaslearen gogoia gogamen infinituarekin zuzenean harremanetan jarriz, munduari adimen indartsuago eta aktiboagoko gizonak emango lioke, baita printzipio nobleagokoak ere, inoiz gailenetatik atera denak baino. giza filosofiak ematen duen prestakuntza. «Zure hitzen sarrerak», dio salmistak, «argia ematen du; ulermena ematen du». 119. Salmoa: 130 .

Wycliffek irakatsitako doktrinek hedatzen jarraitu zuten denbora batez; bere jarraitzaileak, Wycliffites eta Lollards izenez ezagutzen direnak, Ingalaterra zeharkatu ez ezik, beste lurralde batzuetara sakabanatu ziren, ebanjelioaren ezagutza eramanez. Orain beren buruzagia kendu zutenean, predikariak lehen baino are gehiago lan egin zuten, eta jendetza bildu zen haien irakaspenak entzutera. Noblezia batzuk, eta baita erregearen emaztea ere, konbertituen artean zeuden. Leku askotan erreforma nabarmena izan zen jendearen ohituretan, eta erromanismoaren ikur idolatroak kendu zituzten elizetatik.

Baina laster jazarpenaren ekaitz errukigabea lehertu zen Biblia gidari gisa onartzera ausartu zirenen gainera. Errege ingelesek, Erromaren laguntza lortuz boterea indartzeko irrikaz, ez zuten zalantzarik izan Erreformatzaileak sakrifikatzeko. Ingalaterrako historian lehen aldiz ebanjelioaren dizipuluen kontrako apustua erabaki zen. Martirioak martirioari jarraitu zion. Egiaren defendatzaileek, debekatuak eta torturatuak, Sabaoteko Jaunaren belarrira bakarrik isur zezaketen beren oihuak. Elizaren etsai eta erreinuaren traidore gisa ehizaturik, leku sekretuetan predikatzen jarraitu zuten, behartsuen etxe

xumeetan ahal zuten moduan aterpea aurkitzen, eta sarritan kobazulo eta kobazuloetan ere ezkutatuta.

Jazarpenaren amorrua gorabehera, erlijio-fedearen ustelkeria nagusiaren aurkako protesta lasai, jainkozale, serio eta pazientea luzatu zen mendeetan zehar. Lehen garai hartako kristauek egiaren ezagutza partziala besterik ez zuten, baina Jainkoaren hitza maitatzen eta betetzen ikasi zuten, eta pazientziaz sufritu zuten horrengatik. Apostolu-egunetan dizipuluek bezala, askok sakrifikatu zituzten beren munduko ondasunak Kristoren alde. Beren etxeetan bizitzeko baimena zutenek atsegin handiz babesten zituzten beren anaiak erbesteratuak, eta haiek ere kanporatuak izan zirenean alaitasunez onartu zuten baztertuen zortea. Milaka, egia da, beren jazarleen haserreak ikaraturik, beren fedearen sakrifizioarekin askatasuna erosi zuten, eta beren kartzelatik irten ziren, penitenteen soinekoz jantzita, beren erreklamazioa argitaratzera. Baina kopurua ez zen txikia, eta horien artean zeuden jaiotza nobleko gizonak eta baita apalak eta apalak ere, ziegetako gelaxketan, "Lollard dorreetan" eta tortura eta suaren erdian egiaren beldurrik gabe testigantza eman zutenak, poz-pozik. "Bere sufrimenduen elkartasuna" ezagutzeko duintzat jotzen ziren.

Papistek huts egin zuten bere borondatea Wyclifferekin bere bizitzan zehar, eta haien gorrotoa ezin zen asetu haren gorputza hilobian lasai-lasai zegoen bitartean. Konstanzako kontzilioaren aginduz, hil zenetik berrogei urte baino gehiagora haren hezurak atera eta publikoki erre zituzten, eta errautsak ondoko erreka batera bota zituzten. "Hau Errekak, dio idazle zahar batek, bere errautsak Avonera eramán ditu, Avon Severnera, Severn itsaso estuetara, haiek ozeano

nagusira. Eta horrela Wyclifferen errautsak bere doktrinaren ikurra dira, gaur egun mundu osoan barreiatuta dagoena. Bere etsaiak gutxi konturatzen ziren beren ekintza gaiztoaren garrantziaz.

Wyclifferen idatzien bidez, John Huss, Bohemiakoa, erromanismoaren akats askori uko egin eta erreforma lanetan sartzera eraman zuten. Horrela, hain banatuta dauden bi herrialde hauetan, egiaren hazia erein zen. Bohemiatik lana beste lurraldeetara hedatu zen. Gizonen gogoak aspaldi ahaztutako Jainkoaren hitzera bideratu ziren. Jainkozko esku bat Erreforma Handirako bidea prestatzen ari zen.

6. kapitulua—Hus eta Jerome

Ebanjelioa Bohemian landatu zuten IX. Biblia itzuli zen, eta gurtza publikoa egiten zen, jendearen hizkuntzan. Baina Aita Santuaren boterea handitu ahala, Jainkoaren hitza ilundu egin zen. Gregorio VII.ak, erregeen harrotasuna apaltzeko ardura hartu zuenak, ez zuen herria esklabo bihurtzeko asmo gutxiago, eta, ondorioz, gurtza publikoa bohemiar hizkuntzan egitea debekatzen zuen bula bat atera zen. Aita Santuak adierazi zuen "Ahalguztidunari atsegin zitzaiola bere gurtza hizkuntza ezezagun batean ospatzea, eta arau hau ez betetzeagatik gaitz eta heresia asko sortu zirela". Horrela Erromak agindu zuen Jainkoaren hitzaren argia itzali eta herria iluntasunean itxi behar zela. Baina Zeruak beste agentzia batzuk eman zituen eliza zaintzeko. Waldenses eta albigenses asko, Frantziako eta Italiako etxeetatik jazarpenak bultzatuta, Bohemiara iritsi ziren. Nahiz eta argi eta garbi irakasten ausartu ez ziren, ezkutuan lan egiten zuten gogotsu. Hala, mendez mende gorde zen benetako fedea.

Hus-en egunen aurretik baziren Bohemian elizako ustelkeria eta jendearen zorabioa argi eta garbi gaitzesteko altxatu ziren gizonak. Haien lanek interes zabala piztu zuten. Hierarkiaren beldurrak piztu ziren, eta ebanjelioko ikasleen kontrako jazarpena zabaldu zen. Basoetan eta mendietan gurtzera bultzatuta, soldaduek ehizatzen zituzten, eta asko hil zituzten. Denbora baten buruan erromiar gurtzatik alde egiten zuten guztiak erre behar zirela erabaki zen. Baina kristauek beren bizia eman zuten bitartean, aurrera begira jarri ziren beren kausaren garaipena. "Salbazioa gurutziltzatutako Salbatzailean fedeaz bakarrik aurkitzen zela irakatsi zutenetako batek", hauxe

adierazi zuen hiltzean: “Egiaren etsaien amorrua nagusi da orain gure aurka, baina ez da betiko izango; jende arruntaren artetik bat sortuko da, ezpatarik eta autoritaterik gabe, eta haren aurka ezin izango dute nagusitu jadanik altxatzen ari zen bat, zeinen Erromaren kontrako testigantza nazioak hunkituko lituzkeen.

John Hus jaiotza xumekoa zen, eta goiz umezurtz geratu zen aitaren heriotzagatik. Haren ama jainkozaleak, hezkuntza eta Jainkoaren beldurra ondasunen artean baliotsuena zirela ikusita, ondare hori bere semeari bermatu nahi izan zion. Hussek probintziako eskolan ikasi zuen, eta ondoren Pragako unibertsitatera zuzendu zen, ongintzako ikertzaile gisa onarpena jasoz. Pragarako bidaiari bere ama izan zuen lagun; alargun eta pobre, ez zeukan munduko aberastasuneko dohainrik bere semeari emateko, baina hiri handira hurbildu zirenean, aitarik gabeko gaztearen ondoan belaunikatu eta bere Aita zerukoaren bedeinkapena eskatu zuen. Ama hori gutxi konturatzen zen bere otoitzak nola erantzun behar zuen.

Unibertsitatean, Huss laster nabarmendu zen bere aplikazio nekaezina eta aurrerapen azkarragatik, bere bizitza errugabeak eta jokaera leun eta irabazteko estimu unibertsala lortu zuen bitartean. Erromatar Elizaren jarraitzaile zintzoa zen eta berak ematen dituen bedeinkazio espiritualen bilatzaile zintzoa zen. Jubileu batean konfesatzera joan zen, bere denda eskasean azken txanponak ordaindu eta prozesioetan bat egin zuen, agindutako absoluzioan parte har zezan. Unibertsitateko kurtsoa amaitu ondoren, apaiz kaputxan sartu zen, eta bizkor ospea lortuz, laster erregearen gorteari lotu zitzaion. Ikasketak jaso zituen unibertsitateko irakasle eta gero errektore ere egin zuten. Urte gutxiren buruan karitateko jakintsu xumea bere herrialdeko harro bihurtu zen, eta bere izena Europa osoan

ezaguna zen.

Baina beste esparru batean hasi zen Hussek erreforma lanetan. Apaizaren aginduak hartu eta gero, Belengo kaperaren predikari izendatu zuten. Kapera honen sortzaileak, garrantzi handiko gai gisa, herriaren hizkuntzan Eskriturak predikatzea defendatu zuen. Erromak praktika honen aurka egin zuen arren, ez zen Bohemian erabat eten. Baina Bibliaren ezjakintasun handia zegoen, eta biziorik okerrenak nagusi ziren maila guztietako jendearen artean. Hussek neurrigabe salatu zituen gaiztakeria horiek, Jainkoaren hitzari dei eginez, berak txertatu zituen egiaren eta garbitasunaren printzipioak betearazteko.

Pragako hiritar batek, Jeromek, gero Husekin hain lotura estua izan zuenak, Ingalaterratik itzultzean, Wyclifferen idatziak ekarri zituen. Ingalaterrako erregina, Wyclifferen irakaspenetara konbertitua izan zena, Bohemiako printzesa bat zen, eta haren eraginez Erreformatzailearen lanak ere hedatu ziren bere jaioterrian. Hussek interes handiz irakurri zituen lan hauek; haien egilea kristau zintzoa zela uste zuen eta hark defendatzen zituen erreformak begi onez hartzeko joera zuen. Jadanik, hura ez zekien arren, Hus Erromatik urrun eraman behar zuen bide batean sartua zen.

Garai hartan iritsi ziren Pragara Ingalaterratik bi arrotz, jakintsuak, argia jaso eta urrutiko lurralde honetara zabaltzera etorriak. Aita Santuaren nagusitasunaren aurkako eraso ireki batekin hasita, laster isilarazi zituzten agintariak; baina beren helburuari uko egin nahi ez zutenek, beste neurri batzuetara jo zuten. Artistak zein predikariak izanik, euren trebezia baliatzen hasi ziren. Publikoari irekitako leku batean bi marrazki egin zituzten. Batek Kristoren sarrera Jerusalemara irudikatzen zuen, "omil eta asto baten gainean eserita" (Mateo 21:5), eta

ondoren

Bere ikasleak bidaietan jantzita jantzita eta oin biluzik. Beste koadroan, Aita Santuak bere soineko aberatsez eta koro hirukoitzez jantzitako prozesio pontifikala irudikatzen zuen, bikain apainduta dagoen zaldi baten gainean, tronpeta-joleak aurretik eta kardinalak eta prelatuak itxura liluragarritz jantzita.

Hona hemen klase guztien arreta bereganatu zuen sermoi bat. Jendetza hurbildu zen marrazkiei begira. Inork ezin zuen morala irakurtzeari utzi, eta asko harrituta geratu ziren Kristo Maisuaren otzan eta apaltasunaren eta Aita Santuaren, haren zerbitzari izendatutakoaren harrotasun eta harrokeriaren arteko kontrasteagatik. Zalantza handia izan zen Pragan, eta denboraren buruan ezezagunek beharrezkotzat jo zuten, beren segurtasunerako, alde egitea. Baina irakatsi zuten ikasgaia ez zen ahaztu. Irudiek inpresio sakona egin zuten Hussen gogoan eta Biblia eta Wyclifferen idatziak hurbilago aztertzerantz eramanez zuten. Wycliffek defendatutako erreforma guztiak onartzeko prest ez zegoen arren, argiago ikusi zuen Aita Santuaren benetako izaera, eta gogo handiagoz salatu zituen hierarkiaren harrotasuna, anbizioa eta ustelkeria.

Bohemiatik Alemaniara hedatu zen argia, Pragako Unibertsitatean izandako istiluek ehunka ikasle alemanen erretiratzea eragin baitzuten. Haietako askok Husengandik jaso zuten Bibliaren lehen ezagutza, eta itzultzean ebanjelioa zabaldu zuten beren aberrian.

Pragako lanen berri Erromara eramanez zuten, eta laster deitu zuten Hus aita santuaren aurrean agertzeko. Obeditzea bere burua heriotza ziurra agertzea litzateke. Bohemiako errege-erreginak, unibertsitateak, nobleziako kideek eta gobernuko ofizialek bat egin zuten pontifizeari Hus Pragan

geratzeko eta diputatu bidez Erroman erantzuteko baimena emateko. Eskaera hori onartu beharrean, Aita Santuak Hus-en epaiketa eta gaitzespenari ekin zion, eta ondoren Praga hiria debekatuta zegoela deklaratu zuen.

Garai hartan esaldi honek, ahoskatzen zen bakoitzean, alarma zabala sortzen zuen. Berarekin lagundutako zeremoniak ondo egokituta zeuden Aita Santua Jainkoaren beraren ordezkari hartzen zuen herriari izua emateko, zeruko eta infernuko giltzak eusten eta epai tenporal zein espiritualak deitzeko ahalmena zuen. Uste zen zeruko atea itxita zeudela debekuz kolpatutako eskualdearen aurka; Aita Santuari debekua kentzea atsegin izan arte, hildakoak zorioneko bizilekuetatik kanpo geratu zirela. Kalamitate izugarri honen erakusgarri, erlijioaren zerbitzu guztiak bertan behera geratu ziren. Elizak itxita zeuden. Ezkontzak eliztegian egiten ziren. Hildakoak, lur sagaratuan lurperatzea ukatuta, lurperatzen zituzten, hilobi-erritorik gabe, lubakietan edo soroetan. Horrela, irudimenera erakartzen zuten neurrien bidez, Erromak gizakien kontzientziak kontrolatzen saiatu zen.

Praga hiria zalapartaz bete zen. Klase handi batek Hus gaitz guztien kausa zela salatu zuen eta Erromaren mendekuan uzteko eskatu zuen. Ekaitza baretzeko, erreformatzailea denbora batez bere jaioterrira erretiratu zen. Pragan utzi zituen lagunei idatziz, honela esan zien: «Zuen artetik alden du banaiz, Jesukristoren agindu eta ereduari jarraitzea da, gaiztoari marrazteko tokirik ez egiteko. beren baitan betiko kondenamendua, eta piadosoentzat gaitz eta persekuzio kausa ez izateko. Erretiratu naiz, halaber, apaiz gaiztoek denbora luzeagoan zuen artean Jainkoaren hitza predikatzea debekatzen jarraitzeko beldurrez; baina ez zaitut utzi zure jainkozko egia

ukatzeko, zeinengatik, Jainkoaren laguntzarekin, hiltzeko prest nago”. Bonnechose, Hus-ek ez zuen bere lana eten, baina inguruko herrialdean zehar ibili zen, jendetza gogotsuei predikatzen. Horrela, Aita Santuak ebanjelioa zapaltzeko hartu zituen neurriek gero eta hedapen handiagoa eragiten zuten. "Ezin dugu ezer egin egiaren aurka, egiaren alde baizik". 2 Korintoarrei 13:8 .

«Hussen gogoa, bere ibilbidearen fase honetan, gatazka mingarri baten eszenatokia izan zela dirudi. Elizak bere trumoiez gainezka nahi zuen arren, ez zuen bere aginteari uko egin. Erromatar Eliza oraindik Kristoren ezkontidea zen beretzat, eta Aita Santua Jainkoaren ordezkari eta bikarioa zen. Hussek borrokan ari zena agintearen gehiegikeria zen, ez printzipioa bera. Horrek gatazka izugarria ekarri zuen bere ulermenaren usteen eta bere kontzientziaren aldarrikapenen artean. Agintea zuzena eta hutsezina bazen, berak uste zuen bezala, nola etorri zen hura desobeditzera behartuta sentitu zena? Obeditzea, ikusi zuen, bekatu egitea zen; baina zergatik ekarri behar luke eliza hutsezin bati obedientziak horrelako arazo batera? Hau zen konpondu ezin zuen arazoa; horixe zen orduz ordu torturatzen zuen zalantza. Hark egin ahal izan zuen konponbidearen hurbilketarik hurbilena izan zen berriro gertatu zela, lehen bezala Salvatorearen garaietan, elizako apaizak pertsona gaizto bihurtu zirela eta legez kanpoko helburuetarako erabiltzen ari zirela. Honek eraman zuen bere gidaritzarako, eta besteei haien alde predikatzerako, Eskrituraren aginduak, adimenaren bidez helaraziak, kontzientzia gobernatu behar dutela; bestela esanda, Biblian hitz egiten duen Jainkoa, eta ez apaizgoaren bidez mintzatzen den eliza, gidari hutsezina da”.

Denboraren buruan Pragako zirrara baretu zenean, Hus

Belengo bere kaperara itzuli zen, Jainkoaren hitzaren predikazioan gogo eta kemen handiagoz jarraitzeko. Bere etsaiak aktiboak eta boteretsuak ziren, baina erregina eta noble asko bere lagunak ziren, eta jende ugariak bere alde egin zuen. Haren irakaspen garbi eta goratzaileak eta bizitza santua erromanistek predikatzen zituzten dogma degradagarriekin eta haiek praktikatzen zituzten zikinkeria eta liskarkeriarekin alderatuz, askok ohoretzat zuten haren alde egotea.

Ordura arte Hus bakarrik egon zen bere lanetan; baina orain Jerome, Ingalaterran zegoela Wyclifferen irakaspenak onartu zituen, erreforma lanetan sartu zen. Biak batu ziran aurrerantzean euren bizitzetan, eta eriotzan ez ziran banatuko. Jenioaren distira, elokuentzia eta herri-faborea irabazten duten ikaskuntza-dohainak maila nabarmenean zituen Jeronimok; baina izaera benetako indarra osatzen duten ezaugarri horietan, Hus zen handiagoa. Bere epaiketa lasaiak Jeronimoren izpiritu inpulsiboari eusteko balio izan zion, zeinak, benetako apaltasunez, bere balioa hauteman eta bere aholkuei amore eman zien. Haien lan bateratupean erreforma azkarrago hedatu zen.

Jainkoak utzi zuen argi andia argitzeko gizon hautatu hauen gogoetan, Erromako akats asko agerian utziz; baina ez zuten munduari eman behar zitzaion argi guztia jaso. Hauen bidez, bere zerbitzariak, Jainkoak herria erromanismoaren iluntasunetik ateratzen ari zen; baña oztopo asko ta andiak zeuzkaten topo egiteko, eta aurrera eramane zituen, pausoz pauso, jasan zezaketen moduan. Ez zeuden prest argi guztia aldi berean jasotzeko. Eguerdiko eguzkiaren aintza osoa bezala, iluntasunean luzaroan bizi izan direnentzat, aurkeztuko balitz, alde batera utziko lituzke. Horregatik, apurka-apurka buruzagiei agerian utzi zien, jendeak jaso zezakeen bezala. Mendez mende,

beste langile leial batzuk jarraitu behar ziren, herria oraindik gehiago eramateko erreformaren bidean.

Elizan zismak jarraitzen zuen oraindik. Hiru aita santuak nagusitasunerako lehian ari ziren orain, eta haien liskarrak kristantziatz eta zalapartaz bete zuen kristautasuna. Anatemak jaurtitzearekin konformatu gabe, arma tenporaletara jo zuten. Bakoitzak bere inguruan botatzen zuen armak erosteko eta soldaduak lortzeko. Noski dirua izan behar da; eta au eskuratzeko, elizaren dohain, ofizio eta bedeinkapenak eskaintzen zituzten salgai. Apaizek ere, beren nagusiei imitatuz, simoniara eta gerrara jotzen zuten arerioak apaltzeko eta beren boterea sendotzeko. Eguneroko ausardiaz gero eta ausardiaz, erlijioaren izenean onartzen ziren higuigarrien aurka trumoa egiten zuen Husek; eta herriak argiro salatu zituen Erromatar buruzagiak kristautasuna gainditzen zuten miserien kausa zirela.

Berriz ere Praga hiriak gatazka odoltsu baten atarian zirudien. Antzinako aroetan bezala, Jainkoaren zerbitzaria "Israel nahasten duena" zela salatu zuten. 1 Erregeak 18:17 . Hiria berriro debekupean jarri zuten, eta Hus jaioterrira erretiratu zen. Amaitu zen bere Belengo kapera maitetik hain leialki emandako testigantza. Etapa zabalago batetik hitz egin behar zuen, kristautasun guztiari, bere bizitza egiaren lekuko gisa eman baino lehen.

Europa distraitzen ari ziren gaitzak sendatzeko, kontseilu orokor bat deitu zuten Constanzan biltzeko. Kontzilioa Sigismundo enperadoreak nahita deitu zuen, hiru aita santu aurkarietako batek, Joan XXIII. Kontzilioaren eskaria ez zitzaion ongi etorria Juan Aita Santuari, zeinaren izaerak eta politikak ikertu ezin zezakeen, baita garai haietako eliz-gizonak bezain laxotasun moralean zeuden prelatuek ere. Ez zen ausartu,

ordea, Sigismundoren borondatearen aurka egitera.

Kontzilioak bete behar zituen helburu nagusiak elizako zisma sendatzea eta heresia errotik kentzea ziren. Horregatik, bi antiaita santuak bere aurrean agertzera deitu zituzten, baita iritzi berrien hedatzaile nagusia ere, John Huss. Lehenak, euren segurtasuna kontuan hartuta, ez ziren bertaratu, euren ordezkariak ordezkatuta baizik. Joan aita santua, itxuraz kontzilioko deitzailea zelarik, beldur askorekin heldu zen bertara, enperadoreak hura kentzeko zuen helburu sekretua susmatuz, eta tiara lotsatu zuten bizioengatik kontuak ekartzeko beldurrez, baita krimenengatik ere. bermatu zuen. Hala ere, handitasun handiz egin zuen bere sarrera Konstantza hirian, maila goreneko elizak bertaratu zirelarik eta ondoren gorteen trena. Hiriko elizgizon eta agintari guztiak, herritar andana izugarriarekin, hari ongi etorria ematera irten ziren. Bere buruaren gainean urrezko baldakia zegoen, magistratu nagusietako lauek eramana. Ostala bere aurretik eramane zuten, eta kardinalen eta nobleen soineko aberatsek erakustaldi ikaragarria egin zuten.

Bitartean beste bidaiari bat Constanzara hurbiltzen ari zen. Huss mehatxatzen zuten arriskuez jabetu zen. Lagunengandik sekula gehiago ezagutuko ez balu bezala alde egin zuen, eta bidaiari joan zen sutorrera eramaten zuela sentituz. Bohemiako erregearen salbuespena lortu zuen arren, eta bidaiari zihoala Sigismundo enperadorearengandik ere jaso zuen, bere heriotzaren probabilitatea ikusita egin zituen bere antolaketa guztiak. Pragako bere lagunei zuzendutako eskutitz batean honela zioen: “Ene anaiak,... Erregearen salbuespen batekin noa nire etsai ugari eta hilkorren aurrean. Iainko ahalguztidunean, ene Salbatzailean, konfiatzen naiz; Zuen otoitz sutsuak entzungo dituelakoan nago, bere zuhurtzia eta bere jakituria ene ahoan

sartuko dizkidala, nik aurre egiteko; eta emango didala bere Espiritu Santua ni bere egian sendotzeko, ausardiaz, tentazioz, kartzelaz eta, behar bada, heriotza anker bati aurre egiteko. Jesu-Kristok sufritu zuen bere maite onagatik; eta, beraz, harritu behar ginateke bere eredia utzi digulako, geure buruak pazientziaz jasan ditzagun gauza guztiak geure salbamenerako? Bera da Jainkoa, eta gu gara bere izakiak; Bera da Jauna, eta gu gara haren zerbitzari; Bera da munduaren Jabea, eta gu hilkor mespretxagarriak gara oraindik sufritu zuen! Zergatik, bada, ez dugu guk ere sufritu behar, batez ere sufrimendua guretzat garbiketa bat denean? Beraz, maiteak, baldin nere eriotzak bere aintzarako lagundu behar balu, otoi egizue laster etor dadila, eta ahalbide dezadan neure kalamitate guziak irmotasunez eusteko. Baina hobe bada zuen artean itzultzea, otoitz egin diezaiogun Jainkoari orban gabe itzul nadin, hau da, ebanjelioaren egiaren izkina bat ere kendu ez dezadan, nire anaiei jarraitzeko adibide bikaina uzteko. . Ziurrenik, beraz, inoiz ez duzu nire aurpegia Pragan ikusiko; baina Jainko ahalguztidunaren nahiak ni zugana itzultzeko deiatuko balu, aurrera egin dezagun bihotz sendoagoz bere legearen ezagutzan eta maitasunean».

Beste gutun batean, ebanjelioaren dizipulu bihurtu zen apaiz bati, Hus-ek bere akatsei buruz apaltasun sakonez hitz egin zuen, bere buruari "jantzi aberatsak janztean atsegina sentitu izana eta lanbide arinetan orduak galdu izana" leporatu zion. Ondoren, abisu hunkigarri hauek gehitu zituen: «Jainkoaren aintzak eta arimen salbazioak okupatu dezala zure gogo, eta ez onura eta ondasunen jabetza. Kontuz zure etxea apaintzeaz zure arima baino gehiago; eta, batez ere, eman zure zaintza eraikin espiritualari. Izan zaitez pietoso eta umil behartsuekin, eta ez jan zure ondasunak otorduetan. Zure bizitza aldatuko ez bazenu eta soberan geldituko ez bazara, beldur naiz

gogor zigortuko zaituen, ni naizen bezala. Badakizu nere dotrina, zure haurzarotik jaso baitituzu nere argibideak; beraz, alferrik zait gehiago zuri idaztea. Bainan, gure Jaunaren errukiz, konjuratzen dizut, ez nauzula imitatu erortzen ikusi nauzun hutsalkeriatan». Gutunaren azalean zera gaineratu zuen: "Hil nagoen ziurtasuna lortu arte ez dezala zigilu hau hautsi eskatzen dizut, adiskide".

Bere bidaian, Hus-ek nonahi ikusi zituen bere doktrinen hedapenaren eta bere kausa aintzat hartutako mesedearen zantzuak. Jendea bildu zen harengana, eta zenbait herritan magistratuak bertaratzen ziren haien kaleetan zehar.

Constanzara iristean, Hussek askatasun osoa eman zion. Enperadorearen salbu-jokabideari Aita Santuak babesteko berme pertsonal bat gehitu zitzaion. Baina, deklarazio solemne eta errepikatu horiek urratuz, erreformatzailea denbora gutxian atxilotu zuten, Aita Santuaren eta kardinalen aginduz, eta ziega higuigarri batean sartu zuten. Geroago Rhin zeharkako gaztelu sendo batera eramán zuten eta han preso bat eduki zuen. Aita Santua, bere perfidiaz ezer gutxi ateraz, handik gutxira kartzela berean sartu zuten. Kontseiluaren aurrean frogatu zuten deliturik gailenen errudun zela, hilketa, simonia eta adulterioaz gain, "izendatzeko egokiak ez diren bekatuak". Hala adierazi zuen udalak berak, eta azkenean tiara kendu eta kartzelara bota zuten. Antiaita Santuak ere kendu zituzten, eta pontifize berria aukeratu zuten.

Aita Santua bera Hussek apaizei leporatu zizkieten baino krimen handiagoen errudun izan bazen ere, eta erreforma bat eskatu zuen arren, Pontifizea apaldu zuen kontzilio berak Erreformatzailea zapaldu zuen. Hus-en espetxeratzeak haserre

handia piztu zuen Bohemian. Noble boteretsuek kontseiluari protesta gogorak zuzendu zizkioten haserre honen aurka. Enperadoreak, salbuespen bat urratzea baimentzeari uko egiten zion, haren aurkako prozeduraren aurka egin zuen. Baina Erreformatzailearen etsaiak gaiztoak eta irmoak ziren. Enperadorearen aurreiritzietara jo zuten, bere beldurretara, elizaren zaletasunera. Luze handiko argudioak aurkeztu zituzten frogatzeko "fedea ez dela herejeekin gorde behar, ezta heresiaren susmoa duten pertsonekin ere, enperadorearen eta erregeen salbuespenez hornituta dauden arren".

Gaixotasunak eta kartzelak ahulduta, —bere ziegako aire heze eta zikinak bizia ia amaitzen zuen sukarra ekarri baitzuen—, azkenean eraman zuten Hus kontseiluaren aurrera. Katez kargatuta, enperadorearen aurrean egon zen, haren ohore eta fede ona babesteko konpromisoa hartu baitzuten. Bere epaiketa luzean irmo eutsi zion egiari, eta elizako eta estatuko agintari bildutakoen aurrean protesta solemne eta leial bat egin zuen hierarkiaren ustelkeriaren aurka. Bere doktrinak atzera botako zituen edo heriotza jasango zuen aukeratzeko eskatzen zitzaionean, martiriaren patua onartu zuen.

Jainkoaren graziak eusten zion. Bere azken sententziaren aurretik igaro ziren sufrimendu asteetan, zeruko bakeak bete zuen bere arima. «Gutun hau idazten dut», esan zion lagun bati, «nire kartzelan, eta nire esku loturik, nire heriotza-zigorra bihar espero denean, Jesukristoren laguntzaz, berriro ere etorkizuneko bake gozoan elkartuko garenean. bizitza, ikasiko duzu zein errukitsu agertu den Jainkoak nirekin, zein eraginkortasunez lagundu nauen nire tentazio eta proben artean».

Bere ziegako iluntasunean igarri zuen egiazko fedearen garaipena. Bere ametsetan ebanjelioa predikatu zuen Pragako

kaperara itzuliz, Aita Santua eta bere gotzainak ikusi zituen bere hormetan margotutako Kristoren irudiak ezabatzen. «Ikuspen honek larritu egin zuen: baina hurrengo egunean margolari asko ikusi zituen irudi horiek kopuru handiagoz eta kolore biziagoz zaharberritzen ari zirela. Beren zeregina amaitu bezain laster, margolariek, jende ikaragarri batek inguratuta, oihukatu zuten: «Orain etor daitezela aita santuak eta gotzainak; ez dituzte inoiz gehiago ezabatuko!» Esan zuen erreformatzaileak, bere ametsa kontatzen zuen bitartean: “Ziur diot hau, Kristoren irudia ez dela inoiz ezabatuko. Suntsitu nahi izan dute, baina berriro margotuko dute bihotz guztietan ni baino askoz predikari hobeek».

Azken aldiz, Huss udalaren aurrera eramán zuten. Enperadoreak, inperioko printzeak, errege diputatuak, kardinalak, apezpikuak eta apaizak eta jendetza izugarria izan zen, eguneko gertakarien ikusle gisa etorri zena. Kristautasunaren alde guztietatik bilduak ziren lehen sakrifizio handi honen lekukoak kontzientzia askatasuna bermatu behar zuten borroka luzean.

Azken erabakia hartzera deituta, Hussek abjuratu ez zuela adierazi zuen, eta, bere begirada sakona hain lotsagabeki urratu zuen errege-erreginari bere begirada sakona ezarriz, honako hau adierazi zuen: «Neure borondatez erabaki nuen honen aurrean agertzea. kontzilioa, hemen dagoen enperadorearen babes publikoaren eta fedearen pean.»— Bonnechose, vol. 2, or. 84. Gorritasun sakon batek gorritu zuen Sigismundoren aurpegia, batzarreko guztien begiak harengana biratu zirenean.

Sententzia emanda, degradazio ekitaldia hasi zen. Apezpikuek apaiz-ohituraz jantzi zuten beren presoak, eta apaiz jantzia hartu zuenean, esan zuen: «Jesu Kristo gure Jauna jantzi

zuriz estali zen, irain gisa, Herodesek Pilatosen aurrean eraman zuenean.» — *Ibid.*, liburukia. 2, or. 86. Berrero erretiratzera gomendaturik, erantzun zuen, herriarengana itzulirik: «Zer aurpegirekin, bada, zerua ikusi behar dut? Nola begiratu beharko nieke ebanjelio garbia predikatu diedan gizon andana horiei? Ez; Haien salbazioa gehiago estimatzen dut orain heriotzarako izendatua dagoen gorputz pobre hau baino». Jantziak banan-banan kendu zituzten, apezpiku bakoitzak madarikazio bat botatzen zuen zeremoniaren zatia egiten zuen bitartean. Azkenik “buruan txapela edo piramide formako paperezko mitra bat jarri zioten, zeinean deabruen irudi beldurgarriak margotuta zeuden, aurrean 'Arkeheretikoa' hitza nabarmena zuela. «Poz handiz», esan zuen Husek, «Zuregatik jantziko ote dut lotsaren koroa hau, oi Jesus, niregatik arantzazko koroa eraman zenuen».

Horrela jantzita zegoenean, "prelatuak esan zuten: 'Orain zure arima deabruari eskaintzen diogu'. «Eta nik», esan zuen John Hussek, begiak zerurantz altxatuz, «zure eskuetan jartzen dut nire espiritua, Jesus Jauna, zuk erredimitu nauzulako»” —Wylie, b. 3, kap. 7.

Orain agintari laikoei entregatu eta exekuzio lekura eraman zuten. Prozesio izugarri bat jarraitu zen, ehunka gizon armak, apaiz eta apezpiku beren jantzi garestiekin eta Constanzako biztanleak. Sutari loturik, eta guzia prest zegoen sua pizteko, martiria berriz ere exhortatu zuen bere akatsei uko eginez bere burua salbatzeko. «Zein akats», esan zuen Hussek, «uko egingo diot? Ez dakit neure burua inoren errudun. Jainkoari deitzen diot lekuko dezan idatzi eta predikatu dudan guztia arimak bekatutik eta galbidetik ateratzeko asmoz izan dela; eta, beraz, poztasun handiz baieztatuko dut nire odolaz

idatzi eta predikatu dudan egia hori.”— *Ibid.*, b. 3, kap. 7. Suak piztu zitzaizkionean, abesten hasi zen: «Jesus, Dabiden Semea, urrikal zaite» eta horrela jarraitu zuen bere ahotsa betiko isildu zen arte.

Bere etsaiak ere bere jokabide heroikoarekin jo zituzten. Papista sutsu batek, Hus-en eta handik gutxira hildako Jeronimoren martirioa deskribatuz, honela esan zuen: «Biak gogoan hartu zuten beren azken ordua hurbiltzen zenean. Sua prestatu zuten ezkontza jai batera joango balira bezala. Ez zuten oinazerik egin. Sugarrak gora egin zutenean, ereserkiak abesten hasi ziren; eta nekez gelditu zezakeen suaren gogorkeriak haien kantua.”— *Ibid.*, b. 3, kap. 7.

Hus-en gorpua guztiz kontsumitu zenean, bere errautsak, bertan zeuden lurzorurekin batera, bildu eta Rhinera bota zituzten, eta horrela ozeanora eramanean zituzten. Haren jazarleek alferrik imajinatu zuten berak predikatzen zituen egiak sustraitu zituztela. Ez zuten amets egiten egun hartan itsasora eramandako errautsak lurreko herrialde guztietan sakabanatutako haziak izango zirela; oraindik ezezagunak diren lurraldeetan fruitu ugari emango zuela egiaren lekukoetan. Constanceko kontzeju aretoan hitz egin zuen ahotsak datozen aro guztietan entzungo ziren oihartzunak piztu zituen. Hus ez zen gehiago, baina hil zelako egiak ezin ziren inoiz hilko. Bere fedearen eta konstantziaren adibideak jendetza bultzatuko luke egiaren alde tinko jartzera, torturaren eta heriotzaren aurrean. Haren exekuzioak mundu osoari erakutsi zion Erromaren krudelkeria perfidoa. Egiaren etsaiak, ez zekiten arren, alferrik suntsitu nahi zuten kausa aurreratzen ari ziren.

Oraindik beste partaidetza bat ezarri behar zen Constancen. Beste lekuko baten odolak egiaren testigantza eman

behar du. Jeronimok, Huseri kontseilurako irteeran agur esan ondoren, ausardia eta irmotasunera gomendatu zion, edozein arriskutan erortzen bazen, berak bere laguntzara hegan egingo zuela adieraziz. Erreformatzailearen kartzelaldiaren berri izan zuenean, dizipulu leiala berehala prestatu zen bere promesa betetzeko. Salbamendurik gabe abiatu zen, bidelagun bakar batekin, Constanzarantz. Hara iristean sinetsita zegoen bere burua arriskura bakarrik jarri zuela, Hussen askapenerako ezer egiteko aukerarik gabe. Hiritik ihes egin zuen, baina etxerako bidaiari atxilotu eta kateez beteta eta soldadu talde baten zaintzapean ekarri zuten.

Udalbatzaren aurrean egin zuen lehen agerraldian bere aurka jarritako akusazioei erantzuteko saiakerak oihuekin topo egin zuen: “Berarekin sutara! sutara!”—Bonnechose, vol. 1, or. 234. Ziega batera bota zuten, sufrimendu handia eragiten zion posizio batean kateatua, eta ogiz eta urez elikatu zen. Hilabete batzuren buruan bere kartzelako ankerkeriak Jeronimori bere bizitza mehatxatzen zion gaixotasun bat ekarri zion, eta etsaiek, haiek ihes egingo ote zuten beldurrez, larritasun gutxiagorekin tratatu zuten, nahiz eta urtebetez kartzelan egon.

Hussen heriotzak ez zuen papistek espero zuten bezala eragin. Haren salbu-jokabidea urratzeak haserre ekaitza piztu zuen, eta bide seguruago gisa, kontseiluak erabaki zuen, Jeronimo erre beharrean, ahal izanez gero atzera egitera behartzea. Batzarrera eramane zuten, eta erreklamatzeko alternatiba eskaini zuen, edo jokoan hiltzeko. Bere kartzelaldiaren hasieran heriotza erruki bat izango zen berak jasandako sufrimendu izugarriekin alderatuta; baina orain, gaixotasunak ahulduta, bere kartzela-etxeko zorrotasunak eta larritasun eta suspentsoaren torturak, bere lagunengandik

banandurik eta Hus-en heriotzak atsekabeturik, Jeronimoren sendotasunak utzi zuen, eta kontzilioari men egitea onartu zuen. Fede katolikoari atxikitzeko konpromisoa hartu zuen bere burua, eta kontzilioaren ekintza onartu zuen Wycliffe eta Hussen doktrinak gaitzesteko, haiek irakatsi zituzten “egia santuak” salbu.— *Ibid*, liburukia. 2, or. 141.

Erabilera horren bidez, Jerome kontzientziaren ahotsa isilarazten eta bere hondamendiari ihes egiten ahalegindu zen. Baina bere ziegako bakardadean argiago ikusi zuen egindakoa. Hussen ausardia eta fideltasunaz pentsatu zuen, eta, aitzitik, bere egiaren ukazioaz hausnartu zuen. Pentsatu zuen bere burua zerbitzatzeko agindu zuen Maisu dibinoaz, eta beregatik gurutzearen heriotza jasan zuena. Atzeratu baino lehen, erosotasuna aurkitu zuen, bere sufrimendu guztien artean, Jainkoaren faborearen ziurtasunean; baina orain damuak eta zalantzak torturatzen zioten arima. Bazekien beste atzerapen batzuk egin behar zirela Erromarekin bakean egon aurretik. Sartzen ari zen bidea erabateko apostasiaz bakarrik amaitu zitekeen. Bere erabakia hartu zuen: Sufrimendu-aldi labur batetik ihes egiteko ez zuen bere Jauna ukatuko.

Handik gutxira berriro ere udalaren aurrera eramán zuten. Haren aurkezpenak ez zituen bere epaileak asebate. Odol-egarria, Hussen heriotzak piztuta, biktima berriak eskatzen zituen. Egia erreserbarik gabeko amorez bakarrik gorde zezakeen Jeromek bere bizitza. Baina bere fedea aitortzea erabaki zuen eta bere anaia martiria sutara jarraitzea.

Lehengo errefusari uko egin zion eta, hilzorian zegoenez, bere defentsa egiteko aukera bat eskatu zuen. Haren hitzen ondorioaren beldurrez, prelatuek bere aurka jarritako akusazioen egia baieztatzea edo ukatu besterik ez zuela egin behar zuela

azpimarratu zuten. Jeromek halako krudelkeria eta injustiziaren aurka protesta egin zuen. «Hirurehun eta berrogei egunez itxi nauzu kartzela beldurgarri batean», esan zuen, «zikinkeriaren, zaratakeriaren, kiratsaren, dena artean; bada atera nazazu zure aitzinera, eta nere etsai mortalei belarria emanetz, ez didazue entzutea... Egiaz gizon jakintsuak bazarete, eta munduko argiak, zaindu ez zaitezte justiziaren aurka bekatu. Niri dagokionez, hilkor ahul bat baino ez naiz; nire bizitzak garrantzi gutxikoa du; eta sententzia bidegaberek ez emateko gomendatzen dizudanean, zuregatik baino gutxiago hitz egiten dut niretzat.»— *Ibid.*, vol. 2, 146, 147 or.

Azkenean bere eskaera onartu zen. Bere epaileen aurrean, Jeronimo belaunikatu eta otoitz egin zuen Jainkozko Espirituak bere pentsamenduak eta hitzak kontrola zezan, ez zezan ezer esan bere Maisuaren egiaren kontrako edo merezi gabeko ezer. Egun hartan bete zen Jainkoak lehen ikasleei egindako promesa: «Gobernadoreen eta erregeen aurrean eramanak izango zarete niregatik. Baina entregatzen zaituztetenean, ez pentsa nola edo zer esango duzuen: zeren ordu berean emango dizute zer esango duzuen. Zeren ez zarete zuek hitz egiten duzuen, zuen Aitaren Espiritua baizik, zuetan mintzatzen dena». Mateo 10:18-20 .

Jeronimoren hitzek harridura eta miresmena piztu zituzten, arerioengan ere. Urte oso batez ziega batean murgilduta egon zen, irakurri edo ikusi ezinik, sufrimendu fisiko eta buruko larritasun handiarekin. Hala ere, bere argudioak aztertzeko aukerarik gabeko aukera izan balu bezain argi eta indarrez aurkeztu ziren. Bere entzuleak seinalatzen zituen epaile injustuek kondenatu zituzten gizon santuen ilara luzea. Ia belaunaldi guztietan izan dira, beren garaiko jendea goratu nahian, gaitzetsiak eta kanporatuak izan direnak, baina geroko garaietan ohore merezi dutela erakutsi dutenak. Kristo bera

gaizkile gisa kondenatua izan zen auzitegi injustu batean.

Erretiratzean, Jeromek Hus kondenatzen zuen epaiaren justiziari baiezkoa eman zion; orain bere damua deklaratu zuen eta martiriaren xalotasun eta santutasunaren testigantza eman zuen. "Bere txikitatik ezagutzen nuen", esan zuen. «Gizon bikainena zen, zuzena eta santua; kondenatua izan zen, bere errugabetasuna gorabehera. Ni ere— hiltzeko prest nago: ez naiz atzera egingo nere etsaiek eta lekuko faltsuek prestatzen dizkidaten oinazeen aurrean, zeinek egunen batean beren imposturien kontuak eman beharko baitituzte Jainko andiaren aurrean, ezerk engainatu ezin duenaren aurrean.»—Bonnechose, liburukia. 2, or. 151.

Bere buruari egia ukatzeagatik, Jeromek honakoa jarraitu zuen: «Nire gaztarotik egin ditudan bekatu guztien artean, inork ez du nire buruan hainbesteko pisurik izan, eta halako damu garratza eragiten dit, honetan egin dudana bezalakoa. leku hilgarria, Wyclifferen aurka eta martiri santuaren aurka, John Huss, nire maisu eta nire lagunaren aurka, emandako epai gaiztoa onetsi nuenean. Bai! Aitortzen dut ene bihotzetik, eta izaturik aditzera ematen dut lotsagarriki nahasi nintzela, heriotzaren beldurrez, haien doktrinak gaitzetsi nituenean. Beraz, Jainko Ahalguztidunari otoi egiten diot nire bekatuak barka ditzala diina dezala, eta hau bereziki, denetan higuingarriena». Epaileak seinalatuz, esan zuen irmo: «Wycliffe eta John Huss kondenatu zenituen, ez elizaren doktrina astindu izanagatik, baizik eta, besterik gabe, elizgizonetik datozen iskanbilak gaitzespenez markatu zituztelako: haien handitasuna, harrotasuna eta guztia. prelatuen eta apaizen bizioak.

Beraiek baieztatzen dituzten gauzak, eta ukaezinak direnak, nik ere pentsatzen eta aldarrikatzen ditut, haiek bezala».

Haren hitzak eten egin ziren. Prelatuek, amorruz dardara, oihukatu zuten: «Zer behar da froga gehiago? Gure begiekin ikusten dugu herejerik gogorrena!».

Ekaitzak hunkitu gabe, Jeromek oihukatu zuen: «Zer! Uste duzu hiltzeko beldur naizela? Urte osoz eduki nauzu ziega beldurgarri batean, heriotza bera baino izugarriago. Turkiar, judu edo pagano bat baino krudelago tratatu nauzu, eta nire haragia literalki hezurak bizirik usteldu ditu; eta, hala ere, ez dut kexarik egiten, zeren negarkeria gaiztoa bihurtzen baita bihotz eta espirituzko gizon; baina ezin dut adierazi nire harridura kristau batenganako halako basakeria handiengatik.»— *Ibid.*, liburukia. 2, 151-153 or.

Berriz ere haserre ekaitza lehertu zen, eta Jerome kartzelara eraman zuten. Hala ere, batzarrean baziren bere hitzek inpresio sakona eragin ziotenak eta bere bizitza salbatu nahi zutenak. Elizako agintariek bisitatu zuten eta bere burua kontzilioari men egiteko eskatu zioten. Aurreikuspen distiratsuenak Erromaren aurkako oposizioari uko egitearen sari gisa aurkeztu zizkion. Baina bere Maisuak munduaren aintza eskaini ziotenean bezala, irmo geratu zen Jeronimo.

«Froga iezadazu Idazlan Santuetatik oker nagoela», esan zuen, «eta abjuratu egingo dut».

"Idazki Santuak!" oihukatu zuen bere tentatzaileetako batek, «dena, orduan, haiek epaitu behar al dute? Nork uler ditzake elizak interpretatu arte?». "Gizonen tradizioak federako duinagoak al dira gure Salbatzailearen ebanjelioa baino?" erantzun zuen Jeromek. «Paolok ez zien gomendatu idatzi zienei gizonen tradizioak entzuteko, baizik eta esan zuen: «Bilatu Liburu Santuak».

"Herejea!" izan zen erantzuna: "Damu naiz hainbeste

denbora erregutu izanaz. Ikusten dut deabruak bultzatzen zaituela.”—Wylie, b. 3, kap. 10.

Kondena epaia luzea eman zitzaion. Hussek bere bizitza eman zuen toki berera eraman zuten. Kantuan joan zen bere bidean, bere aurpegia poz eta bakez argituta. Bere begirada Kristorengan jarria zegoen, eta heriotzak bere beldurrak galdu zituen. Borreroa, pila piztear, atzetik jo zuenean, martiriak oihukatu zuen: «Zatoz ausardiaz; aplikatu sua aurpegiaren aurrean. Beldur izan banu, ez nintzateke hemen egongo».

Bere azken hitzak, suak bere inguruan altxatzen zirenean esandakoa, otoitz bat izan ziren. «Jauna, Aita ahalguztiduna», oihu egin zuen, «erruki zaite, eta barkatu nere bekatuak; zeren badakizu beti maite izan dudala zure egia.”—Bonnechose, vol. 2, or. 168. Bere ahotsa gelditu zen, baina bere ezpainak mugitzen jarraitu zuten otoitzean. Suak bere lana egin zuenean, martiriaren errautsak, zeinen gainean zeuden lurrarekin, bildu ziren, eta Hussen bezala, Rhinera bota zituzten.

Hala hil ziren Jainkoaren argi-eramaile leialak. Baina haiek aldarrikatzen zituzten egien argia —beren adibide heroikoaren argia— ezin zen itzali. Eguzkia bere ibilbidean atzera egiten ere saiatuko lirateke gizakiak, orduan ere munduaren gainean argitzen ari zen egun horren argitzea galarazteko.

Hus-en exekuzioak haserre eta izu-garra piztu zuen Bohemian. Nazio guziak sentitu zuen apaizen gaiztakeriaren eta enperadorearen traizioan erori zela. Egiaren irakasle leiala izan zela deklaratu zuten, eta hilketa errua leporatu zioten heriotza erabaki zuen kontseiluari. Bere doktrinek inoiz baino arreta handiagoa erakarri zuten orain. Aita Santuen ediktuek Wyclifferen idatziak sutara kondenatu zituzten. Baina

suntsipenetik ihes egin zutenak beren ezkutalekuetatik atera eta Bibliarekin, edo jendeak lor zezakeen atalekin lotuta ikasten zituzten, eta askok fede erreformatua onartzera eramán zuten. Hussen hiltzaileak ez ziren isilik egon eta bere kausaren garaipenaren lekuko. Aita Santuak eta enperadoreak bat egin zuten mugimendua zapaltzeko, eta Sigismundoren armadak Bohemiaren gainera bota zituzten.

Baina libratzaile bat piztu zen. Ziska, gerra hasi eta gutxira guztiz itsu geratu zena, baina bere garaiko jeneral trebeenetakoa zena, Bohemiarren buruzagia zen. Jainkoaren laguntzaz eta beren kausaren zuzentasunean konfiantzaz, herri hark haien aurka ekar zitezkeen armadarik indartsuenei aurre egin zien. Behin eta berriz enperadoreak, armada berriak bilduz, Bohemia inbaditu zuen, gaitzespenez baztertu zuen. Hustarrak heriotzaren beldurraren gainetik altxatu ziren, eta ezer ezin zen haien aurka egon. Gerra hasi eta urte gutxira hil zen Ziska ausarta; baina bere lekua Prokopiok bete zuen, zeina jeneral ausart eta trebea baitzen, eta zenbait alderditan buruzagi trebeagoa.

Bohemiarren etsaiek, gudari itsua hilda zegoela jakinda, galdutako guztia berreskuratzeke aukera ontzat jo zuten. Aita Santuak husien kontrako gurutzada bat aldarrikatu zuen, eta berriro indar izugarria bota zen Bohemiaren gainera, baina porrot izugarria jasan zuen. Beste gurutzada bat aldarrikatu zen. Europako aita santuko herrialde guztietan, gizonak, dirua eta gerrako munizioak bildu ziren. Miltzoak aita santuaren estandarrera hurbildu ziren, azkenean husita herejeen amaiera izango zela ziurtatu zuten. Garaipenaz ziur, indar zabala Bohemian sartu zen. Jendea bildu zen haiek uxatzeko. Bi armadak elkarrengana hurbildu ziren haien artean ibai bat baino ez zegoen arte. "Gurutzadarrek indar handia zuten, baina erreka

zeharkatu eta orain arte ezagutu zituzten husitekin borrokan itxi beharrean, isil-isilik gerlari haiei begira geratu ziren." - Wylie, b. 3, kap. 17. Orduan, bat-batean izu misteriotsu bat erori zen ostalariaren gainera. Kolperik eman gabe, indar handi hura hautsi eta sakabanatu egin zen ikusi gabeko botere batek uxatu balu bezala. Iheslarien atzetik zihoazen armada husitak ugari hil zituen eta harrapakin ikaragarri bat garaileen eskuetan erori zen, gerrak, pobretu beharrean, bohemiarrak aberastu zituen.

Urte batzuk geroago, aita santu berri baten menpe, beste gurutzada bat jarri zen martxan. Lehen bezala, Europako aita santuko herrialde guztietatik gizonak eta bitartekoak atera ziren .

Handiak ziren enpresa arriskutsu honetan parte hartu behar zutenei eskainitako bultzadak. Krimen lazgarrienen barkamen osoa bermatu zitzaion gurutzatzaile guztiei. Gerran hil ziren guztiei sari oparoa agindu zitzaien zeruan, eta bizirik irten zirenek ohore eta aberastasunak bilduko zituzten borroka eremuan. Berriz ere armada zabala bildu zen eta, muga zeharkatuz Bohemian sartu ziren. Husitaren indarrak haien aurrean atzera egin zuten, eta horrela inbaditzaileak gero eta urrunago eraman zituzten herrialdera, eta jada lortutako garaipena zenbatzera eramanez. Azkenean, Prokopioren gudarosteak eutsi egin zion, eta etsaiaren aurka itzuliz, aurrera egin zuen borroka ematera. Gurutzatuak, orain euren akatsa deskubrituz, beren kanpalekuan etzan ziren hasieraren zain. Hurbiltzen ari ziren indarraren hotsa entzuten zenean, hustarrak ikusi baino lehen ere, izua erori zen berriro gurutzatuen gainera. Printzeak, jeneralak eta soldadu arruntak, armadurak botata, alde guztietara ihes egin zuten. Alferrik inbasioaren buruzagia zen aita santuaren legatua ahalegindu zen bere indar ikaratuak eta desantolatuak biltzen. Ahalegin handienak egin arren, bera iheslarien boladatik eraman zuten. Golpea erabatekoa zen, eta berriro ere harrapakin izugarri bat erori zen garaileen esku.

Hala, bigarren aldiz, Europako nazio boteretsuenek bidalitako armada zabal batek, gizon ausart eta gudazale, gudurako prestatu eta hornituta, ihes egin zuen kolperik gabe orain arte nazio txiki eta ahul baten defendatzaileen aurrean. Hemen jainkozko boterearen agerpena zegoen. Inbaditzaileak naturaz gaindiko izu batek jo zituen. Itsaso Gorrian Faraoiaren armadak eraitsi zituenak, Gedeonen eta bere hirurehun aurrean Madiango gudarosteak ihes egin zituenak, gau batean Asiriar harroaren indarrak apaldu zituenak, eskua berriro luzatu zuen boterea zimeltzeko. zapaltzailearena. "Beldur handia zegoen, beldurrik ez zegoen lekuan, Jainkoak zure kontra dagoenaren hezurak sakabanatu baititu; lotsatu egin dituzu, Jainkoak mespretxatu dituelako". Salmoa 53:5 .

Aita Santuen buruzagiek, indarrez konkistatzeko etsituta, diplomaziara jo zuten azkenean. Konpromiso bat egin zen, bohemiarei kontzientzia askatasuna ematen ziela aldarrikatzen zuen bitartean, benetan Erromaren boterera eramane zituenak. Bohemiarrek lau puntu zehaztu zituzten Erromarekiko bakearen baldintza gisa: Bibliaren predikazio librea; Eliza guziaren eskubidea komunioan bai ogiari, bai ardoari, eta ama-hizkuntzaren erabilera jainkozko adorazioan; elizgizonak kargu eta aginte laiko guztietatik baztertzea; eta, delitu-kasuetan, epaitegi zibilen jurisdikzioa elizgizon eta laikoen gainean. Aita Santuaren agintariek azkenean "adostu zuten husien lau artikulua onartu behar zirela, baina haiek azaltzeko, hau da, haien garrantzia zehatza zehazteko eskubidea, kontzilioari dagokiola, hots, aita santuari eta enperadorea."—Wylie, b. 3, kap. 18. Oinarri horretan itun bat egin zen, eta Erromak disimuluz eta iruzurrez irabazi zuen gatazkaren bidez lortu ez zuena; izan ere, bere interpretazioa husitako artikuluetan,

Biblian bezala, jarriz, haien esanahia oker zezakeen bere helburuetara egokitzeko.

Bohemiako klase handi batek, haien askatasunei traizio egiten ziela ikusirik, ezin izan zuen akordioa onartu. Desadostasunak eta zatiketak sortu ziren, haien artean liskarrak eta odol-isuriak eraginez. Liskar honetan Prokopio noblea erori zen, eta Bohemiako askatasunak hil ziren.

Sigismundo, Hus eta Jeronimoren traizioa, orain Bohemiako errege bihurtu zen, eta bohemiarren eskubideak babesteko zina gorabehera, aita santugintzari ekin zion. Baina gutxi irabazi zuen Erromaren menpekotasunagatik. Hogei urtez bere bizitza lan eta arriskuz betea izan zen. Haren armadak xahutuak eta altxorrak hustu zituen borroka luze eta antzu batek; eta orain, urtebete errege izan ondoren, hil egin zen, bere erreinua gerra zibilaren atarian utziz eta ondorengoei infamiaz markatutako izena utziz.

Irabaziak, liskarrak eta odol-isuriak luzeak izan ziren. Berriz ere atzerriko armadek Bohemia inbaditu zuten, eta barne-distentsioak nazioa distraitzen jarraitu zuen. Ebanjelioari leial geratu zirenak jazarpen odoltsu bat jasan zuten.

Lehengo anaiek, Erromarekin itunean sartuta, bere akatsak barneratu zituztenez, antzinako fedeari atxikita zeudenak eliza bereizi batean eratu ziren, "Anaia Batuak" izena hartuz. Ekintza honek klase guztietako maldizioak eragin zituen. Hala ere, haien irmotasuna astindu gabe zegoen. Baso eta kobazuloetan aterpea bilatzera behartuta, oraindik ere bildu ziren Jainkoaren hitza irakurtzeko eta bere gurtzan bat egiteko.

Herrialde ezberdinetara isilpean bidalitako mezularien bitartez, han eta hemen "egiaren aitorle isolatuak, gutxi batzuk hiri honetan eta gutxi horretan, jazarpenaren objektua, beraiek

bezala; eta Alpeetako mendien artean antzinako eliza bat zegoen, Eskrituraren oinarrietan oinarritzen zen eta Erromako ustelkeria idolatroen aurka protesta egiten zuena.”—Wylie, b. 3

Adimen hau poz handiz jaso zen, eta korrespondentzia bat ireki zen Valdesiar kristauekin.

Ebanjelioari tinko, bohemiarrek beren jazarpenaren gauean itxaron zuten, ordurik ilunean oraindik begiak zeruertzarantz biratuz goizari begira dauden gizonak bezala. «Haien zortea egun gaiztoetan eman zen, baina... Hussek lehen esandako hitzak eta Jeromek errepikatu zituen hitzak gogoratu zituzten, mende bat eman behar zela eguna piztu baino lehen. Hauek izan ziren Taboritarrentzat Josek esklabu-etxeko tribuei zuzendutako hitzak: «Hil naiz, eta Jainkoak bisitatuko zaituzte, eta aterako zaituzte»”— *Ibid.*, b. 3, kap. 19. “XV. mendearen amaierako aldia Anaien elizen hazkunde geldo baina ziurra izan zen. Nahiz eta axolagabe izatetik urrun, atsedean konparatiboaz gozatu zuten. XVI. mendearen hasieran beren elizak berrehun ziren Bohemian eta Moravian.”—Ezra Hall Gillett, *Life and Times of John Huss*, liburukia. 2, or. 570. “Hain ona zen suaren eta ezpataren sumindura suntsitzaitetik ihesi Hussek iragarritako egun horren argialdia ikusteko baimena eman zioten hondarra.”—Wylie, b. 3, kap. 19.

7. kapitulua—Luteroren Erromatik bereiztea

Aita Santuaren iluntasunetik eliza fede garbiago baten argira eramateko deia egin zutenen artean, Martin Lutero zegoen. Zelutsu, sutsu, ta deboto, Jainkoaren beldurra baizik ez zekiena, eta fede erlijiosoari Eskritura Santuak baizik ez zuen oinarririk aitortzen, Lutero zen bere garaiko gizona; haren bidez egin zuen Jainkoak elizaren erreformarako eta munduaren argiztapenerako lan handi bat.

Ebanjelioaren lehen iragarleak bezala, pobreziaren mailatik sortu zen Lutero. Bere lehen urteak nekazari alemaniar baten etxe xumean igaro zituen. Eguneroko nekearekin meatzari gisa bere aitak bere hezkuntzarako baliabideak irabazten zituen. Abokatu izateko asmoa zuen; baina Jainkoak mendeetan zehar hain astiro altxatzen ari zen tenplu handian eraikitzaile bihurtzea pentsatu zuen. Zailtasunak, gabezia eta diziplina gogorra izan ziren Infinite Wisdom Lutero bere bizitzako misio garrantzitsurako prestatu zuen eskola.

Luteroren aita gogo sendo eta aktiboa eta izaera indar handikoa zen, zintzoa, irmoa eta zuzena. Bere betebeharraren konbentzimenduei leial zen, ondorioak izan zezaketenak. Bere zentzu onak monastiko sistema mesfidantzaz hartzera eraman zuen. Oso atsekabetu zen Lutero, bere baimenik gabe, monasterio batean sartu zenean; eta bi urte igaro ziren aita semearekin adiskidetu arte, eta orduan ere bere iritziak berdin geratu ziren.

Luteroren gurasoek arreta handia eman zioten beren seme-alaben heziketari eta prestakuntzari. Jainkoaren ezagutzan eta bertute kristauen praktikan irakasten ahalegindu ziren. Aitaren otoitza askotan

igotzen zen bere semearen entzutean, umeak Jaunaren izenaz gogora zezan eta egunen batean Haren egiaren aurrerapenean lagun zezan. Beren neke-bizitzak gozatzeko aukera ematen zien kultura moral edo intelektualerako abantaila guztiak gogotsu hobetu zituzten guraso horiek. Haien ahaleginak zintzoak eta irmoak izan ziren beren seme-alabak pietatezko eta baliagarrizko bizitzarako prestatzeko. Beren irmotasun eta izaera sendoarekin, batzuetan, larritasun handiegia egiten zuten; baina Erreformatzaileak berak, zenbait alderditan oker egin zutela jabetu bazen ere, beren diziplinan gehiago onartzea aurkitu zuen gaitzestea baino.

Eskolan, txikitatik bidali zuten tokira, gogorkeriaz eta are bortizkeriaz tratatu zuten Lutero. Hain zen handia gurasoen pobrezia, non beste herri batean etxetik eskolara joatean atez ate kantatuz jatekoa eskuratzera behartuta egon zen denbora batez, eta askotan gosea jasaten zuen. Orduan nagusi ziren erlijioaren ideia goibel eta sineskeriak beldurrez bete zuten. Gaez etzango zen bihotz tristez, aurrera begira, dardaraz etorkizun ilunera eta etengabeko izuz, Jainkoaren pentsamenduaren aurrean epaile zorrotz, gupidagabea, tirano ankerra, zeruko Aita jatorra baino. Hala ere, hainbeste eta hain etsipen handien pean, Luterok irmoki aurrera egin zuen bere arima erakartzen zuen bikaintasun moral eta intelektualaren maila alturantz. Ezagutza egarri zuen, eta bere gogoaren izaera serio eta praktikoak sendo eta baliagarria desiratzera eraman zuen, ikusgarri eta azalekoa baino.

Hemezortzi urte zituela Erfurteko Unibertsitatean sartu zenean, bere egoera onuragarriagoa zen eta bere aurreikuspenak lehen urteetan baino distiratsuagoak ziren. Gurasoek sorospenez eta industriak gaitasun bat eskuratu zuten, behar zuen laguntza

guztia eman ahal izan zioten. Eta lagun zuhurren eraginak zertxobait apaldu zituen bere lehen prestakuntzaren ondorio goibelak. Autore onenen azterketan aplikatu zuen, beren pentsamendurik pisutsuenak altxorratuz eta jakintsuen jakinduria bere eginaz. Bere irakasle ohien diziplina gogorraren pean ere, bereizketa-promesa eman zuen hasieran, eta eragin onekin bere gogoaz garatu zen. Memoria atxikiak, irudimen biziak, arrazoitzeko ahalmen sendoak eta aplikazio nekaezina laster jarri zuten bere kideen artean lehen mailan. Diziplina intelektualak bere ulermena ondu zuen eta bere bizitzako gatazketarako prestatzen ari ziren gogo-jarduera bat eta pertzepzio-zorroztasuna piztu zituen.

Jaunaren beldurra Luteroren bihotzean bizi zen, bere xedearen irmotasunari eusteko eta Jainkoaren aurrean apaltasun sakonera eramanez. Jainkozko laguntzarekiko menpekotasunaren sentsazio iraunkorra zuen, eta ez zuen huts egiten egun bakoitza otoitzarekin hastean, bere bihotzak etengabe orientazio eta laguntza eskaera bat arnasten zuen bitartean. «Ondo errezatzea», esaten zuen askotan, «ikasketaren erdia hoberena da».—D'Aubigne, b. 2, kap. 2.

Egun batean unibertsitateko liburutegiko liburuak aztertzen ari zela, Luterok Biblia latindar bat aurkitu zuen. Inoiz ikusi ez zuen halako liburu bat. Ez zekien haren existentziatz ere. Jendeari gurtza publikoan irakurtzen ziren Ebanjelio eta Epistolen zatiak entzun zituen, eta hauek Biblia osoa zirela uste zuen. Orain, lehen aldiz, Jainkoaren hitz osoa begiratu zuen. Ikara eta harridura nahastuta orri sakratuei buelta eman zien; taupada bizkortuaz eta bihotz taupadaz bere kabuz irakurtzen zituen bizitzako hitzak, noizean behin pausatuz oihukatzeke: «Oi Jainkoak emango lidake halako liburu bat niretzat!»—*Ibid.*,

b. 2, kap. 2. Zeruko aingeruak bere ondoan zeuden, eta Jainkoaren tronutik argi izpiek egiaren altxorrak agerian utzi zizkion adimenari. Inoiz Jainkoa iraintzeko beldur izan zuen, baina orain bekatari gisa bere kondizioaren sinesmen sakonak inoiz ez bezala bereganatu zuen.

Bekatutik askatu eta Jainkoarekin bakea aurkitzeko gogo biziak eraman zuen azkenean klaustro batean sartu eta monastiko bizitzara dedikatu. Hemen neke txikiena egin behar zuen eta etxez etxe eskean aritzea. Errespetua eta estimua gogotsuen nahi dituen adinean zegoen, eta ofizio xume horiek bere sentimendu naturalak sakonki mortifikatzen zituzten; baina pazientziaz jasan zuen umiliazio hori, bere bekatuengatik beharrezkoa zela sinetsita. Eguneroko betebeharretatik libra zitekeen une oro ikasketetan lan egiten zuen, loa kentzen eta otordu eskasetan emandako denbora ere haserretuz. Beste guztiaren gainetik Jainkoaren hitza aztertzeaz gozatzen zuen. Biblia bat aurkitu zuen komentuko hormara kateatuta, eta askotan konpontzen zuen. Bere bekatuaren usteak sakontzen joan ziren heinean, bere lanen bidez barkamena eta bakea lortu nahi izan zuen. Bizitza zorrotzena egin zuen, barau, beila eta azoteen bidez ahaleginduz bere izaerako gaitzak menperatzen, zeinetatik monastiko bizitzak ez baitzuen askapenik ekarri. Jainkoaren aurrean onetsita egoteko ahalbidetuko zion bihotz-garbitasun horretara iristeko sakrifiziorik ez zuen uko egin. «Benetan fraide jainkozalea nintzen», esan zuen gero, «eta nire ordenako arauak esan ditzakedan baino zorrotzago jarraitu nituen. Inoiz fraideak bere monje-lanen bidez zerua lor zezakeen, zalantzarik gabe horretarako eskubidea izango nuke.

Askoz gehiago iraun izan balu, hil arte ere eramango nituzke nire mortifikazioak.”— *Ibid.*, b. 2, kap. 3. Diziplina

mingarri horren ondorioz indarra galdu zuen eta zokorraren espasmoak jasan zituen, eta haien ondorioetatik ez zen inoiz guztiz sendatu. Baina bere ahalegin guztiekin bere arima zamatuak ez zuen sorospenik aurkitu. Azkenean etsipenaren mugara eraman zuen.

Luterori dena galduta zegoela agertu zitzaionean, Jainkoak lagun eta laguntzaile bat sortu zion. Staupitz jainkotsuak Jainkoaren hitza ireki zion Luteroren gogoari eta beregandik aldendu, Jainkoaren legea hausteagatik zigor mugagabearen kontenplazioari uzteko eta Jesusengana begiratzera, bere Salbatzaile bekatu-barkatzailea, eskatu zion. «Zure bekatuengatik torturatu beharrean, bota zaitez Erredentorearen besoetara. Konfiantza harengan, bere bizitzaren zuzentasunean, haren heriotzaren barkamenean... Entzun Jainkoaren Semea. Gizon egin zen jainkozko mesedearen ziurtasuna emateko». "Maita ezazu lehen maite zaituena." - *Ibid.*, b. 2, kap. 4. Honela mintzatu zen errukiaren mezulari honek. Haren hitzek inpresio sakona egin zuten Luteroren buruan. Aspaldiko akatsekin borrokatu ondoren, egiaz jabetzeko gai izan zen, eta bakea iritsi zitzaion bere arima nahasiari.

Lutero apaiz ordenatu zen eta klaustrotik Wittenberggo Unibertsitateko katedra batera deitu zuten. Hemen bere burua aplikatu zuen Eskriturak jatorrizko hizkuntzan aztertzen. Bibliaren inguruko hitzaldiak ematen hasi zen; eta Salmoen liburua, Ebanjelioak eta Epistolak ideki ziran entzule poz-pez-jendeak aditzera. Staupitzek, bere adiskide eta nagusiek, pulpitura igo eta Jainkoaren hitza predikatzeko eskatu zion. Lutero zalantza egin zuen, bere burua Kristoren ordeztu jendeari hitz egiteko merezi ez zuelakoan. Borroka luze baten ondoren bere lagunaren eskaerei amore eman zien. Jadanik

indartsua zen Eskriturretan, eta Jainkoaren grazia haren gainean zegoen. Haren elokuentziak liluratu zituen bere entzuleak, egia aurkeztearen argitasunak eta indarrak haien ulermena konbentzitu zuten, eta haren sutsutasunak bihotza ukitu zuen.

Lutero aita santuaren benetako semea zen oraindik eta ez zuen pentsatu beste ezer izango zenik. Jainkoaren probidentzian Erroma bisitatzera eraman zuten. Oinez jarraitu zuen bere bidaia, bidean zeuden monasterioetan ostatu hartuz. Italiako komentu batean harriduraz bete zen ikusitako aberastasun, handitasun eta luxuagatik. Printze-sarreraz hornituta, fraideak apartamentu bikainetan bizi ziren, jantzirik aberats eta garestienez jantzi eta mahai dotore batean janzten zuten. Zalantza mingarriz Lutero eszena hau bere buruaren ukapenarekin eta bere bizitzako zailtasunarekin kontrastatu zuen. Bere gogo nahastu egiten ari zen.

Azkenean ikusi zuen urrunean zazpi muinoko hiria. Hunkidura sakonez lurrean ahuspeztu zen, oihukatuz: «Erroma Santua, agurtzen zaitut!»— *Ibid.*, b. 2, kap. 6. Sartu zen hirian, bisitatu zituen elizak, entzun zituen apaizek eta fraideek errepikatzen zituzten ipuin zoragarriak, eta egin zituen zeremonia guztiak. Nonahi ikusten zituen harriduraz eta izuz betetzen zuten eszenak. Ikusi zuen kleroaren klase guztien artean gaiztakeria zegoela. Prelatuen txantxa ezinezkoak entzun zituen, eta ikaratuta zegoen haien blaskeria izugarriak, mezatan ere. Fraideekin eta herritarrekin nahastuta zebilela deseginda, liskarkeria ezagutu zuen. Bihurtu nahi zuen tokira, santutasunaren lekuan profanazioa aurkitu zuen. «Inork ezin du imajinatu», idatzi zuen, «zer bekatu eta ekintza gaizto egiten diren Erroman; ikusi eta entzun behar dira sinetsi ahal izateko. Honela esateko ohitura dute: «Infernua baldin badago, haren

gainean eraikia dago Erroma: amildegia da, nondik ateratzen diren bekatu mota guztiak»” — *Ibid.*, b. 2, kap. 6.

Duela gutxiko dekretu baten bidez, aita santuak belauniko igo behar zuten guztiei induljentzia bat agindu zien "Pilatoren eskailera", gure Salbatzaileak erromatar epaiketa aretotik irtetean jaitsi zela esan zuen eta mirariz Jerusalemetik Erromara eramán zutela. Lutero egun batean eskailera haiek debotoki igotzen ari zen, bat-batean trumoiá bezalako ahots batek esaten zion: «Justoa fedez biziko da». Erromatarrek 1:17 . Oinez altxatu eta lotsaz eta ikaratuta abiatu zen handik. Testu hark ez zuen inoiz bere arimaren indarra galdu. Ordutik inoiz baino argiago ikusi zuen salbamenerako giza obretan konfiantza izatearen faltsua eta Kristoren merituetan etengabeko fedearen beharra. Bere begiak irekita zeuden, eta ez ziren berriro itxiko, Aita Santuaren eldarnioetarako. Erromatik aurpegia aldendu zuenean, bihotzez ere urrundu zen, eta ordutik bereizketa gero eta zabalagoa izan zen, aita santuaren elizaarekiko lotura oro eten zuen arte.

Erromatik itzuli ondoren, Luterok Wittenbergeko Unibertsitatean jaso zuen jainkozko doktore titulua. Orain aske zegoen, inoiz ez bezala, maite zituen Eskrituretara. Boto solemne bat egin zuen , arretaz aztertzeke eta fideltasunez predikatzeko Jainkoaren hitza, ez Aita Santuen esanak eta doktrinak, bere bizitzako egun guztietan. Jada ez zen fraide edo irakasle hutsa, Bibliaren iragarle baimendua baizik. Artzain gisa deitua izan zen, egiaren gose eta egarri zegoen Jainkoaren artaldea elikatzeko. Irmoki deklaratu zuen kristauek ez zutela beste doktrinarik jaso behar Eskritura Sakratuen agintean oinarritzen direnak baino. Hitz hauek aita santuaren nagusitasunaren oinarrian jo zuten. Erreformaren funtsezko

printzipioa jasotzen zuten.

Luterok giza teoriak Jainkoaren hitzaren gainetik goratzearen arriskua ikusi zuen. Beldurrik gabe erasotu zuen eskola-ikasleen desleialtasun espekulatiboari eta hainbeste denboran herriarengan eragin kontrolatzailea izan zuten filosofia eta teologiaren aurka egin zuen. Halako ikasketak baliogabeak ez ezik kaltegarriak zirela salatu zuen, eta bere entzuleen gogoia filosofo eta teologoien sofistikazioetatik profetek eta apostoluek adierazitako egia eternoetara bideratu nahi izan zuen. Oso preziatua zen bere hitzetan zintzilik zeuden jendetza irritsuei helarazi zien mezua. Inoiz ez zitzairen halako irakaspenik erori haien belarrietara. Salbatzaile baten maitasunaren berri alaiek, barkamenaren eta bakearen bermeak bere odol barkatzailearen bidez, poztu zituzten haien bihotzak eta itxaropen hilezkor bat piztu zuten haien baitan. Wittenberg-en argi bat piztu zen, zeinaren izpiak lurraren azken zatietaraino hedatu behar ziren eta denboraren amaierara arte distira handituko zena. Baina argia eta iluntasuna ezin dira bateratu. Egiaren eta akatsaren artean gatazka ezinezkoa da. Batari eustea eta defendatzea bestea erasotzea eta iraultzea da. Gure Salbatzaileak berak adierazi zuen: "Ez naiz etorri bakea bidaltzera, ezpata baizik". Mateo 10:34 . Esan zuen Luterok, Erreforma ireki eta urte batzuetara: «Jainkoak ez nau gidatzen, aurrera bultzatzen nau. Berak eramaten nau. Ez naiz neure buruaren jabe. Atsedean bizi nahi dut; baina zalaparta eta iraultzen erdira botatzen nau.»—D'Aubigne, b. 5, kap. 2. Orain lehiaketara bultzatzekotan zegoen.

Erromatar Elizak Jainkoaren graziaren merkantzia egin zuen. Diru-aldatzaileen mahaiak (Mateo 21:12) bere aldareen ondoan jarri ziren, eta aireak erosle eta saltzaileen oihuekin

oihukatzen zuen. Erromako San Pedro eliza altxatzeko funtsak biltzeko eskaeraren arabera, bekatuagatiko indulgenziak publikoki salgai jarri zituzten aita santuaren agintaritzak. Krimenaren prezioaren arabera tenplu bat eraiki behar zen Jainkoaren gurtzarako, gaiztakeriaren ordainsariekin jarritako erpin-harria! Baina Erromaren handitzeko hartutako bitartekoak berak eragin zion kolperik latzena bere botereari eta handitasunari. Hau izan zen aita santuaren etsaien artean erabaki eta arrakastatsuen piztu zuena, eta aita santuaren tronua astindu eta koro hirukoitza pontifizearen buruan bulkatu zuen gudua ekarri zuen.

Alemanian indulgentzien salmenta egiteko izendatutako funtzionarioa —Tetzel izenez— gizartearen eta Jainkoaren legearen aurkako deliturik gailenengatik epaitu zuten; baina bere krimenengatik zegokion zigorra ihes eginda, Aita Santuaren mertzenario eta eskrupulurik gabeko proiektuak aurrera eramateko enplegatu zen. Gusgabekeria handiz errepikatu zituen faltsukeriarik nabarmenenak eta erlazionatutako istorio zoragarriak herri ezjakin, sinesmen eta sineskeria engainatzeko. Jainkoaren hitzaren jabe izan balira, ez ziren horrela engainatuko. Aita Santuaren kontrolpean mantentzeko izan zen, bere buruzagi handinahien boterea eta aberastasuna handitzeko, Biblia kendu zitzaien. (Ikus John CL Gieseler, *A Compendium of Ecclesiastical History*, 4. per., 1. seg., 5. par.) Tetzel herri batean sartzean, mezulari bat joan zen haren aitzinean, iragartzen zuela: «Jainkoaren eta aita santuaren grazia da. zure ateetan.»—D'Aubigne, b. 3, kap. 1. Eta herriak ongietorria egin zion blasfemo itxuralaria, Jainkoa bera bailitzan zerutik iautsirik. Trafiko gaiztoa elizan ezarri zen, eta Tetzelek, pulpitora igota, indulgentziak goraiatu zituen Jainkoaren

dohain preziatuena bezala. Adierazi zuen bere barkamen-agirien arabera erosleak gero egin nahi zituen bekatu guztiak barkatuko zitzaizkiola, eta "damutzea ere ez dela beharrezkoa".— *Ibid.*, b. 3, kap. 1. Hori baino gehiago, bere entzuleei ziurtatu zien indulgentziek biziak ez ezik hilak salbatzeko boterea zutela; diruak bere bularraren hondoaren kontra jo behar zuen une berean, haren izenean ordaindutako arima purgatoriotik ihes egin eta zerurako bidea egingo zuela. (Ikus KR Hagenbach, *History of the Reformation*, 1. liburukia, 96. or.)

Simon Magoak mirariak egiteko ahalmena apostoluei erosteko eskaini zionean, Pedrok erantzun zion: «Hil egin zure dirua zurekin, pentsatu baituzu Jainkoaren dohaina diruz eros daitekeela». Eginak 8:20 . Baina Tetzelen eskaintza milaka irrikaz heldu zen. Urrea eta zilarra isurtzen ziren bere altxortegira. Diruarekin eros zitekeen salbazioa errazagoa zen damua, fedea eta bekatuari aurre egiteko eta gainditzeko ahalegin zorrotza eskatzen duena baino. (Ikus Eranskineko oharra 59. orrialderako.) Indulgentzien doktrinari kontra egin zioten jakintza eta pietatezko gizonek Erromako Elizan, eta asko ziren arrazoimenaren eta errebelazioaren hain kontrako asmoetan federik ez zutenak. Inongo prelatu ez zen ausartu ahotsa altxatzen trafikiko gaizto honen aurka; baina gizakien gogamena aztoratu eta ezinegona bilakatzen ari zen, eta askok gogoz galdetzen zuten Jainkoak ez ote zuen bere eliza garbitzeko tresnaren baten bidez lanik egingo.

Lutero, nahiz eta oraindik ere papistarik estuenekoa izan, beldurrez bete zen indulgentzia-saltzaileen suposizio blasfemoek. Bere kongregazioko askok barkamen-ziurtagiriak erosi zituzten, eta laster hasi ziren beren artzainarengana etortzen, beren hainbat bekatu aitortuz, eta absoluzioa espero

zutelako, ez damaturik eta erreformatu nahi zutelako, baizik eta induljentiagatik. Luterok absoluzioa ukatu zien, eta ohartarazi zien damutu eta beren bizitza erreformatu ezean, beren bekatuetan hil behar zutela. Perplexitate handiz Tetzelengana konpontzen ziren beren konfesoreak bere ziurtagiriak ukatu zituelako kexuarekin; eta batzuek ausardiaz eskatzen zuten haien dirua itzultzeko. Frailea amorruz bete zen. Madarikazio ikaragarrienak bota zituen, plaza publikoetan suak piztea eragin zuen eta “aita santuaren agindua jaso zuela bere induljenzia santuen aurka zihoazen hereje guztiak erretzeko”.— D'Aubigne, b. 3, kap. 4.

Luterok ausardiaz sartu zuen bere lanean egiaren txapeldun gisa. Haren ahotsa pulpitutik entzun zen abisu serio eta solemnean. Jendeari jarri zion bekatuaren izaera ofensiboa, eta irakatsi zion ezinezkoa zaiola gizakiari, bere ekinez, bere errua gutxitzea edo bere zigorra saihestea. Jainkoarekiko damutzeak eta Kristoren fedea baino ezin dute bekataria salbatu. Kristoren grazia ezin da erosi; doako oparia da. Herriari gomendatu zion ez erosteko induljenzia, baizik eta fedez begiratzeko Erredentore gurutziltzatu bati. Bere esperientzia mingarria kontatu zuen umiliazioaren eta penitentziaren bidez salbazioa ziurtatzeko alferrik bilatzearekin, eta entzuleei ziurtatu zien beregandik urrunduz eta Kristogan sinetsiz bakea eta poza aurkitu zuela.

Tetzelek bere trafikoa eta bere asmo gaiztoak jarraitzen zuen bitartean, Luterok oihu txar hauen aurkako protesta eraginkorragoa erabaki zuen. Laster eskainitako aukera. Wittenberggo gaztelu elizak erlikia asko zituen, egun santu batzuetan jendeari erakusten zitzaizkionak, eta bekatuen barkazio osoa ematen zitzaien orduan eliza bisitatu eta aitortza

egiten zuten guztiei. Horrenbestez, egun hauetan jende ugari joan zen bertara. Okasio hauetako garrantzitsuenetako bat, Santu Guztien jaia, hurbiltzen ari zen. Aurreko egunean, Luterok, ordurako elizara bidean zihoazen jendetzarekin bat eginez, bere atean jarri zuen indulgentzien doktrinaren aurkako laurogeita hamabost proposamen biltzen zituen papera.

Biharamunean tesi hauek unibertsitatean defendatzeko borondatea adierazi zuen, haiei eraso egitea komeni zaien guztien aurka.

Bere proposamenek arreta unibertsala erakarri zuten. Irakurri eta berrirakurtzen ziren, eta norabide guztietan errepikatzen ziren. Ilusio handia sortu zen unibertsitatean eta hiri osoan. Tesi hauen bidez, bekatuaren barkamena emateko eta bere zigorra uzteko ahalmena ez zela inoiz aita santuari edo beste gizon bati eman. Egitasmo osoa fartsa bat zen, —jendearen sineskeriarekin jolastuz dirua ateratzeko artificio bat—, Satanen asmakizuna bere gezurretako asmoetan fidatu behar ziren guztien arimak suntsitzeko. Era berean, argi eta garbi erakutsi zen Kristoren ebanjelioa dela elizako altxorrik baliotsuena, eta Jainkoaren grazia, bertan ageri dena, dohainik ematen zaiela damu eta fedez bilatzen duten guztiei.

Luteroren tesiek eztabaida zalantzan jartzen zuten; baina inor ez zen ausartu erronka onartzen. Berak proposatzen zituen galderak egun gutxiren buruan hedatu ziren Alemania osoan zehar, eta aste gutxiren buruan kristautasun osoan entzun ziren. Erromanista deboto askok, Elizan nagusi zen gaiztakeria ikaragarria ikusi eta deitoratu zutenak, baina haren aurrerapena nola gelditzen jakin ez zutenak, poz handiz irakurtzen zituzten proposamenak, Jainkoaren boza haietan ezagutuz. Sentitu zuten Jaunak bere eskua erruki handiz ezarri zuela Erromako

egoitzatik irteten ari zen ustelkeriaren ustelkeria arin hazten ari zena atxilotzeko. Printze eta magistratuak isilpean poztu ziren bere erabakietatik helegite-eskubidea ukatzen zuen botere harroputzari kontrol bat jarri behar zitzaiolako.

Baina bekatuzale eta sineskeriazko jendetza ikaratuta zegoen beldurrak baretu zituzten sofistidak ezabatuta. Eliz artisauak, delituak zigortzeko lana eten eta beren irabaziak arriskuan ikusirik, haserretu ziren, eta beren asmoei eusteko bildu ziren. Erreformatzaileak salatzaile mingotsak zituen topo egiteko. Batzuek presaka eta bulkadaz jokatzeari leporatzen zioten. Beste batzuek presuntzioa leporatzen zioten, Jainkoarengandik zuzentzen ez zela, harrotasunez eta aurreragoz jokatzeari zela adieraziz. «Nork ez daki», erantzun zuen, «gizon batek oso gutxitan ematen duela ideia berririk harrotasun itxurarik izan gabe eta liskar biziak leporatu gabe? ... Zergatik hil zituzten Kristo eta martiri guztiak? Garai hartako jakinduriaren arbuio harroak ziruditen eta berritasunak aurreratu zituztelako, lehenik umilki iritzi zaharren orakuluen kontseilua hartu gabe».

Berriz esan zuen: «Egiten dudan guztia egingo da, ez gizakien zuhurtziaz, Jainkoaren aholkuaz baizik. Obra Jainkoarena bada, nork geldituko du? ez bada, nork igorri dezake? Ez nire borondatea, ez haiena, ez gurea; baina zure borondatea, o Aita saildua, zeruan zaudena.»— *Ibid.*, b. 3, kap. 6.

Lutero Jainkoaren Espirituak bere lana hastera bultzatu bazuen ere, ez zuen aurrera eramane behar gatazka larririk gabe. Bere etsaien gaitzespenak, bere asmoen okerreko irudikapenak eta bere izaera eta motiboei buruzko hausnarketa bidegabe eta gaiztoak, uholde ikaragarri baten antzera iritsi zitzaizkion; eta ez

ziren eraginik gabekoak izan. Ziur sentitzen zen herriaren buruzagiak, bai elizan, bai eskoletan, atsegin handiz elkartuko zirela berarekin erreformarako ahaleginetan. Goi karguan zeudenen animo hitzek poza eta itxaropena piztu zioten. Dagoeneko aurreikuspenean ikusi zuen egun argiago bat argitzen elizarako. Baina animoak gaitzespena eta gaitzespena bihurtu ziren. Bere tesien egiazkotasunagatik epaitu zituzten agintari asko, bai elizakoak bai estatukoak; baina laster ikusi zuten egia horiek onartzeak aldaketa handiak ekarriko zituela. Herria argitzea eta erreformatzea Erromaren agintea birtualki ahultzea litzateke, orain bere altxortegira isurtzen diren milaka erreka geldiaraztea eta, horrela, aita santuaren buruzagien bitxikeria eta luxua asko murriztea. Gainera, jendeari izaki arduratsu gisa pentsatzen eta jokatzeko irakastea, Kristori bakarrik begira salbatzeko, pontifizearen tronua irauli eta, azkenean, bere autoritatea suntsituko luke. Horregatik ukatu egin zuten Jainkoarengandik jasotako ezagutzari, eta Kristoren eta egiaren aurka jarri ziren argitzera bidali zuen gizonaren aurka jarritz.

Luterok dardar egin zuen bere buruari begira, gizon bat lurreko botererik indartsuenen aurka. Batzuetan zalantzan jartzen zuen Jainkoak eraman ote zuen elizaren agintaritzaren aurka jartzera. “Nor nintzen ni,” idazten du, “Aita Santuaren maiestateari aurre egiteko, zeinaren aurrean lurreko erregeak eta mundu osoak dardar egiten zuten? Inork ezin du jakin zer sufritu zuen nire bihotzak lehen bi urte hauetan, eta zein etsiduratan, esan dezaket zein etsiduratan hondoratu nintzen.”— *Ibid.*, b. 3, kap. 6. Baina ez zen utzi guztiz desanimatu. Giza laguntzak huts egin zuenean, Jainkoari bakarrik begiratu zion eta beso ahalguztidun horren gainean segurtasun ezin hobean makur

zitekeela ikasi zuen.

Erreformako lagun bati Luterok hauxe idatzi zion: “Ezin dugu Eskrituraren ulermena ez ikasketaz ez adimenez lortu. Zure lehen betebeharra otoitzetik hastea da. Erregutu Jaunari, bere erruki handiz, bere hitzaren egiazko ulermena eman dezazun. Ez dago Jainkoaren hitzaren beste interpretatzailerik hitz honen Egilea baino, berak esan duen bezala: «Guztiak Jainkoarengandik irakatsiko dira». Ez ezazu ezer espero zure lanetatik, zure adimenetik: fidatu bakarrik Jainkoarengan eta bere Espirituaren eraginean. Sinetsi hau esperientzia izan duen gizon baten hitzean.”— *Ibid.*, b. 3, kap. 7. Hona hemen Jainkoak garai honetako egia solemneak besteei aurkeztera deitu dituela sentitzen dutenentzat berebiziko garrantzia duen ikasgai bat. Egia hauek Satanasen eta berak asmatutako alegiak maite dituzten gizonen etsaia piztuko dute. Gaiztoaren botereen arteko gatazkan adimenaren indarra eta giza jakituria baino zerbait gehiago behar da.

Etsaiek ohitura eta tradizioa edo aita santuaren baieztapen eta autoritatera jotzen zutenean, Luterok Bibliarekin eta Bibliarekin bakarrik topatu zituen. Hona hemen erantzun ezin izan zituzten argudioak; beraz, formalismoaren eta sineskeriaren esklaboek haren odola aldarrikatu zuten, juduek Kristoren odola aldarrikatu zuten bezala. «Hereje bat da», oihukatu zuten erromatar zeloek. «Elizaren aurkako traizio handia da hereje izugarri bati ordubete gehiago bizitzea. Berehala altxa dadila aldamia!»— *Ibid.*, b. 3, kap. 9. Baina Lutero ez zen haien haserrearen harrapakina erori. Jainkoak lan bat zuen egiteko, eta zeruko aingeruak bidali ziren hura babesteko. Hala ere, Luteroarengandik argi preziatua jaso zuten askok Satanen haserrearen objektu bihurtu ziren eta egiagatik beldurrik gabe

tortura eta heriotza jasan zituzten.

Luteroren irakaspenek adimen pentsakorren arreta erakarri zuten Alemania osoan. Bere sermoi eta idatzietatik milaka esnatzen eta argitzen zituzten argi izpiak ateratzen ziren. Fede bizi bat hartzen ari zen elizak hainbeste denboran izan zuen formalismo hilaren lekua. Jendea egunero galtzen ari zen erromanismoaren sineskeriarekiko konfiantza. Aurreiritzien hesiak ematen ari ziren. Jainkoaren hitza, zeinaren bidez Luterok doktrina eta aldarrikapen guztiak probatu zituen, bi ahoko ezpata bat bezalakoa zen, herriaren bihotzetara bideratzen zuena. Nonahi pizten zen aurrerapen espiritualaren nahia. Leku guztietan zegoen zuzentasunaren gose eta egarri bat, aspalditik ezagutzen ez zena. Jendearen begiak, hain denbora luzez giza erritoetara eta lurreko bitartekarietara zuzenduak, orain penitenzian eta fedean Kristo eta gurutziltzatutako huragana jotzen zuten.

Interes zabal horrek are gehiago piztu zituen Aita Santuaren agintarien beldurrak. Luterok Erromara agertzeko deia jaso zuen heresiaren karguari erantzuteko. Aginduak izuz bete zituen bere lagunak. Ondo ezagutzen zuten hiri ustel hartan mehatxatzen zuen arriskua, ordurako Jesusen martirien odolaz mozkortuta. Erromara joatearen aurka protesta egin zuten eta azterketa Alemanian jasotzeko eskatu zuten.

Antolamendu hori azkenean gauzatu zen, eta Aita Santuaren legatu izendatu zuten auzia entzuteko. Pontifizeak funtzionario honi helarazitako argibideetan, Lutero jada hereje deklaratu zegoela esaten zen. Legatuari, beraz, "inolako atzerapenik gabe epaitzea eta mugatzea" leporatu zioten. Irmo iraungo balu, eta legatuak bere pertsonaren jabetzerik lortuko ez balu, «Alemaniako toki guztietan proscriitzeko» ahalmena zuen;

hari atxikita dauden guztiak erbesteratu, madarikatu eta eskomunikatzeko.”— *Ibid.*, b. 4, kap. 2. Eta, gainera, Aita Santuak agindu zion bere legatuari, heresia izurritea guztiz errotik kentzeko, elizan edo estatuan edozein duintasun zuten guztiak eskomunikatzeko, enperadoreak izan ezik, Lutero eta bere jarraitzaileak bereganatu eta libratzeko alde batera utziz. haiek Erromaren mendekuraino.

Hemen agertzen da aita santuaren benetako izpiritua. Dokumentu osoan ez da kristau printzipioaren, ezta justizia arruntaren arrastorik ere. Lutero Erromatik urrun zegoen; ez zuen bere jarrera azaltzeko edo defendatzeko aukerarik izan; hala ere, bere auzia ikertu baino lehen, hereje sumariotzat jo zuten, eta egun berean, exhortatu, akusatu, epaitu eta kondenatu; eta hori guztia aita saindua, eliza edo estatuko agintari goren eta hutsezin bakarraren eskutik! Garai honetan, Luterok benetako lagun baten sinpatia eta aholkua hainbeste behar zuenean, Jainkoaren probidentziak Melanchthon bidali zuen Wittenbergera. Urtetan gaztea, bere jokabideetan apala eta lotsagabea, Melanchthonen epai sendoak, ezagutza zabalak eta elokuentzia garaileak, bere izaeraren garbitasun eta zuzentasunarekin batera, miresmen eta estimu unibertsala lortu zuen. Bere dohainen distira ez zen bere jarrera leuntasuna baino nabarmenagoa izan. Laster bihurtu zen ebanjelioaren ikasle zintzoa, eta Luteroen lagunik fidagarriena eta babesle estimatua; bere leuntasuna, zuhertasuna eta zehaztasuna Luteroen kemenaren eta energiaren osagarri gisa balio zuen. Lanean batzeak indarra eman zion Erreformari eta bultzada handia izan zuen Luteroentzat.

Augsburg izan zen epaiketa leku gisa finkatua, eta erreformatzailea oinez abiatu zen hara bidaia egiteko. Beldur

larriak izan ziren haren alde. Bidean atzeman eta hilko zutelako mehatxuak agertu zitzaizkion, eta lagunek ez ausartzeko erregutu zioten. Are gehiago, Wittenberg denbora batez alde egiteko eta gustura babestuko zutenekin segurtasuna aurkitzeko erregutu zioten.

Baina ez zuen Jainkoak jarri zuen lekutik utziko. Egiari eusten zintzo jarraitu behar du, ekaitzak izan arren. Haren hizkuntza hau zen: «Jeremias bezalakoa naiz, liskar eta liskarren gizona; baina zenbat eta gehiago handitu haien mehatxuak, orduan eta gehiago ugaritzen da nire poza. Dagoeneko suntsitu dute nire ohorea eta nire ospea. Gauza bakar bat geratzen da; nire gorputz dohakabea da: har dezatela; horrela, nire bizitza ordu batzuk laburtuko dute. Baina nire arimari dagokionez, ezin dute hori hartu. Munduari Kristoren hitza aldarrikatu nahi duenak, uneoro heriotza espero behar du.»— *Ibid.*, b. 4, kap. 4.

Lutero Augsburgera iristearen berriek poz handia eman zioten aita santuaren legatuari. Mundu osoaren arreta pizten ari zen hereje gogaikarria Erromaren boterean zegoela zirudien, eta legatuak ez zuela ihes egin behar erabaki zuen. Erreformatzaileak ez zuen bere burua salbamendurik eman. Haren lagunek eskatu zioten legatuaren aitzinean ez agertzeko inor gabe, eta beraiek enperadoreari eskuratzeko konpromisoa hartu zuten. Legatuak Lutero behartu nahi zuen, ahal izanez gero, atzera egitera, edo, hori ezean, Erromara eramatea, Hus eta Jeronimoren patua partekatzera. Horregatik, bere agenteen bidez Lutero salbamendurik gabe agertzera bultzatzen ahalegindu zen, bere errukian konfiantzaz. Hau erreformatzaileak irmo uko egin zion. Enperadorearen babesa bermatzen zuen agiria jaso arte ez zen aita santuaren enbaxadorearen aurrean agertu.

Politika kontu gisa, erromanistek Lutero irabazten saiatzea

erabaki zuten leuntasun itxuraz. Legatuak, harekin egindako elkarrizketetan, adiskidetasun handia adierazi zuen; baina exijitu zion Luterori inplizituki men egin zezala elizaren aginteari, eta puntu guztiak argudio edo galderarik gabe ematea. Ez zuen behar bezala estimatu zertan ibili behar zuen gizonaren izaera. Luterok, erantzunez, elizaren begirunea adierazi zuen, egiaren nahia, irakatsi zuenari eragozpen guztiei erantzuteko prest eta bere doktrinak zenbait unibertsitate nagusiren erabakiaren menpe jartzeko. Baina, aldi berean, kardinalaren jokabidearen aurka protesta egin zuen atzera egin zezala eskatzeko, akatsa frogatu gabe.

Erantzun bakarra izan zen: "Atzera, atzera!" Erreformatzaileak bere jarrera Eskrituretan eusten zuela erakutsi zuen eta irmo adierazi zuen ezin ziola egiari uko egin. Legatuak, Luteroren argudioei erantzun ezinik, errito, txalo eta lausengu ekaitz batez gainezka egin zuen, tradizioko aipamenak eta Aitaren esaerak tartekatuz, Erreformatzaileari hitz egiteko aukerarik eman gabe. Konferentzia, horrela jarraituta, guztiz alferrikakoa izango zela ikusirik, Luterok azkenean bere erantzuna idatziz aurkezteko baimen uzkur bat lortu zuen. «Horrela eginez», esan zion lagun bati idatziz, «zapalduak irabazi bikoitza aurkitzen dute; lehenik, idatzitakoa besteen epaiaren menpe jar daiteke; eta bigarrenik, norberak aukera handiagoa du, kontzientzian ez bada, despota harrotsu eta txaloka baten beldurrak lantzeko, bestela bere hizkuntza menderatuz menderatuko lukeena.»—Martyn, *The Life and Times of Luther*, 271. orrialdea, 272.

Hurrengo elkarrizketan, Luterok bere iritzien azalpen argia, zehatza eta bortitza aurkeztu zuen, Eskrituretako aipamen askorekin guztiz babestuta. Paper hau, ozen irakurri ondoren,

kardinalari eman zion, eta hark, ordea, mespretxuz alde batera utzi zuen, hitz alfer eta garrantzirik gabeko aipamen mordoa zela adieraziz. Luterok, guztiz hunkituta, orain bere lurrean ezagutu zuen prelatu harroa —elizaren tradizio eta irakaspenak— eta erabat irauli zituen bere usteak. Prelatuak Luteroren arrazoiak erantzun ezina zuela ikusi zuenean, bere buruaren kontrola galdu zuen, eta amorruz oihukatu zuen: «Atzera! edo Erromara bidaliko zaitut, han zure kausa ezagutzeko enkargudun epaileen aurrean agertzera. Zu eta zure alderdiko guztiak, eta noiznahi behatuko zaituzteten guztiak baztertuko ditut, eta elizatik botako ditut». Eta azkenik, tonu harro eta haserre batean adierazi zuen: «Utzi, edo ez itzuli gehiago».—D'Aubigne, Londresko ed. 4, kap. 8.

Erreformatzailea berehala alde egin zuen bere lagunekin, eta horrela argi eta garbi adierazi zuen ez zela berarengandik atzerapenik espero. Ez zen hori kardinalak nahi zuena. Bere burua lausengatu zuen bortizkeriaz Lutero sumisioaren aurrean beldur zezakeela. Orain, bere aldekoekin bakarrik utzita, bata besteari erabateko atsekabetuta begiratu zuen bere planen ustekabeko porrotagatik.

Oraingo honetan Luteroren ahaleginak ez ziren emaitza onak izan. Bertaratutako biltzar zabalak aukera izan zuen bi gizonak alderatzeko, eta haiek ageri zuten izpirituaren arabera epaitzeko, baita beren posizioen indarra eta egiatasunaz ere. Zeinen kontrastea markatua! Erreformatzailea, xumea, umila, irmoa, Jainkoaren indarrez zutitu zen, egia alboan zuela; Aita Santuaren ordezkaria, bere burua garrantzitsua, gaiztoa, harroa eta zentzugabea, Eskrituretako argudio bakar bat ere gabe zegoen, hala ere, gogor oihukatzen zuen: "Erretira, edo bidalia izan Erromara zigorra".

Luterok salbuespena lortu zuen arren, erromanistak hura bahitzeko eta espetxeratzeko planak egiten ari ziren. Bere lagunek bere egonaldia luzatzea alferrikakoa zenez, Wittenbergera atzerapenik gabe itzultzeko eskatu zuten, eta kontu handiz ibili behar zela bere asmoak ezkutatzeko. Horrenbestez, eguna argitu baino lehen irten zen Augsburg, zaldi gainean, magistratuak emandako gidari batek bakarrik lagunduta. Uste askorekin ezkutuan egin zuen bidea hiriko kale ilun eta isiletan barrena. Etsaiak, erne eta krudelak, haren suntsipena asmatzen ari ziren. Prestatutako amarruetatik ihes egingo al zuen? Antsietate eta otoitz zorrotzeko uneak izan ziren. Hiriko harresiaren ate txiki batera heldu zen. Ireki zitzaion, eta bere gidariarekin oztoporik gabe igaro zen. Behin kanpoan seguru, iheslariak ihes egin zuten, eta legatuak Luteroren irteeraren berri izan baino lehen, bere jazarleen eskura ez zegoen. Satanas eta bere igorleak garaituak izan ziren.

Haiek uste zuten gizona joana zela, txori bat bezala ihes egin zuen hegaztiaren amarrutik.

Luteroren ihesaldiaren berri jakitean, legatuari harriduraz eta haserrez gainezka zegoen. Ohore handia jasoko zuela espero zuen elizaren asaldatzaile honi aurre egiteko zuen jakinduria eta irmotasunagatik; baina bere itxaropena etsita zegoen. Bere haserrea adierazi zuen Federiko Saxoniako hautatzaileari egindako gutun batean, Lutero mingotsez salatuz eta Federiko Erreformatzailea Erromara bidaltzeko edo Saxoniatik erbesteratzeko eskatuz.

Defentsan, Luterok eskatu zuen legatuari edo aita santuak Eskrituretako bere akatsak erakusteko, eta bere buruari hitz eman zion modurik solemnean bere doktrinei uko egingo ziela, baldin eta Jainkoaren hitzarekin kontraesanean zeudela

erakusten bazitzaien. Eta bere esker ona adierazi zion Jainkoari, hain kausa santuan sufritzeko dignetzat hartu izana.

Hautatzaileak, orain arte, doktrina erreformatuen ezagutza gutxi zuen, baina Luteroren hitzen argitasun, indar eta argitasunak oso harrituta utzi zuen; eta Erreformatzailea akatsa zela frogatu arte, Frederick bere babesle izatea erabaki zuen. Legatuaren eskariari erantzunez: «Martin doktorea Augsburgon zure aurrean agertu denez, pozik egon beharko zenuke. Ez genuen espero bere akatsez konbentzitu gabe atzera egiten saiatuko zinenik. Gure printzerriko jakitun batek ere ez dit jakinarazi Martinen doktrina gaiztoa, antikristaua edo heretikoa denik». Printzeak uko egin zion, gainera, Lutero Erromara bidaltzeari edo bere estatuetatik kanporatzeari.”—D'Aubigne, b. 4, kap. 10.

Hautesleak ikusi zuen gizartearen murrizketa moralen haustura orokor bat zegoela. Erreforma lan handia behar zen. Krimena mugatzeko eta zigortzeko moldaera korapilatsu eta garestiak ez lirateke beharrezkoak izango gizakiek, baina Jainkoaren eskakizunak eta kontzientzia argitsu baten aginduak aitortu eta beteko balituzte. Lutero objektu hori ziurtatzeko lanean ari zela ikusi zuen, eta ezkutuan poztu zen elizan eragin hobe sumatzen ari zelako.

Unibertsitateko irakasle gisa Luterok arrakasta handia zuela ikusi zuen. Urtebete besterik ez zen igaro Erreformatzaileak bere tesiak gazteluko elizan plazaratu zituenetik, baina beherakada handia zegoen jada Santu Guztien jaietan elizara bisitatzen zuten erromesen kopurua. Erromari gurtzaileak eta eskaintzak kendu zizkion, baina haien lekua beste klase batek bete zuen, orain Wittenbergera etortzen zena, ez erromesak bere erlikiak adortzera, baizik eta ikasleak bere

ikasketa aretoak betetzera. Luteroren idazkiek nonahi piztu zuten Eskritura Santuekiko interes berri bat, eta ez bakarrik Alemaniako toki guztietatik, baita beste lurraldeetatik ere, ikasleak bildu ziren unibertsitatera. Gizon gazteek, lehen aldiz Wittenberg ikusi zuten, «eskuak zerura altxatu zituzten, eta Jainkoa goraiatu zuten hiri honetatik egiaren argia distira egin zuelako, antzinako garaietan Sionetik bezala, eta nondik ere hedatu zen. herrialde urrunenetara.»— *Ibid.*, b. 4, kap. 10.

Lutero oraindik, baina partzialki, erromanismoaren akatsetatik konbertitu zen. Baina Orakulu Santuak aita santuaren dekretu eta konstituzioekin alderatzen zituen bitartean, harriduraz bete zen. "Irakurtzen ari naiz", idatzi zuen, "pontifizeen dekretuak, eta ez dakit Aita Santua bera antikristo den, ala bere apostolua, hain handia da Kristo haietan gaizki irudikatua eta gurutziltzatua".— *Ibid.*, b. 5, kap. 1. Alabaina, garai hartan Lutero Erromako Elizaren aldekoa zen oraindik, eta ez zuen uste bere komunitatik inoiz bananduko zenik.

Erreformatzailearen idatziak eta bere doktrina kristautasunaren nazio guztietara hedatzen ari ziren. Lana Suitzara eta Holandara zabaldu zen. Bere idatzien kopiak Frantziara eta Espainiara iritsi ziren. Ingalaterran bere irakaspenak bizitzaren hitz gisa jaso ziren. Belgikara eta Italiara ere hedatu zen egia. Milaka beren heriotza-itxuratik esnatzen ari ziren fede-bizitzaren poza eta itxaropena.

Erroma gero eta larriagotu egin zen Luteroren erasoengatik, eta haren aurkari fanatiko batzuek, unibertsitate katolikoetako doktoreek ere, fraide errebeldea hil behar zuena bekaturik gabe egongo zela deklaratu zuten. Egun batean ezezagun bat, kapa azpian pistola bat ezkutatuta, Erreformatzailearengana hurbildu eta zergatik joan zen horrela

bakarrik galdetu zion. «Jainkoaren esku nago», erantzun zuen Luterok. «Bera da nire indarra eta nire ezkutua. Zer egin dezake gizakiak niri?»— *Ibid.*, b. 6, kap. 2. Hitz hauek entzutean, arrotza zurbildu egin zen eta ihes egin zuen zeruko aingeruen aurrean bezala.

Erroma Luteroren suntsipenera makurtuta zegoen; baina Jainkoa zen bere defentsa. Haren doktrinak nonahi entzuten ziren: «txabola eta komentuetan, nobleen gazteluetan, unibertsitateetan eta erregeen jauregietan»; eta gizon nobleak alde guztietatik altxatzen ari ziren bere ahaleginei eusteko.— *Ibid.*, b. 6, kap. 2.

Garai hartan Luterok, Hus-en lanak irakurriz, aurkitu zuen fedearen bidezko justifikazioaren egia handia, berak defendatu eta irakatsi nahi zuena, Bohemiako Erreformatzaileak eutsi zuela. «Guztiak gara», esan zuen Luterok, «Paulo, Agustin eta ni neu husitak izan ginen hori jakin gabe!». “Jainkoak ziur aski bisitatuko du munduan”, jarraitu zuen, “duela mende bat egia predikatu eta erre egin zela!” — Wylie, b. 6, kap. 1

Alemaniko enperadoreari eta nobleziari kristautasunaren erreformaren izenean egindako dei batean, Luterok aita santuari buruz idatzi zuen: “Ikaragarria da bere burua Kristoren ordezkotzat izendatzen duen gizona ikustea, enperadore batek ezin duen bikaintasuna erakusten duena. Au da Jesus pobrea, edo Pedro umila bezalakoa? Bera da, diotenez, munduko jauna! Baina Kristok, zeinaren bikarioa izateaz harrotzen baita, esan du: "Nire erreinua ez da mundu honetakoa". Bikario baten aginteak bere nagusiarenak baino haratago heda daitezke?”—D'Aubigne, b. 6, kap. 3.

Honela idatzi zuen unibertsitatei buruz: «Beldur handia dut unibertsitateak infernuko ate handiak izango direla frogatuko

ote diren, baldin eta Eskritura Santuak azaltzen eta gazteen bihotzetan grabatzen ahalegintzen ez badira. Ez diot inori aholkatzen bere seme-alaba Santuak nagusi ez diren lekuetan jartzeko. Gizonak Jainkoaren hitzaz etengabe arduratzen ez diren erakunde oro usteldu egin behar da.”— *Ibid.*, b. 6, kap. 3.

Errekurtso hau azkar hedatu zen Alemania osoan eta eragin handia izan zuen herriarengan. Nazio osoa hunkitu zen, eta jendetza piztu zen erreformaren estandarraren inguruan elkartzera. Luteroren aurkariak, mendeku nahiak sutan, Aita Santuari eskatu zioten haren aurkako neurri erabakigarriak har zezan. Bere doktrinak berehala gaitzetsi behar zirela erabaki zen. Hirurogei egun eman zizkieten Erreformatzaileari eta haren jarraitzaileei, eta, ondoren, erreklamatzeko ez bazuten, guztiak eskomunikatu behar ziren.

Hori krisi izugarria izan zen Erreformarentzat. Mendeetan zehar Erromaren eskomunikazio zigorrak izua eragin zien monarka boteretsuei; inperio indartsuak zorigaitzez eta desolazioz bete zituen. Haren gaitzespena jasaten zutenak beldurrez eta beldurrez hartzen zituzten unibertsalki; beren kideekin harremanetatik moztu eta legez kanpo bezala tratatu zituzten, sarraskiraino ehizatzen. Lutero ez zegoen itsu haren gainean lehertzeaz zegoen ekaitzaren aurrean; baina irmo egon zen, Kristorengan konfiantza zuela bere sostengu eta ezkutua. Martiri baten fedez eta ausardiaz idatzi zuen: «Ez dakit zer gertatuko den, ezta axola jakitea Kolpea argi dezala nondik, beldurrik gabe nago. Ez ainbeste hosto bat erortzen, gure Aitaren borondaterik gabe. Zenbat gehiago zainduko gaitu! Gauza arina da Hitzagatik hiltzea, zeren eta haragi egin zen Hitza bera hil baita. Berarekin hiltzen bagara, berarekin biziko gara; eta gure aurretik igarotakoa igaroz, bera dagoen tokian

egongo gara eta harekin biziko gara betiko.”— *Ibid.*, Londresko 3d. argitalpena, Walther, 1840, b. 6, kap. 9.

Aita Santuaren bula Luterorengana iritsi zenean, honela esan zuen: “Mepretxu eta erasotzen dut, gaizto, faltsu bezala... *Kristo* bera da bertan kondenatua. Pozten naiz horrelako gaitzak jasan behar izateaz kausa onenengatik.

Jadanik askatasun handiagoa sentitzen dut bihotzean; izan ere, azkenean badakit Aita Santua antikristo dela, eta bere tronua Satanas berarena dela.”— D'Aubigne, b. 6, kap. 9.

Hala ere, Erromaren agintaldia ez zen ondoriorik gabekoa izan. Kartzela, tortura eta ezpata obediencia betearazteko arma indartsuak ziren. Ahul eta sineskeriak dardar egiten zuten Aita Santuaren dekretuaren aurrean; eta Luterorekiko sinpatia orokorra bazegoen ere, askok bizitza erreformaren alde arriskatzeko oso kuttunegia zela uste zuten. Guztiak zirudien Erreformatzailearen lana bukatzeaz zela.

Baina Luterok beldurrik gabe jarraitzen zuen. Erromak bere anatemak bota zituen bere kontra, eta munduak begiratzen zuen, ezerk ez zuen zalantzan jarri hura hilko zela edo amore ematera behartuta egongo zela. Baina indar ikaragarri bere buruari gaitzespen-sententzia bota zuen eta publikoki deklaratu zuen betiko abandonatzeko erabakia. Maila guztietako ikasle, doktore eta herritar andana baten aurrean Luterok aita santuaren bula erre zuen, lege kanonikoek, dekretalek eta aita santuaren botereari eusten zioten zenbait idazkirekin. «Nire etsaiak gai izan dira, nire liburuak errez», esan zuen, «jende arruntaren gogoan egiaren kausa kaltetu eta haien arima suntsitzeko; horregatik kontsumitzen nituen haien liburuak trukean. Borroka serio bat hasi berri da. Orain arte aita santuarekin bakarrik jolasten egon naiz. Jainkoaren izenean hasi nintzen lan hau; ni

gabe eta bere indarrez amaituko da.”— *Ibid.*, b. 6, kap. 10. Bere kausaren ahuleziaz trufatzen zioten etsaien gaitzespenei, Luterok erantzun zion: «Nork daki Jainkoak ez ote nauen aukeratu eta deitu, eta ez ote duten beldur izan behar, ni mespretxatuz, Jainkoa bera mespretxatzen dutelako. ? Moises bakarrik zegoen Egiptotik irtetea; Elias bakarrik zegoen Akab erregearen erregealdian; Isaias bakarrik Jerusalemen; Ezekiel bakarrik Babilonian... Jainkoak ez zuen inoiz profeta gisa hautatu ez apaiz nagusia ez beste pertsonaia handirik; baina normalean gizon apal eta mespretxatuak aukeratzen zituen, behin Amos artzaina ere. Garai guztietan, santuek errieta egin behar izan diete handiei, erregeei, printzeak, apaizak eta jakintsuei, beren bizitzaren arriskuan. Ez dut

esan profeta naizela; baina nik diot beldur izan behar dutela, hain zuzen, bakarrik nagoelako eta asko direlako. Honetaz ziur nago Jainkoaren hitza nirekin dagoela, eta ez dagoela haiekin.”— *Ibid.*, b. 6, kap. 10.

Hala ere, ez zen bere buruarekin borroka ikaragarria izan gabe Luterok elizatik behin betiko banantzea erabaki zuen. Garai horretan idatzi zuen: «Egunero gero eta gehiago sentitzen dut zein zaila den haurtzaroan hartu dituen eskrupuluak alde batera uztea. O, zenbat min egin didan, nahiz eta Eskriturak alboan izan nituen, neure buruari justifikatzeak Aita Santuaren aurka bakar-bakarrik bat egiten ausartuko nintzela, eta hura antikristotzat edukitzea! Zer ez dira izan nire bihotzeko tribulak! Zenbat aldiz ez diot neure buruari mingotsez egin papisten ezpainenetan hain maiz zegoen galdera hori: «Bakarrik al zara jakintsua? Beste guztiak oker egon daitezke? Nola izango da, azken finean, zeu bada oker zaudena, eta zure akatsean hainbeste arima inplikatzeko ari zarena, orduan betiko

madarikatua izango dena? Halaxe borrokatu nuen neure buruarekin eta Satanekin, Kristok, bere hitz hutsezinez, zalantza hauen aurka nire bihotza sendotu zuen arte.”—Martyn, 372, 373. orrialdeak.

Aita Santuak eskomunikazioarekin mehatxatu zuen Luterori uko egiten ez bazuen, eta mehatxua bete egin zen. Bula berri bat agertu zen, Erreformatzailea Erromatar Elizatik behin betiko banandu zela deklaritzen, Zeruko madarikatua zela salatuz eta gaitzespen berean bere doktrinak jaso behar zituzten guztiak sartuz. Lehiaketa handia bete-betea sartuta zegoen.

Oposizioa Jainkoak bere garaian bereziki aplikagarriak diren egiak aurkezteko erabiltzen dituen guztien zortea da. Luteroren garaietan bazegoen gaur egungo egia, garrantzi berezia zuen garai hartan; gaur egungo elizaren egia dago. Gauza guztiak bere borondatearen aholkuaren arabera egiten dituenak atsegin izan du gizakiak hainbat zirkunstantzian ipintzea eta haiek bizi diren garaietako eta jarritako baldintzei dagozkien betebeharrak agintzea. Emandako argia estimatuko balute, egiaren ikuspegi zabalagoak irekiko lirateke. Baina egia ez da gehiengoak gaur egun Luteroren aurka egin zuten papistek baino desiratuko. Jainkoaren hitzaren ordezkien teoria eta tradizioak onartzeko joera bera dago lehen aroetan bezala. Garai honetarako egia aurkezten dutenek ez lukete espero lehenagoko erreformatzaileek baino mesede handiagoz harrera egingo dutenik. Egiaren eta akatsen arteko eztabaida handia, Kristo eta Satanaren artekoa, mundu honen historiaren amaiera arte intentsitatea areagotzea da.

Esan zien Jesusek bere ikasleei: «Mundukoak bazinete, munduak berea maitatuko luke; baina zeren ez zaretelako mundukoak, nik aukeratu zaituztet mundutik, horregatik

munduak gorroto zaituzte. Gogoratu esan dizuedan hitzaz: Zerbitzaria ez da bere Jauna baino handiagoa. Jazarri badidate, zuek ere pertsegituko zaituzte; Nire esana bete badute, zurea ere gordeko dute». Joan 15:19, 20 . Eta, bestalde, gure Jaunak argi eta garbi adierazi zuen: «Ai zuei, gizon guztiak zuetaz ongi mintzatuko direnean! zeren halaxe egin zuten beren arbasoek profeta faltsuekin». Lukas 6:26 . Munduaren izpiritua ez dago gaur Kristoren izpirituarekin lehengo denboretan baino harmonian gehiago, eta Jainkoaren hitza bere garbitasunean predikatzen dutenak, orduan baino mesede handiagorik gabe jasoko dira. Egiaren aurkako formak alda daitezke, etsaia ez hain irekia izan, sotilagoa delako; baina antagonismo bera dago oraindik eta denboraren amaierara arte agertuko da.

8. kapitulua—Lutero Dietaren aurrean

Enperadore berri bat, Karlos V.a, Alemaniako tronura igo zen, eta Erromako mandatariek zorionak ematera eta monarka erreformaren aurka bere boterea erabiltzera bultzatu zuten. Aldiz, Saxoniako hautatzaileak, Karlosek bere koroa hein handi batean zorretan baitzuen, erregutu zion Luteroen aurka urratsik ez egiteko entzumena eman arte. Enperadorea, beraz, nahasmen eta lotsa handiko posizioan jarri zen. Papistak Lutero heriotzara kondenatzen zuen ediktu inperial batekin nahiko lukete. Hautesleak irmo adierazi zuen “ez bere maiestate inperialak ez beste inork ez zuela erakutsi Luteroen idatziak gezurtatu zirenik; horregatik eskatu zuen “Luther doktoreak salbuespen bat eman zezala, epaile jakintsu, jainkozale eta inpartzialen auzitegi baten aurrean ager zedin”.—D'Aubigne, b. 6, kap. 11.

Alderdi guztien arreta, Karlos inperioan sartu eta gutxira, Wormsen bildu zen Alemaniako estatuen batzarrari zuzenduta zegoen. Galdera eta interes politiko garrantzitsuak zeuden kontseilu nazional honek kontuan hartu beharrekoak; lehen aldiz Alemaniako printzeek beren gazte monarkarekin batzar deliberatiboan ezagutuko zuten. Aberriaren alde guztietatik etorri ziren elizako eta estatuko agintariak. Jaun sekularrak, goi-jaiak, boteretsuak eta beren herentziazko eskubideekiko jeloskor; printze elizak, mailan eta boterean beren nagusitasun kontzienteaz gorrituta; gorteko zaldunak eta haien atxikimendu armatuak; eta atzerriko eta urruneko lurraldeetako enbaxadoreak, guztiak Wormsen bilduak. Hala ere, batzar zabal hartan interes sakonena piztu zuen gaia izan zen Saxoi Erreformatzailearen kausa. Karlosek alde aurretik hautatzaileari Lutero Dietara ekartzeko agindua eman zion,

babesa ziurtatuz eta eztabaidan zeuden gaiei buruz pertsona eskudunekin eztabaida libre hitzemanenez. Lutero enperadorearen aurrean agertzeko irrikaz zegoen. Bere osasuna garai honetan oso kaltetuta zegoen; hala ere hautesleari idatzi zion: «Osasun onez Wormsera joan ezin banaiz, hara eramango naute, gaixoa naizen bezala. Zeren enperadoreak deitzen badit, ezin dut zalantzan Jainkoaren beraren deia dela. Nire kontra biolentzia erabili nahi badute, eta hori oso litekeena da (ez baita haien instrukzioagatik agertzeko agindua ematen), Jaunaren eskuetan jartzen dut gaia. Oraindik bizi eta errege da hiru gazteak suzko labean gorde zituenak. Berak salbatuko ez banau, nire bizitzak garrantzi gutxi du. Ebanjelioa gaiztoen mespretxua baino ez dadila eragotzi, eta isuri dezagun gure odola, triumfatuko ote duten beldurrez. Ez dagokit nik erabakitzea nire bizitzak ala heriotzak guztion salbazioari gehien lagunduko dion ala ez... Dena espero dezakezu nigandik. Hegaldia eta erreklamazioa izan ezik. Ezin dut hegan egin, eta are gutxiago atzera egin.»— *Ibid.*, b. 7, kap. 1.

Worms-en Lutero Dietaren aurrean agertu behar zelako albistea zabaldu zenez, zirrara orokorra sortu zen. Aleandro, auzia berariaz arduratu zitzaion aita santuaren legatua, larrituta eta haserre zegoen. Emaidza aita santuaren kausa negargarria izango zela ikusi zuen. Aita Santuak gaitzespen epaia eman zuen kasu bati buruzko ikerketa abiaraztea pontifize subiranoaren aginteari mespretxua botatzea litzateke. Gainera, beldur zen gizon honen argudio elokuyente eta indartsuek printze asko aita santuaren kausatik aldentzea. Horregatik, modurik premiatsuenean, Lutero Wormsen agerraldiaren aurka egin zion protesta Karlosi. Garai hartan argitaratu zen Luteroren eskomunikazioa deklaritzen zuen bula; eta honek, legatuaren

irudikapenekin batera, enperadoreak amore ematera bultzatu zuen. Hautesleari idatzi zion Luterok atzera egiten ez bazuen Wittenbergen geratu behar zuela.

Garaipen horrekin konformatu gabe, Aleandrok bere agindutako botere eta maltzurkeria guztiarekin aritu zen Luteroren gaitzespena ziurtatzeko. Kausa hobe bat merezi duen iraupenaz, gaia printze, prelat eta beste batzarreko kideen arretaren berri eman zien, Erreformatzaileari "sedizioa, matxinada, errugabetasuna eta blasfemia" egotzita. Baina legatuak agertutako gogorkeriak eta grinak argiegi agerian utzi zuen hura eragiten zuen izpiritua. «Gorrotoak eta mendekuak mugitzen du», esan zuen ohar orokorrak, «zeloak eta pietateak baino askoz gehiago»— *Ibid.*, b. 7, kap. 1. Dietaren gehiengoak inoiz baino joera handiagoa zuen Luteroren kausa begi onez hartzeko. Aleandrok gogo bikoiztuarekin enperadoreari eskatu zion aita santuaren ediktuak betetzeko betebeharra. Baina Alemaniako legeen arabera hori ezin zen egin printzeen adostasunik gabe; eta, azkenean legatuaren inportunitateak gaudituta, Karlosek bere kasua Dietari aurkeztea agindu zion. «Egun harroa izan zen nuntzioarentzat. Batzarra handia izan zen: kausa are handiagoa. Aleandrek Erromaren alde erregutu behar zuen,... eliza guztietako ama eta andrea”. Pedroren printzetasuna aldarrikatu behar zuen kristautasunaren printzerri bilduen aurrean. «Elokuentziaren dohaina zuen, eta okasioaren handitasunera igo zen. Probidentziak agindu zuen Erroma bere hizlaririk ahaltsuenen aurrean agertu eta erregutu zezala epaitegietako agustenen aurrean, bera kondenatu baino lehen.»—Wylie, b. 6, kap. 4. Zalantza batzuekin Erreformaren alde egiten zutenek Aleanderren hizkeraren ondorioa espero zuten. Saxoniako hautatzailea ez zegoen bertan, baina haren

aginduz bere kontseilari batzuk bertaratu ziren nuntzioaren helbidearen oharrak hartzera.

Ikaskuntzaren eta elokuentziaren indar guztiarekin, Aleandrek egia iraultzeari ekin zion. Karguz kargu bota zituen Luteroren aurka elizaren eta estatuaren etsai gisa, bizidunen eta hildakoen, kleroen eta laikoen, kontzilioen eta kristau partikularren aurka. "Luteroren akatsetan nahikoa dago", adierazi zuen, "ehun mila hereje" erretzea bermatzeko.

Amaitzeko, fede erreformatuaren aldekoiei mespretxua jartzen ahalegindu zen: «Zer dira luterano hauek guztiak? Pedagogo lotsagabeez, apaiz ustelez, fraide disolbatuz, abokatu ezjakinez eta noble ustelez osatutako talde bat, haiek engainatu eta perbertitu dituzten jende xehearekin. Zeinen gainetik dagoen alderdi katolikoa kopuruz, gaitasunez eta boterez! Batzar ospetsu honen aho batez dekretu batek sinpleak argituko ditu, zentzugabeak ohartaraziko ditu, zalantzan daudenak erabakiko ditu eta ahulei indarra emango die.»—D'Aubigne, b. 7, kap. 3.

Horrelako armekin garai guztietan egiaren defendatzaileak erasotu dituzte. Argudio berberak eskatzen dira oraindik Jainkoaren hitzaren irakaspen garbi eta zuzenak aurkeztera ausartzen diren guztien aurka, ezarritako akatsen aurka. "Nortzuk dira doktrina berrien predikari hauek?" oihukatu herri erlijioa nahi dutenek. «Ikasti gabekoak dira, kopuruz gutxi, eta klase pobreagokoak. Hala ere, egia dutela eta Jainkoaren herri hautatua direla aldarrikatzen dute. Ezjakinak eta engainatuak dira. Zenbat eta eragin handia den gure eliza! Zenbat gizon handi eta jakintsu dauden gure artean! Zenbat indar gehiago gure alde!». Hauek dira munduan eragin adierazgarria duten argudioak; baina ez dira orain Erreformatzailearen garaian baino erabakigarriagoak.

Erreforma ez zen, askok uste bezala, Luterorekin amaitu. Mundu honen historiaren amaiera arte jarraitu behar da. Luterok lan handia izan zuen besteei islatzeko Jainkoak berari distiratzten utzi zion argia; hala ere, ez zuen munduari eman behar zitzaion argi guztia artu. Orduetik hona, argi berria argitu da etengabe Liburu Santuetan, eta egia berriak etengabe zabaldu dira.

Legatuaren helbideak inpresio sakona eragin zion Dietari. Ez zegoen Luterorik, Jainkoaren hitzaren egia argi eta sinesgarriekin, aita santuaren txapelduna garaitzeko. Ez zen erreformatzailea defendatzeko ahaleginik egin. Agerikoa zen bera eta irakasten zituen doktrinak gaitzesteko ez ezik, ahal izanez gero heresia errotik kentzeko joera orokorra. Erromak bere kausa defendatzeko aukerarik egokiena izan zuen. Bere errebindikazioan esan zezakeen guztia esana zegoen. Baina itxurazko garaipena porrotaren seinale zen. Hemendik aurrera egiaren eta akatsen arteko kontrastea argiago ikusiko zen, gerra irekian eremua hartu beharko luketelako. Egun hartatik ez zen Erroma bera bezain seguru egongo.

Dietako kide gehienek Lutero Erromaren mendekuaren mende uzteko zalantzarik izango ez zuten arren, haietako askok elizan zegoen gaiztakeria ikusi eta deitoratu zuten, eta Alemaniako herriak jasandako gehiegikeriak zapaltzea nahi zuten. hierarkiaren ustelkeria eta gutizia. Legatuak aita santuaren araua argirik onenean aurkeztu zuen. Orain, Jaunak Dietako kide bati mugitu zion Aita Santuaren tiraniaren ondorioen egiazko zehaztapena emateko. Irmotasun noblez, Saxoniako Dukea printze-batzar hartan zutitu zen eta zehaztasun ikaragarri zehaztu zituen aita santuaren iruzurrak eta higuingarriak, eta haien ondorio latzak. Bukatzeko esan zuen:

«Hauek dira Erromaren aurka oihukatzen diren

gehiegikeriak. Lotsa guztiak alde batera utzi dira, eta haien helburu bakarra dirua, dirua, dirua... dira, beraz, egia irakatsi behar duten predikariek gezurra besterik ez ez dezaten esan, eta onartzen ez ezik, sarituak izan daitezten, zenbat eta gezur handiagoak izan. , orduan eta irabazi handiagoa. Iturburu zikin horretatik ateratzen dira halako urak kutsatuak. Liskarkeriak eskua luzatzen dio avariziari... Ai, elizgizonak eragindako eskandalua da hainbeste arima behartsu betiko kondenatzera botatzen duena. Erreforma orokor bat egin behar da.”— *Ibid.*, b. 7, kap. 4.

Aita Santuen gehiegikerien salaketa gai eta bortxagorik ezin izan zuen Luterok berak aurkeztu; eta hizlaria Erreformatzailearen etsai irmoa izateak eragin handiagoa eman zien haren hitzei.

Batzarraren begiak ireki izan balira, Jainkoaren aingeruak ikusiko zituzten haien erdian, argi-izpiak isurtzen zituzten akatsaren ilunpetan eta adimenak eta bihotzak irekiz egiaren harrerara. Egiaren eta jakituriaren Jainkoaren boterea zen erreformaren aurkariak ere kontrolatzen zituena, eta horrela prestatzen zuen bidea betetzear zegoen lan handirako. Martin Lutero ez zegoen bertan; baina Lutero baino handiagoaren baten ahotsa entzun zen batzar hartan.

Dietak berehala izendatu zuen batzorde bat Alemaniako herriarengan hain pisu handia zuten aita santuen zapalkuntzaren zerrenda bat prestatzeko. Zerrenda hori, ehun eta bat zehaztapen biltzen zituena, enperadoreari aurkeztu zitzaion, abusu horiek zuzentzeko berehalako neurriak hartzeko eskaerarekin. «Zein kristau arimen galera», esan zuten eskatzaileek, «zein harrapaketak, ze estortsioak, kristautasunaren buru espiritualala inguratzen duten iskanbilengatik! Gure betebeharra da gure

herriaren hondamena eta desohorea saihestea. Horregatik, umiltasun handiz, baina premiaz, erreforma orokor bat agin dezazuen eta haren burutzapenari ekiteko eskatzen dizuegu.”— *Ibid.*, b. 7, kap. 4.

Erreformatzailearen agerraldia eskatu zuen orain udalak. Aleandroren erregu, protesta eta mehatxuak gorabehera, azkenean enperadoreak baiezkoa eman zuen, eta Luterok Dietaren aurrean agertzera deitua izan zen. Deialdiarekin salbuespena eman zitzaion, segurtasun leku batera itzultzea bermatuz. Hauek Wittenbergi heraldo batek eraman zizkion, Wormsera eramateko enkargua jaso baitzuen.

Luteroren lagunak izututa eta atsekabetuta zeuden. Haren aurkako aurreiritziak eta etsaiak ezagututa, beldur ziren haren salbuespena ere ez ote zen errespetatuko, eta bere bizitza arriskuan ez zezan erregutu zioten. Hark erantzun zuen: «Papistek ez dute nire Wormsera etortzea nahi, nire kondena eta heriotza baizik. Ez du axola. Ez egin otoitz niregatik, Jainkoaren hitzagatik baizik. Kristok bere Espiritua emango dit akatsaren ministro hauek gainditzeko. mespretxatzen ditut nire bizitzan zehar; Haien gainean garaile izango naiz nire heriotzarekin. Worms-en lanpetuta daude ni atzera egitera behartzen; eta au izango da nere erretiroa: lehen esan nuen Aita Santua zela Kristoren bikarioa; orain baieztatzen dut bera dela gure Jaunaren aurkaria, eta deabruaren apostolua.”— *Ibid.*, b. 7, kap. 6.

Luterok ez zuen bere bidaia arriskutsua bakarrik egin behar. Mezulari inperialaz gain, bere lagun irmoenetako hiruk harekin batera joatea erabaki zuten. Melanchthonek biziki nahi zuen haiekin bat egitea. Bere bihotza Luterorenarekin lotua zegoen, eta hura jarraitzeko irrika zuen, behar izanez gero,

kartzelara edo heriotzara. Baina haren eskariak ukatu egin ziren. Lutero hilko balitz, Erreformaren itxaropenak bere gazte kolaboratzailean zentratu behar du. Esan zuen Erreformatzaileak Melanchthonengandik aldendu zenean: «Itzuli ez banaiz, eta etsaiek hiltzen banaute, jarraitu irakasten, eta egon zaitezte egian. Lan egin nire orde. Bizirik irauten baduzu, nire heriotzak ondorio gutxi izango du.»— *Ibid.*, b. 7, kap. 7. Luteroren irteeraren lekuko izateko bildutako ikasleak eta herritarrak biziki hunkitu ziren. Ebanjelioak bihotza ukitu zuen jendetza batek agur egin zion negarrez. Horrela abiatu ziren Wittenberg-etik erreformatzailea eta bere lagunak.

Bidaian ikusi zuten jendearen gogoak zapaltzen zituela uste ilunak. Herri batzuetan ez zitzairen ohorerik eskaini. Gauean gelditu zirenean, apaiz lagun batek bere beldurrak adierazi zituen Luteroren aurrean martirioa jasan zuen erreformatzaile italiarraren erretratua jarritz. Hurrengo egunean jakin zuten Luteroren idatziak Wormsen kondenatu zirela. Mezulari inperialak enperadorearen dekretua aldarrikatzen ari ziren eta herriari dei egiten zioten debekatutako lanak magistratuei ekar zitzaten. Heraldok, Luteroren segurtasunaren beldurrez kontzilioan, eta jada bere erabakia astindua zitekeela pentsatuz, oraindik aurrera jarraitu nahi ote zuen galdetu zuen. Hark erantzun zuen: «Hiri guztietan debekatuta egon arren, aurrera egingo dut»— *Ibid.*, b. 7, kap. 7.

Erfurten, ohore handiz hartu zuten Lutero. Jendetza miresgarriz inguratuta, eskale-zorroarekin askotan zeharkatu zituen kaleetatik igarotzen zen. Bere komentuko gela bisitatu zuen, eta orain Alemania gainezka zegoen argiak bere ariman isuritako borrokak pentsatu zituen. Predikatzeko eskatu zioten. Hori egitea debekatua zeukan, baina heraldok baimena eman

zion, eta garai batean komentuko trakets egin zuten frailea, orain pulpitan sartu zen.

Batzar jendetsu bati esan zion Kristoren hitzetatik: «Bakea zuei». «Filosofoak, medikuak eta idazleak», esan zuen, «gizonei betiko bizitza lortzeko bidea irakasten ahalegindu dira, eta ez dute lortu. Orain esango dizut: ... Jainkoak gizon bat piztu du hilen artetik, Jesukristo Jauna, heriotza suntsitu, bekatua desagerrarazi eta infernuko ateak itxi ditzan. Hau da salbamen-lana... Kristok garaitu du! hau da albiste pozgarria; eta haren obraz salbatzen gara, eta ez geureaz... Jesu Kristo gure Jaunak esan zuen: «Bakea zuei; horra nire eskuak; hau da: Huna, gizona! ni naiz, ni bakarrik, zure bekatua kendu eta erreskatatu zaitudana; eta orain bakea duzu, dio Jaunak».

Jarraitu zuen, egiazko fedea bizitza santu batez agertuko dela erakutsiz. «Jainkoak salbatu gaituenez, agindu ditzagun gure lanak harentzat onar daitezen. Aberatsa al zara? zure ondasunak behartsuen beharrianak administra ditzala. Pobrea al zara? izan bedi zure zerbitzuak aberatsentzat onargarriak. Zure lana zeure buruari bakarrik baliagarria bazaio, Jainkoari ematen diozun zerbitzua gezurra da.» — *Ibid.*, b. 7, kap. 7.

Jendeak liluratuta bezala entzuten zuen. Bizitzaren ogia hautsi zitzaien gosez hildako arima haiei. Kristo haien aurrean altxatu zen aita santuen, legatu, enperadore eta erregeen gainetik bezala. Luterok ez zuen bere posizio arriskutsuari erreferentziarik egin. Ez zuen bere burua pentsamenduaren edo sinpatiaren objektu bihurtu nahi. Kristoren kontenplazioan bere burua galdu zuen. Kalbarioko Gizonaren atzean ezkutatu zen, Jesus bekatariaren Berrerosle gisa aurkeztu nahi zuela.

Erreformatzaileak bere bidaiari zihoan heinean, nonahi ikusi zuten interes handiz. Jendetza gogotsu bat inguratu zen

haren inguruan, eta adiskidezko ahotsek ohartarazi zioten erromatarren xedeaz. "Erre egingo zaituzte", esan zuten batzuek, "eta zure gorputza errautsetara murriztuko zaituzte, John Hussekin egin zuten bezala". Luterok erantzun zion: «Harretik Wittenbergeraino sua piztuko balute ere, zeinaren garrak zeruraino iristen ziren, Jaunaren izenean zehar ibiliko nintzateke; haien aurrean agertuko nintzateke; Behemoth honen barailetan sartuko nituzke eta hortzak hautsiko nizkioke, Jesukristo Jauna aitortuz.»— *Ibid.*, b. 7, kap. 7.

Worms-era hurbildu izanaren albisteak zalaparta handia sortu zuen. Haren lagunak dardar egin zuen bere segurtasunagatik; bere etsaiak beldur ziren beren kausaren arrakastaz. Ahalegin handiak egin ziren hirian sar ez zedin. Papistek bultzatuta zaldun adiskide baten gaztelura konpontzera behartu zuten, non zailtasun guztiak adiskidetasunez konpondu zitezkeela adierazi zuten. Lagunak bere beldurrak pizten ahalegindu ziren mehatxatzen zuten arriskuak deskribatuz. Haien ahalegin guztiek porrot egin zuten. Luterok, oraindik astindu gabe, deklaratu zuen: "Wormen-en teiletan adina deabru egongo balira ere, hala ere, bertan sartuko nintzateke" - *Ibid.*, b. 7, kap. 7.

Wormsera iristean, jendetza zabal bat hurbildu zen ateetara ongietorria ematera. Hain biltzar handia ez zen bildu enperadorea bera agurtzeko. Zirrara bizia izan zen, eta jendetzaren erditik ahots garratz eta kexu batek hileta-kantu bat oihukatu zuen Luterori zain zegoen patuaren abisu gisa. «Jainkoa izango da nire defentsa», esan zuen bere kotxetik jaisten zenean.

Papistek ez zuten uste Lutero Wormsen agertzera ausartuko zenik, eta haren etorrerak harriduraz bete zituen.

Enperadoreak berehala deitu zituen bere kontseilariak zein bide jarraitu behar zen aztertzeko. Apezpikuetako batek, papista zurrun batek, hauxe adierazi zuen: «Aspaldi egin dugu kontsulta gai honen inguruan. Utzi zure maiestate inperiala gizon hau berehala kentzen. Sigismundek ez al zuen John Hus erretzea eragin? Ez gaude hereje baten salbuespena ematera edo betetzera behartuta». «Ez», esan zuen enperadoreak, «gure promesa bete behar dugu»— *Ibid.*, b. 7, kap. 8. Horregatik erabaki zen Erreformatzaileari entzutea.

Hiri guztiak irrikaz zeuden gizon aipagarri hura ikusteko, eta bisitari mordo batek laster bete zuen bere ostatua. Lutero ia ez zen bere azken gaixotasunetik sendatu; nekatuta zegoen bi aste bete zituen bidaiarekin; biharko gertakari garrantzitsuei aurre egiteko prestatu behar zuen, eta isiltasuna eta atsedena behar zituen. Baina hain handia zen hura ikusteko gogoia, non ordu gutxiko atsedena hartu baitzuen noble, zaldun, apaiz eta herritarrak irrikaz bildu zirenean. Horien artean, enperadoreari hain ausardiaz exijitu zioten noble asko eliz abusuen erreforma eta, dio Lutero, «guztiak nire ebanjelioak askatu zituen»—Martyn, 393. orrialdea. Etsaiak, baita lagunak ere, etorri ziren. fraide ausardigabeari begiratzea; baña astindu gabeko patxadaz jaso zituen, guztiei duintasunez eta jakituriaz erantzun zien. Bere jarrera sendoa eta ausarta zen. Haren aurpegi zurbil eta argal, nekearen eta gaixotasunaren arrastoz markatua, itxura atsegina eta are pozgarria zuen. Bere hitzen solemnitaterik eta seriotasun sakonak etsaiek ere guztiz jasan ezin zuten boterea eman zioten. Lagunak eta etsaiak harriduraz bete ziren. Batzuk sinetsita zeuden jainkozko eragin bat bertaratu zela; beste batzuek deklaratu zuten, fariseuek Kristori buruz bezala: «Deabrua du».

Biharamunean Lutero deitu zuten Dietera joateko. Ofizial inperial bat izendatu zuten audientzia aretora eramateko; hala ere nekez iritsi zen lekura. Etorbide guztiak aita santuaren aginteari aurre egiten ausartu zen fraideari begiratzeko irrikaz zeuden ikuslez gainezka zeuden.

Bere epaileen aurrean sartzera zihoala, jeneral zahar batek, gudu askotako heroiak, esan zion atsegin handiz: «Fraide gizajoa, fraide gizajoa, orain nik edo beste edozein kapitainek baino jarrera nobleagoa hartuko duzu. inoiz egina gure gudurik odoltsuenean. Baina zure kausa zuzena bada, eta ziur bazara, zoaz aurrera Jainkoaren izenean, eta ez izan beldurrik. Jainkoak ez zaitu utziko.»—D'Aubigne, b. 7, kap. 8.

Azkenean Lutero kontzilioaren aurrean egon zen. Enperadoreak tronua okupatu zuen. Inperioko pertsonaiarik ospetsuenez inguratuta zegoen. Inoiz ez zen inor agertu Martin Luterok bere fedeagatik erantzun behar zuena baino batzar inposatzaileago baten aurrean. «Itxura hau Aita Santuaren aurkako garaipen adierazgarria izan zen berez. Aita Santuak gizona kondenatua zuen, eta orain zutik zegoen auzitegi baten aurrean, zeina, egintza honen bidez, Aita Santuaren gainetik jarri zen. Aita Santuak interdiktu baten pean jarri zuen, eta giza gizarte guzitik moztu zuen; eta hala ere errespetuzko hizkeran deitua izan zen, eta munduko batzarrik handienaren aurrean jaso izan zen. Aita Santuak betiko isiltasunera kondenatua zuen, eta kristautasunaren alderik urrunenetatik bildutako milaka entzule adiren aurrean hitz egitekotan zegoen orain. Iraultza izugarria gertatu zen, beraz, Luteroren tresnak. Erroma bere tronutik jaisten ari zen jada, eta fraide baten ahotsa izan zen umiliazio hori eragin zuena.»— *Ibid.*, b. 7, kap. 8. Batzar boteretsu eta tituludun horren aurrean, jaiotza apaleko

Erreformatzaileak txundituta eta lotsatuta zirudien. Hainbat printze, bere emozioa ikusirik, hurbildu zitzaizkion, eta haietako batek xuxurlatu zion: "Ez izan beldurrik gorputza hiltzen dutenei, baina arima hiltzeko gai ez direnei". Beste batek esan zuen: "Nigatik gobernadore eta erregeen aurrean eramango zaituztetenean, emango dizue zuen Aitaren Espirituak esango duzuen". Honela ekarri zituzten Kristoren hitzak munduko gizon handiek bere zerbitzaria sendotzeko probaren orduan.

Lutero enperadorearen tronuaren aurrean zuzenean posizio batera eraman zuten. Isiltasun sakona erori zen jendez betetako bilkuran. Orduan ofizial inperial bat altxatu zen eta, Luteroren idazki bilduma bat seinalatuz, bi galdera erantzuteko eskatu zion Erreformatzaileak: ea bereak zirela aitortzen zituen eta ea proposatzen zuen bertan adierazitako iritziak atzera botatzea. Liburuaren izenburuak irakurrita, Lutero erantzun zuen lehen galderari dagokionez, liburuak bereak zirela aitortu zuela. «Bigarrenari dagokionez,» esan zuen, «ikusirik fedeari eta arimen salbazioari buruzko auzia dela, eta Jainkoaren hitza, zeruko zein lurreko altxorrik handiena eta preziatuena, barne hartzen duena, zuhurtziagabe jokatu beharko nuke gogoetarik gabe erantzungo banu. Zirkunstantziak eskatzen duena baino gutxiago edo egiak eskatzen duena baino gehiago baieztatzen nezake, eta beraz, Kristoren esaera honen aurka bekatu egin dezaket: «Gizonen aurrean ukatuko nauena, nik ere ukatuko dut zeruko Aitaren aurrean». [Mateo 10:33 .] Horregatik eskatzen dizut zure maiestate inperiala, apaltasun osoz, denbora utz dezadan, Jainkoaren hitzaren aurka ofenditu gabe erantzuteko.»—D'Aubigne, b. 7, kap. 8.

Eskaera hori egiterakoan, Lutero zentzuz jokatu zuen. Bere ikastaroak konbentzitu zuen batzarra ez zuela pasioz edo

bulkadaz jokatu. Halako lasaitasun eta auto-aginduak, ustekabekoak bere burua ausart eta konpromezurik gabe agertu zenarengan, bere boterea areagotu eta gero bere etsaiak harritu eta etsitu eta haien lotsagabekeriak gaitzetsi zituen zuhurtziaz, erabakiaz, jakinduriaz eta duintasunez erantzuteko aukera eman zioten. eta harrotasuna.

Hurrengo egunean agertu behar zen bere azken erantzuna emateko. Denbora batez bere barnean hondoratu zitzaion bihotza, egiaren aurka konbinatzen ziren indarrak kontenplatzean. Haren fedea zapuztu egin zen; beldurra eta dardara etorri zitzaion, eta izuak gainezka egin zuen. Arriskuak ugaritu egin ziren haren aurrean; bere etsaiak garaile zirudien, eta ilunpeko botereak nagusituko zirela. Hodeiak bildu ziren haren inguruan eta Jainkoarengandik bereizten omen zuten. Desiratzen zuen ejerzitzen Jauna berarekin egongo zela ziurtatzeko. Izpirituaren larritasunean bere burua lurrera bota zuen bere burua eta isuri zituen oihu hautsi eta bihozgarri haiek, Jainkoak besterik ezin dituenak guztiz ulertu.

«O Jainko ahalguztiduna eta betikoa», erregutu zuen, «zein ikaragarria den mundu hau! Begira, ni irentsitateko ahoa zabaltzen du, eta zugaran ain guti dut konfiantza. Mundu honen indarrak bakarrik jarri behar badut nire konfiantza, dena bukatu da... Nire azken ordua heldu da, nire gaitzespena esana... Jainkoa, laguntzen didazu jakinduria guztiaren aurka. mundukoa. Egin hau, ... Zu bakarrik; hau ez baita nire lana, zurea baizik. Ez daukat hemen zer eginik, ez munduko handi hauekin borrokatzeko ezer. Baina kausa Zurea da, ... eta arrazoi zuzena eta betikoa da. Jauna, lagundu nazazu! Jainko leial eta aldaezina, inorengan ez dut nire konfiantzarik jartzen. Gizakiaren dena ez da ziurra; gizakiarengandik datorren guztia

huts egiten du. Hik aukeratu nauzu lan honetarako.... Zaude nere ondoan, zure Jesukristo maitearen gatik, ene defentsa, ezkutu eta dorre sendoa dena.”— *Ibid.*, b. 7, kap. 8.

Probidentzia jakintsu batek utzi zion Luterori bere arriskuaz jabetzea, bere indarrez fidatu ez zedin eta arriskuan presuntziaz laster ez zedin. Hala ere, ez zen sufrimendu pertsonalaren beldurra, torturaren edo heriotzaren beldurra, berehala etorriko zela zirudiena, bere izuaz gainezka zuena. Krisialdira heldu zen, eta horri aurre egiteko bere eskasa sentitu zuen. Bere ahuleziaren ondorioz egiaren kausak galera jasan dezake. Ez bere segurtasunagatik, baizik eta ebanjelioaren garaipenagatik borrokatu zuen Jainkoarekin. Israelen bezala, erreka bakartiaren ondoan gaueko borroka hartan, bere arimaren larritasuna eta gatazka zen. Israelek bezala, Jainkoarekin nagusitu zen. Bere ezintasun erabatekoan bere fedea Kristo, Askatzaile ahaltsuarengan, lotu zuen. Udalbatzara bakarrik agertuko ez zelako ziurtasunarekin indartu zen. Bakea itzuli zen bere arimari, eta poztu zen, nazioetako agintarien aurrean Jainkoaren hitza goratzeko baimena eman ziolako.

Bere gogoa Jainkoarengan egonik, Luterok bere aurreko borrokarako prestatu zuen. Bere erantzunaren plana pentsatu zuen, bere idazlanetako pasarteak aztertu eta Eskritura Santuetatik frogak egokiak atera zituen bere jarrerari eusteko. Orduan, ezkerreko eskua bere aurrean zabalik zegoen liburuki sakratuan ezarriz, eskuineko eskua zerura altxatu eta zin egin zuen: «Ebanjelioari leial jarraituko zuela eta bere fedea libreki aitortuko zuela, bere testigantza odolez zigilatu bazuen ere. .”— *Ibid.*, b. 7, kap. 8.

Dietaren agerraldira berriro eraman zutenean, haren aurpegiak ez zuen beldurrik edo lotsaren arrastorik. Lasai eta

lasai, baina ausart eta noble, Jainkoaren lekuko izan zen lurreko handien artean. Ofiziale inperialak bere doktrinak atzera bota nahi zituen ala ez erabakitzeko eskatu zuen. Luterok tonu apal eta apal batean egin zuen erantzuna, indarkeriarik eta grinarik gabe. Bere jokaera lotsagabea eta errespetuzkoa zen; hala ere, batzarra harritu zuen konfiantza eta poza agertu zuen.

«Enperadore baretsuenak, printze ospetsuak, jaun dotoreak», esan zuen Luterok, «egun zure aurrean agertzen naiz, atzo emandako aginduaren arabera, eta Jainkoaren errukiez zure maiesteari eta zure gorentasun agurtsuei dei egiten diet defentsari atseginez entzuteko. justua eta egiazkoa dela ziurtatzen dudan kausa batena. Ezjakintasunagatik epaitegietako usadioak eta egokitasunak urratuko baditut, barka nazazula eskatzen dizut; izan ere, ez nintzen erregeen jauregietan hezi, baizik eta komentu bateko isolamenduan.» — *Ibid.*, b. 7, kap. 8.

Gero, galderari jarraituz, argitaratutako lanak guztiak ez zirela izaera berekoak adierazi zuen. Batzuetan fedea eta obra onez tratatu zituen, eta bere etsaiek ere kaltegabeak, baizik eta onuragarriak deklaratu zituzten. Horiek atzera botatzea alderdi guztiek aitortutako egiak gaitzestea litzateke. Bigarren klasea Aita Santuaren ustelkeriak eta gehiegikeriak agerian jartzen zituzten idazkiek osatzen zuten. Lan hauek ezeztatzeak Erromako tirania indartuko luke eta ate zabalago bat zabalduko lieke errugabetasun asko eta handiei. Bere liburu etako hirugarren klasean zeuden gaitzak defendatu zituzten gizabanakoak eraso zituen. Hauei buruz askatasunez aitortu zuen bilakatzen ari zena baino bortitzagoa izan zela. Ez zuen errutik libre zegoenik aldarrikatu; baina liburu hauek ere ezin zituen errebotatu, zeren halako jokabide batek egiaren etsaiak adoretuko baitzituen, eta orduan hartuko zuten Jainkoaren herria

oraindik ankerkeria handiagoz zapaltzeko.

«Hala ere, gizon hutsa naiz, eta ez Jainkoa», jarraitu zuen;

«

Beraz, Kristok egin zuen bezala defendituko dut neure burua: «Gaizki hitz egin badut, eman gaitzaren testigantza». ... Jainkoaren errukiaz, enperadore baretsuena, eta zuei, printze ospetsuenak, eta maila guztietako gizon guztiak, konjuratzen zaituztet profeten eta apostoluen idatzietatik oker egin dudala froga dezazuen. Honetaz konbentzitu bezain laster, akats guztiak atzera botako ditut, eta nire liburuak hartu eta sutara botako dituen lehena izango naiz.

«Esan berri dudanak argi erakusten du, espero dut, arretaz haztatu eta kontuan hartu ditudala neure burua jasaten ditudan arriskuak; baña izutu izatetik urrun, pozten naiz ikustean ebanjelioa orain, lehengo denboretan bezala, nahasmendu eta desadostasun kausa dela. Hau da Jainkoaren hitzaren izaera, hau da patua. «Ez naiz etorri lurrera bakea igortzera, ezpata baizik», esan zuen Jesukristok. Jainkoa zoragarria eta ikaragarria da bere aholkuetan; kontuz ez dezazuen, eztabaidak itzaltzeko ustez, Jainkoaren hitz saindua jazarri eta arrisku gaindiezinen, oraingo hondamendien eta betiko desolazioaren uholde beldurgarri bat erakar ez dezazun... Adibide asko aipa nezakeen orakuluetatik Jainkoa. Faraoiez, Babiloniako erregeez eta Israelgoez hitz egin nezake, zeinen lanek inoiz ez baitzuten beren berezko suntsipena eraginkorrago lagundu aholkuen bidez, itxura guztien arabera, beren agintea sendotu nahi izan zutenean baino. 'Jainkoak mendiak kentzen ditu, eta ez dakite'» — *Ibid.*, b. 7, kap. 8.

Luterok alemanez hitz egin zuen; hitz berak latinez errepikatzeko eskatu zioten orain. Aurreko esfortzuarekin akituta egon bazen ere, bete egin zuen, eta berriro eman zuen

bere hitzaldia, lehengo argitasun eta indar berarekin. Jainkoaren probidentzia gai honetara zuzendua. Printze askoren gogoak akatsak eta sineskeriak hain itsututa zeuden, ezen lehen entregan ez zuten Luteroren arrazoibidearen indarra ikusi; baina errepikapenari esker, aurkeztutako puntuak argi hautematen zituzten.

Argiari begiak ixten egoskorrez, eta egiaz ez konbentzitza erabaki zutenak, haserretu ziren Luteroren hitzen indarrarekin. Hitz egiteari utzi zion bitartean, Dietako bozeramaileak haserre esan zuen: «Ez diozu erantzun egin dizun galderari. Erantzun argi eta zehatza eman behar duzu, atzera egingo al duzu, edo ez? Erreformatzaileak erantzun zion: «Zure maiestate baretsuenak eta zure ahaltasun handiek erantzun argi, simple eta zehatza eskatzen didatenez, bat emango dizut, eta hau da: ezin diot nire fedea ez aita santuari ez kontzilioei aurkeztu. , eguna bezain argi baitago maiz oker egin dutela eta elkarren aurka egin dutela. Beraz, Eskrituraren testigantzaz edo arrazoibide argienez konbentzitzen ez banaiz behintzat, aipatu ditudan pasarteen bidez konbentzitzen ez banaiz behintzat, eta horrela nire kontzientzia Jainkoaren hitzari lotzen ez badiot, *ezin dut eta ez dut atzera egingo.* , ez baita segurua kristau batek bere kontzientziaren aurka hitz egitea. Hemen nago, ezin dut beste egin; Jainkoak lagun nazazu. Amen.»— *Ibid.*, b. 7, kap. 8.

Horrela gelditu zen gizon zintzo hau Jainkoaren hitzaren oinarri seguruan. Zeruko argiak argitu zion bere arpegia. Bere izaeraren handitasuna eta garbitasuna, bere bakea eta bihotzeko poza, guztientzat agerikoak ziren akatsaren boterearen aurka testigantza eman eta mundua gainditzen duen fede horren nagusitasunaren lekuko.

Batzar osoa egon zen denbora batez harriduraz hitzik

gabe. Bere lehen erantzunean Luterok tonu baxuan hitz egin zuen, errespetuz, ia otzan. Erromanistek bere ausardia porrot egiten hasi zela froga gisa interpretatu zuten. Atzerapen-eskaera haren errefusaren atarikoia besterik ez zentzat hartu zuten. Karlosek berak, erdi mespretxuz, fraidearen egitura higatua, bere jantzi soila eta bere helbidearen soiltasunari erreparatuz, hauxe esan zuen: "Fraide honek ez du inoiz herejerik egingo". Orain erakusten zuen ausardiak eta irmotasunak, baita bere arrazoibidearen indarrak eta argitasunak ere, harriduraz bete zituen alderdi guztiak. Enperadoreak, miresentzako hunkituta, oihukatu zuen: "Fraide honek bihotz ausartarekin eta adorerik gabe hitz egiten du". Alemaniako printze askok harro eta pozez begiratu zioten beren nazioaren ordezkari honi.

Erromako partisanoak okertuta zeuden; haien kausa argirik desegokian agertu zen. Euren boterea mantendu nahi izan zuten, ez Liburu Santuetara joz, baizik eta mehatxueta joaz, Erromaren argudio hutsezina. Dietaren bozeramaileak esan zuen: "Ez baduzu atzera egiten, enperadoreak eta inperioko estatuek aztertuko dute zer jokabide hartu hereje zuzengaitz baten aurka".

Luteroren adiskidea, poz andiarekin bere defentsa noblea entzun zuena, dardar egin zuen hitz hauekin; baina medikuak berak esan zuen lasai: «Jainkoa izan dadila nire laguntzailea, ez baitut ezer erretiratuko». — *Ibid.*, b. 7, kap. 8.

Printzeek elkarrekin kontsulta egiten zuten bitartean Dietatik ateratzeko agindua eman zioten. Krisi handia etorri zela sumatu zen. Luterok aurkezteko uko iraunkorrek elizaren historian eragina izan dezake. Erretiratzeko aukera bat gehiago ematea erabaki zen. Azkenekoz ekarri zuten batzarrera. Berrero galdera jarri zen, ea bere doktrinei uko egingo zien. "Ez daukat

beste erantzunik emateko", esan zuen, "lehendik egin dudana baino". Agerikoa zen ezin zela bultzatu, ez promesek ez mehatxuek, Erromaren agintaldiari amore ematera.

Aita santuaren buruzagiak atsekabetuta zeuden beren boterea, erregeak eta nobleak dardara eragin zituen, horrela fraide xume batek mespretxatzea; beren haserrea sentiarazi nahi zuten bere bizitza torturatuz. Baina Luterok, bere arriskua ulertuta, kristau duintasunez eta lasaitasunez hitz egin zuen guztiei. Haren hitzak harrotasunik, grinarik eta okerreko irudikapenik gabe zeuden. Bere burua eta inguratzen zituen gizon andiak bistatik galdu zituen, eta bakarrik sentitu zuen Aita Santuak, prelatuak, erregeak eta enperadoreak baino ezin hobeagoa den Bat baten aurrean zegoela. Kristok Luteroren testigantzaren bidez hitz egin zuen, garai hartan lagunak eta etsaiak beldurra eta harridura piztu zituen indar eta handitasun batez. Jainkoaren Espiritua kontzilio hartan egon zen, inperioko buruzagien bihotzak hunkituz. Hainbat printzek ausardiaz aitortu zuten Luteroren kausaren justizia. Asko konbentzitura zeuden egiaz; baina batzuekin jasotako inpresioak ez ziren iraunkorrak izan. Bazen beste klase bat garai hartan beren usteak adierazten ez zituen, baina, Liburu Santuak bere kabuz arakatu ondoren, etorkizunean Erreformaren aldeko beldurrik gabe bihurtu zirenak.

Federiko hautatzaileak kezkatuta ikusi zuen Luteroren agerraldia Dietaren aurrean, eta hunkidura biziz entzun zuen bere hitzaldia. Pozez eta harrotasunez ikusi zuen medikuaren adorea, irmotasuna eta bere buruaren jabetzea, eta bere defentsan irmoago egoteko erabakia hartu zuen. Alderdiak kontrastatu zituen, eta ikusi zuen aita santuen, erregeen eta prelatuen jakinduria ezerezean geratu zela egiaren indarraz. Aita

Santuak nazio eta adin guztietan sentituko zen porrota jasan zuen.

Legatuak Luteroren hizkerak eragindako ondorioa hauteman zuenez, inoiz ez bezala beldur zen erromatar boterearen segurtasunaren alde, eta erabaki zuen bere aginduetara bide guztiak erabiltzea Erreformatzailearen iraulketa gauzatzeko. Hain nabarmena izan zen elokuentzia eta trebetasun diplomatiko guztiarekin, enperadore gazteari, fraide hutsal baten kausaz, Erromako egoitza boteretsuaren adiskidetasuna eta laguntza sakrifikatzeko zorakeria eta arriskua irudikatu zion.

Bere hitzek ez zuten eraginik izan. Luteroren erantzunaren hurrengo egunean, Karlosek Dietari mezu bat aurkeztea eragin zuen, erlijio katolikoa mantentzeko eta babesteko bere aurrekoen politika aurrera eramateko erabakia iragartzeko. Luterok bere akatsei uko egiteari uko egin zionez, neurririk indartsuenak erabili behar ziren haren eta irakatsi zituen heresiei. «Fraide bakar bat, bere zorakeriak engainatuta, kristautasunaren fedearen aurka altxatu da. Halako gaiztakeria geratzeko, sakrifikatuko ditut nere erreinuak, nire altxorak, nire lagunak, nire gorputza, nire odola, nire arima eta nire bizitza. Agustin Lutero baztertzekotan nago, herriaren artean nahaste txikiena eragitea debekatuz; Orduan, haren eta haren jarraitzaileen aurka egingo dut hereje kontumatsu gisa, eskomunikaz, debekatuz eta haiek suntsitzeko kalkulaturako bide guztietan. Estatuetakoko kideei dei egiten diet kristau leiala bezala joka dezaten.»— *Ibid.*, b. 7, kap. 9. Hala ere, enperadoreak adierazi zuen Luteroren salbuespena errespetatu behar zela, eta haren aurkako prozedura hasi aurretik, bere etxera segurtasunez iristen utzi behar zela.

Bi iritzi kontrajarriak eskatu zituzten orain Dietako kideek.

Aita Santuaren mandatariek eta ordezkariak berriro eskatu zuten erreformatzailearen salbuespenari kasurik ez egiteko. «Rinek», esan zuten, «hartu beharko lituzke haren errautsak, duela mende bat John Hussenak jaso zituen bezala».— *Ibid.*, b. 7, kap. 9. Baina Alemaniako printzeek, nahiz eta beraiek Luteroren etsaia izan eta papistak izan, fede publikoaren haustura horren aurka protesta egin zuten, nazioaren ohorearen zikin gisa. Huss-en heriotzaren ondorengo hondamendiak seinalatu zituzten, eta deklaratu zuten ez zirela ausartzen Alemaniari eta beren gazte enperadorearen buruari gaitz ikaragarri haiek errepikatzea.

Karlosek berak, oinarri-proposamenari erantzunez, honakoa esan zuen: "Ohorea eta fedea mundu guztitik erbesteratu behar badira ere, printzeen bihotzetan aterpe bat aurkitu beharko lukete".— *Ibid.*, b. 7, kap. 9. Luteroren aita santuaren etsairik gogorrenak oraindik ere bultzatu zuen Sigismundok Husekin egin zuen bezala erreformatzailearekin tratatzeko: elizaren errukietara utzi; baina Huss-ek batzar publikoan bere kateak seinalatu eta erregeari bere fede zoroa gogorarazi zueneko eszena gogoratuz, Karlos V.ak hauxe adierazi zuen: «Ez nuke gustatuko Sigismundo bezala gorritu».—Lenfant, liburukia. 1, or. 422.

Hala ere, Karlosek nahita baztertu zituen Luterok aurkeztutako egiak. «Nire arbasoen eredua imitatzeko irmo erabakita nago», idatzi zuen monarkak.—D'Aubigne, b. 7, kap. 9. Ohituraren bidetik aterako ez zela erabaki zuen, egiaren eta zuzentasunaren bideetatik ibiltzeko ere. Bere gurasoek egin zutelako, Aita Santuari eutsiko zion, bere ankerkeria eta ustelkeria guztiekin. Horrela hartu zuen bere posizioa, bere aitak jasotakoaren aurretik inolako argirik onartzeari uko eginez, edo bete ez zuten betebeharren bat betetzeari.

Asko dira gaur egun horrela beren aitaren ohiturei eta tradizioei atxikita. Jaunak argi gehigarria bidaltzen dienean, uko egiten diote onartzeari, beren aitei eman ez zieten, ez baitzuten jaso. Ez gaude gure aitak zeuden tokian kokatuak; ondorioz, gure betebeharrak eta ardurak ez dira haienak bezalakoak. Ez dugu Jainkoaren onespina izango gure gurasoen ereduari begira gure betebeharra zehazteko, geure buruari egiaren hitza bilatu beharrean. Gure erantzukizuna gure arbasoena baino handiagoa da. Erantzukizunak gara haiek jaso zuten argiaz, eta guretzat ondaretzat eman zena, eta kontuak ere gara orain Jainkoaren hitzetik disdirazten zaigun argi gehigarriaz.

Honela esan zuen Kristok judu fedegabeei buruz: "Etorri ez banintz eta hitz egin ez banu, ez zuten bekaturik izango; Joan 15:22 . Jainkozko botere bera Luteroren bidez hitz egin zien Alemaniako enperadore eta printzei. Eta argia Jainkoaren hitzetik argia ateratzen zenean, bere Espirituak azken aldiz erregutu zuen batzar hartan askorekin. Pilatok, mende batzuk lehenago, harrotasunari eta ospari munduaren Berreroslearen aurka bihotza ixteko baimena eman zion bezala; Felix dardarak egiaren mezulariari esan zion bezala: «Zoaz oraingoan; sasoi egoki bat dudanean, deituko dizut; Agrippa harroak aitortu zuenez, « Ia kristau izateko konbentzitzen nauzu» (Eg politika, egiaren argia baztertzea erabaki zuen.

Luteroren aurkako diseinuen zurrumurruak asko zabaldu ziren, eta zirrara handia eragin zuten hirian zehar. Erreformatzaileak lagun asko egin zituen, zeinak, Erromak bere ustelkeriak agerian uzten ausartzen ziren guztienganako ankerkeria traidorea ezagututa, ez zela sakrifikatu erabaki zuten. Ehunka noblek bera babesteko konpromisoa hartu zuten. Ez

gutxik argi eta garbi salatu zuten Erromako botere kontrolatzaileari men egiteko ahula erakusteko errege mezua. Etxeetako ateetan eta toki publikoetan kartelak jartzen ziren, batzuk gaitzetsi eta beste batzuk Luterori eusten zioten. Horietako batean gizon jakintsuaren hitz esanguratsuak besterik ez ziren idatziak: "Ai zu, lurra, zure erregea haurra denean". Ekleziastes 10:16 . Alemania osoan Luteroren aldeko herri-gogoak enperadorea zein Dieta sinestarazi zuen erakusten zuen edozein injustiziak arriskuan jarriko zuela inperioaren bakea eta baita tronuaren egonkortasuna ere.

Saxoniako Federikok erreserba aztertua mantentzen zuen, erreformatzailearekiko benetako sentimenduak arretaz ezkutatzuz, eta, aldi berean, zaintza nekaezinaz zaintzen zuen, bere mugimendu guztiak eta bere etsaien guztiak behatuz. Baina asko izan ziren Luterorekin zuten sinpatia ezkutatzeko ahaleginik egin ez zutenak. Printze, konde, baroi eta bereizgarri diren beste pertsona batzuek bisitatu zuten, laikoak zein elizak. «Medikuaren gelatxoak», idatzi zuen Spalatinek, «ezin zituen bere burua aurkeztu ziren bisitari guztiak jaso» (Martyn 1:404). Jendeak gizakia baino gehiago balitz bezala begiratzen zion. Haren doktrinetan federik ez zutenek ere ezin zuten miresten, kontzientzia urratu beharrean, heriotza ausartetara eramane zuen osotasun handi hura.

Ahalegin handiak egin ziren Luteroren baimena Erromarekin adosteko. Nobleek eta printzeek adierazi zioten elizaren eta kontzilioen aurka bere epaia ezartzen jarraituz gero laster inperiotik erbesteratuko zela eta ez zuela defentsarik izango. Deialdi horri Luterok erantzun zion: «Kristoren ebanjelioa ezin da iraindu gabe predikatu. Zergatik, bada, arriskuaren beldurrak edo atzemateak bereizi behar nau Jaunarengandik, eta egia den Jainkozko hitz hartatik? Ez;

Nahiago dut nire gorputza, nire odola eta nire bizitza uko egitea.”—D'Aubigne, b. 7, kap. 10.

Berriz ere enperadorearen epaiari men egiteko eskatu zioten, eta orduan ez zuen beldurrik izanen. —Aitortzen dut —esan zuen erantzunez—, bihotz-bihotzez, enperadoreak, printzeak eta kristau gaiztoenak ere, nire lanak aztertu eta epaitzea; baina baldintza batekin, Jainkoaren hitza beren estandartzat har dezatela. Gizonek obeditzea besterik ez dute egin. Ez egin bortizkeriarik eskaini nire kontzientziari, zeina Eskritura Santuekin lotua eta kateatuta dagoen.”— *Ibid.*, b. 7, kap. 10.

Beste helegite bati esan zion: "Niri salbuespenari uko egitea onartzen dut. Nire pertsona eta nire bizitza enperadorearen eskuetan jartzen ditut, baina Jainkoaren hitza —inoiz ez!”— *Ibid.*, b. 7, kap. 10. Kontzeju orokor baten erabakiari men egiteko borondatea adierazi zuen, baina baldin bakarrik kontseiluari Eskritura Santuen arabera erabakitzeke eskatzen zitzaion. «Jainkoaren hitzari eta fedeari dagokionez», gaineratu zuen, «kristau oro aita santuak bezain epaile ona da, nahiz eta milioi bat kontziliok lagunduta, berarentzat izan daitekeen» (Martin 1:410). Lagunak eta etsaiak azkenean sinetsita zeuden adiskidetzeko ahalegin gehiago alferrikakoa izango zela.

Erreformatzaileak puntu bakar bat eman izan balu, Satanek eta bere ostalariak garaipena lortuko zuten. Baina bere irmotasun etengabea izan zen eliza emantzipatzeko, eta garai berri eta hobe bati hasiera emateko. Erljio kontuetan bere kabuz pentsatzera eta jardutera ausartzen zen gizon bakarraren eragina elizari eta munduari eragingo zion, ez bakarrik bere garaian, baita etorkizuneko belaunaldi guztietan ere. Haren irmotasunak

eta fideltasunak antzeko esperientzia bat igaro beharko luketen guztiak indartuko zituen, denboraren amaieraraino. Jainkoaren boterea eta maiestateak gizonen aholkuen gaineratik zeuden, Satanen botere indartsuaren gaineratik.

Luterok laster agindu zuen enperadorearen aginpideak etxera itzultzeko, eta jakin zuen jakinarazpen horri laster haren gaitzespena etorriko zela. Mehatxuzko hodeiek bere bidea gainditzen zuten; baina Wormsetik alde egin zuenean, bihotza poz eta laudorioz bete zitzaion. «Deabruak berak», esan zuen, «aita santuaren ziudadela zaintzen zuen; baina Kristok haustura zabala egin du horretan, eta Satanas behartu izan zen Jauna bera baino ahaltsuagoa dela aitortzera.»—D'Aubigne, b. 7, kap. 11.

Joan ondoren, oraindik bere irmotasuna matxinadatzat hartu ez zedin desiratzen, Luterok enperadoreari idatzi zion. «Jainkoa, bihotzen bilatzailea dena, nire lekuko da», esan zuen, «prest nagoela zure maiesteari, ohore edo desohorean, bizitzan edo heriotzan, eta salbuespenik gabe, zure maiesteari obeditzeko. Jainkoa, zeinaren bidez bizi baita gizakia. Oraingo bizitza honetako afera guztietan, nire fideltasuna astindu gabe egongo da, zeren hemen galtzeak edo irabazteak ez baitu salbaziorako ondoriorik. Baina betiereko interesei dagokienez, Jainkoak ez du nahi gizakia gizakiaren menpe egon dadin. Izan ere, gai espiritualetan menpetze hori benetako gurtza da, eta Sortzaileari bakarrik eman behar zaio.»—*Ibid.*, b. 7, kap. 11.

Worms-eko bidaietan, Luteroren harrera are lausengarriagoa izan zen hara joandakoan baino. Eliz printzeek harrera egin zioten fraide eskomunikatua, eta agintari zibilek enperadoreak salatu zuen gizona ohoratu zuten. Predikatzeko eskatu zioten, eta, debeku inperiala gorabehera, pulpituan sartu zen berriro. «Inoiz ez nuen neure burua Jainkoaren hitza kateatzeko

konpromisoa hartuko», esan zuen, «ezta egingo dut» (Martin 1:420).

Ez zen denbora luzez Wormsetik kanpo egon, papistek enperadoreari bere kontrako ediktua emateko gailendu zitzaionean. Dekretu honetan Luterok “Satanas bera gizon baten itxurapean eta fraide jantzia jantzita” zela salatu zuten. — D'Aubigne, b. 7, kap. 11. Bere salbuespena iraungi bezain laster, bere lana geldiarazteko neurriak har zezala agindu zen. Pertsona guztiei debekatuta zegoen hura babestea, jatekoa edo edatekoa ematea, edo hitzez edo egintzaz, publiko zein pribatuan, berari laguntzeko edo bultzatzeko. Edonon atzeman behar zuten, eta agintariei entregatu. Haren atxikitzaileak ere espetxeratu eta haien ondasunak konfiskatu behar zituzten. Haren idatziak suntsitu behar ziren, eta, azkenik, dekretu honen aurka jokatzera ausartuko ziren guztiak bere gaitzespenean sartu ziren. Saxoniako hautatzaileak eta Luteroren adiskidetsuenak ziren printzeak Worms alde egin eta gutxira utzi zuten, eta enperadorearen dekretuak Dietaren zigorra jaso zuen. Orain erromanistak poz-pezik zeuden. Erreformaren patua zigilatutzat jo zuten.

Jainkoak bere zerbitzariari ihes egiteko bide bat eman zion arrisku ordu honetan. Begi erne batek jarraitu zituen Luteroren mugimenduak, eta bihotz egiazko eta noble batek bere erreskatea erabaki zuen. Argi zegoen Erroma bere heriotzaz ezer gutxirekin asetuko zela; ezkutatzuz bakarrik gorde zitekeen lehoiaren barailetatik. Jainkoak jakinduria eman zion Saxoniako Federikori, Erreformatzailearen kontserbaziorako plan bat egiteko. Egiazko lagunaren lankidetzarekin hauteslearen helburua bete zen, eta Lutero lagun eta etsaiengandik ezkutatu zen. Etxerako bidaiari atzeman zuten, bere laguntzaileengandik

banandu eta presaka basoan zehar eramán zuten Wartburgeko gaztelura, mendiko gotorleku isolatu batera. Bere atzematea eta ezkutatzea hain ziren misterioan sartuta, non Frederikok berak ere ez zekien nora eramán zuten denbora luzez. Ezjakintasun hori ez zen diseinurik gabekoa; hautetsiak Luteroren nondik norakoaz ezer ez zekien bitartean, ezin zuen ezer agerian utzi. Erreformatzailea seguruz zegoela ziurtatu zuen, eta ezagutza horrekin kontent zegoen.

Udaberria, uda eta udazkena igaro ziren, eta negua heldu zen, eta Lutero oraindik preso jarraitzen zuen. Aleandro eta bere alderdikoek poztu egin zuten ebanjelioaren argia itzaltzeaz zegoela zirudien. Baina horren ordean, Erreformatzailea egiaren biltegitik bere lanpara betetzen ari zen; eta bere argiak distira distiratsuagoaz argituko zuen.

Wartburgeko lagunarteko segurtasunean, Lutero poztu zen denbora batez guduaren bero eta zalapartatik askatzearekin. Baina luzaroan ezin izan zuen lasai eta lasaitasunean asebetarik aurkitu. Jarduera-bizitzara eta gatazka gogor batera ohituta zegoen, ez zuen inaktiborik iraun. Egun bakarti haieran elizaren egoera altxatu zen haren aurrean, eta etsita oihukatu zuen. “Ai! ez dago inor bere haserrearen azken egun honetan, Jaunaren aurrean harresi bat bezala egon eta Israel salbatuko duenik!”— *Ibid.*, b. 9, kap. 2. Berriz ere, bere burura itzuli ziren pentsamenduak, eta beldur zen koldarkeria leporatzen zioten lehiaketatik ateratzean. Orduan bere buruari errieta egin zion bere nagitasuna eta bere buruari. Hala ere, aldi berean, egunero gizon batek egitea zirudiena baino gehiago egiten ari zen. Bere boligrafoa ez zen inoiz alferrik egon. Bere etsaiek isildu egin zutelak lausentzen zuten bitartean, txundituta eta nahastuta zeuden oraindik aktibo zegoelako frogak ukigarriarekin. Bere

lumatik ateratako liburuxka mordoa Alemanian zehar zabaldu zen. Bere herrikideentzako zerbitzurik garrantzitsuena ere egin zuen Itun Berria alemanerara itzuliz. Bere Patmos harritsutik ia urte osoz jarraitu zuen ebanjelioa aldarrikatzen eta garaiko bekatuak eta akatsak errieta egiten.

Baina ez zen Lutero bere etsaien haserretik gordetzeko soilik, ezta lan garrantzitsu horietarako isiltasun-denbora bat eskaintzeko ere, Jainkoak bere zerbitzaria bizitza publikoaren eszenatokitik kendu zuena. Horiek baino emaitza preziatuagoak zeuden ziurtatzeko. Bere mendiko erretiroaren bakardadean eta iluntasunean, Lutero lurreko euskarrietatik kendu eta giza gorespenetatik kanpo geratu zen. Horrela, arrakastak hainbestetan eragiten duen harrotasunetik eta bere buruarekiko konfiantzatik salbatu zen. Sufrimenduz eta umiliazioz prest zegoen berriro hain bat-batean goratua izan zen gailur zorabiagarrietan seguru ibiltzeko.

Gizonak egiak dakarren askatasunaz pozten direnez, Jainkoak akatsen eta sineskeriaren kateak hausteko erabili dituenak goraiatzeko joera dute. Satanek gizonen pentsamenduak eta afektuak Jainkoarengandik desbideratu nahi ditu, eta giza agentzietan finkatu; instrumentu hutsa ohoratzen eta probidentziaren gertakari guztiak zuzentzen dituen Eskua baztertzen eramaten ditu. Gehiegitan, horrela laudatzen eta errespetatzen diren buruzagi erlijiosoek Jainkoarekiko menpekotasuna bistatik galtzen dute eta beren buruarengan konfiantza izatera eramaten dute. Ondorioz, jendearen adimenak eta kontzientziak kontrolatu nahi dituzte, Jainkoaren hitzari begiratu beharrean haiei gidaritza bila joateko prest daudenak. Erreforma-lana askotan atzeratu egiten da bere aldekoek ematen duten izpiritu hori dela eta. Arrisku horretatik, Jainkoak

erreformaren kausa zainduko zuen. Lan hura jasotzea nahi zuen, ez gizakiaren inpresioa, Jainkoarena baizik. Gizonen begiak Luteroengana zuzenduak zeuden egiaren adierazle bezala; kendu egin zen begi guztiak egiaren betiko Egilearengana zuzen zezaten.

9. kapitulua — Suitzako erreformatzailea

Elizaren erreformarako tresnak aukeratzerakoan, elizaren landaketaren jainkozko plan bera ikusten da. Zeruko Irakaslea lurreko gizon handien ondotik igaro zen, tituludun eta aberatsak, herriaren buruzagi gisa laudorio eta omenaldia jasotzera ohituta zeudenak. Hain ziren harro eta konfiantzaz euren nagusitasun harrotuaz, non ezin baitziren moldatu beren lagunekin sinpatizatzen eta Nazaretako Gizon xumearekin kolaboratzaile bihurtzen. Galileako arrantzale neketsu eta neketsuei deia egin zitzaien: «Jarraitu niri, eta gizonen arrantzale egingo zaituztet». Mateo 4:19 . Ikasle hauek umilak eta irakasteko modukoak ziren. Bere garaiko irakaspen faltsuak zenbat eta eragin gutxiago izan, orduan eta arrakasta handiagoa izan dezake Kristok bere zerbitzurako irakatsi eta trebatu. Beraz, Erreforma Handiaren garaian. Erreformatzaile nagusiak bizitza apaleko gizonak ziren, beren garaitik gehien aske zeuden harrotasunetik eta handikeriaren eta apaizkeriaren eraginetik. Jainkoaren plana tresna xumeak erabiltzea da emaitza handiak lortzeko. Orduan ez da gloria gizonei emango, baizik eta haien bidez nai eta egin nahi duenari bere atseginez.

Lutero Saxoniako meatzari-etxola batean jaio eta aste gutxira, Ulric Zwingli Alpeetako artzain-txabola batean jaio zen. Haurtzaroan Zwingliren inguruak eta bere hasierako prestakuntzak bere etorkizuneko misiorako prestatzeko modukoak izan ziren. Handitasun, edertasun eta sublimitazio izugarriko eszenen artean hazi zen, bere adimena hasieran harrituta geratu zen Jainkoaren handitasunaren, boterearen eta maiestasunaren zentzuarekin. Bere sorterriko mendietan lortutako egintza ausarten historiak gaztetako nahiak piztu

zituen. Eta bere amona jainkorraren alboan, elizako kondaira eta tradizioen artean bildu zituen Bibliako istorio preziatu gutxi batzuk entzun zituen. Interes handiz entzun zituen patriarken eta profeten egintza handien berri, aingeruak haiekin hitz egiten zuten Palestinako muinoetan artaldeak zaintzen zituzten artzainen, Belengo haurtxoaren eta Kalbarioko gizonaren berri.

Joan Luterok bezala, Zwingliren aitak bere semearentzat heziketa bat nahi zuen, eta mutila goiz bere jaioterritik bidali zuten. Bere gogoaz garatu zen, eta laster galdera bat bihurtu zen non aurkitu hari irakasteko gai diren irakasleak. Hamahiru urte zituela Bernara joan zen, orduan Suitzako eskolarik ospetsuena zuena. Hemen, ordea, arrisku bat sortu zen, bere bizitzako promesa hondatzea mehatxatzen zuena. Fraideek ahaleginak egin zituzten monasterio batera erakartzeko. Dominikar eta frantziskotar fraideak herriaren aldeko lehian zeuden. Hori ziurtatzen ahalegindu ziren beren elizetako apaingarri ikusgarrien bidez, zeremonialen handitasunaren eta erlikia ospetsuen eta mirarien irudien erakargarritasunen bidez.

Bernako dominikarrek ikusi zuten talentu handiko jakintsu gazte hau irabaziko balute, irabaziak eta ohorea lortuko zituztela. Bere muturreko gaztaroa, bere hizlari eta idazle gisa duen trebetasun naturala eta musikarako eta poesiarako zuen jenioa, haien handitasun eta erakustaldi guztiak baino eraginkorragoak izango ziren, jendea bere zerbitzuetara erakartzeko eta bere ordenaren diru-sarrerak handitzeko. Iruzur eta lausenguz saiatu ziren Zwingli beren komentuan sartzera bultzatzen. Luterok, eskolan ikasle zela, komentuko gela batean lurperatu zuen, eta munduan galduko zen Jainkoaren probidentziak askatu ez balu. Zwingli ez zitzaion arrisku berarekin topo egitea baimendu. Probidentzialki bere aitak

fraideen diseinuen berri jaso zuen. Ez zuen bere semeari fraideen bizitza alfer eta baliogabeari jarraitzeko asmorik. Etorkizuneko baliagarritasuna jokoan zegoela ikusi zuen, eta atzerapenik gabe etxera itzultzeko bideratu zuen.

Agindua bete zen; baina gazteak ezin izan zuen luzaroan kontent bere jaioterrian, eta laster hasi zituen ikasketak, denbora baten ondoren Basilea konponduz. Hemen izan zen Zwinglik lehen aldiz entzun zuen Jainkoaren doako graziaren ebanjelioa. Wittembach, antzinako hizkuntzen irakaslea, grekoa eta hebreera ikasten ari zen bitartean, Eskritura Santuetara eramana izan zen, eta horrela jainkozko argi izpiak isuri zitzaizkion ikasleen gogoetara haren agindupean. Eskola-ikasleek eta filosofoek irakatsitako teoriak baino egia antzinakoagoa, eta infinituki balio handiagoa zuena, bazela deklaratu zuen. Antzinako egia hau Kristoren heriotza bekatariaren erreskate bakarra dela zen. Zwinglirentzat hitz hauek egunsentiaren aurreko lehen argi izpi gisa ziren.

Zwingli laster deitu zioten Basileatik bere bizitzako lanari ekiteko. Bere lehen lan-eremua Alpetar parrokia batean izan zen, bere jaioterritik ez oso urrun. Apaiz ordenazioa jasota, «arima osoz eman zuen jainkozko egiaren bila; izan ere, ondo zekien», dio erreformatzaile batek, “zenbat jakin behar zuen Kristoren artaldea nori igortzen zaion.”—Wylie, b. 8, kap. 5. Zenbat eta gehiago arakatu zituen Eskriturak, orduan eta argiago agertzen zen haien egien eta Erromako heresieen arteko kontrastea. Bere burua Jainkoaren hitz gisa aurkeztu zuen Bibliari, arau nahikoa eta hutsezina den bakarra. Bere interpretea izan behar zuela ikusi zuen. Ez zen ausartu Liburu Santuak azaltzen aurretiazko teoria edo doktrina bati eusteko, baina bere betebeharra zuen bere irakaspén zuzen eta agerikoa

zein den ikastea. Laguntza oroz baliatu nahi izan zuen haren esanahia guztiz eta zuzen ulertze aldera, eta Espiritu Santuaren laguntza eskatu zuen, zeinak, deklaratu zuen, hura bilatzen zuten guztiei zintzotasunez eta otoitzez agertuko zien.

«Eskritura Santuak», esan zuen Zwinglik, «Jainkoarengandik datoz, ez gizakiarengandik, eta argitzen duen Jainko horrek ere emango dizu ulertzea hizkera Jainkoarengandik datorrela. Jainkoaren hitzak... ezin du huts egin; distiratsua da, bere burua irakasten du, bere burua ezagutarazten du, arima salbamen eta grazia guztiez argitzen du, Jainkoarengan kontsolatzen du, apaltzen du, bere burua galdu eta are galdu dezan, eta Jainkoa besarkatu dezan». Zwinglik berak frogatu zuen hitz horien egia. Garai honetako esperientziari buruz hitz eginez, honako hau idatzi zuen: “... Nire burua Eskritura Santuetara erabat ematen hasi nintzenean, filosofia eta teologia (eskolastikoa) beti jarraituko zuten liskarrak iradokitzen. Azkenean horretara heldu nintzen, pentsatu nuen: «Gezurra utzi behar duzu hori guztia, eta Jainkoaren esanahia bere hitz soiletik bakarrik ikasi». Orduan, Jainkoari bere argia eskatzen hasi nintzen, eta Liburu Santuak askoz errazagoak egiten hasi zitzaizkidan.”— *Ibid.*, b. 8, kap. 6.

Zwinglik predikatzen zuen dotrina ez zen Luterorengandik jaso. Kristoren doktrina zen. «Luterok Kristo predikatzen badu», esan zuen Suitzako erreformatzaileak, «ni egiten ari naizena egiten du. Kristogana ekarri dituenak, nik eraman ditudanak baino ugariagoak dira. Baina honek ez du axola. Ez dut beste izenik eramango Kristorena baino, zeinen soldadu naizen, eta bakar-bakarrik ene Nagusia. Inoiz ez diot hitz bakar bat idatzi nik Luterori, ezta Luterok niri ere. Eta zergatik? ... Erakuts dadila Jainkoaren Espiritua zenbat den bere buruarekin bat

eginda, biok, inolako elkartasunik gabe, Kristoren doktrina halako uniformitatez irakasten baitugu.”—D'Aubigne, b. 8, kap. 9.

1516an Zwingli Einsiedeln-eko komentuan predikari izatera gonbidatu zuten. Hemen Erromako ustelkeriak gertuagotik ikusi behar zituen eta bere jaioterriko Alpeetatik urrunago sentituko zen erreformatzaile gisa eragina izango zuen. Einsiedelnen erakargarritasun nagusien artean, mirariak egiteko ahalmena omen zuen Ama Birjinaren irudi bat zegoen. Komentuaren atariaren gainean idazkia zegoen: “Hemen bekatuen barkamen osoa lor daiteke.”— *Ibid.*, b. 8, kap. 5. Erromesak sasoi guztietan joaten ziren Ama Birjinaren ermitara; baina bere konsagrazioaren urteko jaialdi handian Suitzako leku guztietatik, eta baita Frantziatik eta Alemaniatik ere, jende ugari etorri zen. Zwinglik, ikusmenaz oso minduta, sineskeriaren morroi horiei ebanjelioaren bidez askatasuna aldarrikatzeke aukera baliatu zuen.

«Ez imajinatu», esan zuen, «Jainkoa tenplu honetan sorkuntzaren beste edozein ataletan baino gehiago dagoela. Bizi zaren herrialdea edozein izanda ere, Jainkoa zure inguruan dago, eta entzuten zaitu.... Onurarik gabeko lanak, erromeria luzeak, ofrenda, irudiak, Ama Birjinaren edo sainduen deialdia, Jainkoaren grazia segurtatu al dizute? Zertarako balio du gure otoitzak gorpuzten ditugun hitz ugariak? Zer eraginkortasun dauka kapu distiratsu batek, buru leun-moztu batek, soineko luze eta lehor batek edo urrezko brodatutako zapatilak? ... Jainkoak bihotzari begiratzen dio, eta gure bihotzak Harengandik urrun daude». "Kristo", esan zuen, "behin gurutzean eskaini zena, sakrifizioa eta biktima da, fededunen bekatuengatik eternitate osorako asebate zuena." - *Ibid.*, b. 8,

kap. 5.

Entzule askorentzat irakaspen hauek ez ziren ongi etorriak. Etsipen mingotsa izan zen haien bidaiak neketsua alferrik egin zutela esatea. Kristoren bidez libreki eskainitako barkamena ezin zuten ulertu. Pozik zeuden Erromak markatu zien zerurako bide zaharrarekin. Ezer hoberen bilatzearen nahastetik kikildu ziren. Errazagoa zen haien salbazioa apaizei eta aita santuari fidatzea bihotz-garbitasuna bilatzea baino.

Baina beste klase batek poztasunez jaso zuen Kristoren bidez erredentzioaren berri. Erromak agindutako betekizunek ez zuten arimaren bakea ekarri, eta sinesmenez onartu zuten Salbatorearen odola beren ordaintzat. Hauek beren etxeetara itzuli ziren besteei jaso zuten argi preziatua erakusteko. Egia, beraz, herriz herri, herriz herri eraman zuten, eta asko gutxitu zen Ama Birjinaren baselizara joaten ziren erromesak. Eskaintzetan erorketa bat egon zen, eta, ondorioz, haietatik ateratzen zen Zwingliren soldatan. Baina horrek poza besterik ez zion eragin, fanatismoaren eta sineskeriaren boterea apurtzen ari zela ikustean.

Elizako agintariak ez ziren itsutzen Zwinglik egiten ari zen lana; baina oraingoan oztopatzea debekatu zuten. Oraindik beren kausa ziurtatzeko asmoz, lausenguz irabazten ahalegindu ziren; eta bitartean egiak bereganatzen ari zen jendearen bihotzetan.

Zwingli Einsiedelnen egindako lanek eremu zabalago baterako prestatu zuten, eta hau laster sartuko zen. Hemen hiru urte igaro ondoren Zuricheko katedraleko predikatzailerik bulegora deitu zuten. Hau izan zen orduan Suitzako konfederazioaren hiririk garrantzitsuenak, eta hemen izandako eragina asko nabaritu zuten. Zurichera gonbidatuta etorri zen elizak, ordea, berrikuntzaren bat eragotzi nahi zuten, eta, horrenbestez, bere

eginkizunei buruzko argibideak ematen hasi ziren.

«Ahalegin guztiak egingo dituzu», esan zuten, «kapituluko diru-sarrerak kobratzeko, gutxieneko ezer alde batera utzi gabe. Leialak exhortatuko dituzu, bai pulpitotik, bai konfesioan, hamarren eta kuota guztiak ordaintzera, eta beren ofrendarekin elizari duten afektua erakusteko. Gaixoetatik, mezetatik eta, oro har, eliz ordenantza guztietatik eratorritako diru-sarrerak handitzen arduratuko zara». «Sakramentuen administrazioari, predikuari eta artaldearen zaintzari dagokionez», gaineratu zuten bere irakasleek, «hauek ere kaperauaren betebeharrak dira. Baina hauen ordezkorik bat erabil dezakezu, eta bereziki predikatzen. Sakramentuak aipagarri diren pertsonen baizik ez diezue eman behar, eta deitzen zaienean bakarrik; debekatuta dago pertsona bereizketarik gabe egitea.»— *Ibid.*, b. 8, kap. 6.

Zwinglik isilik entzun zuen kargu hori, eta erantzunez, geltoki garrantzitsu honi dei baten ohorea eskertu ondoren, hark proposatzen zuen ibilbidea azaltzen hasi zen. "Kristoren bizitza", esan zuen, "aspaldi gehiegi ezkutatuta egon da jendeari. San Mateoren Ebanjelio osoa predikatuko dut, ... Eskrituraren iturrietatik bakarrik ateraz, haren sakontasuna aztertuz, pasarte bat bestearekin alderatuz eta otoitz etengabe eta serioz ulertzea bilatuz. Jainkoaren aintzarako, bere Seme bakarraren laudoriorako, arimen benetako salbaziorako, eta egiazko fedean eraikitzen, nire ministerioa sagaratuko dut."— *Ibid.*, b. 8, kap. 6. Nahiz eliztar batzuek bere plana gaitzetsi, eta hartatik aldentzen ahalegindu ziren arren, irmo gelditu zen Zwingli. Metodo berririk ez sartzeaz zegoela adierazi zuen, elizak garai lehenago eta garbiagoetan erabilitako metodo zaharra baizik. Jadanik interesa piztu zen berak irakatsitako egietan; eta jende asko bildu zen haren predikua entzutea. Aspaldi elizkizunean

parte hartzeari utzi zioten asko bere entzuleen artean zeuden. Ebanjelioak irekiz eta bere entzuleei Kristoren bizitzaren, irakaspenen eta heriotzaren kontakizun inspiratua irakurriz eta azalduz hasi zuen bere ministerioa. Hemen, Einsiedelnen bezala, Jainkoaren hitza aginte hutsezin bakarra bezala aurkeztu zuen eta Kristoren heriotza sakrifizio oso bakarra bezala. “Kristogana da”, esan zuen, “zuek eraman nahi zaituztet, Kristorengana, salbamenaren benetako iturrira.”— *Ibid.*, b. 8, kap. 6. Pregoilariaren inguruan klase guztietako jendea jendez gainezka zegoen, estatu-gizonak eta jakintsuak, artisau eta nekazariak. Interes handiz entzun zituzten haren hitzak. Doako salbamenaren eskaintza aldarrikatu ez ezik, beldurrik gabe garai hartako gaitzak eta ustelkeriak gaitzetsi zituen. Asko katedraletik Jainkoa gorai patzen itzuli ziren. «Gizon hau», esan zuten, «egiaren predikaria da. Bera izango da gure Moises, Egiptoko iluntasun honetatik atera gaitzan.»— *Ibid.*, b. 8, kap. 6.

Baina hasieran bere lanak gogo handiz jaso bazituen ere, denbora baten ondoren oposizioa sortu zen. Fraideek bere lana oztopatzeko eta haren irakaspenak gaitzesteko jarri zuten. Askok erasotzen zioten iskanbilaz eta burlaz; beste batzuk lotsagabekeria eta mehatxueta jo zuten. Baina Zwinglik pazientziaz jasan zuen guztia, esanez: «Gaiztoen gainetik Jesukristori irabazi nahi badiogu, begiak itxi behar ditugu gauza askoren aurka» (*Ibid.*, b. 8, kap. 6).

Garai honetan, agentzia berri bat sartu zen erreforma lanetan aurrera egiteko. Luciano bat Zurichera bidali zuen Luteroren idazki batzuekin, Basileako fede erreformatuaren lagun batek, liburu horien salmenta argia zabaltzeko bide indartsua izan zitekeela iradoki zuena. «Ziurtatu», idatzi zion Zwingli, «gizon honek nahikoa zuhurtzia eta trebezia duen ala

ez; hala bada, eraman ditzala hiriz hiri, herriz herri, herriz herri, eta baita etxez etxe ere, Suitzarren artean, Luteroren lanak, eta bereziki laikoentzat idatzitako Jaunaren Otoitzaren erakusketa. Zenbat eta gehiago ezagutu, orduan eta erosle gehiago aurkituko dituzte.”— *Ibid.*, b. 8, kap. 6. Horrela argiak sarrera aurkitu zuen.

Jainkoa ezjakintasunaren eta sineskeriaren kateak hausteko prestatzen ari den garaian, orduan da Satanek botere handienarekin lan egiten duela gizakiak iluntasunean barneratzeko eta haien kateak oraindik sendoago lotzeko. Gizonak lurralde ezberdinetan altxatzen ari ziren bitartean jendeari barkamena eta justifikazioa Kristoren odolaren bidez aurkezteko, Erromak energia berriarekin jarraitu zuen kristautasun osoan bere merkatua irekitzeko, diruaren barkamena eskainiz.

Bekatu bakoitzak bere prezioa zuen, eta gizonei deliturako lizentzia librea ematen zitzaien, elizako diruzaintza ondo beteta egonez gero. Honela aurreratu ziren bi mugimenduak, —batak bekatuaren barkamena diruaren truke eskainiz, bestea Kristoren bidez barkamena—, Erroma bekatua lizentziatu eta bere diru-iturri bihurtuz; Erreformatzaileak bekatua gaitzesten eta Kristo apalazio eta libratzaile gisa adieraziz.

Alemanian indulgentzien salmenta fraide dominikoei konprometituta zegoen eta Tetzal gaiztoak egiten zuen. Suitzan trafikoa frantziskotarren eskuetan jarri zen, Samson fraide italiarraren menpe. Sansonek zerbitzu onak egin zizkion elizaren, Alemaniatik eta Suitzatik diru kopuru ikaragarriak lortu zituelako aita santuaren altxortegia betetzeko. Orain Suitza zeharkatu zuen, jendetza handiak erakarriz, nekazari txiroei beren diru-sarrera eskasak kenduz eta klase aberatsei opari

aberatsak eskatuz. Baina erreformaren eragina jada nabaritu zen trafikoa murrizten, nahiz eta ezin izan zuen gelditu. Zwingli oraindik Einsiedelnen zegoen Sanson, Suitzara sartu eta gutxira, bere salgaiekin ondoko herri batera iritsi zenean. Bere eginkizunaren berri izanda, erreformatzailea berehala kontra egitera abiatu zen. Biak ez ziren topo egin, baina Zwinglik frailearen pretentsioak agerian uzteko arrakasta izan zuen, non beste auzo batzuetara joan behar izan zuen.

Zurichen, Zwinglik barkatzaileen aurka gogotsu predikatu zuen; eta Sanson tokira hurbildu zenean, kontseiluko mezulari batek egin zion topo, aurrera aterako zuela espero zuela esanez. Azkenean, estratagema bidez lortu zuen sarrera, baina barkamen bakar bat ere saldu gabe bidali zuten, eta handik gutxira Suitza utzi zuen.

Erreformari bultzada handia eman zitzaion 1519. urtean Suitza gaina hartu zuen izurrite edo Heriotza Handiaren agerpenarekin. Gizonak suntsitzailearekin aurrez aurre jarri zirenez, askok sentitzera eramán zuten zeinen hutsal eta baliogabea ziren. azkenaldian hain erosi zituzten barkazioak; eta beren fedearen oinarri seguruago baten gura zuten. Zurichen Zwingli kolpatu zuten; hain baxua izan zen, non bere suspertzeko itxaropen guztiak alde batera utzi ziren, eta hilda zegoelako txostena zabaldu zen. Ordu gogor hartan bere itxaropena eta kemena astindu gabe geratu ziren. Sinesmenez begiratu zuen Kalbarioko gurutzera, bekaturako aski den apalazioan konfiantzaz. Heriotzaren ateetatik itzuli zenean, ebanjelioa inoiz baino sutsu handiagoz iragarriko zuen; eta haren hitzek ohitu gabeko boterea zuten. Jendeak pozez hartu zuen bere artzain maitea, hilobiaren ertzetik itzuli zitzaien. Beraiek eri eta hilzorian zaintzetik etorriak ziren, eta sentitu

zuten, inoiz ez bezala, ebanjelioaren balioa.

Zwinglik bere egien ulermen argiago batera iritsi zen, eta bere baitan bere indar berritzailea hobeto ezagutu zuen. Gizakiaren erorketa eta erredentzio-plana izan ziren bere gain hartu zituen gaiak. «Adanengan», esan zuen, «guztiak gara hilda, ustelkerian eta gaitzespenetan murgilduta».—Wylie, b. 8, kap. 9. «Kristok erosi digu amaigabeko erredentzioa... Haren pasioa... betiko sakrifizio bat da, eta betiko sendatzeko eraginkorra; Jainkozko justizia betirako asetzen du fede irmo eta astinduz fidatzen diren guztien alde”. Hala ere, argi eta garbi irakatsi zuen gizakiak ez direla, Kristoren grazia dela eta, aske bekatuan jarraitzeko. «Jainkoarengan fedea dagoen tokian, han dago Jainkoa; eta Jainkoa egoten den lekuan, hor dago gizakiak obra onetara bultzatzen eta bultzatzen dituen gogoia.”—D'Aubigne, b. 8, kap. 9. Halakoa zen Zwingliren predikuarekiko interesa, non katedrala entzutera hurbiltzen zen jendetzaz gainezka bete zen. Pixkanaka, jasan ahal izan zuten, egia zabaldu zien entzuleei. Kontuz ibili zen hasieran harritu eta aurreiritziak sortuko zituzten punturik ez sartzeko. Haren lana, Kristoren irakaspenetara beren biotzak irabaztea zen, bere maitasunaz biguntzea, eta haien aurrean bere eredia gordetzea; eta ebanjelioaren printzipioak jaso behar zituztenez, haien sinesmen eta praktika superstiziotsuak ezinbestean irauli egingo ziren.

Pausoz pauso Erreformak aurrera egin zuen Zurichen. Larrituta bere etsaiek oposizio aktiboa piztu zuten. Urtebete lehenago, Wittenberg-eko monjeak ezezkoa esan zien Worms-eko aita santuari eta enperadoreari, eta orain denak bazirudien Zuricheko aita santuaren aldarrikapenei antzeko jasaten ziela. Zwingli erasoak behin eta berriz egin zituzten. Aita

santuen kantonamenduetan, noizean behin, ebanjelioko dizipuluak sutara ekartzen ziren, baina hau ez zen aski; heresiaren irakaslea isildu behar da. Horrenbestez, Konstantzako apezpikuak hiru diputatu bidali zituen Zuricheko kontzilia, Zwingliori leporatu zion jendeari elizaren legeak hausten irakastea, horrela gizartearen bakea eta ordena ona arriskuan jarritz. Elizaren agintea alde batera utziko balitz, anarkia unibertsala sortuko litzatekeela esan zuen. Zwinglik erantzun zuen lau urtez egon zela Zurichen ebanjelioa irakasten, "konfederazioko beste edozein herri baino lasaiagoa eta lasaiagoa zen". "Ez al da, bada," esan zuen, "kristautasuna segurtasun orokorraren babesrik onena?" - Wylie, b. 8, kap. 11.

Diputatuek kontseilariei elizan jarraitzeko gomendatu zieten, eta hortik, salbaziorik ez zegoela adierazi zuten. Zwinglik erantzun zuen: «Ez utzi akusazio honek hunkitu. Elizaren oinarria harkaitz bera da, Kristo bera, Pedrori bere izena eman ziona, zintzoki aitortu zuelako. Nazio guztietan Jesus Jaunagan bihotz osoz sinesten duena Jainkoarengandik onartua da. Hona hemen, zinez, eliza, zeinetatik ezin baita inor salbatu.»—D'Aubigne, Londresko ed., b. 8, kap. 11. Konferentziaren ondorioz, gotzainaren diputatuetako batek fede erreformatua onartu zuen.

Kontseiluak uko egin zion Zwingliren aurkako neurriak hartzeari, eta Erromak eraso berri baterako prestatu zuen. Erreformatzaileak, bere etsaien konploten berri izan zuenean, oihukatu zuen: «Etor daitezela; Beldur ditut labar kakalardoak bere oinetan trumoi egiten duten olatuen beldur den bezala.»—Wylie, b. 8, kap. 11. Eliztarren ahaleginek irauli nahi zuten kausa aurreratu besterik ez zuten egin. Egiak zabaltzen jarraitu zuen. Alemanian bere jarraitzaileak, Luteroren desagerpenaren ondorioz, gogor hartu zuten berriro, Suitzan

ebanjelioaren aurrerapena ikusi baitzuten.

Erreforma Zurichen ezarri zen heinean, haren fruituak bizioaren zapalkuntzan eta ordena eta harmonia sustatzean gehiago ikusi ziren. "Bakeak bere bizilekua du gure herrian", idatzi zuen Zwinglik; "ez liskarra, ez hipokresia, ez inbidiarik, ez liskarrik. Nondik etor daiteke halako batasuna Jaunagandik, eta gure doktrina, bakearen eta pietatearen fruituez betetzen gaituena?"— *Ibid.*, b. 8, kap. 15.

Erreformak lortutako garaipenek erromanistak iraultzeko ahalegin sendoagoetara bultzatu zituzten. Alemanian Luteroren lana zapaltzeko jazarpenak zein gutxi lortu zuen ikusita, erreforma bere armez betetzea erabaki zuten. Zwinglirekin eztabaida bat egingo zuten, eta gaiak antolatuta, garaipena ziurtatuko zuten, eurek, borrokaren lekua ez ezik, eztabaidagaien artean erabaki behar zuten epaileak aukeratuz. Eta behin Zwingli beren boterean sartzea lortuko balute, zainduko lukete ez zitzaiela ihes egin. Buruzagia isildu zen, mugimendua azkar zapaldu ahal izan zen. Helburu hori, ordea, kontu handiz ezkutatu zen.

Eztabaida Badenen egiteko izendatu zuten; baina Zwingli ez zegoen. Zuricheko kontzilioak, papisten asmoak susmatuz, eta ebanjelioaren aitortzaileentzako aita santu-kantonetan piztutako pila erreak ohartarazirik, debekatu egin zuen beren artzainak arrisku honen aurrean jartzea. Zurichen prest zegoen Erromak bidal ziezazkiokeen alderdikide guztiekin elkartzeko; baina Badenera joatea, non egiaren aldeko martirien odola isuri berri zen, eriotza ziurra joatea zen. Oecolampadius eta Haller aukeratu zituzten erreformatzaileak ordezkatzeko, eta Eck doktore ospetsua, doktore eta prelatu jakintsu ugarik lagunduta, Erromako txapelduna izan zen.

Zwingli konferentzian egon ez bazen ere, haren eragina

nabaritu zen. Idazkariak denak papistek aukeratzen zituzten, eta besteei oharrak hartzea debekatuta zegoen, heriotzaren penaz. Hori gorabehera, Zwinglik egunero jasotzen zuen Badenen esandakoaren berri fidela. Eztabaidara bertaratutako ikasle batek egun horretan aurkeztutako argudioen erregistroa egiten zuen arratsaldero. Paper horiek beste bi ikaslek, Oecolampadius-en eguneroko gutunekin, Zuricheko Zwinglioni entregatzeko konpromisoa hartu zuten. Erreformatzaileak erantzun zuen, aholkuak eta iradokizunak emanaz. Haren eskutitzak gauez idatziak ziren, eta ikasleak haiekin bueltatu ziren goizean Badenera. Hiriko ateetan jarritako guardiaren zaintza saihesteko, mezulari haiek hegazti-saski otarrak eramaten zituzten buruan, eta oztoporik gabe igarotzen utzi zieten.

Horrela, Zwinglik bere antagonista zintzoekin borrokari eutsi zion. «Gehiago lan egin du», esan zuen Mikoniok, «bere gogoetekin, lorik gabeko gauekin eta Badeni transmititu zizkion aholkuengatik, bere etsaien artean pertsonalki eztabaidatuz baino egingo zukeen.» — D'Aubigne, b. 11, kap. 13.

Erromanistak, aurreikusitako garaipenaz gorrituta, beren soineko aberatsenez jantzita eta harribitxiz distiratsu etorri ziren Badenera. Luxu handiz ibiltzen ziren, mahaiak jakirik garestienak eta ardo aukeratuenak zituzten. Euren eliz betebeharren zama alaitasunaz eta gozamenez arindu zen. Kontraste nabarmenean agertu ziren erreformatzaileak, jendeak eskaleen konpainia bat baino apur bat hobeto ikusten baitzituen, eta haien janari xumeak mahaietan denbora gutxian mantentzen zituen. Oecolampadioren jabeak, bere gelan behatzeko aukera baliatuz, beti ikasketetan edo otoitzean arduratzen zela ikusi zuen, eta harrিতuta, herejea gutxienez «oso jainkotsua» zela jakinarazi zuen.

Biltzarrean, "Eck harrotasunez igo zen ederki apainduta dagoen pulpitu batera, eta Oecolampadius xumeak, gaizki jantzita, bere aurkariaren aurrean esertzera behartu zuen zakar landutako taburete batean."— *Ibid.*, b. 11, kap. 13. Ecken ahots estentorikoak eta mugarik gabeko ziurtasunak ez zion inoiz huts egin. Urrearen itxaropenak eta baita ospeak ere suspertu zuen bere gogoan; izan ere, fedearen defendatzailea kuota eder batez saritua izango zen. Argudio hobek huts egiten zutenean, irainetara jo zuen, eta baita zinetara ere.

Oecolampadius, apala eta bere buruarekiko mesfidantza, borrokatik uzkurto egin zen, eta aitorpen solemnearekin sartu zen: «Ez dut aitortzen Jainkoaren hitza baino beste epai-estandarrik».— *Ibid.*, b. 11, kap. 13. Jokaera leuna eta adeitsua izan arren, bere burua gai eta ezegonkorra frogatu zuen. Erromanistek, beren ohituraren arabera, elizaren ohiturei agintea eskatzen zieten bitartean, Erreformatzaileak irmo atxikitzen zituen Eskritura Santuei. «Ohiturak», esan zuen, «ez du indarrik gure Suitzan, konstituzioaren arabera ez bada; orain, fede kontuetan, Biblia da gure konstituzioa.»— *Ibid.*, b. 11, kap. 13.

Bi eztabaidagaien arteko kontrastea ez zen ondoriorik izan. Erreformatzailearen arrazonamendu lasai eta argiak, hain leun eta xumeki aurkeztutakoak, Ecken uste harrotsu eta zalapartatsuetatik nazkatuta zeuden gogoetara erakartzen zituen.

Eztabaidak hemezortzi egun iraun zuen. Bukaeran papistek konfiantza handiz lortu zuten garaipena. Diputatu gehienek Erromaren alde egin zuten, eta Dietak erreformatzaileak garaitu zirela esan zuen eta haiek, Zwingli, beren buruzagiarekin batera, elizatik moztuta zeudela adierazi zuen. Baina konferentziaren fruituek agerian utzi zuten zein aldetan zegoen abantaila. Lehiaketak bultzada handia eman zion

kausa protestanteari, eta handik gutxira Berna eta Basilea hiri garrantzitsuek Erreformatarako aldarrikapena egin zuten.

10. kapitulua — Erreformaren aurrerapena Alemanian

Luteroren desagerpen misterioitsuak harridura piztu zuen Alemania osoan. Berari buruzko galdeketak nonahi entzun ziren. Zurrumurrurik basatienak zabaldu ziren, eta askok uste zuten hil zutela. Negar handia izan zen, ez bakarrik bere lagun aitortuen aldetik, baita Erreformaren alde argi eta garbi hartu ez zuten milakaren aldetik ere. Askok bere heriotza mendekatzeko zin solemne batez lotu zuten.

Erromatar buruzagiek izututa ikusi zuten zer zelai batek haien aurkako sentimenduak gora egin zuen. Hasieran Luteroren ustezko heriotzagatik poztu bazen ere, laster jendearen haserretik ezkutatu nahi izan zuten. Bere etsaiei ez zitzaien horrenbeste larritu bere ekintza ausartenek haien artean, bera kentzean bezala. Amorrupen Erreformatzaile ausarta suntsitu nahi izan zutenak beldurrez bete ziren orain, babesgabeko gatibu bihurtu zelako. «Geure burua salbatzeko geratzen den modu bakarra», esan zuen batek, «zuziak piztea eta Luteroren bila mundu osoan zehar ehizatzea da, hura deitzen duen nazioari itzultzeko».—D'Aubigne, b. 9, kap. 1. Enperadorearen ediktua indarrik gabe erori zela zirudien. Aita Santuaren legatuek haserre beteta zeuden Luteroren patuak baino arreta gutxiago ematen zuela ikusi baitzuten.

Seguru zegoela, preso izan arren, jendearen beldurrak baretu zituen, bere aldeko ilusioa are gehiago pizten zuen bitartean. Bere idazlanak inoiz baino gogo handiagoz irakurri zituen. Gero eta kopuru handiagoak bat egin zuen gizon heroikoaren kausarekin, hain desadostasun beldurgarrietan, Jainkoaren hitza defendatu zuena. Erreforma etengabe indarra hartzen ari zen. Luterok ereindako hazia nonahi sortu zen. Haren

absentziak bere presentziak egin ez zuen lan bat bete zuen. Beste langile batzuek ardura berri bat sentitu zuten, orain beren buruzagi handia kendu zutenean. Fede eta zintzo berriarekin aurrera egin zuten beren esku zegoen guztia egiteko, hain nobleki hasitako lana oztopatu ez zedin.

Baina Satan ez zen alferrik. Orain, beste erreforma-mugimendu guztietan saiatu zena saiatu zen: jendea engainatu eta suntsitzea benetako lanaren ordeztatu bat emanaz. Kristau elizaren lehen mendean kristo faltsuak egon ziren bezala, XVI. mendean profeta faltsuak sortu ziren.

Gizon gutxi batzuek, erlijio-munduaren zirrarak oso eraginda, zerutik errebelazio bereziak jaso zituztela irudikatu zuten, eta jainkozko enkargua jaso zutela aldarrikatu zuten erreforma amaitu arte aurrera eramateko. Lutero. Egia esan, berak egindako lana desegiten ari ziren. Erreformaren oinarria bera zen printzipio handia baztertu zuten: Jainkoaren hitza fedearen eta praktikaren arau guztiz nahikoa dela; eta gidari hutsegite horren ordeztatu beren sentimenduen eta inpresioaren estandar aldakor eta ziurgabea ordeztatu zuten. Akatsen eta faltsutasunaren detektatzaile handia alde batera utziz, bidea ireki zitzaion Satanek adimenak bere buruari ondoen kontrolatzeko.

Profeta horietako batek Gabriel aingeruak agindu zuela esan zuen. Berarekin bat egin zuen ikasle batek ikasketak utzi zituen, Jainkoak berak bere hitza azaltzeko jakinduriaz hornitu zuela adieraziz. Berez fanatismorako joera zuten beste batzuk haiekin bat egin zuten. Zale hauen ekitaldiek ez zuten zirrara gutxi sortu. Luteroren predikazioak nonahi piztu zuen jendea erreformaren beharra sentitzera, eta orain pertsona benetan zintzo batzuk profeta berrien asmoek engainatzen zituzten. Mugimenduko buruzagiek Wittenbergera joan ziren eta

Melanchthoni eta bere kolaboratzaileei aldarrikatu zizkieten. Esan zuten: «Jainkoak bidali gaitu jendeari irakasteko. Elkarrizketa ezagunak egin ditugu Jaunarekin; badakigu zer gertatuko den; hitz batean, apostoluak eta profetak gara, eta Lutero doktoreari dei egiten diogu.»— *Ibid.*, b. 9, kap. 7.

Erreformatzaileak harrিতuta eta nahastuta zeuden. Inoiz aurkitu ez zuten elementua zen hori, eta ez zekiten zein bide jarraitu. Esan zuen Melanchthonek: «Gizon hauetan espiritu apartak daude; baina zer izpiritu? Alde batetik, kontuz gaitezen Jainkoaren Espiritua itzaltzeaz, eta, bestetik, Satanasen izpirituak oker ez gaitezen.»— *Ibid.*, b. 9, kap. 7.

Irakaskuntza berriaren fruitua laster agertu zen. Jendeak Biblia baztertzeraz edo guztiz baztertzeraz eraman zuten. Eskolak nahasian sartu ziren. Ikasleek, neurri guztiak baztertuz, ikasketak utzi eta unibertsitatetik alde egin zuten. Erreformaren lana berpiztu eta kontrolatzeko gaitasunik uste zuten gizonek hura hondamenera eramatea baino ez zuten lortu. Erromanistek konfiantza berreskuratu zuten eta poz-pozik oihukatu zuten: «Azken borroka bat, eta dena izango da gurea.»— *Ibid.*, b. 9, kap. 7.

Wartburg-eko Luterok, gertatutakoa entzutean, kezka handiz esan zuen: «Beti espero nuen Satanek izurrite hau bidaliko zigula».— *Ibid.*, b. 9, kap. 7. Itxurazko profeta horien benetako izaera hauteman zuen eta egiaren kausa mehatxatzen zuen arriskua ikusi zuen. Aita Santuaren eta enperadorearen oposizioak ez zizkion orain bizi zuen bezain nahasmendu eta estutasun handirik sortu. Erreformaren adiskide omenetatik sortu ziren bere etsairik gaiztoenak.

Hain poz eta kontsolamendu andia ekarri zioten egiak berak elizan liskarrak pizteko eta nahasmena sortzeko erabiltzen

ari ziren.

Erreforma-lanean, Lutero Jainkoaren Espirituak bultzatua izan zen, eta bere buruaz harago eramane zuen. Ez zuen asmorik izan berak egin zituen jarrerak hartzea edo hain errotiko aldaketak egitea. Botere Infinituaren esku zegoen tresna baino ez zen izan. Hala ere, askotan dardar egiten zuen bere lanaren emaitzagatik. Behin esan zuen: «Badakidanean nire doktrinak gizon bat, gizon bakar bat, apala eta iluna izan arren, ezin duela, ebanjelioa bera baita, nahiago nuke hamar aldiz hiltzea ez atzera egin baino». - *Ibid.*, b. 9, kap. 7.

Eta orain Wittenberg bera, Erreformaren erdigunea bera, azkar erortzen ari zen fanatismoaren eta legegabetasunaren menpe. Egoera ikaragarri hori ez zen Luteroren irakaspenetatik sortu; baina Alemania osoan bere etsaiek kargatzen zioten. Arimaren samintasunez galdetzen zuen batzuetan: «Horrela izan al daiteke, bada, Erreformako lan handi honen amaiera?»— *Ibid.*, b. 9, kap. 7. Berriz ere, Jainkoarekin otoitzean borrokan ari zela, bakea isuri zitzaion bihotzera. «Lana ez da nirea, zurea baizik», esan zuen; "Ez duzu onartuko sineskeriak edo fanatismoak hondatzea". Baina halako krisi batean gatazkatik luzaroago geratzeko pentsamendua jasanezina bihurtu zen. Wittenbergera itzultzea erabaki zuen.

Berandu gabe bere bidaiari arriskutsuari ekin zion. Inperioaren debekupean zegoen. Etsaiek askatasuna zuten bizia kentzeko; lagunei debekatuta zegoen hura laguntzea edo babestea. Gobernu inperiala bere atxikimenduen aurka neurririk zorrotzenak hartzen ari zen. Baina ikusi zuen Ebanjelioaren lana arriskuan zegoela, eta Jaunaren izenean irten zen beldurrik gabe egiaren alde borrokatzera.

Hautesleari bidalitako gutun batean, Wartburgotik irteteko

asmoa adierazi ondoren, Luterok honela esan zuen: «Jakín ezazu zure gorentasunak Wittenbergera printze eta hautesleek baino babes handiago baten pean noala. Ez dut uste zure gorentasunaren laguntza eskatzea, eta zure babesa desiratzetik urrun, nik neuk babestu nahiko nuke. Jakingo banu zure gorentasunak babestu naitekeela edo babestuko ninduela, ez nintzateke batere joango Wittenbergera. Ez dago kausa hau aurreratu dezakeen ezpatarik. Jainkoak bakarrik egin behar du dena, gizakiaren laguntzarik edo adostasunik gabe. Federik handiena duena da babesteko gai dena.»— *Ibid.*, b. 9, kap. 8.

Wittenbergera bidean idatzitako bigarren gutun batean, Luterok zera erantsi zuen: «Prest nago zure gorentasunaren atsekabea eta mundu osoaren haserrea eragiteko. Ez al dira Wittenbergtarrak nire ardiak? Jainkoak ez ote dizkit enkargatu? Eta ez ote nuke, behar izanez gero, heriotzera ipiniko hekien gatik? Gainera, beldur naiz Alemanian agerraldi izugarri bat ikustea, zeinaren bidez Jainkoak gure nazioa zigortuko duen.»— *Ibid.*, b. 9, kap. 7.

Zuhurtziaz eta umiltasun handiz, hala ere erabakiz eta irmotasunez, bere lanari ekin zion. «Hitzarekin», esan zuen, «indarkeriaren bidez ezarritakoa irauli eta suntsitu behar dugu. Ez dut indarrik erabiliko sineskeria eta sinesgabeen aurka... Ez da inor estutu behar. Askatasuna fedearen esentzia bera da.»— *Ibid.*, b. 9, kap. 8.

Laster entzun zen Wittenbergen bidez Lutero itzuli zela eta predikatu behar zuela. Jendea alde guztietatik bildu zen, eta eliza gainezka bete zen. Pulpitura igotzean, jakinduria eta leuntasun handiarekin irakatsi, exhortatu, eta errieta egiten zuen. Masa indargabetzeko neurri bortitzak erabili zituzten batzuen ibilbidea ukituz, esan zuen:

«Masa gauza txarra da; Jainkoa kontrakoa da; deuseztatu beharko litzateke; eta nahi nuke mundu osoan zehar ebanjelioko afariak ordezkatu izana. Baina inor ez dadila indarrez atera. Jainkoaren esku utzi behar dugu gaia. Haren hitzak jardun behar du, eta ez guk. Eta zergatik? galdetuko duzu. Ez baitut eskuan gizonen bihotzak, ontzigileak buztina daukan bezala. Hitz egiteko eskubidea dugu: ez *dugu* jarduteko eskubiderik. predikatu dezagun; gainerakoa Jainkoarena da. Indarra erabiliko banu, zer irabazi beharko nuke? Grimace, formality, apings, giza ordenamenduak eta hipokresia Baina ez litzateke bihotzeko zintzotasunik, ez federik, ez karitaterik izango. Hiru hauek falta diren tokian, dena falta da, eta ez nuke madari zurtoin bat emango halako emaitza baterako. Jainkoak gehiago egiten du bere hitzaz bakarrik zuk eta biok eta mundu guztiak gure indar elkartuz baino. Jainkoak bihotzari eusten dio; eta bihotza hartzen denean, dena irabazten da....

«Predikatu, eztabaidatu eta idatziko dut; baina ez dut inor behartuko, fedea borondatezko ekintza baita. Ikusi zer egin dudan. Aita Santuaren, indulgentzien eta papistaren aurka altxatu nintzen, baina bortizkeriarik eta zalapartarik gabe. Jainkoaren hitza jarri dut; Predikatu eta idatzi nuen, hau zen egin nuen guztia. Eta, hala ere, lo nengoela, predikatu nuen hitzak irauli zuen aita santua, ez printzeak ez enperadoreak hainbesteko kalterik egin ez zezan. Eta hala ere ez nuen ezer egin; hitzak bakarrik egin zuen dena. Indarra jo nahi izan banu, Alemania osoa odolez beteta egongo zen beharbada. Baina zein izango zen emaitza? Hondamena eta desolazioa gorputz zein arima. Beraz, isildu nintzen, eta hitza utzi nuen munduan zehar bakarrik korrika egiteko.» — *Ibid.*, b. 9, kap. 8.

Egunez egun, aste oso batez, Luterok jendetza gogotsuei

predikatzen jarraitu zuen. Jainkoaren hitzak zirrara fanatikoaren sorginkeria hautsi zuen. Ebanjelioaren indarrak jende okerra itzuli zuen egiaren bidera.

Luterok ez zuen hain gaitz handia sortu zuten fanatikoekin topo egiteko gogorik. Bazekien judizio desegokiko eta diziplinarik gabeko grinetako gizonak zirela, zerutik bereziki argituta daudela aldarrikatzen zutenak, kontraesan txikiena ere jasango ez zutenak, ezta errietarik edo kontseilurik atsegina ere. Beraiek aginte gorena harrotuz, denei eskatzen zieten, galderarik gabe, beren aldarrikapenak aitortzea. Baina, harekin elkarrizketa bat eskatzen ziotenez, haiekin elkartzea onartu zuen; eta horrenbeste arrakastaz agerian utzi zituen haien itxurakeriak, non inposatzaileak berehala alde egin baitzuten Wittenbergetik.

Fanatismoa kontrolatu zen denbora batez; baina hainbat urte geroago indarkeria handiagoarekin eta emaitza ikaragarriekin piztu zen. Honela esan zuen Luterok, mugimendu honetako buruzagiei buruz: «Eskritura Santuak gutun hil bat besterik ez ziren haientzat, eta denak oihuka hasi ziren: «Espiritua! Espiritua!». Baina, ziur aski, ez ditut jarraituko haien izpirituak eramaten dituen tokira. Bere errukizko Jainkoak gorde nazazala santuak besterik ez dagoen eliza batetik. Apal, ahul, gaixoekin bizi nahi dut, beren bekatuak ezagutzen eta sentitzen dituztenak, eta etengabe intziri eta oihu egiten diotenak Jainkoari beren bihotz-barrutik Haren kontsolamendua eta laguntza lortzeko.»—Ibid., b. 10, kap. 10.

Thomas Munzer, fanatikoaren artean aktiboena, abilezia nabarmeneko gizona zen, zuzen zuzenduta, ongi egiteko aukera emango zion; baina ez zituen benetako erlijioaren lehen printzipioak ikasi. “Mundua eraberritzeko gogoaz jabetu zen, eta

ahaztu egin zuen, zaletu guztiek egiten duten bezala, erreforma bere buruarekin hasi behar zela.”— *Ibid.*, b. 9, kap. 8. Kargua eta eragina lortzeko asmo handikoa zen, eta ez zuen bigarren izan nahi, Luterorengandik ere. Adierazi zuen erreformatzaileek, Eskrituraren agintea aita santuaren ordezkatzuz, aita santu-modu ezberdin bat besterik ez zutela ezartzen. Bera, esan zuen, jainkozko enkargatua izan zela benetako erreforma ezartzeko. «Espiritu hau daukanak», esan zuen Munzerrek, «benetako fedea du, nahiz eta bere bizitzan inoiz ikusi behar ez dituen Liburu Santuak.»— *Ibid.*, b. 10, kap. 10.

Irakasle fanatikoek beren buruak inpresioek gobernatzera eman zuten, pentsamendu eta bulkada oro Jainkoaren ahotstzat hartuz; ondorioz mutur handietara joan ziren. Batzuek beren Bibliak erre ere egin zituzten, oihukatuz: "Letrak hiltzen du, baina Espirituak bizia ematen du". Munzeren irakaspenak gizakien zoragarriaren nahia erakartzen zuen, haien harrotasuna asetzen zuen bitartean, giza ideiak eta iritziak Jainkoaren hitzaren gainetik ia jarriz. Haren doktrinak milaka jaso zituen. Laster salatu zuen gurtza publikoan ordena oro, eta printzeei obeditzea Jainkoa zein Belial zerbitzatzen saiatzea zela adierazi zuen.

Jendearen gogoak, jadanik Aita Santuaren uztarritik kentzen hasiak, pazientzia handiz ari ziren aginte zibilaren murrizketapean. Munzerren irakaspen iraultzaileek, jainkozko zigorra aldarrikatuz, kontrol orotik apurtzera eta beren aurreiritzi eta pasioei agintea ematera eramane zituzten. Sedizio eta liskarren eszena ikaragarrienak jarraitu ziren, eta Alemaniako zelaiak odolez busti ziren.

Luterok Erfurten hainbeste denbora lehenago bizi izan zuen arimaren agoiak indar bikoiztuarekin estutu zion orain

Erreformari kargatutako fanatismoaren emaitzak ikusi zituenean. Printze papistek deklaratu zuten —eta asko prest zeuden adierazpena kreditatzeko— matxinada Luteroren doktrinen fruitu legitimoa zela. Karga hau oinarririk txikiena izan gabe bazen ere, ezin izan zion erreformatzaileari larritasun handia eragin. Izan ere, jasan zezakeen baino gehiago zirudien egiaren kausa desohoratu egin behar zela, fanatismorik txikienarekin sailkatuta. Aldiz, matxinadako buruzagiek Lutero gorrotatu zuten, haien doktrinei aurka egin eta jainkozko inspirazioari buruzko aldarrikapenak ukatu ez ezik, agintari zibilaren aurka matxinotzat jo zituelako. Mendeku gisa salatu zuten oinarrizko itxuratzaile gisa. Bazirudien bere baitara ekarri zuela printzeen eta jendearen etsaiak.

Erromanistak poztu egin ziren, Erreformaren erorketa azkarraren lekuko izango zirelakoan; eta leporatu zioten Luteroi, are gehiago zuzentzen ahalegindu zen akatsengatik. Alderdi fanatikoak, gezurrezko injustizia handiz tratatua izan zela esanez, herri-klase handi baten sinpatiak lortzea lortu zuen, eta, alde okerra dutenekin askotan gertatzen den bezala, martiritzat hartzera iritsi ziren. . Horrela, Erreformaren aurka indar guztiak erabiltzen ari zirenak, krudelkeriaren eta zapalkuntzaren biktima gisa errukitu eta goraipatu zituzten. Hau Satanasen lana izan zen, lehen zeruan agertu zen matxinada izpiritu berberak bultzatuta.

Satan etengabe bilatzen ari da gizakiak engainatu eta bekatuari zuzentasuna eta zuzentasuna bekatua deitzera eramatea. Zein arrakasta izan duen bere lanak! Zenbatetan jainkoaren zerbitzari leialei gaitzespena eta gaitzespena botatzen zaizkie, egiaren defentsan beldurrik gabe geldituko direlako! Satanasen eragile baino ez diren gizonak goraipatu eta

lausengatu egiten dira, eta martiritzat ere hartzen dira, Jainkoarekiko leialtasunagatik errespetatu eta eutsi behar zaienak, berriz, bakar-bakarrik geratzen dira, susmo eta mesfidantzapean.

Santutasun faltsuak, santifikazio faltsuak, oraindik bere engainu lana egiten ari da. Hainbat formatan Luteroren garaiko izpiritu bera erakusten du, Izpirituetatik desbideratu eta gizakiak beren sentimendu eta inpresioak jarraitzera eramanez Jainkoaren legeari obedientzia eman beharrean. Hau da Satanasen gailurik arrakastatsuenetako bat garbitasunari eta egiari gaitzespena botatzeko. Luterok beldurrik gabe defendatu zuen ebanjelioa alde guztietatik zetozen erasoetatik. Jainkoaren hitza gatazka guztietan arma indartsua zela frogatu zen. Hitz horrekin aita santuaren aginte usurpatuaren eta eskolazaleen filosofia arrazionalistaren aurka borrokatu zen, Erreformarekin bat egin nahi zuen fanatismoaren aurka harri gisa tinko mantendu zen bitartean.

Elementu kontrajarriak horietako bakoitzak bere erara Eskritura Santuak alde batera utzi eta giza jakinduria goratu zuen egia erlijiosoaren eta ezagutzaren iturri gisa. Arrazionalismoak arrazoia idoloratzen du eta hori erlijioaren irizpidea bihurtzen du. Erromanismoak, bere Pontifize subiranoarentzat apostoluengandik etengabeko ildotik datorren inspirazio bat aldarrikatuz, eta denbora guztietan zehar aldaezina, aukera zabala ematen du bitxikeria eta ustelkeria mota oro batzorde apostolikoaren santutasunaren azpian ezkutatzeko. Munzerrek eta bere kideek aldarrikatu zuten inspirazioa irudimenaren gorabeherak baino iturri altuagotik ez zen sortu, eta haren eragina autoritate ororen, giza zein jainkozko, subertsiboa zen. Benetako kristautasunak Jainkoaren

hitza jasotzen du, egia inspiratuaren altxor handi gisa eta inspirazio guztien proba gisa.

Wartburg-etik itzuli zenean, Luterok Itun Berriaren itzulpena amaitu zuen, eta ebanjelioa laster Alemaniako herriari bere hizkuntzan eman zioten. Itzulpen hau poz handiz hartu zuten egia maite zuten guztiek; baina giza tradizioak eta gizonen aginduak aukeratzen zituztenek mespretxuz arbuiatu zuten.

Apaizak larritu egin ziren, jende xeheak orain Jainkoaren hitzaren aginduak eztabaidatu ahal izango zituela pentsatzean, eta haien ezjakintasuna agerian geratuko zela. Haien arrazonamendu haragizkoaren armak indarrrik gabe zeuden Espirituaren ezpataren aurka. Erromak bere aginpide guztiak deitu zituen Eskrituretako zirkulazioa eragozteko; baina dekretuak, anatemak eta torturak alferrik izan ziren. Zenbat eta gehiago gaitzetsi eta debekatu zuen Biblia, orduan eta handiagoa zen jendearen antsietatea benetan zer irakasten zuen jakiteko. Irakurtzen zekiten guztiak Jainkoaren hitza beren kabuz aztertzeko irrikaz zeuden. Beraiekin eramane zuten, eta irakurtzen eta berrirakurtzen zuten, eta ezin ziren asetu oroimenean zati handiak konplikatu zituzten arte. Itun Berria jaso zuen faborea ikusirik, Luterok berehala hasi zuen Zaharraren itzulpena, eta zatika argitaratu zuen amaitu bezain azkar.

Luteroren idazkiak ongi etorriak izan ziren hirian eta herrixkan. «Luterok eta bere lagunak konposatzen zutena, beste batzuk zirkulatzen zuten. Fraideek, betebehar monastikoen legez kanpokoaz sinetsita, nagitasun-bizitza luzea esfortzu aktiboaren bategatik trukatu nahi zuten, baina Jainkoaren hitza aldarrikatzeke ezjakinegiak, probintzietan zehar ibili ziren, herrixkak eta txabolak bisitatu, non liburuak saltzen zituzten.

Lutero eta bere lagunak. Alemania laster bildu zen colporteur ausart haiekin.”— *Ibid.*, b. 9, kap. 11.

Idazlan hauek interes sakonez aztertu zituzten aberatsek eta pobreek, jakintsuek eta ezjakinek. Gauean herriko eskoletako irakasleek ozen irakurri zituzten sutondoan bildutako taldetxoek. Ahalegin guzietan arima batzuk egiaz kondenatuko lituzkete eta, hitza poztasunez harturik, beren aldi berean besteei berri ona emango zien.

Inspirazioko hitzak egiaztatu ziren: “Zure hitzen sarrerak argia ematen du; xumeei ulermena ematen die». Salmoa 119:130 . Liburu Santuen azterketak jendearen gogo eta bihotzetan aldaketa izugarria egiten ari zen. Aita Santuaren erregelak bere menpekoei ezjakintasunean eta degradazioan eusten ziren burdinazko uztarri bat jarri ziren. Formen betetze sineskeria bat zorrotz mantendu zen; baina haien zerbitzu guztietan bihotzak eta adimenak parte gutxi izan zuten. Luteroen predikazioak, Jainkoaren hitzaren egia garbiak plazaratuz, eta gero hitzak berak, jende arruntaren eskuetan jarrita, haien botere lozorroak piztu zituen, ez bakarrik izaera espiritualak garbitu eta nobletuz, baizik eta indar eta indar berriak emanez. adimenari.

Maila guztietako pertsonak ikusten ziren Biblia eskuetan zutela, Erreformako doktrinak defendatzen. Liburu Santuen ikasketak apaizei eta fraideei utzi zizkieten papistek orain dei egiten zieten aurrera atera eta irakaspen berriak ezeztatzeke. Baina, Eskrituraz eta Jainkoaren botereaz ezjakin, apaizak eta fraileak guztiz garaituak izan ziren ikasi gabeko eta heretikotzat salatu zituztenak. "Zoritxarrez", esan zuen idazle katoliko batek, "Luterok bere jarraitzaileak konbentzitu zituen Eskritura Santuetan ez den beste orakulu batean federik ez zezaten." - D'Aubigne, b. 9, kap. 11. Jendetza bilduko zen heziketa gutxiko

gizonek defendatzen zuten egia entzuteko, eta teologo jakintsu eta elokuenteeekin ere eztabaidatzen zuten. Gizon handi hauen ezjakintasun lotsagarria agerian geratu zen, haien argudioak Jainkoaren hitzaren irakaspen soilek betetzen baitzituzten. Langileek, soldaduek, emakumeek eta baita haurrak ere, hobeto ezagutzen zituzten Bibliako irakaspenak apaizek eta medikuek baino.

Ebanjelioko ikasleen eta sineskeria popistaren defendatzaileen arteko kontrastea ez zen jakintsuen mailan jende arruntaren artean baino agerikoa. «Hizkuntzen ikasketa eta literaturaren lanketa alde batera utzi zituzten hierarkiaren txapeldun zaharren aurka, gazte eskuzabalak ziren, Eskriturak aztertzerak, Eskriturak ikertzerak eta antzinateko maisulanak ezagutzak. Izpiritu aktiboa, arima goratua eta bihotz ausarta zutenek, gazte hauek laster lortu zituzten halako ezagutzak, non denbora luzez inork lehiatu ezin izan zezakeen... Hori dela eta, Erreformaren defendatzaile gazte haiek erromatar medikuekin batzar batean elkartzen zirenean, halako erraztasun eta konfiantzaz eraso zieten, non gizon ezjakin haiek zalantza egin, lotsatu eta guztien begietan merezitako mespretxuan erori ziren.»— *Ibid.*, b. 9, kap. 11.

Erromatar elizgizonak beren kongregazioak murrizten ikusi zituenez, magistratuen laguntza eskatu zuten, eta haien esku zeuden bide guztietan ahalegindu ziren haien entzuleak itzultzen. Baina herriak irakaspen berrietan aurkitu zuen bere arimaren beharrak asetzen zituena, eta urrundu ziren sineskeriazko erritoen eta giza tradizioen azala baliogabeekin hainbeste denboran elikatu zituztenetatik.

Egiaren irakasleen kontrako jazarpena piztu zenean, Kristoren hitzei kasu egin zieten: «Hiri honetan jazartzen

zaituztenean, ihes egin zarete beste batera». Mateo 10:23 . Argia nonahi sartzen zen. Iheslariak nonbait aurkituko zuten ate abegikor bat irekita, eta han egonik, Kristo predikatzen zuten, batzuetan elizan, edo, pribilegio hori ukatuz gero, etxe partikularretan edo aire zabalean. Entzumena lortzen zuten tokian tenplu sagaratu bat zegoen. Egia, indar eta ziurtasun handiz aldarrikatua, indar jasanezinarekin zabaldu zen.

Alferrik agintari eliz zein zibil deitu ziren heresia zapaltzeko. Alferrik espetxera, torturara, sua eta ezpatara jo zuten. Milaka fededunek beren odolarekin zigilatu zuten fedea, eta, hala ere, lanak aurrera jarraitu zuen. Jazarpenak egia zabaltzeko baino ez zuen balio, eta Satanekin bat egiten ahalegindu zen fanatismoak argiago utzi zuen Satanen lanaren eta Jainkoaren lanaren arteko kontrastea.

11. kapitulua—Printzeen protesta

Erreformatarako inoiz esandako testigantzarik nobleenetako bat Alemaniako printze kristauek 1529ko Spires-en Dietan eskainitako protesta izan zen. Jainkoaren gizon horien kemena, fedea eta irmotasuna mendez mendeko pentsamendu eta kontzientzia askatasuna lortu zuten. Haien protestak protestante izena eman zion eliza erreformatuari; bere printzipioak "protestantismoaren esentzia bera" dira. - D'Aubigne, b. 13, kap. 6.

Egun ilun eta mehatxagarria iritsi zen Erreformarentzat. Worms-en ediktua gorabehera, Lutero legez kanpo deklaratu eta bere doktrinen irakaskuntza edo sinesmena debekaturik, tolerantzia erlijiosoa nagusitu zen orain arte inperioan. Jainkoaren probidentziak kontrolpean izan zituen egiaren aurka zeuden indarrak. Karlos V.a Erreforma zapaltzeko gogoaz zegoen, baina sarritan eskua altxatzeko kolpea alde batera utzi behar izan zuen. Behin eta berriro Erromari aurka egitera ausartzen ziren guztien berehalako suntsipena saihestezina agertzen zen; baina une larrian turkiarren armadak agertu ziren ekialdeko mugan, edo Frantziako erregeak, edo baita aita santuak berak ere, enperadorearen handitasun gero eta handiagoaz jeloskor, gerra egin zioten; eta horrela, nazioen liskar eta zalapartaren artean, Erreforma indartu eta hedatzeko geratu zen. Azkenean, ordea, aita santuaren subiranoek beren liskarrak ito zituzten, erreformatzaileen aurka kausa komuna egin zezaten. Spiresko Dietak 1526an estatu bakoitzari askatasun osoa eman zion erlijio gaietan kontseilu orokor baten bilera arte; baina emakida hori ziurtatzen zuten arriskuak igaro bezain laster, enperadoreak bigarren Dieta bat deitu zuen

Spiresen biltzeko 1529an heresia zapaltzeko asmoz. Printzeak, ahal izanez gero, bide baketsuen bidez, Erreformaren alde egitera bultzatu behar ziren; baina hauek huts egiten bazuten, Charles prest zegoen ezpatara jotzeko.

Papistak poz-pezik zeuden. Spires-en ugari agertu ziren, eta argi eta garbi agertu zuten beren etsaitasuna erreformatzaileen eta haien alde egiten zuten guztiekiko. Esan zuen Melanchthonek: «Munduaren gaitzespena eta mihiak gara; baina Kristok bere herri pobreaki begirunea emango dio, eta gordeko ditu.»— *Ibid.*, b. 13, kap. 5. Dietara bertaratzen ziren printze ebanjelikoei debekatu zitzairen beren etxeetan ebanjelioa predikatzea ere. Baina Spiresko jendea Jainkoaren hitzaren egarri zen, eta, debekua gorabehera, milaka bildu ziren Saxoniako hautatzaileen kaperan egiten ziren elizkizunetara.

Horrek krisia azkartu zuen. Mezu inperial batek Dietari jakinarazi zion kontzientzia askatasuna emateko ebazpenak nahasmendu handiak eragin zituzenez, enperadoreak balio gabetzea eskatzen zuela. Ekintza arbitrario horrek kristau ebanjelikoen haserrea eta alarma piztu zituen. Esan zuen batek: "Kristo berriro erori da Kaifasen eta Pilatoren esku". Erromanistak bortitzago bihurtu ziren. Papista potolo batek honela zioen: «Turkoak luteranoak baino hobeak dira; izan ere, turkiarrek barau egunak betetzen dituzte, eta luteranoek urratzen dituzte. Jainkoaren Eskritura Santuen eta elizaren akats zaharren artean aukeratu behar badugu, lehenak baztertu beharko genituzke». Melanchthonek esan zuen: "Egunero, batzar betean, Faberrek harri berriren bat botatzen digu ebanjeliozaleei."— *Ibid.*, b. 13, kap. 5.

Erljio-tolerantzia legez ezarrita zegoen, eta estatu ebanjelikoek euren eskubideen urraketaren aurka egitea erabaki

zuten. Luterok, oraindik Worms-en Ediktuak ezarritako debekuaren pean zegoenez, ez zioten utzi Spires-en egotea; baina bere lekua bere lankideek eta Jainkoak larrialdi honetan bere kausa defendatzeko sortu zituen printzeek hornitu zuten. Saxoniako Federiko noblea, Luteroren babesle ohia, heriotzaz kendua izan zen; baina Joan Dukeak, bere anaia eta ondorengoak, poz-pozik hartu zuen Erreforma, eta bakearen laguna zenez, indar eta kemen handia erakutsi zuen fedearen interesei buruzko gai guztietan.

Apaizek Erreforma onartu zuten estatuei inplizituki erromatarren jurisdikzioari men egitea eskatzen zuten. Erreformatzaileek, berriz, aurretik emandako askatasuna aldarrikatu zuten. Ezin zuten onartu Erromak berriro bere menpe jartzea Jainkoaren hitza hain poz handiz jaso zuten estatu haiek.

Konpromiso gisa, azkenean, Erreforma ezarri ez zen tokian, Worms-en Ediktua zorrotz bete behar zela proposatu zen; eta «Herria hartatik aldendu zenean, eta matxinatzeko arriskurik gabe horretara moldatu ezin zirenetan, ez lukete bederen erreforma berririk egin behar, ez lukete eztabaidarik gabeko punturik ukitu, ez lukete ospakizunaren aurka egin behar. mezan, ez lukete utzi behar katoliko erromatarrik luteranismoa bereganatzea.»— *Ibid.*, b. 13, kap. 5. Neurri honek Dieta gainditu zuen, apaiz eta prelatuen poztasun handirako. Ediktu hau betearaziko balitz, “Erreforma ezin zen luzatu... oraindik ezezaguna zen tokian, ezta oinarri sendoetan ezarri... lehendik zegoen tokian”.— *Ibid.*, b. 13, kap. 5. Adierazpen askatasuna debekatuko litzateke. Ez litzateke aldaketarik onartuko. Eta murrizketa eta debeku horiei Erreformako lagunei berehala men egin behar izan zieten. Munduaren itxaropenak itzaltzear zirudien. "Erromatar hierarkia berrezartzeak ezinbestean

berreskuratuko lituzke antzinako gehiegikeriak". eta erraz aurkituko litzateke fanatismoak eta desadostasunak "lehendik hain bortizki astindutako obra baten suntsipena osatzeko" aukera bat.— *Ibid.*, b. 13, kap. 5.

Alderdi ebanjelikoak kontsultarako bildu zirenean, batek besteari begiratu zion atsekabetuta. Batetik bestera pasatzen zen galdeketa: "Zer egin behar da?" Munduarentzat arazo handiak zeuden jokoan. «Erreformako buruzagiek men egin eta onartuko al dute ediktua? Zein erraz izan zitekeen erreformatzaileek, benetan izugarria zen krisi honetan, okerreko bidetik joatea! Zenbat aitzakia sinesgarri eta arrazoi justu aurki zitezkeen aurkezteko! Printze luteranoek beren erlijioaren erabilera librea bermatu zuten. Onura bera hedatu zitzairen beren menpeko guztiei, neurria onartu aurretik, ikuspegi erreformatuak bereganatu zituztenei. Horrek ez al ditu kontentu behar? Zenbat arrisku saihestuko lituzke bidalketak! Zein arrisku eta gatazka ezezagunetan jarriko lituzke oposizioak! Nork daki etorkizunak zer aukera ekar ditzakeen? Har dezagun bakea; harrapa ditzagun Erromak daraman olibondo-adarra, eta itxi ditzagun Alemaniaren zauriak. Horrelako argudioekin justifikatu ahal izan zuten erreformatzaileek beren kausaren iraulpenean denbora luzez luzatuko zen jokabidea hartzea.

«Zorionez, antolamendu hori oinarritzen zen printzipioari begiratu zioten, eta fedez jokatu zuten. Zein zen printzipio hori? Erromaren eskubidea zen kontzientzia behartu eta kontsulta librea debekatzea. Baina ez ote zuten beraiek eta beren menpeko protestanteek erlijio askatasuna gozatuko? Bai, akordioan bereziki ezarritako mesede gisa, baina ez eskubide gisa. Antolamendu horretatik kanpoko guztiei dagokienez, agintearen printzipio handia agintzea zen; kontzientzia epaitegitik kanpo

zegoen; Erroma epaile hutsezina zen, eta bete egin behar da. Proposatutako antolamendua onartzea erlijio-askatasuna Saxonia erreformatuera mugatu behar zela onartzea izango zen; eta kristautasunaren gainerako guztiari dagokionez, doako kontsulta eta fede erreformatuaren lanbidea krimenak ziren, eta ziega eta sutoia bisitatu behar ziren. Erlijio-askatasuna lokalizatzea onartu al zuten? Erreformatuak azken konbertitu zuela aldarrikatu izana? bere azken hektarea azpiratu zuen? eta Erromak ordu honetan menperatzen zuen tokian, han iraun behar zuela bere agintea? Erreformatzaileek esan al zuten errugabeak zirela antolamendu horri jarraikiz, lurralde paparretan bizia eman beharko zuten ehundaka eta milaka horien odolaz? Hau izango zen, ordu goren hartan, ebanjelioaren kausa eta kristautasunaren askatasunak saltzea.”—Wylie, b. 9, kap. 15. “Dena sakrifikatuko lukete, baita beren estatuak, koroak eta bizitzak ere”.— D'Aubigne, b. 13, kap. 5.

"Arbuiatu dezagun dekretu hau", esan zuten printzeek. "Kontzientzia kontuetan gehiengoak ez du botererik". Diputatuek hauxe adierazi zuten: “1526ko dekretuari zor diogu inperioak gozaten duen bakea: bere abolizioak Alemania arazoz eta zatiketaz beteko luke. Dieta ez da gaitasunik erlijio-askatasuna gordetzea kontzilioa bildu arte.”— *Ibid.*, b. 13, kap. 5. Kontzientzia askatasuna babestea estatuaren betebeharra da, eta horixe da erlijio-gaietan duen agintearen muga. Aginte zibilaren bidez erlijio-ospakizunak arautzen edo betearazten saiatzen den gobernu laiko orok kristau ebanjelikoak hain nobleki borrokatu zuen printzipioa sakrifikatzen ari da.

Papistek "egoskeria ausarta" deitzen zutena baztertzea erabaki zuten. Erreformatuaren aldekoen artean zatiketak eragiten eta haren alde argi eta garbi adierazi ez zuten guztiak beldurtzen

hasi ziren. Hiri askeetako ordezkariak Dietaren aurrean deituak izan ziren azkenean, eta proposamenaren baldintzei atxikiko ote ziren deklaratzeko eskatu zuten. Atzerapena eskatu zuten, baina alferrik. Proba eraman zutenean, ia haien erdiak erreformatzaileen alde egin zuen. Horrela kontzientzia askatasuna eta epai indibidualaren eskubidea sakrifikatzeari uko egin ziotenek ondo zekiten euren posizioak etorkizuneko kritika, gaitzespen eta jazarpenerako markatzen zituela. Esan zuen ordezkarietako batek: “Edo Jainkoaren hitza ukatu behar dugu, edo—erretu”.— *Ibid.*, b. 13, kap. 5.

Fernando erregeak, enperadoreak Dietan zuen ordezkariak, ikusi zuen dekretuak zatiketa larriak eragingo zituela printzeek onartu eta eusten ez baziren. Hortaz, pertsuasioaren artea probatu zuen, ondo baitzekien halako gizonekin indarra erabiltzeak erabakigarriagoak baino ez zituela egingo. "Printzeei dekretua onar zezatela erregutu zien, enperadorea oso gustura egongo zela ziurtatuz". Baina gizon leial haiek lurreko agintarien gaineratik aginpide bat aitortzen zuten, eta lasai erantzun zuten: «Enperadoreari obedituko diogu bakea eta Jainkoaren ohorea mantentzen laguntzen duen guztian» (*Ibid.*, b. 13, kap. 5.

Dietaren aurrean erregeak, azkenean, hautesleari eta bere lagunei jakinarazi zien ediktua «dekretu inperial baten moduan egitear zegoela» eta «gehiengoari men egitea zela geratzen zitzaien bide bakarra. ” Honela mintzatu zenean, batzarretik alde egin zuen, erreformatzaileei eztabaidatzeko edo erantzuteko aukerarik eman gabe. "Alferrik gabe diputazio bat bidali zuten erregeari itzultzeko eskatuz". Haien erreklamazioei bakarrik erantzun zien: «Arazo finkatua da; men egitea da geratzen dena.”— *Ibid.*, b. 13, kap. 5. Alderdi inperiala sinetsita zegoen

printze kristauek Eskritura Santuei atxikiko ziela giza doktrina eta eskakizunen gaineratik; eta bazekiten printzipio hori onartzen zen lekuan, azkenean aita santua irauli egingo zela. Baina, bere garaitik milaka bezala, «ikusten diren gauzei» baino ez begiratuta, enperadorearen eta aita santuaren kausa sendoa zela eta erreformatzaileena ahula lausengatu zuten. Erreformatzaileak giza laguntzaren menpe egon izan balira, papistek uste zuten bezain indargabe izango ziren. Baina kopuruz ahulak izan arren, eta Erromarekiko kontraesanak, bazuten beren indarra. «Dietaren txostenetik Jainkoaren hitzari eta Karlos enperadorearengandik Jesukristo erregeen errege eta jauntxoan Jaunari» errekurritu zioten. — *Ibid.*, b. 13, kap. 6. Fernandok haien kontzientzia konbentzimenduei erreparatzeari uko egin zionean, printzeek erabaki zuten haren absentziari kasurik ez egitea, baizik eta beren Protesta nazio kontseilura atzerapenik gabe ekartzea. Beraz, adierazpen solemne bat egin eta Dietari aurkeztu zitzaion:

“Opari hauen bidez protestatzen dugu, Jainkoaren aurrean, gure Sortzaile, Zaintzaile, Salbatzaile eta Salbatzaile bakarraren aurrean, eta egunen batean gure Epaille izango dena, baita gizaki eta izaki guztien aurrean ere, guk, guretzat eta gure herriarentzat, ez adostu, ez inola ere atxiki proposatutako dekretuari, Jainkoaren, bere hitz santuaren, gure kontzientzia zuzenaren, gure arimaren salbazioaren aurkako ezertan”.

“Zer! ediktu hau berresten dugu! Baieztatzen dugu Jainko Ahalguztidunak gizon bat bere ezagutzara deitzen duenean, gizon honek, hala ere, ezin duela Jainkoaren ezagutza jaso! «Ez dago doktrina ziurrik Jainkoaren hitzarekin bat datorrena baizik. Jaunak debekatzen du beste edozein dotrinaren irakaspena. Eskritura Santuak beste testu argiagoez azaldu behar dira;

Liburu Santu au, kristauarentzat behar dan guztietan, ulergarri erraza da, eta iluntasuna barreiatzeko kalkulatu da. Deliberatuta gaude, Jainkoaren graziaz, bere hitz bakarraren predikazio garbi eta eksklusiboari eustea, Itun Zaharreko eta Berriko Bibliako liburuetan dagoen bezala, horri kontrakoa izan daitekeen ezer gehitu gabe. Hitz hau da egia bakarra; dotrina ororen eta bizitza ororen arau segurua da, eta ezin gaitu inoiz huts egin edo engainatu. Oinarri honen gainean eraikitzen duena infernuko botere guztien aurka egongo da, eta haren aurka ezartzen diren giza hutsalkeria guztiak Jainkoaren aurrean eroriko dira».

"Horregatik baztertzen dugu ezartzen zaigun uztarria". «Aldi berean, bere maiestate inperialak gauza guztien gainetik Jainkoa maite duen printze kristau baten antzera jokatu duela itxaroten dugu; eta prest deklaritzen gara berari ordaintzeko, baita zuei ere, jaun dotoreak, gure betebeharrak zuzen eta zilegi diren afektu eta obediencia guztia.» — *Ibid.*, b. 13, kap. 6.

Dietari inpresio sakona egin zitzaion. Gehiengoa harriduraz eta izuz bete zen manifestarien ausardiaz. Etorkizuna ekaitz eta zalantzazkoa iruditu zitzaion. Desadostasunak, liskarrak eta odol-isuriak saihestezina zirudien. Baina erreformatzaileak, beren kausaren justiziaz ziurtatuta, eta ahalguztidunaren besoan oinarriz, «ausardiaz eta irmotasunez beteta» zeuden. «Protest ospetsu honetan jasotako printzipioek protestantismoaren funtsa osatzen dute. Orain Protesta honek gizakiaren bi gehiegikeriaren aurka egiten ditu fede kontuetan: lehena magistratu zibilaren intrusioa da, eta bigarrena elizaren aginte arbitrarioa.

Gehiegikeria horien ordez, protestantismoak kontzientziaren boterea magistratuaren gainetik jartzen du, eta Jainkoaren hitzaren autoritatea elizaren agerikoaren gainetik.

Lehenik, jainkozko gauzetan botere zibila arbuiatzen du, eta profeta eta apostoluekin esaten du: «*Gizakiari baino Jainkoari obeditu behar diogu*». Karlos Bosgarrenaren koroaren aurrean, Jesukristoren koroa altxatzen du. Baina urrunago doa: giza irakaspen oro Jainkoaren orakuluen menpe egon behar dela dioen printzipioa ezartzen du.»— *Ibid.*, b. 13, kap. 6. Manifestariek, gainera, egiaren usteak libreki adierazteko eskubidea baieztatu zuten. Sinetsi eta obeditu ez ezik, Jainkoaren hitzak aurkezten duena irakatsi zuten, eta apaiz edo magistratuari esku hartzeko eskubidea ukatzen zioten. Spires protesta erlijio intolerantziaren aurkako lekuko solemne bat izan zen, eta gizaki guztiek Jainkoa gurtzeko beren kontzientziak agindutakoaren arabera zuten eskubidearen aldarrikapena.

Adierazpena egina zegoen. Milaka guztien oroimenean idatzia izan zen eta zeruko liburuetan erregistratua, non gizakiaren ahaleginik ez zuen ezabatu. Alemania ebanjeliko guztiak Protesta hartu zuen bere fedearen adierazpen gisa. Nonahi ikusi zuten gizonak deklarazio honetan aro berri eta hobe baten promesa. Esan zien printzeetako batek Spiresko protestanteei: «Ahalguztidunak, indarrez, aske eta beldurrik gabe aitortzeko grazia eman dizunak, gorde zaitzala kristau irmotasun horretan betikotasunaren egunera arte»— *Ibid.*, b. 13, kap. 6.

Erreformatzaren arrakastaren bat lortu ondoren, munduaren faborea bermatzeko tenporizazioa onartu izan balu, Jainkoarekiko eta bere buruarekiko gezurra izango zen eta, horrela, bere suntsipena ziurtatuko zuen. Erreformatzaile noble hauen esperientziak ondorengo adin guztietarako ikasgai bat dauka. Satanen Jainkoaren eta bere hitzaren aurka lan egiteko era ez da aldatu; mendean bezala Eskriturak bizitzaren gidari

izatearen aurka dago oraindik. Gure garaian haien doktrina eta manuetatik urruntze zabala dago, eta printzipio protestante handira itzuli beharra dago: Biblia eta Biblia soilik, fedearen eta betebeharraren arau gisa. Satanas oraindik ere kontrola ditzakeen bide guztietan ari da lanean erlijio askatasuna suntsitzeko. Spires-eko manifestariek baztertu zuten botere antikristaua indar berrituta dago orain galdutako nagusitasuna berreskuratu nahian. Erreformaren krisi hartan agertu zen Jainkoaren hitzarekiko atxikimendu etengabea da gaur egungo erreformaren itxaropen bakarra.

Arrisku seinaleak agertu zitzaizkien protestanteei; baziren, halaber, jainkozko eskua leialak babesteko luzatua zelako seinaleak. Garai hartan, Melanchthonek ziztu bizian eraman zuen Spires kaleetan zehar Rhin aldera bere lagun Simon Grynaeus, ibaia zeharkatzeko premiatuz. Azken hau harrituta geratu zen halako prezipitazioarekin. "Aire larri eta solemneko agure bat, baina niretzat ezezaguna dena", esan zuen Melanchthonek, "nire aurrean agertu zen eta esan zuen: Minutu batean justiziako ofizialak bidaliko ditu Ferdinandek Grynaeus atxilotzera".

Egunean zehar, Grynaeus eskandalizatua izan zen Faber, aita santuaren mediku nagusi batek egindako sermoi batean; eta amaieran, "zenbait akats higuigarri" defendatzeagatik erreklamatu zion. «Faberrek bere haserrea disimulatu zuen, baina berehalaxe konpondu zion erregeari, zeinarengandik Heidelbergeko irakasle inportantearen aurkako agindua lortu baitzuen. Melanchthonek ez zuen zalantzan jarri Jainkoak bere laguna salbatu zuela bere aingeru sainduetako bat bera abisatzeko bidaliz.

«Rin ibaiaren ertzean geldirik, erreka horren urak

Grynaeus jazarleetatik libratu arte itxaron zuen. «Azkenean», oihukatu zuen Melanchthonek, kontrako aldean ikusi zuenean, «azkenean, odol errugabearen egarri dutenen masailezur krudeletatik urratu da». Bere etxera itzuli zenean, Melanchthonek Grineoren bila zebiltzan ofizialek goitik behera miatu zutela jakinarazi zioten.”— *Ibid.*, b. 13, kap. 6.

Erreforma protagonismo handiagoa lortu behar zen lurreko boteretsuen aurrean. Printze ebanjelikoei entzutea ukatu zien Fernando erregeak; baina aukera eman behar zitzaien enperadorearen eta elizako eta estatuko agintarien aurrean beren kausa aurkezteko. Inperioa asaldatzen zuten eztabaidak baretzeko, Karlos V.ak, Spires-en Protestaren ondorengo urtean, dieta bat deitu zuen Augsburgon, eta bertan bere buru izateko asmoa iragarri zuen. Hara deitu zituzten buruzagi protestanteak.

Arrisku handiek mehatxatu zuten Erreforma; baina haren defendatzaileak oraindik ere beren kausa Jainkoarengan fidatzen ziren, eta ebanjelioarekin irmo izateko konpromisoa hartu zuten. Saxoniako hautatzaileari bere kontseilariak Dietara ez agertzeko eskatu zioten. Enperadoreak, esan zuten, printzeen asistentzia eskatzen zuela amarru batean erakartzeko. "Ez al da dena arriskatzea etsai indartsua duen hiri bateko harresietan bere burua itxita joatea?" Baina beste batzuek nobleki esan zuten: "Printzeek ausardiaz bakarrik joka dezaten, eta Jainkoaren kausa salbatuko da". «Jainkoa fidela da; Ez gaitu abandonatuko», esan zuen Luterok.— *Ibid.*, b. 14, kap. 2. Hautesleak, bere segizioarekin, Augsburgera abiatu zen. Guztiek ezagutzen zituzten hura mehatxatzen zuten arriskuak, eta asko aurrera zihoazen arpegi goibel eta bihotz nahasiaz. Baina Luterok, haiekin batera Coburgeraino zihoazenak, haien sinesmena berpiztu zuen, bidaia hartan idatzitako himnoa abestuz: "Dorre

sendo bat da gure Jainkoa". Asko haserre erbesteratu ziren, bihotz astun asko arindu ziren tentsio inspiratzaileen soinuan.

Printze erreformatuek beren iritzien adierazpena forma sistematikoan edukitzea erabaki zuten, Liburu Santuetako frogarekin, Dietaren aurrean aurkeztea; eta hura prestatzeko zeregina Luterori, Melanktoni eta haien kideei eman zieten. Aitortza hau protestanteek beren fedearen erakusgarri gisa onartu zuten, eta euren izenak dokumentu garrantzitsuari eransteke bildu ziren. Garai solemne eta gogorra izan zen. Erreformatzaileak gogotsu zeuden euren kausa ez zedin nahastu gai politikoekin; uste zuten Erreformatak ez zuela eraginik izan behar Jainkoaren hitzetik datorrena baino. Printze kristauek Konfesioa sinatzeko aurrera zihoazela, Melanchthonek tartekatu zuen, esanez: «Teologo eta ministroei dagokie gauza hauek proposatzea; gorde dezagun beste gauza batzuetarako lurreko ahaltsuen agintea». «Jainkoak ez dezala», erantzun zuen Joan Saxoniakoak, «baztertu behar nauzula. Egokia dena egiteko erabakia nago, nire koroaz kezkatu gabe. Jauna aitortu nahi dut. Nire hauteskunde-txapela eta nire ermina ez dira niretzat Jesukristoren gurutzea bezain preziatuak». Honela esanda, bere izena idatzi zuen. Esan zuen beste printze batek luma hartu zuenean: «Nere Jesukristoren ohoreak hala eskatzen badu, prest nago... nire ondasunak eta bizitza atzean uzteko». "Nahiago nuke nire mendekoei eta nire estatuei uko egin, nire aitaren langileen herrialdea eskuan utzi beharrean", jarraitu zuen, "Aitorpen honetan jasotakoa ez den beste doktrina jasotzea baino".- *Ibid.*, b. 14, kap. 6. Halakoa zen Jainkoaren gizon haien fedea eta ausardia.

Enperadorearen aurrean agertzeko ezarritako ordua iritsi zen. Karlos V.ak, bere tronuan eserita, hautesleez eta printzez

inguratuta, erreforma protestanteei entzunaldia eman zien. Beren fedearen aitorpena irakurri zen. Batzar agosto hartan ebanjelioaren egiak argiro azaldu ziren, eta eliza aita santuaren akatsak adierazi ziren. Ondo esan da egun hori "Erreformaren egunik handiena, eta kristautasunaren eta gizadiaren historiako loriatsuenetako bat".— *Ibid.*, b. 14, kap. 7.

Baina urte batzuk igaro ziren Wittenberg-eko fraidea Wormsen bakarrik egon zenetik kontseilu nazionalaren aurrean. Orain bere ordeztu inperioko printze noble eta boteretsuenak zeuden. Luterok debekatuta zeukan Augsburgora agertzea, baina bere hitz eta otoitzekin egon zen. «Pozik nago», idatzi zuen, «ordu honetara arte bizi izan naizelako, zeinetan Kristo publikoki goratu baitute halako konfesore ospetsuek, eta hain aintzazko batzar batean.»— *Ibid.*, b. 14, kap. 7. Honela bete zen Liburu Santuak dioena: «Zure lekukotasunez mintzatuko naiz... erregeen aurrean». Salmoa 119:46 .

Pauloren egunetan kartzelaratu zuten ebanjelioa hiri inperialeko printze eta nobleen aurrean eraman zuten horrela. Beraz, okasio honetan, enperadoreak pulpitotik predikatzea debekatu zuena jauregitik aldarrikatu zen; Askok zerbitzariak ere entzuteko desegokitzat jo zutena harriduraz entzun zuten inperioko jaun eta jabeek. Erregeak eta gizon handiak ziren entzungaiak, printze koroatuak predikariak eta sermoia Jainkoaren errege-egia zen. "Apostolaren aroz geroztik", dio idazle batek, "ez da inoiz lan handiagorik edo aitorpen bikainagorik izan."—D'Aubigne, b. 14, kap. 7.

«Luteranoek esan duten guztia egia da; ezin dugu ukatu», adierazi zuen apezpiku papista batek. "Arrazoi onen bidez ezeztatu al dezakezu hautetsiak eta bere aliatuek egindako Aitorpena?" galdetu zion beste batek Eck doktoreari.

«Apostoluen eta profeten idatziekin, ez!» izan zen erantzuna; «Baina Aitaren eta kontzilioetakoekin, bai!». "Ulertzen dut", erantzun zuen galdetzaileak. "Luteranoak, zure esanetan, Eskrituran daude, eta gu kanpoan." - *Ibid.*, b. 14, kap. 8.

Alemaniko printze batzuk fede erreformatuari irabazi zizkioten. Enperadoreak berak adierazi zuen protestanteen artikulua egia besterik ez zirela. Aitorpena hizkuntza askotara itzuli zen eta Europa osoan zehar hedatu zen, eta milioikaek onartu dute ondorengo belaunaldietan euren fedearen adierazpen gisa.

Jainkoaren zerbitzari leialak ez ziren bakarrik lan egiten. Printzerriak eta botereak eta espiritu gaiztoak toki altuetan haien aurka elkartzen ziren bitartean, Jaunak ez zuen bere herria utzi. Begiak ireki izan balituzte, antzinako profeta bati emandako jainkozko presentziaren eta laguntzaren froga nabarmena ikusiko zuten. Eliseoren zerbitzariak bere nagusia inguratzen zuen armada etsaiarengana zuzendu zuenean eta ihes egiteko aukera guztiak moztu zituenean, otoitz egin zuen profetak: «Jauna, otoi, ireki begiak, ikus dezan». 2 Erregeak 6:17 . Eta, hara, mendia gurdiz eta suzko zaldiz bete zen, zeruko armada Jainkoaren gizona babesteko jarria. Horrela zaindu zituzten aingeruek langileak Erreformaren kausa.

Luterok irmoki eutsitako printzipioetako bat zen ez zela erreformaren aldeko botere sekularra jo behar, eta ez zuela armen errekurtsorik haren defentsarako. Poztu egin zen ebanjelioa inperioko printzeek aitortu zutela; baina defentsako liga batean batzea proposatu zutenean, "ebanjelioaren doktrina *Jainkoak* bakarrik defendatu behar zuela" adierazi zuen. Zenbat eta gizon gutxiago sartu lanean, orduan eta deigarriagoa izango litzateke Jainkoaren esku-hartzea

haren alde. Iradokitako neurri politiko guztiak, bere ustez, beldurrik gabeko beldurrari eta mesfidantza bekatariari egotz zitzaizkion.”— D'Aubigne, Londresko ed., b. 10, kap. 14.

Fede erreformatua suntsitzeko etsai boteretsuak batzen ari zirenean, eta haren aurka milaka ezpata azala aterako zirela zirudien, Luterok idatzi zuen: «Satanas bere amorrua zabaltzen ari da; Pontifize gaiztoak konspiratzen ari dira; eta gerrarekin mehatxatuta gaude. Gonbidatu jendeari Jaunaren tronuaren aurrean ausardiaz lehiatzeko, fedez eta otoitzez, gure etsaiak, Jainkoaren Espirituak garaituak, bakera behartu daitezten. Gure nahi nagusia, gure lan nagusia, otoitza da; jakin dezala jendea orain ezpataren ertzaren eta Satanasen haserrearen menpean dagoela, eta otoitz egin dezala.”—D'Aubigne, b. 10, kap. 14.

Berriz ere, geroago, printze erreformatuek aurreikusitako ligari erreferentzia eginez, Luterok gerra honetan erabilitako arma bakarra "Espirituaren ezpata" izan behar zela adierazi zuen. Saxoniako hautatzaileari idatzi zion: «Gure kontzientziaz ezin dugu onartu proposatutako aliantza. Nahiago genuke hamar aldiz hiltzea gure ebanjelioak odol tanta bat isurtzen duela ikustea baino. Gure zatia hiltegiko bildotsak bezalakoa izatea da. Kristoren gurutzea eraman behar da. Izan bedi zure gorentasuna beldurrik gabe. Gehiago egingo dugu gure otoitzez gure etsai guztiek beren harrokeriaz baino. Bakarrik ez utzi zure eskuak zure anaien odolaz zikindu. Enperadoreak bere tribunaletara uztea eskatzen badu, agertzeko prest gaude. Ezin duzu gure fedea defendatu: bakoitzak bere arriskuan eta arriskuan sinetsi behar du.”— *Ibid.*, b. 14, kap. 1.

Otoitz leku sekretutik Erreforma Handian mundua astindu zuen boterea sortu zen. Han, lasaitasun santuarekin, Jaunaren zerbitzariak bere promesen harkaitzean jarri zituzten oinak.

Augsburgoko borrokan, Luterok "ez zuen egun bat igaro gutxienez hiru ordu otoitzari eskaini gabe, eta ikasteko egokienak zirenetatik aukeratutako orduak ziren". Bere ganberaren pribatutasunean bere arima Jainkoaren aurrean isurtzen entzun zen "guroz, beldurrez eta itxaropenez beteta, lagun batekin hitz egiten denean bezala". «Badakit Zu zarela gure Aita eta gure Jainkoa», esan zuen, «eta sakabanatu egingo dituzula zure seme-alaben jazarleak; zeren Zu baita gurekin arriskuan. Gai hau guztia Zurea da, eta zure beharreatatik bakarrik jarri ditugu eskuak. Defendatu gaitzazu, bada, Aita!»— *Ibid.*, b. 14, kap. 6.

Antsietatearen eta beldurraren zamaren azpian zapalduta zegoen Melanktoni, honela idatzi zion: «Grazia eta bakea Kristorengan, Kristogan, diot, eta ez munduan. Amen. Gorroto handiz gorroto ditut kontsumitzen zaituzten muturreko ardura horiek. Kausa bidegabea bada, alde batera utzi; kausa justua bada, zergatik gezurtatu behar ditugu beldurrik gabe lo egiteko agintzen digunaren promesak? ... Kristok ez du izango justiziaren eta egiaren lana faltako. Bizi da, Errege da; zer beldur izan dezakegu, bada?»— *Ibid.*, b. 14, kap. 6.

Jainkoak entzun zituen bere zerbitzarien oihuak. Printze eta ministroei grazia eta kemena eman zien mundu honetako ilunpeko agintarien aurka egia mantentzeko. Dioenez, Jaunak: «Hara, Sionen jartzen dut izkina-harri nagusia, hautatua, preziatua: eta harengan sinesten duena ez da lotsatuko». 1 Pedro 2:6 . Erreforma protestanteek Kristoren gainean eraiki zuten, eta infernuko atea ezin izan zituzten haien aurka gailendu.

12. kapitulua — Frantziako Erreforma

Spires-en protesta eta Augsburgoko Aitorpena, Alemanian Erreformaren garaipena markatu zutenak, urteetako gatazka eta iluntasuna izan zuten ondoren. Bere aldekoen arteko zatiketek ahulduta eta etsai indartsuek erasotuta, protestantismoa guztiz suntsituko zela zirudien. Milaka odolez zigilatu zuten testigantza. Gerra zibila piztu zen; kausa protestantea bere jarraitzaile nagusietako batek traizionatu zuen; printze erreformatuen artean nobleenak enperadorearen eskuetan erori ziren eta herriz herri gatibu eramán zituzten. Baina itxurazko garaipenaren momentuan, enperadoreak porrotak jo zuen. Harrapakinak bere eskuetatik kenduta ikusi zuen, eta bere bizitzako anbizioa suntsitzea izan zen doktrinei tolerantzia ematera behartu zuen azkenean. Bere erreinua, bere altxorak eta bizitza bera heresiaren birrintzean jarri zituen. Orain ikusten zituen bere armadak guduak alferrik galduta, ogasunak agortuta, bere erresuma asko erreboltaz mehatxatuta, nonahi zapaltzen ahalegindu zen fedea hedatzen ari zen bitartean. Karlos V.a botere ahalguztidunaren aurka borrokan aritu zen. Jainkoak esan zuen: «Izan bedi argia», baina enperadoreak iluntasuna eten gabe mantendu nahi izan zuen. Haren helburuek huts egin zuten; eta zahartzaro goiztiar batean, borroka luzeak hingatuta, tronuari abdikatu eta klaustro batean lurperatu zuen.

Suitzan, Alemanian bezala, egun ilunak iritsi ziren Erreformarako. Kantoi askok fede eraberritua onartu zuten bitartean, beste batzuek irmotasun itsuarekin atxiki ziren Erromako sinesmenari. Egia jaso nahi zutenen aurkako jazarpenak gerra zibila sortu zuen azkenean. Zwingli eta erreforman harekin bat

egin zuten asko Cappelako zelai odoltsura erori ziren. Oecolampadius, hondamendi izugarri haiek gaindituta, handik gutxira hil zen. Erroma garaile izan zen, eta leku askotan galdu zuen guztia berreskuratzeaz zegoela zirudien. Baina bere aholkuak betirako dituenak ez zuen bere kausa edo bere herria alde batera utzi. Haren eskuak askapena ekarriko zien. Beste lurralde batzuetan langileak altxatu zituen erreforma aurrera eramateko.

Frantzian, Luteroren izena Erreformatzaile gisa entzun baino lehen, eguna argitzen hasia zen. Argia harrapatzen lehenetariko bat Lefevre zaharra izan zen, jakintza handiko gizona, Parisko Unibertsitateko irakaslea eta papista zintzo eta sutsua. Antzinako literaturari buruzko ikerketetan bere arreta Biblia bideratu zuen, eta haren azterketa bere ikasleen artean sartu zuen.

Lefevre santuen zale sutsu bat zen, eta santuen eta martirien historia prestatzeko konpromisoa hartu zuen elizako kondairetan ematen den bezala. Lan handia zekarren lana izan zen; baina jadanik aurrerapen handia egin zuen horretan, Bibliaren laguntza baliagarria lor zezakeela pentsatuz, helburu horrekin hasi zuen bere azterketa. Hemen, hain zuzen ere, ikusi zituen santuak aurkitu zituen, baina ez erromatar egutegian agertzen zirenak. Jainkozko argi-uholdea sartu zitzaion buruan. Harrituta eta nazkatuta, bere eginkizunetik aldendu eta Jainkoaren hitzari eskaini zion. Han aurkitu zituen egia preziatuak laster hasi zen irakasten.

1512an, Luterok edo Zwinglik erreforma-lana hasi baino lehen, Lefevrek idatzi zuen: “Jainkoa da fedez ematen diguna, graziaren bidez bakarrik betiereko bizitzarako justifikatzen duen zuzentasuna.” — Wylie, b. 13, kap. 1. Berrerospenaren

misterioen ganean egonik, oihukatu zuen: «Oi, truke horren handitasun esan ezina, bekatugabea kondenatua da, eta erruduna libre doa; Bedeinkapenak madarikazioa darama, eta madarikatua bedeinkaziora eramaten du; Bizia iltzen da, eta illak bizi; Aintza ilunpetan da, eta aurpegia nahastea besterik ez zekiena aintzaz jantzia dago.»—D'Aubigne, Londresko ed., b. 12, kap. 2.

Eta salbamenaren aintza Jainkoari soilik dagokiola irakasten zuen bitartean, obediencia betebeharra gizakiari dagokiola ere adierazi zuen. «Kristoren elizako kidea bazara», esan zuen, «haren gorputzeko kidea zara; bere gorputzekoa bazara, orduan jainkozko izaeraz betea zara. Ai, gizonak pribilegio honen adimenean sartuko balira, zein garbi, kastio eta santu biziko liratekeen, eta zein mespretxagarriak, haien baitan dagoen aintzarekin alderatuta, haragiaren begiak ikusi ezin duen aintza hori mundu honetako aintza guztia uste dute.»—*Ibid.*, b. 12, kap. 2.

Bazeuden Lefevreren ikasleen artean haren hitzak gogoz entzuten zituztenak, eta irakaslearen ahotsa isilarazi behar zenetik denbora luzez, egia aldarrikatzen jarraitu behar zutenak. Halakoa zen William Farel. Guraso jainkozaleen semea, eta elizaren irakaspenak fede inplizituarekin onartzeko hezita, baliteke, Paulo apostoluarekin, bere buruari buruz esan zezakeen: «Gure erlijio sektarik estuenaren ondoren fariseu bizi nintzen». Eginak 26:5 . Erromanista sutsua, elizaren aurka egitera ausartuko ziren guztiak suntsitzeko gogoz erre zuen. "Haginak karraskatuko nituzke otso amorratu baten antzera", esan zuen gero, bere bizitzako aldi honi erreferentzia eginez, "inor aita santuaren aurka hitz egiten entzuten nuenean." - Wylie, b. 13, kap. 2. Nekaezina izan zen sainduen adorazioan, Lefevrerekin batera Parisko elizen biribila egiten, aldareetan

adoratzen eta dohainekin apaintzen santutegi santuak. Baina betetze hauek ezin zuten arimaren bakea ekarri. Bekatuaren konbentzimendua lotu zitzaion, egiten zituen penitenzia-ekintza guziek ez baitzuten erbesteratu. Zeruko ahots bati dagokionez, Erreformatzailearen hitzak entzun zituen: «Salbazioa graziarena da». "Errugabea kondenatua da, eta gaizkilea absolbitu". "Kristoren gurutzea bakarrik da zeruko ateak irekitzen dituen eta infernuko ateak ixten dituen." — *Ibid.*, b. 13, kap. 2.

Farelek poz-pez onartu zuen egia. Pauloren moduko konbertsio baten bidez tradizioaren murriztatik Jainkoaren semeen askatasunera itzuli zen. «Otso amorratzaile baten bihotz hiltzailearen ordeztasun», itzuli zen, dio, «isilki arkume otzan eta kaltegabe baten antzera, bere bihotza aita santuarengandik guztiz kenduta eta Jesukristori emana» (D'Aubigne, b). . 12, kap. 3.

Lefevre-k bere ikasleen artean argia zabaltzen jarraitzen zuen bitartean, Farel, Kristoren kausa aita santuaren kasuan bezain sutsu, egia jendaurrean deklaratzera joan zen. Elizako agintari bat, Meaux-eko apezpikua, handik gutxira elkartu zen haiekin. Beren gaitasunagatik eta ikaskuntzagatik goi mailako beste irakasle batzuk batu ziren ebanjelioa aldarrikatzen, eta klase guztien artean atxikimenduak lortu zituen, artisauen eta nekazarien etxeetatik hasi eta erregearen jauregiraino. Frantzisko I.aren arreba, orduan errege-erregina zenak, fede erreformatua onartu zuen. Erregea bera, eta erregina ama, agertu ziran denbora batez hura faborez begiratzeko, eta itxaropen handiz begiratu zuten Erreformatzaileek Frantzia ebanjelioari irabazi behar zitzaion garaia. Baina haien itxaropenak ez ziren gauzatu behar. Epaiketa eta jazarpena Kristoren ikasleen zain zeuden.

Hau, ordea, errukiz estali zuten haien begietatik. Bake garaia heldu zen, ekaitzari aurre egiteko indarra har zezaten; eta Erreformak aurrerapen azkarra egin zuen. Meaux-eko apezpikuak gogotsu lan egin zuen bere elizbarrutian elizgizonari zein herriari irakasten. Apaiz ezjakin eta moralgabeak kendu eta, ahal den neurrian, ikasi eta pietatezko gizonak ordezkatu zituzten. Apezpikuak asko nahi zuen bere herriak Jainkoaren hitza beretzat eskura zezan, eta hori laster bete zen. Lefevrek Itun Berriaren itzulpenari ekin zion; eta Wittenbergeko prentsatik Luteroren Biblia alemaniarra ateratzen zen unean bertan, Frantziako Testamentu Berria argitaratu zen Meauxen. Apezpikuak ez zuen lanik edo gasturik egin bere parroketan hedatzeko, eta laster Meauxeko baserritarrak Eskritura Santuen jabe izan ziren.

Egarriz hiltzen diren bidaiariek pozarekin hartzen dute ur bizidun iturri bat, hala jaso zuten arima hauek zeruko mezua. Landako langileek, tailerreko artisauek, eguneroko nekea alaitzen zuten Bibliako egia preziatuz hitz eginez. Arratsaldean, ardo-dendetara jo beharrean, elkarren etxeetan elkartzeko ziren Jainkoaren hitza irakurtzeko eta otoitz eta laudorioan elkartzeko. Aldaketa handi bat laster agertu zen komunitate horietan. Klase xumeenetakoa bazen ere, nekazari ikasi gabekoa eta langilea, jainkozko graziaren botere erreformatzaile eta altxatzailea ikusi zen haien bizitzan. Apal, maitagarria eta santua, ebanjelioak zintzotasunez jasotzen dutenentzat ebanjelioak lortuko duenaren lekuko izan ziren.

Meauxen piztutako argiak urrutitik botatzen zituen izpiak. Egunero konbertituen kopurua handitzen ari zen. Hierarkiaren amorrua denbora batez kontrolpean izan zuen erregeak, fraideen handikeria estua mespretxatzen zuena; baina aita santuaren

buruzagiak nagusitu ziren azkenean. Orain jokoa ezarri zen. Meaux-eko apezpikuak, suaren eta erreklamazioaren artean aukeratzera behartuta, bide errazagoa onartu zuen; baina buruzagiaren erorketa gorabehera, bere artaldea irmo geratu zen. Askok egiaren lekuko izan zuten su artean. Beren ausardiaz eta jokoa zeuden leialtasunaz, kristau xume hauek bake egunetan haien testigantza entzun ez zuten milaka pertsonari hitz egin zioten.

Ez ziren bakarrik xumeak eta pobreak sufrimendu eta mesprexuen artean Kristoren testigantza ematera ausartu zirenak. Gazteluko eta jauregiko jaun-aretoetan errege-arima zeuden, haiek egia aberastasunaren edo mailaren edo bizitzaren gaintik baloratzen zuten. Errege-armadurak gotzainaren jantziak eta mitra baino izpiritu altuagoa eta irmoagoa ezkututzen zuen. Louis de Berquin jaiotza noblea zen. Zaldun ausarta eta gortekoa, ikasketetara dedikatua zen, ohituraz leundua eta moralik errugabekoa. «Bera, dio idazle batek, konstituzio papistikoen jarraitzaile handia, eta meza eta sermoien entzule handia; ... eta bere gainontzeko bertute guztiak koroatu zituen luteranismoari gaitzespen berezia eginez».

Baina, beste hainbeste bezala, Biblia probidentzialki gidatuta, harritu egin zen bertan aurkitzean, «ez Erromako doktrinak, Luteroren doktrinak baizik» (Wylie, b. 13, kap. 9. Hemendik aurrera bere burua debozio osoz eman zuen ebanjelioaren alde.

«Frantziako nobleen artean jakintsuena», bere jenio eta elokuentzia, bere ausardia menderaezina eta sutsu heroikoa eta gortean izan zuen eragina —erregearen faborittoa baitzen—, askorentzat jomugatzat hartu zuten. bere herrialdeko Erreformatzailea izateko. Bezak esan zuen: "Berquin bigarren Lutero izango zen, Frantzisko I.aren bigarren hautetsi bat

aurkitu izan balu". «Lutero baino okerragoa da», oihukatu zuten papistek.— *Ibid.*, b. 13, kap. 9. Beldurgarriagoa zen, hain zuzen ere, Frantziako erromanistek. Kartzelara sartu zuten hereje bezala, baina erregeak aske utzi zuen. Urteetan zehar borrokak jarraitu zuen. Frantziskok, Erromaren eta Erreformaren artean zalantzan, txandaka onartu eta mugatu zuen fraideen sutsu gogorra. Berquin hiru aldiz espetxeratu zuten aita santuaren agintariak, eta monarkak askatu zuen, zeinak, bere jeinua eta bere izaera noblezia mirestuta, hierarkiaren maltzurkeriari sakrifikatzeari uko egin zion.

Berquini behin eta berriz ohartarazi zioten Frantzian mehatxatzen zuen arriskuaz, eta borondatezko erbestean segurtasuna aurkitu zutenen urratsak jarraitzeko eskatu zuen. Erasmo lotsati eta denbora-zerbitzariak, bere bekaren distira guztiaz huts egin zuen bizitza eta ohorea egiaren menpe dituen handitasun moral horri, Berquini idatzi zion: «Eskatu enbaxadore gisa atzerriko herrialderen batera bidaltzeko; joan eta bidaiatu Alemaniara. Badakizu Beda eta bera bezalakoak... mila buruko munstroa da, alde guztietara pozoia jaurtitzen duena. Zure etsaiei legio izena ematen zaie. Zure kausa Jesu-Kristorena baino hobea balitz, ez zaituzte utziko, miserableki suntsitu zaituzten arte. Ez fidatu gehiegi erregearen babesaz. Dena den, *ez nazazu konprometitu* teologia fakultatearekin.»— *Ibid.*, b. 13, kap. 9.

Baina arriskuak loditzen joan ziren heinean, Berquinen gogoak indartsuagoak baino ez zituen egiten.

Erasmoren aholku politiko eta autozerbitzua hartzetik urrun, oraindik neurri ausartagoak erabaki zituen. Egiaren defentsan ez ezik, akatsari eraso egingo zion. Erromanikoek ezarri nahi zioten heresiaren kargua, errematxatuko zien. Bere

aurkaririk aktibo eta garratzenak Parisko Unibertsitate handiko teologia saileko doktore eta fraide jakintsuak ziren, hiriko zein nazioko eliz agintari goreneta bat. Doktore horien idatzietatik, Berquinek hamabi proposamen atera zituen publikoki "Bibliaren aurkakoak eta heretikoak" zirela deklaratu zituenak; eta erregeari dei egin zion eztabaidan epaile gisa jarduteko.

Monarkak, kontrako txapeldunen boterea eta zorrotasuna kontrastatzeko gogorik ez eta fraide harro hauen harrotasuna apaltzeko aukeraz poztu, erromatarrei beren kausa Bibliaren bidez defendatzeko eskatu zien. Arma horrek, ongi zekiten, ezer gutxi balioko zien; kartzela, tortura eta zutoina hobeto ulertzen zuten armak ziren. Orain mahaiak bueltatu ziren, eta Berquin murgiltzea espero zuten zulora erortzekotan ikusi zuten beren burua. Harrituta, haien inguruan begiratu zuten ihesbideren baten bila.

«Une hartan, kaleetako baten izkinan zegoen Ama Birjinaren irudi bat mutilatu zuten». Ilusio handia zegoen hirian. Jende mordoa hurbildu zen tokira, dolu eta haserre adierazpenekin. Erregea ere biziki hunkitu zen. Hona hemen fraideek onera atera zezaketen abantaila bat, eta azkar hobetu zuten. «Hauek Berquinen doktrinen fruituak dira», oihukatu zuten. «Guztia iraultzeko zorian dago —erlijioa, legeak, tronua bera— luterano konspirazio honen bidez.» — *Ibid.*, b. 13, kap. 9.

Berriz ere Berquin atzeman zuten. Erregeak Paristik alde egin zuen, eta, horrela, fraideek beren borondatea lantzeko libre utzi zuten. Erreformatzailea epaitu eta hiltzera kondenatu zuten, eta Frantziskok hura salbatzeko tartean sartu ez zedin, epaia eman zen egunean bertan bete zen. Eguerdian Berquin eramane zuten heriotzaren lekura. Jendetza ikaragarria bildu zen

gertakariaren lekuko izateko, eta asko izan ziren harriduraz eta beldurrez ikusi zutenak biktima Frantziako familia nobleen artean onena eta ausartena izan zela aukeratua. Harridurak, haserreak, mespretxuak eta gorroto latzak ilundu zituen jendetza goratu haren aurpegiak; baina aurpegi baten gainean ez zegoen itzalik. Martiriaren pentsamenduak zalaparta-eszena hartatik urrun zeuden; bere Jaunaren presentziaz bakarrik jabetu zen.

Ibiltzen zuen gurpil zoritxarra, bere jazarleen aurpegi zimurtuak, joango zen heriotza beldurgarria... hauei ez zien kasurik egin; Bizi dena eta hil zena, eta bizi dena sekulako, eta heriotzaren eta infernuko giltzak dituen, haren ondoan zegoen. Berquinen arpegiak zeruko argi eta bakeaz distiratsu zegoen. Jantzi ederrez jantzita zegoen, “belusezko kapa bat, satinazko eta damaskozko bikoitz bat eta urrezko mahuka” jantzita. — D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 2, kap. 16. Bere fedearen testigantza emateko zorian zegoen erregeen Erregearen eta lekukoaren unibertsoaren aurrean, eta ez zuen dolu-seinalerik bere poza ukatuko.

Prozesioa poliki-poliki jendez gainezka zegoen kaleetan barrena, jendeak harriduraz markatu zuen bere begirada eta jarreraren bake lainogabea eta garaipen alaia. «Tenplu batean eseri eta gauza santuetan gogoeta egiten duenaren antzekoa da», esan zuten. — Wylie, b. 13, kap. 9. Jokuan, Berquin ahalegindu zan herriari itz batzuk zuzentzen; baina fraideak, emaitzaren beldurrez, oihuka hasi ziren, eta soldaduak besoak talkatzera, eta haien zalapartak martiriaren ahotsa ito zuen. Horrela, 1529an, Paris kulturako literatur eta eliz agintari gorenak “1793ko populazioa hilzorian daudenen hitz sakratuak aldamioan itotzeko oinarrizko adibidea jarri zuen”. — *Ibid.*, b. 13, kap. 9.

Berquin ito zuten, eta bere gorputza sutan kisisa zegoen.

Bere heriotzaren berriek atsekabea eragin zien Erreformaren lagunei Frantzia osoan. Baina bere adibidea ez zen galdu. «Gu ere prest gaude», esan zuten egiaren lekukoek, «heriotzari alaitasunez topo egiteko, gure begiak etorriko den bizitzan jarritz». — D'Aubigne, *Calvinoren garaiko European Erreformaren historia* . , b. 2, kap. 16.

Meauxen jazarpenean, fede erreformako irakasleei predikatzeko lizentzia kendu zieten, eta beste eremu batzuetara joan ziren. Lefevrek denbora baten ondoren Alemaniarako bidea hartu zuen. Farel Frantziako ekialdeko jaioterrira itzuli zen, bere haurtzaroko etxean argia zabaltzeko. Jadanik Meauxen gertatzen ari zenaren berri jaso zen, eta beldurrik gabe irakasten zuen egiak entzuleak aurkitu zituen. Handik gutxira agintariak isilarazteko piztu ziren, eta hiritik erbesteratu zuten. Jendaurrean lan egin ezin zuen arren, lautadak eta herriak zeharkatu zituen, etxe pribatuetan eta belardi bakartietan irakasten, eta basoetan eta haitzulo harritsuaren artean aterpea aurkitu zuen haurtzaroan bere bizilekua izan zirenak. Jainkoak proba handiagoetarako prestatzen ari zen. "Aurrez ohartarazi ninduten Satanen gurutzeak, jazarpentak eta makinazioak ez dira falta izan", esan zuen; «Nik jasan nezakeen baino askoz ere gogorragoak dira; baña Jainkoa da ene Aita; Berak eman dit eta beti emango dit eskatzen dudan indarra.»—D'Aubigne, *XVI. mendeko Erreformaren Historia*, b. 12, kap. 9.

Egun apostolikoetan bezala, jazarpena "ebanjelioaren aurrerapenerako erori zen". Filipoarrei 1:12 . Paristik eta Meauxtik bultzatuta, «kanpoan barreiatuta zeudenak nonahi joan ziren hitza predikatzen». Eginak 8:4 . Eta horrela argiak Frantziako urruneko probintzia askotan sartu zuen.

Jainkoa oraindik langileak prestatzen ari zen bere kausa

zabaltzeko. Parisko eskoletako batean gazte gogoetatsu eta lasai bat zegoen, jada gogo indartsu eta sarkor baten lekukotasuna ematen zuena, eta bere bizitzaren errugabetasunagatik sutsu intelektualagatik eta debozio erlijiosoagatik baino nabarmenagoa. Bere jenioak eta aplikazioak laster egin zuen unibertsitateko harrotasuna, eta ziur zegoen John Calvino elizaren defendatzaile gaitasun eta ohoretsuenetako bat izango zela. Baina jainkozko argi izpi bat sartu zen Calvino itxita zegoen eskolastika eta sineskeriaren hormetan ere. Dotrina berrien berri ikara batekin entzun zuen, herejeek eman zuten sua merezi zutela ezer zalantzan jarri gabe. Hala ere, nahi gabe, heresiarekin aurrez aurre jarri eta erromatar teologiak irakaspen protestanteari aurre egiteko zuen boterea probatzera behartu zuten. Calvinoren lehengusu bat, erreformatzaileekin bat egina, Parisen zegoen. Bi senideak askotan elkartzen ziren eta elkarrekin eztabaidatzen zituzten kristautasuna asaldatzen zuten gaiez. "Munduan bi erlijio baino ez daude", esan zuen Olivetan protestanteak. «Erljioen klase bakarra gizakiak asmatutakoak dira, zeinetan gizakiak bere burua salbatzen baitu zeremonia eta obra onen bidez; bestea, Biblian ageri den erlijio bakarra da, eta gizakiari Jainkoaren doako graziatik soilik salbazioa bilatzen irakasten diona».

«Ez dut zure doktrina berrietako bat ere izango», esan zuen Calvinok; "Uste duzu akatsetan bizi izan naizela nire egun guztietan?" - Wylie, b. 13, kap. 7.

Baina pentsamenduak piztu zitzaizkion gogoan, nahieran erbesteratu ezin zituenak. Bere gelan bakarrik hausnartu zuen bere lehengusuaren hitzetan. Bekatuaren konbentzimendua lotu zitzaion; bere burua ikusi zuen, interzesorerik gabe, Juez santu eta zuzen baten aurrean. Santuen bitartekaritza, obra onak,

elizako zeremoniak, denak ziren bekatua barkatzeko ahalmenik. Betiko etsipenaren belztasuna besterik ez zuen ikusten haren aurrean. Alferrik elizako doktoreak ahalegindu ziren haren zorigaiztoa arintzen. Konfesioa, penitenzia, alferrik jotzen zuten; ezin zuten adiskidetu arima Jainkoarekin.

Borroka antzu horietan oraindik buru-belarri ari zela, Calvinok, egun batean plaza publikoetako bat bisitatzeko aukeraz, hereje baten erreketara ikusi zuen han. Harriduraz bete zen martiriaren aurpegian zegoen bakearen adierazpenak. Heriotza ikaragarri hartako torturen artean, eta elizaren gaitzespen izugarriagoaren pean, ikasle gazteak bere etsipen eta iluntasunarekin minez kontrajartzen zituen fedea eta ausardia agertu zituen, elizaren obedientzia zorrotzenez bizi zen bitartean. Bazekien Bibliaren gainean, herejeek beren fedea atsedean hartzen zutela. Hori aztertzea erabaki zuen, eta, ahal izanez gero, haien pozaren sekretua deskubritzea.

Biblian Kristo aurkitu zuen. «Aita, oihukatu zuen, bere sakrifizioak baretu du zure haserrea; Haren odolak garbitu ditu nire ezpurutasunak; Haren gurutzeak eramanez du nire madarikazioa; Haren heriotzak barkamena eman dit. Alferrikako ergelkeria asko asmatu genituen geuretzat, baina zuk zuzi baten antzera jarri didazu zure hitza nire aurrean, eta bihotza ukitu didazu, Jesusenak izan ezik beste merezimendu guztiak higuigarri izan ditzan.»—Martyn, liburukia. 3, kap. 13.

Calvino apaizgorako hezi zen. Amabi urte besterik ez zituenean eliza txiki bateko kapilautzarako izendatu zuten, eta burua moztuta zeukan gotzainak elizako kanonaren arabera. Ez zuen sagarapenik jaso, ez apaizaren betebeharrak bete, baina elizgizona egin zen, bere karguaren titulua beteta, eta horren ordainetan hobaria jasotzen zuen.

Orain, inoiz apaiz bihurtu ezin zela sentituz, zuzenbide ikasketetara jo zuen denbora batez, baina azkenean helburu hori alde batera utzi eta bere bizitza ebanjelioari eskaintzea erabaki zuen. Baina irakasle publiko izateko zalantzak izan zituen. Berez lotsatia zen, eta karguaren ardura pisutsuaren zentzuaz gainezka zegoen, eta oraindik ere ikasketetan aritzea nahi zuen. Bere adiskideen erregu zorrotzek, ordea, azkenean bere onarpena lortu zuten. "Zoragarria da", esan zuen, "hain jatorri apaleko bat hain duintasun handira igotzea." - Wylie, b. 13, kap. 9.

Isilik sartu zen Calvin bere lanean, eta bere hitzak lurra freskatzeko erortzen zen ihintza bezala ziren. Paristik alde egin zuen, eta orain probintzia-herri batean zegoen Margaret printzesaren babespean, zeinak, ebanjelioa maite zuelarik, bere dizipuluei babesa luzatu zien. Calvin gaztea zen oraindik, itxura leun eta itxuragabekoa. Bere lana euren etxeetako jendearekin hasi zen. Etxeko kideez inguratuta, Biblia irakurri eta salbazioaren egiak ireki zituen. Mezua entzun zutenek berri ona eraman zuten beste batzuei, eta laster maisua hiritik haratago igaro zen kanpoaldeko hiri eta herrixkaetara. Bai gaztelurako bai txabolarako sarrera aurkitu zuen, eta aurrera egin zuen, egiaren lekuko beldurgabeak emango zituzten elizen oinarriak ezarriz.

Hilabete batzuk eta berriro Parisen izan zen. Ezohiko asaldura zegoen gizon jakintsu eta jakintsuen zirkuluan. Antzinako hizkuntzen azterketak gizakiak Bibliara eraman zituen, eta haren egiak bihotza ukitu gabe zeuden askok gogotsu eztabaidatzen ari ziren eta baita erromanismoaren txapeldunei borroka ematen. Calvinok, eztabaida teologikoaren alorretan borrokalari trebea izan arren, eskola-ikasle zaratatsu horiena baino misio handiagoa zuen betetzeko. Gizonen gogoak nahasi

ziren, eta orai zen egia zabaltzeko. Unibertsitateetako aretoak eztabaida teologikoaren zalapartaz beteta zeuden bitartean, Calvino etxez etxe bidea egiten ari zen, Biblia jendeari irekitzen eta haiei Kristo eta hura gurutziltzatuaz hitz egiten.

Jainkoaren probidentzian, Parisek ebanjelioa onartzeko beste gonbidapen bat jasoko zuen. Lefevre eta Farel en deia baztertua izan zen, baina berriro ere hiriburu handi hartan klase guztiek entzun behar zuten mezua. Erregeak, gogoeta politikoak eraginda, oraindik ez zuen Erromaren alde guztiz bat egin Erreformaren aurka. Margaretek protestantismoak Frantzian garaile izango zuen itxaropenari eutsi zion oraindik. Fede erreformatua Parisen predikatu behar zela erabaki zuen. Erregea ez zegoen bitartean, ministro protestante bati hiriko elizetan predikatzeko agindu zuen. Hau aita santuko agintariek debekatuta, printzesak jauregia ireki zuen. Etxebizitza bat atondu zen kapera gisa, eta iragartzen zen egunero, ordu zehatz batean, sermoia egingo zela, eta maila eta geltoki guztietako jendea bertaratzerako gonbidatzen zutela. Jendetza hurbildu zen elizkizunera. Kapera ez ezik, aurreko ganbarak eta aretoak beteta zeuden. Milaka biltzen ziren egunero: nobleak, estadistak, abokatuak, merkatariak eta artisauak. Erregeak, batzarrak debekatu beharrean, Parisko bi eliza irekitzeko agindua eman zuen. Inoiz ez zuen hiria Jainkoaren hitzak hain hunkitu. Zeruko bizi-espiritua jendearen gainean arnastu omen zen. Tenperentzia, garbitasuna, ordena eta industria mozkeriaren, lizentzien, liskar eta alferkeriaren lekua hartzen ari ziren.

Baina hierarkia ez zegoen alferrik. Erregeak oraindik uko egin zion predikua geldiarazteko oztopatzeari, eta herriarengana jo zuten. Ez zen biderik libratu jendetza ezjakin eta sineskeriaren beldurrak, aurreiritziak eta fanatismoa

kitzikatzeko. Bere irakasle faltsuei itsu-itsuan amore emanaz, Parisek, antzinako Jerusalemek bezala, ez zekien bere bisitaren ordua, ezta bere bakeari zegozkion gauzak ere. Bi urtez Jainkoaren hitza predikatu zen hiriburuan; baina, ebanjelioa onartu zutenak asko baziren ere, jendearen gehiengoak baztertu egin zuen. Frantziskok tolerantzia erakustaldia egin zuen, bere helburu propioak betetzeko soilik, eta papistek lortu zuten nagusitasuna berreskuratzea. Berriz ere elizak itxi ziren, eta zuloa ezarri zen.

Calvino oraindik Parisen zegoen, ikasketaz, meditazioz eta otoitzez bere etorkizuneko lanetarako prestatzen eta argia zabaltzen jarraituz. Azkenean, ordea, susmoa lotu zitzaion. Agintariak sutara eramatea erabaki zuten. Bere burua babestuta zegoela ikusita, ez zuen arriskurik pentsatu, lagunak bere gelara ziztu bizian etorri zirenean ofizialak atxilotzera zihoazela. Une horretan kolpe ozen bat entzun zen kanpoko sarreran. Ez zegoen momenturik galtzeko. Bere lagun batzuek atean atxilotu zituzten ofizialak, beste batzuek, berriz, erreformatzaileari leiho batetik jaisten lagundu zioten, eta azkar egin zuen hiriaren kanpoaldera. Erreformaren laguna zen langile baten txabolan aterpea aurkitu zuen, bere ostalariaren jantziekin mozorrotu eta, aitzurra sorbalda hartuta, bidaiari ekin zion. Hegoalderantz bidaiatuz, berriro aurkitu zuen aterpea Margareten domeinuetan. (Ikus D'Aubigne, *History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin*, b. 2, ch. 30.) Hemen hilabete batzuez egon zen, lagun boteretsuen babespean, eta lehen bezala ikasketetan aritu zen. Baina bere bihotza Frantziaren ebanjelizazioan jarria zegoen, eta ezin izan zuen luzaroan egon inaktibo. Ekaitza zertxobait baretu bezain laster, Poitiersen lan-esparru berri bat bilatu zuen, non unibertsitatea zegoen, eta non jada iritzi berriek faborea aurkitu

zuten. Klase guztietako pertsonak pozik entzuten zuten ebanjelioa. Ez zegoen predikazio publikorik, baina magistratu nagusiaren etxean, bere ostatueta eta batzuetan lorategi publiko batean, Calvinok betiko bizitzako hitzak irekitzen zizkion entzun nahi zutenei. Denboraren buruan, entzuleen kopurua handitu ahala, seguruagoa zela uste zen hiritik kanpo biltzea. Arroila sakon eta estu baten alboan dagoen koba bat aukeratu zen elkartzeko leku gisa, zuhaitzek eta harkaitzek gainezka egiten zuten isolamendua oraindik ere osatuago zuten. Konpainia txikiek, hiritik bide ezberdinetatik irtenda, honaino bidea aurkitu zuten. Erretiratutako leku honetan Biblia ozen irakurri eta azaldu zen. Hemen Jaunaren Afaria ospatu zuten lehen aldiz Frantziako protestanteek. Eliza txiki honetatik hainbat ebanjelista leial bidali ziren.

Beste behin Calvino Parisera itzuli zen. Frantziak nazio gisa Erreforma onartuko zuen itxaropenari ere ezin zion utzi oraindik. Baina laneko ia ate guztiak itxita aurkitu zituen. Ebanjelioa irakastea sutorrerako bide zuzena hartzea zen, eta azkenean Alemaniara joatea erabaki zuen. Ozta-ozta Frantziatik irten zen protestanteen gainean ekaitz batek lehertu zuenean, eta, geratuz gero, hondamen orokorrean sartu beharko zuen.

Frantziako Erreformatzaileek, beren herrialdea Alemania eta Suitzaren erritmoa jarraitzen ikusteko irrikaz, Erromako sineskeriaren aurka kolpe ausarta ematea erabaki zuten, nazio osoa piztu behar zuena. Ondorioz, meza erasotzen zuten kartelak gau batean jarri zituzten Frantzia osoan. Erreforma aurreratu beharrean, mugimendu sutu baina gaizki epaitu honek hondamena ekarri zuen, ez bakarrik bere hedatzaileei, baita Frantzia osoko fede erreformatuaren lagunei ere. Aspaldi nahi zutena eman zien erromanistei: herejeak erabat suntsitzea

eskatzeko aitzakia, tronuaren egonkortasunerako eta nazioaren bakerako arriskutsuak ziren asaldatzaile gisa.

Esku ezkuturen baten bidez —lagun indiskretuena edo etsai zintzoa ez zen sekula ezagutzen— karteletako bat erregearen ganbera pribatuko atean itsatsita zegoen. Monarka beldurrez bete zen. Artikulu honetan, adinen gurtza jaso zuten sineskeriak eskurik gabeko eskuz erasotzen ziren. Eta erregearen aurrean esaera arrunt eta harrigarri hauek oztopatzeko ausardirik gabeko ausardiak erregearen haserrea piztu zuen. Bere harriduraz, denbora pixka bat ikaratuta eta hitzik gabe gelditu zen. Orduan, bere amorruek hitz ikaragarrietan aurkitu zuen ahotan: «Lutheresiaz susmatzen diren guztiak har ditzatela bereizketarik gabe. Denak suntsituko ditut.— *Ibid.*, b. 4, kap. 10. Dadoa bota zen. Erregeak erabaki zuen bere burua erabat Erromaren alde botatzea.

Parisko luterano oro atxilotzeko neurriak berehala hartu ziren. Artisau pobre bat, fede erreformatuaren jarraitzailea, fededunei beren batzar sekretuetara deitzera ohitua zegoena, atzeman zuten eta, berehalako heriotzaren mehatxua jokoan zegoela, aita santuaren mandataria guztien etxera eramateko agindu zioten. protestantea hirian. Izututa uzkurtu zen oinarri-proposamenetik, baina azkenean suaren beldurra nagusitu zen, eta bere anaien traizio bihurtzea onartu zuen. Ostalariaren aurretik, eta apaiz, intsentsu-eramaile, fraide eta soldaduz inguraturik, Morin, errege detektibea, traidorearekin, poliki eta isilean igaro zen hiriko kaleetatik. Manifestazioa "sakramentu santuaren" omenez izan zen, manifestariak mezan jarritako irainagatik barkazio ekintza bat. Baina lehiaketa honen azpian helburu hilgarri bat ezkututzen zen. Luterano baten etxearen parean iristean, traizionatzaileak seinale bat egin zuen,

baina ez zen hitzik esan. Prozesioa gelditu zen, etxean sartu zen, familia arrastaka eta kateatuta, eta konpainia ikaragarria aurrera joan zen biktima berrien bila. «Ez zuten etxerik, handi edo txiki, barkatu, Parisko Unibertsitateko kolegioak ere ez... Morinek hiri guztia dardar egin zuen. Izuaren erreinua izan zen.»— *Ibid.*, b. 4, kap. 10.

Biktimak tortura krudelekin hil zituzten, bereziki agintzen zen sua jaistea haien agonia luzatzeko. Baina konkistatzaile gisa hil ziren. Haien konstantzia astindu gabe zegoen, haien bakea lainotu gabe. Beren jazarleek, beren irmotasun malgu ezina mugitzeko indarrrik gabe, garaituak sentitu ziren. «Aldamioak Parisko auzo guztietan banatu ziren, eta erreketak segidan joan ziren egunetan, exekuzioak zabalduz heresiaren izua zabaltzea zen asmoa. Abantaila, ordea, azkenean, ebanjelioarekin geratu zen. Paris guztiak gai izan zen iritzi berriek zer nolako gizonak sor zitezkeen ikusteko. Ez zegoen martiri-pila bezalako pulpitorik. Gizon horien aurpegiak argitzen zituen poz bareak... exekuzio lekura igarotzean, haien heroismoak su mingotsen artean zeudenean, zaurien barkamen apala, haserrea bihurtu zuten, kasu gutxi batzuetan. errukia, eta gorrotoa maitasuna bihurtu, eta elokuentzia erresistentearekin erregutu zuen ebanjelioaren alde.»— Wylie, b. 13, kap. 20.

Apaizek, herriaren haserrea bere garaian mantentzeko gogoz, protestanteen aurkako salaketarik ikaragarrienak zabaldu zituzten. Katolikoak sarraskitzeko, gobernua iraultzeko eta erregea hiltzeko planak egitea leporatu zieten. Alegazioen aldeko frogaren itzalik ezin izan da aurkeztu. Hala ere, gaizkiaren profetia hauek bete behar zuten; oso bestelako egoeratan, ordea, eta kontrako izaera duten kausetatik. Katolikoek protestante errugabeei eragindako krudelkeriak

ordainaren pisuan pilatu ziren, eta mendeen buruan, erregeari, bere gobernuari eta bere menpekoei aurreikusten zuten zoritxarra eragin zuten; baina infidelek eta papistek beraiek ekarri zuten. Ez zen protestantismoaren ezarpena, zapaltzea baizik, hirurehun urte beranduago, Frantziaren gain hondamendi latz horiek ekarriko zituena.

Susmoa, mesfidantza eta izua gaur egun gizarteko klase guztietan zabaldu zen. Alarma orokorraren erdian ikusi zen luteranoaren irakaspentak hezkuntzaren, eraginaren eta izaera bikaintasunaren alde gorengoen zeuden gizonen buruan nolako eragina izan zuen. Konfiantza eta ohore postuak hutsik geratu ziren bat-batean. Artisauak, inprimagailuak, jakintsuak, unibertsitateetako irakasleak, egileak eta baita gortesoak ere desagertu ziren. Ehunkaek ihes egin zuten Paristik, beren jaioterritik erbesteratu autonomoek, kasu askotan, fede erreformatuaren alde egiten zutelako lehen agerraldia emanaz. Papistek txundituta begiratzen zieten haien artean onartutako hereje susmagarriez pentsatzean. Haien amorrua beren esku zeuden biktima xumeen anitzengan xahutu zen. Kartzelak jendez gainezka zeuden, eta airea bera ilundua zirudien ebanjelioaren aitorleentzat piztutako pilo erreen kez ilundua.

Frantzisko I.a XVI. mendearen hasiera markatu zuen ikaskuntzaren berpizterako mugimendu handiaren buruzagi izateaz harrotu zen. Gustura zegoen bere gortean herrialde guztietako letra-gizonak biltzea. Ikasteko zaletasunari eta fraideen ezjakintasunari eta sineskeriarekiko mespretxuari zor zitzaion, neurri batean bederen, erreformari eman zitzaion tolerantzia-maila. Baina, heresia ezabatzeko gogoz inspiratuta, ikaskuntzaren zaindari honek ediktu bat egin zuen Frantzia osoan inprimaketa ezabatuta dagoela! Frantzisko I.ak kultura

intelektuala erlijio intolerantziaren eta jazarpenaren aurkako babesa ez dela erakusten duen adibide askoren artean aurkezten du.

Frantziak zeremonia solemne eta publiko baten bidez protestantismoaren suntsipenarekin erabat konprometituko zen. Apaizek eskatzen zuten mezaren gaitzespenean Zeru Handiari eskainitako afronta odolez barka zedila, eta erregeak, bere herriaren alde, publikoki eman zezala bere zigorra lan ikaragarriari.

1535eko urtarrilaren 21a, zeremonial ikaragarrirako finkatu zen. Nazio osoaren beldur sineskeria eta gorroto potoloak piztu ziren. Parisen gainezka zegoen bere kaleak inguratzen zituen jendetzaz. Eguna kalejira zabal eta ikaragarri batek eman behar zion hasiera. "Martxaren lerroko etxeak doluzko estalkiekin zintzilik zeuden, eta aldareak altxatzen ziren tarteka". Ate bakoitzaren aurretik zuzi bat zegoen "sakramentu santuaren" omenez. Eguna argitu baino lehen prozesioa osatu zen erregearen jauregian. «Hainbat parroketako pankartak eta gurutzeak etorri ziren aurrena; segidan agertu ziren herritarrak, bi eta bi oinez, eta zuziak zeramatzen». Lau fraide ordenak jarraitu zituzten, bakoitza bere soineko bereziarekin. Ondoren, erlikia ospetsuen bilduma zabala etorri zen. Hauen atzetik ibiltzen ziren eliz jauntxoak beren soineko morea eta gorrixka eta apaingarri bitxiekin, sorta eder eta distiratsu batekin.

«Parisko apezpikuak eraman zuen ostalaria baldakin bikain baten azpian, ... odoleko lau printzek lagunduta. Ostalariak erregea ibili ondoren. Egun hartan Frantzisko I.ak ez zuen koroarik, ez estatuko soinekorik. «Burua estalirik gabe, begiak lurrera botata eta eskuan zinta argiztatua» zuela, Frantziako erregea «penitentearen izaeran» agertu zen.— *Ibid.*,

b. 13, kap. 21. Aldare guztietan makurtzen zen umiliazioan, ez bere arima zikintzen zuten bizioengatik, ez eskuak zikintzen zituen odol inozenteagatik, baizik meza kondenatzen ausartu ziren bere menekoen pekatu hilgarriagatik. Haren atzetik etorri ziren erregina eta estatuko agintariak, bi eta bi oinez ere, bakoitza zuzi bat piztuta.

Eguneko elizkizunen baitan, monarkak berak erresumako goi karguei zuzentzen zien gotzainaren jauregiko areto handian. Aurpegi triste batekin agertu zen haien aurrean, eta elokuentzia hunkigarritz hitzez, nazioaren gainera etorritako «krimena, biraoa, atsekabearen eta desohorearen eguna» negar egin zuen. Eta subjektu leial guztiei dei egin zien Frantzia hondamenarekin mehatxatzen zuen heresia izurria desagertzen laguntzeko. «Egia da, jauna, zure erregea naizen heinean», esan zuen, «neure gorputz-adarretako bat ustelkeria higuigarri honekin orbanduta edo kutsatuta dagoela jakingo banu, mozteko emango nizuke. Eta, gainera, nire seme-alaba bat orregatik kutsatua ikusten banu, ez nuke barkatuko. Neuk entregatuko nuke, eta Jainkoari sakrifikatuko nioke». Malkoek ito zuten bere hitza, eta batzar osoak negar egin zuen, bat-batean oihukatuz: «Erljio katolikoagatik bizi eta hilko gara!»— D'Aubigne, *Calvinoren garaiko European Erreformaren Historia*, b. 4, kap. 12.

Ikaragarria bihurtu zen egiaren argia baztertu zuen herriaren iluntasuna. «Salbazioa ekartzen duen» grazia agertu zen; baina Frantzia, bere boterea eta santutasuna ikusi ondoren, milaka bere edertasun jainkotiarrek erakarri ondoren, hiriak eta herrixkak bere distira argiztatu ondoren, alde egin zuen, argia baino iluntasuna aukeratuz. Haiengandik jarri zuten zeruko oparia eskaini zitzaizenean. Gaizkiari ongi deitu zioten, eta ongiari gaiztoa, beren buruaren iruzur gogor baten biktima erori

arte. Orain, benetan Jainkoaren zerbitzua egiten ari zirela bere herria jazartzean sinesten bazuten ere, haien zintzotasunak ez zituen errugabe bihurtu. Engainutik salbatuko lituzkeen argia, beren arimak odolez zikindutik, nahita baztertu zuten.

Heresia desagerrarazteko zin solemne bat egin zen katedral handian, non, ia hiru mende geroago, Arrazoiaren Jainkosa tronuan jarri behar zuen Jainko bizia ahaztu zuen nazio batek. Berriz ere prozesioa sortu zen, eta Frantziako ordezkariak zin egin zuten lanari ekin zioten. "Distantzia laburrean aldordioak altxatu ziren, zeinetan zenbait kristau protestante bizirik erre behar zituzten, eta erregea hurbiltzen zen unean fagoteak piztea eta prozesioa gelditzea erabaki zen exekuzioaren lekuko izateko". Wylie, b. 13, kap. 21. Lekuko hauek Kristogatik jasandako torturen xehetasunak lazgarriegiak dira errezitatzeko; baina biktimen aldetik ez zen inolako zalantzarik izan. Erreklamatzeko eskatu ziotenean, batek erantzun zuen: «Lehen profetek eta apostoluek lehen predikatu zutenean eta santu talde guztiek sinesten zutenean baino ez dut sinesten. Nire fedeak Jainkoarengan konfiantza du, infernuko botere guztiei aurre egingo diena.»—D'Aubigne, *Calvinoren garaiko European Erreformaren Historia*, b. 4, kap. 12.

Behin eta berriro prozesioa tortura lekuetan gelditzen zen. Errege jauregira abiapuntura iristean, jendetza sakabanatu egin zen, eta erregea eta prelatak alde egin zuten, eguneko jardunarekin oso pozik eta beren burua zorionduz, orain hasitako lanak heresia erabat suntsitzeraino jarraituko zutelako.

Frantziak baztertu zuen bakearen ebanjelioa oso seguru errotik aterako zen, eta ondorio ikaragarriak izango ziren. 1793ko urtarrilak 21ean, berrehun eta berrogeita hemezortzi urtera Frantzia erreformatzaileen jazarpenarekin guztiz

konprometitu zen egunetik bertatik, beste prozesio bat, oso bestelako xedearekin, igaro zen Parisko kaleetatik. «Berriz ere erregea zen figura nagusia; berriro zalaparta eta oihuak izan ziren; berriro ere biktima gehiagoren oihua entzun zen; berriz ere aldazio beltzak zeuden; eta berriz ere eguneko eszenak exekuzio izugarriek itxi zituzten; Luis XVI.a, bere kartzelari eta borroeroekin eskuz esku borrokan, arrastaka aurrera eramanez zuten blokeo, eta han indar nagusiz eutsi zioten aizkora erori zen arte, eta bere burua zatikatua aldazioaren gainean jaurti zuen. "—Wylie, b. 13, kap. 21. Erregea ere ez zen biktima bakarra; toki berean berrehun eta zortziehun gizaki hil ziren gillotinez Izuaren Erregealdiko egun odoltsuetan.

Erreformatik Biblia ireki bat aurkeztu zion munduari, Jainkoaren legearen aginduak zigilatu eta bere aldarrikapenak jendearen kontzientziak bultzatuz. Maitasun infinituak gizonei zeruko estatutuak eta printzipioak zabaldu zituzkien. Jainkoak esan zuen: «Gorde, beraz, eta egin itzazu; izan ere, hau da zure jakinduria eta zure adimena nazioen aitzinean, lege hauek guztiak entzungo baitituzte, eta esango baitute: Herri handi hau herri jakintsu eta ulerkorra da». Deuteronomioa 4:6 . Frantziak zeruko dohaina baztertu zuenean, anarkiaren eta hondamenaren hazia eragin zuen; eta kausa eta efektuaren ezinbesteko funtzionamenduak Iraultza eta Izuaren Erreina eragin zituen.

Kartelak piztutako jazarpena baino askoz lehenago, Farel ausart eta sutuak bere jaioterriak ihes egitera behartuta zegoen. Suitzara konpondu zen, eta bere lanaren bidez, Zwingliren lana lagunduz, eskala Erreformaren alde egiten lagundu zuen. Bere azken urteak hemen igaroko ziren, baina Frantziako erreformaren eragin erabakigarria izaten jarraitu zuen. Bere erbesteko lehen urteetan, bere esfortzuak bere jaioterrian ebanjelioa zabaltzera

zuzendu ziren bereziki. Denbora dezente eman zuen bere herrikideen artean predikatzen mugatik gertu, non zaintza nekaezinez gatazkari begira eta bere animo eta aholku hitzez lagunduta. Beste erbesteratu batzuen laguntzarekin, Alemaniako Erreformatzaileen idatziak frantses hizkuntzara itzuli ziren eta, frantsesezko Bibliarekin batera, kantitate handietan inprimatu ziren. Kolporteurek lan horiek asko saltzen zituzten Frantzian. Prezio baxuan hornitzen zitzaizkien kolportoreei, eta horrela, lanaren irabaziek jarraitu ahal izan zuten.

Farel Suitzan hasi zen bere lanean eskola-maisu itxura xumean. Parrokia bakartu bat konpontzen, umeen irakaskuntzan aritu zen. Ikaskuntzaren ohiko adarrez gain, zuhurtziaz sartu zituen Bibliaren egiak, umeen bitartez gurasoengana iristeko asmoz. Bazeuden batzuk sinetsi zutenak, baina apaizak hurbildu ziren lana gelditzeko, eta baserritar sineskeriak kontra egiteko piztu ziren. «Hori ezin da izan Kristoren ebanjelioa», eskatu zuen apaizak, «hori predikatzeak ez du bakea ekartzen, gerra baizik» (Wylie, b. 14, kap. 3. Lenengo diszipuluak bezela, erri batean jazarri zanean beste batera iges egin zuen. Herriz herri, hiriz hiri joaten zen, oinez bidaiatuz, gosea, hotza eta nekea jasanez, eta nonahi bere bizitzako arriskuan. Merkatuetan, elizetan, batzuetan katedraletako pulpituetan predikatzen zuen. Batzuetan eliza entzulez hutsik aurkitzen zuen; batzuetan bere predikua oihu eta burlaz eteten zen; berriro bortizki atera zuten pulpitotik. Behin baino gehiagotan kolpatu eta ia hiltzera jo zuen erdeiak. Hala ere aurrera egin zuen. Askotan uxatzen bazuen ere, etengabeko irmotasunez itzuli zen erasora; eta, bata bestearen atzetik, ikusi zituen Aita Santuaren gotorleku izan ziren herriak eta hiriak, ebanjelioari ateak zabaltzen.

Lehen lan egin zuen parrokia txikiak laster onartu zuen

fede erreformatua. Morat eta Neuchatel hiriek ere erromatar errituei uko egin eta irudi idolatroak kendu zituzten beren elizetatik.

Farelek aspaldidanik nahi zuen Genevan estandar protestantea landatzea. Hiri hau irabaziko balu, Erreformaren zentro bat izango litzateke Frantzian, Suitzan eta Italian. Helburu hori aurrean zuela, bere lanetan jarraitu zuen inguruko hiri eta herrixka asko irabazi arte. Gero lagun bakar batekin Genevan sartu zen. Baina bi sermoi baino ez zizkion predikatzeko baimena eman. Apaizak, alferrik ahalegindu ziren agintari zibilek haren gaitzespena ziurtatzeko, eliz-kontseilu batera deitu zuten, eta bertara hurbildu ziren armak jantzien azpian ezkutatuta, bizia kentzeko erabakia. Aretoaren kanpoaldean, jendetza amorratu bat, makilekin eta ezpatekin, bere heriotza ziurtatzeko kontseilutik ihes egitea lortuko balu. Magistratuen eta indar armatu baten presentziak, ordea, salbatu zuen. Hurrengo goizean goiz, bere lagunarekin, aintzira zeharkatu zuten segurtasun leku batera. Horrela amaitu zen Geneva ebanjelizatzeko lehen ahalegina.

Hurrengo epaiketarako tresna apal bat aukeratu zen: gizon gaztea, hain itxura apal ezen erreformaren lagun ohiek ere hotz tratatzen baitzuten. Baina zer egin zezakeen halako batek Farel baztertua izan zen tokian? Nola jasan lezake ausardia eta esperientzia gutxiko batek indartsu eta ausartenak ihes egitera behartuta egondako ekaiari? "Ez indarrez, ez indarraz, baizik eta nire Espirituaz, dio Jaunak". Zakarias 4:6 . «Jainkoak aukeratu ditu munduko gauza ahulak ahaltzuak nahasteko». «Jainkoaren ergelkeria gizonak baino jakintsuagoa baita; eta Jainkoaren ahulezia gizonak baino indartsuagoa da». 1 Korintoarrei 1:27, 25 .

Froment eskola-maisu gisa hasi zen lanean. Eskolan hurrei irakasten zizkien egiak euren etxeetan errepikatzen zituzten. Handik gutxira gurasoak etorri ziren Biblia entzutera, eskola-gela entzule adiz bete zen arte. Itun Berriak eta liburuak libreki banatu ziren, eta doktrina berriak entzutera ausartzen ez ziren askorengana iritsi ziren. Denbora baten buruan langile hau ere ihes egitera behartua izan zen; baina irakatsi zituen egiak herriaren gogoan hartu zuten. Erreforma landatuta zegoen, eta indartzen eta hedatzen jarraitu zuen. Predikariak itzuli ziren, eta beren lanaren bidez gurtza protestantea ezarri zen azkenean Genevan. Hiriak Erreformatarako aldarrikapena zuen jada Calvinok, hainbat ibilaldi eta gorabeheraren ostean, bere ateetan sartu zenean. Bere jaioterrira egindako azken bisitatik bueltan, Basilearako bidean zegoen, Karlos V.aren armadek okupatutako bide zuzena aurkituz, Genevatik zeharkako bidetik hartzera behartuta egon zenean.

Bisita honetan Farelek Jainkoaren eskua ezagutu zuen. Genevak fede erreformatua onartu bazuen ere, lan handi bat geratzen zen hemen egiteko. Ez dira komunitate gisa, gizabanako gisa, gizakiak Jainkoarengana bihurtzen direnak; birsorkuntza-lana bihotzean eta kontzientzian egin behar da Espiritu Santuaren indarraz, ez kontzilioen dekretuez. Genevako herriak Erromaren agintea baztertu zuen bitartean, ez zeuden hain prest haren agintepean loratu ziren bizioei uko egiteko. Ebanjelioaren printzipio garbiak hemen ezartzea eta herri hau Probidentziak deitzen zien kargua duin betetzeko prestatzea ez ziren zeregin arinak.

Farel ziur zegoen Calvinorengan aurkitu zuela lan honetan bere buruarekin bat egin zezakeen bat. Jainkoaren izenean ebanjelista gazteari hemen geratzeko eta lan egiteko agindu zion. Calvinek atzera egin zuen alarमतuta. Lotsatia eta

bakezalea, genetarren izpiritu ausart, independente eta are bortitzarekin kontaktuan utzi zuen. Osasunaren ahultasunak, ikasketa-ohiturarekin batera, erretiroa bilatzera eramán zuten. Bere lumaz erreformaren kausa hobekien zerbitzatu zezakeela usterik, ikasketetarako erretiro lasai bat bilatu nahi izan zuen, eta han, prentsaren bidez, elizak irakatsi eta eraiki. Baina Faren gomendio solemnea Zeruko deia bezala heldu zitzaion, eta ez zen ausartu uko egiten. Iruditu zitzaion, esan zuen, «Jainkoaren eskua zerutik hedatuta zegoela, heldu zuela, eta ezinbestean finkatu zuela hain pazientziarik gabe utzi nahi zuen tokian» (D'Aubigne, *History of the History*) . *Erreforma European Calvinoren garaian*, b. 9, kap. 17.

Garai honetan arrisku handiak inguratu ziren protestanteen kausa. Aita Santuaren anatemek trumoi egin zuten Genevaren aurka, eta nazio boteretsuek suntsipenarekin mehatxatu zuten. Nola egin zion aurre hiri txiki honek hainbestetan erregeak eta enperadoreak men egitera behartu zituen hierarkia boteretsuari? Nola egon liteke munduko konkistatzaile handien armaden aurka?

Kristautasunean zehar, protestantismoa etsai ikaragarriek mehatxatu zuten. Erreformaren iraganeko lehen garaipenak, Erromak indar berriak deitu zituen, bere suntsipena lortzeko asmoz. Garai honetan sortu zen jesuiten ordena, aita santuaren txapeldun guztien artean krudelena, eskrupulurik gabekoa eta boteretsuena. Lurreko loturetatik eta giza interesetatik moztuta, afektu naturalaren aldarrikapenei hilda, arrazoia eta kontzientzia guztiz isilduta, ez zuten ezagutzen araurik, ez loturarik, beren ordenarena baizik, eta boterea zabaltzea beste betebeharririk. (Ikus Eranskina .) Kristoren ebanjelioak ahalbidetu zien bere atxikitzailleak arriskuari aurre egin eta sufrimendua jasateko,

hotzak, goseak, nekeak eta pobreziak ezin izan gabe, egiaren banderari eusteko arrakala, ziega eta zutoinaren aurrean. Indar horiei aurre egiteko, jesuitismoak bere jarraitzaileei arriskuak jasateko aukera ematen zien fanatismoa bultzatu zuen, eta egiaren botereari engainurako arma guztiei aurka egiteko. Ez zegoen haiek egiteko delitu handiegia, ez iruzurrik funtsik praktikatzeko, ez mozorrotzeko zailaegia. Betiko pobrezia eta umiltasuna zin eginda, aberastasuna eta boterea ziurtatzea zen, protestantismoa suntsitzeari eta aita santuaren nagusitasuna berrezartzeari eskainitako helburua.

Beren ordenako kide gisa agertzean, santutasun-jantzia zeramatzen, kartzelak eta ospitaleak bisitatzen, gaixoak eta pobreak zerbitzatzen, munduari uko egin ziola aitortzen zuten eta Jesusen izen sakratua zeramaten, zeina ongi egiten ibiltzen zena. Baina errugabeko kanpoalde horren azpian helburu kriminal eta hilgarrienak ezkutatzen ziren askotan. Ordenaren oinarrizko printzipioa zen helburuak bitartekoak justifikatzen zituela. Kode honen arabera, gezurra, lapurreta, perjurioa, hilketa, barkagarriak ez ezik, txalogarriak ziren, elizaren interesak betetzen zituztenean. Hainbat mozorropean jesuitak estatuko bulegoetan sartu ziren, erregeen kontseilari izatera igoz eta nazioen politika moldatzen. Zerbitzari bihurtu ziren beren nagusien espia gisa jarduteko. Printze eta nobleen semeentzako kolegioak eta herri xeheentzako eskolak ezarri zituzten; eta guraso protestanteen seme-alabak erritu popistak betetzera eramane zituzten. Erromatar gurtzaren kanpo-potekeria eta erakustaldi guztiak gogoa nahasteko eta irudimena liluratzeko eta liluratzeko ekarri zuten, eta horrela gurasoek neke egin eta odoldu zuten askatasuna saldu zuten semeek. Jesuitak azkar hedatu ziren Europan, eta joan ziren tokira, aita santuaren

berpizkundera gertatu zen. Haiei botere handiagoa emateko, inkisizioa berrezartzeko bula bat atera zen. (Ikus eranskina .) Herrialde katolikoetan ere aintzat hartzen zuten nazka orokorra izan arren, auzitegi ikaragarri hau berriro ezarri zuten agintari papistek, eta ankerkeriak ere bai. Egunaren argia jasateko izugarriak errepikatu ziren bere ziega sekretuetan. Herrialde askotan, milaka eta milaka nazioko loreak, garbienak eta nobleenak, intelektualenak eta hezituenak, artzain jainkozaleak eta debotoak, herritar langile eta abertzaleak, jakintsu bikainak, talentu handiko artistak, artisau trebeak, hil edo behartu zituzten. beste lurralde batzuetara ihes egiteko.

Halakoak ziren Erromak Erreformaren argia itzaltzeko, Biblia gizonengandik kentzeko eta Aro Iluneko ezjakintasuna eta sineskeria berreskuratzeko erabili zituen bitartekoak. Baina Jainkoaren bedeinkapenaren eta Luteroren ondorengo altxatu zituen gizon noble horien lanaren pean, protestantismoa ez zen irauli. Printzeen faboreari edo armei ez zitzaien bere indarra zor. Herrialde txikienak, nazio xume eta boteretsuenak, bere gotorleku bihurtu ziren. Geneva txikia zen bere suntsipena asmatzen ari ziren etsai ahaltsuen erdian; holandia zen iparraldeko itsasoaren ondoan zegoen bere hondartzetan, Espainiaren tiraniaren aurka borrokan, orduan erresumarik handiena eta oparoena; Suedia latz eta antzua izan zen, Erreformarentzat garaipenak lortu zituena.

Ia hogeita hamar urtez Calvinok Genevan lan egin zuen, lehenik eta behin Bibliaren moralari atxikitako eliza bat ezartzeko, eta gero Europa osoan Erreformaren aurrerapenerako. Buruzagi publiko gisa zuen jokabidea ez zen akatsik gabekoa izan, ezta bere doktrinak akatsik gabekoak ere. Baina funtsezkoa izan zen bere garaiari garrantzi berezia zuten egiak iragartzeko,

protestantismoaren printzipioei eusteko aita santuaren itzulera bizkorren aurka, eta eliza erreformatuetan bizitzaren soiltasuna eta garbitasuna sustatzeko, harrotasunaren eta harrotasunaren ordez. Erromatar irakaspenaren arabera bultzatutako ustelkeria.

Genevatik argitalpenak eta irakasleak atera ziren doktrina erreformatuak zabaltzera. Ordura arte lurralde guztietako jazarriek instrukzioa, aholkua eta animoa bilatu zuten. Calvino hiria Mendebaldeko Europa osoko ehizatutako erreformatzaileen aterpe bihurtu zen. Mendez mende iraun zuten ekaitz izugarrietatik ihesi, Genevako ateetara iritsi ziren iheslariak. Goseak, zaurituak, etxerik eta seniderik gabeak, harrera beroa eta samur artatuak izan ziren; eta etxea aurkiturik emen, bedeinkatu zuten beren trebeziaz, beren jakintzaz, eta pietateaz adopzioko hiria. Hemen aterpea bilatzen zuten asko beren herrialdeetara itzuli ziren Erromako tiraniari aurre egiteko. John Knox, Eskoziar Erreformatzaile ausartak, ez gutxi ingeles puritanoak, Holandako eta Espainiako protestanteak eta Frantziako hugonotek eraman zuten Genevatik egiaren zuzia beren sorterrietako iluntasuna argitzeko.

13. kapitulua — Herbehereak eta Eskandinavia

Herbehereetan, aita santuaren tirania oso goiz deitu zuen protesta irmoa. Luteroren garaia baino zazpiehun urte lehenago Erromako Pontifizea bi apezpikuk beldurrik gabe salatu zuten, Erromara enbaxada batera bidalita, “egoitza santuaren” benetako izaera ezagutu baitzuten: Jainkoak “bere erregina eta ezkontidea egin du, eliza, bere familiarentzako hornidura noble eta betikoa, ez iluntzen ez usteltzen ez den dote batekin, eta betiko koroa eta zetroa eman zion; ... lapurren atzematea bezala mesede egiten dizun guztia. Jainkoaren tenpluan ezarri duzu zeure burua; artzainaren orde, otso bihurtu zara ardientzat; ... apezpiku gorena zarela sinetsaraziko zeniguke, baina tirano baten moduan jokatu nahi duzu. Zerbitzarien zerbitzari izan beharko zenuke, zeure buruari deitzen diozun bezala, jauntxoek jaun bilakatzen saiatzen zara. Jainkoaren aginduak mespretxura eramaten dituzu... Espiritu Santua eliza guztien eraikitzailea da lurra hedatzen den heinean... Gure Jainkoaren hiria, herritarrak garen, eskualde guztietara iristen da. zeruak; eta erria baño andiagoa da, Babilona izeneko profeta santuek, dibinoa dala, bere burua irabazten du zerura, eta harrotzen du bere jakinduria hilezkor dela; eta, azkenik, arrazoirik gabe ere, ez zuela inoiz oker egin, eta ezin izan duela inoiz egin.”—Gerard Brandt, *History of the Reformation in and About the Low Countries 1:6* .

Beste batzuk mendez mende sortu ziren protesta horren oihartzuna emateko. Eta hainbat lurralde zeharkatuz eta hainbat izenez ezagunak, Vaudois misiolarien izaera hartu eta ebanjelioaren ezagutza nonahi zabaltzen zuten lehen irakasle haiek, Herbehereetara sartu ziren. Haien doktrinak azkar hedatu ziren. Biblia valdesiarra bertsoan itzuli zuten nederlanderara.

Adierazi zuten “bertan abantaila handia zegoela; ez burlarik, ez fabularik, ez huskeriarik, ez iruzurrik, baizik egiazko hitzak; Izan ere, han eta hemen lurrazal gogor bat zegoela, baina ona eta santua zenaren muina eta gozoa erraz aurki zitezkeela bertan.”— *Ibid.* 1:14 . Horrela idatzi zuten antzinako fedearen lagunek, XII.

Orain hasi ziren erromatarren jazarpenak; baina fagots eta torturen erdian fededunek ugaltzen jarraitu zuten, irmoki adieraziz Biblia dela erlijioaren agintari hutsezin bakarra, eta «inor ez dela sinestera behartu, predikatuz irabazi behar duela baizik» (Martyn 2: 87.

Luteroren irakaspenek lur atsegina aurkitu zuten Herbehereetan, eta gizon zintzoak eta leialak sortu ziren ebanjelioa predikatzeke. Holandako probintzietako batetik etorri zen Menno Simons. Erromatar katoliko hezi eta apaizgora izendatua, Biblia guztiz ezezaguna zen, eta ez zuen irakurriko heresiara engainatua izateko beldurrez. Transubstantziazioaren dotrinari buruzko duda batek bere gain behartzen zuenean, Satanasen tentaziotzat hartu zuen, eta otoitz eta aitorpenez hortik libratu nahi izan zuen; baina alferrik. Dissipazio-eszenetan nahasiz kontzientziaren ahots salatzailea isilarazten ahalegindu zen; baina ezertarako balio gabe. Denbora baten buruan Itun Berria aztertzerara eramán zuten, eta honek, Luteroren idazkiekin, fede erreformatua onartzera bultzatu zuen. Handik gutxira ondoko herri batean ikusi zuen berriro bataiatu izanagatik hil zuten gizon bati lepoa mozten ziotena. Honek Biblia aztertzerara eramán zuen haurren bataioari dagokionez. Eskriturretan ez zuen horren frogarik aurkitu, baina ikusi zuen damua eta fedea behar direla nonahi bataioa jasotzeko baldintza gisa.

Menno Erromatar Elizatik alde egin eta bere bizitza jaso

zituen egiak irakastera eman zuen. Alemanian zein Herbehereetan fanatikoek klase bat altxatu zen, doktrina absurdo eta sediziotsuak defendatzen zituen, ordena eta dezentzia irainduz, eta indarkeria eta matxinadaren alde egin zuten. Menno mugimendu horiek ezinbestean ekarriko zituzten emaitza izugarriak ikusi zituen, eta gogor aurka egin zuen fanatikoek irakaspen oker eta eskema basatiak. Asko ziren, ordea, fanatiko haiek engainatu zituztenak, baina beren doktrina kaltegarriei uko egin ziotenak; eta oraindik ere antzinako kristauen ondorengo asko geratzen ziren, Waldensiar irakaspenaren fruituak. Klase horien artean Menno sutsu eta arrakasta handiz aritu zen.

Hogeita bost urtez bidaiatu zuen, bere emaztea eta seme-alabekin, neke eta gabezia handiak jasanez, eta maiz bere bizitzako arriskuan. Herbehereak eta Alemaniako iparraldea zeharkatu zituen, batez ere klase xumeen artean lanean baina eragin zabala izan zuen. Berez elokuentea, nahiz eta heziketa mugatua izan, erabateko zintzotasuna, izpiritu apala eta ohitura leunekoa eta pietate zintzoa eta serioa zuena, bere bizitzan irakasten zituen aginduak erakusten zituen eta herriaren konfiantza agintzen zuen. Bere jarraitzaileak sakabanatuta eta zapalduta zeuden. Asko sufritu zuten munsteritar fanatikoekin nahastea. Hala ere, asko bihurtu zen bere lanaren pean.

Inon ez ziren Herbehereetan baino orokorrean jaso doktrina erreformatuak. Herrialde gutxitan euren atxikimenduek jazarpen ikaragarriagoa jasan zuten. Alemanian Karlos V.ak Erreforma debekatu zuen, eta pozik ekarriko zituen bere atxikimendu guztiak jokoan; baina printzeak bere tiraniaren aurkako hesi gisa altxatu ziren. Herbehereetan bere boterea handiagoa zen, eta ediktu jazartzaileak elkarren atzetik joan

ziren azkar. Biblia irakurtzea, entzutea edo predikatzea edo, are gehiago, horri buruz hitz egitea, hilaren ondoriozko heriotza-zigorra egitea zen. Ezkutuan Jainkoari otoitz egitea, irudi baten aurrean makurtzea edo salmoa kantatzea ere heriotzarekin zigortzen zen. Beren akatsak baztertu behar zituztenak ere kondenatuak ziren, gizonak baziren, ezpataz hiltzera; emakumeak badira, bizirik lurperatzea. Milaka hil ziren Karlosen eta Felipe II.aren erregealdian.

Garai batean familia oso bat eramán zuten inkisidoreen aurrera, mezik kanpo geratzeaz eta etxean gurtzeaz arduratuta. Isilpeko praktikak aztertzean, seme gazteenak erantzun zuen: «Belauniko erortzen gara, eta otoitz egiten dugu Jainkoak gure gogoá argi dezala eta gure bekatuak barka ditzan; otoitz egiten dugu gure subiranoaren alde, bere erregealdia oparoa izan dadin eta bere bizitza zoriontsua izan dadin; gure magistratuen alde otoitz egiten dugu, Jainkoak gorde ditzan.»—Wylie, b. 18, kap. 6. Epaile batzuk biziki hunkitu ziren, baina aita eta bere semeetako bat sutara kondenatu zituzten.

Jazartzaileen amorrua martirien fedearekin berdindu zen. Gizonezkoak ez ezik, emakume delikatuak eta neskatxa gazteak ere ausardia etengabea erakutsi zuten. "Emazteak senarraren zutoinaren ondoan hartzen zuten jarrera, eta hark sua jasaten zuen bitartean lasaitasun hitzak xuxurlatzen zituzten edo alaitzeko salmoak abesten zituzten". «Neska gazteak beren hilobi bizian etzaten ziren gaueko loaren gelan sartuko balira bezala; edo zoaz aldámiora eta sutara, beren jantzirik onenekin jantzita, ezkontzara joango balira bezala.»— *Ibid.*, b. 18, kap. 6. Paganismoak ebanjelioa suntsitu nahi zuen garaietan bezala, kristauen odola hazia zen. (Ikus Tertuliano, *Apologia*, 50. paragrafoa.) Jazarpenak egiaren lekukoén kopurua handitzeko

balio zuen. Urtez urte erregeak, herriaren erabaki ezin konkistatuak zoramena jota, bere lan ankerra eskatzen zuen; baina alferrik. Orangeo William noblearen menpe Iraultzak azkenean Holandara Jainkoa gurtzeko askatasuna ekarri zuen.

Piamonteko mendietan, Frantziako ordokietan eta Holandako ertzetan, ebanjelioaren aurrerapena bere ikasleen odolaz markatu zen. Baina Iparraldeko herrialdeetan sarrera baketsua aurkitu zuen. Wittenberg-eko ikasleek, beren etxeetara itzulita, Fede erreformatua Eskandinaviara eraman zuten. Luteroren idazlanak ere argia zabaldu zuen. Iparraldeko jende soil eta gogorak alde egin zuen Erromako ustelkeria, ponpa eta sineskeriatik, Bibliaren garbitasuna, sinpletasuna eta egia bizigarriei ongi etorria emateko.

Tausen, "Danimarkako erreformatzailea", nekazari baten semea zen. Mutikoak goiz eman zuen adimen kementsuaren froga; hezkuntza baten egarri zuen; baina hau bere gurasoen inguruabarrek ukatu zioten, eta klaustro batean sartu zen. Hemen bere bizitzaren garbitasunak, bere ardura eta fideltasunarekin batera, nagusiaren faborea irabazi zuen. Azterketak erakutsi zuen etorkizuneko egun batean elizaren zerbitzu ona agintzen zuen talentua zuela. Alemaniako edo Herbehereetako unibertsitatearen batean heziketa bat ematea erabaki zuen. Ikasle gazteari eskola bat aukeratzeko baimena eman zitzaion, baldintza batekin, Wittenbergera joan behar ez zuela. Elizako jakintsua ez zen heresiaren pozoia arriskuan jarri behar. Hala esan zuten fraideek.

Tausen Koloniarra joan zen, orduan, orain bezala, erromanismoaren gotorlekuetako bat. Hemen laster nazkatuta geratu zen eskolazaleen mistikekin. Garai berean lortu zituen Luteroren idatziak. Harrituta eta poz-pozik irakurri zituen, eta erreformatzailearen irakaspen pertsonalaz gozatu nahi izan zuen.

Baina horretarako bere nagusi monastikoari iraina emateko eta bere laguntza galtzeko arriskua izan behar du. Bere erabakia laster hartu zuten, eta handik aurrera Wittenberg-en ikasle gisa matrikulatu zen.

Danimarkara itzultzean, bere klaustrora itzuli zen berriro. Oraindik inork ez zuen luteranismoaz susmatzen; ez zuen bere sekretua agerian utzi, baina ahalegindu zen, bere lagunak aurreiritziak kitzikatu gabe, fede garbiago batera eta bizitza santuago batera eramaten. Ireki zuen Biblia, eta bere egiazko esanahia azaldu zuen, eta azkenean Kristo predikatu zien bekatariaren zuzentasuna eta salbazioaren itxaropen bakarra zela. Handia izan zen priorearen haserrea, Erromaren defendatzaile ausart gisa itxaropen handiak eraiki baitzituen. Berehala bere monasteriotik beste batera eraman zuten eta bere gelaxkara mugatu zuten zaintza zorrotzarekin.

Bere zaindari berrien beldurrez, hainbat monje laster protestantismora bihurtu ziren. Bere gelaxken barrenetatik Tausenek egiaren ezagutza helarazi zien bere lagunei. Aita daniar haiek heresiari aurre egiteko elizaren planean trebeak izan balira, Tausenen ahotsa ez zen berriro entzungo; baina lurpeko ziega batzuetan hilobi batera utzi beharrean, monasteriotik kanporatu zuten. Orain indarrrik gabe zeuden. Igorri berri den errege ediktu batek babeska eskaintzen zien doktrina berriaren irakasleei. Tausen predikatzen hasi zen. Elizak ireki zitzaizkion, eta jendea entzutera bildu zen. Beste batzuk ere Jainkoaren hitza predikatzen ari ziren. Itun Berria, danierara itzulia, zabalkunde handia izan zen. Papistek lana iraultzeko eginiko ahaleginak hedatzea eragin zuen, eta handik gutxira Danimarkak fede erreformatua onartzen zuela adierazi zuen.

Suedian ere, Wittenberg-eko putzutik edan zuten gazteek biziaren ura eraman zuten beren herrikideei. Suediako Erreformako buruzagietako bi, Olaf eta Laurentius Petri, Orebroko errementari baten semeak, Lutero eta Melanchthonen menpean ikasi zituzten, eta horrela ikasitako egiak irakasteko arduratsu ibili ziren. Erreformatzaile andiaren antzera, Olafek herria piztu zuen bere gogoz eta elokuentziaz, eta Laurenzio, Melanchthon bezala, ikasia, pentsakor eta lasaia zen. Biak pietate sutuko gizonak ziren, lorpen teologiko handikoak eta egia aurreratzeko ausardia etengabea zutenak. Oposizio papista ez zen falta izan. Apaiz katolikoak jende ezjakin eta sineskeriak piztu zituen. Olaf Petri maiz erasotzen zuen mafiak, eta hainbat alditan apenas ihes egin zuen bere bizitzarekin. Erreformatzaile hauek, ordea, erregeak babesten zituen.

Erromatar Elizaren agintepean jendea pobrezian hondoratu eta zapalkuntzaren ondorioz lur jota zegoen. Eskriturak gabe zeuden; eta zeinu eta zeremonia soilen erlijioa zutenez, adimenari argirik ematen ez ziotena, beren arbaso paganoen sinesmen sineskeria eta praktika paganoetara itzultzen ari ziren. Nazioa fakzio lehiakortan banatu zen, zeinen betiko liskarrak guztien miseria areagotzen zuen. Erregeak estatuan eta elizan erreforma bat erabaki zuen, eta laguntzaile gai hauei ongi etorria eman zien Erromaren aurkako borrokan.

Monarkaren eta Suediako buruzagien aurrean, Olaf Petrik gaitasun handiz defendatu zituen fede erreformatuaren doktrinak erromatar txapeldunen aurka. Adierazi zuen Aitaren irakaspenak Eskrituren arabekoak direnean bakarrik jaso behar direla; fedearen funtsezko dotrinak Biblian modu argi eta sinplean aurkezten direla, gizon guztiek ulertu ditzaten. Kristok esan zuen: "Nire doktrina ez da nirea, bidali nauena baizik" (Joan

7:16); eta Paulok adierazi zuen berak jasotakoa ez den beste ebanjeliorik predikatuz gero, madarikatua izango zela (Galatiar 1:8). «Nola, bada», esan zuen erreformatzaileak, «besteek beren gustura dogmak egikarituko dituztela eta salbaziorako beharrezkoak diren gauza gisa inposatuko dituzte?»—Wylie, b. 10, kap. 4. Erakutsi zuen elizaren aginduek ez dutela aginpiderik Jainkoaren aginduen aurka daudenean, eta "Biblia eta Biblia soilik" fedearen eta praktikaren araua dela dioen printzipio protestante handiari eutsi zion.

Lehiaketa honek, nahiko ezkutuan dagoen eszenatoki batean egin arren, «erreformatzaileen armadaren maila osatu zuten gizon motak zeintzuk ziren erakusteko balio digu. Ez ziren analfabeto, sektario, polemiko zaratatsu —hortik urrun—; Jainkoaren hitza ikertu zuten gizonak ziren, eta ongi zekiten Bibliako armategiak hornitzen zituen armak erabiltzen. Erudizioari dagokionez, adinaren aurretik zeuden. Gure arreta Wittenberg eta Zurich bezalako zentro bikainetara mugatzen dugunean eta Lutero eta Melanchthon, Zwingli eta izen ospetsuetara mugatzen dugunean.

Ekolampadio, esan behar dugu, hauek ziren mugimenduaren buruzagiak, eta berez espero genituzke haiengan botere izugarria eta eskurapen zabalak; baina menpekoak ez ziren horrelakoak. Bada, Suediako antzoki ilunera jotzen dugu, eta Olaf eta Laurentius Petriren izen xumeetara —maisuetatik hasi eta dizipuluetara— zer aurkitzen dugu? Jakintsu eta teologoak; Ebanjelioaren egiaren sistema osoa ondo menderatu duten gizonak, eta eskoletako sofisten eta Erromako goi kargudunen aurka garaipen erraza lortzen dutenak.»— *Ibid.*, b. 10, kap. 4.

Eztabaida horren ondorioz Suediako erregeak fede

protestantea onartu zuen, eta handik gutxira asanblada nazionalak bere alde egin zuen. Itun Berria Olaf Petrik suedierara itzulia izan zen, eta erregearen nahian bi anaiek Biblia osoaren itzulpenari ekin zioten. Horrela, lehen aldiz Suediako herriak Jainkoaren hitza bere jatorrizko hizkuntzan jaso zuen. Dietak agindu zuen erreinu osoan ministroek Liburu Santuak azaltzea eta eskoletako umeei Biblia irakurtzen irakatsi behar zitzaiela.

Etengabe eta seguru ezjakintasunaren eta sineskeriaren iluntasuna uxatu zen ebanjelioaren argi dohatsuak. Erromatarren zapalkuntzatik askatuta, nazioak inoiz lortu ez zuen indarra eta handitasuna lortu zuen. Suedia protestantismoaren baluarteetako bat bihurtu zen. Mende bat beranduago, arriskurik handienaren garaian, orain arteko nazio txiki eta ahul hau —eskua ematera ausartu zen Europan bakarra— Alemaniaren askapenera heldu zen Hogeita Hamar Urteko Gerrako borroka izugarrian. Ipar Europa osoa Erromaren tiraniaren menpe berriro ekartzear zegoela zirudien. Suediako armadak izan ziren Alemaniari arrakasta popistaren bilakaera, protestanteekiko tolerantzia irabaztea —kalbinistak zein luteranoak— eta erreforma onartu zuten herrialdeei kontzientzia askatasuna berreskuratzeke.

14. kapitulua — Geroago ingeles erreformatzaileak

Lutero Alemaniako jendeari Biblia itxi bat irekitzen ari zen bitartean, Tyndale Jainkoaren Espirituak bultzatu zuen Ingalaterrarentzat gauza bera egitera. Wycliffe-ren Biblia latinezko testutik itzulita zegoen, akats ugari zituen. Inoiz ez zen inprimatu, eta eskuizkribuen kopien kostua hain zen handia, non gizon edo noble dirudun gutxik eskura zezaketen; eta, gainera, elizak zorrozki debekatuta zegoenez, zirkulazio nahiko estua izan zuen. 1516an, Luteroren tesiak agertu baino urtebete lehenago, Erasmok Itun Berriaren greko eta latinezko bertsioa argitaratu zuen. Orain lehen aldiz Jainkoaren hitza jatorrizko hizkuntzan inprimatu zen. Lan honetan lehengo bertsioen akats asko zuzendu ziren, eta zentzua argiago eman zen. Klase ikasien artean asko egia ezagutzera eraman zituen, eta erreforma lanari bultzada berria eman zion. Baina jende xehea oraindik ere, neurri handi batean, Jainkoaren hitzetik baztertuta zegoen. Tyndalek Wyclifferen lana osatu behar zuen bere herrikideei Biblia emateko.

Ikasle arduratsua eta egiaren bilatzaile zintzoa, Erasmoren Greziar Testamentutik jaso zuen ebanjelioa. Beldurrik gabe bere usteak predikatzen zituen, doktrina guztiak Eskriturretan probatzeko eskatuz. Elizak Biblia eman zuela eta elizak bakarrik azal zezakeela aldarrikapen papistari, Tyndalek erantzun zion: «Ba al dakizu nork irakatsi zien arranoei beren harrapakinak aurkitzen? Beno, Jainko hark bere seme-alabei goseak bere Aita aurkitzen irakasten die bere hitzean. Liburu Santuak eman dizkiguzunetik urrun, zuek ezkutatu dizkiguzunak; zuek irakasten dituztenak erretzen dituzu, eta ahal bazenu, Eskriturak beraiek erreko zenituzke.»—D'Aubigne, *XVI. mendeko*

Erreformaren Historia, b. 18, kap. 4.

Tyndaleren predikuak interes handia piztu zuen; askok egia onartu zuten. Baina apaizak erne zeuden, eta zelaia utzi bezain laster, haiek beren mehatxu eta adierazpen okerrengeatik bere lana suntsitzen ahalegindu ziren. Askotan lortu zuten. "Zer egin behar da?" oihukatu zuen. «Leku batean ereiten ari naizen bitartean, etsaiak utzi berri dudan soroa suntsitzen du. Ezin naiz nonahi egon. Ai! kristauek Eskritura Santuak beren mihian jabetu balira, berez jasan litzake sofista hauei. Bibliarik gabe ezinezkoa da laikoak egian ezartzea.»— *Ibid.*, b. 18, kap. 4.

Helburu berri bat hartu zuen orain bere gogoaren jabe. «Israelgo hizkuntzan zen», esan zuen, «salmoak abesten ziren Jaunaren tenpluan; eta ebanjelioak ez al du mintzatuko Ingalaterrako hizkuntza gure artean? ... Elizak argi gutxiago izan beharko luke eguerdian goizaldean baino? ... Kristauek Itun Berria ama hizkuntzan irakurri behar dute». Elizako medikuak eta irakasleak ez zeuden ados. Bibliaren bidez bakarrik heldu zitezkeen gizakiak egiara. «Batek dauka mediku hau, beste batek. Orain egile horietako bakoitzak bestearekin kontraesanean jartzen du. Nola bereiz dezakegu, bada, ongi esaten duena eta gaizki esaten duena? ... Nola? ... Egiaz Jainkoaren hitzaz.»— *Ibid.*, b. 18, kap. 4.

Handik gutxira, mediku katoliko jakintsu batek, berarekin eztabaidan sartuta, oihukatu zuen: "Hobe ginateke Jainkoaren legerik gabe egotea Aita Santuarenak baino". Tyndalek erantzun zuen: "Aita Santuari eta bere lege guztiak desafiatzen ditut; eta Jainkoak bizitza barkatzen badu, urte asko baino lehen goldea gidatzen duen mutiko bati zuk baino gehiago ezagutzera emango diot Eskrituraz."—Anderson, *Annals of the English Bible*, 19. orrialdea.

Gutxitzen hasia zen xedea, herriari Itun Berriko Eskriturak bere hizkuntzan ematea, berretsi zen orain, eta berehala jarri zen lanean. Jazarpenak bere etxetik botata, Londresera joan zen, eta han aldi batez bere lanari ekin gabe jarraitu zuen. Baina berriz ere papisten bortizkeriak ihes egitera behartu zuen. Ingalaterra guztia bere aurka itxita zirudien, eta Alemanian aterpea bilatzea erabaki zuen. Hemen ingelesezko Itun Berriaren inprimaketari ekin zion. Bi aldiz gelditu zen lana; baina hiri batean inprimatzea debekatuta zegoenean, beste batera joan zen. Azkenean Wormsera joan zen, non, urte batzuk lehenago, Lutero ebanjelioa defendatu zuen Dietaren aurrean. Antzinako hiri hartan Erreformaren lagun asko zeuden, eta Tyndalek han epaitu zuen bere lana oztopo gehiagorik gabe. Itun Berriaren hiru mila ale laster amaitu ziren, eta urte berean beste edizio bat etorri zen.

Serio eta irmotasun handiz jarraitu zuen bere lanetan. Ingalaterrako agintariak euren portuak zaintza zorrotzenarekin zaindu zituzten arren, Jainkoaren hitza hainbat eratara helarazi zen ezkutuan Londresera eta handik herrialde osora zabaldu zen. Papistak egia zapaltzen saiatu ziren, baina alferrik. Garai batean Durhameko apezpikuak Tyndalaren laguna zen liburu-saltzaile bati erosi zion bere Biblia osoa, haiek suntsitzeko helburuarekin, horrek lana asko oztopatuko zuelakoan. Baina, aitzitik, horrela hornitutako diruak, edizio berri eta hobeago baterako materiala erosi zuen, eta, horregatik, ezin zen argitaratu. Gero Tyndale preso egin zutenean, bere askatasuna eskaini zioten, bere Bibliak inprimatzeko gastuei aurre egiten lagundu ziotenen izenak agerian uzteko baldintzarekin. Durhamgo gotzainak beste inork baino gehiago egin zuela erantzun zion; izan ere, eskuan utzitako liburuengatik prezio handi bat ordainduta, ausardi

onarekin aurrera egiteko aukera eman zion.

Tyndale bere etsaien eskuetan utzi zuten, eta garai batean hilabete askoko espetxealdia jasan zuen. Azkenean bere fedearen lekuko izan zen martiri baten heriotzaz; baina berak prestatutako armei esker, beste soldadu batzuk mende guztietan zehar borroka egiteko aukera izan dute gure garaira arte.

Latimerrek pulpitutik esan zuen Biblia jendearen hizkuntzan irakurri behar zela. Eskritura Santuaren Egilea, esan zuen, "Jainkoa bera da". eta Eskritura honek bere Egilearen indar eta betikotasunaz parte hartzen du. "Ez dago errege, enperadore, magistratu eta agintaririk ... baina bere hitz santua betetzera behartuta dago". «Ez gaitezen ibilaldirik egin, baina Jainkoaren hitzak bideratu gaitzazu: ez gaitezen ibili... gure arbasoen atzetik, ez egin zutena bilatu, egin behar zutena baizik.» —Hugh Latimer, «Lehenengo predikaturiko lehen sermoia». Eduardo VI.a erregea”.

Barnes eta Frith, Tyndaleko lagun fidelak, egia defendatzeko sortu ziren. The Riddleys eta Cranmer jarraitu zuten. Ingalaterrako Erreformako buruzagi hauek jakintza-gizonak ziren, eta horietako gehienak oso estimatuak izan ziren erromatar komunioan zela edo pietateagatik. Aita Santuaren aurkako oposizioa "Egoki Santuaren" akatsen ezagutzaren ondorioa izan zen. Babiloniako misterioak ezagutzeak indar handiagoa eman zien haren aurkako testigantzei.

"Orain galdera arraro bat egingo nuke", esan zuen Latimerrek. "Nor da Ingalaterra osoko apezpiku eta prelatu arduratsuenak? ... Ikusten zaitut entzuten eta entzuten hari izena eman behar diodala... Esango dizut: deabrua da. Ez da inoiz bere elizbarrutitik atera; nahi duzunean deitu zion, beti etxean

dago; ... beti dago bere goldean. Ez duzue inoiz alfer aurkituko, bermatzen dizut... Non deabrua bizi den, han liburuekin eta kandlekin gora; urrun Bibliak, eta gora aleak; ebanjelioaren argia, eta gora kandelen argia, bai, eguerdietan; behera Kristoren gurutzea, gora purgatorioko zorroa; urrundu biluzik, txiro eta inpotenteak jantziz, gora irudien estalduraz eta izaki eta harriz jantzita; gora gizakiaren tradizioak eta bere legeak, behera Jainkoaren tradizioak eta bere hitz santuenak. Oi gure prelatuek doktrina onaren artoa ereiteko bezain arduratsuak izango balira Satanak berberetxoa eta ziztia ereiteko!» — *Ibid.*, «goldearen sermoia».

Erreformatzaile hauek mantendu zuten printzipio handia — Waldenses, Wycliffe, John Huss, Luterok, Zwinglik eta haiekin bat egin zutenek izan zuten bera— Eskritura Santuen aginpide hutsezina zen fedearen arau gisa. eta praktikatu. Aita santu, kontzilio, aita eta erregeen eskubidea ukatu zuten erlijio kontuetan kontzientzia kontrolatzeko. Biblia zen haien agintea, eta bere irakaspenaren bidez doktrina eta aldarrikapen guztiak probatu zituzten. Jainkoarengan eta bere hitzarengan fedea gizon santu hauei eusten zien, beren bizitza sutan eman zuten bitartean. «Konforta zaitez», esan zion Latimerrek bere martiri lagunari sugarrak haien ahotsak isilarazteko zorian zeudenean, «gaur piztuko dugu halako kandela bat, Jainkoaren graziaz, Ingalaterran, uste dudanez inoiz itzaliko ez dela». - *Hugh Latimerren lanak 1:8* .

Eskozian Columbak eta bere lankideek sakabanatutako egia-haziak ez ziren inoiz guztiz suntsitu. Ingalaterrako elizak Erromari men egin eta ehunka urtez, Eskoziakoek askatasunari eutsi zioten. XII.mendean, ordea, hemen ezarri zen aita santua, eta inongo herrialdetan ez zuen erabateko nagusitasunik izan.

Inon ez zen iluntasuna sakonago. Hala ere, argi izpiak etorri ziren iluntasuna zulatzeke eta datorren eguna agintzeko. Lollardoek, Ingalaterratik zetozen Biblia eta Wyclifferen irakaspenekin, asko egin zuten ebanjelioaren ezagutza zaintzeko, eta mende bakoitzak bere lekuko eta martiriak izan zituen.

Erreforma Handiaren hasierarekin batera Luteroren idazkiak etorri ziren, eta ondoren Tyndalaren Itun Berria ingelesa. Hierarkiak oharkabean, mezulari hauek isilean zeharkatu zituzten mendiak eta haranak, Eskozian hain ia itzalitako egiaren zuzia bizi berrian piztuz eta Erromak lau mendeko zapalkuntzak egin zuen lana deseginez.

Orduan martirien odolak bultzada berria eman zion mugimenduari. Buruzagi papistak, beren kausa mehatxatzen zuen arriskuaz bat-batean esnatuz, Eskoziako semerik noble eta ohoretsuenak sutara eramane zituzten. Pulpitu bat altxatu besterik ez zuten egin, eta bertatik hilzorian zeuden lekuko hauen hitzak lurralde osoan entzun ziren, jendearen arimak hunkituz Erromako kateak kentzeko betiko xedearekin.

Hamiltonen eta Wishart-ek, printze izaeraz, jaiotzean bezala, dizipulu xumeen ilara luze batekin, beren bizia jokoan utzi zuten. Baina Wishart-en pila sutik atera zen suak isiltzeko ez zuten bat, Jainkoaren menpe Eskozian aita santuaren heriotza-kanpoa jo behar zuena.

John Knoxek elizaren tradizio eta mistizismoetatik aldendu egin zuen, Jainkoaren hitzaren egiaz elikatzeko; eta Wishart-en irakaspenak Erromako jaunartzea alde batera utzi eta jazarritako erreformatzaileekin bat egiteko erabakia berretsi zuen.

Bere lagunek predikari kargua hartzera bultzatuta,

dardaraz uzkurtu zen bere arduratik, eta egun bakarrean eta bere buruarekin gatazka mingarrian egon eta gero onartu zuen. Baina behin kargua onartuta, irmotasun malguarekin eta ausardirik gabeko ausardiaz aurrera egin zuen bizitzak jarraitu zuen bitartean. Erreformatzaile egiazko honek ez zion beldurrik gizakiaren aurpegiari. Martirioaren suak, bere inguruan sutan, bere gogoia indar handiagora bizkortzeko baino ez zuen balio. Tiranoaren aizkora buru gainean mehatxuz eutsita, zutik gelditu zen, eskuineko eta ezkerreko kolpe sendoak emanez idolatria eraisteko.

Eskoziako erreginarekin aurrez aurre jarri zenean, zeinaren aurrean protestanteen buruzagi askoren gogoia apaldu zenean, John Knoxek egiaren lekukotasun iraunkorra eman zuen. Ez zen laztanekin irabaziko; ez zuen mehatxuen aurrean kikildu. Erreginak heresia leporatu zion. Estatuak debekatutako erlijio bat jasotzen irakatsi zion jendeari, adierazi zuen eta, horrela, Jainkoaren agindua urratu zuen menpekoei beren printzeei obeditzeko agindua emanez. Knoxek irmo erantzun zion:

«Erljio zuzenak munduko printzeengandik jatorrizko indarrik ez aginpiderik hartu ez zuen bezala, betiereko Jainkoarengandik bakarrik, ez daude menpekoak beren erlijioa beren printzeen nahien arabera moldatzera behartuta. Izan ere, askotan printzeak dira Jainkoaren benetako erlijioan beste guztien artean ezjakinenak. Abrahamen hazi guzia Faraoiaren erlijiokoa izan balitz, zeinen menpekoak baitziren aspaldian, othoizten dizut, anderea, zer erlijio izango zen munduan? Edo apostoluen garaian gizon guztiak erromatar enperadoreen erlijioakoak izan balira, zer erlijio egongo zen lurraren gainean? Eta beraz, andrea, antzeman dezakezu menekoak ez daudela

beren printzeen erlijioari loturik, obedientzia emateko agintzen zaien arren».

Esan zuen Mariak: «Zuek modu batean interpretatzen duzue Liburu Santuak, eta beste batean interpretatzen dituzte; nor sinetsiko dut, eta nor izango da epaile?».

«Sinetsiko duzue Jainkoa, bere hitzean argi eta garbi mintzo dena», erantzun zuen Erreformatzaileak; “Eta hitzak irakasten dizue baino urrunago, ez duzue bata ez bestea sinetsiko. Jainkoaren hitza garbia da berez; eta leku batean iluntasunik agertzen bada, Espiritu Santuak, inoiz bere buruaren kontrakoa ez dena, beste leku batzuetan argiago azaltzen du bera, beraz, ez daitezela dudarik gera, temati ezjakin geratzen direnentzat.”—David Laing, *The Collected Works John Knoxen* liburua. 2, 281, 284 or.

Halakoak ziren egiak, Erreformatzaile beldurgabeak, bere bizitzaren arriskuan, erregeen belarrira mintzatu baitziren. Ausardia ikaragarri berarekin jarraitu zuen bere xedeari, otoitz eginez eta Jaunaren guduak eginez, Eskozia aita santugintzatik libratu arte.

Ingalaterran protestantismoa erlijio nazional gisa ezartzeak jazarpena murriztu zuen, baina ez zuen guztiz gelditu. Erromako doktrina askori uko egin baziren ere, ez ziren bere forma gutxi batzuk mantendu. Aita Santuaren nagusitasuna baztertu egin zen, baina haren ordezkari monarka elizaren buru gisa tronatu zuten. Elizaren zerbitzuan oraindik ere alde zabala zegoen ebanjelioaren garbitasunetik eta sinpletasunetik. Erlijio-askatasunaren printzipio handia oraindik ez zen ulertzen. Erromak heresiaren aurka erabili zituen krudelkeria izugarriek buruzagi protestanteek oso gutxitan erabili baziren ere, hala ere, gizaki orok Jainkoa bere kontzientziaren aginduen arabera

gurtzeko zuen eskubidea ez zen aitortu. Guztiek doktrinak onartu eta ezarritako elizak agindutako gurtza-formak bete behar zituzten. Dissidenteek jazarpena jasan zuten, neurri handiagoan edo txikiagoan, ehunka urtez.

XVII.mendean milaka artzain beren karguetatik kanporatu zituzten. Jendeari debekatuta zegoen, isun astunak, espetxeratuak eta erbesteratzeak eraginda, elizak agindutakoak izan ezik, edozein erlijio-bilera joatea. Jainkoa gurtzera biltzeari uko egin ezin zioten arima leial haiek kalezulo ilunetan, ganbara ilunetan eta sasoi batzuetan gauerdian basoan elkartzera behartuta zeuden. Basoaren sakonunean, Jainkoaren eraikinaren tenplu batean, Jaunaren seme sakabanatu eta jazarri horiek beren arima otoitz eta laudorioz isurtzeko bildu ziren. Baina neurri guztiak izan arren, askok sufritu zuten beren fedeagatik. Kartzelak jendez gainezka zeuden. Familiak apurtu ziren. Asko atzerriko lurraldeetara erbesteratu zituzten. Hala ere, Jainkoa bere herriarekin zegoen, eta jazarpena ezin zen nagusi haien testigantza isilarazteko. Asko ozeanoa zeharkatu zituzten Ameriketara eta hemen herrialde honen babesleku eta aintza izan diren askatasun zibil eta erlijiosoaren oinarriak ezarri zituzten.

Berriz ere, apostolu-egunetan bezala, jazarpena ebanjelioaren aurrerapenean gertatu zen. Desgaiztoz eta delituez betetako ziega higuin garri batean, John Bunyanek zeruko giroa bera arnastu zuen; eta han idatzi zuen bere alegoria zoragarria erromesak suntsipeneko lurretik zeruko hirira egindako bidaiari buruzkoa. Berrehun urte baino gehiagotan Bedfordeko espetxeko ahots horrek indar zirrargarriz hitz egin du gizonen bihotzetara. Bunyan's *Pilgrim's Progress* eta *Grace Abounding Sinners Chiefting-ek* oin asko gidatu dituzte bizitzaren bidean.

Baxter, Flavel, Alleine eta talentu, hezkuntza eta esperientzia kristau sakoneko beste gizon batzuek behinola santuei eman zitzaien fedearen defentsa ausartetan altxatu ziren. Mundu honetako agintariek debekatu eta legez kanpo utzitako gizon hauek egindako lana ezin da inoiz hilko. Flavel-en *Bizitzaren Iturria* eta *Graziaren Metodoak* milaka irakatsi die nola beren arimak Kristori gordetzea konprometitzen. Baxterren *artzain erreformatuak* Jainkoaren lana berpiztu nahi duten askorentzat bedeinkapena izan du, eta bere *Saints' Everlasting Rest* bere lana egin du arimak Jainkoaren herriarentzat geratzen den "atsedenera" eramateko.

Ehun urte geroago, iluntasun espiritual handiko egun batean, Whitefield eta Wesleyak Jainkoaren argi-eramaile gisa agertu ziren. Ezarritako elizaren agintepean, Ingalaterrako jendea deklinabide erlijioso-egoeran sartu zen jentilismotik nekez bereizteko. Erlijio naturala kleroaren azterketarik gogokoena zen, eta haien teologia gehiena barne hartzen zuen. Goi-mailakoek pietateari iseka egiten zioten, eta fanatismoa deitzen zutenaren gainetik egoteaz harrotzen ziren. Behe-klaseak ezjakin handiak ziren eta bizioari abandonatuta zeuden, elizak ez zuen ausardia edo federik jada egiaren kausa eroriari eusteko.

Fedearen bidezko justifikazioaren doktrina handia, Luterok hain argi irakatsi zuena, ia guztiz galdua zegoen; eta salbaziorako obra onetan fidatzearen printzipio erromaniarrak bere lekua hartu zuen. Whitefield eta Wesley-ak, ezarritako elizako kideak ziren, Jainkoaren mesedearen bilatzaile zintzoak ziren, eta hori bizitza bertutetsu baten bidez eta erlijioaren ordenantzak betetzea lortu behar zela irakatsi zieten.

Garai batean Charles Wesley gaixotu zenean eta heriotza hurbiltzen ari zela aurreikusten zuenean, betiko bizitzaren itxaropena zertan oinarritzen zuen galdetu zioten. Haren

erantzuna hau izan zen: "Jainkoa zerbitzatzeko erabili ditut nire ahaleginik onenak". Galdera egin zuen laguna bere erantzunarekin guztiz konforme ez zegoela zirudien, Wesleyk pentsatu zuen: «Zer! ez al dira nire ahaleginak itxaropenerako aski oinarri? Nire ahaleginak lapurtuko zizkidan? Ez daukat fidatzeko beste ezer.»—John Whitehead, *Charles Wesley apezaren bizitza*, 102. orrialdea. Halakoa zen elizan ezarri zen iluntasun trinkoa, barkamena ezkutatzuz, Kristori bere aintza lapurtuz eta itzularaziz. gizonen gogoak salbamenerako itxaropen bakarretik — Gurutziltzatutako Redentorearen odoletik.

Wesley eta bere kideek egiazko erlijioa bihotzean eserita dagoela ikustera eraman zuten, eta Jainkoaren legea pentsamenduetara nahiz hitzetara eta ekintzetara hedatzen dela. Bihotzaren saindutasunaren beharraz eta kanpoko jokabidearen zuzentasunaz sinetsita, bizimodu berri bati ekin zioten biziki. Esfortzurik arduratsu eta otoitsuenaz ahalegindu ziren bihotz naturalaren gaitzak menderatzen. Bere buruari uko, karitate eta umiliazioko bizitza bizi zuten, zorroztasun eta zehaztasun handiz behatuz, gehien nahi zutena lortzeko lagungarri izan zitzakeen neurri guztiak, Jainkoaren faborea berma zezakeen santutasun hura. Baina ez zuten lortu nahi zuten xedea. Alferrik izan ziren beren ahaleginak bekatuaren gaitzespenetik libratzeko edo haren boterea hausteko. Luterok Erfurteko zeldan bizi izan zuen borroka bera izan zen. Galdera bera izan zen bere arima torturatu zuena: «Nola izan behar du gizakiak zuzen Jainkoaren aurrean?». Job 9:2 .

Jainkozko egiaren suak, protestantismoaren aldareetan ia itzalita, bohemiak kristauek mendeetan zehar emandako zuzi zaharretik piztuko ziren. Erreformaren ostean, Bohemiako

protestantismoa zapaldu zuten Erromako hordeek. Egiari uko egiteari uko egin zioten guztiak ihes egitera behartuak izan ziren. Hauetako batzuek, Saxonian aterpea aurkitu zutelarik, han mantendu zuten antzinako fedea. Kristau horien ondorengoetatik etorri zitzaien argia Wesleyri eta bere kideei.

John eta Charles Wesley, ministeriorako ordenatu ondoren, Ameriketara misio batera bidali zituzten. Itsasontzian Moraviar konpainia bat zegoen. Pasabidean ekaitz bortitzak aurkitu ziren eta John Wesleyk, heriotzarekin aurrez aurre jarrita, Jainkoarekin bakerako ziurtasunik ez zuela sentitu zuen. Alemaniarrek, aitzitik, arrotza zen lasaitasuna eta konfiantza erakusten zuten.

«Aspaldi nuen», dio, «haien jokabidearen larritasun handia ikusi nuen. Haien apaltasunaren froga etengabea eman zuten, ingelesek inork hartuko ez lituzkeen beste bidaiarientzako zerbitzapen-kargu haiek betez; zeñagatik nai zuten eta etzuten ordainik artuko, esanaz ona zela beren biotz harroentzat, eta beren Salbatzaile maitagarriak geiago egin zuela hekien alde. Eta egun orok eman zieten kalterik ezin hunkitzen duen otzantasuna erakusteko aukera. Bultzatu, kolpatu edo botatzen baziren, berriro jaiki eta alde egiten zuten; baina ez zuten kexarik aurkitu haien ahoan. Orain beldurraren izpiritutik, baita harrotasunetik, haserretik eta mendekutik libratu ziren ala ez probatzeko aukera zegoen. Haien zerbitzua hasi zen salmoaren erdian, itsasoa hautsi egin zen, bela nagusia zatitan zatitu, ontzia estali eta ontzien artean isurtzen zen sakonera handiak jada irentsi gaituen bezala. Ingelesen artean garrasi izugarria hasi zen. Alemanek lasai abesten zuten. Horietako bati galdetu nion gero: 'Ez al zenuen beldurrik?' Hark erantzun zion: «Eskerrak ematen dizkiot Jainkoari, ez». Galdetu nion: «Baina ez al ziren

zure emakumeak eta seme-alabak beldur izan?»). Emeki erantzun zuen: «Ez; gure emakumeek eta haurrek ez dute hiltzeko beldurrik.»—Whitehead, *Life of the Rev. John Wesley*, 10. orrialdea.

Savannah-era iristean, Wesley moraviarrekin egon zen denbora labur batez, eta oso harrিতa geratu zen haien kristau jokaerarekin. Haien erlijio-zerbitzu bati buruz, Ingalaterrako Elizaren formalismo bizigabearekin kontraste nabarmenean, honako hau idatzi zuen: “Osoaren soiltasun handiak nahiz solemnitateak ia ahanzi egin ninduen arteko hamazazpiehun urteak, eta neure burua imajinatu zuten horietako batean. forma eta egoera ez zeuden batzar haiek; baina Paulo, oihal-etxola, edo Pedro, arrantzalea, buru zen; hala ere, Izpirituaren eta boterearen erakustaldiarekin.”—*Ibid.*, 11, 12. orrialdeak.

Ingalaterrara itzuli zenean, Wesleyk, predikari moraviar baten agindupean, Bibliako fedearen ulermen argiago batera iritsi zen.

Konbentzituta zegoen salbamenerako bere lanekiko menpekotasun guztiari uko egin behar ziola eta guztiz fidatu behar zuela "munduko bekatua kentzen duen Jainkoaren Bildotsa". Londresen Moraviako gizartearen bilera batean Luteroren adierazpen bat irakurri zen, Jainkoaren Espirituak fededunaren bihotzean egiten duen aldaketa deskribatuz. Wesleyk entzuten zuen bitartean, fedea piztu zitzaion ariman. "Bihotza arraro berotzen sentitu nuen", dio. "Sentitu nuen Kristorengan, Kristorengan bakarrik, salbatzeko konfiantza nuela; eta ziurtasuna eman zidaten, *nire* bekatuak kendu zituela, *eta* bekatuaren eta heriotzaren legetik salbatu *ninduela* ." - *Ibid.*, orrialdea 52.

Esfortzu nekagarri eta erosoaren urte luzeetan —auto-ukazio zorrotzaren, gaitzespenaren eta umiliazioaren

urteetako— Wesleyk irmo eutsi zion Jainkoa bilatzeko bere helburu bakarrari. Orain aurkitu zuen hura; eta aurkitu zuen otoitzak eta barauak, limosnak eta bere buruari uko egiteaz irabazteko neke egin zuen grazia opari bat zela, "dirurik eta preziorik gabe".

Behin Kristoren fedean finkaturik, bere arima osoa erre zuen Jainkoaren doako graziaren ebanjelio loriatsuaren ezagutza nonahi zabaltzeko gogoz. «Mundu guztia nire parrokiatzat hartzen dut», esan zuen; "Nagoen edozein zatitan, egokia, zuzena eta nire betebeharra dela uste dut, entzun nahi duten guztiei salbamenaren berri pozgarria adieraztea." — *Ibid.*, 74. orrialdea.

Bere bizitza zorrotz eta bere buruari uko egiten jarraitu zuen, ez orain oinarri gisa, fedearen *emaitza* baizik; ez *erroa*, santutasunaren *fruitua* baizik. Kriston Jainkoaren grazia da kristauaren itxaropenaren oinarria, eta grazia hori obedientzian agertuko da. Wesleyren bizitza berak jaso zituen egia handien predikatzerara eman zen: Kristoren odol barkatzailean fedearen bidezko justifikazioa eta Espiritu Santuaren botere berritzailea bihotzean, Kristoren ereduari egokitutako bizitzan fruituak emanaz.

Whitefield eta Wesley-ek beren lanerako prestatuta zeuden beren egoera galduaren inguruko uste pertsonal luze eta zorrotzen bidez; eta gogortasuna jasan ahal izan zezaten Kristoren soldadu onak bezala, mespretxu, burla, eta jazarpeneko suzko proba jasan zuten, bai unibertsitatean, bai ministerioan sartzean. Haiiek eta haiekin sinpatizatzen ziren beste batzuk mespretxuz metodista deitzen zieten beren ikaskide gaiztoek, gaur egun Ingalaterrako eta Amerikako konfesio handienetako batek ohorezkotzat hartzen duen izena.

Ingalaterrako elizako kide gisa oso lotuta zeuden bere gurtza-moldeei, baina Jaunak bere hitzaren aurrean estandar altuagoa aurkeztu zuen. Espiritu Santuak Kristo eta hura gurutziltzatua predikatzeko eskatu zien. Gorenaren boterea haien lanetan parte hartu zuen. Milaka kondenatu eta benetan bihurtu ziren. Beharrezkoa zen ardi horiek otso arrasetik babestea. Wesleyk ez zuen deitura berri bat osatzea pentsatu, baina Konexio Metodista deitzen zenaren pean antolatu zituen.

Misteriotsua eta neketsua izan zen predikari haiek ezarritako elizatik aurkitu zuten oposizioa; hala ere, Jainkoak, bere jakiturian, gertaerak baztertu zituen erreforma elizaren barnean hastea eragiteko. Osorik kanpotik etorri izan balitz, ez litzateke hainbeste behar zen tokian sartuko. Baina berpizkundeko predikariak elizgizonak zirenez, eta aukera aurkitzen zuten lekuan elizaren zurbilaren barruan lan egiten zutenez, egiak atea itxita egongo ziren sarrera bat zeukan. Elizgizonetako batzuk beren txundidura moraletik piztu eta predikari sutsu bihurtu ziren beren parroketan. Formalismoak petralduta zeuden elizak bizkortu egin ziren.

Wesleyren garaian, elizaren historiako aro guztietan bezala, dohain ezberdinetako gizonak izendatutako lana egiten zuten. Ez ziren bat egiten doktrinaren puntu guztietan, baina guztiak Jainkoaren Espirituak hunkituta zeuden, eta Kristoren arimak irabazteko xede xurgatzailean batu ziren.

Whitefield-en eta Wesley-ren arteko desberdintasunak alienazioa sortzearekin mehatxatu zuten garai batean; baina Kristoren eskolan umiltasuna ikasi zutenez, elkarrekiko pazientzia eta karidadeak adiskidetu zituzten.

Ez zuten eztabaidatzeko astirik, errakuntza eta gaiztakeria nonahi ibiltzen ziren bitartean, eta bekatariak hondamenera

jaisten ziren.

Jainkoaren zerbitzariak bide malkartsua egin zuten. Eragin- eta ikaskuntza-gizonek beren botereak erabili zituzten haien aurka. Denbora baten buruan elizgizon askok etsaitasun erabakia agertu zuen, eta elizetako ateak itxi ziren fede garbi baten eta hura aldarrikatzen zutenen aurka. Elizgizonak pulpitotik salatzeko izan zuenak iluntasun, ezjakintasun eta gaiztakeria elementuak piztu zituen. Behin eta berriz John Wesley-k heriotzari ihes egin zion Jainkoaren errukiaren mirakulu baten bidez. Jendearen amorrua haren kontra piztu zenean, eta ez zirudien ihesbiderik, giza itxurako aingeru bat etorri zitzaion alboan, jendetza atzera egin zuen, eta Kristoren zerbitzaria seguru igaro zen arrisku lekutik.

Hauetako batean jende haserrearengandik askatzeaz, Wesleyk esan zuen: «Asko ahalegindu ziren ni behera botatzen, herrirako bide labainkorrean maldan behera gindoazela; baita behin lurrean egon banintz, nekez altxatuko nintzela gehiago. Baina ez nuen batere estropezu egin, ezta irristatzerik ere, haien eskuetatik kanpo geratu nintzen arte. Askok nire lepokoa edo arropak eusten ahalegintzen ziren arren, ni behera botatzeko, ezin izan zuten batere lotu: bakar batek heldu zion laster eskuan utzi zioten nire txaleko hegalaria; beste hegala, poltsikoan banku-billete bat zegoen, erdi urratuta zegoen. Gizon lizuntsu batek atzean, hainbat aldiz jo ninduen, haritz-makila handi batekin; eta horrekin behin buruaren atzeko aldean kolpatu izan banu, beste arazo guztiak aurreztuko zizkion. Baina aldi bakoitzean, kolpea alde batera uzten zen, ez dakit nola; izan ere, ezin nintzelako eskuinera edo ezkerrera mugitu. Beste bat etorri zen prentsan zehar presaka, eta besoa jotzeko altxatuz, bat-batean erori egin zen, eta burua laztandu besterik ez zidan

esanez: «Ze ile biguna duen!». Bihotza piztu zitzaien lehen gizonak herriko heroiak izan ziren, aldi orotan jendetza-kapitainak, haietako bat hartz lorategietan sari-borrokalaria izan zen...

«Zein maila leunen prestatzen gaitu Jainkoak bere borondaterako! Duela bi urte, adreilu zati batek sorbaldak lazkatu zizkidan. Handik urtebetera harriak begien artean jo ninduen. Joan den hilabetean kolpe bat jaso nuen, eta gaur arratsaldean bi, bat herrira sartu baino lehen, eta bestea atera ondoren; baina biak ez ziren ezer ez bezala: gizon batek bere indar guztiekin bularrean jo ninduen arren eta bestea ahoan hain indarrez non odola berehala isurtzen zen, ez nuen kolpeetako batek baino min gehiago sentitu. lasto batekin ukitu ninduen.»—John Wesley, *Works*, liburukia. 3, 297, 298 or.

Hasierako garai haietako metodistek —jendeek zein predikariek— iseka eta jazarpena jasan zituzten, bai elizako kideen aldetik, bai beren adierazpen okerretan sutan zeuden erlijiosorik gabekoen aldetik. Justizia epaitegien aurrean epaitu zituzten, hala nola, izenez soilik, garai hartako auzitegietan justizia arraroa baitzen. Askotan jazarleen indarkeria jasaten zuten. Jendeak etxez etxe ibiltzen ziren, altzariak eta ondasunak suntsitzen, nahi zutena arpilatzen eta gizon, emakume eta umeei bortizki tratu txarrak ematen. Zenbait kasutan, iragarki publikoak argitaratu ziren, leihoak hausten eta metodisten etxeak lapurtzen lagundu nahi zutenei ordu eta leku jakin batean biltzeko deia eginez. Giza zein jainkozko legearen urraketa ireki hauek errietarik gabe igarotzen ziren. Jazarpen sistematikoa egin zen, erru bakarra izan zuen herri baten aurka, bekatarien oinak suntsipenaren bidetik santutasunaren bidera irauli nahi izana.

Esan zuen John Wesleyk, bere buruaren eta bere kideen

aurkako karguei erreferentzia eginez: «Batzuek diote gizon horien doktrinak faltsuak, okerrak eta gogotsuak direla; berriak eta ezezagunak direla berandu arte; kuakerismoa, fanatismoa, aita santua direla. Itxura hau guztia errotik moztuta dago, oro har erakutsia baita doktrina honen adar bakoitza gure elizak interpretatutako Eskrituraren doktrina arrunta dela. Beraz, ezin da izan ez faltsua ez okerra, baldin eta Liburu Santuak egia bada». "Beste batzuek diote: 'Haien doktrina zorrotzegia da; estuegi egiten dute zerurako bidea». Eta hau da, egia esan, jatorrizko objekzioa (denbora batean ia bakarra izan baitzen), eta ezkutuan dago beste hainbat formatan agertzen diren beste mila baten behealdean. Baina zerurako bidea gure Jaunak eta bere apostoluek egin zutena baino estuago egiten al dute? Haien doktrina Bibliakoa baino zorrotzagoa al da? Kontuan izan testu arrunt batzuk bakarrik: «Maitatuko duzu zure Jainko Jauna zure bihotz osoz, eta zure gogo osoz, eta zure arima osoz eta zure indar guztiekin». «Gizonek esango duten hitz alfer guztiengatik, kontuak emango dituzte epaiketa egunean». «Jaten, edan, edo egiten duzuen edozer gauza, egin ezazue guztia Jainkoaren aintzarako». «Haien doktrina hau baino zorrotzagoa bada, errua dute; baina badakizu zure kontzientzian ez dela. Eta nor izan daiteke jota bat gutxiago zorrotza Jainkoaren hitza hondatu gabe? Jainkoaren misterioen arduradun bat leial arki al daiteke depositum sakratu horren zatiren bat aldatzen badu? Ez. Ezin du ezer gutxitu, ezin du ezer leundu; gizon guztiei deklaratzera behartuta dago: «Ezin dut Liburu Santuak zure gustura eraman. Hara heldu behar duzu, edo betiko hilko zara». Hori da «gizon hauen karitaterik ezari» buruzko beste oihu herrikoi horren benetako oinarria. Karitaterik gabekoak, ala? Zein alderditan? Ez al dute elikatzen goseak eta biluzik janzten? «Ez; hori ez da

gauza: ez dira horretan falta: baina hain dira karitategabeak epaitzean! uste dute ezin dela inor salbatu beren erarakoak baino.”— *Ibid.*, liburukia. 3, 152, 153 or.

Ingalaterran Wesleyren garaia baino lehen agertu zen deklinabide espirituala irakaspen antinomikoaren ondorioa izan zen neurri handi batean. Askok baieztatzen zuten Kristok lege morala indargabetu zuela eta, beraz, kristauek ez dutela betebeharririk betetzeko; fededuna "obra onen murrontzatik" askatzen dela.

Beste batzuek, legearen betikotasuna onartzen zuten arren, deklaratu zuten ez zela beharrezkoa ministroek jendeari bere aginduak betetzera gomendatzea, izan ere, Jainkoak salbaziorako aukeratu zituenak, «jainkozko graziaren bultzada jasanezinaren bidez, pietatearen eta bertutearen praktika», betiereko gaitzespenera kondenatuta zeudenek «ez zuten jainkozko legea betetzeko botererik».

Beste batzuek, gainera, "hautetsiak ezin direla graziatik erori eta jainkozko mesedea galdu" esanda, oraindik ondorio lazgarriagoa izatera iritsi ziren: "Egiten dituzten ekintza gaiztoak ez dira benetan bekatuak, ezta jainkozkoaren urraketaren adibidetzat hartu behar". legea, eta, ondorioz, ez dutela okasiorik ez beren bekatuak aitortzeko, ez damutuz hausteko.»—McClintock eta Strong, *Cyclopedia*, art. "Antinomioak". Hori dela eta, adierazi zuten bekaturik gaiztoenetako bat ere, "unibertsalki jainkozko legearen urraketa izugarritzat hartzen dena, ez dela bekatu bat Jainkoaren aurrean", hautatuetako batek egiten badu, "hautetsietako bat delako". hautetsien ezaugarri esentzial eta bereizgarriak, ezin dutela egin Jainkoari desatsegin edo legeak debekatzen duen ezer».

Doktrina ikaragarri hauek herri-hezitzaile eta teologoek geroagoko irakaspenaren berberak dira funtsean: ez dagoela jainkozko lege aldaezina zuzenaren estandar gisa, baina moralaren estandarra gizarteak berak adierazten duela eta etengabe aldaketaren mende egon dela. Ideia hauek guztiak espiritu maisu berberak inspiratzen ditu, zeruko biztanle bekaturik gabekoen artean ere, Jainkoaren legearen muga zintzoak hautsi nahian hasi zuen bere lana.

Jainkozko dekretuen doktrinak, gizakien izaera aldaezina finkatzen zuenak, asko Jainkoaren legea birtualki baztertzeraren eraman zituen. Wesleyk irmo egin zien kontrako irakasle antinomikoen akatsei eta erakutsi zuen antinomianismoren eraman zuen doktrina hori Eskriturako kontrakoa zela. "Salbazioa ekartzen duen Jainkoaren grazia *gizon guztiei agertu zaie*". «Hau ona eta onargarria da gure Salbatzaile Jainkoaren aitzinean; zeinak izango ditu *gizon guztiak* salbatzeko, eta egiaren ezagutzara etortzeko. Zeren Jainko bat da, eta Jainkoaren eta gizonen arteko bitartekari bat, Jesu Kristo gizona; bere burua *guztientzat* erreskatea eman zuenak». Tito 2:11 ; 1 Timoteo 2:3-6 . Jainkoaren Espiritua dohainik ematen da gizon bakoitzari salbazio-bideei eusteko. Horrela, Kristok, «benetako Argiak», «argitzen du mundura datorren gizon oro». Joan 1:9 . Gizonek salbazioan huts egiten dute bizitzaren dohainari nahita ukatuz.

Kristo hiltzean Dekalogoko aginduak zeremonial legearekin abolitu zirela esan zuen Wesleyk: "Lege morala, Hamar Aginduetan jasotakoa eta profetek betea, ez zuen kendu. Ez zen haren etorreraren xedea honen zatirik ezeztatzea. Hau inoiz hautsi ezin den lege bat da, «zeruko lekuko leiala bezala irauten duena». Hau munduaren hasieratik izan zen, «ez

harrizko mahaietan idatzia», gizakien seme-alaba guztien bihotzetan baizik, Sortzailearen eskuetatik atera zirenean. Eta hala ere, garai batean Jainkoaren atzamarrez idatzitako gutunak orain neurri handi batean bekatuak hondatzen ditu, baina ezin dira guztiz ezabatu, ongiaren eta gaizkiaren kontzientziaren bat dugun bitartean. Lege honen atal bakoitzak indarrean egon behar du gizadi guztiarengan, eta aro guztietan; ez baita denboraren edo lekuaren, ez aldatzeko moduko beste edozein zirkunstantziaren arabera, Jainkoaren izaeraren eta gizakiaren izaeraren eta elkarren arteko erlazio aldaezinaren arabera baizik.

«'Ez naiz suntsitzera etorri, betetzera baizik.' Zalantzarik gabe,

Leku honetan bere esanahia hauxe da (aurretik eta ondoren datorren guztiarekin bat etorriz),—bere osotasunean ezartzera etorri naiz, gizakien glosa guztiak gorabehera: nolnahi ere ikuspegi oso eta argian kokatu naiz. iluna edo iluna zen bertan: zati bakoitzaren benetako eta guztizko garrantzia deklaratzera etorri naiz; bertan jasotako agindu guztien luzera eta zabalera, hedadura osoa, eta altuera eta sakonera, haren adar guztietan pentsaezina den garbitasuna eta espiritualtasuna erakustea.”—Wesley, sermoia 25.

Wesleyk legearen eta ebanjelioaren harmonia ezin hobea aldarrikatu zuen. «Bada, beraz, pentsa daitekeen loturarik estuena, legearen eta ebanjelioaren artean. Batetik, legeak ebanjelioari bidea egiten eta seinalatzen digu etengabe; bestetik, ebanjelioak legearen betetze zehatzago batera garamatza etengabe. Legeak, esate baterako, eskatzen digu Jainkoa maitatzea, hurkoa maitatzea, umila, umila edo santua izatea. Gauza horietarako nahikoak ez garela sentitzen dugu; bai, 'gizonarekin hori ezinezkoa da'; baña ikusten dogu

Jaungoikuaren promesa amodio ori emoteko, ta umil, dolu ta santu egiteko: ebanjelio au arkitzen dogu, berri on au; gure fedearen arabera egiten zaigu; eta «Legearen zuzentasuna gure baitan bete da», Jesukristogan den fedearen bidez....

«Kristoren ebanjelioaren etsaien mailarik gorenean», esan zuen Wesleyk, «legea bera argiki eta esplizituki ‘epaitzen dutenak’ eta ‘legeaz gaizki hitz egiten dutenak’ dira; gizonei irakasten diena hausten (desegiten, askatzen, obligazioa askatzen) ez bat bakarrik, txikiena edo handienena, baizik eta manamendu guztiak kolpe batean. Ilusio sendo honi dagozkion zirkunstantzia guztietatik harrigarriena da, horri amore ematen diotenek, benetan uste dutela Kristo ohoratzen dutela Haren legea irauliz, eta Haren ofizioa handitzen ari direla Haren doktrina suntsitzen duten bitartean! Bai, ohoratzen dute Judasek esan zuen bezala: «Agur, Maisua, eta musu eman zion». Eta erran diezaieke haietariko bakoitzari: «Muxu batez salduko al duzu gizonaren Semea?». Musu batez traizionatzea, bere odolaz hitz egitea eta koroa kentzea besterik ez da; Bere legearen edozein zatiren bidez argitzea, bere ebanjelioa aurrera eramateko itxuraz. Inork ere ezin dio ihes egin kargu honi, fedea zuzenean edo zeharka obedientziaren bat alde batera uzteko joera duen modu batean predikatzen duenak: Kristo predikatzen duenak agindutako agindurik txikiena deuseztatzeko edo ahultzeko. Jainkoa.” — *Ibid* .

"Ebanjelioaren predikazioak legearen helburu guztiei erantzuten diela" esan zutenei, Wesleyk erantzun zien: "Hau erabat ukatzen dugu. Ez dio erantzuten legearen lehen amaierari, hots, bekatuaren gizon konbentzitzaileri, oraindik infernuaren ertzean lo daudenak esnatzeari». Paulo apostoluak dio «Legearen arabera bekatuaren ezagutza» dela; “Eta gizakiak

bekatuagatik kondenatuta egon arte, ez du benetan sentituko Kristoren odol barkatzailearen beharra. «Oso daudenek», gure Jaunak berak dioen bezala, «ez dute medikurik behar, gaixo daudenek baizik». Zentzugabea da, beraz, sendagile bat eskaintzea osoak direnei edo, behintzat, beren burua hala irudikatzen dutenei. Gaixoak direla konbentzitzeko lehena zara; bestela ez dizute zure lana eskertuko. Era berean, zentzugabea da Kristo bihotza osoa dutenei oraindik apurtu ez zaienei eskaintzea.» — *Ibid.*, sermoia 35.

Horrela, Jainkoaren graziaren ebanjelioa predikatzen zuen bitartean, Wesleyk, bere Maisuak bezala, "legea handitu eta ohoragarri bihurtu" nahi izan zuen. Leialtasunez bete zuen Jainkoak eman zion lana, eta gloriosoak izan ziren ikusi ahal izan zituen emaitzak. Bere laurogei urte baino gehiagoko bizitza luzearen amaieran —mende erdi bat baino gehiago ministerio ibiltarian emana—, haren atxikimendu aitortuak milioi erditik gora arima ziren. Baina bere nekeen bidez bekatuaren hondamenetik eta hondamenetik bizitza gorago eta garbiago batera eraman zuten jendetza, eta bere irakaspenez esperientzia sakonago eta aberatsago batera iritsi zen kopurua, ez da inoiz ezagutuko familia osoa arte. erredimituak Jainkoaren erreinuan bilduko dira. Bere bizitzak baliorik gabeko ikasgaia ematen dio kristau guztiei. Nahi al lukete Kristoren zerbitzari honen fedea eta umiltasuna, nekaezina den zeloa, bere burua sakrifizioa eta debozioa gaur egungo elizetan islatuko!

15. kapitulua—Biblia eta Frantziako Iraultza

XVI.mendean Erreformak, Biblia irekia jendeari aurkeztuz, Europako herrialde guztietarako onarpena eskatu zuen. Nazio batzuek poztasunez hartu zuten harrera, Zeruko mezulari gisa. Beste lurralde batzuetan Aita Santuak bere sarrera eragozteko lortu zuen neurri handi batean; eta Bibliaren ezagutzaren argia, bere eragin altxagarriekin, ia guztiz baztertuta zegoen. Herrialde batean, argiak sarrera aurkitu bazuen ere, iluntasunak ez zuen ulertzen. Mendeetan zehar, egia eta akatsa menderatzearen alde borrokatu ziren. Azkenean gaiztoak triumfatu zuen, eta Zeruko egia kanpora atera zen. "Hau da kondena, argia mundura etorri dela, eta gizonak iluntasuna maite zuten argia baino". Joan 3:19 . Nazioa utzi zuen berak aukeratutako ikastaroaren emaitzak jasotzeko. Jainkoaren Espirituaren murrizketa kendu zitzaion bere graziaren dohaina mesprexatu zuen herriari. Gaizkia heldutasunera iristea baimendu zen. Eta mundu guztiak ikusi zuen argia nahita baztertzearen fruitua.

Frantzian hainbeste mendez aurrera eramandako Bibliaren aurkako gerrak Iraultzaren eszenetan amaitu zuen. Izugarriko agerraldi hura Erromak Liburu Santuak zapaltzearen ondorio legitimoa baino ez zen izan. (Ikus Eranskina .) Munduak aita santuaren politikaren funtzionamenduaz inoiz ikusi duen ilustraziorik deigarriena aurkeztu zuen, mila urte baino gehiagoz Erromako Elizaren irakaskuntzak izan zituen emaitzen ilustrazioa.

Aita Santuaren nagusitasunaren garaian Liburu Santuak zapaltzea profetek iragarri zuten; eta Apokalipsiak "bekatuaren gizonaren" menderatsetik Frantziari bereziki lortuko zizkion

emaitza ikaragarriak ere adierazten ditu.

Esan zuen Jaunaren aingeruak: «Berrogeita bi hilabetez zapalduko dute hiri santua. Eta boterea emango diet nire bi lekukoei, eta profetizatuko dute mila berrehun eta hirurogei egun, zakuz jantzita. Eta beren testigantza akabatuko dutenean, hondotik igotzen den piztia²²⁶ zulo txikiagotik gerra egingo du, eta garaitu eta hilko ditu. Eta beren gorpuak etzango dirade hiri handiaren kalean, zeina espiritualki Sodoma eta Egipto deitzen dena, non ere gure Jauna gurutziltzatu baitzen. Eta lur gainean bizi direnek poztu egingo dute haiengatik, eta alaituko dira, eta opariak bidaliko dizkiete elkarri; zeren bi profeta hauek lurrean bizi zirenak oinazetu zituzten. Eta hirur egun eta erdiren buruan, Jainkoarengandik bizitzeko Espiritua sartu zen haietan, eta oinetan jarri ziren; eta beldur handia erori zen haiek ikusi zituztenak». Apokalipsia 11:2-11 .

Hemen aipatzen diren aldiak —“berrogeita bi hilabete” eta “mila berrehun eta hirurogei egun”— berdinak dira, Kristoren elizak Erromako zapalkuntza jasan behar zuen garaia adierazten dutenak. Aita Santuaren nagusitasunaren 1260 urteak 538. urtean hasi ziren, eta, beraz, 1798an amaituko ziren. (Ikus 54. orrialdeko eranskineko oharra.) Garai hartan Frantziako armada bat Erroman sartu zen eta Aita Santua preso egin zuen, eta erbestean hil zen. Handik gutxira aita santu berria aukeratu bazen ere, aita santuaren hierarkia ez da orduz geroztik lortu zuen boterea erabili.

Elizaren jazarpenak ez zuen jarraitu 1260 urteko aldi osoan. Jainkoak bere herriarekiko errukian moztu zuen beren proba sutsuaren denbora. Elizari gertatuko zaion "tribulazio handia" iragartzean, Salbatzaileak esan zuen: "Egun horiek laburtu ez badira, ez da haragirik salbatuko; baina hautatuen

mesedetan, egun horiek laburtu egingo dira". Mateo 24:22 . Erreformaren eraginez 1798 baino lehen jazarpena amaitu zen.

Bi lekukoei buruz gehiago dio profetak: «Hauek dira bi olibondoak eta lurreko Jainkoaren aurrean dauden bi argimutilak». "Zure hitza", esan zuen salmistak, "argia da nire oinetarako, eta argia nire biderako". Apokalipsia 11:4 ; Salmoa 119:105 . Bi lekukoek Itun Zaharreko eta Berriko Eskriturak irudikatzen dituzte. Biak dira Jainkoaren legearen jatorriaren eta betikotasunaren lekukotasun garrantzitsuak. Biak ere salbamen planaren lekuko dira. Itun Zaharreko motak, sakrifizioak eta profeziek datozen Salbatzaile bat adierazten dute. Itun Berriko Ebanjelioak eta Epistolak mota eta profeziak iragarritako modu zehatzean etorri den Salbatzaile baten berri ematen dute.

«Mila berrehun eta hirurogei egun profetizatuko dituzte, zakuz jantzita». Garai honen zatirik handiena, Jainkoaren lekukoak iluntasunean egon ziren. Aita Santuaren botereak jendeari egiazko hitza ezkutatu nahi izan zion, eta lekuko faltsuak jarri zizkion bere testigantza kontraesantzeko. (Ikus Eranskina .) Biblia agintari erlijioso eta laikoek debekatu zutenean; haren testigantza okertu zenean, eta gizonak eta deabruak asma zezaketen ahalegin guztiak egin zituztenean jendearen gogoak handik aldezteko; haren egia sakratuak aldarrikatzera ausartu zirenak ehizatu, traizionatu, torturatu, ziegetan lurperatu, beren fedearengatik martirizatu edo mendiko barkuetara eta lurreko zulo eta kobazuloetara ihes egitera behartu zituztenean —orduan lekuko leialek zakuz profetizatu zuten. Hala ere, haien testigantza jarraitu zuten 1260 urteko aldi osoan. Garai ilunenetan Jainkoaren hitza maite zuten eta bere ohoreagatik jeloskor zeuden gizon leialak zeuden. Zerbitzari leial horiei jakinduria, boterea eta agintea eman zitzaaien denbora

honetan zehar bere egia deklaratzeko.

"Eta norbaitek kalte egin nahi badie, sua irtengo da haien ahotik, eta irentsi ditu haien etsaiak; eta norbaitek kalte egin nahi badie, era honetan hil behar du". Apokalipsia 11:5 . Gizonak ezin dute inpunitatez zapaldu Jainkoaren hitza. Salaketa beldurgarri honen esanahia Apokalipsiaren amaierako kapituluan azaltzen da: "Liburu honetako profeziaren hitzak entzuten dituen pertsona guztiei lekukotzen diot: Norbaitek gauza hauei gehitzen badie, Jainkoak izurriteak gehituko dizkio. liburu honetan idatziak daudenak: eta norbaitek profezia honen liburuko hitzetatik kenduko balu, Jainkoak kenduko du bere zatia bizitzaren liburutik, eta hiri santutik, eta diren gauzetatik. liburu honetan idatzia". Apokalipsia 22:18, 19 .

Horrelakoak dira Jainkoak gizonak agerian uzteko edo agindutakoa edozein modutan alda ez dadin babesteko eman dituen abisuak. Salaketa solemne hauek beren eraginez gizakiak Jainkoaren legea arin hartzera eramaten dituzten guztiei aplikatzen zaizkie. Jainkoaren legea betetzen dugun ala ez garrantzi gutxiko kontua dela adierazten dutenei beldurra eta dardara eragin beharko liekete. Jainkozko errebelazioaren gaineratik beren iritzia goratzen dituzten guztiak, Eskrituraren esanahi garbia beren komenigarritasunera egokitze edo mundura moldatzeko asmoz aldatuko luketen guztiak, ardura beldurgarria hartzen ari dira.

Idatzizko hitzak, Jainkoaren legeak, gizon bakoitzaren izaera neurtuko du eta proba hutsal honek falta direla adieraziko duen guztiak gaitzetsiko ditu.

«Noiz amaituko duten beren testigantza». 1798an amaitu zen bi lekukoek zakuz jantzita profetizatu behar zuten garaia. Iluntasunean euren lana amaitzera zihoazela, gerra egin behar

zitzaien "hondorik gabeko piztia" gisa irudikatzen zuen botereak. hobia". Europako nazio askotan elizan eta estatuan gobernatzen zuten botereak mendeetan zehar Satanas kontrolatu zituen Aita Santuaren bitartez. Baina hemen botere satanikoaren agerpen berri bat ikusten da.

Erromaren politika izan zen, Biblia begirunearen pean, hizkuntza ezezagun batean giltzapetuta eta jendearengandik urrun edukitzea. Haren agintepean lekukoek "zakuz jantzita" profetizatu zuten. Baina beste botere bat —hondorik gabeko putzuko piztia— sortu behar zen Jainkoaren hitzari gerra ireki eta aitortua egiteko. "Hiri handia" zeinen kaleetan lekukoak hiltzen diren eta haien hildakoak non dauden, "espiritualki" Egipto da. Bibliako historian aurkeztutako nazio guztien artean, Egiptok ausardiaz ukatu zuen Jainko biziaren existentzia eta bere aginduei aurre egin zien. Inoiz monarkarik ez zen ausartu Egiptoko erregea baino zeruko agintaritzaren aurka matxinada irekiago eta zorrotzago batean. Moisesek mezua ekarri zioneanean, Jaunaren izenean, Faraoiak harro erantzun zion: «Nor da Jehoba, bere ahotsa entzun dezadan Israel joaten uzteko? Ez dut Jehoba ezagutzen, eta, gainera, ez dut Israeli joaten utziko». Irteera 5:2, ARV Hau ateismoa da, eta Egiptok ordezkaturako nazioak Jainko biziaren aldarrikapenen ukazio antzekoa emango luke eta sinesgabetasun eta desafio espiritu antzeko bat agertuko luke. "Hiri handia" Sodomarekin ere alderatzen da, "espiritualki". Sodomako ustelkeria Jainkoaren legea haustean batez ere lizenzian agertu zen. Eta bekatu hori ere izan behar zen nazioaren ezaugarri nagusi bat, Eskritura honen zehaztapenak bete behar zituena.

Profetaren hitzen arabera, bada, 1798. urtea baino pixka bat lehenago jatorri eta izaera satanikoko botereren bat piztuko

zen Bibliaren aurka gerra egiteko. Eta Jainkoaren bi lekukoen testigantza horrela isildu behar den lurraldean, Faraoiaren ateismoa eta Sodomako lizunkeria agertuko ziren.

Profezia honek Frantziako historian betekizun zehatzena eta deigarriena jaso du. Iraultza garaian, 1793an, “munduak lehen aldiz entzun zuen zibilizazioan jaio eta hezitako gizonen batzar bat, eta Europako nazio onenetako bat gobernatzeko eskubidea bere gain hartuz, beren ahots bat altxatu zuten solemneena ukatzeko. gizakiaren arimak jasotzen duen egia, eta uko egin aho batez Jainko baten sinesmenari eta gurtzari.”—Sir Walter Scott, *Life of Napoleon*, liburukia. 1, kap. 17. “Frantzia da benetako erregistroak bizirik iraun duen munduko nazio bakarra, nazio gisa eskua altxatu zuela unibertsoaren Egilearen aurkako matxinada irekian. Asko blasfematzaile, asko infidel, izan dira, eta izaten jarraitzen dute Ingalaterran, Alemanian, Espainian eta beste toki batzuetan; baina Frantzia bereizten da munduaren historian, bere Legebiltzarraren dekretuaren bidez Jainkorik ez zegoela adierazi zuen estatu bakar gisa, eta hiriburuko biztanleria osoa eta beste lekuetan gehiengo zabala, emakumeak zein gizonak. , iragarpena onartzean pozez dantzatu eta abestu zuen.”— *Blackwood's Magazine*, 1870eko azaroa.

Frantziak Sodoma bereziki bereizten zuten ezaugarriak ere aurkeztu zituen. Iraultzan zehar lautadako hirietan suntsipena ekarri zuenaren antzekoa izan zen ustelkeria moral eta ustelkeria egoera bat. Eta historialariak batera aurkezten ditu Frantziaren ateismoa eta lizunkeria, profezian ematen den moduan: «Erljioari eragiten dioten lege horiekin hertsiki lotua zen ezkontzaren batasuna murrizten zuena —gizakiak era dezakeen konpromisorik sakratuena, eta iraunkortasuna—. horrek gizartea sendotzera eramaten du gehien bat, izaera iragankorreko

kontratu zibil soil baten egoerara, zeina edozein pertsonak egin eta gustura askatu dezakeena. Deabruek lanean jarri izan balute etxeko bizitzan agurgarri, dotore edo iraunkor dena deuseztatzeko modurik eraginkorren bat aurkitzeko, eta, aldi berean, beren xedea sortu zuten gaiztakeria betikotu behar zela ziurtatzeko. belaunaldi batetik bestera, ezin zuten asmatu ezkontzaren degradazioa baino plan eraginkorragorik... Sophie Arnoult aktoreak, esandako gauza zintzoengatik famatua, ezkontza errepublikarra «adulterioaren sakramentu» gisa deskribatu zuen. Scott, liburukia. 1, kap. 17. «Non ere gure Jauna gurutziltzatua izan zen». Profeziaren zehaztapen hori Frantziak ere bete zuen. Ezein lurraldetan ez zen Kristoren aurkako etsaiaren izpiritua modu deigarriagoan erakutsi. Inongo herrialdetan ez zuen egiak oposizio garratz eta ankerragorik topatu. Frantziak Ebanjelioko konfesoreen kontra egin zuen jazarpenean, Kristo gurutziltzatu zuen bere ikasleen pertsonan.

Mendez mende santuen odola isuri zen. Waldenses Piamonteko mendietan beren bizitza eman zuten bitartean «Jainkoaren hitzagatik eta Jesukristoren testigantzagatik», egiaren antzeko lekukotasuna eman zuten beren anaiek, Frantziako albigesek. Erreformaren garaian bere ikasleak tortura izugarriekin hil zituzten. Erregeak eta nobleak, goi-emakumeak eta neskatxa delikatuak, nazioaren harrotasuna eta zalduntasuna, Jesusen martirien agoniaz gozatu zuten begiak. Hugonot ausartak, giza bihotzak sakratuen dituen eskubide horien alde borrokan, beren odola isuri zuten hainbat zelai gogor batean. Protestanteak legez kanpokotzat hartzen zituzten, beren buruari prezioa ezarri zieten eta basapiztiak bezala ehizatu zituzten.

"Basamortuko eliza", XVIII. mendean oraindik Frantzian irauten ziren antzinako kristauen ondorengo bakanek,

hegoaldeko mendietan ezkutatuta, beren aitaren fedea zaintzen zuten oraindik. Gauez mendi magalean edo lur bakartian elkartzera ausartu zirenez, dragoiek atzetik eraman zituzten eta galeretan bizi osorako esklabotzara eraman zituzten. Frantsesen artean garbienak, finenak eta adimentsuak kateatu zituzten, tortura izugarrietan, lapur eta hiltzaileen artean. (Ikus Wylie, b. 22, ch. 6.) Beste batzuk, errukiago tratatuak, odol hotzean tirokatu zituzten, armarik gabe eta ezinik, otoitzean belauniko erori ziren. Ehunka gizon zahar, defentsarik gabeko emakume eta haur errugabe hilda geratu ziren lurrean elkartzeko tokian. Mendi magalea edo basoa zeharkatzean, elkartzen ohi ziren tokian, ez zen arraroa aurkitzea «lau pausoz behin, hildakoak slanda ziprztinduz eta gorpuak zuhaitzetatik zintzilik zintzilik». Haien herrialdea, ezpataz, aizkoraz, fagotez suntsituta, "basamortu zabal eta goibel batean bihurtu zen". «Ankerkeria hauek ez ziren aro ilunean gauzatu, Luis XIV.aren aro bikainean baizik. Orduan zientzia landu zen, letrek loratu ziren, gorteko eta hiriburuko jainkozkoak gizon jakintsu eta elokuyenteak ziren, eta otzantasun eta karitateko graziei asko eragin zieten.»— *Ibid.*, b. 22, kap. 7.

Baina krimenen katalogo beltzeko beltzena, mende ikaragarri guztietako egintza zitalen artean ikaragarriena, San Bartolomeko sarraskia izan zen. Munduak oraindik ikara ikaragarritz gogoratzen ditu eraso koldar eta ankerrenaren eszenak. Frantziako erregeak, erromatar apaiz eta prelatuek bultzatuta, bere onarpena eman zion lan izugarriari. Kanpai bat, gauean jotzen zuena, hilketaren seinale zen. Milaka protestanteak, beren etxeetan isil-isilik lo egiten zuten, beren erregearen ohore zoritsuari fidatuta, abisurik gabe arrastaka eraman zituzten eta odol hotzean erail zituzten.

Kristo Egiptoko morrontzatik bere herriaren buruzagi ikusezina zen bezala, Satan ere bere menpekoen buruzagi ikusezina zen martiriak ugaltzeko lan izugarri honetan. Zazpi egunez jarraitu zuen Parisen sarraskia, lehen hirurak ezin pentsa daitekeen amorruez. Eta ez zen hirira mugatu, baina erregearen agindu bereziz protestanteak aurkitzen ziren probintzia eta hiri guztietara hedatu zen. Ez zen ez adina ez sexua errespetatzen. Ez zen inuzentea ez ile griseko gizona salbatu. Noblea eta baserritarra, zahar eta gazte, ama eta umea, elkarrekin moztu zituzten. Frantzia osoan harakinak bi hilabetez jarraitu zuen. Hirurogeita hamar mila nazioaren loretik bera hil ziren.

«Sarraskiaren berria Erromara iritsi zenean, elizgizonen arteko pozak ez zuen mugarik izan. Lorenako kardinalak mila koroekin saritu zuen mezularia; San Angeloren kanoiak agur alai bat bota zuen; eta kanpai-kanpai guztietatik jotzen zuten; suak gaua egun bihurtu zituen; eta Gregorio XIII.ak, kardinalak eta beste elizako goi kargudun batzuk zirela, prozesio luzean joan zen San Luis elizara, non Lorenako kardinalak *Te Deum A domina* bat kantatu zuen sarraskia gogoratzeko, eta Vatikanon oraindik ere egon daiteke. Vasariren hiru fresko ikusi ziren, almirantearen aurkako eraso deskribatzen zutenak, kontseiluan erregeak sarraskia planifikatzen zuen eta sarraskia bera. Gregoriok Karlos Urrezko Arrosa bidali zuen; eta sarraskitik lau hilabetera, atsekabez entzun zuen apaiz frantses baten sermoia, zeinak mintzatu baitzen «hain zorionez eta poz beteriko egun hartaz, aita santu-santuak berria jaso zuenean, eta egoera solemnean joan zen Jainkoari eskerrak ematera. eta San Luis.»—Henry White, *San Bartolomeko sarraskia*, kap. 14, par. 34.

San Bartolomeko sarraskia bultzatu zuen izpiritu maisu

berak ere eraman zituen Iraultzaren eszenetan. Jesukristo iruzurgilea zela deklaratu zuten, eta frantses infidelen aldarrikapena: “Zarroi ezazu txarrekoa”, hau da, Kristo. Zeruko blasfemia ausartak eta gaiztakeria higuingarriak eskutik helduta zihoazen, eta gizonen artean gaiztoenak, krudelkeriaren eta bizioaren munstro abandonatuenak, goratu ziren. Honetan guztian, omenaldi gorena egin zitzaion Satanasi; Kristo, berriz, egiaren, garbitasunaren eta maitasun desegokiaren ezaugarrietan, gurutziltzatu zen.

"Hondoko putzutik igotzen den piztiak gerra egingo du haien aurka, eta garaitu eta hilko ditu". Iraultza eta Izuaren Erreinuan Frantzia gobernatu zuen botere ateoak Jainkoaren eta Haren hitz santuaren aurkako gerra bat egin zuen munduak inoiz ikusi ez zuen bezala. Jainkoaren gurtza Asanblea Nazionalak deuseztatu zuen. Bibliak bildu eta publikoki erre ziren mespretxu posible guztiekin. Jainkoaren legea zapaldu zen. Bibliaren erakundeak deuseztatu ziren. Asteko atsedeen eguna alde batera utzi zen, eta haren ordean, hamargarren egun bakoitza gozamen eta blasfemia egiten zen. Bataioa eta jaunartzea debekatuta zeuden. Eta ehorzketa lekuetan nabarmen argitaratutako iragarkiek heriotza betiko loa zela deklaratu zuten.

Jainkoaren beldurra jakituriaren hasieratik hain urrun zegoela esaten zen, ergelkeriaren hasiera zela. Gurtza erlijioso guztiak debekatuta zeuden, askatasuna eta herrialdekoa izan ezik. «Parisko apezpiku konstituzionala aurkeztu zen ordezkari nazional baten aurrean inoiz jokatu den fartsa lotsagabe eta eskandalagarrienean parte nagusi izateko. Prozesio betean eraman zuten, Konbentzioari deklaratzeko berak hainbeste urte irakatsi zuen erlijioa, alde guztietatik, apaizgintza

bat zela, ez historian ez egia sakratuan oinarririk ez zuena. Termino solemne eta esplizituan uko egin zion bere gurtzari sagaratu zitzaion Jainkoaren existentzia, eta etorkizunean askatasunaren, berdintasunaren, bertutearen eta moralaren omenaldira eskaini zuen. Ondoren, mahai gainean jarri zituen bere apezpiku apaingarriak, eta anaiarteko besarkada jaso zuen Konbentzioko presidentearen eskutik. Hainbat apaiz apostata prelado honen adibidea jarraitu zuten.”—Scott, liburukia. 1, kap. 17.

«Eta lurlean bizi direnak poztuko dira haiengatik, eta alaituko dira, eta opariak bidaliko dizkiete elkarri; zeren bi profeta hauek lurlean bizi zirenak oinazetu zituzten». Frantzia infidelak isildu zuen Jainkoaren bi lekukoen ahots gaitzesgarria. Egiaren hitza hilda zegoen bere kaleetan, eta Jainkoaren legearen murrizketak eta eskakizunak gorrotatzen zituztenak poz-pozik zeuden. Gizonek publikoki desafiatu zuten zeruko erregeari. Antzinako bekatariek bezala, oihu egin zuten: «Nola daki Jainkoak? eta jakintza ba al dago Goi-Goian?» Salmoa 73:11 .

Ia sinesgaitzezko ausardi blasfemioz, ordena berriko apaiz batek esan zuen: «Jainkoa, existitzen bazara, mendekatu zure izen zauritua. desafia eskatzen dizut! Isilik geratzen zara; Ez zara ausartzen Zure trumoiak jaurtitzera. Honen ostean nork sinetsiko du zure existentzian?»—Lacretelle, *History* 11:309; in Sir Archibald Alison, *History of Europe*, liburukian. 1, kap. 10. Zer oihartzun du Faraoiaren eskakizunak: «Nor da Jehoba, haren ahotsa bete dezadan?». "Ez dut Jehoba ezagutzen!"

"Eroak esan du bere bihotzean: Ez dago Jainkorik". Salmoa 14:1 . Eta Jaunak deklaratu du egiaren galtzaileei buruz: «Haien zorakeria guztientzat agerikoa izango da». 2

Timoteo 3:9 . Frantziak Jainko biziaren gurtzari uko egin ondoren, "betikotasuna bizi duen Goren eta Altuenari", denbora gutxi falta zen idolatria apaltzera jaisten zen arte, Arrazoiaren Jainkosaren gurtzaz, zorabio baten pertsonan. emakumea. Eta hau nazioaren ordezkarietan, eta bere agintari zibil eta legegile gorenetan! Historialariak dioenez: «Garai zoro honetako zeremonietako batek ez du parekorik zentzugabekeriarekin konbinatuta inpietatea. Hitzarmenaren ateak zabalik zeuden musikari-banda bati, eta haren aurretik, udal-organoko kideak prozesio solemnean sartu ziren, askatasunaren gorazarrezko ereserkia abesten eta, etorkizuneko gurtzaren objektu gisa, estalitako bat eskoltatuz. emakumea, Arrazoiaren Jainkosa deitzen ziotena. Taberna barruan sartuta, forma handiz zabaldu zuten, eta presidentearen eskuinaldean jarri zuten, oro har operako neska dantzari gisa aitortua izan zenean. Pertsona honi, gurtzen zuten arrazoi horren ordezkari egokien gisa, Frantziako Konbentzio Nazionalak omenaldi publikoa egin zion.

«Mumeria gaizto eta barregarri honek nolabaiteko moda zuen; eta Arrazoimenaren Jainkosaren instalazioa nazio osoan berriro eta imitatu zen, biztanleek Iraultzaren gailur guztien parean agertu nahi zuten tokietan.»—Scott, liburukia. 1, kap. 17.

Esan zuen Arrazoiaren gurtza sartu zuen hizlariak: «Legegileak! Fanatismoak arrazoiari bide eman dio. Bere begi loztuek ezin zuten argiaren distira jasan. Egun honetan konpartsa ikaragarri bat bildu da ganga gotiko horien azpian, zeinek, lehen aldiz, egiaren oihartzuna errepikatu zutenak. Han ospatu dute frantsesek benetako gurtza bakarra, Askatasunarena, Arrazoiarena. Bertan Errepublikaren armen oparotasun nahiak eratu ditugu. Bertan idolo bizigabeak abandonatu ditugu Arrazoiagatik, irudi animatu horrengatik, naturaren

maisulana.”—MA Thiers, *Frantziako Iraultzaren Historia*, liburukia. 2, 370, 371 or.

Jainkosa Konbentziora eraman zutenean, hizlariak eskutik hartu zuen, eta batzarrari bueltaka esan zion: «Hiltzaleak, utzi dardarazteari, zuen beldurrek sortu duten Jainko baten trumoi indargabeen aurrean. Hemendik aurrera ez jainkotasunik aitortzen Arrazoaia baizik. Haren irudirik nobleena eta garbiena eskaintzen dizut; idoloak izan behar badituzu, sakrifikatu horrelakoei bakarrik... Erori Askatasunaren Senatu abuztuaren aurrean, oi! Arrazoiaren beloa!”

«Jainkosa, presidenteak besarkatu ondoren, kotxe bikain batean ipini zuten, eta jendetza izugarri baten artean, Notre Dame-ko katedralera eraman zuten, Jainkoaren lekua hartzera. Han aldare nagusira igo zen, eta bertaratutako guztien adorazioa jaso zuen.”—Alison, liburukia. 1, kap. 10.

Horren ondoren, handik gutxira, Bibliaren erreketak publikoa izan zen. Behin batean “Museoko Herri Elkarteak” udalerriko aretora sartu zen, “*Vive la Raison!*” oihukatuz. eta zutoin baten gainean eramanez hainbat libururen aztarnak erdi erreak, besteak beste, brebiarioak, misalak eta Itun Zahar eta Berria, zeinak «su handi batean kanporatu zituzten», esan zuen lehendakariak, «dituzten ergelkeria guztiak. giza arraza konprometitu egin zuen.”—*Pariseko Aldizkaria*, 1793, 318. zk.. Buchez-Roux-en aipatua, *Parlamentuaren Historiaren Bilduma*, liburukia. 30, 200, 201 or.

Aita santua izan zen ateismoa osatzen ari zen lana hasi zuena. Erromaren politikak Frantzia hondatzera presatzen ari ziren baldintza sozial, politiko eta erlijioso horiek sortu zituen. Idazleek, Iraultzaren izugarrikeriaz aipatzean, gehiegikeria horiek tronuari eta elizaren gainean kargatu behar direla diote.

(Ikus Eranskina .) Justizia zorrotzean elizaren kargu egin behar dira.

Aita Santuak erregeen gogoak pozoitu zituen Erreformaren aurka, koroaren etsai gisa, nazioaren bakerako eta harmoniarentzat hilgarria izango zen desadostasun elementua. Erromako jeinua izan zen bide honen bidez tronutik zetorren ankerkeriarik latzena eta zapalkuntzarik latzenak bultzatu zituen.

Askatasunaren izpiritua Bibliarekin joan zen. Ebanjelioa jasotzen zen tokian, jendearen gogoak esnatzen ziren. Ezjakintasunaren, bizioaren eta sineskeriaren esklabo izan zituzten kateak kentzen hasi ziren. Gizon gisa pentsatzen eta jokatzeko hasi ziren. Erregeek ikusi zuten eta dardar egin zuten beren despotismoagatik.

Erroma ez zen mantso izan haien beldur jeloskor pizten. Honela esan zion Aita Santuak Frantziako errejidoreari 1525ean: “Mania honek erlijioa nahastu eta suntsituko ez ezik, printzerri, noblezia, lege, ordena eta maila guztiak gainera.”—G. de Felice, *Frantziako protestanteen historia*, b. 1, kap. 2, par. 8. Urte batzuk geroago aita santuko nuntzio batek erregeari ohartarazi zion: “Jauna, ez zaitez engainatu. Protestanteek ordena zibil zein erlijioso guztiak aztoratuko dituzte Tronua aldea bezain arriskuan dago Erljio berri baten sarrerak nahitaez gobernu berri bat sartu behar du.” — D'Aubigne, *Erreformaren historia Europan garaiko Calvinoren*, b. 2, kap. 36. Eta teologoek jendearen aurreiritzietara jo zuten, doktrina protestanteak «gizonak berritasunetara eta zorakeriara erakartzen dituela; erregeari menpekoen afektu sutua kentzen dio, eta eliza zein estatua suntsitzen ditu». Horrela, Erromak Frantzia Erreformaren aurka biltzea lortu zuen. "Tronoa babesteko, nobleak zaintzeko eta

legeak mantentzeko izan zen, jazarpenaren ezpata lehen aldiz Frantzian askatu zena." - Wylie, b. 13, kap. 4.

Lurraren agintariek gutxi aurreikusten zituzten politika zorrigaizto horren emaitzak. Bibliaren irakaspenak herriaren gogamen eta bihotzetan ezarriko zituen nazio baten oparotasunaren oinarriak diren justiziaren, epelaren, egiaren, ekitatearen eta onginahia printzipio horiek. "Zuzentasunak nazioa goratzen du". Horrela, "tronua ezartzen da". Esaera 14:34 ; 16:12 . «Zuzentasunaren lana bakea izango da». eta efektua, "betiko lasaitasuna eta ziurtasuna". Isaias 32:17 . Jainkozko legea betetzen duenak benetan errespetatu eta beteko ditu bere herriko legeak. Jainkoaren beldur denak erregea ohoratuko du aginte justu eta legitimo ororen erabileran. Baina zorrigaiztoko Frantziak Biblia debekatu eta bere ikasleak debekatu zituen. Mendez mende, printzipio eta zintzotasun handiko gizonak, zorroztasun intelektualeko eta indar moraleko gizonak, beren usteak eta egiagatik sufritzeko fedea aitortzeko ausardia izan zutenak, mendeetan zehar gizon hauek galeretan esklabo gisa lan egin zuten, sutan hil ziren. , edo ziega-zeluletan ustelduta. Milaka milakak segurtasuna aurkitu zuten hegaldian; eta honek berrehun eta berrogeita hamar urtez jarraitu zuen Erreforma ireki eta gero.

«Apenas egon zen frantses belaunaldirik epe luzean ebanjelioko dizipuluak jazarlearen haserre eroaren aurrean ihes egiten ikusi ez eta adimena, arteak, industria, ordena zeramatzaten, zeinetan, arau bat, nagusiki nabarmendu ziren, asiloa aurkitu zuten lurraldeak aberasteko. Eta beste herrialdeak dohain on hauekin betetzen zituzten neurrian, berenak hustu zituzten. Orain urrundutako guztia Frantzian mantendu izan balitz; baldin, hirurehun urte hauetan, erbesteratuen trebetasun

industrialala bere lurra lantzen aritu izan balitz; baldin, hirurehun urte hauetan haien joera artistikoa bere manufakturak hobetzea izan bazen; baldin, hirurehun urte hauetan haien sormen-jeinua eta ahalmen analitikoa bere literatura aberasten eta bere zientzia lantzen aritu izan ziren; haien jakituriak bere kontzilioak gidatu izan balitu, haien ausardiak bere guduetan borrokan, haien ekitateak bere legeak markatzen eta Bibliaren erlijioak bere herriaren adimena sendotzen eta kontzientzia gobernatzeko bazuen, zer aintza hartuko zuen Frantziak gaur egun! Zein herrialde handia, oparo eta zoriontsua izango zen —nazioentzat eredu—!

«Baina handikeria itsu eta ezinegon batek bere lurretik atzeman zuen bertutearen irakasle oro, ordenaren txapeldun oro, tronuaren defendatzaile zintzo oro; zioen beren herrialdea lurrean «ospe eta aintza» bihurtuko zuten gizonei: Aukeratu zein izango duzuen, zutoina edo erbestea. Azkenean estatuaren hondamena osatu zen; ez zegoen gehiago kontzientzia debekatu beharrik; ez gehiago erlijiorik arrastaka sutara eramane behar; ez da abertzaletasun gehiago erbestera eramane behar.»—Wylie, b. 13, kap. 20. Eta Iraultza, bere izugarrikeria guztiekin, emaitza latza izan zen.

«Hugonoten ihesarekin gainbehera orokorra ezarri zen Frantzian. Loratzen ziren manufaktura-hiriak gainbeheran erori ziren; barruti emankorrak bere sorterrira itzuli ziren; dorpe intelektualak eta deklinabide moralak ezohiko aurrerapenaldi bati jarraitu zioten. Paris limosna handi bat bihurtu zen, eta kalkulatu da, Iraultza lehertzean, berrehun mila behartsuek karitatea aldarrikatu zutela erregearen eskuetatik. Jesuitak bakarrik loratu ziren gainbeheran zegoen nazioan, eta tirania ikaragarriaz gobernatu zituzten eliz eta eskoletan, espetxeetan eta

galeretan”.

Ebanjelioak Frantziara ekarriko zuen bere kleroaren, erregearen eta legegileen trebezia nahasten zuten arazo politiko eta sozial horien konponbidea, eta azkenean nazioa anarkian eta hondamenean murgildu zuen. Baina Erromaren menpean herriak galdu zituen Salvatorearen bere buruaren sakrifizioaren eta maitasun desegokiaren ikasgai dohatsuak. Besteen onerako norberaren ukapenaren praktikatik urundu zituzten. Aberatsek ez zuten aurkitu pobreen zapalkuntzagatik errietarik, pobreek laguntzarik ez zuten beren morrontza eta degradaziorako. Aberatsen eta boteretsuen berekoikeria gero eta agerikoagoa eta zapaltzaileagoa zen. Mendeetan zehar nobleen zikoizkeriak eta zaletasunak nekazariaren aurkako estortsioa eragin zuen. Aberatsek pobreari gaizki egin zioten, eta pobreek aberatsak gorrotatzen zituzten.

Probintzia askotan ondasunak nobleek zituzten, eta langile klaseak maizter baino ez ziren; beren jabeen esku zeuden eta beren eskakizun izugarriei men egitera behartuta zeuden. Elizari eta estatuari eusteko zama klase ertain eta behean gain zegoen, agintari zibilek eta elizgizonek zerga handia zutenak. «Nobleen plazerra lege gorentzat hartzen zen; nekazariak eta nekazariak goseak hil zitezkeen, zapaltzaileei edozer axola zitzaien. Jendea lurjabearen interes eskusiboa kontsultatzera behartuta zegoen. Nekazaritza-langileen bizitzak etengabeko lan eta arintzerik gabeko miseria ziren; haien kexak, inoiz kexatzera ausartzen baziren, mespretxu lotsagabeaz tratatzen ziren. Justizia auzitegiek beti entzuten zuten noble bati nekazariaren aurka bezala; eroskeriak oso ezagunak ziren epaileek; eta aristokraziaren kapritxorik soilak lege-indarra zuen, ustelkeria unibertsalaren sistema horren ondorioz. Komunetatik ateratako zergetatik, alde batetik magnate laikoek eta bestetik elizgizonek,

erdiak ez zuten inoiz errege edo apezpiku ogasunetara biderik aurkitu; gainontzekoa norbere buruari zoritxarrez xahutu zen. Eta horrela beren menpekoak pobretu zituzten gizonak beraiek zergapetzetik salbuetsita zeuden, eta legeak edo ohiturak estatuaren izendapen guztietarako eskubidea zuten. Klase pribilegiatuak ehun eta berrogeita hamar mila ziren, eta haien pozgarritasunerako milioika itxaropenik gabeko eta ustelgarrizko bizitzara kondenatu zituzten. (Ikus eranskina .)

Gortea luxuari eta zorikeriari eman zitzaion. Jendearen eta agintarien artean konfiantza gutxi zegoen. Susmoa gobernuaren neurri guztiak diseinugileak eta berekoiak zirela. Iraultzaren garaia baino mende erdi baino gehiagoz tronua Luis XV.ak okupatu zuen, garai gaizto haietan ere monarka indolente, arin eta sentse gisa bereizten zena. Aristokrazia gaizto eta anker batekin eta behe-klase pobretu eta ezjakin batekin, estatua ekonomikoki lotsatuta eta herria larrituta, ez zuen profetaren begirik behar etorkizuneko agerraldi izugarri bat aurreikusteko. Bere kontseilarien abisuei, erregea ohituta zegoen erantzuten: «Saia zaitezte gauzak aurrera egiten, bizi naitekeen bitartean; nire heriotzaren ondoren nahi den bezala izan daiteke». Alferrik aldarrikatu zen erreformaren beharra. Gaizkiak ikusi zituen, baina ez zuen haiek aurre egiteko ez kemenik ez indarririk. Frantziaren zain zegoen hondamena benetan irudikatu zen bere erantzun indolent eta berekoietan: "Nire ondoren, diluvioa!"

Erregeen eta klase menperatzaileen jeloskortasuna landuz, Erromak herria esklabutzan mantentzen eragin zuen, ongi jakinik estatua ahuldu egingo zela, eta bide honen bidez agintariak eta jendea bere mendean lotu nahi zituen. Politika argiz jabetu zen gizakiak eraginkortasunez esklabo izateko, kateak haien arimari lotu behar zirela; beren morrontzatik ihes egin ez zezaten biderik seguruena askatasunerako gai ez

bihurtzea zela. Bere politikaren ondoriozko sufrimendu fisikoa baino mila bider ikaragarriagoa izan zen degradazio morala. Biblia kenduta, eta handikeriaren eta berekoikeriaren irakaspenetara abandonatuta, herria ezjakintasunean eta sineskeriaz inguratuta zegoen, eta bizioetan murgilduta, autogobernurako guztiz desegokia izan zen.

Baina honen guztiaren garapena Erromak aurreikusitakoaren oso bestelakoa zen. Masak bere dogmaren menpe itsuan eutsi beharrean, bere lanak infidel eta iraultzaile bihurtu zituen. Erromanismoa apaizkeria gisa mespretxatzen zuten. Elizgizona haien zapalkuntzaren alderdi gisa ikusten zuten. Ezagutzen zuten jainko bakarra Erromako jainkoa zen; bere irakaspena zen haien erlijio bakarra. Haren gutizia eta krudeltasuna Bibliaren fruitu legitimotzat hartzen zuten, eta ez zuten halakorik izango.

Erromak Jainkoaren izaera gaizki irudikatu zuen eta haren eskakizunak okertu zituen, eta orain gizakiek Biblia eta bere Egilea baztertu zituzten. Fede itsu bat eskatu zuen bere dogmatan, Eskrituretako itxurazko zigorpean. Erreakzioan, Voltairek eta bere kideek Jainkoaren hitza alde batera utzi zuten eta nonahi zabaldu zuten desleialtasunaren pozoia. Erromak bere burdinazko orpoaren azpian lehortu zuen jendea; eta orain masek, hondatuta eta basatiak, haren tiraniatik atzera eginda, neurri guztiak baztertu zituzten. Hainbeste denboran omenaldia egin zioten iruzur distiratsuarekin haserretuta, elkarrekin arbuiatu zituzten egia eta gezurra; eta lizentzia askatasunarekin nahastuz, bizioaren esklaboek beren imajinatutako askatasunaz pozten ziren.

Iraultza hasi zenean, erregearen kontzesio baten bidez, nobleen eta kleroen arteko ordezkaritza bat eman zitzaion

herriari. Horrela botere-oreka haien esku zegoen; baina ez zeuden prestatuta jakituriaz eta neurriz erabiltzeko. Jasandako okerrak konpontzeko gogoz, gizartea berreraikitzea erabaki zuten. Herri haserretu batek, bere gogoa gaizkiaren oroitzapen mingotsez eta aspaldiko altxorrez beteta zegoenez, jasanezina bihurtu zen miseria egoera iraultzea erabaki zuen eta beren sufrimenduen egiletzat hartzen zituztenen aurka mendekatzea erabaki zuen. Zapalduak tiranian ikasitako lezioa gauzatu eta zapaldu zituztenen zapaltzaile bihurtu ziren.

Zoritxarreko Frantziak odolez jaso zuen ereindako uzta. Ikaragarriak izan ziren Erromako botere kontrolatzaileari men egitearen emaitzak. Frantziak, erromanismoaren eraginez, Erreformaren irekieran lehen partaidetza ezarri zuen tokian, han ezarri zuen Iraultzak bere lehen gillotina. mendean fede protestantearen lehen martiriak erre ziren tokian bertan, lehen biktimak gillotinatu zituzten XVIII. Bere sendatzea ekarriko zuen ebanjelioa uxatzen, Frantziak infidelitateari eta hondamenari atea ireki zizkion. Jainkoaren legearen mugak alde batera utzi zirenean, aurkitu zen gizakiaren legeak ez zirela egokiak giza pasioaren marea indartsuei eusteko; eta nazioa matxinada eta anarkiara jo zuen. Bibliaren aurkako gerrak munduaren historian Izuaren Erreinua bezala dagoen aro bat inauguratu zuen. Bakea eta zoriona gizonen etxeetatik eta bihotzetatik erbesteratu ziren. Inor ez zegoen seguru. Gaur garaile izan zena susmatu, kondenatu, bihar. Indarkeriak eta lizunkeriak nagusi izan zuten eztabaidea.

Erregeak, kleroak eta nobleak herri hunkitu eta zoratuta baten ankerkeriari men egitera behartu zituzten. Haien mendeku egarria erregearen exekuzioak baino ez zuen suspertu; eta haren heriotza agindu zutenak laster jarraitu zioten aldamera.

Iraultzaren aurkako etsaitasuna susmatzen zuten guztien hilketa orokor bat zehaztu zen. Kartzelak jendez gainezka zeuden, garai batean berrehun mila gatibu baino gehiago zeuden. Erreinuko hiriak beldurrezko eszenaz bete ziren. Iraultzaileen alderdi bat beste alderdi baten aurka zegoen, eta Frantzia masa lehiakorrenzako eremu zabala bihurtu zen, haien grinak haserrearekin eraginda. "Parisen zalaparta batek beste bat izan zuen ondoren, eta herritarrak bandoen nahasketa batean banatu ziren, elkarren arteko desagerrarazterako asmoa besterik ez zirudien". Eta miseria orokorrari gehitzeko, nazioa Europako potentzia handiekin gerra luze eta suntsitzaile batean sartu zen. "Herrialdea ia porrot egin zuen, armadak soldada atzerapenak eskatzen ari ziren, paristarrak gosez hiltzen ari ziren, probintziak hondatuta zeuden brigandek eta zibilizazioa ia itzali zen anarkian eta lizentzian".

Oso ondo ikasi zituen Erromak hain arduratsuki eman zituen ankerkeria eta torturaren lezioak. Iritsi zen azkenean ordaineko eguna. Ez ziren orain Jesusen ikasleak ziegetara sartu eta sutara eramanez zituztenak. Aspaldi hauek hil ziren edo erbestera eramanez zituztenak. Erromak paregabeak odoleko ekintzekin gozatzeko trebatu zituen botere hilgarria sentitu zuen orain. «Frantziako elizgizonak hainbeste adinetan erakutsi zuen jazarpenaren adibidea, orain indar nabarmenez erantzun zien. Aldamioak gorri zeuden apaizen odolaz. Galerak eta kartzelak, garai batean hugonotez beteta, orain beren jazarleez beteta zeuden. Aulkian kateatuta eta arraunean neke-lanean, eliz katoliko erromatarrak bizi izan zituen bere elizak hereje leunei hain libreki eragin zizkien gaitz horiek guztiak». (Ikus eranskina .)

«Gero etorri ziren kode guztietan barbaroena epaitegi

guztietan barbaroenek administratzen zuten garai haiek; inork ezin zituenean bere auzokoak agurtu edo bere otoitzak esan... delitu kapitala egiteko arriskurik gabe; espioiak bazter guztietan ezkututzen zirenean; gillotina luze eta gogor egiten zuenean goizero lanean; kartzelak esklabo-ontzi baten botegiak bezain hurbil betetzen zirenean; erretenak odolez aparrez joan zirenean Senara. Eguneroko biktimen gurdiak Parisko kaleetan zehar hondamenera eramaten zituzten bitartean, batzorde subiranistak departamenduetara bidalitako prokotsulak, hiriburuan ere ezezaguna den krudelkeriaz gozaten zuten. Makina hilgarriaren labana altxatu eta motelegi erori zen haien hilketa lanerako. Gatibuen ilara luzeak mozten zituzten mahatsarekin. Jendez gainezka zeuden gabarratan zuloak egiten zituzten. Lyon basamortu bihurtu zen. Arrasen heriotza azkar baten erruki ankerra ere ukatu zitzaien presoei. Loira osoan zehar, Saumurretik itsasoraino, bele eta miru-talde handiak gorpu biluziez bazkaritzen ziren, besarkada izugarrietan korapilatuta. Ez zitzaion errukirik erakutsi sexuari edo adinari. Gobernu gaizto hark erail zituen hamazazpi urteko neska gazteen kopurua ehunka zenbatu behar da. Bularretik erauzitako umeak pikez pika jaurtitzen zituzten jakobinoen lerroetan zehar. (Ikus eranskina .) Hamar urteko tarte laburrean, gizaki ugari hil ziren.

Hori guztia Satanek nahi zuen bezala zen. Hau izan zen aspaldian lanean ari zena ziurtatzeko. Haren politika iruzurra da lehenetik azkenera, eta bere xede irmoa da gizakiei zorigaiztoa eta zoritxarra ekartzea, Jainkoaren lanbidea zikintzea eta zikintzea, onginahiaren eta maitasunaren xede jainkozkoak nahastea, eta horrela zeruan atsekabea eragitea. Orduan bere arte engainagarriez gizonen gogamena itsutzen du, eta bere obraren errua Jainkoari atzera botatzera eramaten ditu, miseria hori

guztia Egilearen egitasmoaren ondorio balitz bezala. Era berean, bere botere krudelaren bidez hondatutako eta basatiak izan direnek askatasuna lortzen dutenean, gehiegikeriak eta basakeriak egitera bultzatzen ditu. Orduan, neurrigabeko lizentziaren irudi hau tiranoek eta zapaltzaileek askatasunaren emaitzen ilustrazio gisa adierazten dute.

Jantzi batean akatsa hautematen denean, Satanek beste mozerro batekin soilik ezkututzen du, eta jendetzak lehen bezain gogotsu jasotzen du. Jendeak erromanismoa iruzurtzat jo zuenean, eta ezin izan zuen agentzia honen bidez Jainkoaren legearen urraketara eraman, erlijio guztia iruzurtzat har zezaten eskatu zuen, eta Biblia fabulatzat; eta, Jainkozko estatutuak alde batera utzirik, bere burua entregatu zuten neurrigabeko gaiztakeriari.

Frantziako biztanleei halako zorigaiztoa eragin zien akats larria, egia handi hau baztertzea izan zen: benetako askatasuna Jainkoaren legearen debekuetan dagoela. «Oi, ene aginduak entzun izan bazenitu! orduan zure bakea ibaia bezain izango zen, eta zure zuzentasuna itsasoko olatuak bezala». «Ez dago bakerik, dio Jaunak, gaiztoentzat». "Baina ni entzuten nauena seguru biziko da, eta isilduko da gaizkiaren beldurrez". Isaias 48:18, 22 ; Esaera 1:33 .

Ateoak, fedegabeak eta apostatuak Jainkoaren legeari aurka egiten eta salatzen dute; baina haien eraginaren emaitzek frogatzen dute gizakiaren ongizatea jainkozko estatutuen obedientziarekin lotuta dagoela. Jainkoaren liburuko ikasgaia irakurriko ez dutenei nazioen historian irakur dezatela eskatzen zaie.

Satanas Erromako Elizaren bidez gizakiak obedientziatik urruntzeko lan egin zuenean, bere agentzia ezkutatu zen, eta

bere lana hain mozarrotuta zegoen, non ondoriozko degradazioa eta miseria ez ziren transgresioaren fruitutzat ikusten. Eta haren boterea Jainkoaren Espirituaren lanaren bidez kontrajartzen zen, non bere helburuak bere fruitu osoa lortzea eragotzi baitzuen. Jendeak ez zuen bere kausaren ondorioa aurkitu eta bere miserien iturria aurkitu.

Baina Iraultzan Jainkoaren legea argi eta garbi utzi zuen Kontseilu

Nazionalak. Eta ondorengo Izuaren Erreinuan, kausa eta efektuaren funtzionamendua denek ikus zezakeen.

Frantziak Jainkoa publikoki arbuiatu eta Biblia alde batera utzi zuenean, gizon gaiztoek eta ilunpeko izpirituek poztu egin zuten hainbeste denboran desiratzen zen helburua lortu zutenean: Jainkoaren legearen mugarik gabeko erreinua. Lan gaizto baten aurkako epaia azkar bete ez zenez, beraz, gizakien semeen bihotza «gaizki egiteko bete-betean jarri zen». Eklestiastes 8:11 . Baina lege justu eta zuzen baten urratzeak miseria eta hondamena eragin behar du ezinbestean. Epaiak aldi berean bisitatu ez baziren ere, gizonen gaiztakeriak, hala ere, haien hondamena gauzatzen ari zen. Mendeetako apostasia eta krimenek haserrea altxoratzen zuten ordainaren egunaren aurrean; eta beren gaiztakeria bete zenean, Jainkoaren mespretxatzaileek berandu ikasi zuten, beldurgarria dela pazientzia jainkotiarra gastatu izana. Jainkoaren Espiritu mugatzailea, Satanasen botere krudelari kontrol bat ezartzen diona, neurri handi batean kendua izan zen, eta gizakien miseria den gozamen bakarra bere borondatea egiteko baimena eman zitzaion. Matxinada-zerbitzua aukeratu zutenek bere fruituak biltzen utzi zituzten lurra luma ikaragarriegizko krimenez bete arte. Hondatutako probintzietatik eta hondatutako hirietatik oihu

ikaragarri bat entzun zen, larritasun latzenaren oihua. Frantzia lurrikara batek bezala astindu zuen. Erlijioa, legea, gizarte-ordena, familia, estatua eta eliza, denak kolpatu zituen Jainkoaren legearen aurka altxatutako esku gaiztoak. Egia esan zuen jakintsuak: «Gaiztoa bere gaiztakeriagatik eroriko da». "Bekatari batek ehun aldiz gaizkia egin eta bere egunak luzatzen badira ere, badakit ongi etorriko zaiela Jainkoaren beldur direnei, haren aurrean beldur direnei: baina gaiztoei ez zaie ongi egingo". Esaera 11:5 ; Eklesiastes 8:12, 13 . «Ezagutza gorroto zuten, eta ez zuten aukeratu Jaunaren beldurra». "Beraz, beren bidetik jango dute fruitutik, eta beteko dira beren asmoekin". Esaera 1:29, 31 .

Jainkoaren lekuko leialak, «hondorik gabeko putzutik igotzen» den botere biraotsuak hilak, ez ziren luzaroan egon isilik. «Hiru egun eta erdiren buruan, Jainkoaren bizi-Espiritua sartu zen haiengan, eta oinetan jarri ziren; eta beldur handia erori zen haiek ikusi zituztenak». Apokalipsia 11:11 . 1793an kristau erlijioa indargabetu eta Biblia alde batera utzi zuten dekretuak Frantziako Asanbladak onartu zituen. Hiru urte eta erdi beranduago dekretu hauek bertan behera uzten zituen ebazpena, horrela Eskriturari tolerantzia emanaz, erakunde berak onartu zuen. Mundua harrituta gelditu zen Orakulu Sakratuen arbuioaren ondorioz sortutako erruaren ikaragarritz, eta gizonak Jainkoaren eta haren hitzaren fedearen beharra aitortu zuten bertutearen eta moralaren oinarri gisa. Dio Jaunak: «Nori gaitzetsi eta blasfematu duzu? eta noren kontra altxatu duzu zure ahotsa, eta gora altxatu dituzu zure begiak? baita Israelgo Santuaren aurka ere» Isaias 37:23 . «Horregatik, hara, jakinaraziko diet, oraingoan nire eskua eta nire indarra ezagutuko ditut; eta jakingo dute nire izena Jauna dela».

Jeremias 16:21 , ARV

Bi lekukoei buruz gehiago deklaritzen du profetak: «Eta ahots handi bat entzun zuten zerutik esaten zietela: Igo hona. Eta igan ziren zerura hodei batean; eta haien etsaiek ikusi zituzten». Apokalipsia 11:12 . Frantziak Jainkoaren bi lekukoei gerra egin zienetik, inoiz ez bezala ohoratuak izan dira. 1804an Britainiar eta Atzerriko Biblia Elkarteak antolatu zen. Horren atzetik, Europako kontinentean antzeko erakundeak izan ziren, adar ugari zituztenak. 1816an American Bible Society sortu zen. Britainiar Elkarteak sortu zenean, Biblia berrogeita hamar hizkuntzatan inprimatu eta zabaldu zuten. Geroztik ehunka hizkuntza eta dialektotara itzuli da. (Ikus eranskina .)

1792 aurreko berrogeita hamar urteetan, atzerriko misioen lanari arreta gutxi eman zitzaion. Ez zen gizarte berririk sortu, eta kristautasunaren hedapenerako ahaleginik egin zuten eliza gutxi izan ziren paganoen lurraldeetan. Baina XVIII.mendearen amaiera aldera aldaketa handia gertatu zen. Gizonak arrazionalismoaren emaitzekin konforme geratu ziren eta jainkozko errebelazio eta erlijio esperimentalaren beharraz jabetu ziren. Orduetik atzerriko misioen lanak aurrekaririk gabeko hazkundera lortu zuen. (Ikus eranskina .)

Inprimaketaren hobekuntzek bultzada bat eman diote Biblia zabaltzeko lanari. Herrialde ezberdinen arteko komunikaziorako erraztasunak handitu izanak, aurreiritzien eta nazio esklusibotasunaren antzinako hesiak hautsi izanak eta Erromako Pontifizearen botere sekularra galtzeak Jainkoaren hitza sartzeko bidea ireki dute. Urte batzuetan Biblia neurririk gabe saldu izan da Erromako kaleetan, eta gaur egun mundu bizigarriko leku guztietara eramán dute.

Voltaire infidelak harrotasunez esan zuen behin: «Nekatuta

nago jendeari hamabi gizonek kristau erlijioa ezarri zutela errepikatzen entzuteaz. Gizon bat nahikoa izan daitekeela frogatuko dut hura iraultzeko». Belaunaldiak igaro dira haren heriotzatik. Milioika batu dira Bibliaren aurkako gerran. Baina suntsitzetik hain urruti dago, ezen, Voltaireren garaian ehun zeuden tokian, orain hamar mila, bai, Jainkoaren liburuaren ehun mila ale daude. Lehen Erreformatzaile baten hitzetan, kristau elizari buruz, "Biblia mailu asko gastatu dituen ingudea da". Dio Jaunak: «Zure aurka eraturako armak ez du aurrera egingo; eta epaitzean zure aurka altxatuko den mihi oro kondenatu egingo duzu». Isaias 54:17 .

«Gure Jainkoaren hitza betiko iraungo du». «Bere agindu guztiak ziur daude. tinko diraute betiko eta sekulako, eta egiaz eta zuzentasunez eginak dira». Isaias 40:8 ; 111. Salmoa: 7, 8 . Gizakiaren agintearen gainean eraikitzen dena irauli egingo da; baina Jainkoaren hitz aldaezinaren harkaitzean oinarrিতua dagoena betiko iraungo du

16. kapitulua—Aita erromesak

Ingalaterrako erreformatzaileek, erromanismoaren doktrinei uko egin arren, bere forma asko mantendu zituzten. Beraz, Erromako agintea eta kredo baztertu baziren ere, bere ohitura eta zeremonia gutxi batzuk Ingalaterrako Elizaren gurtzan sartu ziren. Gauza hauek ez zirela kontzientzia kontuak esaten zen; Eskriturretan agintzen ez baziren ere, eta horregatik funtsezkoak ez ziren arren, debekatuta ez zeuden arren, ez zirela berez gaiztoak. Haien betetzeak eliza erreformatuak Erromatik bereizten zituen amildegia murrizteko joera zuen, eta erromanisten fede protestantearen onarpena bultzatuko zutela aldarrikatu zuten.

Kontserbadoreei eta konprometitzaleei, argudio hauek erabakigarriak ziruditen. Baina bazegoen beste klase bat horrela epaitzen ez zuena. Ohitura hauek "Erroma eta Erreformaren arteko amildegitik zubi egiteko joera zutela" (Martyn, 5. liburukia, 22. orrialdea), haien ustez haiek atxikitzearen aurkako argudio erabakigarria zen. Haiek atera zituzten eta itzultzeko gogorik ez zuten esklabutzaren txapeltzat hartzen zituzten. Arrazoitu zuten Jainkoak bere hitzean ezarri dituela bere gurtza arautzen duten arauak, eta gizakiak ez daudela askatasun hauei gehitzeko edo kentzeko. Apostasia handiaren hasiera bera Jainkoaren agintea elizarenarekin osatu nahi izatean izan zen. Erroma Jainkoak debekatu ez zuena agintzen hasi zen, eta berak espresuki agindutakoa debekatuz amaitu zuen.

Askok biziki nahi zuten eliza primitiboaren ezaugarri ziren garbitasun eta sinpletasunera itzultzea. Eliza Ingalaterrako ezarritako ohitura asko idolatriaren monumentutzat hartzen zituzten, eta kontzientziaz ezin ziren bere gurtzan bat egin.

Baina elizak, agintaritza zibilak lagunduta, ez zuen onartuko bere formen aurka. Haren zerbitzura joatea legeak eskatzen zuen, eta erlijio-gurtzarako baimenik gabeko batzarrak debekatuta zeuden, kartzela, erbestea eta heriotza zigorpean.

XVII. mendearen hasieran Ingalaterrako tronura igo berria zen monarkak puritanoak "konformatzeko, edo... lurretik kanporatu edo okerrago" egiteko erabakia adierazi zuen (George Bancroft, *History of the* . *Ameriketako Estatu Batuak*, pt. 1, kap. 12, par. 6. Ehizaturik, jazarririk eta espetxeraturik, etorkizunean ezin izan zuten antzeman egun hobeko promesarik, eta askok amore eman zuten beren kontzientziaren arabera Jainkoa zerbitzatuko zutenentzat: «Ingalaterra betirako gelditzen ari zen. leku bizigarria.»—JG Palfrey, *Ingalaterra Berriaren Historia*, kap. 3, par. 43. Batzuk azkenean Holandan aterpea bilatzeko erabakia hartu zuten. Zailtasunak, galerak eta espetxeratzeak aurkitu zituzten. Haien helburuak zapuztu zituzten, eta beren etsaien eskuetara utzi zituzten. Baina irmotasun irmoak konkistatu zuen azkenean, eta Holandako Errepublikako ertzetan aterpea aurkitu zuten.

Haien ihesaldian euren etxeak, ondasunak eta bizimoduak utzi zituzten. Arrotzak ziren lurralde arrotz batean, hizkuntza eta ohitura ezberdineko herri baten artean. Ogibidea irabazteko lanbide berrietara eta probatu gabekoetara jotzera behartuta zeuden. Adin ertaineko gizonak, bizitza lurra lantzen eman zutenak, mekanika lanbideak ikasi behar zituzten orain. Baina alaitasunez onartu zuten egoera eta ez zuten denborarik galdu alferkerian edo penean. Askotan pobreziak atxilotzen baziren ere, Jainkoari eskerrak eman zizkieten oraindik ematen zitzaizkien bedeinkapenengatik, eta haien poza apurtu gabeko komunio espiritualean aurkitu zuten. "Bazekiten erromesak

zirela, eta gauza horiei ez zieten asko begiratzen, baina begiak altxatu zituzten zerura, beren herrialderik kuttunena, eta gogoia lasaitu zuten." - Bancroft, pt. 1, kap. 12, par. 15.

Erbestearen eta gogorren erdian haien maitasuna eta fedea indartu ziren. Jaunaren promesetan fidatzen ziren, eta ez zituen huts egin behar garaian. Haren aingeruak alboan zeuden, animatzeko eta laguntzeko. Eta Jainkoaren eskuak itsasoan barrena seinalatzen zituela zirudienean, beretzat estatu bat aurkitu eta beren seme-alabei erlijio-askatasunaren ondare preziatua utz diezaiokeen lurralde batera, aurrera egin zuten, txikitu gabe, probidentziaren bidean.

Jainkoak bere herriari probak etortzea baimendu zuen, haiekiko bere helburu atsegina betetzeko prestatzeko. Eliza beheratua izan zen, goratua izan zedin. Jainkoa bere boterea erakusteko zorian zegoen haren alde, munduari beste froga bat emateko, ez dituela harengan konfiantza dutenak utziko.

Gertaerak baztertu zituen Satanen haserrea eta gizon gaiztoen konplotak bere aintza aurrera eramateko eta bere herria segurtasun leku batera eramateko. Jazarpenak eta erbesteak askatasunerako bidea irekitzen ari ziren.

Lehen aldiz Ingalaterrako Elizatik bereiztera behartuta egon zirenean, puritanoak itun solemne baten bidez elkartu ziren, Jaunaren herri aske gisa, "elkarrekin ibiltzeko bere bide guztietan ezagutarazi edo ezagutarazteko". Brown, *The Pilgrim Fathers*, 74. orrialdea. Hor zegoen erreformaren benetako izpiritua, protestantismoaren funtsezko printzipioa. Helburu horrekin abiatu ziren Erromesak Holandatik, Mundu Berrian etxea aurkitzeko. John Robinsonek, haien artzainak, probidentzialki haiekin batera joatea galarazi ziotenak, erbesteratuei egindako agur hitzaldian esan zuen:

«Senideok, orain dela gutxi banatzen ari gara, eta Jaunak daki biziko naizen ala ez zuen aurpegiak gehiago ikusteko. Baina Jaunak izendatu ala ez, agindu dizut Jainkoaren eta bere aingeru dohatsuen aurrean, ez niri jarraitu Kristori jarraitu baino urrunago.

Jainkoak ezer agertuko badizu bere beste edozein tresnaren bidez, izan beti jasotzeko prest nire ministerioko egiaren bat jasotzeko izan zineten bezain pronto; izan ere, oso ziur nago Jaunak egia eta argi gehiago dituela bere hitz santutik ateratzeko” (Martin 5:70).

«Nire aldetik, ezin dut nahikoa deitoratu eliza erreformatuen egoeraz, erlijioan garai batera heldu diren eta gaur egun haien erreformaren tresnak baino urrunago joango ez direnak. Luterotarrak ezin dira erakarri Luterok ikusi zuenetik harago joateko; ... eta kalvinistak, ikusten duzu, itsatsi jarraitzen dute Jainkoaren gizon handi hark utzi zituen lekuan, oraindik gauza guztiak ikusi ez zituena. Au deitoratu beharreko miseria da; izan ere, beren garaian argiak erre eta dizdira egiten baziren ere, ez ziren Jainkoaren aholku osoan barneratu, baina orain biziko balira, lehen jaso zutena bezain argi gehiago hartzeko prest egongo lirateke.”—D. Neal, *Puritanoen Historia 1:269* .

«Gogoratu zure elizako ituna, zeinean adostu duzun Jaunaren bide guztietan ibiltzea, egin edo ezagutaraziko dizkizuzun. Gogoan izan Jainkoarekin eta elkarrekin egin duzuen promesa eta ituna, haren hitz idatzitik ezagutaraziko zaizuen edozein argi eta egia jasotzeko; baina, gainera, kontuz, othoizten dizut, zer jasotzen duzun egiazat, eta konparatu eta ponderatu egiazko beste Eskritura batzuekin onartu baino lehen; izan ere, ezinezkoa da kristau mundua hain azkenaldian hain antikristau iluntasun loditik ateratzea, eta ezagutzaren perfekzio

osoa berehala agertzea.”—Martyn, liburukia. 5, 70, 71 or.

Kontzientzia askatasunaren nahia izan zen Erromesak itsasoan zeharreko bidaiak luzearen arriskuei aurre egitera bultzatu zituen, basamortuko zailtasunak eta arriskuak jasatera, eta Jainkoaren bedeinkapenarekin, Amerikako ertzean, oinarria jartzeko. nazio ahaltsu bat.

Hala ere, zintzoak eta Jainkoaren beldurrak zirenez, Erromesek ez zuten oraindik ulertzen erlijio askatasunaren printzipio handia. Haien beren buruari ziurtatzeko hainbeste sakrifikatu zuten askatasuna, ez zeuden besteei emateko prest. “Oso gutxi, nahiz eta XVII. mendeko pentsalari eta moralista nagusienetarik, izan printzipio handi horren, Jainkoa giza fedearen epaile bakartzat aitortzen duen Itun Berriaren ondorioa den printzipio handi horren kontzepzio justuren bat.” — *Ibid.* 5:297 . Jainkoak kontzientzia kontrolatzeko eta heresia definitzeko eta zigortzeko eskubidea elizari konprometitu dion doktrina, Aita Santuen akatsen artean sakonenetako bat da. Erreformatzaileek Erromako kredoak baztertu zuten bitartean, ez ziren guztiz libratu haren intolerantzia izpiritutik. Bere agintearen aro luzeetan zehar, aita santuak kristautasun osoa inguratu zuen iluntasun trinkoa, oraindik ez zen guztiz desegin. Massachusettseko badiako koloniako ministro nagusietako batek esan zuen: “Tolerantzia izan zen mundua antikristau bihurtu zuena; eta elizak ez zuten inoiz kalterik hartu herejeen zigorrarekin.”— *Ibid.*, liburukia. 5, or. 335. Kolonoek gobernu zibilean elizako kideek bakarrik hitza izan behar zutela onartu zuten erregelamendua. Estatuko eliza moduko bat eratu zen, jende guztiak kleroaren laguntzan lagundu behar zuela eta magistratuei heresia zapaltzeko baimena emanaz. Beraz, botere sekularra elizaren esku zegoen. Ez zen asko igaro neurri horiek

ezinbesteko emaitza ekarri arte: jazarpena.

Lehen kolonia landatu eta hamaika urtera, Roger Williams Mundu Berrira etorri zen. Hasierako Erromesak bezala erlijio askatasuna gozatzerantz iritsi zen; baina, haiek ez bezala, ikusi zuen —bere garaian hain gutxi oraindik ikusi zutena— askatasun hori guztien eskubide ukalezina zela, haien sinesmena edozein izanda ere. Egiaren bilatzaile serioa zen, Robinsonek ezinezkoa baitzuen oraindik Jainkoaren hitzaren argi guztia jaso izana. Williams "kristautasun modernoan gobernu zibila ezarri zuen lehen pertsona izan zen kontzientzia askatasunaren doktrinaren gainean, legearen aurrean iritzien berdintasunaren inguruan".

Bancroft, pt. 1, kap. 15, par. 16. Magistratuaren betebeharra dela deklaratu zuen krimenari eustea, baina inoiz kontzientzia kontrolatzea. «Publikoek edo magistratuek erabaki dezakete», esan zuen, «gizonetik gizakiari zor zaiona; baña gizon baten betebeharrak Jainkoari aginduten saiatzen diranean, lekuz kanpo daude, eta ezin da egon segurtasunik; izan ere, argi baitago magistratuak boterea badu, iritzi edo sinesmen multzo bat dekretatu dezakeela gaur eta beste bat bihar; Ingalaterran hainbat errege-erreginak eta Erromako Elizako aita santu eta kontzilio ezberdinek egin duten bezala; beraz, sinesmena nahasmen pila bihurtuko litzateke.»—Martyn, liburukia. 5, or. 340.

Ezarritako elizako elizkizunetara joatea eskatzen zen isuna edo espetxe zigorra. «Williamsek legea gaitzetsi zuen; Ingeleseko kodearen estatuturik okerrena parrokia-elizara joatea behartzen zuena zen. Gizonak sinesmen ezberdinekoekin bat egitera behartzeko, haien eskubide naturalen urraketa irekitzat hartzen zuen; Erlijiosoak eta nahi ez direnak gurtza publikora

eramatea, hipokresia eskatzen besterik ez zuen zirudien. «Inork ez luke gurtzera lotu behar, edo», gaineratu zuen, «gurtza bat mantentzera, bere baimenaren aurka». 'Zer!' —oihukatu zuten bere antagonistek, bere printzipioekin harrিতා—, ez al da langilea bere soldata merezi? «Bai», erantzun zuen hark, «kontratatzan dutenengandik»—Bancroft, pt. 1, kap. 15, par. 2.

Roger Williams errespetatua eta maitatua zen ministro leial gisa, dohain arraroak zituen, erabateko osotasuna eta benetako onginahia; hala ere, ezin izan ziren onartu magistratu zibilek elizaren gaineko agintea izateko eskubidearen ukapen irmoa eta erlijio askatasunaren eskaria. Doktrina berri hau aplikatzeak «herrialdearen oinarrizko estatua eta gobernua irauliko» zituela aldarrikatu zuten. — *Ibid.*, zt. 1, kap. 15, par. 10. Kolonietatik erbestera kondenatu zuten, eta, azkenik, atxiloketa saihesteko, neguko hotza eta ekaitzen artean, hautsi gabeko basora ihes egitera behartu zuten.

«Hamalau astez», dio, «garai mingots batean bota ninduten, ogiak edo oheak zer esan nahi zuten jakin gabe». Baina «beleak elikatzen ninduten basamortuan», eta zuhaitz huts batek maiz zerbitzatzen zion aterpe gisa.—Martyn, liburukia. 5, 349, 350. or.. Horrela jarraitu zuen bere hegaldi mingarria elurretan eta arrastorik gabeko basoan zehar, harik eta ebanjelioko egiak irakasten ahalegintzen zen bitartean bere konfiantza eta maitasuna irabazi zuen indiar tribu batean aterpea aurkitu zuen arte.

Azkenean, hilabeteetan aldaketa eta noraezean ibili ondoren, Narragansett badiaren ertzeraino, han ezarri zuen erlijio askatasunaren eskubidea zentzu osoan aitortzen zuen garai modernoko lehen estatuaren oinarria. Roger Williams-en koloniaren oinarrizko printzipioa "gizon bakoitzak bere

kontzientziaren argiaren arabera Jainkoa gurtzeko askatasuna izan behar zuela" zen. — *Ibid.*, liburukia. 5, or. 354. Bere estatu txikia, Rhode Island, zapalduen asilo bihurtu zen, eta handitu eta aurrera egin zuen bere oinarri-printzipioak —askatasun zibila eta erlijiosoa— Amerikako Errepublikaren oinarri bihurtu ziren arte.

Gure arbasoek beren eskubideen agiri gisa ezarri zuten dokumentu zahar handi hartan —Independentzia Adierazpenean— hauxe zioen: «Egia hauek argitzat hartzen ditugu, gizaki guztiak berdinak direla; beren Sortzaileak beste eskubide batzuez hornituta daudela; horien artean bizitza, askatasuna eta zoriontasunaren bila daudela». Eta Konstituzioak bermatzen du, termino esplizituenetan, kontzientziaren bortxaezintasuna: "Ez da inoiz inolako erlijio-probarik eskatuko Estatu Batuetako edozein kargu edo konfiantza publikorako titulazio gisa". "Kongresuak ez du legerik egingo erlijioa ezartzeari buruz, edo hori libre erabiltzea debekatuko".

«Konstituzioaren egileek gizakiak bere Jainkoarekin duen harremana giza legediaren gainetik dagoela eta bere kontzientzia-eskubideak ukalezina den printzipio eternala aitortu zuten. Arrazoitzea ez zen beharrezkoa egia hori finkatzeko; kontziente gara geure bulrretan. Kontzientzia hori da, giza legeei muzin eginez, tortura eta sutan hainbeste martiri jasan dituen. Sentitu zuten Jainkoarekiko zuten betebeharra giza egitateen gainetik zegoela, eta gizakiak ezin zuela haien kontzientzien gaineko aginpiderik izan. Ezerk desagerrarazi ezin duen berezko printzipioa da.»—Kongresuko dokumentuak (AEB), 200. seriea, 271. zenbakia.

Europako herrialdeetan barrena zabaldu zen berria, gizaki bakoitzak bere lanaren fruituaz gozatu eta bere kontzientziaren

usteei men egiteko lurralde batena, milaka bildu ziren Mundu Berriko ertzeroa. Koloniak azkar ugaritu ziren. «Massachusetts-ek, lege bereziaren arabera, doako ongietorria eta laguntza eskaintzen zien, kostu publikoaren truke, Atlantikotik haratago hegan egin zezaketen edozein nazionalitatetako kristauei 'gerratik edo gosetetik, edo jazarleen zapalkuntzatik ihes egiteko'. Horrela, iheslariak eta zapaldutakoak, legez, mankomunitateko gonbidatuak izan ziren.»—Martyn, liburukia. 5, or. 417. Plymouth-en lehen lehorreratzetik hogeitun urteren buruan, milaka erromes ezarri ziren Ingalaterra Berrian.

Bilatzen zuten xedea ziurtatzeko, «bizitza xume bat irabaztearekin konformatzen ziren apurtasunez eta nekez. Ez zioten ezer eskatu lurretik beren lanaren arrazoizko etekinak baizik. Urrezko ikuskerak ez zuen halo engainagarririk bota haien bidearen inguruan. Konforme zeuden beren politika sozialaren aurrerapen geldo baina etengabearekin. Pazientziaz jasan zituzten basamortuko gabeziak, askatasunaren zuhaitza malkoz eta kopetako izerdiz ureztuz, lurrian sustrai sakonak hartu arte».

Biblia fedearen oinarri, jakinduriaren iturri eta askatasun-karta gisa hartu zen. Etxean, eskolan eta elizan arduraz irakasten ziren haren printzipioak, eta haren fruituak ageri ziren ustiapenean, adimenean, garbitasunean eta tenplean. Bat urtetan egon liteke puritanoen bizilekua, “eta ez mozkorrik ikusi, ez zin bat entzun, ez eskale batekin topatu ere”. — Bancroft, pt. 1, kap. 19, par. 25. Frogatuta zegoen Bibliaren printzipioak nazio handitasunaren babesrik seguruenak direla. Kolonia ahul eta isolatuak estatu boteretsuen konfederazio bihurtu ziren, eta munduak harriduraz markatu zituen "Aita

Santurik gabeko eliza baten eta erregerik gabeko estatu baten bakea eta oparotasuna".

Baina etengabe geroz eta handiagoak ziren Amerikako kostaldeetara erakarri ziren, lehen Erromesenetatik oso desberdinak ziren motiboek eraginda. Fede primitiboak eta garbitasunak botere hedatu eta moldatzaile bat izan bazuten ere, haren eragina gero eta txikiagoa zen, mundu mailako abantaila baino ez zutenen kopurua handitu ahala.

Lehen kolonoek onartutako arauak, elizako kideei bakarrik botoa emateko edo gobernu zibilean karguak izateko baimena emateak, emaitza kaltegarrienak ekarri zituen. Neurri hori estatuaren garbitasuna zaintzeko bide gisa onartua izan zen, baina elizaren ustelkeria eragin zuen. Erlijioaren lanbidea sufragioaren eta karguaren baldintza izanik, asko, munduko politikaren arrazoiek soilik eraginda, elizarekin bat eginik, gogoz aldatu gabe. Horrela elizak, neurri handi batean, bihurtu gabeko pertsonaz osatu ziren; eta ministerioan ere baziren dotrinaren akatsak ez ezik, Espiritu Santuaren indar berritzaileaz ezagutzen ez zutenak. Honela frogatu zen berriro ere elizaren historian Konstantinoren egunetatik gaur egunera arte elizaren historian horren lekuko izan diren emaitza gaiztoak, estatuaren laguntzaz eliza eraikitzen saiatzearena, botere sekularra jotzearen alde. zioen Ebanjelioa: "Nire erreinua ez da mundu honetakoa". Joan 18:36 . Eliza estatuarekin bat egiteak, maila ez hain arina izan, mundua elizara hurbiltzen duela dirudien arren, errealitatean eliza mundura hurbiltzen besterik ez du egiten.

Robinsonek eta Roger Williams-ek hain nobleki defendatzen zuten printzipio handia, egia progresista dela, kristauek Jainkoaren hitz santutik distira egin dezaketen argi guztia onartzeko prest egon behar dutela, galdu zuten haien

ondorengoek. Amerikako eliza protestanteek, eta baita Europakoek ere, Erreformaren bedeinkapenak jasotzeari esker, ez zuten aurrera egin erreformaren bidean. Nahiz eta gizon leial batzuk sortu, noizean behin, egia berria aldarrikatzeko eta aspaldiko akatsak agerian uzteko, gehiengoa, Kristoren garaiko juduak edo Luteroren garaiko papistak bezala, beren aitak uste zuten bezala sinesten zuten. eta bizi izan ziren bezala bizitzea. Hori dela eta, erlijioa berriro endekatu zen formalismoan; eta elizak Jainkoaren hitzaren argian ibiltzen jarraitu izan balu bazterrean utziko ziren akatsak eta sineskeriak, mantendu eta estimatu ziren. Horrela, Erreformak inspiratutako izpiritua pixkanaka itzaltzen joan zen, eliza protestanteetan Luteroren garaian Erromako Elizan bezain erreforma behar ia izan arte. Mundutasun eta estupor espiritual bera zegoen, gizonen iritziekiko begirune antzeko bat eta Jainkoaren hitzaren irakaspenen orde z giza teorien orde.

mendearen hasieran Bibliaren zirkulazio zabalarri, eta munduari horrela isuritako argi handiari, ez zioten jarraitu egia errebelatuaren ezagutzan edo erlijio esperimentalean dagokion aurrerapenik. Satanek ezin izan zuen, lehen aroetan bezala, Jainkoaren hitza herritik gorde; guztien eskura jarria zen; baina oraindik bere xedea betetzeko, asko baloratu zituen baina arinki. Gizonek alde batera utzi zuten Liburu Santuak arakatzea, eta horrela interpretazio faltsuak onartzen jarraitu zuten, eta Biblian oinarririk ez zuten doktrinak estimatzen.

Jazarpenaren bidez egia zanpatzeko egindako ahaleginen porrota ikusita, Satanek berriro ere apustu-planera jo zuen, apostasia handia eta Erromako Elizaren eraketa ekarri zuena. Berak bultzatu zituen kristauak, orain ez paganoekin, mundu honetako gauzekiko debozioagatik, irudi landuen gurtzaileak

bezain idolatroak zirela frogatu zutenekin. Eta batasun horren emaitzak ez ziren orain antzinako aroetan baino kaltegarriagoak izan; harrotasuna eta bitxikeria sustatu ziren erlijioaren itxurapean, eta elizak usteldu egin ziren. Satanek Bibliako doktrinak okertzen jarraitu zuen, eta milioika hondatuko zituzten tradizioak erro sakonak hartzen ari ziren. Elizak tradizio hauek defendatzen eta defendatzen ari zen, "behin batean santuei eman zitzaien fedearen alde" lehiatu beharrean. Horrela degradatu ziren erreformatzaileek hainbeste egin eta sufritu zituzten printzipioak.

17. kapitulua—Goizeko heraldoak

Biblian ageri den egia solemne eta, hala ere, loriatsuenetako bat Kristoren bigarren etorrerarena da, erredentzio lan handia osatzeko. Jainkoaren erromes herriari, hain denbora luzez “heriotzaren eskualdean eta itzalean” egoteko utzitakoari, itxaropen preziatu eta pozgarria ematen zaio Haren agertzearen promesan, “berpizkundera eta bizitza” den, “etxera ekartzeko”. berriro bere erbesteratua”. Bigarren etorrerako dotrina da Eskritura Sakratuaren gakoa. Lehen bikoteak Edenetik pauso tristeak eman zituen egunetik, fedearen seme-alabak Aginduaren etorreraren zain egon dira suntsitzailearen boterea hautsi eta Paradisu galdura ekartzeko. Antzinako gizon sailduak Mesiasen etorrera glorian espero zuten, beren itxaropenaren amaiera bezala. Enok, Edenetik bizi zirenetatik zazpigarrena baino ez zena, hiru mendez lurrean bere Jainkoarekin ibili zena, urrundik ikusi ahal izan zuen Askatzailearen etorrera. «Hara», adierazi zuen, «Jauna bere hamar mila santuekin dator, guztien aurka epaia egitera». Jude 14, 15 . Job patriarkak bere atsekabearen gauean oihukatu zuen ikaragarritzko konfiantzaz: «Badakit nire Salbatzailea bizi dela, eta azken egunean geldituko dela lurraren gainean: ... nire haragian ikusiko dut Jainkoa: ikusiko dudana. neuretzat, eta nire begiek ikusiko dute, eta ez beste batek». Job 19:25-27 .

Zuzentasunaren erreinuari hasiera emateko Kristoren etorrerak idazle sakratuen esaerarik sublime eta sutsuenak inspiratu ditu. Bibliako poetak eta profetak zeruko suarekin distiratsuko hitzetan bizi izan dira. Salmistak Israelgo Erregearen botereaz eta maiestateaz kantatu zuen: «Sionetik, edertasunaren perfekzioa, Jainkoak distira egin du. Gure Jainkoa

etorriko da, eta ez du isilduko... Zerura goitik eta lurretara deituko du, bere herria epai dezan». 50. Salmoa: 2-4 . "Poztu bedi zeruak, eta poztu bedi lurra... Jaunaren aurrean: etorri baita, lurra epaitzera etorriko baita: mundua zuzentasunez epaituko du, eta herriak bere egiarekin". 96. Salmoa: 11-13 .

Isaias profetak esan zuen: «Esna zaitez eta kanta ezazue, hautsean bizi zaretenok: zeren zure ihintza belar-ihintza bezala da, eta lurrak botako ditu hildakoak». "Zure hildakoak biziko dira, nire gorputz hilarekin batera piztuko dira". «Heriotza irentsiko du garaipenean; eta Jainko Jaunak aurpegi guztietatik malkoak garbituko ditu; eta lur guztik kenduko du bere erriaren errieta, zeren Jaunak erran baitu. Eta egun hartan erranen da: Huna gure Jainkoa; haren zain egon gara, eta salbatuko gaitu: hau da Jauna; haren zain egon gara, poztu eta poztuko gara haren salbazioaz». Isaias 26:19 ; 25:8, 9 .

Eta Habakuk, ikuspén santuan harroturik, ikusi zuen bere agerpena. «Temandik etorri zen Jainkoa, eta Paran menditik Santua. Bere aintzak zerua estali zuen, eta lurra bere laudorioz betea zegoen. Eta haren distira argia bezain zen». «Zutik jarri zen, eta neurtu zuen lurra; eta betiko mendiak sakabanatu ziren, betiko muinoa makurtu zen: bere bideak betikoak dira». "Zure zaldietan eta zure salbameneko gurdietan ibili zinen". «Mendiak ikusi zintuzten, eta dardar egin zuten; sakonak bere ahotsa ahoskatu zuen, eta eskuak gora altxatu zituzten. Eguzkia eta ilargia geldirik gelditu ziren beren bizilekuan: zure gezien argitan joan ziren, eta zure lantza distiratsua distira. "Zure herriaren salbamenerako atera zinen, zure gantzutuarekin salbatzera ere". Habakuk 3:3, 4, 6, 8, 10, 11, 13 .

Salbatzailea bere ikasleengandik bereizteko zorian

zegoenean, haien atsekabeen kontsolatu zituen berriro etorriko zela ziurtasunez: «Ez bedi zure bihotza larritu. Nire Aitaren etxean jauregi asko daude... Zuentzako lekua prestatzera noa. Eta banoa eta leku bat prestatzen badizut, berriro etorriko naiz eta neure baitan hartuko zaituztet». Joan 14:1-3 . "Gizonaren Semea bere aintzan etorriko da, eta aingeru santu guztiak berarekin". «Orduan eseriko da bere aintzaren tronuan, eta haren aitzinean bilduko dira nazio guztiak». Mateo 25:31, 32 .

Kristoren igoeraren ondoren Olibetaren gainean gelditu ziren aingeruek bere itzuleraren promesa errepikatu zieten ikasleei: « Zuetarik zerura eramana den Jesus hau *bera* , zerura joaten ikusi duzuen bezala etorriko da» . Eginak 1:11 . Eta Paulo apostoluak, Inspirazioko Espirituaz mintzatuz, zera zeraman zuen: «Jauna *bera* zerutik oihuz, Goiaingeruaren ahotsez eta Jainkoaren turutz jaitsiko da». 1 Tesalonikarrei 4:16 . Patmoseko profetak dio: «Hara, hodeiekin dator; eta begi guztiek ikusiko dute». Apokalipsia 1:7 .

Bere etorrerari buruz, "mundua hasi zenetik Jainkoak bere profeta santu guztien ahoz esan duen gauza guztien itzulketa" horren aintzak biltzen ditu. Eginak 3:21 . Orduan hautsi egingo da luzaroan iraun duen gaitzaren araua; "mundu honetako erreinuak" bihurtuko dira "gure Jaunaren eta bere Kristoren erreinuak; eta bera errege izango da sekulako mendeetan». Apokalipsia 11:15 . «Jaunaren aintza agertuko da, eta haragi guztiek batera ikusiko dute». "Jainko Jaunak zuzentasuna eta laudorioa sortuko ditu nazio guztien aurrean". "Aintza koroa eta edertasun diadema" izango da bere herriaren gainerakoentzat. Isaias 40:5 ; 61:11 ; Isaias 28:5 .

Orduan ezarriko da Mesiasen erresuma baketsu eta luze desiratua zeru osoaren azpian. «Jaunak Sion kontsolatuko du:

haren hondakin guztiak kontsolatuko ditu; eta bere basamortua Eden bezala egingo du, eta bere basamortua Jaunaren lorategia bezala». "Libanoko aintza emango zaio, Karmelen eta Saronen bikaintasuna". «Ez zaituzte gehiago abandonatua izendatuko; eta zure lurrari ez zaio gehiago Basatua deituko; baina zuek nire Poztasuna eta zure lurra Beulah deituko zaituzte». "Eskongaia emaztegaiaz pozten den bezala, halaxe poztuko da zure Jainkoa". Isaias 51:3 ; 35:2 ; 62:4, 5 , aldea.

Jaunaren etorrera aro guztietan izan da bere benetako jarraitzaileen itxaropena. Salbatzaileak Olibetenganako banatze-promesak, berriro etorriko zela, bere ikasleei etorkizuna argitu zien, haien bihotzak poz eta itxaropenez betez, tristura itzali eta probak lausotu ezin zituen. Sufrimenduaren eta jazarpenaren artean, «Jainko handiaren eta gure Salbatzaile Jesukristoren agerpena» izan zen «itxaropen zoriontsua». Tesalonikar kristauek atsekabez bete zirenean beren maiteak lurperatzen zituztenean, Jaunaren etorreraren lekuko bizitzeko itxaropena zutenak, Paulok, haien maisuak, berpizkundera adierazi zien, Salbatzailearen etorreran gertatuko zena. Orduan, Kristoren baitan hildakoak piztuko dira, eta biziakin batera arrapatuko dira Jaunaren aurrean airean. «Eta horrela», esan zuen, «sekula izango gara Jaunarekin. Horregatik, elkar kontsolatu hitz hauekin». 1 Tesalonikarrei 4:16-18 .

Patmos harritsuan dizipulu maiteak hitza entzuten du: "Ziur laster etorriko naiz", eta haren erantzun irrikatsuak elizaren otoitza ahoskatzen du bere erromesaldi osoan: "Hala ere, zatoz, Jesus Jauna". Apokalipsia 22:20 .

Santuak eta martiriak egiaren lekuko izan ziren ziegatik, sutokitik, aldamiotik, mendeetan zehar beren fedearen eta itxaropenaren adierazpena dator. «Bere berpizkunde pertsonalaz

eta, ondorioz, beren etorreran, arrazoi honengatik ziurtatuta», dio kristau horietako batek, «heriotza mespretxatu zuten, eta haren gainera zeudela aurkitu zuten» (Daniel T. Taylor, *The Reign*). *Kristoren Lurrean: edo,*

*Elizaren Ahotsa Aro Guztieta*n, 33. orrialdea. Hilobira jaisteko prest zeuden, «aske jaikitze».— *Ibid.*, 54. orrialdea. «Hodeietan zerutik etorriko zen Jaunaren bila» zegoen. Bere Aitaren aintzarekin, “erreinuko denbora zuzenetara ekarriz”. Waldenses-ek fede bera maite zuten.— *Ibid.*, 129-132 orrialdeak. Wycliffek espero zuen Erredentorea elizaren itxaropen gisa agertzea.— *Ibid.*, 132-134 orrialdeak.

Luterok deklaratu zuen: “Benetan sinesten dut neure burua, epaiketa eguna ez dela hirurehun urte beteko faltako. Jainkoak ezin du mundu gaizto hau askoz gehiago jasango”. «Hurbiltzen ari da egun handia, zeinetan higuigarrien erreinua irauliko den.» — *Ibid.*, 158, 134. orrialdeak.

"Mundu zahar hau ez dago bere amaieratik urrun", esan zuen Melanchthonek. Calvinok kristauei eskatzen die "ez izan zalantzarik, Kristoren etorreraren eguna sutuki desiratzen baitute gertakaririk aproposenak bezala". eta “fededunen familia osoak egun hori begitan hartuko duela” dio. «Kristoren gosea behar dugu, bilatu, kontenplatu behar dugu», dio, «egun handi hori argitzeraino, gure Jaunak bere erreinuaren aintza guztiz agertuko duen arte»— *Ibid.*, 158, 134. orrialdeak.

"Ez al du Jesus Jaunak eraman gure haragia zerura?" esan zuen Knoxek, Eskoziar Erreformatzaileak, «eta ez al da itzuliko? Badakigu itzuliko dela, eta hori espedizioarekin». Ridley eta Latimerrek, beren bizia egiaren alde eman zutenak, fedez begiratu zuten Jaunaren etorrera. Ridley-k idatzi zuen: “Mundua zalantzarik gabe, hau sinesten dut, eta horregatik

esaten dut, amaierara doa. Joanekin, Jainkoaren zerbitzariarekin, oihu egin dezagun gure bihotzean Kristo gure Salbatzaileari: Zatoz, Jesus Jauna, zatoz.”— *Ibid.*, 151, 145. orrialdeak.

"Jainkoaren etorrerako pentsamenduak", esan zuen Baxterrek, "gozoenak eta alaienak dira niretzat." - Richard Baxter, *Works*, vol. 17, or. 555. «Fedearen lana eta bere santuen izaera da haren agerpena maitatzea eta itxaropen dohatsu horren bilatzea». “Beraz, heriotza izanen da pizkundean suntsituko den azken etsaia, jakin dezakegu fededunek nola irrikatu behar duten eta otoitz egin behar duten Kristoren bigarren etorreraren alde, konkista osoa eta behin betikoa izango den unean.”— *Ibid.*, liburukia. 17, or. 500. "Hau da fededun guztiek nahi, itxaroten eta itxaron behar duten eguna, beren erredentzio-lan guztiaren eta beren arimaren nahi eta ahalegin guztien betetzea baita". «Bizkortu, Jauna, egun dohatsu hau!» — *Ibid.*, liburukia. 17, 182, 183. or.. Halakoa zen eliza apostolikoaren, «basamortuko eliza» eta erreformatzaileen itxaropena.

Profeziak ez du soilik Kristoren etorreraren modua eta helburua iragartzen, baizik eta gizonek hurbil dagoenean jakin behar duten seinaleak aurkezten ditu. Jesusek esan zuen: "Eguzkian, ilargian eta izarretan izango dira seinaleak". Lukas 21:25 . “Eguzkia ilunduko da, eta ilargiak ez du bere argirik emango, eta zeruko izarrek eroriko dira, eta zeruan dauden botereak astinduko dira. Eta orduan ikusiko dute gizonaren Semea etortzen hodeietan indar eta aintza handiz». Markos 13:24-26 . Errebelatzaileak honela deskribatzen du bigarren etorreraren aurreko seinaleetako lehena: «Lurrikara handia izan zen; eta eguzkia ile-zakua bezain beltz bihurtu zen, eta ilargia odola bezala». Apokalipsia 6:12 .

Seinale hauek XIX. mendea ireki baino lehen ikusi ziren.

Profezia hau betetzeko, 1755. urtean inoiz erregistratu den lurrikararik ikaragarriena gertatu zen. Lisboako lurrikara bezala ezagutzen den arren, Europa, Afrika eta Amerikako zati handietara hedatu zen. Groenlandian, Antilletan, Madeira uhartean, Norvegian eta Suedian, Britainia Handian eta Irlandan sumatu zen. Gutxienez lau milioi kilometro koadroko hedadura hartzen zuen. Afrikan shocka ia Europan bezain larria izan zen. Aljerren zati handi bat suntsitu zuten; eta Marokotik gutxira, zortzi edo hamar mila biztanle zituen herri bat irentsi zuten. Olatu handi batek Espainia eta Afrikako kostaldean zeharkatu zituen hiriak irentsiz eta suntsipen handia eraginez.

Espainian eta Portugalen izan zen shock horrek bere muturreko indarkeria agerian utzi zuen. Cadizen olatuak hirurogei metroko altuera omen zuen. Mendiak, “Portugaleko handienetako batzuk, indarrez astindu ziren, nolabait, beren oinarrietatik, eta haietako batzuk beren gailurretan ireki ziren, modu zoragarrian zatitu eta alokatu zirenak, masa itzelak barrura bota zituzten. ondoko haranak. Sugarrak mendi hauetatik atera izanarekin erlazionatuta daude.”— Sir Charles Lyell, *Principles of Geology*, 495. orrialdea.

Lisboan “trumoi hotsa entzun zen lur azpian, eta berehala astindu bortitz batek hiri horren zatirik handiena bota zuen. Sei bat minututan hirurogei mila pertsona hil ziren. Itsasoa lehenik erretiratu zen, eta barra lehortu zuen; orduan sartu zen, bere maila arruntaren gainetik berrogeita hamar oin edo gehiago igoz». «Katastrofa garaian Lisboan gertatutako aparteko beste gertakari batzuen artean, oso-osorik marmolez eraikitako kai berri baten hondoratzea izan zen, izugarrizko gastuarekin. Jende ugari bildu zen han segurtasunerako, erortzen ari ziren hondakinen irismenetik kanpo egon zitezkeen leku gisa; baina

bat-batean kaia hondoratu egin zen bertan zegoen jende guztiarekin, eta hildakoetatik bat ere ez zen lurrazalera flotatu.”— *Ibid.*, 495. orrialdea.

Lurrikararen “kolpea” “berehala izan zen eliza eta komentu guztien erorketa, ia eraikin publiko handi guztiak eta etxeen laurden bat baino gehiago. Kolpea gertatu zenetik bi ordu ingurura, suteak piztu ziren hainbat tokitan, eta halako indarkeriaz piztu ziren ia hiru egunez, non hiria erabat suntsituta geratu zen. Lurrikara jaiegun batean gertatu zen, elizak eta komentuak jendez beteta zeudenean, eta horietatik oso gutxik ihes egin zuten.”— *Encyclopedia Americana*, art. “Lisboa”, oharra (1831. arg.). «Jendearen izua deskribatu gabe zegoen. Inork ez zuen negar egin; malkoetatik haratago zegoen. Lasterka joan ziren hara eta hona, ikara eta harriduraz eldarnioz, aurpegia eta bularra joz, oihuka: «*Misericordia! mundua amaitzen da!*». Amek seme-alabak ahaztu zituzten, eta gurutziltzatutako irudiz beteta ibili ziren. Zoritxarrez, askok elizetara joan ziren babes bila; baña alperrik agertu zan Sakramentua; alperrik besarkatu zituzten izaki pobreek aldareak; irudiak, apaizak eta pertsonak hondakin komun batean lurperatu zituzten». Kalkulatu da laurogeita hamar mila pertsona hil zirela hildako egun hartan.

Hogeita bost urte geroago agertu zen profezian aipatzen den hurrengo seinalea: eguzkia eta ilargia iluntzea. Hori deigarriagoa egiten zuena izan zen betetzeko garaia behin betiko adierazi izana. Salbatzaileak Olibetaren gainean bere ikasleekin izandako elkarrizketan, elizaren epaiketa aldi luzea deskribatu ondoren, aita santuaren jazarpenaren 1260 urteak, zeinari buruz tribula laburtu behar zela hitzeman baitzuen, honela, bere aurreko gertaera batzuk aipatu zituen. etorriko zen, eta hauetariko lehena lekukotzeko ordua finkatu zuen: «Egun

horietan, tribualdi horren ondoren, eguzkia ilunduko da, eta ilargiak ez du bere argirik emango». Markos 13:24 . 1260 egun edo urteak 1798an amaitu ziren. Mende laurden lehenago, jazarpena ia erabat eten zen. Jazarpen honen ondoren, Kristoren hitzen arabera, eguzkia ilundu behar zen. 1780ko maiatzaren 19an bete zen profezia hau.

“Ia, guztiz bakarrik ez bada, bere motako fenomenorik misterioitsuena eta oraindik azaldu gabekoena den heinean,... 1780ko maiatzaren 19ko egun iluna dago, Ingalaterra Berriko zeru eta atmosfera ikusgarri guztien iluntzerik ezinezkoena.”—RM Devens, *Our First Century*, 89. orrialdea.

Massachusetts-en bizi den lekuko batek honela deskribatzen du gertaera: «Goizean eguzkia argi atera zen, baina laster estalita zegoen. Hodeiak beherago egin ziren, eta haietatik, beltz eta nahasgarri, laster agertu zirenean, tximistak, trumoiak bota eta euri pixka bat bota zuen. Bederatziak aldera, hodeiak mehetu egin ziren, eta letoizko edo kobrezko itxura hartu zuten, eta lurra, arroakak, zuhaitzak, eraikinak, ura eta pertsonak aldatu egin ziren argi arraro eta ez-lurraren ondorioz. Minutu batzuk geroago, hodei beltz astun bat hedatu zen zeru osoan zehar zerumugan ertz estu bat izan ezik, eta udako arratsaldeko bederatziatan ohi bezain ilun zegoen...

«Beldurra, antsietatea eta beldurra apurka-apurka jendearen gogoia betetzen joan ziren.

Emakumeak atean zeuden, paisaia ilunari begira; soroetako lanetik itzuli ziren gizonak; arotzak bere lanabesak utzi zituen, errementariak burdinola, merkatariak mostradoreak. Eskolak kaleratu zituzten, eta dardarka haurrak etxerantz ihes egin zuten. Bidaiariek gertuen dagoen baserrian jartzen dute. 'Zer dator?' galdetu zuen ezpain eta bihotz guztiak. Bazirudien

urakan bat lurra jotzeko zorian zegoela, edo gauza guztiak betetzeko eguna zela.

«Kandelek erabiltzen ziren; eta sutondoko suak udazkeneko ilargirik gabeko arrats batean bezain distiratsu egiten zuten. Hegaztiak beren oholtzara erretiratu eta lotara joan ziren, abereak larre tabernetan bildu eta baxua egiten zuten, igelek mirika egiten zuten, txoriek arratsaldeko abestiak abesten zituzten eta saguzarrak hegan egiten zuten. Baina gizakiak bazekien gau hura ez zela iritsi...

“Dr. Nathanael Whittakerrek, Salemeko Tabernacle elizako artzainak, elizkizunak egin zituen bilera-etxean, eta sermoia egin zuen, non iluntasuna naturaz gaindikoa zela esaten zuen. Beste leku askotan elkartu ziren kongregazioak. Bertako sermoietarako testuak beti izan ziren iluntasuna Eskrituretako profeziarekin bat zetorrela adierazten ziruditenak... Iluntasuna hamaikak pasa eta gutxira zegoen trinkoena.”— *The Essex Antiquarian*, 1899ko apirila, liburukia. 3, 4. zk., 53, 54. or. “Herrialde gehienetan egunez hain zen handia, non jendeak ezin baitzuen ordua ez erlojuarekin ez erlojuarekin esan, ez afaldu, ez etxeko lanak kudeatu; kandelen argirik gabe....

«Iluntasun honen neurria apartekoa zen. Falmouth arte ekialderantz behatu zen. Mendebalderantz Connecticuteko urrunenera iristen zen eta Albanyraino. Hegoalderantz, itsasbazterretan zehar behatzen zen; eta iparraldera Amerikako asentamenduak hedatzen diren arte.”—William Gordon, *History of the Rise, Progress, and Establishment of the Independence of the USA*, vol. 3, or. 57.

Eguneko iluntasun biziari, arratsaldea baino ordu bat edo bi lehenago, zeru partzialki oskarbi batek jarraitu zion, eta eguzkia agertu zen, nahiz eta oraindik laino beltz eta astunak

iluntzen zuen. "Eguzkia sartu ondoren, hodeiak berriro etorri ziren gainean, eta oso azkar iluntzen zen". «Gaueko iluntasuna ere ez zen egunarena baino arraroa eta beldurgarria; ia ilargi betea zegoen arren, ez zen objekturik antzematen argi artifizial baten laguntzaz baizik, zeina, ondoko etxeetatik eta beste leku batzuetatik urrutitik ikusita, izpietara ia iragazgaitza zirudien iluntasun egiptoar baten bidez agertzen baitzen. .”—Isaiah Thomas, *Massachusetts Spy; edo, American Oracle of Liberty*, liburukia. 10, 472. zenbakia (1780ko maiatzaren 25a). Eszenaren lekuko batek esan zuen: "Ezin nuen saihestu garai hartan unibertsoko gorputz argitsu guztiak itzalezinez inguratu izan balira, edo existentziatik kendu izan balira, iluntasuna ezin zitekeela osoagoa izan". Samuel Tenney doktoreak, Exeter, New Hampshire, 1785eko abendua (*Massachusetts Historical Society Collections*, 1792, 1. seriea, 1. liburukia, 97. or.). Gau hartako bederatziatan ilargia bete-betean igo zen arren, "ez zuen eragin txikiena izan heriotzaren itxurako itzalak uxatzeko". Gauerdia pasata iluntasuna desagertu zen, eta ilargiak, lehen aldiz ikusten zenean, odol itxura zuen.

1780ko maiatzaren 19a, historian "Egun Iluna" bezala dago. Moisesen garaitik ez da dentsitate, hedadura eta iraupen berdineko iluntasun-aldirik inoiz erregistratu. Gertaera honen deskribapena, lekukoek emandako moduan, Jaunaren hitzen oihartzuna besterik ez da, Joel profetak jaso zituena, haiek bete baino hogeita bostehun urte lehenago: «Eguzkia iluntasun bihurtuko da, eta ilargia. odoletan, Jaunaren egun handia eta izugarria etorri baino lehen». Joel 2:31 .

Kristok agindu zion bere herriari bere etorreraren seinaleak zaintzeko eta pozteko, datozen erregearen seinaleak ikusi behar zituzten bitartean. «Gauza hauek gertatzen hasten

direnean», esan zuen, «orduan begiratu eta altxa buruak; zure erredentzioa gertu baitago». Bere jarraitzaileak udaberriko zuhaitz kimuak seinalatu zituen, eta esan zuen: «Orain botatzen direnean, ikusten duzu eta badakizue zuen buruak uda gertu dagoela. Zuek, halaber, gauza hauek gertatzen direla ikustean, jakizue Jainkoaren erreinua hurbil dela». Lukas 21:28, 30, 31 .

Baina elizako apaltasun eta debozio izpirituak harrotasunari eta formalismoari lekua eman zien heinean, Kristorekiko maitasuna eta haren etorreran fedea hoztu egin ziren. Mundu-zaletasunean eta plazer-bilatzean barneratuta, Jainkoaren aitortzen zen herria itsututa zegoen Salbatzailearen agerpenaren seinaleei buruzko argibideei. Bigarren etorrerako dotrina baztertuta izan zen; hari zegozkion Eskriturak interpretazio okerrak ezkutatuta zeuden, neurri handi batean baztertu eta ahaztu egin zen arte. Batez ere hori gertatu zen Amerikako elizetan. Gizarte-klase guztiek zuten askatasuna eta erosotasuna, aberastasun eta luxu-nahi anbiziotsuak, dirua lortzeko debozio xurgatzailea sorraraziz, ospea eta boterea lortzeko presa gogotsuak, guztion eskura zegoela zirudien, gizakiak erdigunera eramane zituzten. beren interesak eta itxaropenak bizitza honetako gauzetan, eta etorkizunean urruti jartzea gaur egungo gauzen ordena desagertuko zen egun solemne hura.

Salbatzaileak bere jarraitzaileei bere itzuleraren seinaleak adierazi zizkienean, bere bigarren etorreraren aurretik egongo zen atzerakada-egoera iragarri zuen. Noeren egunetan bezala, munduko negozioen eta plazer bilatzearen jarduera eta zalaparta izango zen —erostea, saltzea, landatzea, eraikitzea, ezkontzea eta ezkontza ematea—, Jainkoaz eta etorkizuneko bizitzaz ahaztuz. Garai honetan bizi direnentzat, Kristoren gomendioa

hauxe da: «Kontuz ibili zaitezte, ez dezatela inoiz zuen bihotzak gainezka, eta mozkorkeriaz eta bizitza honetako arduraz gainezkatu, eta, beraz, egun hori ustekabeen etortzeko». «Begira zaitezte beraz, eta otoitz egin beti, gertatuko diren gauza guzti haueetatik ihes egiteko eta Gizonaren Semearen aurrean zutik egoteko digne izan zaitezten». Lukas 21:34, 36 .

Garai honetan elizaren egoera Salbatzailearen hitzetan adierazten da Apokalipsian: "Bizi zaren izena daukazu eta hilda zaude". Eta beren segurtasun axolagabetik altxatzeari uko egiten diotenei, abisu solemnea zuzentzen zaie: «Horrenbestez, ez baduzu begiratzen, lapurra bezala etorriko naiz zure gainera, eta ez dakizu zein ordutan etorriko naizen zure gainera». Apokalipsia 3:1, 3 .

Beharrezkoa zen gizonak beren arriskuaz esnatzea; probaldiaren itxierarekin lotutako ekitaldi solemneetarako prestatzera bultzatu behar zirela. Jainkoaren profetak dio: «Jaunaren eguna handia eta izugarria da; eta nork jasan dezake?» Nor geldituko da «gaiztoa ikustea baino begi garbiago duena» agertzen denean, eta «gaitzespenari begiratu» ezin diona? Joel 2:11 ; Habakuk 1:13 . «Ene Jainkoa, ezagutzen zaitugu» oihukatzen duten horiei, hala ere, haren ituna hautsi eta beste jainko baten atzetik laster ibili dira, beren bihotzetan gaiztakeria ezkutatu eta bidegabeko bideak maitatu; hauentzat Jaunaren eguna «iluntasuna» da. eta ez argia, oso iluna ere, eta distirarik ez». Oseas 8:2, 1 ; Salmoa 16:4 ; Amos 5:20 . «Gertatuko da garai hartan», dio Jaunak, «Jerusalem kandlekin arakatuko dudala, eta beren lur gainean ezarrita dauden gizonak zigortuko ditudala, beren bihotzean esaten dutena: Jaunak ez du onik egingo, ezta egingo Gaizki egiten du». Sofonias 1:12 . «Nik zigortuko dut mundua haien gaiztakeriatatik, eta gaiztoak beren

gaiztakeriagatik; eta harroen harrokeriak etengo ditut, eta ikaragarrien harrokeria apalduko dut». Isaias 13:11 . "Ez haien zilarrak, ez urrezkoak ezin izango dituzte libratu". "Haien ondasunak harrapakin bihurtuko dira, eta beren etxeak suntsidura". Sofonias 1:18, 13 .

Jeremias profetak, garai beldurgarri honi begira, oihukatu zuen: «Bihotzean minduta nago. Ezin dut isildu, entzun duzulako, ene arima, tronpeta-hotsa, gerra-alarma. Suntsipena suntsipena oihu egiten da». Jeremias 4:19, 20 .

"Egun hori haserre eguna da, larritasun eta atsekabe eguna, xahutze eta desolazio eguna, iluntasun eta iluntasun eguna, hodeien eta iluntasun lodien eguna, turuta eta alarmaren eguna". Sofonias 1:15, 16 .

"Hara, Jaunaren eguna dator, ... lurra suntsitzeko, eta hango bekatariak suntsitu egingo ditu". Isaias 13:9 .

Egun handi hura ikusirik, Jainkoaren hitzak, hizkuntzarik solemne eta ikusgarrienean, bere herriari dei egiten dio bere letargia espiritualetik piztu eta bere aurpegia damu eta umiliazioz bilatzera: «Jo ezazue Sionen tronpeta, eta jo ezazue. ikara beza ene mendi santuan: ikara beza lurraldeko biztanle guztiak, zeren Jaunaren eguna dator, hurbil baita». «Santifikatu barau bat, deitu batzar solemne bat: bildu jendea, santifikatu kongregazioa, bildu zaharrak, bildu haurrak: ... irten bedi senargaia bere gelatik, eta andregai bere armairutik. Apezak, Jaunaren zerbitzariak, negar egin dezatela atariaren eta aldarearen artean». «Bihurtu zaitezte niregana zuen bihotz osoz, eta barau, eta negarrez, eta doluz: eta urratu zuen bihotza, eta ez zuen jantziak, eta itzuli zaitezte Jauna, zuen Jainkoarengana, errukitsua eta errukitsua baita, motela. haserre, eta ontasun handiz». Joel 2:1, 15-17, 12, 13 .

Jainkoaren egunean zutik egoteko herri bat prestatzeko, erreforma lan handi bat burutu behar zen. Jainkoak ikusi zuen bere ustezko jende asko ez zirela betiko eraikitzen, eta bere errukiarekin abisu mezu bat bidaltzeko zorian zegoen, beren txundiduratik piztu eta Jaunaren etorrera prestatzera eramateko.

Apokalipsia 14an ikusten da . Hona hemen mezu hirukoitz bat zeruko izakiek aldarrikatu eta berehala gizakiaren Semea "lurraren uzta biltzera" etorri zen. Abisu horietako lehenengoak hurbileko epaiketa iragartzen du. Profetak aingeru bat ikusi zuen «zeruaren erdian hegan zihoala, betirako ebanjelioa zuela lurrean bizi direnei, eta nazio, senide, eta hizkuntza eta herri guztiei iragartzeko, hots ozenki esaten zuela: Jainkoaren beldur! eta eman aintza; izan ere, heldu da haren juizioko ordua: eta adora ezazue zerua, eta lurra, eta itsasoa eta uren iturriak egin zituen». Apokalipsia 14:6, 7 .

Mezu hau "betiko ebanjelioaren" parte dela deklaratu da.

Ebanjelioa predikatzeko lana ez da aingeruei egin, gizonei baizik. Aingeru sailduak izan dira lan hau zuzentzen, gizonen salbaziorako mugimendu andien ardura dute; baina ebanjelioaren benetako iragarpena Kristoren zerbitzariak egiten dute lurrean.

Gizon leialek, Jainkoaren Espirituaren bultzadak eta Haren hitzaren irakaspenei esaneko zirenak, abisu hau munduari aldarrikatu behar zioten. "Profeziaren hitz ziurra" kontuan hartu zutenak ziren, "leku ilun batean distira egiten duen argia, eguna argitu arte, eta egun-izarra sortu arte". 2 Pedro 1:19 . Ezkutaturiko altxor guztiak baino gehiago bilatzen ari ziren Jainkoaren ezagutza, "zilar-merkataritzak baino hobeak eta horren irabaziak urre fina baino hobeak" zirelakoan. Esaera 3:14

. Eta Jaunak agertu zizkien erreinuko gauza andiak. «Jaunaren sekretua haren beldur direnekin dago; eta bere ituna erakutsiko die». Salmoa 25:14 .

Ez ziren teologo jakintsuak izan egia hau ulertzen zutenak eta haren aldarrikapenean aritu zirenak. Hauek jagole leialak izan balira, arretaz eta otoitz eginez Eskritura Santuak arakatzen, ezagutuko zuten gaueko ordua; profeziek zabalduko zizkieten gertatzear zeuden gertaerak. Baina ez zuten kargu hori okupatu, eta gizon xumeek eman zuten mezua. Esan zuen Jesusek: «Ibil zaitezte argia duzuen bitartean, iluntasuna ez dadin zuen gainera etorri». Joan 12:35 . Jainkoak eman duen argitik aldentzen direnak, edo beren esku dagoenean bilatzeari uko egiten diotenak, iluntasunean geratzen dira. Baina Salbatzaileak dio: «Niri jarraitzen diona ez da ilunpetan ibiliko, baina biziaren argia izango du». Joan 8:12 . Jainkoaren nahia egin nahi duenak, lehendik emandako argiari seriooki erreparatuz, argi handiagoa jasoko du; arima horri zeruko distirazko izarren bat bidaliko zaio egia guztietara gidatzeko.

Kristoren lehen etorreraren garaian, Jainkoaren orakuluak igortzen zitzaizkien Hiri Sainduko aphez eta eskribauek, garaietako seinaleak antzeman zitezkeen, eta Aginduaren etorrera aldarrikatu zuten. Mikearen profeziak bere jaioterria izendatu zuen;

Danielek bere etorreraren garaia zehaztu zuen. Mikeas 5:2 ; Daniel 9:25 . Jainkoak profezia hauek judu buruzagiei agindu zizkien; aitzakiarik gabe zeuden, ez bazuten jakin eta jendeari Mesiasen etorrera hurbil zela deklaritzen. Haien ezjakintasuna bekatuaren utzikeriaren ondorioa zen. Juduak Jainkoaren hildako profeten monumentuak eraikitzen ari ziren, lurreko gizon handiekiko begiruneagatik Satanasen zerbitzariei

omenaldia egiten zieten bitartean. Gizonen artean lekua eta boterea lortzeko asmo handiko borrokan murgilduta, galdu zituzten zeruko Erregeak eskaini zizkion ohore jainkotiararak.

Interes sakon eta begirunez, Israelgo zaharrek munduko historiako gertakaririk handienaren lekua, garaia, zirkunstantziak aztertu beharko lituzkete —Jainkoaren Semearen etorrera gizakiaren erredentzioa burutzeko—. Jende guztiak ikusi eta zain egon beharko luke munduko Erredentoreari ongietorria emango dioten lehenengoan artean. Baina, hara, Belenen Nazaretoko muinoetatik datozen bi bidaiari nekatuak kale estuaren luzera osoa zeharkatzen dute hiribilduaren ekialdeko muturreraino, alferrik gauerako atsedean eta aterpe baten bila. Ez dago aterik zabalik haiek jasotzeko. Abereentzako prestatutako etxola dohakabea, azkenean arkitzen dute aterpea, eta han jaio da munduaren Salbatzailea.

Zeruko aingeruek ikusi zuten mundua baino lehen Jainkoaren Semeak Aitarekin partekatzen zuen aintza, eta interes biziz ikusi zuten bere lurrian agertzea pertsona guztien poz handienaz betetako gertaera gisa. Aingeruak izendatuak izan ziren hura jasotzeko prest zeudenei eta lurreko biztanleei poztasunez ezagutaraziko zuten berri pozgarria eramateko. Kristo makurtu zen gizakiaren izaera bere gain hartzeko; Zorigaitzaren pisu infinitua jasan behar zuen bere arima bekaturako eskaintza egin behar zuen bezala; hala ere, aingeruek nahi zuten haren umiliazioan ere Goi-goikoaren Semea ager zedila gizakien aurrean, bere izaeraren araberrako duintasun eta aintza batekin. Israelgo hiriburuan bilduko al ziren lurreko gizon handiak Haren etorrera agurtzeko? Aingeru-legioek aurkeztuko ote zuten itzaroten duten konpainiari?

Aingeru batek lurra bisitatzen du Jesusi harrera egiteko

prest dauden ikusteko. Baina ez du itxaropenik antzeman. Ez du entzuten laudorio eta garaipen ahotsik Mesiasen etorreraren aldia gertu dagoela. Aingerua denbora batez igarotzen da aukeratutako hiriaren eta tenpluaren gainean, non jainkozko presentzia adinetan zehar agertu den; baina hemen ere axolagabekeria bera da. Apaizak, bere handitasunean eta harrotasunean, sakrifizio kutsatuak eskaintzen ari dira tenpluan. Fariseuak ahots handiz ari dira jendeari zuzentzen edo otoitz harrotsuak egiten kale bazterretan. Erregeen jauregietan, filosofoen batzarretan, errabinoen eskoletan, denek ere ez dute gogoan zeru guztia poz eta laudorioz bete duen gertakari miresgarria: gizakien Erredentorea lurrean agertze dagoela.

Ez dago ebidentziarik Kristo espero denik, eta ez dago bizitzaren Printzearen prestaketarik. Harriduraz zeruko mezularia berri lotsagarriarekin zerura itzultzekotan da, gauez artaldeak zaintzen ari diren artzain talde bat aurkitzen duenean, eta zeru izartsuetara begira dauden bitartean, etorriko den Mesias baten profetia kontenplatu ari da. lurrera, eta munduko Erredentorearen etorreraren irrika. Hona hemen zeruko mezua jasotzeko prest dagoen konpainia. Eta bat-batean agertzen da Jaunaren aingerua, poz andiaren berri ona esanez. Zeruko aintzak lautada guztia gainezka egiten du, aingeru-talde kontaezin bat ageri da, eta mezulari batek zerutik ekartzeko poztasuna handiegia balitz bezala, ahots andana astintzen da salbatuen nazio guztiek egunen batean egingo duten ereserkian. abestu: «Aintza Jainkoari goi-goian, eta lurrean bakea, gizonenganako borondate ona». Lukas 2:14 .

O, zer lezio den Belengo istorio zoragarri hau! Nola errieta egiten digun gure sinesgabetasuna, gure harrotasuna eta autosufizientzia. Nola ohartarazten gaitu kontuz ibiltzeko, gure

axolagabekeria kriminalagatik ere ez gabiltzan garaietako seinaleak antzematen, eta, beraz, gure bisitaren eguna ez jakitea. Ez zen Judeako muinoetan bakarrik, ez artzain xumeen artean bakarrik, aingeruek Mesiasen etorreraren begiraleak aurkitu zituztenak. Jentilen lurrian ere zeuden haren bila zebiltzanak; gizon jakintsuak ziren, aberatsak eta nobleak, Ekialdeko filosofoak. Naturaren ikasleak, Errege Magoek Jainkoa ikusi zuten bere eskulanean. Eskritura hebrearretatik jakin zuten Izarra Jakobengandik sortzen zela, eta gogo biziz itxaroten zuten haren etorrera, zeina izan behar zuena ez bakarrik «Israelgo kontsolamendua», baizik «jendeak argitzeko Argia» eta «zergatik». salbazioa lurraren muturreraino». Lukas 2:25, 32 ; Eginak 13:47 . Argiaren bila ziren, eta Jainkoaren tronuko argiak argitzen zien oinetarako bidea. Jerusalemgo apaizak eta errabinoak, izendatutako zaindari eta egiaren adierazleak, iluntasunean inguratuta zeuden bitartean, Zerutik bidalitako izarrak Jentil ezezagun hauek Errege jaioberriaren jaioterrira gidatu zituen.

"Beraren bila dabilzanei" da Kristo "bigarren aldiz agertuko dela bekaturik salbaziorako". Hebrearrei 9:28 . Salvatorearen jaiotzaren berri bezala, bigarren etorrerako mezua ez zen herriaren buruzagi erlijiosoei konprometitu. Huts egin zuten Jainkoarekin zuten lotura gorde, eta zeruko argiari uko egin zioten; beraz, ez ziren Paulo apostoluak deskribatutako kopurukoak: «Zuek, anaiak, ez zaudete ilunpetan, egun hark lapurra bezala harrapatzeko. Zuek guztiak zarete argiaren eta egunaren seme-alabak: gu ez gara gauetakoak, ez ilunpekoak». 1 Tesalonikarrei 5:4, 5 .

Siongo harresietan dauden jagoleek izan beharko lukete Salbatzailearen etorreraren berri jasotzen lehenak, gertuko

aldarrikatzeko ahotsa altxatzen lehenak, jendeari bere etorrerarako prestatzeko abisatzen lehenak. Baina lasai zeuden, bakea eta segurtasuna amets egiten, jendea bere bekatuetan lo zegoen bitartean. Jesusek ikusi zuen bere eliza, pikondo antzua bezala, hosto handiz estalita, baina fruitu preziaturik gabea. Erlijio-formen harrokeriaz betetzea zen, egiazko apaltasunaren, penitentziaren eta fedearen izpiritua —zerbitzua Jainkoarentzat onargarri egin zezakeen bakarra— falta zen bitartean. Espirituaren grazien ordeztasuna, formalismoa, hutsalkeria, berekoikeria, zapalkuntza agertu ziren. Atzera egin zuen eliza batek begiak itxi zituen garaien seinaleei. Jainkoak ez zituen utzi, edo bere leialtasuna huts egiten utzi; baina alde egin zuten harengandik, eta bere maitasunetik bereizi ziren. Baldintzak betetzeari uko egin ziotenez, bere promesak ez zitzaizkien bete.

Horixe da Jainkoak ematen dituen argia eta pribilegioak estimatu eta hobetzeko utzikeriaren emaitza ziurra. Elizak bere hasierako probidentzian jarraituko ez badu, argi izpi guztiak onartuz, agerian egon daitezkeen betebeharrak guztiak betetz, erlijioa ezinbestean endekatuko da formen betetzean, eta bizi-jainkotasunaren izpiritua desagertuko da. Egia hau behin eta berriz azaldu da elizaren historian. Jainkoak bere herriari eskatzen dizkio emandako bedeinkapen eta pribilegioei dagozkien fede eta obedientzia lanak. Obedientziak sakrifizioa eskatzen du eta gurutzeta dakar; eta orregatik ainbeste Kristoren jarraitzaile esandakoek ez zuten zeruko argia artu nahi, eta, aintzinako juduek bezala, ez zekiten beren bisitaren ordua. Lukas 19:44 . Haien harrotasunagatik eta sinesgabetasunagatik Jaunak igaro zituen eta bere egia agerian utzi zien, Belengo artzainek eta Ekialdeko Errege Magoek bezala, jaso zuten argi

guztiari kasu egin ziotenei.

18. kapitulua — Amerikako erreformatzaile bat

Nekazari zintzo eta zintzoa, Liburu Santuen jainkozko aginteaz zalantzan jartzera eramán zutena, baina egia zintzoki jakin nahi zuena, Jainkoak bereziki hautatutako gizona zen Kristoren bigarren etorreraren iragarpenean eramateko. Beste erreformatzaile askok bezala, William Millerrek bizitza hasieran pobreziari aurre egin zion eta horrela energiaren eta bere buruaren ukapenaren lezio handiak ikasi zituen. Sortu zen familiako kideek espiritu independentea eta askatasuna maite zuten, iraunkortasun gaitasuna eta abertzaletasun sutua zuten ezaugarriak, bere izaeran ere nabarmenak ziren ezaugarriak. Bere aita Iraultzako armadako kapitaina izan zen, eta ekaitz garai hartako borroketan eta sufrimenduetan egin zituen sakrifizioetara Millerren hasierako egoera estuak aurki daitezke.

Konstituzio fisiko sendoa zuen, eta haurtzaroan ere indar intelektual arrunta baino gehiago frogatu zuen. Adinean aurrera egin ahala, hau nabarmenagoa zen. Bere gogoak aktiboa eta ondo garatuta zegoen, eta ezagutzarako egarri bizia zuen. Nahiz eta unibertsitateko hezkuntzaren abantailez gozatu, ikasketetarako zaletasunak eta arretaz pentsatzeko eta kritika estua izateko ohiturak epai eta ikuspegi zabaleko gizon bihurtu zuten. Izaera moral gaitzesgarria eta ospe inbidiagarria zuen, orokorrean osotasunagatik, axolagabekeriagatik eta onginahiagatik estimatua zen. Energiaren eta aplikazioaren eraginez, goiz lortu zuen gaitasun bat, nahiz eta oraindik bere ikasketa ohiturak mantendu. Kredituz bete zituen hainbat kargu zibil eta militar, eta aberastasunerako eta ohorerako bideak zabalik iruditu zitzaizkion.

Bere ama pietate handiko emakumea zen, eta haurtzaroan

erlijio-inpresioen menpe egon zen. Lehen gizontasunean, ordea, deisten gizartean sartu zen, eta haien eragina are indartsuagoa izan zen gehienetan herritar onak eta gizatiar eta onginahiko gizonak zirelako. Beraiek bezala, kristau-erakundeen artean bizirik, beren izaerak inguruak moldatu zituen neurri batean. Errespetua eta konfiantza irabazi zizkieten bikaintasunengatik Bibliarekin zorretan zeuden; eta, hala ere, dohain on horiek hain okertu ziren, Jainkoaren hitzaren kontrako eragina egiteko. Gizon horiekin elkartuta, Miller haien sentimenduak hartzera eramán zuten. Liburu Santuaren egungo interpretazioek gaindiezinak iruditzen zitzaizkion zailtasunak aurkezten zituzten; hala ere, bere sinesmen berriak, Biblia alde batera utzita, ez zuen ezer hoberik eskaintzen haren lekua hartzeko, eta asetzetik urrun geratu zen. Ikuspegi horiei eusten jarraitu zuen, ordea, hamabi bat urtez. Baina hogeita hamalau urterekin Espiritu Santuak bere bihotza inpresionatu zuen bekatari gisa zuen egoeraren sentimenduarekin. Lehengo sinesmenean ez zuen hilobitik harago zorionaren ziurtasunik aurkitu. Etorkizuna iluna eta goibela zen. Gero une honetan zituen sentimenduei erreferentzia eginez, esan zuen:

«Aniztasuna pentsamendu hotz eta hozgarria zen, eta kontuak guztientzako suntsipena ziurra zen. Zerua nire buru gainean kobrea bezain zen, eta lurra nire oinen azpian burdina bezala. Eternitatea, zer zen? Eta heriotza, zergatik izan zen? Zenbat eta gehiago arrazoitu, orduan eta urrunago nengoen manifestaziotik. Zenbat eta gehiago pentsatu, orduan eta sakabanatuago zeuden nire ondorioak. Pentsatzeari uzten saiatu nintzen, baina nire pentsamenduak ez ziren kontrolatuko. Benetan dohakabea nintzen, baina ez nuen arrazoia ulertzen. Marmar eta kexatu nintzen, baina ez nekien nori buruz.

Banekien oker bat zegoela, baina ez nekien nola edo non aurkitu zuzena. Dolu egin nuen, baina itxaropenik gabe».

Egoera horretan hilabete batzuetan jarraitu zuen. «Bat-batean», dio, «Salbatzaile baten izaera biziki inprimatu zitzaidan buruan. Bazirudien izan zitekeela izaki on eta errukitsu bat bere buruarekin barkatzeko gure hutsalak, eta horrela salbatuko gintuzkeela bekatuaren zigorra sufritzetik. Berehala sentitu nuen zein maitagarria izan behar zuen halako izaki batek, eta irudikatu nuen halako baten besoetara bota nezakeela eta haren errukian konfiantza izan. Baina galdera sortu zen: Nola frogatu daiteke halako izaki bat existitzen dela? Biblia alde batera utzita, aurkitu nuen ezin nuela lortu Salbatzaile horren existentziaren frogarik, ezta etorkizuneko egoera batena ere...

«Ikusi nuen Bibliak behar nuen salbatzaile bat ikusteko ekartzen zuela; eta txundituta nengoen aurkitzeak nola garatu behar zituen liburu inspiraziorik gabe eroritako mundu baten nahietara hain ezin hobeto egokitutako printzipioak. Liburu Santuak Jainkoaren errebelazio bat izan behar zuela onartzera behartuta nengoen. Nire gozamen bihurtu ziren; eta Jesusengan aurkitu nuen lagun bat.

Salbatzailea izan zen niretzat hamar millaren artean nagusia; eta Eskritura Santuak, lehen ilunak eta kontraesankorrek zirenak, orain nire oinetarako lanpara eta nire biderako argi bihurtu ziren. Nire gogoak finkatu eta asetu egin zen. Jainko Jauna Harkaitz bat zela aurkitu nuen bizitzaren ozeanoaren erdian. Biblia nire ikasketa nagusia bihurtu zen orain, eta benetan esan dezaket, poz handiz bilatu nuela. Erdia ez zidatela inoiz esan aurkitu nuen. Galdetu nuen zergatik ez nuen ikusi haren edertasuna eta aintza aurretik, eta harritu nintzen inoiz baztertu izan nezakeela. Nire bihotzak desira

zezakeen guztia agerian aurkitu nuen, eta arimaren gaixotasun guztien erremedioa. Beste irakurketetarako zaletasuna galdu nuen, eta bihotza Jainkoaren jakinduria lortzeko aplikatu nuen.”—S. Bliss, *Wm-en Memoriak. Miller*, 65-67 orrialdeak.

Millerrek jendaurrean aitortu zuen bere fedea mespretxatu zuen erlijioan. Baina bere elkargo fedegabeak ez ziren motelak berak Eskrituretako jainkozko agintearen aurka maiz bultzatu zituen argudio horiek guztiak aurrera ateratzeko. Ez zegoen orduan haiei erantzuteko prest; baina arrazoitu zuen Biblia Jainkoaren errebelazioa bada, bere buruarekin koherentea izan behar zuela; eta gizakiaren irakaskuntzarako eman zen bezala, bere adimenera egokitu behar dela. Eskriturak bere kabuz aztertzea erabaki zuen, eta itxurazko kontraesan oro harmonizatu ezin ote zen egiaztatzea.

Aurretiazko iritzi guztiak alde batera uzten ahaleginduz, eta iruzkinak alde batera utziz, Eskriturak Eskriturarekin alderatu zituen erreferentzia bazterreko eta konkordantziaren laguntzaz. Modu erregular eta metodikoan jarraitu zuen bere ikasketak; Hasieratik hasita, eta bertsoz bertso irakurriz, ez zuen aurrera egin ahala lotsa guztietatik libre uzteko hain zabaldutako hainbat pasarteren esanahia baino azkarrago. Ezer iluna aurkitzen zuenean, bere ohitura zen aztergai zegoen gaiari buruzko erreferentziarik zirudien beste testu guztiekin alderatzea. Hitz orok testuaren gaiarekin zerikusi egokia izatea baimentzen zitzaion, eta haren ikuspegia alboko pasarte guztiekin bateratzen bazen, zailtasuna izateari utzi zion. Beraz, ulertzeko zaila den pasarte batekin topo egiten zuen bakoitzean, Eskrituretako beste zatiren batean aurkitzen zuen azalpena. Jainkozko argitasunaren aldeko otoitz serioz ikasten zuen bitartean, argi geratu zen aurretik bere ulermenerako iluna

iruditu zitzaiona. Salmistaren hitzen egia bizi izan zuen: «Zure hitzen sarrerak argia ematen du; xumeei ulermena ematen die». Salmoa 119:130 .

Interes biziz aztertu zituen Danielen eta Apokalipsia liburuak, beste Eskrituretako interpretazio-printzipio berberak erabiliz, eta aurkitu zuen, bere poztasun handirako, ikur profetikoak uler zitezkeela. Ikusi zuen profeziak, bete ziren neurrian, hitzez hitz bete zirela; hainbat irudi, metafora, parabola, antzekotasun eta abar guztiak beren berehalako loturan azaltzen zirela, edo adierazten ziren terminoak beste Eskrituretan definitu zirela, eta horrela azaltzen zirenean, literalki ulertu behar zirela. «Horrela ziur nengoen», dio, «Biblia errebelatu diren egien sistema bat dela, hain argi eta sinplea izanik, non ibiltariak, ergela izan arren, ez duela horretan erratu behar».—Bliss, 70. orrialdea. Estekaz esteka. egiaren kateak bere ahaleginak saritu zituen, pausoz pauso profeziaren ildo handiak marrazten baitzituen. Zeruko aingeruak bere gogoan gidatzen ari ziren eta Liburu Santuak bere ulermenari irekitzen zizkioten.

Iraganean profeziak betetzeko modua oraindik etorkizunean zeudenen betetzeaz epaitzeko irizpidetzat hartuta, Kristoren erregealdi espiritualaren herri-ikuspegiak —bukaeraren aurreko milurteko denborazko bat— konforme geratu zen. munduarena- ez zen Jainkoaren hitzaz eusten. Doktrina honek, Jaunaren etorrera pertsonalaren aurretik mila urteko zuzentasuna eta bakea adieraziz, Jainkoaren eguneko izuak urrundu zituen. Baina, atsegina izan arren, Kristoren eta bere apostoluen irakaspenen kontrakoa da, zeinek deklaratu baitzuten garia eta zira uztartzera, munduaren amaiera arte, elkarrekin haziko direla; "Gizon gaiztoak eta limurtzaileak gero

eta okerrago joango direla"; "azken egunetan garai arriskutsuak etorriko dira"; eta ilunpeko erreinuak iraungo duela Jaunaren etorrera arte, eta bere ahoko izpirituarekin hondatuko dela eta bere etorreraren distirarekin suntsituko dela. Mateo 13:30, 38-41 ; 2 Timoteo 3:13, 1 ; 2 Tesalonikarrei 2:8 .

Munduaren konbertsioaren eta Kristoren erregealdi espiritualaren doktrina ez zuen eliza apostolikoak eusten. kristauek ez zuten orokorrean onartu XVIII.mendearen hasierara arte. Beste akats guztiak bezala, bere emaitzak gaiztoak izan ziren. Gizonei irakatsi zien etorkizunean urrun begiratzen Jaunaren etorrera eta galarazi zien haren hurbilketa iragartzen zuten seinaleei kasu egitea. Ondo fundatuta ez zegoen konfiantza eta segurtasun sentimendua eragin zuen eta askori beren Jaunarekin topo egiteko beharrezko prestaketa baztertzera eramane zituen.

Millerrek Kristoren etorrera literala eta pertsonala Eskriturretan argi eta garbi irakasten zela aurkitu zuen. Paulok dio: «Jauna bera zerutik oihuz, Goiaingeruaren ahotsez eta Jainkoaren turutz jaitziko da». 1 Tesalonikarrei 4:16 . Eta Salbatzaileak dio:

« *Ikusiko dute* gizonaren Semea indarrez eta aintza handiz zeruko hodeietan datorrela». «Ecen tximistak sortaldetik ateratzen den bezala, eta mendebaldera ere distira egiten duen bezala; hala izango da gizonaren Semearen etorrera ere». Mateo 24:30, 27 . Zeruko ejerzito guztiak lagun izan behar ditu. "Gizonaren Semea bere aintzan etorriko da, eta aingeru santu guztiak berarekin". Mateo 25:31 . "Eta bidaliko ditu bere aingeruak tronpeta soinu handiarekin, eta bilduko dituzte bere hautetsiak". Mateo 24:31 .

Bere etorreran hildako zintzoak piztuko dira, eta bizi

zintzoak aldatuko dira. «Ez dugu lo egingo», dio Paulok, «baina denok aldatuko gara, une batean, begien dirdira batean, azken turuta; aldatuko gara. Izan ere, ustelgarri honek ustelkeriaz jantzi behar du, eta hilkor honek hilezkortasuna». 1 Korintoarrei 15:51-53 . Eta Tesalonikarrei zuzendutako gutunean, Jaunaren etorrera deskribatu ondoren, honela dio: «Lehenengo piztuko dira Kristogan hildakoak; orduan, bizirik gaudenok eta geratzen garenok, hodeietan harrapatuko ditugu, Jaunari aurre egiteko. airean: eta hala izango gara beti Jaunarekin». 1 Tesalonikarrei 4:16, 17 .

Kristoren etorrera pertsonala arte ezin izango du bere herriak erreinua jaso. Salbatzaileak esan zuen: «Gizonaren Semea bere aintzan etorriko denean, eta berarekin aingeru santu guztiak, orduan eseriko da bere aintzaren aulkian, eta haren aurrean bilduko dira nazio guztiak, eta bat banatuko ditu. bestetik, artzainak bere ardiak ahuntzetatik banatzen dituen bezala: eta ardiak bere eskuinaldean jarriko ditu, baina ahuntzak ezkerrean. Orduan Erregeak esango die bere eskuinaldean daudenei: Zatozte, Ene Aitaren bedeinkatuak, heredatu ezazute munduaren sorreratik prestatutako erreinua. Mateo 25:31-34 . Eskritura Santuetan ikusi dugu, gizakiaren Semea datorrenean, hildakoak ustelgaitz pizten direla eta biziak aldatu egiten direla. Aldaketa handi honen bidez prest daude erreinua jasotzeko; zeren Paulok dio: «Haragiak eta odolak ezin dute Jainkoaren erreinua oinordetzan jaso; ustelkeriak ere ez du ustelkeriaren heredatzen». 1 Korintoarrei 15:50 . Gizona bere egungo egoeran hilkorra da, ustelgarria; baina Jainkoaren erreinua ustelgaitza izango da, betiko iraungo duena. Beraz, gizakia bere egungo egoeran ezin da sartu Jainkoaren erreinuan. Baina Jesus etortzean, hilezkortasuna ematen dio bere herriari;

eta orduan deitzen ditu orain arte oinordeko baino ez diren erreinua heredatzera.

Eskritura hauek eta beste batzuk argi eta garbi frogatu zuten Millerren gogoan, oro har, Kristoren etorrera baino lehen espero ziren gertakariak, hala nola, bakearen erreinu unibertsala eta Jainkoaren erreinua lurrean ezartzea, ondorengoak izango zirela. bigarren etorrera. Gainera, garaietako zeinu guztiak eta munduko egoerak azken egunetako deskribapen profetikoari zegozkion. Eskrituraren azterketatik bakarrik ondorioztatzen behartu zen, lurra bere egungo egoeran jarraitzeko emandako epea ixtear zegoela.

«Nire buruan biziki eragin zuen beste froga mota bat», dio, «Eskriturako kronologia izan zen. Aurreikusitako gertaerak, iraganean bete zirenak, sarritan denbora jakin batean gertatzen zirela ikusi nuen. Uholdearen ehun eta hogeitaz urte (Hasiara 6:3); aurretik izango ziren zazpi egunak, berrogei egunez iragarritako euriarekin (Has 7:4); Abrahamen ondorengoaren egonaldiaren lauhun urteak (Hasiara 15:13); zerbitzariaren eta okinaren ametsen hiru egunak (Hasiara 40:12-20); Faraoiaren zazpi urteak (Hasiara 41:28-54); basamortuan egondako berrogei urteak (Zenbakiak 14:34); gosearen hiru urte eta erdiak (1 Erregeak 17:1) hirurogeita hamar urteko gatibutasuna (Jeremias 25:11); Nabukodonosoren zazpi aldiz (Daniel 4:13-16); eta zazpi aste, hirurogeita bi aste, eta aste bat, hirurogeita hamar aste eginez, juduei erabakitakoak (Daniel 9:24-27), garai hauek mugatutako gertakariak behin betiko profeziaren kontua izan ziren. iragarpenen arabera bete da.»—Bliss, 74, 75 orrialdeak.

Hortaz, Biblia aztertzean, Kristoren bigarren etorreraraino hedatzen ziren hainbat aldi kronologiko aurkitu zituenean, ezin

izan zituen Jainkoak "lehenago izendatutako garai"tzat hartu. agertu zien bere zerbitzariei. «Isilpeko gauzak», dio Moisesek, «Jauna gure Jainkoarenak dira; eta Jaunak deklaratu du Amos profetaren bidez, «Ez duela ezer egingo, baina bere sekretua agerian uzten die profeta zerbitzariei». Deuteronomio 29:29 ; Amos 3:7 . Beraz, Jainkoaren hitzaren ikasleek ziur egon liteke gizakiaren historian gertatuko den gertaerarik ikaragarriena egiaren Eskriturretan argi adierazita aurkitzea.

«Erabat sinetsita nengoen bezala», dio Millerrek, «Jainkoaren inspirazioz emandako Eskritura Santu guztiak baliagarriak direla (2 Timoteo 3:16); ez zela edozein unetan gizakiaren borondatez etorri, baizik eta gizon santuak Espiritu Santuak bultzatu zituen bezala idatzia (2 Pedro 1:21), eta idatzia izan zela «gure ikaskuntzarako, Eskrituretako pazientziaren eta kontsolamenduaren bidez. itzaropena izan lezake» (Erromatarrek 15:4), Bibliaren zati kronologikoak Jainkoaren hitzaren zati gisa kontsideratuko nituzke, eta Eskrituretako beste edozein zati bezala, gure gogoeta serioa izateko eskubidea. Beraz, uste nuen Jainkoak bere errukian guri agertzea komeni zitzaiguna ulertzen ahalegintzean, ez nuela eskubiderik garai profetikoak gainditzeko.»—Bliss, 75. orrialdea.

Bigarren etorreraren *garaia* argi eta garbi erakusten zuen profetia Daniel 8:14koa izan zen : “Bi mila eta hirurehun egun arte; orduan garbituko da santutegia». Eskritura bere interprete egiteko bere arauari jarraituz, Millerrek ikasi zuen profetia sinbolikoan egun batek urte bat adierazten duela (Zenbakiak 14:34 ; Ezekiel 4:6); ikusi zuen 2300 egun profetikoaren epea, edo literalki urtetan, juduen dispensazioaren itxiera baino askoz haratago luzatuko zela, horregatik ezin zezakeen dispensazio

horren santutegiari erreferentzia egin. Millerrek onartu zuen kristau garaian lurra santutegia dela dioen orokorrean jasotako iritzia, eta horregatik ulertu zuen Daniel 8:14an iragarritako santutegiaren garbiketak Kristoren bigarren etorreran lurra su bidez garbitzea irudikatzen zuela. Orduan, 2300 egunetarako abiapuntu zuzena aurki zitekeela, bigarren etorreraren ordua erraz jakin zitekeela ondorioztatu zuen. Horrela agerian geratuko zen betetze handi horren garaia, egungo egoera, «bere harrotasun eta botere, handitasun eta hutsaltasun, gaiztakeria eta zapalkuntza guztiarekin, amaituko zen garaia»; madarikazioa «lurretik kenduko zenean, heriotza suntsitu, Jainkoaren zerbitzariei, profetei eta sainduei, eta haren izenaren beldur direnei, eta lurra suntsitzen dutenei suntsituko zaizkienak»—. 76. orrialdea.

Zorrotasun berri eta sakonago batekin, Millerrek profezien azterketarekin jarraitu zuen, gau osoak eta egunak, gaur egun hain izugarritzko garrantzia eta interes xurgatzailea zuena aztertzeraz eskainita. Danielen zortzigarren kapituluan ez zuen 2300 egunen abiapuntuaren arrastorik aurkitu; Gabriel aingeruak, Danieli ikuspena uler zezan agindu bazuen ere, azalpen partzial bat besterik ez zion eman. Elizari gertatuko zitzaion jazarpen izugarria profetaren ikuskerari zabaldu ahala, indar fisikoak bide eman zuen. Ezin izan zuen gehiago jasan, eta aingeruak utzi zuen denbora baterako. Daniel «lokatu egin zen, eta gaixo egon zen zenbait egunetan». "Eta harrituta geratu nintzen ikuskerarekin", dio, "baina inork ez zuen ulertu".

Hala ere, Jainkoak bere mezulariari agindu zion: «Egizu gizon honi ikuspena uler dezala». Batzorde hori bete behar da. Hari men eginez, aingerua, denbora pixka bat geroago, Danielengana itzuli zen, esanez: "Orain atera naiz zure

trebetasuna eta ulermena ematera". "Beraz, ulertu gaia eta kontuan hartu ikuspegia". Daniel 8:27, 16 ; 9:22, 23, 25-27 . 8. kapituluko ikuspegiaren bazegoen puntu garrantzitsu bat azaldu gabe geratu zena, hots, denborari dagokiona —2300 eguneko epea—; hortaz, aingerua, bere azalpena berriro ekiterakoan, denboraren gaian dihardu nagusiki:

«Hirurogeita hamar aste erabakita daude zure herriaren eta zure Hiri Santuaren gainean. Jakin, beraz, eta ulertu, Jerusalem berrezartzeko eta eraikitzeke agindua ateratzen denetik Printzeak zazpi aste eta hirurogeita bi aste izango dituela: kalea. Berriro eraikiko da, eta harresia, garai larrietan ere. Eta hirurogei eta bi asteren buruan hilen da Mesias, baina ez beretzat. Eta berretsiko du askorekin ituna aste batez, eta aste erdian sakrifizioa eta opariak geldituko ditu».

Aingerua Danielengana bidalia izan zen zortzigarren kapituluko ikuskeran ulertu ez zuen puntua esplikatzeke xedez, denborari buruzko adierazpena: «bi mila eta hirurehun egun arte; orduan santutegia garbituko da». Danieli "ulertu gaia eta kontuan hartu ikuspegia" agindu ondoren, aingeruaren lehen hitzak hauek dira: "Hirurogeita hamar aste erabakita daude zure herriaren gainean eta zure Hiri Santuaren gainean". Hemen itzulitako hitzak "zehaztuta" hitzez hitz "moztu" esan nahi du. Hirurogeita hamar aste, 490 urte, aingeruak moztu behar dituela deklaratu du, bereziki juduei dagokiena. Baina zertatik moztu zituzten? 2300 egunak 8. kapituluan aipatzen den denbora-tarte bakarra zenez, hirurogeita hamar asteak moztu ziren aldia izan behar du; hirurogeita hamar asteak, beraz, 2300 egunen parte izan behar dira, eta bi epeak batera hasi behar dira. Aingeruak hirurogeita hamar asteak Jerusalem zaharberritu eta eraikitzeke agindua atera zenetik datatzen zirela adierazi zuen. Agindu

honen data aurki zitekeen, orduan 2300 eguneko aldi handiaren abiapuntua egiaztatuko litzateke.

Esdrasren zazpigarren kapituluan dekretua aurkitzen da. 12-26 bertsoak . Bere formarik osoenean Artaxerxesek, Pertiako erregeak, K.a. 457. Baina Esdras 6:14- n , Jerusalemen Jaunaren etxea eraiki zela esaten da "Zioren, Darioren eta Artaxerxesen erregearen aginduaren arabera. Persia". Hiru errege hauek, dekretua sortu, berresten eta osatzean, profeziak eskatzen zuen perfekziora eramanez 2300 urteen hasiera markatzeko. Kristo aurreko 457. urtea hartuta, dekretua bete zeneko garaia, aginduaren data gisa, hirurogeita hamar astei buruzko profeziaren zehaztapen guztiak bete zirela ikusi zen.

"Jerusalem berrezartzeko eta eraikitzeko agindua atera zenetik Mesias Printzeak zazpi aste eta hirurogei eta bi aste" izango ditu, hots, hirurogeita bederatzi aste edo 483 urte. Artaxerxesen dekretua K.a. 457ko udazkenean sartu zen indarrean. Data horretatik aurrera, 483 urte K.o. 27ko udazkenean arte luzatzen dira (Ikus Eranskina .) Garai hartan profezia hau bete zen. "Mesias" hitzak "Gantzutua" adierazten du. AD 27ko udazkenean Kristo Joanek bataiatu eta Espirituaren gantzudura jaso zuen. Pedro apostoluak lekukotzen du: «Jainkoak Nazaretoko Jesus Espiritu Santuaz eta indarrez gantzutu zuen». Eginak 10:38 . Eta Salbatzaileak berak esan zuen: «Jaunaren Espiritua ene gainean dago, behartsuei ebanjelioa iragartzeko gantzutu nauelako». Luke 4:18 . Bataiatu ondoren Galileara joan zen, «Jainkoaren erreinuaren ebanjelioa predikatzen zuela eta esanez: Bete da *denbora* ». Markos 1:14, 15 .

«Eta astebetetz berretsiko du askorekin ituna». Hemen ikustera ekarritako "astea" hirurogeita hamarretako azkena da;

juduei bereziki esleitutako aldiko azken zazpi urteak dira. Denbora horretan, AD 27tik AD 34ra bitartean, Kristok, lehen pertsonan eta gero bere ikasleekin, ebanjelioko gonbidapena luzatu zien juduei bereziki. Apostoluak erreinuko berri onekin joan zirenean, Salbatzailearen agindua hau izan zen: «Ez joan jentilen bidera, eta ez zaitezte sartu samaritarren edozein hiritara, baizik eta zoazte etxeko ardi galduetara. Israel». Mateo 10:5, 6 .

"Astearen erdian sakrifizioa eta opariak geldiaraziko ditu". AD 31n, bere bataioaren ondoren hiru urte eta erdira, gure Jauna gurutziltzatu zen. Kalbarioan eskainitako sakrifizio handiarekin amaitu zen lau mila urtez Jainkoaren Bildotsa adierazi zuen oparien sistema hura. Tipoak antitipoa ezagutu zuen, eta sistema zeremonialaren sakrifizio eta opari guztiak bertan behera gelditzeko zeuden.

Hirurogeita hamar aste edo 490 urteak, bereziki juduei esleitutakoak, 34. urtean amaitu ziren, ikusi dugunez. Garai hartan, judu Sanedrinaren ekintzaren bidez, nazioak ebanjelioaren arbuioa zigilatu zuen Estebanen martirioaren bidez. eta Kristoren jarraitzaileen jazarpena. Orduan, salbamen-mezua, jada aukeratutako herriari mugatu gabea, munduari eman zitzaion. Ikasleak, jazarpenak Jerusalemetik ihes egitera behartuta, «nora joan ziren hitza predikatzen». "Felipe Samaria hirira jaitsi zen eta Kristo predikatu zien". Pedrok, Jainkoz gidaturik, ebanjelioa zabaldu zion Zesareako zenturioari, Jainkoaren beldur zen Kornelio; eta Paulo sutsuak, Kristoren sinesmenari irabazita, berri pozgarria «hemendik urrunera jentilei» eramateko enkargatua izan zen. Eginak 8:4, 5 ; 22:21 .

Orain arte profezien zehaztapen guztiak deigarri bete dira,

eta hirurogeita hamar asteen hasiera K.a. 457an finkatuta dago, eta haien iraungipena AD 34an. Datu horietatik ez dago zailtasunik 2300 egunen amaiera aurkitzeko. Hirurogeita hamar aste —490 egun— 2300etik kenduta, 1810 egun geratzen ziren. 490 egunak amaitu ondoren, 1810 egunak betetzeke zeuden. AD 34tik 1810 urteak 1844ra arte luzatzen dira. Ondorioz, Daniel 8:14ko 2300 egunak 1844an amaitzen dira. Aldi profetiko handi hau amaitzean, Jainkoaren aingeruaren testigantzapean, "santutegia garbitu egingo da". Horrela, santutegiaren garbiketaren garaia —ia unibertsalki uste zen bigarren etorreran gertatuko zena— behin betiko adierazi zen.

udaberrian amaituko zirela, profeziak urte horretako *udazkena adierazten duen bitartean*. (Ikus Eranskina .) Puntu honen ulertze okerrak etsipena eta nahasmena ekarri zituen aurreko datan Jaunaren etorrerako garaia zela finkatu zutenei. Baina horrek ez zuen inolako eraginik izan 2300 egunak 1844. urtean amaitu zirela eta santutegiaren garbiketak adierazten zuen gertaera handia orduan gertatu behar zela erakusten zuen argudioaren indarrari. Liburu Santuen azterketan egin zuen bezala sartuz, Jainkoaren errebelazio bat zirela frogatzeko, Millerrek ez zuen, hasieran, orain iritsitako ondoriora iristeko itxaropen txikienik. Berak nekez kreditatu ahal izan zituen bere ikerketaren emaitzak. Baina Eskrituretako froga argiegia eta behartuegia zen alde batera uzteko.

Bi urte eman zituen Biblia aztertzen, 1818an, hogeita bost bat urte barru Kristo bere herriaren erredentziorako agertuko zela sinesmen solemnera iritsi zenean. «Ez dut hitz egin behar», dio Millerrek, «perspektiba atsegina ikusita bihotza betetzen zuen pozaz, ezta erredimituen pozetan parte hartzeko nire arimaren irrika sutsuez ere. Biblia liburu berri bat zen orain niretzat. Arrazoiaren jaija zen benetan; Bere irakaspenetan

niretzat iluna, mistikoa edo iluna zen guztia, orain bere orri sakratuetatik argitzen zen argi argiaren aurrean desegin zen nire gogotik; eta, oi, zein argitsu eta loriatsu agertu zen egia! Hitzean aurretik aurkitu nituen kontraesan eta inkoherentzia guztiak desagertu ziren; eta konforme ez nengoen zati asko baziren ere ulermen osoa neukan, hala ere horrenbeste argi irten zen bertatik ilundu aurretik nire adimenaren argiztapenerako, non lehenago uste ez nuen Liburu Santuak aztertzean gozamen bat sentitu nuen. bere irakaspenetatik atera liteke.”—Bliss, 76, 77 orrialdeak.

«Eskriturretan halako gertakari garrantzitsuak hain denbora tarte laburrean beteko zirela iragartzen zirelako uste solemnearekin, munduarekiko dudan betebeharraren inguruko galdera indar handiz heldu zitzaidan, nire eragina izan zuen frogatik ikusita. norberaren gogoak.”— *Ibid.*, 81. orrialdea. Ezin izan zuen sentitu bere betebeharra zela jaso zuen argia besteei ematea. Jainkogabeen aurkakotasuna topatzea espero zuen, baina ziur zegoen kristau guztiak poztuko zirela maitatzen zuten Salbatzailea ezagutzeko esperantzarekin. Bere beldur bakarra zen, beren poz handian, hain laster beteko zen askapen gloriosoaren aurrean, askok doktrina jasoko zutela Eskriturak behar bezain beste aztertu gabe, bere egiaren erakusgarri. Beraz, zalantzan jarri zuen hura aurkezteko, ez zedin oker egon eta besteak engainatzeko bitartekoa izan ez zedin. Hartara, iritsitako ondorioen aldeko frogak berrikustera eramane zuten, eta burura etorri zitzaizkion zailtasun guztiak arretaz aztertzeraz. Objekzioak Jainkoaren hitzaren argiaren aurrean desagertzen zirela aurkitu zuen, eguzki izpien aurrean lanbroa bezala. Bost urte igarotakoak, beraz, bere posizioaren zuzentasunaz guztiz sinetsita utzi zuen.

Eta orain besteei ezagutzera emateko betebeharra, berak uste zuena Eskriturretan hain argi irakatsi zela, indar berri batekin bultzatu zuen. "Nire lanetan ari nintzela", esan zuen, "etengabe entzuten zitzaidan belarrietan: 'Zoaz eta esan munduari haien arriskua'. Testu hau etengabe bururatzen zitzaidan: «Gaiztoari esaten diodanean, gizon gaiztoa, ziur hilko zara; ez baduzu hitz egiten gaiztoari bere bidetik ohartarazteko, gaizto hori bere gaiztakerian hilko da; baina haren odola eskatuko dut zure eskutik. Hala ere, gaiztoari bere bidez ohartarazten badiozu handik alde egiteko; bere bidetik itzultzen ez bada, bere gaiztakerian hilko da; baina zuk libratu duzu zure arima». Ezekiel 33:8, 9 . Sentitu nuen gaiztoak modu eraginkorrean ohartaraziko balira, asko damutuko zirela; eta abisatzen ez baziren, haien odola nire eskutik eskatuko zitekeela.”—Bliss, 92. orrialdea.

Bere iritziak modu pribatuan aurkezten hasi zen aukera zuenean, ministroren batek haien indarra senti zezan eta haien aldarrikapenera dedikatzeko otoitz eginez. Baina ezin izan zuen abisua ematean bete beharreko betebeharrak pertsonala zuelako konbentzimendua baztertu. Hitzak behin eta berriz etortzen zitzaizkion burura: «Zoaz eta kontatu munduari; haien odola eskatuko dut zure eskutik». Bederatzi urtez egon zen itxaron, zama oraindik ere arima gain, 1831n lehen aldiz publikoki bere fedearen arrazoiak eman zituen arte.

Eliseo bere idien atzetik zelaietan egin zioten bezala, profetiko ofiziorako sagarapen-mantua jasotzeko, halaxe izan zen.

William Millerrek bere goldea utzi eta Jainkoaren erreinuko misterioak jendeari irekitzeko deitu zuen. Dardaraz sartu zen bere obran, bere entzuleak behera eramanez, urratsez

urrats, garai profetikoetan zehar, Kristoren bigarren agerpena arte. Ahalegin guztiekin indarra eta adorea hartu zuen bere hitzek pizten zuten interes zabala ikusita.

Jainkoaren deia entzun baitzuen bere anaiek eskatuta, Millerrek bere iritzia jendaurrean aurkeztea onartu zuen. Berrogeita hamar urte zituen orain, jendaurrean hitz egitera ohitu gabe, eta aurretik zuen lanerako ezgaitasun sentazioaz gainezka zegoen. Baña lenengotik bere lanak bedeinkatu ziran arimak salbatzeko modu nabarmenean. Bere lehen hitzaldia esnatze erlijioso bat izan zen eta bertan hamahiru familia oso bihurtu ziren, bi pertsona izan ezik. Berehala beste leku batzuetan hitz egitera bultzatu zuten, eta ia leku guztietan bere lanek Jainkoaren lana berpiztea eragin zuen. Bekatariak konbertitu ziren, kristauak kontsagrazio handiagora bultzatu ziren eta deistak eta fedegabeak Bibliaren eta kristau erlijioaren egia aitortzera eramane zituzten. Hauen artean lan egin zuenen testigantza hauxe izan zen: «Beste gizonen eraginpean ez dagoen adimen-maila batera iristen da».— *Ibid.*, 138. orrialdea. Haren predikazioak gogo publikoa erlijioaren gauza handietara pizteko pentsatu zuen. eta aroaren mundutasun eta sentsualitate gero eta handiagoa egiaztatzea.

Ia herri guztietan hamaika izan ziren, batzuetan, ehunka, bere predikatuaren ondorioz konbertitu. Leku askotan ia konfesio guztietako eliza protestanteak zabaldu zituzten, eta lanerako gonbidapenak kongregazio ezberdinetako ministroetatik zetozen normalean. Bere arau aldaezina zen bera gonbidatua izan ez zen tokian ez lan egitea, hala ere, laster ikusi zuen bere burua isurtzen zitzaizkion eskaeren erdiak bete ezinik. Bigarren etorreraren garai zehatzari buruz bere iritzia onartzen ez zuten askok Kristoren etorreraren ziurtasunaz eta hurbiltasunaz eta

haien prestaketa-beharrez sinetsita zeuden. Hiri handi batzuetan bere lanak inpresio nabarmena sortu zuen. Likore-saltzaileek trafikoa alde batera utzi eta euren dendak bilera areto bihurtu zituzten; joko-barkoak hautsi ziren; infidelak, deistak, unibertsalistak eta baztertuenak ere erreformatu ziren, haietako batzuk urteak zeramatzaten gurtza etxe batean sartu gabe. Konfesio ezberdinek otoitz bilerak ezartzen zituzten, auzo ezberdinetan, ia orduro, eguerdian otoitz eta laudorioetarako elkartzeko ziren enpresariak. Ez zegoen zirrara bitxirik, jendearen gogoetan solemnitaterik ia unibertsala baizik. Haren lanak, lehen erreformatzaileen antzera, ulermena konbentzitzeko eta kontzientzia pizteko joera zuen emozioak kitzikatzeko baino.

1833an Millerrek predikatzeko lizentzia jaso zuen, Eliza Bataiatzailearengandik, bertako kide zena. Bere deiturako ministro ugarik ere bere lana onartu zuten, eta haien zigor formalarekin jarraitu zuen bere lanekin. Etengabe bidaiatu eta predikatu zuen, nahiz eta bere lan pertsonalak Ingalaterra Berrira eta Erdialdeko Estatuetera mugatu ziren. Hainbat urtez bere gastuak bere poltsa pribatutik ordaintzen zituen osorik, eta gerora ez zuen sekula jaso gonbidatu zuten tokietara bidaien gastuei aurre egiteko. Beraz, bere lan publikoak, diru-onura izatetik urrun, bere ondasunen gaineko zerga handia zen, eta pixkanaka murrizten joan zen bere bizitzako aldi honetan. Familia ugariko aita zen, baina denak apalak eta langileak zirenez, bere baserria nahikoa zen haien mantenurako eta baita berea ere.

1833an, Miller-ek laster Kristoren etorreraren frogak jendaurrean aurkezten hasi eta bi urtera, Salbatzaileak bere bigarren etorreraren seinale gisa agindutako azken seinaleak agertu ziren. Jesusek esan zuen: "Izarrak zerutik eroriko dira".

Mateo 24:29 . Eta Joanek Apokalipsian adierazi zuen, ikusmenean Jainkoaren eguna iragarri behar zuten eszenak ikusi zituenean: «Zeruko izarrak lurrera erori ziren, pikondo batek bere garaiz kanpoko pikuak botatzen dituen bezala, haize indartsu batek astintzen duenean. ». Apokalipsia 6:13 . Profezia honek betetze deigarri eta ikusgarria jaso zuen 1833ko azaroaren 13ko euri meteoriko handian. Hori izan zen inoiz erregistratu den izar erortzaileen erakustaldirik zabalena eta zoragarriena; «Zeme osoa, Estatu Batu guztien gainean, orduz orduz, zalaparta sutan! Herrialde honetan ez da inoiz zeruko fenomenorik gertatu, bere lehen asentamendutik, komunitateko klase batek hain mirespen biziz ikusi zuena, edo beste batek hainbeste beldur eta larritasunez ikusi zuena. «Haren sublimita eta edertasun izugarriak oraindik ere irauten dute gogo askotan... Inoiz ez zen euria meteoroak lurrerantz erori baino askoz lodiagoa egin; ekialdea, mendebaldea, iparraldea eta hegoaldea, berdina zen. Hitz batean, zeru osoa mugimenduan zegoela zirudien... Pantaila, Silliman irakaslearen *Aldizkarian deskribatu bezala*, Ipar Amerika osoan ikusi zen... Ordu bietatik egun argira arte, zerua guztiz lasai eta hodeirik gabe zegoen. , argitasun distiratsuen joko etengabea mantendu zen zeru osoan.»—RM Devens, *American Progress; edo, Mende Handieneko Gertaera Handiak*, kap. 28, par. 1-5.

«Inongo hizkuntzak, hain zuzen ere, ezin du erakustaldi bikain horren distirara iritsi; ... lekuko izan ez duen inork ezin du bere aintzaren kontzepzio egokirik sortu. Bazirudien zeru izartsu osoa zenitetik gertu dagoen puntu batean elkartuta zegoela, eta aldi berean, tximistaren abiaduraz, zerumugako zati guztietara ateratzen ari zirela; eta, hala ere, ez ziren agortu —milaka azkar jarraitu zuten milakaren atzetik, okasiorako

sortuak balira bezala.”—F. Reed, *Christian Advocate and Journal*, 1833ko abenduaren 13an. “Pikondo baten irudi zuzenagoa haize indartsu batek botata pikuak botatzen zituenean, ezin zen ikusi.”—“The Old Countryman”, urtean. *Portland Evening Advertiser*, 1833ko azaroaren 26a.

New York Journal of Commerce aldizkarian, fenomeno zoragarri honi buruzko artikulu luze bat agertu zen, adierazpen hau jasotzen zuena: «Ez da filosofo edo jakintsurik kontatu edo grabatu, uste dut, atzo goizekoa bezalako gertaerarik. Duela hemezortziehun urte profeta batek zehatz-mehatz iragarri zuen, izarrak erortzen ari direla izar erortzaileak esan nahi ulertzeko arazotan egongo bagara... literalki egia izatea posible den zentzu bakarrean».

Honela agertu zen bere etorreraren seinale haietatik azkena, zeinari buruz Jesusek bere ikasleei agindu zien: «Gauza hauek guztiak ikusiko dituzuenean, *jakin ezazue* hurbil dagoela, ateetan ere». Mateo 24:33. Seinale hauen ondoren, Joanez ikusi zuen, hurrengo gertaera handia heldu zela, zerua korritu baten moduan aldentzen zela, lurra dardar egiten zuen bitartean, mendiak eta uharteak beren tokietatik urruntzen ziren, eta gaiztoak izututa ihes egin nahi zuten Semearen aurrean. gizona. Apokalipsia 6:12-17.

Izarren erorketaren lekuko izan ziren askok, hurrengo epaiketaren iragarletzat hartu zuten, “tipo izugarria, aitzindari ziur, seinale errukitsua, egun handi eta beldurgarri horren”—“The Old Countryman”, Portlanden. *Evening Advertiser*, 1833ko azaroaren 26a. Horrela jendearen arreta profeziaren betetzera bideratu zen, eta asko bigarren etorreraren abisua aditzera eramane zuten.

1840. urtean profeziaren beste betetze nabarmen batek

interes zabala piztu zuen. Bi urte lehenago, Josiah Litchek, bigarren etorrera predikatzen zuen ministro nagusietako batek, Apokalipsia 9. erakusketa bat argitaratu zuen, Otomandar Inperioaren erorketa iragarritz. Bere kalkuluen arabera, botere hori "K.o. 1840an, noizbait abuztuan" irauli behar zen; eta hura gauzatu baino egun batzuk lehenago idatzi zuen: "Lehenengo aldia, 150 urte, zehatz-mehatz bete zela utzi zuen Deacozes tronura igo aurretik turkiarren baimenarekin, eta 391 urte, hamabost egun, amaieran hasi zirela. lehen aldiko, 1840ko abuztuaren 11n amaituko da, Konstantinoplako otomandar boterea hautsiko dela espero daitekeenean. Eta hori horrela izango dela uste dut."—Josiah Litch, Signs of the Times eta Expositor of Prophecy, 1840ko abuztuaren 1ean.

Zehaztutako unean bertan, Turkiak, bere enbaxadoreen bitartez, Europako potentzi aliatuen babesari onartu zuen, eta horrela bere burua nazio kristauen kontrolpean jarri zuen. Gertaerak zehatz-mehatz bete zuen iragarpena. (Ikus Eranskina .) Jakin zenean, Millerrek eta bere kideek hartutako interpretazio profetikoaren printzipioen zuzentasunaz konbentzitu zen jendetza, eta bultzada zoragarria eman zitzaion etortzeko mugimenduari. Ikaskuntza eta posizio gizonak Millerrekin bat egin zuten, bai predikatzerakoan bai bere iritziak argitaratzerakoan, eta 1840tik 1844ra bizkor hedatu zen lana.

William Miller-ek buru-ahalmen sendoak zituen, pentsamenduak eta ikasketak diziplinatua; eta hauei zeruko jakinduria gehitu zien, jakinduriaren Iturriarekin lotuz. Balio handiko gizona zen, errespetua eta estimua izan ezik, izaeraren osotasuna eta bikaintasun morala baloratzen ziren lekuan. Benetako bihotz ontasuna kristau apaltasunarekin eta bere buruaren menperatze ahalmenarekin batuz, denekin adi eta

atsegina zen, besteen iritziak entzuteko eta haien argudioak haztatzeko prest. Pasiarik edo ilusiorik gabe probatu zituen teoria eta doktrina guztiak Jainkoaren hitzaren bidez, eta bere arrazoibide sendoak eta Liburu Santuen ezagutza sakonak akatsak gezurtatzeko eta gezurra agerian uzteko aukera eman zioten.

Hala ere, ez zuen bere lana epaitu oposizio gogorrik gabe. Aurreko erreformatzaileekin bezala, berak aurkeztutako egiak ez zituzten begi onez jaso herri erlijio-irakasleek. Hauek Eskriturak beren posizioari eutsi ezin ziotenez, gizonen esaera eta doktrineta jotzera bultzatu zituzten, Aitaren tradizioetara. Baina Jainkoaren hitza izan zen etorrerako egiaren predikariek onartutako testigantza bakarra. «Biblia, eta Biblia bakarrik», izan zen haien leloa. Aurkarien aldetik Eskrituretako argudio falta iseka eta burlaz hornitzen zen. Denbora, bitartekoak eta talentuak erabili zituzten beren Jaunaren itzulera pozez begiratzen zutelako ofensa bakarra zutenak gaiztotzeko eta bizitza santua bizitzeko eta besteei Haren agerraldirako prestatzeko gomendatzen ari zirela.

Zintzoak izan ziren jendearen gogoak bigarren etorreraren gaitik urruntzeko egindako ahaleginak. Bekatu bat agertzeko egin zen, gizakiak lotsatu behar lukeen zerbait, Kristoren etorrerarekin eta munduaren amaierarekin zerikusia duten profeziak aztertzea. Horrela herri-ministerioak Jainkoaren hitzaren fedea ahuldu zuen. Haien irakaspenak infidel bihurtu zituen gizonak, eta askok beren jainkozko gurarietatik ibiltzeko lizentzia hartu zuten. Orduan, gaitzaren egileek adventistek kobratu zieten guztia.

Entzule adimentsu eta arretatsuen etxe jendetsuak marrazten zituen bitartean, prentsa erlijiosoak gutxitan aipatzen

zuen Millerren izena iseka edo salaketa moduan izan ezik. Erljio-irakasleen posizioak adoregabe eta gaiztoek, epiteto gaiztoetara jo zuten, zentzugabeko eta blasfematzaileetara, berari eta bere obrari gaitzespena emateko ahaleginetan. Hiriz hiri, herriz herri bere kontura ibiltzeko etxe eroso bat utzi zuen buru grisa, etenik gabe munduari hurbileko epaiaren abisu solemnea jasaten, irrikaz salatu zuten fanatiko gisa, gezurti, espekulatzaile txapela.

Beraren gainean pilatutako isekak, faltsukeriak eta abusuak haserrezko erreklamazioa deitzen zuten, baita prentsa laikotik ere. «Halako maiestate izugarria eta ondorio beldurgarriak dituen gaia arintasunez eta txalokeriaz tratatzea» esan zuten munduko gizonak «ez soilik bere hedatzaile eta defendatzaileen sentimenduekin kirola egitea», baizik eta «broma bat egitearen eguna». epaiketa, Jainkoari berari iseka egiteko eta bere epai-barrako izuak mesprezatzeko.”—Bliss, 183. orrialdea.

Gaitz guztien bultzatzaileak etorrerako mezuaren eraginari aurre egiteaz gain, mezularia bera suntsitzea bilatzen zuen. Millerrek Eskrituretako egiaren aplikazio praktikoa egin zuen bere entzuleen bihotzetan, haien bekatuak gaitzetsiz eta haien auto-asetasuna aztoratuz, eta bere hitz arrunt eta ebakitzaileak etsaiak piztu zituen. Elizako kideek bere mezuaren aurka agertutako oposizioak klase behekoen indarrak hedatzera bultzatu zituen; eta etsaiek bere bizia kentzeko konpromezua hartu zuten, bilera-lekua utzi behar zuen bezala. Baña aingeru sainduak zebiltzan tropelean, eta hauetariko batek, gizon baten itxuran, Jaunaren zerbitzari honen besoa hartu eta salbu eramane zuen jendetza haserretik. Bere lana oraindik ez zegoen egina, eta Satanas eta bere igorleak etsita zeuden beren xedearekin.

Oposizio guztiak gorabehera, abentura mugimenduarekiko interesa hazten joan zen. Hamaika eta ehunkatik, kongregazioak milaka izatera heldu ziren. Hainbat elizetan atxikimendu handiak egin ziren, baina denbora baten buruan oposizio espiritua agertu zen bihurri horien aurka ere, eta elizak diziplina-urratsak ematen hasi ziren Millerren iritziak bere egin zituztenekin. Ekintza honek bere lumatik erantzun bat sortu zuen, deitura guztietako kristauei zuzendutako agerraldian, bere doktrinak faltsuak baziren, Eskrituretako akatsa erakutsi behar zitzaiola.

«Zer sinetsi dugu», esan zuen, «Jainkoaren hitzaren bidez ez zaigula sinestu agindua, zuek onartzen duzuen delat gure fedearen eta praktikaren arau eta arau bakarra? Zer egin dugu pulpitotik eta prentsatik gure kontrako salaketa zorrotzak deitzeko eta zure elizetatik eta elkargoetatik baztertzeko arrazoi zuzenak emateko?». "Oker bagaude, otoi, erakutsi iezaguzu non dagoen gure gaizkia. Erakutsi iezaguzu Jainkoaren hitzetik oker gaudela; iseka nahikoa izan dugu; horrek ez gaitu inoiz konbentzitu oker gaudela; Jainkoaren hitzak bakarrik alda ditzake gure iritziak. Gure ondorioak nahita eta otoitz eginez eratu dira, Liburu Santuetan frogak ikusi ditugun bezala."—*Ibid.*, 250, 252. orrialdeak.

Adin batetik bestera, Jainkoak bere zerbitzariak mundura bidalitako ohartarazpenak sinesgaitz eta sinesgaitzarekin jaso dira.

Antediluviarren gaiztakeriak ur uholde bat lurrera ekartzera bultzatu zuenean, lehenik bere xedea ezagutarazi zien, beren bide gaiztoetatik alde egiteko aukera izan zezaten. Ehun eta ogei urtez entzun zen haien belarrietan damutzeko abisua, Jainkoaren haserrea haien suntsipenean ager ez dadin. Baina

mezua istorio alfer bat iruditu zitzaien, eta ez zuten sinetsi. Beren gaiztakerian ausartuta, Jainkoaren mezulariari iseka egin zioten, haren erreguak arbuiatu eta presuntzioz ere akusatu. Nola ausartzen da gizon bat lurreko gizon handi guztien aurka altxatzen? Noeren mezua egia balitz, zergatik ez zuen mundu guztiak ikusi eta sinetsi? Gizon baten baieztapena milakaren jakinduriaren aurka! Ez zuten abisua aintzat hartuko, ez eta arkan aterpea bilatuko.

Burlalariek naturako gauzak seinalatzen zituzten, urtaroen segida aldaezina, inoiz euririk bota ez zuten zeru urdinei, gaueko ihintz bigunek freskaturiko zelai berdeei, eta oihukatu zuten: «Ez al du? parabolak hitz egin?» Mespretxuz, zuzentasunaren predikaria gogotsu basatia zela deklaratu zuten; eta aurrera zihoazen, atseginagoaren bila, lehen baino gogo handiago beren bide gaiztoetan. Baina haien sinesgaitzak ez zuen aurreikusitako gertaera oztopatu. Jainkoak luzaro jasan zuen beren gaiztakeriarekin, damutzeko aukera zabala emanaz; baina erabakitako denboran Haren epaiak bisitatu zitzaizkien bere errukiaren baztertzailerei.

Kristok dio bere bigarren etorrerari buruzko antzeko sinesgaitza egongo dela. Noeren garaiko jendeak “ez zuten jakin Uholdea etorri eta guztiak eraman zituen arte; beraz,” gure Salbatzailearen hitzetan, “gizonaren Semearen etorrera ere izango da”. Mateo 24:39 . Jainkoaren erria aitortua munduarekin bat egiten ari direnean, bizi den bezala bizi, eta haiekin plazer debekatuetan bat egiten ari direnean; munduko luxua elizaren luxua bilakatzen denean; ezkontza kanpaiak txirrinka ari direnean, eta denak munduko oparotasunaren urte askoren zain daudenean, orduan, bat-batean, tximistak zerutik distiratzen diren bitartean, beren ikuskera distiratsuen eta ilusio ilusioen

itxaropenen amaiera etorriko da.

Jainkoak bere zerbitzaria munduari datorren Uholdeaz ohartarazteko bidali zuen bezala, halaxe bidali zituen aukeratutako mezulariak azken epaiketaren hurbiltasuna ezagutzera emateko. Eta Noeren garaikideek zuzentasunaren predikariaren iragarpenak mespretxatuz barre egiten zuten bezala, Millerren garaian askok, Jainkoaren ustezko herriak ere, abisu hitzez burla egiten zuten.

Eta zergatik izan ziren hain ongi etorriak elizentzat Kristoren bigarren etorreraren doktrina eta predikatzea? Gaiztoei Jaunaren etorrerak zorigaiztoa eta desolazioa ekartzen dien bitartean, zintzoei poz eta itxaropenez betea dago. Egia andi au izan zan Jainkoaren fededunen kontsolamendua mende guzietan zehar; zergatik bihurtu zen, bere Egilea bezala, "estropezuko harria" eta "irainaren harria" bere ustezko herriarentzat? Gure Jauna bera izan zen bere ikasleei agintzen ziena: «Joan eta leku bat prestatzen badizut, berriro etorriko naiz eta niregana hartuko zaituztet». Joan 14:3 . Salbatzaile errukitsua izan zen, zeina, bere jarraitzaileen bakardadea eta samina aurreikusiz, aingeruei enkargatu zieten haiek kontsolatzeko ziurtasunez Bera pertsonalki berriro etorriko zela, zerura joan zenean ere. Ikasleak gogotik gora begira zeudela, maite zuten haren azken begirada harrapatzeko, haien arreta bereganatu zuten hitzek: «Galilearrok, zergatik zaudete zerura begira? Zuengandik zerura eramana den Jesus hau bera etorriko da zerura joaten ikusi duzuen bezala». Eginak 1:11 . Itxaropena berriro piztu zen aingeruen mezuak. Ikasleak «poz handiz itzuli ziren Jerusalemera, eta tenpluan zeuden etengabe, Jainkoa laudatzen eta bedeinkatzen». Lukas 24:52, 53 . Ez ziren pozten Jesus haiengandik bananduta zegoelako eta munduko probei eta

tentaldiei aurre egiteko utzi zituztelako, baizik eta aingeruen ziurtasunagatik berriro etorriko zela.

Kristoren etorreraren iragarpena izan beharko luke orain, aingeruek Belengo artzainei egin zienean bezala, poztasun handiko berri ona. Benetan Salbatzailea maite dutenek ezin dute alaitasunez agurtu Jainkoaren hitzean oinarrituriko iragarpena, zeinaren baitan beren betiko bizitzaren itxaropena erdiratuta dagoena berriro etorriko dela, ez dadin iraina, mespretxatua eta arbuiatzea, bere lehen etorreran bezala, baina boterean eta aintzan, bere herria erredimitzeko. Salbatzailea maite ez dutenak dira hura kanpoan geratzea nahi dutenak, eta ezin daiteke frogara erabakigarriagorik egon elizak Jainkoarengandik aldendu direnik, Zerutik bidalitako mezu honek piztutako sumindura eta etsaitasuna baino.

Advent doktrina onartu zutenak Jainkoaren aurrean damutu eta umiliatzearen beharra piztu zuten. Askok denbora luzez gelditzen ziren Kristo eta munduaren artean; orain jarrera hartzeko garaia zela uste zuten. «Betiko gauzek ezohiko errealitatea hartzen zien. Zerua hurbildu zen, eta errudun sentitu ziren Jainkoaren aurrean.»—Bliss, 146. orrialdea. Kristauek bizitza espiritual berrira bizkortu zituzten. Denbora laburra zela sentiarazi zieten, beren lagunentzat egin behar zutena azkar egin behar zela. Lurra atzera egin zuen, betikotasuna zabaltzen omen zen haien aurrean, eta arima, bere ondasun edo zori hilezkorrari zegokion guztiarekin, denborazko objektu guztiak eklipatzen zituela sumatu zen. Jainkoaren Espiritua haien gainean gelditu zen eta boterea eman zien beren anaiei, baita bekatariei ere, Jainkoaren eguna presta zezaten. Euren eguneroko bizitzako testigantza isila etengabeko errieta bat zen elizako kide formal eta kontsakratu gabekoentzat. Hauek ez zuten aztoratu nahi plazeraren bila, dirua lortzeko debozioa eta munduko ohorearen

anbizioa. Horregatik etsaiak eta oposizioak hunkitu egin ziren fedearen etorreraren eta hura aldarrikatzen zutenen aurka.

Garai profetikoetako argudioak menderaezinak zirela ikusi zenez, aurkariak gaiaren ikerketa gomendatzen ahalegindu ziren profeziak zigilatu zirela irakatsiz. Hala, protestanteek erromanisten urratsak jarraitu zituzten. Aita Santuak Biblia (ikus Eranskina) jendeari uko egiten dion bitartean, eliza protestanteek esan zuten Hitz Sakratuaren zati garrantzitsu bat —eta gure garairako bereziki aplikagarriak diren egiak ikusarazten dituen zatia— ezin zela ulertu.

Ministroek eta jendeak deklaratu zuten Danielen eta Apokalipsiaren profeziak misterio ulertezinak zirela. Baina Kristok bere ikasleak bere garaian gertatuko ziren gertakariei buruz Daniel profetaren hitzetara zuzendu zituen, eta esan zuen: «Irakurtzen duenak, *uler dezala* ». Mateo 24:15 . Eta Apokalipsia misterio bat dela baieztapena, ulertu behar ez dena, kontraesanean dago liburuaren izenburuak berak: «Jainkoak eman zion Jesu Kristoren Agerpena, bere zerbitzariei laster gertatu behar diren gauzak erakusteko. .... *Zorionekoak irakurtzen* dituenak , eta profezia honen hitzak *entzuten dituztenak* eta bertan idatzitakoak *gordetzen dituztenak* , *denbora hurbil baita*». Apokalipsia 1:1-3 .

Profetak dio: «Zorionekoa irakurtzen duena»—badira irakurri nahi ez dutenak; bedeinkapena ez da beraientzat. «Eta entzuten dutenak»—badira batzuk ere profeziei buruzko ezer entzuteari uko egiten diotenak; bedeinkapena ez da klase honetarako. «Eta gorde bertan idatzitako gauzak»—Apokalipsian jasotako abisu eta argibideei kasurik egiten ez diete askok; hauetako inork ezin du agindutako bedeinkapena eskatu. Dohatsuak izango dira profeziaren gaiak

iseka egiten dituztenak eta hemen solemneki emandako sinboloez burla egiten dutenak, beren bizitzak erreformatzeari eta gizakiaren Semearen etorrera prestatzeari uko egiten dioten guztiak.

Inspirazioaren testigantza ikusita, nola ausartzen dira gizakiak irakasten Apokalipsia gizakiaren ulermenaren irismenetik kanpo dagoen misterio bat dela? Agerian dagoen misterio bat da, irekitako liburu bat. Apokalipsiaren azterketak Danielen profezietara zuzentzen du gogoan, eta biek Jainkoak gizakiei emandako instrukzio garrantzitsuena aurkezten dute, mundu honen historiaren amaieran gertatuko diren gertakariei buruz.

Joani elizaren esperientzian interes sakon eta zirrarragarriko eszenak ireki zitzaizkion. Jainkoaren herriaren posizioa, arriskuak, gatazkak eta azken askapena ikusi zituen. Lurraren uzta helduko duten amaierako mezuak erregistratzen ditu, zeruko biltegirako giltza gisa edo suntsipeneko suetarako fagot gisa. Garrantzi handiko gaiak agertu zitzaizkion, batez ere azken elizarako, akatsetik egiara itzultzen zirenak haien aurrean dauden arrisku eta gatazkei buruz irakats zezaten. Inor ez da iluntasunean egon behar lurrera etorriko denari dagokionez.

Zergatik, bada, Idatzi Santuaren zati garrantzitsu bati buruzko ezjakintasun hedatu hori? Zergatik bere irakaspenak ikertzeko errezelo orokor hori? Iluntasunaren printzeak bere engainuak agerian uzten dituen gizakiei ezkutatzeko egindako ahalegin aztertuaren emaitza da. Horregatik, Kristo Apokalipsiak, Apokalipsiaren azterketaren aurka egingo zen gerra ikusirik, bedeinkazio bat eman zuen profeziaren hitzak irakurri, entzun eta bete behar zituzten guztientzat.

19. kapitulua—Argia iluntasunean zehar

Lurrean Jainkoaren lanak, adin batetik bestera, antzekotasun nabarmena aurkezten du erreforma edo mugimendu erlijioso handi guztietan. Jainkoak gizakiekin duen harremanaren printzipioak beti berdinak dira. Oraingo mugimendu garrantzitsuek iraganekoekin badute bere parekotasuna, eta antzinako aroetako elizaren esperientziak balio handiko ikasgaiak ditu gure garairako.

Biblian ez da egia argiago irakasten Jainkoak bere Espiritu Santuaren bidez bereziki zuzentzen dituela bere zerbitzariak lurrean salbazio-lana aurrera eramateko mugimendu handietan. Gizonak Jainkoaren esku dauden tresnak dira, hark enpleguak bere grazia eta erruki helburuak betetzeko. Bakoitzak bere parte du jarduteko; bakoitzari ematen zaio argi neurri bat, bere garaiko beharretara egokitua, eta Jainkoak eman dion lana egiteko adinakoa. Baina inork ez du lortu, Zeruko ohoreak izan arren, erredentzio-plan handiaren ulermen osoa, ezta bere garaiko lanaren jainkozko xedearen balioespen osoa ere. Gizonek ez dute guztiz ulertzen zer egingo lukeen Jainkoak egiteko ematen dien lanarekin; ez dute ulertzen, bere eragiketa guztietan, Haren izenean esaten duten mezua.

«Aurkituko al al duzu Jainkoa bilatuz? Aurkitu ahal al duzu Ahalguztiduna perfekzioraino?» «Nire pentsamenduak ez dira zure pentsamenduak, eta zure bideak ez dira nire bideak, dio Jaunak. Zeren lurra baino gorago dagoen bezala, nire bideak zure bideak baino gorago, eta nire pentsamenduak zure pentsamenduak baino». "Ni naiz Jainkoa, eta ez dago ni bezalakorik, hasieratik amaiera deklaratzeko duena, eta antzinatek oraindik egin ez diren gauzak". Job 11:7 ; Isaias 55:8, 9 ; 46:9,

10 .

Espirituaren argiztapen bereziarekin mesedeak izan ziren profetek ere ez zuten guztiz ulertzen haiei egindako errebelazioen garrantzia. Esanahia adin batetik bestera zabaldu behar zen, Jainkoaren herriak bertan jasotako instrukzioa behar baitzuen.

Pedrok, ebanjelioaren bidez argira ekarritako salbazioaz idatziz, honela dio: «Salbamen honetaz: «Profetek ikertu eta miatu dute arretaz, zeinek profetizatu baitzuten zuengana etorriko zen graziaz: *zer edo zer denboraz* Kristoren Espiritua ikertzen. hekien baitan zegoenak adierazten zuen, aldez aurretik Kristoren sufrimenduak eta ondorengo gloria izan zituenean. Nori agertu zitzaien, ez *beren buruari*, baizik *guri* zerbitzatzen zutela». 1 Pedro 1:10-12 .

Hala ere, profetei eman ez zitzaien bitartean agertu zitzaizkien gauzak guztiz ulertzea, Jainkoak agerian utzi nahi izan zuen argi guztia lortu nahi izan zuten. «Ikertu eta arretaz bilatu zuten», «zer edo zer denbora adierazten zuen haietan zegoen Kristoren Espirituak». Zer ikasgaia kristau garaiko Jainkoaren herriarentzat, zeinen onerako eman zitzaizkien profezia hauek bere zerbitzariei! "Noi agertu zitzaien, ez beren buruari, baizik guri zerbitzatzen zutela". Lekuko itzazu Jainkoaren gizon santu haiek oraindik jaio gabe zeuden belaunaldietarako eman zizkieten errebelazioei buruz "arduratsu galdetzen eta arakatzen" ari zirela. Kontrastatu haien sutsu sailak zeruko dohain hau zeruko dohain hori beranduagoko aipagarriek tratatzen duten arduragabekeriarekin. Zer errieta axolagabekeriari, munduzaleari, profeziak ezin direla ulertu esatearekin konforme dagoenari!

Nahiz eta gizakien gogamen mugatuak ez diren

Infinituaren aholkuetan sartzeko edo haren xedeen betekizuna guztiz ulertzeko, askotan beren aldetik akats edo utzikeriaren batengatik da hain lauso ulertzen dituzten mezuak. Zerukoak. Ez gutxitan jendearen gogoak, eta baita Jainkoaren zerbitzariak ere, hain itsutzen dira giza iritziek, tradizioek eta gizakien irakaspen faltsuek, ezen bere hitzean agerian utzi dituen gauza handiak partzialki bakarrik jabetzeko gai diren. Horrela gertatu zen Kristoren ikasleekin, Salbatzailea beraiekin zegoenean ere. Haien adimenak Mesias printze tenporal gisa, Israel inperio unibertsalaren tronuraino goratuko zuen Mesiasen kontzepzio herrikoiaz murgilduta zegoen, eta ezin zuten ulertu bere sufrimenduak eta heriotzak iragartzen zituzten hitzen esanahia.

Kristok berak bidali zituen mezuarekin: «Bete da denbora, eta hurbil da Jainkoaren erreinua: damutu zaitzete eta sinetsi Ebanjelioa». Markos 1:15 . Mezu hori Daniel 9 profezian oinarritzen zen . Hirurogeita bederatzi asteak aingeruak “Mesias Printzeari” luzatzeko deklaratu zuen, eta itxaropen handiz eta itxaropen alaiarekin ikasleek Mesiasen erreinua Jerusalem ezartzea espero zuten, lur osoa gobernatzeko.

Kristok agindu zien mezua predikatzen zuten, nahiz eta beraiek gaizki ulertu zuten haren esanahia. Haien iragarpena Daniel 9:25ean oinarritu zen bitartean , ez zuten ikusi, kapitulu bereko hurrengo bertsoan, Mesias moztu behar zenik. Jaiotzetik bertatik beren bihotzak lurreko inperio baten aintza esperoan jarrita zeuden, eta horrek itsutu egin zituen haien ulermena profeziaren zehaztapenekin eta Kristoren hitzekin.

Beren betebeharra bete zuten judu-herriari errukiaren gonbidapena aurkeztean, eta orduan, beren Jauna Dabiden tronura igotzen ikustea espero zuten garaian, ikusi zuten hura gaizkile gisa hartua, azotatua, burlatua eta kondenatua, eta

altxatua Kalbarioko gurutzean. Zer etsipen eta larritasun hondatu zituzten ikasle horien bihotzak beren Jauna hilobian lo zegoen egunetan!

Kristo profeziak iragarritako garai zehatzean eta eran etorri zen. Liburu Santuaren testigantza bere ministerioaren xehetasun guztietan bete zen. Salbamenaren mezua predikatu zuen, eta "Haren hitza boterearekin zegoen". Haren entzuleen bihotzak zerukoa zela ikusi zuten. Hitzak eta Jainkoaren Espirituak bere Semearen jainkozko enkargua frogatu zuten.

Dizipuluek oraindik maitasun iraunkorrez atxikitzen zioten beren Maisu maiteari. Eta, hala ere, haien gogoak ziurgabetasun eta zalantzez inguratuta zeuden. Beren larritasunean ez zituzten gogoratu Kristoren hitzak bere sufrimendua eta heriotza aurrera begira. Nazareteko Jesus egiazko Mesias izan balitz, horrela atsekabeen eta etsipenean murgilduko al ziren? Hau izan zen haien arimak torturatu zituen galdera, Salbatzailea bere hilobian etzanda zegoen bitartean, bere heriotzaren eta berpizkundearen artean esku hartu zuen larunbateko ordu itxaropentsuetan.

Tristurako gaua Jesusen jarraitzaile hauen inguruan iluna bildu bazen ere, ez ziren baztertu. Profetak dio: «Ilunpetan esertzen naizenean, Jauna argia izango da niretzat. Berak aterako nau argira, eta ikusiko dut haren zuzentasuna». «Bai, iluntasunak ez zaituzte ezkututzen; baina gauak distira egiten du eguna bezala: iluntasuna eta argia berdinak dira. Jainkoak esan du: "Zentoei argia sortzen zaie iluntasunean". «Itsuak ezagutzen ez zuten bidetik ekarriko ditut; Ezagutzen ez dituzten bideetatik eramango ditut: ilunpeak argi jarriko ditut haien aurrean, eta gauza makurrak zuzen. Gauza hauek egingo ditut, eta ez utziko». Mikeas 7:8, 9 ; Salmoa 139:12 ; 112:4 ; Isaias 42:16 .

Ikasleek Jaunaren izenean egin zuten iragarpena zehatz-mehatz zuzena zen, eta seinalatzen zituen gertaerak orduan ere gertatzen ari ziren. "Denbora bete da, Jainkoaren erreinua gertu dago", izan zen haien mezua. "Denbora" amaitzean -Daniel 9- ren hirurogeita bederatzi asteak, Mesiasera, "Gantzutua"-ra luzatuko zirenak, Kristok Espirituaren gantzadura jaso zuen Joanek Jordanen bataioaren ondoren. Eta deklaratu zuten "Jainkoaren erreinua" Kristoren heriotzarekin ezarri zen. Erreinu hau ez zen, sinesten irakatsi zieten bezala, lurreko inperio bat. Ez zen etorkizuneko erresuma hilezkorra ezarriko dena, «Goi-Goikoko santuen herriari erreinua eta agintea eta erreinuaren handitasuna zero osoaren azpian emango direnean»; betiko erresuma hura, zeinean "agintari guztiek hura zerbitzatu eta obedituko duten". Daniel 7:27 . Biblian erabiltzen den bezala, "Jainkoaren erreinua" esamoldea graziaren eta aintzaren erreinua izendatzeko erabiltzen da. Graziaren erreinua ikusten du Paulok Hebrearrei Epistolari. «Gure eritasunen sentimenduak ukituta» dagoen Kristorengana seinalatu ondoren, apostoluak dio: «Garto gaitzen, beraz, ausardiaz *graziaren aulkira*, errukia lor dezagun eta grazia aurki dezagun». Hebrearrei 4:15, 16 . Graziaren tronua graziaren erreinua adierazten du; izan ere, tronu bat egoteak erreinu baten existentzia dakar. Bere parabola askotan Kristok "zeruetako erreinua" esamoldea erabiltzen du gizakien bihotzetan jainkozko graziaren lana izendatzeko.

Beraz, aintzaren tronua aintzaren erreinua adierazten du; eta erreinu hau aipatzen da Salbatzailearen hitzetan: «Gizonaren Semea bere aintzan etorriko denean, eta aingeru santu guztiak berarekin, orduan eseriko da bere aintzaren tronuan: eta haren aitzinean bilduko dira nazio guztiak. ». Mateo 25:31, 32 .

Erresuma hau oraindik etorkizuna da. Ez da ezarriko Kristoren bigarren etorrera arte. Paulok dioenez, «gure atsekabe arina, une batez besterik ez dena», «ez da konparatua izateko merezi».

Kristoren lehen etorreran “erreinuko ebanjelioa” predikatu zuten ikasleen esperientziak bere bigarren etorreraren mezua aldarrikatu zutenen esperientzian izan zuten. Ikasleak predikatzen irten zirenean: "Denbora bete da, Jainkoaren erreinua hurbil da", beraz, Millerrek eta bere kideek Biblian ikusitako epe profetiko luzeena eta azkena amaitzear zegoela aldarrikatu zuten, epaia zela. hurbil, eta betiko erreinua sartu behar zen. Ikasleen predikua denborari dagokionez Daniel 9 hirurogeita hamar asteetan oinarritzen zen . Miller-ek eta bere kideek emandako mezuak Daniel 8:14- ko 2300 egunen amaiera iragarri zuen , hirurogeita hamar asteek osatzen dute. Bakoitzaren predikua aldi profetiko handi beraren zati ezberdin bat betetzean oinarritzen zen. Lehenengo ikasleek bezala, William Millerrek eta bere kideek ez zuten, beraiek, zeraman mezuaren garrantzia guztiz ulertzen. Elizan aspaldian ezarritako akatsek eragotzi zuten profeziaren puntu garrantzitsu baten interpretazio zuzen batera iristea. Hori dela eta, Jainkoak munduari emateko agindu zien mezua aldarrikatu bazuten ere, bere esanahia gaizki ulertuta etsipena jasan zuten.

Daniel 8:14 azaltzean , “bi mila eta hirurehun egun arte; orduan santutegia garbituko da ”, Millerrek, esan bezala, orokorrean jasotako ikuspegia hartu zuten lurra santutegia dela, eta uste zuten santutegiaren garbiketak Jaunaren etorreran suaren bidez lurra garbitzea irudikatzen zuela. . Beraz, 2300 egunen amaiera behin betiko iragarrita zegoela ikusi zuenean, honek bigarren etorreraren garaia agerian uzten zuela ondorioztatu zuten. Bere akatsa santutegia zer den jakiteko herri-ikuspegia

onartzearen ondorioz izan zen.

Sistema tipikoan, Kristoren sakrifizioaren eta apaizgoaren itzala zena, santutegiaren garbiketa zen apaiz nagusiak urteroko ministerio txandan egiten zuen azken zerbitzua. Barkamenaren amaierako lana izan zen: Israelengandik bekatua kentzea edo kentzea. Zeruko gure Apaiz Nagusiaren zerbitzuaren amaierako lana aurreikusten zuen, zeruko erregistroetan erregistratutako bere herriaren bekatuak kentzean edo ezabatzean.

Zerbitzu honek ikerketa lan bat dakar, epaiketa lana; eta berehala doa Kristoren etorrera zeruko hodeietan botere eta aintza handiz; izan ere, bera datorrenean, kasu bakoitza erabakita dago. Jesusek dio: «Nire saria nirekin da, bakoitzari bere obraren arabera emateko». Apokalipsia 22:12 . Epaiketa-lan hau da, bigarren etorreraren aurrekoa, Apokalipsia 14:7ko lehen aingeruaren mezuan iragartzen dena : «Jainkoaren beldur izan eta eman aintza; izan ere, heldu da haren epaiketaren ordua». Abisu hori aldarrikatu zutenek une egokian mezu egokia eman zuten. Baina lehen dizipuluek deklaratu zuten: «Denbora bete da, eta hurbil da Jainkoaren erreinua», Danielen profezian oinarrituta. 9 , Mesiasen heriotza Eskritura berean iragartzen zela hautematen ez zuten bitartean, Millerrek eta bere kideek Daniel 8:14 eta Apokalipsia 14:7- n oinarritutako mezua predikatu zuten , eta ez zuten ikusi oraindik beste mezu batzuk zeudela. Apokalipsian ikusi ahal izateko 14 , Jaunaren etorrera baino lehen ere eman behar zirenak. Dizipuluak hirurogeita hamar astean amaieran ezarri beharreko erreinuari dagokionez oker zeuden bezala, adventistak oker zeuden 2300 egunen amaieran gertatuko zen gertakariari dagokionez. Bi kasuetan, gogoia egiaren aurrean itsutzen zuten herri akatsen onarpena edo, hobeto esanda, atxikimendua zegoen. Bi klaseek Jainkoaren

nahia bete zuten hark eman nahi zuen mezua helarazteko, eta biek, euren mezua gaizki ulertu zutelako, etsipena jasan zuten.

Hala ere, Jainkoak bere helburu onuragarria bete zuen epaiaren abisua zen bezala eman zedin baimentzean. Hurbil zan egun andia, eta bere probidentzian erria denpora zehatz baten probara eraman zan, euren biotzetan zegoana ager zezan. Mezua elizaren proba eta garbiketa egiteko diseinatu zen. Beren afektuak mundu honetan ala Kristo eta zeruarengan jartzen ote ziren ikustera eraman behar zuten. Salbatzailea maitatzen zutela aitortu zuten; orain euren maitasuna frogatu behar zuten. Prest ote ziren beren munduko itxaropen eta asmoei uko egiteko, eta pozez ongi etorria beren Jaunaren etorrera? Mezua beren benetako egoera espirituala antzematen ahalbidetzeko diseinatu zen; miseriakordian bidalia izan zen, damu eta umiliazioz Jaunaren bila eragiteko.

Etsipena ere, eman zuten mezua gaizki ulertu izanaren ondorioa izan arren, behin betiko baztertu behar zen. Abisua jaso behar zutela aldarrikatu zutenen bihotzak probatuko zituen. Beraien etsipenaren aurrean beren esperientziari uko egingo al lukete arras eta Jainkoaren hitzean duten konfiantza? ala, otoitzean eta apaltasunean, antzeman nahi ote zuten profeziaren esanahia non ez zuten ulertu? Zenbat mugitu ziren beldurragatik, edo bulkadatik eta ilusioz? Zenbat ziren erdizka eta sinesgabeak? Multzoek Jaunaren agerpena maitatzen zutela aitortu zuten. Munduaren burla eta laidoak, eta atzerapenaren eta desilusioaren proba jasatera deituak, uko egingo zioten fedeari? Jainkoak beraiekin izandako tratua berehala ulertu ez zutelako, alde batera utziko ote zituzten Haren hitzaren testigantza argienak sustatutako egiak?

Proba honek agerian utziko zuen benetako fedeariekin

hitzaren eta Jainkoaren Espirituaren irakaspena zela uste zutena bete zutenen indarra. Horiek irakatsiko lieke, halako esperientzia batek bakarrik egin dezakeen bezala, gizakien teoriak eta interpretazioak onartzeko arriskua, Biblia bere interprete egin beharrean. Fedearen seme-alabei beren hutsegitearen ondoriozko nahasmen eta atsekabeak beharrezko zuzenketa egingo luke. Hitz profetikoaren azterketa hurbilago batera eramango lukete. Beren fedearen oinarria arreta handiz aztertzen irakatsiko zitzaien, eta kristau munduak oso onartua izan arren, egiaren Eskriturretan oinarritzen ez zen guztia baztertzen.

Fededun hauekin, lehen dizipuluekin bezala, epaiketaren orduan adimenerako iluna iruditu zitzaien hori argituko zen gero. "Jainkoaren amaiera" ikusi behar zutenean jakingo zuten beren akatsen ondoriozko proba gorabehera, haiekiko maitasun-helburuak etengabe betetzen ari zirela. Esperientzia bedeinkatu baten bidez ikasiko lukete «oso errukarri eta erruki samurra» dela; Haren bide guztiak "errukia eta egia direla bere ituna eta bere testigantzak betetzen dituztenentzat".

20. kapitulua—Erljioen esnaera handia

Apokalipsia 14ko lehen aingeruaren mezuaren profezian . Aingeru bat ikusten da hegan "zeruaren erdian, betirako ebanjelioa duela lurrean bizi direnei, eta nazio, senide, hizkuntza eta herri guztiei iragartzeko". «Ahots handiz» aldarrikatzen du mezua: «Jainkoaren beldur izan, eta eman aintza; izan ere, heldu da haren juizioko ordua: eta adora ezazue zerua, eta lurra, eta itsasoa eta uren iturriak egin zituen». 6, 7 bertsoak .

Esanguratsua da aingeru bat abisu honen iragarlea dela. Zeruko mezulariaren garbitasunaz, aintzaz eta botereaz, jainkozko jakituriak atsegin izan du mezuak bete beharreko lanaren izaera goratua eta bertaratuko ziren boterea eta aintza irudikatzea. Eta aingeruaren ihesa «zeruaren erdian», abisua esaten duen «ahots ozena» eta haren aldarrikapena «lurrean bizi diren guztiei»—«nazio, ahaide, hizkuntza eta hizkuntza guztiei». jendea,»—mugimenduaren bizkortasunaren eta mundu mailan zabaltzearen froga eman.

Mezuak berak argitzen du mugimendu hori noiz gertatuko den. "Betiko ebanjelioaren" parte dela deklaritzen da; eta epaiaren irekiera iragartzen du. Salbamenaren mezua aro guztietan predikatua izan da; baina mezu hau azken egunetan soilik aldarrikatu zitekeen ebanjelioaren zati bat da, orduan bakarrik izango bailitzateke egia epaiketaren ordua *iritsi zela* . Profeziek epaiketaren hasierara daramaten gertakarien segida aurkezten dute. Hori bereziki egia da Danielen liburuan. Baina azken egunekin zerikusia zuen bere profeziaren zati hori, Danieli agindu zioten itxi eta zigilatzeko "amaieraraino". Une honetara iritsi arte ezin zen epaiari buruzko mezu bat aldarrikatu, profezia hauen betetzean oinarrituta. Baina

amaierako garaian, dio profetak, "asko ibiliko dira hara eta hona, eta ezagutza handitu egingo da". Daniel 12:4 .

Paulo apostoluak elizari ohartarazi zion ez zezala bere garaian Kristoren etorreraren bila. "Ez da egun hori etorriko", dio, "lehen eroriko bat etorriko ez bada, eta bekatuaren gizon hori agertuko da". 2 Tesalonikarrei 2:3 . Apostasia handiaren ondoren, eta "bekatuaren gizonaren" erreinuaren aldi luzearen ondoren, ezin dugu gure Jaunaren etorreraren bila. "Bekatuaren gizona", "gaitzespenaren misterioa", "galtzearen semea" eta "maltzur hori" ere izendatzen denak, aita Santua adierazten du, profezian iragartzen den bezala, 1260 urtez bere nagusitasuna mantenduko zuena. . Aldi hau 1798an amaitu zen. Kristoren etorrera ezin izan zen garai hori baino lehen egin. Paulok bere kontuz estaltzen du kristau dispensazio osoa 1798. urtera arte. Garai hartako alde honetan da Kristoren bigarren etorreraren mezua aldarrikatu behar dela.

Iraganeko aroetan ez da halako mezurik eman. Paulok, ikusi dugun bezala, ez zuen predikatu; Jaunaren etorrerako orduan urruneko etorkizunera zuzendu zituen bere anaiak. Erreformatzaileek ez zuten aldarrikatu. Martin Luterok bere egunetik aurrera hirurehun urte inguru jarri zuen epaia. Baina 1798az geroztik Danielen liburua zigilatu egin da, profezien ezagutza handitu egin da, eta askok hurbileko epaiaren mezu solemnea aldarrikatu dute.

XVI.mendeko Erreforma handia bezala, kristautasunaren hainbat herrialdetan agertu zen aldi berean etorrerako mugimendua. European zein Amerikan fede- eta otoitz-gizonak profeziak aztertzerantz eramantzen zituzten, eta, inspiratutako erregistroa trazatuz, gauza guztien amaiera gertu zegoelako frogatzen zituzten. Lurralde ezberdinetan baziren

kristauen gorputz isolatuak, Liburu Santuak ikertuz soilik, Salbatzailearen etorrera gertu zegoela sinestera heldu zirenak.

1821ean, Miller epaiketaren garaia seinalatzen zuten profezien erakusketara iritsi eta hiru urte igaro ondoren, Joseph Wolff doktorea, “mundurako misiolaria”, Jaunaren laster etorriko zela aldarrikatzen hasi zen. Wolff Alemanian jaio zen, hebrear jatorrikoa, bere aita rabino judua zen. Oso gaztea zen kristau erlijioaren egiaz sinetsita zegoen. Izpiritu aktibo eta ikertzailekoa, bere aitaren etxean izandako elkarrizketen entzule irrikatsua izan zen hebrear jainkorrak egunero biltzen baitziren beren herriaren itxaropenak eta aurreikuspenak, etorriko zen Mesiasen aintza eta Israelen berrezarpena kontatzeko. . Egun batean Nazareteko Jesusen aipamena entzunda, mutilak nor zen galdetu zion. «Talentu handieneko judua», izan zen erantzuna; "Baina Mesias zela itxuratzen zuenez, judu auzitegiak heriotzara kondenatu zuen". «Zergatik», erantzun zion galdetzaileak, «Jerusalem suntsitu da, eta zergatik gaude gatibu?». "Ai, ai!" erantzun zion aitak: «Juduek profetak hil baitzituzten». Pentsamendua berehala iradoki zitzaion hurrari: «Agian Jesus ere profeta izan zen, eta juduek hil zuten errugabea zenean».— *Joseph Wolff apezaren bidaiak eta abenturak*, liburukia. 1, or. 6. Hain zen sentimendu hau, non, kristau-eliza batean sartzea debekatua bazen ere, askotan irten ohi zen kanpoan predikua entzutera.

Zazpi urte besterik ez zituela Mesiasen etorreran Israelen etorkizuneko garaipenaz harrotzen ari zen auzo kristau zahar batekin, agureak atsegin handiz esan zuenean: «Mutil maitea, esango dizut nor zen benetako Mesias: Jesus izan zen. Nazaretekoa, ... zuen arbasoek gurutziltzatu dituztenak, antzinako profetak bezala. Zoaz etxera eta irakurri Isaiasen

berrogeita hamahirugarren kapitulua, eta konbentzituko zara Jesukristo Jainkoaren Semea dela.”— *Ibid.*, liburukia. 1, or. 7. Berehala lotu zitzaion konbentzimendua. Etxera joan eta Liburu Santuak irakurri zituen, nazareteko Jesusengan zein modu ezin hobean bete zen ikustean. Egiazkoak al ziren kristauaren hitzak? Mutilak profeziaren azalpena eskatu zion aitari, baina hain gogor isilune batekin topo egin zuen, non berriro gaia aipatzera ausartu ez zen. Horrek, ordea, kristau erlijioaz gehiago ezagutzeko nahia areagotu zuen.

Bilatzen zituen ezagutzak arretaz gorde zizkion bere etxean juduan; baina, hamaika urte besterik ez zituenean, bere aitaren etxea utzi eta mundura joan zen beretzat heziketa bat lortzeko, bere erlijioa eta bere bizitzako lana aukeratzeko. Senideekin etxea aurkitu zuen denbora batez, baina laster aldendu zuten apostata gisa, eta bakarrik eta dirurik gabe bere bidea egin behar izan zuen ezezagunen artean. Leku batetik bestera ibiltzen zen, arretaz ikasten eta hebreera irakatsiz bere burua mantenduz. Irakasle katoliko baten eraginez erromiar fedea onartzera eramán zuen eta bere herriarentzat misiolari bihurtzeko xedea sortu zuen. Helburu horrekin joan zen, urte batzuk geroago, Erromako Propagandaren Kolegioan ikasketak egitera. Hemen pentsamendu independentea izateko ohiturak eta hizkera zintzoak heresia egotzia ekarri zion. Elizaren gehiegikeriak argi eta garbi eraso zituen eta erreformaren beharra aldarrikatu zuen. Hasieran aita santuaren dignatarioek mesede bereziaz tratatu bazuten ere, denbora batean Erromatik kendu zuten. Elizaren zaintzapean joan zen leku batetik bestera, agerian geratu zen arte ezin zela inoiz eramán erromanismoaren murrontzara. Zuzenezina zela deklaratu zuten eta nahi zuen tokira joateko askatasuna utzi zuten. Orain Ingalaterrarako bidea

hartu zuen eta, fede protestantea aldarrikatuz, Eliza ingelesarekin bat egin zuen. Bi urteko ikasketak egin ondoren, 1821ean, bere eginkizunari ekin zion.

Wolff-ek Kristoren lehen etorreraren egia handia "Tristeen Gizona eta atsekabea ezagutzen zuen" gisa onartzen zuen bitartean, ikusi zuen profeziek argi berdinarekin ikusten dutela bere bigarren etorrera boterez eta aintzaz. Eta bere herria Nazareteko Jesusengana agintzen zuena bezala eraman nahi zuen bitartean, eta gizonen bekatuen sakrifizio gisa umiliazioan bere lehen etorrera seinalatu, errege eta libratzaile gisa bere bigarren etorrera ere irakatsi zien.

«Jesus Nazaretarra, egiazko Mesias, eskuak eta oinak zulatu zituen, arkume bat bezala hiltegiara eraman zutena, Tristuraren Gizona zena eta atsekabea ezagutu zuena, zetroa Judatik kendu zutena. , eta botere legegilea bere oin artetik etorri zen lehen aldiz; bigarren aldiz etorriko da zeruko hodeietan, eta Goiaingeruaren tronparekin” (Joseph Wolff, *Researches and Missionary Labors*, 62. orrialdea) “eta Oliba mendian geldituko da; eta aginte hori, behin sorkuntzaren gainean Adamen esku utzi eta hark galduta (Hasiara 1:26 ; 3:17), Jesusi emango zaio. Bera izango da lur guziaren errege. Sorkuntzaren intziriak eta negarak geldituko dira, baina laudorio eta esker oneko abestiak entzungo dira. Jesus bere Aitaren aintzan datorrenean, aingeru sailduekin, hildako fededunak piztuko dira lehenik. 1 Tesalonikarrei 4:16 ; 1 Korintoarrei 15:23 . Hau da kristauok lehen pizkundera deitzen duguna. Orduan animalien erreinuak bere izaera aldatuko du (Isaias 11:6-9), eta Jesusen menpe egongo da. 8. salmoa . Bake unibertsala nagusituko da.”—*Joseph Wolff Apezaren Aldizkaria*, 378, 379. orrialdeak. “Jaunak berriro lurrari begiratuko dio, eta esango du: 'Hara, oso ona

da” — *Ibid.*, 294. orrialdea. Wolff-ek Jaunaren etorrera gertu zegoela uste zuen, bere aldi profetikoen interpretazioa Millerrek adierazitako urte gutxiren buruan betetze handia jarritz. Eskrituratik: «Egun eta ordu horretaz inork ez daki», gizonek etorreraren hurbiltasunaz ezer ez jakin behar zutenei, Wolffek erantzun zien: «Esan al zuen gure Jaunak egun eta ordu hori ez zela *inoiz* ezagutuko? Ez al zigun eman garaien seinaleak, bere etorreraren *hurbilketa* bederen jakin dezagun, pikondoak hostoak ateratzen dituen uda hurbiltzen den bezala? Mateo 24:32. Ez al dugu sekula garai hura ezagutuko, berak Daniel profeta irakurtzera ez ezik ulertzera gomendatzen gaituen bitartean? eta Daniel horretan bertan, non esaten den hitzak amaierako garaira arte itxi zirela (hala zen bere garaian), eta «asko joango direla hara eta hona» (behatzeko eta pentsatzeko esamolde hebrear bat). garaian), 'eta *ezagutza*' (garai horri buruz) 'hazi egingo da'. Daniel 12:4. Honetaz gainera, gure Jaunak ez du honen bidez esan asmorik, denboraren *hurbilketa ez dela ezagutuko, baina zehatz-mehatz «egunak eta orduak ez du inork ezagutzen»*. Nahikoa, dio, garaien seinaleen bidez ezagutuko da, bere etorrerarako prestatzera bultzatzeko, Noek arka prestatu zuen bezala.” — Wolff, *Researches and Missionary Labors*, 404, 405. orrialdeak.

Liburu Santuak interpretatzeko edo gaizki interpretatzeko sistema herrikoari buruz, Wolff-ek honakoa idatzi zuen: “Eliza kristauaren zatirik handiena Liburu Santuaren zentzu arruntetik aldendu da, eta budisten sistema fantasmagora jo dute, zeinek uste baitute etorkizuneko zorientasuna. gizakiarena airean mugitzean datza, eta demagun *juduak irakurtzen ari direnean jentilak* ulertu behar dituztela; eta *Jerusalem irakurtzen dutenean*, eliza ulertu behar dute; *eta lurra* esaten bada, *zerua*

esan nahi du ; eta *Jaunaren* etorrerarako ulertu behar dute misiolari elkarteen aurrerapena ; eta Jaunaren etxeko mendira igotzeak *metodisten klaseko bilera handia adierazten du.*”—*Journal of the Rev. Joseph Wolff*, 96. orrialdea.

1821etik 1845era bitarteko hogeita lau urteetan, Wolffek bidaiak asko egin zuen: Afrikan, Egipto eta Abisinia bisitatu; Asian, Palestina, Siria, Persia, Bokhara eta India zeharkatu. Estatu Batuak ere bisitatu zituen, hara Santa Helena uhartean predikatzen ari zen bidaiari. 1837ko abuztuan heldu zen New Yorkera; eta, hiri hartan hitz egin ondoren, Filadelfian eta Baltimoren predikatu zuen, eta azkenean Washingtonera joan zen. Hona, dioenez, "John Quincy Adams presidente ohiak Kongresuko ganberetako batean aurkeztutako mozio baten arabera, Ganberak aho batez onartu zidan Kongresu-aretoa hitzaldi baterako erabiltzea, eta nik eman nuen hitzaldi batean. Larunbatean, Kongresuko kide guztien presentziarekin ohoratua, baita Virginiako apezpikuarena eta Washingtingo kleroa eta herritarrena ere. Ohore bera eman zidaten New Jerseyko eta Pennsylvaniako gobernuko kideek, eta haien aurrean Asian egindako ikerketei buruzko hitzaldiak eman nituen, eta baita Jesukristoren erregealdi pertsonalari buruzkoa ere."— *Ibid.*, 398, 399. orrialdeak. Wolff doktoreak herrialderik barbaroenetan bidaiatu zuen Europako inongo agintarien babesik gabe, zailtasun asko jasan zituen eta arrisku ugariz inguratuta. Bastinatua eta gosez hil zen, esklabo gisa saldu eta hiru aldiz heriotzara kondenatu zuten. Lapurrak izan zituen, eta batzuetan ia hiltzen zen egarriz. Behin zeukan guztia kendu eta ehunka kilometro oinez egiten utzi zuen mendietan zehar, elurra aurpegian jotzen zuen eta oin biluziak lur izoztuarekin kontaktuan lotu ziren.

Tribu basati eta etsai artean armarik gabe ez joatea ohartarazi ziotenean, bere burua «armaz hornituta» adierazi zuen: «otoitza, Kristorekiko gogoa eta bere laguntzan konfiantza». “Ni ere,” esan zuen, “nire bihotzean Jainkoaren eta hurkoaren maitasunaz hornituta nago, eta Biblia nire esku dago.”—WHD Adams, *In Perils Oft*, 192. orrialdea. Biblia hebreeraz eta ingelesez zuen . berarekin eraman zuen noranahi. Ondorengo bidaietako bati buruz zera dio: “... Biblia zabalik eduki nuen eskuan. Nire boterea Liburuan zegoela sentitu nuen, eta haren indarrak sustatuko ninduela.”— *Ibid.*, 201. orrialdea.

Horrela iraun zuen bere lanetan epaiaren mezua lur bizigarriaren zati handi batera eraman arte. Juduen, turkiarren, parsiarren, hinduen eta beste nazionalitate eta arraza askoren artean Jainkoaren hitza hainbat hizkuntzatan banatu zuen eta nonahi iragartzen zuen Mesiasen erregealdi hurbila.

Bokhara-ko bidaietan Jaunaren laster etorreraren doktrina aurkitu zuen urruneko eta isolatutako herri batek. Yemengo arabiarrek, dioenez, “ *Seera* izeneko liburu baten jabe dira , Kristoren bigarren etorreraz eta bere erregealdian aintzaz aditzera ematen duena; eta 1840. urtean gertaera handiak gertatzea espero dute.”— *Joseph Wolff apezaren aldizkaria*, 377. orrialdea. “Yemenen... Sei egun eman nituen Rekaben seme-alabekin. Ez dute ardorik edaten, ez dute mahastirik landatu, ez dute hazirik ereiten, eta oihal-etxoletan bizi dira, eta Jonadab zahar ona, Rekaben semeaz, oroitu; eta haien taldean aurkitu nituen Israelgo seme-alabak, Danen leinukoak,... Errekaben seme-alabekin batera Mesias zeruko hodeietara iritsiko dela espero dutenak.”— *Ibid.*, 389. orrialdea.

Antzeko uste bat aurkitu zuen beste misiolari batek Tatarian existitzen zela. Apaiz tatariar batek misiolariari galdera egin zion Kristo noiz etorriko zen bigarren aldiz. Misiolariak

horretaz ezer ez zekiela erantzun zuenean, apaizak asko harritu zuen halako ezjakintasunarekin Bibliako irakaslea zela esaten zuen batengan, eta bere ustea adierazi zuen, profezian oinarrituta, Kristo 1844 inguruan etorriko zela.

1826an hasi zen Ingalaterran etorrerako mezua predikatzen. Hemen mugimenduak ez zuen Ameriketara bezain forma zehatzik hartu; etorreraren denbora zehatza ez zen hain orokorrean irakasten, baina Kristoren laster boterean eta aintzan etorreraren egia handia zabalki aldarrikatu zen. Eta hau ez disidenteen eta inkonformisten artean soilik. Mourant Brock idazle ingelesak dio Ingalaterrako Elizako zazpiehun ministro inguru «erreinuko ebanjelio hau» predikatzen ari zirela. 1844 Jaunaren etorreraren garaia zela adierazten duen mezua Britainia Handian ere eman zen. Estatu Batuetako Advent argitalpenak zabalkunde handia izan zuten. Ingalaterran liburuak eta aldizkariak berrargitaratu ziren. Eta 1842an Robert Winter, jaiotzez ingelesa, Ameriketara etorrerako fedea jaso zuena, bere jaioterrira itzuli zen Jaunaren etorrera iragartzeko. Askok bat egin zuten berarekin lanean, eta epaiaren mezua Ingalaterrako hainbat tokitan aldarrikatu zuten.

Hego Amerikan, barbarismoaren eta apaiz-langintzaren erdian, Lacunza espainol eta jesuita batek Eskriturarako bidea aurkitu zuen eta horrela jaso zuen Kristoren itzulera azkarraren egia. Abisua ematera bultzatuta, baina Erromako zentsuetatik ihes egin nahi zuelarik, bere iritzia "Rabbi BenEzra" izenpean argitaratu zuen, bere burua judu bihurtuta irudikatuz. Lacunza XVIII.mendean bizi izan zen, baina 1825 inguruan bere liburua, Londrerako bidea aurkitu zuenean, ingelesera itzuli zuten. Bere argitalpenak Ingalaterran bigarren etorreraren gaian jada pizten ari zen interesa sakontzeko balio izan zuen.

Alemanian doktrina XVIII. mendean irakatsi zuen

Bengelek, Eliza Luteranoko ministro eta Bibliako jakintsu eta kritikari ospetsu batek. Bere heziketa amaitzean, Bengelek "teologiaren ikasketetara dedikatu zen, eta bere gogoaren tonu serioak eta erlijiosoak, bere hasierako prestakuntzak eta diziplinak sakondua, berez makurtu zuen. Izaera gogoetatsuko beste gazte batzuek bezala, lehen eta gero, izaera erlijiosoko zalantza eta zailtasunekin borrokatu behar izan zuen, eta sentimendu askorekin aipatzen du bere bihotz pobrea zeharkatu eta bere gaztaroa gogortu zuten gezi askori. bear." Wurttemberg-eko konsistorioko kide bihurtuz, erlijio-askatasunaren kausa defendatu zuen. "Elizaren eskubideak eta pribilegioak mantenduz, bere buruak, kontzientzia arrazoiengatik, bere komunztaduratik alde egiteko behartuta sentitzen zirenei arrazoizko askatasun guztiaren defendatzailea izan zen." - *Encyclopaedia Britannica*, 9. arg., art. "Bengel". Politika honen ondorio onak bere jaioterrian oraindik ere sumatzen dira.

Apokalipsia 21eko sermoia prestatzen ari zen etorrerako iganderako Kristoren bigarren etorreraren argia piztu zen Bengelen gogoan. Apokalipsiaren profeziak inoiz ez bezala zabaldu zitzaizkion bere adimenari. Profetak aurkeztutako eszenen garrantzia izugarriaren eta aintza gaindikoaren sentazioaz gainezka, gaiaren kontenplaziotik alde batera utzi behar izan zuen denbora batez. Pulpituan berriro aurkeztu zitzaion bere bizitasun eta indar guztiarekin. Ordutik aurrera, profeziak aztertzen aritu zen, batez ere Apokalipsiarena, eta laster iritsi zen Kristoren etorrera hurbil zela adierazten zutela sinestera. Bigarren etorreraren garai gisa finkatu zuen data Miller-ek izan zuenetik urte gutxira zegoen.

Bengelen idatziak kristautasun osoan zabaldu dira. Bere

profeziari buruzko iritziak oso orokorrean jaso ziren bere Wurttemberg estatuan, eta neurri batean Alemaniako beste leku batzuetan. Mugimenduak bere heriotzaren ondoren jarraitu zuen, eta etorrerako mezua Alemanian entzun zen aldi berean, beste lurralde batzuetan arreta pizten ari zela. Goiz batean fededun batzuk Errusiara joan ziren eta bertan koloniak sortu zituzten, eta Kristoren laster etorriko zenaren fedea oraindik ere eusten dute herrialde horretako eliz alemanek.

Frantzian eta Suitzan ere argia izan zen. Farelek eta Calvinok Erreformaren egia zabaldu zuten Genevan, Gaussenek bigarren etorreraren mezua predikatu zuen. Eskolan ikasle zela, Gaussenek XVIII.aren azken zatian eta XIX.mendearen hasieran Europa osoan zehar zabaldutako arrazionalismo izpiritu horrekin egin zuen topo; eta ministerioan sartu zenean, egiazko fedez ezjakin ez ezik, eszeptizismorako joera zuen. Bere gaztaroan profeziaren ikerketan interesatu zen. Rollin-en *Antzinako Historia* irakurri ondoren, Danielen bigarren kapituluan jarri zen arreta, eta profeziak bete zuen zehaztasun zoragarriak harritu zuen, historialariaren erregistroan ikusten den bezala. Hona hemen Liburu Santuen inspirazioaren testigantza, zeinak aingura gisa balio izan zion geroko urteetako arriskuen artean. Ezin izan zuen arrazionalismoaren irakaspeneekin pozik gelditu, eta Biblia aztertzean eta argi argiagoaren bila, denbora baten buruan, fede positibo batera eramanean zuen.

Profeziei buruz ikertzen jarraitu zuenean, Jaunaren etorrera gertu zegoela sinestera iritsi zen. Egia handi honen solemnitaez eta garrantziaz txundituta, herriaren aurrera eramanean nahi izan zuen; baina herri-sinesmenaren profeziak

Daniel misterioak dira eta ezin da ulertu bere bidean oztopo larria izan zen. Azkenean erabaki zuen —Ginebra

ebanjelizatzeko Farelek aurretik egin zuen bezala— haurrekin hasia, eta haien bitartez gurasoak interesatzea espero zuen.

"Hau ulertzea nahi dut", esan zuen gero, konpromiso honen xedeaz hitz eginez, "ez da bere garrantzi txikiagatik, bere balio handiagatik baizik, ezagun honetan aurkeztu nahi izan dut. forma, eta umeei zuzendu niela. Entzutea nahi nuen, eta beldur nintzen ez ote nintzen izango lehen pertsona helduei zuzenduz gero». «Beraz, gazteenarengana joatea erabaki nuen. Umeen publikoa biltzen dut; taldea handitzen bada, ikusten bada entzuten dutela, gustura daudela, interesatzen zaiela, gaia ulertzen eta azaltzen dutela, ziur nago laster bigarren zirkulu bat izango dudala, eta, bere aldetik, helduek merezi duela ikusiko dute. eseri eta aztertzeke, berriz. Hau eginda, kausa irabazten da.»—L. Gaussen, *Daniel Profeta*, liburukia. 2, Hitzaurrea.

Ahaleginak arrakasta izan zuen. Haurrei zuzentzen zien bitartean, adineko pertsonak entzutera hurbildu ziren. Bere elizako galeriak entzule adiz bete ziren. Haien artean zeuden gizonak eta jakintza handikoak, eta ezezagunak eta atzerritarrak Geneva bisitatzen; eta horrela mezua beste alde batzuetara eramaten zen.

Arrakasta horrek bultzatuta, Gaussen-ek bere ikasgaiak argitaratu zituen, liburu profetikoaren azterketa frantses hiztunen elizetan sustatzeko asmoz. «Haurrei emandako irakaspenak argitaratzea», dio Gaussen-ek, «helduei, sarriegi baztertzen dituzten liburuak ilunak direla gezurrezko asmotan, esatea da: 'Nola izan daitezke ilunak, zure seme-alabek ulertzen dituztenez?'». «Desira handia nuen», gaineratu du, «gure artaldeetan profezien ezagutza herriko bihurtzeko, ahal izanez gero». "Ez dago azterketarik, egia esan, garaiko beharrei hobeto erantzuten diola iruditzen zait". "Horregatik prestatu behar dugu

gertuko tribulationerako, eta Jesukristoren zain egon eta zain".

Frantses hizkuntzako predikaririk ospetsuenetariko eta maitatuenetakoa izan arren, Gaussen denbora batean ministeriotik bertan behera utzi zuten, bere arau-hauste nagusia elizaren katekismoaren ordeztuz, eskuliburu otzan eta arrazionalista, ia fede positiborik gabea, izan zuela. Biblia erabili zuen gazteei argibideak emateko. Gero eskola teologiko batean irakasle izan zen, eta igandean katekista lanarekin jarraitu zuen, hurrei zuzenduz eta Liburu Santuetan irakatsiz. Bere profeziari buruzko lanek ere interes handia piztu zuten. Irakasle katedratik, prentsaren bidez, eta haurren irakasle gisa gogoko zuen lanbidean, urte askotan zehar eragin handia izaten jarraitu zuen eta askoren arreta erakartzeko funtsezkoa izan zen profezien azterketan, zeinak Jauna gertu zegoen.

Eskandinavian ere etorrerako mezua aldarrikatu zen, eta interes zabala piztu zen. Asko biztu ziran beren segurtasun axolagabetik beren bekatuak konfesatzera eta utztzera, eta barkatzera Kristoren izenean. Baina estatuko elizako kleroak mugimenduaren aurka egin zuen, eta haien eraginez mezua predikatzen zuten batzuk kartzelara bota zituzten. Jaunaren laster etorreraren predikariak horrela isildu ziren leku askotan, Jainkoak atsegin izan zuen mezua, modu miragarrian, ume txikien bitartez. Adin txikikoak zirenez, estatuko legeak ezin izan zituen mugatu, eta utzi zieten trabarik gabe hitz egiteko.

Mugimendua klase baxuen artean zegoen batez ere, eta langileen etxebizitza xumeetan bildu zen jendea abisua entzuteko. Ume-predikariak beraiek baserritar pobreak ziren gehienbat. Batzuek ez zituzten sei-zortzi urte baino gehiago; eta beren bizitzak salbatzailea maite zutela eta Jainkoaren eskakizun santuei men eginez bizitzen saiatzen zirela testigantza ematen

zuen bitartean, normalean adin hartako umeengan ikusi ohi diren adimen eta ahalmenak baino ez zituzten erakusten. Jendearen aurrean, ordea, nabaria zen euren dohain naturaletatik haratagoko eragin batek mugitzen zituela. Tonua eta era aldatu ziren, eta botere solemnez epaiaren abisua eman zuten, Liburu Santuaren hitzak berak erabiliz: «Jainkoaren beldur izan, eta eman aintza; izan ere, heldu da haren epaiketaren ordua». Jendearen bekatuak gaitzetsi zituzten, ez bakarrik immoralitatea eta bizioa gaitzetsiz, baizik eta munduzaletasuna eta atzerakada mehatxatuz, eta entzuleei ohartaraziz, etorriko den haserretik ihes egiteko laster egin zezaten.

Jendeak dardaraz entzun zuen. Jainkoaren Espiritu konbentzizaileak hitz egin zien haien bihotzei. Askok interes berri eta sakonagoz bilatzera eraman zituzten Liburu Santuak, neurrigabeak eta inmoralak erreformatu zituzten, beste batzuek beren praktika petrala alde batera utzi zuten, eta hain nabarmena den lan bat egin zen, non estatuko elizako ministroek ere Jainkoaren eskua zela aitortzera behartu zituzten. mugimenduan.

Jainkoaren nahia zen Salvatorearen etorreraren berri Eskandinaviako herrialdeetan ematea; eta bere zerbitzarien ahotsak isildu zirenean, bere Espiritua umeen gainean jarri zuen, lana bete zedin. Jesus Jerusalemera hurbildu zenean, bozkariozko jendetzarekin batera, garaipen-oihuekin eta palmondo-adarrak astinduz, Dabiden Semea zela iragartzen zuten, fariseu jeloskor horiek isilarazteko deia egin zioten; baña Jesusek ihardetsi zioen au guzia profeziaren betetzea zela, eta hauek isildu ezkeru, harriak berak oihu egingo lukete. Jendeak, apaizen eta agintarien mehatxuek beldurtuta, eten zuen beren aldarri alaia Jerusalemgoko ateetan sartzean; baina tenpluko atarian zeuden haurrek erretra hartu zuten, eta palmondo

adarrak astinduz, oihukatu zuten: «Hosanna Dabiden Semea!». Mateo 21:8-16 . Fariseuek, oso atsekabeturik, esan ziotenean: "Entzuten al duzu hauek esaten dutena?" Jesusek erantzun zion: «Bai; Ez al duzu inoiz irakurri: Hautxoen eta umetxoen ahotik laudorioak bete dituzu? Jainkoak Kristoren lehen etorreraren garaian umeen bidez egin zuen bezala, halaxe egin zuen haien bidez bere bigarren etorreraren mezua ematean. Jainkoaren hitza bete behar da, Salbatzailearen etorreraren iragarpena herri, hizkuntza eta nazio guztiei eman behar zaiela.

William Miller eta bere lankideei eman zitzairen abisua predikatzeko Amerikan. Herrialde hau abentura mugimendu handiaren erdigunea bihurtu zen. Hemen izan zuen lehen aingeruaren mezuaren profeziak bere betetzerik zuzenena. Millerren eta bere kideen idatziak urrutiko lurraldeetara eramán zituzten. Mundu guztian misiolariak sartu ziren tokira, Kristoren bizkor itzuliaren berri pozgarria bidali zuten. Urrutira zabaldu zuen betiko ebanjelioaren mezua: «Jainkoaren beldur izan, eta eman aintza; izan ere, heldu da haren epaiketaren ordua».

1844ko udaberrian Kristoren etorrera seinalatzen omen zuten profezien lekukotasunak sakon hartu zuen jendearen gogoan. Mezua estatuz estatu joan ahala, nonahi piztu zen interes zabala. Asko sinetsita zeuden garai profetikoetako argudioak zuzenak zirela, eta iritzi harrotasuna sakrifikatu, poz-pozik jaso zuten egia. Ministro batzuek beren iritzi eta sentimendu sektarioak alde batera utzi zituzten, soldadak eta elizak utzi eta Jesusen etorrera aldarrikatuz bat egin zuten. Mezu hori onartuko zuten ministro konparatibo gutxi izan ziren, ordea; horregatik, laiko xumeen aldeko apustua egin zuen neurri handi batean. Nekazariak beren soroak utzi zituzten, mekanikariak beren tresnak, merkatariek beren salgaiak, profesionalek beren

postuak; eta, hala ere, langile kopurua txikia zen egin beharreko lanarekin alderatuta. Eliza gaizto baten eta gaiztakerian datzan mundu baten kondizioak, kargatu zituen egiazko jagoleen arimak, eta gogoz jasan zituzten nekeak, pribazioak eta sufrimenduak, gizonak damutzerara dei zezaten salbaziorako. Satanek aurka egin bazuen ere, lanak etengabe aurrera egin zuen, eta etorrerako egia milaka askok onartu zuten.

Leku guztietan entzuten zen testigantza bilatzailea, bekatariei, mundutarrei zein elizkideei, etorriko den haserretik ihes egiteko abisua emanaz. Joan Bataiatzailea, Kristoren aitzindaria bezala, predikariek aizkora jarri zuten zuhaitzaren sustraian eta guztiei eskatzen zieten damutzeko egokiak diren fruituak ematera. Haien dei hunkigarriak kontraste nabarmenean zeuden herri pulpituetatik entzuten ziren bake eta segurtasun bermekin; eta mezua ematen zen lekuan, jendea hunkitzen zuen. Eskrituretako testigantza xume eta zuzenak, Espiritu Santuaren indarraz etxea ezarria, gutxi batzuek guztiz aurre egin ahal izan zuten sinesmen pisua ekarri zuen. Erlijioko irakasleak beren segurtasun faltsutik piztu ziren. Haien atzerakada, beren mundutasuna eta sinesgabetasuna, haien harrotasuna eta berekoikeria ikusi zituzten. Askok damu eta umiliazioz bilatu zuten Jauna. Aspaldi lureko gauzei atxikita zeuden afektuak orain zeruan finkatzen zituzten. Jainkoaren Espiritua haien gainean gelditu zen, eta bihotzak leundu eta menderatuta elkartu ziren oihu hau jotzeko: «Jainkoaren beldur izan, eta eman aintza; izan ere, heldu da haren epaiketaren ordua».

Bekatariek negarrez galdetzen zuten: «Zer egin behar dut salbatzeko?». Bizitza zintzotasunez markatu zutenek itzultzeko gogoaz zuten. Kristorengan bakea aurkitu zuten guztiek nahi zuten besteek bedeinkapena partekatzen ikusteko. Gurasoen

bihotzak seme-alabengana itzuli ziren, eta haurren bihotzak gurasoengana. Harrotasunaren eta erreserbaren hesiak ezabatu ziren. Bihotz-aitorpenak egiten ziren, eta etxekoek gertuen eta kuttunen salbazioaren alde lan egiten zuten. Askotan entzuten zen interzesio serioaren hotsa. Nonahi zeuden larritasun sakoneko arimak Jainkoari erregutzen. Askok otoitz egiten zuten gau guzian beren bekatuak barkatuak zirela ziurtatzeko, edo beren senideak edo auzokoak konbertitzeko.

Klase guztiak adventisten bileretara hurbildu ziren. Aberatsak eta pobreak, goiak eta beheak, hainbat arrazoirengatik, bigarren etorrerako doktrina beraiek entzuteko gogoa zuten. Jaunak oposizioaren espiritua kontrolpean eduki zuen bere zerbitzariak beren fedearen arrazoiak azaltzen zituzten bitartean. Batzuetan instrumentua ahul zegoen; baina Jainkoaren Espirituak boterea eman zion bere egiari. Aingeru santuen presentzia sumatzen zen batzar horietan, eta asko gehitzen zitzaizkien egunero fededunei. Kristoren laster etorreraren frogak errepikatu ahala, jendetza zabalek isiltasunik gabe entzuten zituzten hitz solemneak. Zerua eta lurra elkarrengana hurbiltzen omen ziren. Jainkoaren boterea zahar eta gazte eta adin ertainean sentitu zen. Gizonak beren etxeak bilatzen zituzten ezpainetan laudorioak zituela, eta soinu alaiak entzuten ziren gaueko aire lasaian. Bilera horietan parte hartu zuen inork ezin ditu inoiz ahaztu interes sakoneko eszena horiek.

Kristoren etorrerarako denbora zehatz baten aldarrikapenak oposizio handia sortu zuen klase guztietako askorengandik, pulpitoko ministroarengandik hasi eta bekatari arduragabe eta ausartena arte. Betetu ziren profeziaren hitzak: «Etorriko dira azken egunetan burlatzaileak, beren nahien arabera dabiltzala, eta esanez: Non dago haren etorreraren

promesa? izan ere, aitak lo hartu zutenetik, gauza guztiak sorkuntzaren hasieratik zeuden bezala jarraitzen dute». 2 Pedro 3:3, 4 . Salbatzaillea maite zutela aitortzen zuten askok, bigarren etorrerako dotrinaren aurka ez zutela deklaratu zuten; denbora zehatzaren aurka besterik ez zuten egin. Baina Jainkoaren begi guztiak irakurtzen zituen haien bihotzak. Ez zuten entzun nahi Kristo mundua zuzentasunez epaitzera etorri zela. Zerbitzari desleialak izan ziren, beren obrek ez zuten jasango Jainkoaren bihotza arakutzen zuenaren ikuskapena, eta beldur ziren beren Jaunaren aurrean. Juduek Kristoren lehen etorreraren garaian bezala, ez zeuden prest Jesusi harrera egiteko. Bibliako argudio arruntak entzuteari uko egiteaz gain, Jaunaren bila zebiltzanak iseka egiten zituzten. Satanek eta bere aingeruak poztu egin ziren, eta iseka bota zuten Kristoren eta aingeru santuen aurrean, bere ustezko herriak hain maitasun gutxi zuela Berarentzat, ez zuten haren agerpena nahi.

"Inork ez daki eguna ez ordua" izan zen etorbideko fedearen arbuioegileek gehienetan aurkeztutako argudioa. Eskriturak honakoa da: "Egun eta ordu horretaz inork ez daki, ez zeruko aingeruek, nire Aitak baizik". Mateo 24:36 . Testu honen azalpen argi eta harmoniatsua eman zuten Jaunaren bila zebiltzanek, eta aurkariak egiten zuten erabilera okerra argi eta garbi erakusten zuten. Hitzak Kristok esan zituen Olibet gainean bere ikasleekin izandako elkarrizketa gogoangarri hartan, tenplutik azken aldiz alde egin ondoren. Ikasleek galdera hau egin zuten: "Zein izango da zure etorreraren eta munduaren amaieraren seinale?" Jesusek seinaleak eman zizkieten, eta esan zuen: «Gauza hauek guztiak ikusiko dituzuenean, jakin ezazue gertu dagoela, ateetan ere». 3. bertsoak, 33 . Salbatzailearen esaera bat ez da egin behar beste bat suntsitzeko. Inork ez

dakien arren bere etorreraren *eguna* , ezta *ordua ere* , hurbil dagoen noiz den jakin behar dugu. Gehiago irakasten digute, haren abisua aintzat ez hartzea, eta haren etorrera noiz den jakiteari uko egitea edo baztertzea, uholdea noiz etorriko zen ez jakitea Noeren egunetan bizi izan zirenentzat bezain hilgarria izango dela guretzat. Eta kapitulu bereko parabolak, zerbitzari leiala eta fidela kontrastatuz, eta bere bihotzean esan zuenaren kondena emanaz, «Nire Jaunak atzeratzen du bere etorrera», erakusten du zer argitan ikusi eta sarituko dituen Kristok begira ikusten dituenak. , eta bere etorrera irakasten, eta hura ukatzen dutenak. «Kontuz, beraz», dio. «Zorionekoa zerbitzari hori, datorrenean bere Jaunak horrela aurkituko baitu». 42, 46 bertsoak . "Horrenbestez, ez bazara begira, lapurra bezala etorriko naiz zure gainera, eta ez dakizu zein ordutan etorriko naizen zure gainera". Apokalipsia 3:3 .

Paulok Jaunaren agerpena ustekabeen etorriko zaion klase bati buruz hitz egiten du. «Etortzen da Jaunaren eguna gauean lapurra bezala. Zeren esango dutenean: Bakea eta segurtasuna; orduan bat-bateko suntsipena etorriko zaie, ... eta ez dute ihes egingo». Baina gehitzen die, Salbatzailearen abisuari kasu egin diotenei: «Zuek, anaiak, ez zaudete ilunpetan, egun hura lapurra bezala har dezazuen. Zuek guztiak zarete argiaren eta egunaren seme-alabak: gu ez gara gauetakoak, ez ilunpekoak». 1 Tesalonikarrei 5:2-5 .

Horrela erakutsi zen Eskriturak ez duela inolako bermerik ematen gizakiei Kristoren etorreraren hurbiltasunari buruz ezjakintasunean jarraitzeko.

Baina egia arbuiatzeko aitzakia bat besterik nahi zutenek belarriak itxi zizkioten azalpen honi, eta "Inork ez du eguna ez ordua" hitzek oihartzuna izaten jarraitu zuten burlatzaile

ausartak eta baita Kristoren ministro izendatuak ere. Jendea piztu eta salbazioaren bidea galdetzen hasi zenean, erlijio-irakasleak haien eta egiaren artean sartu ziren, beren beldurrak baretu nahian Jainkoaren hitza faltsuki interpretatuz. Engainatzaile andiaren lanean batu ziren begirale leialak, oihuka, Bakea, bakea, Jainkoak bakea esan ez zuenean. Kristoren garaiko fariseuek bezala, askok uko egin zioten beraiek zeruko erreinuan sartzeari, eta bertan sartzen zirenei oztopatu zieten. Arima hauen odola haien eskutik beharko da.

Elizetako xumeenak eta debotoenak izan ohi ziren mezua jasotzen lehenak. Biblia beren kabuz ikasi zutenek ezin zuten ikusi profeziaren herri-ikuspegiak eskriturarik gabeko izaera; eta herria kleroaren eraginez kontrolatzen ez zen tokian, Jainkoaren hitza bere buruaz bilatuko zuten tokian, etortzeko doktrina Santutegiekin alderatu besterik ez zen behar bere jainkozko agintea ezartzeko.

Asko jazarri ziran beren anai fedegabeek. Elizan beren posizioa gordetzeko, batzuek isilik egotea onartu zuten beren itxaropenaz; baina beste batzuek uste zuten Jainkoarekiko leialtasunak debekatzen ziela horrela ezkutatzeari haien konfiantzari agindutako egiak. Ez ziren gutxi elizaren elkartasunetik moztu ziren Kristoren etorreraren sinesmena adierazteko beste arrazoirik gabe. Haien fedearen proba hau jasan zutenentzat oso preziatuak izan ziren profetaren hitzak: «Zure anaiek gorroto zintuzteten, nire izenagatik kanpora botatzen zintuztenek, esan zuten: Gorestu bedi Jauna, baina agertuko da zure pozarako. eta lotsatuko dira». Isaias 66:5 .

Jainkoaren aingeruak interes sakonenarekin ikusten ari ziren abisuaren emaitza. Elizak mezua baztertu zutenean, aingeruak tristuraz alde egin zuten. Baina asko ziren oraindik

etorrerako egiaren inguruan probatu ez zirenak. Asko senarrak, emazteak, gurasoak edo seme-alabak engainatzen zituzten, eta adventistek irakatsitako heresiak entzutea ere pekatutzat hartu zuten. Aingeruei agindu zitzairen arima hauen gainean leial zain zezaten, Jainkoaren tronutik beste argi bat piztu behar baitzuen.

Desira ezin esanez mezua jaso zutenek beren Salbatzailearen etorrera zaintzen zuten. Berarekin elkartzea espero zuten garaia hurbil zegoen. Solemnitate lasai batekin hurbildu ziren ordu honetara. Jainkoarekin komunztadura gozoan atsedean hartu zuten, eta geroko distiratsuan beren izango zen bakearen egia. Itxaropen eta konfiantza hori bizi izan duen inork ezin ditu ahaztu itxaron ordu preziatu horiek. Garaiaren aurreko aste batzuetan, munduko negozioak alde batera utzi ziren gehienetan. Fededun zintzoek arreta handiz aztertu zituzten beren bihotzeko pentsamendu eta emozio guztiak beren heriotza-ohetan balego bezala eta ordu gutxiren buruan begiak lurreko eszenetan ixteko. Ez zegoen "igoerazko jantziak" egiten (ikus Eranskina); baina guztiek sentitu zuten Salbatzaileari aurre egiteko prestatuta zeudela barne-ebidentziaren beharra; haien jantzi zuriak arimaren garbitasuna ziren, Kristoren odol barkatzaileak bekatutik garbitutako pertsonaiak. Jainkoaren aitortzen den herriarekin oraindik ere bihotz-bilatzaileko izpiritu bera, fede zintzo eta irmo berbera egongo balitz. Horrela jarraitu izan balute Jaunaren aurrean apaltzen eta euren eskariak erruki-aulkian egiten, orain duten baino esperientzia askoz aberatsagoa izango lukete. Otoitz gutxiegi dago, bekatuaren egiazko konbentzimendu gutxiegi, eta fede bizirik ezak, gure Erredentoreak hain aberatski emandako graziatik gabe uzten ditu asko.

Jainkoak bere herria frogatzeko diseinatu zuen. Bere

eskuak akats bat estaltzen zuen garai profetikoen kalkuluan. Adventistek ez zuten akatsa deskubritu, ezta aurkarietatik jakintsuenek aurkitu ere. Azken honek esan zuen: «Zuen aldi profetikoen kalkulua zuzena da. Gertaera handiren bat gertatzeaz dago; baina ez da Miller jaunak aurreikusten duena; munduaren konbertsioa da, eta ez Kristoren bigarren etorrera». (Ikus eranskina .)

Itxaropenaren denbora igaro zen, eta Kristo ez zen agertu bere herriaren askapenerako. Fede eta maitasun zintzoz beren Salbatzailea bilatu zutenek, etsipen latz bat bizi zuten. Hala ere, Jainkoaren helburuak betetzen ari ziren; Haren agerpenaren zain zeudela aitortzen zutenen bihotzak probatzen ari zen. Asko ziren haien artean beldurrak baino motibo handiagorik eragin ez zutenak. Haien fede lanbideak ez zuen haien bihotzetan edo bizitzan eraginik izan. Esperotako gertakaria gertatu ez zenean, pertsona horiek ez zutela hutsik egin adierazi zuten; ez zuten inoiz sinetsi Kristo etorriko zenik. Egiazko fededunen atsekabeari iseka egiten lehenen artean izan ziren.

Baina Jesusek eta zeruko ostada guztiak maitasunez eta sinpatiaz begiratu zieten probatu eta leial baina etsita zeudenei. Ikusgarria den mundua bereizten duen beloa atzera bota izan balute, aingeruak ikusiko ziren arima irmo horietara hurbiltzen eta Satanasen ardatzetatik babesten.

21. kapitulua — Abisu bat baztertua

Bigarren etorreraren doktrina predikatzen, William Miller eta bere kideek lan egin zuten gizonak epaiketa prestatzeko xede bakarrarekin. Erlijio-irakasleak elizaren benetako itxaropenera eta kristau-esperientzia sakonago baten beharretara esnatu nahi izan zituzten, eta bihurtu zirenak berehalako damuaren eta Jainkoarenganako konbertsioaren betebeharra esnatzen ere aritu ziren. «Ez zuten saiatu gizonak erlijioan sekta edo alderdi bihurtzeko. Horregatik, alderdi eta sekta guztien artean lan egin zuten, haien antolakuntza edo diziplina oztopatu gabe».

«Nire lan guztietan», esan zuen Millerrek, «inoiz ez nuen izan lehendik dauden deituraren interes bereizirik ezartzeko edo bati mesede egiteko beste baten kontura. Guztiei mesede egitea pentsatu nuen. Suposatuz kristau guztiak poztuko zirela Kristoren etorreraren itxaropenaz, eta nik bezala ikusi ezin zutenak ez zituztela are gutxiago maitatuko doktrina hau bereganatuko zutenak, ez nuen uste inoiz bilera bereiziak egiteko beharrik izango zenik. Nire xede osoa arimak Jainkoarengana bihurtzeko gogoia zen, munduari datorren epaiketa baten berri ematea eta nire lagunak beren Jainkoari bakean topatzeko aukera emango dien bihotzaren prestaketa hori egitera bultzatzea. Nire lanaren pean konbertitu zirenen gehiengo handia lehendik zeuden elizekin bat egin zuten.»—Bliss, 328. orrialdea.

Bere lanak elizak eraikitzeke joera zuenez, denbora batez aintzat hartua izan zen. Baina ministroek eta buruzagi erlijiosoek etorrerako doktrinaren aurka erabaki zutenenez eta gaiaren asaldura oro zapaldu nahi zutenenez, pulpitutik aurka egin ez ezik, bigarren etorreran predikatzera joateko pribilegioa ukatu zieten

beren kideei, edo baita beren buruaz hitz egiteko ere. itxaropena elizako bilera sozialetan. Hala, sinestunak proba eta nahasmen handiko posizioan aurkitzen ziren. Beren elizak maite zituzten eta ez ziren haietatik bereizteko; baina Jainkoaren hitzaren testigantza zapalduta eta profeziak ikertzeko zuten eskubidea ukatuta ikusi zuten, Jainkoarekiko leialtasunak men egitea debekatzen ziela sentitu zuten. Jainkoaren hitzaren testigantza baztertu nahi zutenek ezin zutentzat hartu Kristoren eliza, "egiaren zutabea eta oinarria". Horregatik, lehengo loturatik banantzea justifikatuta sentitu ziren. 1844ko udan berrogeita hamar mila inguru elizetatik atera ziren.

Garai honetan aldaketa nabarmena nabari zen Estatu Batuetako eliza gehienetan. Urte askoan egon zen munduko ohituren eta ohiturekiko apurka-apurka, baina etengabe gero eta handiagoa den adostasuna, eta, horren ondorioz, bizitza espiritual errealaren gainbehera bat; baina urte hartan, bat-bateko eta nabarmenaren deklinabidearen frogak izan ziren lurreko ia eliza guztietan. Inork kausa iradokitzeke gai ez bazirudien ere, gertaera bera asko ohartu eta komentatu zuten bai prentsak bai pulpitoak.

Filadelfiako presbiterioaren bilera batean, Barnes jaunak, oso erabilia den iruzkin baten egilea eta hiri horretako eliza nagusietako baten artzainak, "hogei urtez ministerioan egon zela adierazi zuen, eta inoiz ez, azkenera arte. Komunioa, elizan gehiago edo gutxiago jaso gabe ordenantza administratu izan balu. Baina orain ez dago *esnatzerik*, *ez konbertsiorik*, *ez irakasleengan grazia-hazkunde itxurazko handirik*, eta ez dago inor bere ikasketara etortzen haien arimaren salbazioaz solas egitera. Negozioen hazkundearekin eta merkataritzaren eta manufacturaren aukerak alaitzean, mundu mailako gogo

areagotu egiten da. *Hala gertatzen da deitura guztiekin*». — *Kongregazio aldizkaria*, 1844ko maiatzaren 23a.

Urte bereko otsailean, Oberlin College-ko Finney irakasleak honakoa esan zuen: "Gure buruan izan dugu, oro har, gure herriko eliza protestanteak, hala nola, apatikoak edo etsaiak zirela ia guztiekin. garaiko erreforma moralak. Salbuespen partzialak daude, baina ez dira nahikoa gertakaria orokorra ez den beste modu batera emateko. Beste datu bat ere egiaztatu dugu: elizetan berpizte-eraginaren eza ia unibertsala. Apatia izpirituala ia guztiz zabala da, eta ikaragarri sakona da; hala lekukotzen du lurralde osoko prentsa erlijiosoak. Oso hedatuta, elizako kideak modaren deboto bilakatzen ari dira, jainkogabeekin eskuak elkartu plazer festetan, dantzan, jaietan, etab... Baina ez dugu gai mingarri hau zabaldu behar. Nahikoa da frogak loditzen eta gogor ibiltzen zaizkigula, *oro har elizak zoritxarrez endekatutzen ari direla* erakusteko . Oso urruti joan dira Jaunagandik, eta bera haiengandik aldendu da». Eta *Erlijioko Teleskopioko* idazle batek zera esan zuen: "Ez dugu inoiz erlijioaren deklinabide orokor bat gaur egun bezala ikusi. Egiaz, Elizak iratzarri beharko luke, eta arakatu behar luke gaitz honen zergatia; izan ere, atsekabetzat hartu behar du Sion maite duen orok. Benetako konbertsio kasuak zeinen «gutxi eta urrun» diren gogoratzen dugunean, eta bekatarien ia paregabeko impertinentzia eta gogortasuna, ia nahi gabe oihukatzen dugu: «Aztu al da Jainkoa errukitsua izatea? edo, Errukiaren atea itxi al da?»" Horrelako baldintza ez da inoiz arrazoirik elizan elizan. Nazio, eliza eta gizabanakoen gainean erortzen den iluntasun espirituala ez da Jainkoaren jainkozko graziaren laguntzak arbitrarioki kentzeari zor zaio, baizik eta gizakien jainkozko argia baztertzeari edo arbuiatzeari. Egia horren ilustrazio

deigarri bat Kristoren garaiko judu herriaren historian aurkezten da. Munduarekiko debozioagatik eta Jainkoaren eta Haren hitzaren ahazteagatik, haien ulermena ilundu egin zen, haien bihotza lurreko eta sentsuala. Honela Mesiasen etorrerari buruzko ezjakintasunean zeuden, eta beren harrotasunaz eta sinesgaitzaz arbuiatu zuten Erredentorea. Jainkoak orduan ere ez zuen judu-nazioa moztu salbazioaren bedeinkapenen ezagutzatik edo parte-hartzetik. Baina egia baztertu zutenek galdu zuten Zeruko dohainaren nahia. «Iluntasuna argia eta argia iluntasuna» jarri zituzten, haietan zegoen argia iluntasun bihurtu arte; eta zein handia zen iluntasun hura!

Satanasen politikari egokitzen zaio gizakiek erlijioaren formak gordetzea, baldin eta jainkotasun biziaren izpiritua falta bada. Ebanjelioa baztertu ondoren, juduek gogotsu jarraitu zuten beren antzinako erritoak mantentzen, zorrotasunez gorde zuten beren nazio eskusibotasuna, beraiek ezin izan zuten onartu bitartean Jainkoaren presentzia jada ez zela haien artean ageri. Danielen profeziak Mesiasen etorreraren garaia hain modu nahasgabean adierazi zuen, eta hain zuzen iragartzen zuen haren heriotza, non haren azterketa gomendatu zuten, eta, azkenik, errabinoek madarikazio bat eman zieten denbora kalkulatzeko saiatu behar zuten guztiei. Itsutasunean eta inpenitentzian, ondorengo mendeetan zehar Israelgo herria zutik egon da, salbamen-eskaintza dotoreen aurrean axolagabe, ebanjelioaren bedeinkapenez ohartu gabe, zeruko argia baztertzeiko arriskuaren abisu solemne eta beldurgarri.

Kausa dagoen lekuan, emaitza berdinak izango dira. Betebeharraren usteak nahita itotzen dituenak bere joerak oztopatzen dituelako, azkenean galduko du egia eta akatsa bereizteko ahalmena. Adimena ilundu egiten da, kontzientzia

zintzoa, bihotza gogortu, eta arima Jainkoarengandik bereizten da. Jainkozko egiaren mezua arbuiatu edo arbuiatu den tokian, han eliza iluntasunean sartuko da; fedea eta maitasuna hoztu egiten dira, eta urruntasuna eta desadostasuna sartzen dira. Elizako kideek beren interesak eta energiak mundu mailako jardueretan jartzen dituzte, eta bekatariak gogortu egiten dira beren burugabetasunean.

Apokalipsia 14ko lehen aingeruaren mezua, Jainkoaren epaiketaren ordua iragartzen zuen eta gizakiei beldurra eta gurtzera deituz, Jainkoaren ustezko jendea munduko eragin usteletatik bereizteko eta haien benetako egoera ikustera pizteko diseinatu zen. mundutasuna eta atzerakada. Mezu honetan, Jainkoak abisu bat bidali dio elizari, eta, onartu izan balitz, Beragandik urruntzen ari ziren gaitzak zuzenduko lituzke. Zerutik mezua jaso izan balute, beren bihotzak Jaunaren aurrean apalduz eta zintzotasunez bere aurrean egoteko prestaketa bat bilatuz, Jainkoaren Espiritua eta boterea haien artean agertuko ziren. Elizak berriro helduko zuen apostolu-egunetan zegoen batasun, fede eta maitasun egoera dohatsu hartara, fededunak «bihotz eta arima bakarrekoak zirenean» eta «Jainkoaren hitza ausardiaz hitz egiten zutenean», Jaunak elizari gehitzen zizkion egunero salbatu beharrekoak». Eginak 4:32, 31 ; 2:47 .

Jainkoaren ustezko herriak bere hitzetik distira egiten dion argia jasoko balu, Kristok otoitz egin zuen batasun horretara iritsiko lirateke, apostoluak deskribatzen duen hori, "Espirituaren batasuna bakearen loturan". «Bada», dio, «gorputz *bat* eta Espiritu *bat*, zuek deialdiaren itxaropen *batean* deitzen zaituztetan bezala ; Jaun bat, fede bat, bataio bat". Efesoarrei 4:3-5 .

Halakoak izan ziren etorrerako mezua onartu zutenek

izandako emaitza zoriontsuak. Konfesio ezberdinetatik zetozen, eta beren konfesional-hesiak lurrera bota zituzten; sinesmen kontrajarriak atomoetara ikaratuta zeuden; Milurteko denborazko itxaropen ez-eskriturala alde batera utzi zen, bigarren etorreraren ikuspegi faltsuak zuzendu ziren, harrotasuna eta munduarekiko adostasuna ezabatu ziren; okerrak zuzen egin ziren; bihotzak elkartasun gozoenean batu ziren, eta maitasuna eta poza nagusitu ziren. Doktrina honek hori jaso zuten gutxi batzuegatik egingo balu, denentzat berdina egingo luke denek jaso izan balute.

Baina elizak, oro har, ez zuten abisua onartu. Haien ministroek, “Israel etxerako” begirale gisa, Jesusen etorreraren seinaleak hautematen lehenak izan behar zutenak, ez zuten egia ikasi profeten testigantzatik edo garaietako seinaleetatik. Mundu-itxaropen eta asmoek bihotza betetzen zuten heinean, Jainkoarekiko maitasuna eta Haren hitzarekiko fedea hoztu egin ziren; eta etorritako doktrina aurkeztu zenean, haien aurreiritziak eta sinesgaitzak besterik ez zituen piztu. Mezua, neurri handi batean, laikoek predikatu zutela, horren aurkako tresna gisa aldarrikatu zuten. Antzina bezala, Jainkoaren hitzaren testigantza garbiak galdeketarekin bat egin zuen: «Sinetsi al du agintari edo fariseuetako batek?». Eta profetikoaren garaietatik ateratako argudioak ezeztatzea zein zaila zen lan ikusirik, askok profezien azterketa gomendatu zuten, liburu profetikoak zigilatu eta ulertu behar ez zirela irakatsiz. Multzoek, beren artzainengan inplizituki fidatuta, uko egin zioten abisua entzuteari; eta beste batzuk, egiaz konbentzitutak egon arren, ez ziren ausartzen hori aitortzera, «sinagogatik kanpora» ez zitezen. Jainkoak elizaren probatzeko eta garbitzeko bidali zuen mezuak agerian utzi zuen, ziur asko, zeinen handia zen Kristorengan baino mundu honetan

beren maitasuna jarri zutenak. Lurrera lotzen zituzten loturak zerurako erakargarritasunak baino sendoagoak ziren. Munduko jakinduriaren ahotsa entzutea aukeratu zuten eta egiaren bihotz-bihotzeko mezutik aldendu ziren.

Lehen aingeruaren ohartarazpenari uko egitean, zeruak beren zaharberritzeko eman zituen bitartekoak baztertu zituzten. Arbuiatu zuten Jainkoarengandik bereizten zituzten gaitzak zuzenduko zituen mezulari graziatsua, eta gogo handiagoz munduaren adiskidetasunaren bila abiatu ziren. Hona hemen 1844an elizetan egon zen mundutasun, atzerakada eta heriotza espiritualaren egoera beldurgarri horren kausa. Apokalipsia 14an , lehenengo aingeruaren atzetik bigarren bat aldarrikatzen da: «Babilonia erori da, erori da, hiri handi hori, zeren eta nazio guztiak edan zituen bere paillardaren haserrearen ardotik». Errebelazioa 14:8 . "Babilonia" terminoa "Babel"etik dator eta nahasmena adierazten du. Eskriturretan erabiltzen da erlijio faltsu edo apostatearen hainbat forma izendatzeko. Apokalipsia 17an Babilonia emakume bat bezala irudikatzen da, Biblian eliza baten ikur gisa erabiltzen den figura bat, emakume bertutetsu bat eliza garbia adierazten duena, emakume zital bat eliza apostata bat.

Biblian Kristoren eta bere elizaren arteko harremanaren izaera sakratua eta iraunkorra ezkontzaren batasunak adierazten du. Jaunak bere herriarekin bat egin du itun solemne baten bidez, beren Jainkoa izango zela agintzen zuen, eta beraiek berea eta berea bakarrik izateko konpromisoa hartu zuen. Honela dio: «Betiko ezkontza egingo zaitut; bai, nirekin ezkontzatuko zaitut zuzentasunean, eta epaitzean, maitasunezko eta errukietan». Oseas 2:19 . Eta berriro: "Zurekin ezkontuta nago". Jeremias 3:14 . Eta Paulok figura bera erabiltzen du Itun

Berrian dioenean: «Ni senar bakarrarekin ezkontza egin zaituztet, Kristori birjina garbi gisa aurkez dezadan». 2 Korintoarrei 11:2 .

Elizak Kristorenganako desleialtasuna, bere konfiantza eta afektua Harengandik aldendu eta munduko gauzen maitasunak arima okupatzen uztean, ezkontza-botoaren urraketarekin parekatzen da. Irudi honen azpian agertzen da Israelen bekatua Jaunagandik alde egitean; eta horrela mespretxatzen zuten Jainkoaren maitasun zoragarria hunkigarriki azaltzen da: «Zin egin dizut, eta zurekin itun bat egin dut, dio Jainko Jaunak, eta nirea izan zara». «Eta oso ederra zinen eta erreinu batean aurrera egin zenuen. Eta zure ospea jendaien artean atera zen zure edertasunagatik: zeren ezin hobea izan zen zure gainean jarri nuen nire edertasunagatik. Baina zure edertasunaz fidatu zinen, eta emagaldu egin zenuen zure ospeagatik». «Emazteak bere senarragandik traidoreki alde egiten duen bezala, halaxe traidore egin zarete nirekin , Israelgo etxea, dio Jaunak». "adulterioa egiten duen emaztea bezala, arrotzak hartzen dituen senarraren orde!" Ezekiel 16:8, 13-15, 32 ; Jeremias 3:20 .

Itun Berrian, hizkuntza oso antzekoa da Jainkoaren mesedearen gainera munduaren adiskidetasuna bilatzen duten kristau ohiei zuzenduta. Santiago apostoluak dio: «Adultero eta adulteriok, ez al dakizue munduaren adiskidetasuna Jainkoarekiko etsai dela? Beraz, munduaren adiskide izango dena Jainkoaren etsaia da».

Apokalipsia 17ko emakumea (Babilonia) deskribatzen da: "purpura eta gorri kolorez jantzia, eta urrez eta harri bitxiz eta perlaz apaindua, urrezko kopa bat zuela eskuan higuinarriz eta zikinkeriaz beteta:... eta bere bekokian zegoen. izen bat idatzia, *Misterioa, Babilonia Handia, emagalduen ama*». Profetak dio:

«Ikusi nuen emakumea santuen odolaz eta Jesusen martirien odolaz mozkortuta». Babilonia, gainera, "lurreko erregeen gainean erreinatzen duen hiri handi hori" dela esaten da. Apokalipsia 17:4-6, 18 . Hainbeste mendez kristautasunaren errege-erreginen menpe despotikoa mantendu zuen boterea Erroma da. Kolore moreak eta gorritxoak, urreak eta harri bitxiak eta perlak, Erromako egoitza harroak eragindako handitasuna eta errege-potekeria baino gehiago irudikatzen dute. Eta ezin da hain egiaz deklaratu beste botererik "santuen odolaz mozkortuta" Kristoren jarraitzaileak hain krudelki jazarri dituen eliza hura bezain. Babiloni ere "lurreko erregeekin" legez kanpoko loturaren bekatua leporatzen zaio. Jaunagandik aldenduz, eta paganoekin aliantzaz, eliza judutarra emazte bihurtu zen; eta Erromak, bere burua era berean ustelduz munduko botereen laguntza bilatuz, kondena berdina jasotzen du.

putatuen *ama* " dela esaten da . Bere *alabek* bere doktrina eta tradizioetara atxikitzen diren elizak sinbolizatu behar dituzte, eta egia eta Jainkoaren onespina sakrifikatzeko bere adibidea jarraitzen dute, munduarekin legez kanpoko aliantza bat osatzeko. Apokalipsia 14ko mezua , Babiloniako *erorketa iragartzen duena* , garai batean garbiak ziren eta ustel bihurtu ziren erlijio-gorputzetan aplikatu behar da. Mezu hau epaiaren abisuari jarraitzen dionez, azken egunetan eman behar da; hortaz, ezin da eliza erromatarra bakarrik aipatu, mende askotan eliza hori erorita egon baita. Gainera, Apokalipsiaren hemezortzigarren kapituluan Jainkoaren herriari Babiloniatik ateratzeko deia egiten zaio. Eskritura honen arabera, Jainkoaren jende askok Babilonian egon behar du oraindik. Eta zein gorputz erlijiosotan aurkitzen dira orain Kristoren jarraitzaileen zatirik

handiena? Zalantzarik gabe, fede protestantea aitortzen duten hainbat elizetan. Haien igoera garaian eliza hauek Jainkoaren eta egiaren aldeko jarrera noblea hartu zuten, eta bere bedeinkapena haiekin zegoen. Mundu sinesgabea ere behartuta zegoen ebanjelioaren printzipioen onarpenaren ondoren izan ziren emaitza onuragarriak aitortzera. Israeli profetak esandakoan: «Zure ospea jendaien artean joan zen zure edertasunagatik, perfektua izan baitzen zure gainean jarri nuen nire edertasunagatik, dio Jainko Jaunak». Baina Israelen madarikazioa eta hondamena izan zen desira beragatik erori ziren: praktikak imitatzeko eta gaiztoen adiskidetasuna gortetzeko gogoia. "Zure edertasunean fidatu zinen, eta emagaldu egin zenuen zure ospeagatik". Ezekiel 16:14, 15 .

Eliza protestante askok Erromaren adibidea jarraitzen ari dira "lur-erregeekin"—eliza estatukoekin, gobernu sekularrekin duten harremanagatik; eta beste konfesio batzuk, munduaren faborea bilatuz. Eta "Babilonia" terminoa —nahasmena— egoki aplika dakioke gorputz horiei, guztiek beren doktrinak Bibliatik eratortzen dituztela aldarrikatzen baitute, hala ere ia kontaezinezko sektatan banatuta, sinesmen eta teori oso gatazkatsuekin.

Munduarekiko batasun bekatuaz gain, Erromatik banandu ziren elizak bere beste ezaugarri batzuk ere aurkezten ditu.

Lan katoliko erromatar batek dioenez, "Erromako eliza inoiz santuekiko idolatria errudun izan bazen, bere alaba, Ingalaterrako eliza, horren erruduna da, eta hamar eliza ditu Mariari eskainitako Kristori eskainitako batengatik."—Richard Challoner, *The Catholic Christian Instructed*, Hitzaurrea, 21, 22. orrialdeak. Eta Hopkins doktoreak, "A Treatise on the Millennium"-n, hauxe dio: "Ez dago arrazoirik kristauen

izpiritua eta praktikak horretara mugatzeko. gaur egun Erromako Eliza deitzen dena. Eliza protestanteek antikristo asko dute haien baitan, eta oso urrun daude... ustelkeria eta gaiztakeriagatik . 2, or. 328.

Eliza presbiteriarra Erromatik bereizteari buruz, Guthrie doktoreak honako hau idazten du: “Duela hirurehun urte, gure eliza, bere pankartan Biblia ireki bat zuela, eta bere pergaminoan, 'Bilatu Scriptures' lelo hau, alde egin zuen. Erromako ateara». Ondoren, galdera esanguratsua egiten du: « Babiloniatik *garbi* atera ziren ?» —Thomas Guthrie, *The Gospel in Ezekiel*, 237. orrialdea.

«Ingalaterrako eliza», dio Spurgeonek, «sakramentarismoarekin jaten duela dirudi; baina inkonformitatea ia desleialtasun filosofikoz josita dagoela dirudi. Gauza hobeak uste genituenak banan-banan aldendu egiten ari dira fedearen oinarrietatik. Nire ustez, Ingalaterrako bihotza abaraska dago oraindik pulpitura sartu eta bere burua kristau deitzen ausartzen den desleialtasun madarikatu batez. Zein izan zen apostasia handiaren jatorria? Nola aldendu zen lehen eliza ebanjelioaren sinpletasunetik? Paganismoaren praktikekin bat eginez, jentilei kristautasuna onartzea errazteko. Paulo apostoluak bere garaian ere esan zuen: "Gaizgabekeriaren misterioa dagoeneko funtzionatzen du". 2 Tesalonikarrei 2:7 . Apostoluen bizitzan zehar eliza nahiko garbi geratu zen.

Baina “bigarren mendearen azken amaiera aldera eliza gehienek forma berri bat hartu zuten; lehen soiltasuna desagertu egin zen, eta zentzugabea, ikasle zaharrak beren hilobietara erretiratu zirenean, haien seme-alabak, konberti berriekin batera, ... aurreratu eta kausa eredu berritu zuten.”— Robert Robinson, *Ecclesiastical Researches*, kap. 6, par. 17, or. 51. Bihurtuak

ziurtatzeko, kristau-fedearen estandar goratua jaitsi zen, eta, ondorioz, “uholde pagano batek, elizara isurtzen zuena, bere ohiturak, ohiturak eta idoloak eraman zituen berekin” (Gavazzi, *Lectures*, 278. orrialdea). Erljio kristauak agintari laikoen faborea eta laguntza ziurtatu zuenez, nominalki jendetzak onartu zuen; baina itxuraz kristau ziren bitartean, askok “substantzian paganoak izaten jarraitzen zuten, batez ere isilpean gurtzen zituzten beren idoloak”.— *Ibid.*, 278. orrialdea.

Ez al da prozesu bera errepikatu ia eliza guztietan bere burua protestantea deituz? Sortzaileak, benetako erreformaren espiritua zutenak, hiltzen diren heinean, haien ondorengoak aurrera egiten dute eta "kausa eredu berria jartzen dute". Beren aitaren kredoari itsu-itsuan atxikitzen zaizkion bitartean eta ikusitakoaren aurretik edozein egia onartzeari uko egiten dioten bitartean, erreformatzaileen seme-alabak asko aldentzen dira beren apaltasunaren, bere buruaren ukapenaren eta munduaren ukoaren adibidetik. Horrela, "lehen soiltasuna desagertzen da". Mundu mailako uholde batek, elizara isurtzen duenak, "bere ohiturak, praktikak eta idoloak" daramatza.

Ai, zenbaterainoko beldurgarria den munduaren adiskidetasun hori "Jainkoarekiko etsaitasuna" dena, orain Kristoren jarraitzaile ustezkoen artean gordea! Zenbateraino aldentu diren kristautasun osoko eliza herrikoiek Bibliako apaltasunaren, norberaren ukapenaren, sinpletasunaren eta jainkotasunaren estandarretik! Honela esan zuen John Wesleyk, diruaren erabilera egokiari buruz hitz egitean: «Ez alferrik galdu talentu preziatu baten zatirik, soilik begien nahia asetzeko, soberan dagoen jantzi edo garestiekin edo alferrikako apaingarriekin. Ez galdu zatirik zure etxeak bitxikeriaz apaintzeko; altzari soberan edo garestietan; koadro garestietan,

pinturan, urreztatzean. Ez jarri ezer biziaren harrotasuna pozteko, gizakien miresmena edo laudorioa lortzeko... «Zure buruari ongi egiten diozun bitartean, gizonak ongi hitz egingo dizute». «Liho morez eta liho finez jantzita» eta «egunero ospetsu» egiten duzun bitartean, zalantzarik gabe, askok txalotuko dute zure gustuaren dotorezia, zure eskuzabaltasuna eta abegikortasuna. Baina ez erosi haien txaloak hain maitea. Izan zaitez Jainkoarengandik datorren ohorearekin konformatu.»—Wesley, *Works*, Sermon 50, “The Use of Money”. Baina gure garaiko eliza askotan horrelako irakaspenak ez dira aintzat hartzen.

Erljioaren lanbide bat ezaguna bihurtu da munduan. Agintariek, politikariek, abokatuak, medikuek, merkatariek elizan bat egiten dute gizartearen errespetua eta konfiantza bermatzeko eta beren munduko interesak aurreratzeko. Horrela, beren transakzio bidegabe guztiak kristautasunaren lanbide baten pean estali nahi dituzte. Erljio-erakunde ezberdinek, mundutar bataiatu hauen aberastasun eta eraginez indartuta, ospea eta mezenasgoaren eskaintza oraindik handiagoa egiten dute. Etorbide herrikoietan altxatzen dira eliza zoragarriak, era bitxienean apainduta. Gurasoak jantzi garesti eta modan janzten dira. Soldata handia ordaintzen zaio talentu handiko ministro bati jendea entretenitzeko eta erakartzeko. Bere sermoiak ez ditu bekatu herrikoiak ukitu behar, baizik eta modako belarrientzat leun eta atseginak izan behar. Horrela modan dauden bekatariak elizako erregistroetan inskribatzen dira, eta modako bekatuak ezkututzen dira jainkotasunaren itxurapean.

Aitortutako kristauek munduarekiko gaur egungo jarreraz iruzkintzen dutenez, aldizkari sekular nagusi batek dio: “Elizak zentzugabeki amore eman dio garaiko espirituari, eta bere gurtza

moldeak egungo beharretara egokitu ditu". "Elizak gaur egun bere tresna gisa erabiltzen ditu erlijioa erakargarria egiten laguntzen duten gauza guztiak". Eta New York *Independent egunkariko idazle batek* honela mintzo da metodismoari buruz: "Jainkozkoen eta erlijiogabeen arteko bereizketa-lerroa penombra moduko batean itzaltzen da, eta bi aldeetako gizon sutsuak beren moduen arteko desberdintasun guztiak ezabatzen ahalegintzen dira. ekintza eta gozamenarena». "Erljioaren ospeak bere betebeharrak bete gabe bere onurak lortuko lituzkeenen kopurua asko handitzeko joera du".

Honela dio Howard Crosbyk: "Kezka handia da Kristoren eliza bere Jaunaren asmoak hain gutxi betetzen dituen. Antzinako juduek nazio idolatroekin harreman ezagunak Jainkoaren bihotzak lapurtzen utzi zieten bezala, ... halaxe da orain Jesusen eliza, mundu sinesgabe batekin duen elkarlan faltsuengatik, bere benetako bizitzako jainkozko metodoak uko egiten dizkiola. eta Kristorik gabeko gizartearen ohitura kaltegarriari, sarritan sinesgarriak izan arren, Jainkoaren errebelazioari arrotzak diren argudioak erabiliz eta ondorioetara helduz, eta grazia-hazkunde ororen aurkako zuzen-zuzenean."—*The Healthy Christian: An Appeal. Elizari*, 141, 142 orrialdeak.

Mundutasunaren eta plazer bilatzearen bolada honetan, bere buruaren ukapena eta bere buruaren sakrifizioa Kristoren mesedetan ia erabat galduta daude. "Gure elizetako bizitza aktiboan dauden gizon-emakume batzuk umetan hezi ziren, Kristoren alde zerbait eman edo egin ahal izateko sakrifizioak egiteko". Baina «orain funtsak nahi badira,... ez zaio inori deitu behar emateko. Ai, ez! Azoka, taula, epaiketa simulatua, antzinako afaria edo jateko zerbait egin, jendea dibertitzeko edozer».

Wisconsinoko Washburn gobernadoreak bere urteko mezuan, 1873ko urtarrilaren 9an, hau deklaratu zuen: «Badirudi lege batzuk behar direla apustulariak egiten diren eskolak hausteko. Hauek nonahi daude. Eliza ere (nahi gabe, dudarik gabe) deabruaren lana egiten aurkitzen da batzuetan. Opari-kontzertuak, opari-enpresak eta zozketak, batzuetan erlijio- edo ongintza-objektuen laguntzarekin, baina askotan merezi ez duten helburuetarako, loteriak, sari-paketeak, etab., jasotako baliorik gabeko dirua lortzeko gailuak dira. Ezer ez da hain desmoralizatzaile edo hordigarri, gazteentzat bereziki, dirua edo ondasunak lanik gabe eskuratzea bezainbeste. Jende errespetagarria kasualitate hauetan aritzen den eta beren kontzientzia arintzen duten dirua objektu on batera joan behar dela hausnartuz, ez da arraroa estatuko gazteak arrisku-jokoen zirrara hainbesteko ohituretan erortzea. ia ziur sortuko dela».

Mundu mailako adostasunaren espiritua kristautasun osoko elizak inbaditzen ari da. Robert Atkinsek, Londresen predikatzen den sermoi batean, Ingalaterran nagusi den deklinabide espiritualaren irudi ilun bat marrazten du: «Benetako zintzoak lurretik gutxitu dira, eta inork ez du bihotzean jartzen. Egungo erlijio-irakasleak, eliza guztietan, munduaren maitale, munduarekiko konformatzaileak, izakien erosotasunaren maitale eta errespetagarritasunaren asmo zaleak dira. Kristorekin sufritzera deituak daude, baina gaitzespenetik ere uzkuratzen dira. *Apostasia, apostasia, apostasia*, eliza guztien aurrealdean bertan grabatuta dago; eta jakingo balute, eta sentituko balute, itxaropena egon liteke; baina, ai! oihukatzen dute: «Aberatsak gara eta ondasunetan hazi eta ezeren beharrik ez dugu».

Babiloniari egotzitako bekatu handia da "herri guztiak

bere fornikazioaren haserrearen ardotik edanarazi zituela". Munduari aurkezten dion intoxikazio kopa honek lurreko handiekin legez kanpoko loturaren ondorioz onartu dituen doktrina faltsuak adierazten ditu. Munduarekiko adiskidetasunak bere fedea hondatzen du, eta bere aldi berean eragin usteltzailea eragiten du munduan, Idatzi Santuaren adierazpen garbienen aurkako doktrinak irakatsiz.

Erromak Biblia jendearengandik uko egin zion eta gizon guztiei eskatu zien haren irakaspenak bere lekuan onar zezaten. Erreformaren lana izan zen gizakiei Jainkoaren hitza berreskuratzea; baina ez al da egia gehiegi gure garaiko elizetan gizakiei beren fedea beren sinismenean eta beren elizako irakaspenetan Eskriturretan baino gehiago eusten irakasten zaiela? Esan zuen Charles Beecherrek, eliza protestanteez mintzatuz: «Kredoan aurkako edozein hitz zakartik uzkuratzen dira aita santu haiek sustatzen ari ziren santu eta martirien goranzko begirunearen aurkako hitz zakar batetik uzkuratuko ziren sentiberatasun berarekin. Deitura ebanjeliko protestanteek hain lotu dituzte elkarren eskuak, eta euren eskuak, non, denen artean, gizon bat ezin da inondik inora predikari bihurtu, Bibliaz gain libururen bat onartu gabe... Ez dago irudimenezko ezer. sinesmenaren boterea Biblia Erromak bezalaxe debekatzen hasia dela dioen adierazpena, nahiz eta modu sotilagoan.»—“The Bible a Suffficient Creed”-ri buruzko sermoia, Fort Waynen, Indiana, 1846ko otsailaren 22an emandakoa.

Irakasle leialek Jainkoaren hitza azaltzen dutenean, gizon jakintsuak sortzen dira, Liburu Santuak ulertzen dituztela aitortzen duten ministroak, doktrina sana heresia dela salatzen dutenak, eta horrela egiaren bila dabiltzanak baztertzen dituztenak. Mundua Babiloniako ardoarekin itxaropenik gabe

mozkortuta egongo ez balitz, jendetza kondenuatu eta bihurtuko litzateke Jainkoaren hitzaren egia arruntak eta mozgarriak. Baina erlijio-fedea hain nahasia eta desadostasuna agertzen da, non jendeak ez daki zer sinetsi egia gisa. Elizaren atean dago munduaren inpenitentziaren bekatua.

Apokalipsia 14ko bigarren aingeruaren mezua 1844ko udan predikatu zen lehen aldiz, eta gero aplikazio zuzenagoa izan zuen Estatu Batuetako elizetan, non epaiaren abisua gehien aldarrikatu eta gehienetan baztertua izan zen eta non. elizetan deklinabidea azkarrena izan zen. Baina bigarren aingeruaren mezua ez zen erabat bete 1844an. Elizek orduan erorketa morala izan zuten, etorrerako mezuaren argiari uko egitearen ondorioz; baina jaitsiera hura ez zen erabatekoa izan. Oraingorako egia bereziak arbuiatzen jarraitu dutenez gero eta beherago erori dira. Oraindik ezin da esan, ordea, «Babilonia erori dela,... bere paillardiarren haserrearen ardotik *nazio guztiak edanarazi zituelako*». Oraindik ez ditu nazio guztiak hori egitera behartu. Gure garaiko egia probatzaileekiko konformazio eta axolagabetasunaren espiritua existitzen da eta kristautasunaren herrialde guztietako fede protestanteko elizetan lekua irabazten joan da; eta eliza hauek bigarren aingeruaren salaketa solemne eta ikaragarrian sartzen dira. Baina apostasiaren lana ez da oraindik bere gorenera iritsi.

Bibliak dio Jaunaren etorrera baino lehen, Satanek "ahalmen eta seinale eta mirari gezurti *guztiek*in eta bidegabekeriaren engainagarritasun *guztiek*in" egingo dutela. eta "egiaren maitasuna jaso ez zutenak, salbatzeko", "engainu indartsua, gezur bat sinistu dezaten" jasoko dute. 2 Tesalonikarrei 2:9-11 . Baldintza horretara iritsi arte, eta elizaren munduarekin batasuna guztiz beteko den arte, kristautasunean

zehir, Babiloniako erorketa ez da erabatekoa izango. Aldaketa progresiboa da, eta Apokalipsia 14:8ren betetze perfektua etorkizuna da oraindik.

Babilonia osatzen duten elizetan existitzen diren iluntasun espiritualak eta Jainkoarekiko alienazioa gorabehera, Kristoren benetako jarraitzaileen gorputz handia beren komunioan aurkitzen da oraindik. Asko dira garai honetako egia bereziak inoiz ikusi ez dituztenak. Ez dira gutxi beren egungo egoerarekin konforme eta argi argiagoren irrika. Alferrik bilatzen dute Kristoren irudia loturik dauden elizetan. Gorputz hauek egia gero eta urrunago aldentzen diren heinean, eta munduarekin estuago elkartzen diren heinean, bi klaseen arteko aldea handitu egingo da, eta, azkenean, bereizketa eragingo du. Iritsiko da unea, non Jainkoa goren maitatzen dutenek ezin izango duten gehiago lotuta egon «plazeraren maitale Jainkoaren maitale baino gehiago; jainkotasunaren itxura izatea, baina haren boterea ukatuz».

Apokalipsiak 18. Apokalipsiak 14:6-12 abisu hirukoitza baztertzearen ondorioz, elizak bigarren aingeruak iragarritako baldintza bete-betean iritsiko den garaia adierazten du, eta Babiloniako oraindik Jainkoaren herriari deituko zaio. bere jaunartzetik bereizteko. Mezu hau munduari inoiz emango zaion azkena da; eta bere lana beteko du. «Egia sinesten ez zutenek, baina injustiziaz atsegin zutenak» (2 Tesalonikarrei 2:12), engainu sendoa jasotzeko eta gezur bat sinesteko utziko da, orduan egiaren argia distira egingo du hura jasotzeko bihotz zabalik duten guztien gainean, eta Babilonian geratzen diren Jaunaren seme-alaba guztiek deiari entzungo diote. : "Zatoz harengandik, ene herria" (Apokalipsia 18:4).

22. kapitulua — Betetako profeziak

Jaunaren etorrera aurrenekoz espero zen garaia igaro zenean, 1844ko udaberrian, haren agerpena fedez begiratu zutenak zalantzan eta ziurgabetasunean sartuta egon ziren denboraldi batez. Munduak guztiz garaituak izan zirela eta engainu bat zaintzen ari zirela frogatu zuen bitartean, haien kontsolamendu iturria Jainkoaren hitza zen oraindik. Askok Liburu Santuak arakatzen jarraitu zuten, beren fedearen frogak berriro aztertuz eta profeziak arretaz aztertuz argi gehiago lortzeko. Haien jarreraren aldeko Bibliako testigantza argia eta erabakigarria zirudien. Oker ezin ziren seinaleek Kristoren etorrera gertu dagoela adierazten zuten. Jaunaren bedeinkapen bereziak, bai bekatarien konbertsioan, bai kristauen artean bizitza espiritualaren berpiztean, mezua Zerukoa zela lekukotu zuen. Eta fededunek beren etsipena azaldu ezin izan zuten arren, ziur sentitzen ziren Jainkoak beren iraganeko esperientzian gidatu zituela.

Bigarren etorrerako garaiari aplikatzen zitzaizkion profeziekin nahastuta, haien ziurgabetasun eta suspense egoerara bereziki egokitutako irakaskuntza zegoen, eta pazientziaz itxarotera animatzen zituen orain haien ulermenerako iluna zena garaiz gertatuko zelakoan. garbi eginda.

Habakuk 2:1-4koa zen : “Nire zaintzapean jarriko naiz, eta dorrearen gainean jarriko naiz, eta begira egongo naiz zer esango didan eta zer erantzungo dudan epaitzen nautenean. Eta Jaunak erantzun zidan, eta esan zidan: Idatzi ikuskera eta egin ezazu argi tauletan, irakurtzen duenak korrika egin dezan. Ecen oraino ikuspenera epe baterako da, baina amaieran hitz egingo du, eta ez gezurrik esango; seguru etorriko baita, ez da geldituko.

Hara, altxatzen den bere arima ez da zuzena haren baitan: baina justuak bere fedez biziko dira».

1842an jada profezia honetan “ikusbizuna idazteko eta tauletan argi adierazteko, irakurtzen duenak exekutatu ahal izateko” eman zuen norabideak, Charles Fitch-i iradoki zion karta profetiko bat prestatzea Danielen eta Danielen ikuskerak ilustratzeko. Apokalipsia. Taula hau argitaratzea Habakkuk emandako aginduaren betetzetzat hartu zen. Inork, ordea, ez zuen ohartu ikuskera betetzeko itxurazko atzerapena —etenaldi-denbora— profezia berean aurkezten dela. Desilusioaren ondoren, idazki hau oso esanguratsua agertu zen: «Ikuspena oraindik denbora zehaztu baterako da, baina amaieran hitz egingo du, eta ez gezurrik esango: gelditzen bada ere, itxaron; izan ere, ziur etorriko baita, ez du geldituko Justua bere *fedez biziko da*».

Ezekielen profeziaren zati bat ere indar eta kontsolamendu iturri izan zen fededunentzat: «Jaunaren hitza etorri zitzaidan, esanez: Gizonaren semea, zer da Israelgo lurrean daukazuen esaera hori, esaten duena: Egunak dira. luzea, eta ikusmen orok huts egiten du? Esan iezaezu beraz: Hau dio Jainko Jaunak... Hurbil dira egunak, eta ikuskera ororen ondorioa... Hitz egingo dut, eta esango dudan hitza beteko da; ez da gehiago luzatuko». «Israel etxekoek diote: «Ikusten duen ikuskera egun askotarako da, eta urrun dauden garaien berri ematen du». Esan iezaezu bada: Hau dio Jainko Jaunak; Nire hitzetatik bat ere ez da gehiago luzatuko, baina nik esan dudan hitza beteko da». Ezekiel 12:21-25, 27, 28 .

Itxaroten zeudenak poztu ziren, amaieratik hasieratik ezagutzen duenak mendeetan zehar begiratu zuela eta, haien etsipena ikusirik, kemen eta itxaropenezko hitzak eman

zizkietela sinetsita. Eskrituraren zati horiengatik izan ez balitz, pazientziaz itxaroteko eta Jainkoaren hitzean duten konfiantza tinko eusteko gomendatuz, haien fedea huts egingo luke ordu gogor hartan.

Mateo 25eko hamar birjinen parabolak herri adventistaren esperientzia ere erakusten du. Mateo 24an, bere ikasleen galderari erantzunez, bere etorreraren eta munduaren amaieraren seinaleari buruz, Kristok munduaren eta elizaren historiako gertakari garrantzitsuenetariko batzuk adierazi zituen bere lehenengotik. Bere bigarren etorrera; hots, Jerusalem suntsitzea, elizaren tribulation andia pagano eta aita santuaren jazarpenen pean, eguzkia eta ilargia iluntzea eta izarren erortzea. Horren ondoren, bere erreinuan etorreraz hitz egin zuen, eta bere agerpena bilatzen duten bi zerbitzari klaseak deskribatzen zituen parabola kontatu zuen. 25. kapitulua hitz hauekin hasten da: "*Orduan*, zeruetako erreinua hamar birjinen parekoa izango da". Hona hemen azken egunetan bizi den eliza ikustera, 24. kapituluaren amaieran adierazten den bera. Parabola honetan haien esperientzia Ekialdeko ezkontza baten gertakariak erakusten dute.

«Orduan, zeruetako erreinua hamar birjinaren antzekoa izango da, beren lanparak hartu eta senargaiaren bila joan zirenak. Eta hetarik bost zuhur ziran, eta bost ergelak. Zoroek beren lanparak hartu zituzten, eta ez zuten oliorik hartu, baina jakintsuek olio hartu zuten beren ontzietan beren lanpararekin. Senargaia gelditzen zen bitartean, guztiak lo egin eta lo egin zuten. Eta gauerdian oihu bat egin zen: Huna, ezkongaiak dator; zoaz haren bila».

Kristoren etorrera, lehen aingeruaren mezuak iragarri bezala, senargaiaren etorrerak irudikatzen zuela ulertu zen. Bere

laster etorreraren iragarpenaren azpian hedatutako erreformak, birjinen irteerari erantzun zion. Parabola honetan, Mateo 24an bezala, bi klase irudikatzen dira. Denek hartu zituzten beren lanparak, Biblia, eta haren argiz senargaiaren bila atera ziren. Baina "ergelak zirenek beren lanparak hartu eta ez zuten oliorik hartzen", "jakintsuek olio hartzen zuten beren ontzietan beren lanpararekin". Azken klase honek Jainkoaren grazia jaso zuen, Espiritu Santuaren indar birsortzailea eta argitzailea, zeinak bere hitza oinetarako lanpara eta biderako argi bihurtzen duena. Jainkoaren beldurrez, Eskriturak ikertu zituzten egia ikasteko, eta bihotz- eta bizitza-garbitasuna bilatu zuten. Hauek esperientzia pertsonal bat izan zuten, Jainkoarengan eta Haren hitzarengan fedea, etsipenak eta atzerapenak irauli ezin zutena. Beste batzuek "hartu zituzten beren lanparak, eta ez zuten oliorik eraman". Bultzadatik mugitu ziren. Haien beldurrak hunkitu zituen mezu solemneak, baina anaien fedearen menpe zeuden, emozio onen argi distiratsuekin asetuta, egiaren ulermen sakonik edo bihotzeko graziazko benetako obrarik gabe. Hauek Jaunaren bila joanak ziren, berehalako saria lortzeko itxaropenez beteak; baina ez zeuden prest atzerapenerako eta etsipenerako. Entseguak etorri zirenean, haien fedea huts egin zuen eta argiak itzali egin ziren.

"Eskongaia gelditzen zen bitartean, guztiak lo egin eta lo egin zuten". Senargaiaren iraupenaz irudikatzen da Jauna espero zen denboraren joana, etsipena eta itxurazko atzerapena. Ziurgabetasun garai honetan, azaleko eta erdikoen interesa laster hasi zen kolokan jartzen, eta erlaxatzeko ahaleginak; baina fedea Bibliaren ezagutza pertsonalean oinarritzen zutenek oinen azpian zeukaten harkaitz bat, etsipen-uhinek garbitu ezin zutena. "Denak lozorroan eta lo egin zuten"; klase bat kezkarik gabe eta fedea alde batera utzita, beste klasea pazientziaz argi argiagoa eman arte itxaron. Hala ere, epaiketa gauean azken hauek,

hein batean, galtzen zituztela zirudien bere gogoia eta debozioa. Erdiko eta azalekoek ezin zuten gehiago beren anaien fedean oinarritu. Bakoitzak bere kabuz zutik edo erori behar du.

Garai horretan hasi zen fanatismoa agertzen. Mezuan fededun sutsuak zirela aitortu zuten batzuek Jainkoaren hitza baztertu zuten gidari hutsezin gisa eta, Espirituak gidatuta zeudela esanez, beren sentimenduen, inpresioaren eta irudimenen kontrolari eman zioten. Baziren batzuk gogoitsu eta potoloa erakusten zutenak, beren jokabidea zigortuko ez zuten guztiak salatuz. Haien ideia eta ariketa fanatikoek adventisten talde handiaren sinpatiarik gabe topatu zituzten; hala ere, egiaren kausa gaitzespena ekartzeko balio zuten.

Satanek bide honen bidez bilatzen zuen Jainkoaren lanari aurka egin eta suntsitzea. Jendea asko hunkitu zen abentura-mugimenduak, milaka bekatari konbertitu ziren, eta gizon leialak beren buruak ematen ari ziren egia aldarrikatzeke lanari, denboran ere. Gaitzaren printzea bere menpeko galtzen ari zen; eta Jainkoaren kausa gaitzespena eramateko, fedea profesatzen zuten batzuk engainatu eta muturreraino eramanez nahi izan zituen. Orduan, bere agenteak prest egon ziren akats guztiak, hutsegite guztiak, ekintza desegoki guztiak jabetzeko, eta jendearen aurrean argi handiengan jartzeko, Adventistak eta haien fedea higuigarri bihurtzeko. Beraz, zenbat eta handiagoa izan bigarren etorreran fede-profesionala egiteko bildu zezakeen kopurua, bere botereak haien bihotzak kontrolatzen zituen bitartean, orduan eta abantaila handiagoa lortuko luke arreta deituz, fededunen gorputz osoaren ordezkari gisa.

Satan “anaien salatzailea” da, eta bere espiritua da gizakiak Jaunaren herriaren akatsak eta akatsak zaintzera bultzatzen dituen, eta ohartu daitezenez, haien egintza onak

aipatu gabe igarotzen diren bitartean. Beti aktibo dago Jainkoa arimen salbamenerako lanean ari denean. Jainkoaren semeak Jaunaren aurrean aurkeztera datozenean, Satan ere etortzen da haien artean. Berpizkunde guztietan prest dago bihotzez santugabeak eta gogo desorekatuak direnak ekartzeko. Hauek egia-puntu batzuk onartu eta fededunekin lekua lortu dutenean, haien bidez lan egiten du, ez-zuzenduak engainatuko dituzten teoriak sartzen. Inor ez da egiazko kristaua denik frogatzen, Jainkoaren seme-alabekin batera aurkitzen delako, baita gurtza etxean eta Jaunaren mahaiaren inguruan ere. Satanas maiz egoten da okasiorik solemneetan bere eragile gisa erabil ditzakeenen moduan.

Gaiztoaren printzeak Jainkoaren herriak zeruko hirirako bidaiari egiten duen lur-hazbete bakoitzari aurre egiten dio. Elizaren historia osoan ez da erreformarik egin oztopo larririk aurkitu gabe. Hala izan zen Pauloren garaian. Apostoluak eliza bat altxatzen zuen lekuan, baziren batzuk fedea jasotzen zutela aitortzen zutenak, baina heresiak ekartzen zituztenak, jasoz gero, azkenean egiaren maitasuna kanporatuko zutenak. Luterok ere nahasmendu eta estutasun handia jasan zuen Jainkoak haien bidez zuzenean hitz egin zuela esaten zuten pertsona fanatikoen ibilbideagatik, eta, beraz, beren ideiak eta iritziak Eskrituretako lekukotasunaren gainetik jartzen zituztenak. Fede eta esperientzia falta ziren asko, baina autosufizientzia nabarmena zutenak, eta gauza berriren bat entzutea eta kontatzea maite zutenak, irakasle berrien asmoek engainatu zituzten, eta Satanasen eragileekin bat egin zuten urratze-lanean. Jainkoak Luterok eraikitza bultzatu zuena. Eta Wesley-ek, eta beren eraginez eta fedeaz mundua bedeinkatu zuten beste batzuek, urrats bakoitzean Satanasen asmakizunekin topo egin zuten

maila guztietako fanatismora bultzatzeko zelotsuak, desorekatuak eta santugabeak.

William Millerrek ez zuen sinpatiarik fanatismora eramanez eragin haiekin. Adierazi zuen, Luterorekin, espiritu oro Jainkoaren hitzarekin probatu behar zela. «Deabruak», esan zuen Millerrek, «gaur egun batzuen gogamenetan botere handia du. Eta nola jakingo dugu nolako izpiritua duten? Bibliak erantzuten du: «Haien fruituengatik ezagutuko dituzue»... Espiritu asko atera dira mundura; eta izpirituak probatzeko agintzen zaigu. Oraingo mundu honetan soil, zuzen eta jainkozko bizitzera eragiten ez gaituen izpiritua ez da Kristoren Espiritua. Gero eta sinetsiago nago Satanek zer egin asko duela mugimendu basati hauetan. Guztiz santifikatuta daudela diruditen gure artean asko, gizakien tradizioak jarraitzen ari dira, eta, itxuraz, egiari buruz ez dakite horrelako asmorik ez duten beste batzuek bezainbeste.»—Bliss, 236, 237. orrialdeak. “Akatsaren izpirituak eramango gaitu egia; eta Jainkoaren Espirituak egiara eramango gaitu. Baina, diozu, gizon bat akats batean egon daiteke, eta egia duela uste. Zer orduan? Erantzuten dugu: Espiritua eta hitza bat datoz. Gizon batek bere burua Jainkoaren hitzaren arabera epaitzen badu, eta hitz guztiaren bidez harmonia perfektua aurkitzen badu, orduan sinistu behar du egia duela; baina aurkitzen badu gidatzen duen izpiritua ez datorrela bat Jainkoaren lege edo Liburuaren tenore osoarekin, orduan ibili bedi kontu handiz, deabruaren amarruan harrapatzen ez dadin.»—The Advent Herald and Signs of the Times Reporter, 1845eko urtarrilaren 15a. «Askotan barneko pietatearen froga gehiago lortu izan dut begi pizgarri batetik, masail bustitik eta hitz itotik, kristautasunaren zaratatik baino».—Bliss, 282. orrialdea.

Erreformaren garaian bere etsaiek fanatismoaren gaitz guztiak leporatzen zizkieten haren aurka gogorren lanean ari zirenei. Antzeko bide bat egin zuten advento mugimenduaren aurkakoei. Eta muturrekoen eta fanatikoaren akatsak gaizki irudikatu eta handitzearekin konformatu gabe, egia itxurarik txikiena ez zuten txosten desagokiak zabaldu zituzten. Pertsona hauek aurreiritziak eta gorrotoak eraginda zeuden. Haien bakea aztoratu zen Kristoren atean aldarrikatzeak. Egia zitekeen beldur ziren, baina ez zela espero zuten, eta hau zen adventisten eta haien fedearen aurkako gerraren sekretua.

Fanatiko batzuk adventisten mailan sartu izana ez da mugimendua Jainkoarena ez zela erabakitzeak arrazoi gehiago Pauloren edo Luteroren garaian elizan fanatiko eta engainatzaileen presentzia haien lana gaitzesteko aitzakia nahikoa izan baino. Jainkoaren herria iratza bedi lotik eta has dadila serio damu eta erreformako lana; arakatu dezatela Eskriturak Jesusengan dagoen bezala egia ikasteko; egin dezatela konsagrazio osoa Jainkoari, eta frogarik ez da faltako Satanas oraindik aktibo eta erne dagoela. Ahal den engainu guztiarekin bere boterea agertuko du, bere erreinuko aingeru erori guztiak bere laguntzera deituz.

Ez zen bigarren etorreraren aldarrikapenak fanatismoa eta zatiketa eragin zituena. Hauek 1844ko udan agertu ziren, adventistak euren benetako posizioari buruzko zalantza eta nahasmen egoeran zeudenean. Lehen aingeruaren mezua eta “gauerdiko oihua” predikatzeak zuzen-zuzenean fanatismoa eta distentsioa erreprimitzeko joera zuen. Mugimendu solemne horietan parte hartu zutenak harmonian zeuden; beren bihotzak elkarrenganako eta laster ikustea espero zuten Jesusekiko maitasunez bete ziren. Fede bakarrak, itxaropen bedeinkatuak,

edozein giza eraginen kontrolaren gainetik altxatu zituen, eta Satanasen erasoan aurkako armarrria izan zen.

«Eskongaia gelditzen zen bitartean, guztiak lo egin eta lo egin zuten. Eta gauerdian oihu bat egin zen: Huna, ezkongia dator; zoazte haren bila. Orduan altxatu ziren birjina haiek guztiak, eta beren lanparak apaindu zituzten». Mateo 25:5-7 . 1844ko udan, 2.300 egunak amaituko zirela pentsatu zenetik eta urte bereko udazkenean, gerora hedatu zirela ikusi zenetik, mezua aldarrikatu zen. Liburu Santuak: "Hona, ezkongia dator!" Mugimendu hori eragin zuena izan zen, 2300 eguneko epearen abiapuntua osatzen zuen Artaxerxesen dekretua K.a. 457. urteko udazkenean indarrean sartu zela Jerusalem zaharberitzeko dekretua, eta ez hasieran. urteko, lehen uste zen bezala. 457ko udazkenetik zenbatzen, 2300 urteak 1844ko udazkenean amaituko dira. (Ikus 329. orrialdeko eranskinen oharra) .

Itun Zaharreko motetarik ateratako argudioek udazkena ere adierazi zuten "santutegiaren garbiketak" irudikatzen duen gertakaria gertatu behar den garai gisa. Hori oso argi geratu zen, Kristoren lehen etorrerari dagozkion motak nola bete ziren arreta jarri baitzen.

Pazko-bildotsa hiltzea Kristoren heriotzaren itzala zen. Paulok dio: "Kristo gure Pazko sakrifikatu da". 1 Korintoarrei 5:7 . Lehen fruituen alea, Pazko garaian Jaunaren aurrean astintzen zena, Kristoren piztueraren tipikoa zen. Honela dio Paulok, Jaunaren eta bere herri guztiaren piztueraz hitz egitean: «Kristo lehen fruituak; gero Kristorenak direnak bere etorreran». 1 Korintoarrei 15:23 . Uzta aurretik bildutako lehen ale heldua izan zen olatua bezala, Kristo da etorkizuneko berpizkundean Jainkoaren garran bilduko diren erredimituen uzta hilezin horren

lehen fruituak.

Mota hauek bete ziren, ez bakarrik ekitaldiari dagokionez, baita garaiari dagokionez ere. Lehen judu hilabeteko hamalagarren egunean, hamabost mende luzez Pazko-bildotsa hil zuten egunean eta hilabetean bertan, Kristok, Pazkoa bere ikasleekin jan zuenean, bere heriotza oroitzeko zuen jaia ezarri zuen: Jainkoaren Bildotsa, munduko bekatua kentzen duena». Gau hartan bertan esku gaiztoek hartu zuten gurutziltzatu eta hiltzeko. Eta gure Jauna hildakoen artetik biztu zen herenegun, "lotan zeudenen lehen fruituak", berpiztutako justu guztien lagin bat, zeinen "gorputz gaiztoa" aldatu eta "modatuko" den bezala. Haren gorputz loriatsuaren antzera». 20. bertsoa ; Filipinoarrei 3:21 .

Era berean, bigarren etorrerari dagozkion motak zerbitzu sinbolikoan adierazitako garaian bete behar dira. Mosaiko sistemaren arabera, santutegiaren garbiketa, edo Barkamen Egun handia, zazpigarren judu hilabeteko hamargarren egunean gertatu zen (Levitiko 16:29-34), apaiz nagusiak, Israel guztiaren barkamen-barkamena egin zuenean, eta horrela kendu zituzten beren bekatuak santutegitik, atera eta herria bedeinkatu zuten. Beraz, uste zen Kristo, gure Apaiz Nagusi handia, agertuko zela lurra garbitzeko bekatuaren eta bekatarien suntsipenaren bidez, eta hilezkortasunez bedeinkatuko zuela zain zegoen bere jendea. Zazpigarren hilabeteko hamargarren eguna, Barkazio Egun handia, santutegiaren garbiketaren garaia, 1844. urtean urriaren hogeita biau erori zena, Jaunaren etorrerako garaitzat hartzen zen. Honek 2300 egunak udazkenean amaituko zirela aurkeztutako frogekin bat zetorren, eta ondorioa ezinezkoa zirudien.

Mateo 25eko parabolari itzarrotearen eta loaren denborari, senargaiaren etorrera dator. Hau aurkeztu berri diren argudioen

araberakoa zen, bai profeziatik, bai motatik. Beren egiazkotasunaren uste sendoa zuten; eta «gauerdiko oihua» aldarrikatu zuten milaka fededunek.

Marea-olatuak bezala mugimenduak lurra zeharkatu zuen. Hiriz hiri, herriz herri eta urruneko landa lekuetara joan zen, Jainkoaren zain zegoen jendea guztiz piztu arte. Aldarrikapen honen aurretik fanatismoa desagertu zen eguzkiaren aurreko izozteak bezala. Fededunek haien zalantza eta nahasmena kenduta ikusi zuten, eta itxaropenak eta kemenak animatu zituzten haien bihotzak. Lana aske zegoen giza zirrara dagoenean inoiz agertzen diren mutur horietatik, Jainkoaren hitzaren eta Espirituaren eragin kontrolatzailerik gabe. Antzinako Israelen artean bere zerbitzarien errieta-mezuak jarraitzen zituzten umiliazio eta Jaunarengana itzultzeko garai haien izaera antzekoa zen. Garai guztietan Jainkoaren lana markatzen duten ezaugarriak zituen. Poz estatiko gutxi zegoen, baizik eta bihotzaren bilaketa sakona, bekatuaren aitortpena eta mundua uztea. Jaunarekin topo egiteko prestaketa espiritu agonizatuen zama zen. Otoitz iraunkorra eta Jainkoari erreserbarik gabeko kontsagrazioa zegoen.

Esan zuen Millerrek lan hori deskribatzean: “Ez dago pozaren adierazpen handirik: hau da, etorkizuneko okasio baterako zapalduta, zeru eta lur guztiak batera poztuko direnean esan ezin den eta aintzaz beteriko pozarekin. Ez dago oihurik: hori ere zeruko oihurako gordeta dago. Isilik daude kantariak: aingeru ostalariekin bat egiteko zain daude, zeruko abesbatza. Ez dago sentimenduen arteko talkarik: denak bihotz eta gogo bakarrekoak dira.”—Bliss, 270, 271. orrialdeak.

Mugimenduan parte hartu zuen beste batek zera eman zuen: «Nonahi sortu zuen bihotza eta arimaren umiliaziorik

sakonena zero garaiko Jainkoaren aurrean. Mundu honetako gauzetatik afektuak kentzea eragin zuen, eztabaidak eta etsaiak sendatzea, okerrak aitortzea, Jainkoaren aurrean haustura bat eta berarentzat barkamena eta onarpen eske penitente eta bihotz hautsiak. Bere buruaren apaltasuna eta arimaren prostrazioa eragin zuen, inoiz ikusi ez genuen bezala. Jainkoak Joelen agindu zuen bezala, Jainkoaren egun handia hurbildu zenean, bihotzak urratu eta ez jantziak, eta Jaunagana biurtzea barau, eta negarrez eta doluz. Jainkoak Zakariasek esan zuen bezala, grazia eta erregu espiritua isuri zen bere seme-alabei; zulatu zuten harengana begiratu zuten, dolu handia zegoen lurrean, ... eta Jaunaren bila zebiltzanek beren arimak kaltetu zituzten haren aurrean.”—Bliss, *Advent Shield and Review*, liburukian. I, or. 271 (1845eko urtarrila).

Apostoluen garaitik hona mugimendu erlijioso handi guztietatik, inor ez da 1844ko udazkenekoa baino giza inperfekziotik eta Satanasen asmakizunetatik libreago egon. Orain ere, urte asko igaro ondoren, horretan parte hartu zuten guztiak. mugimendua eta egiaren plataforman tinko egon direnek oraindik lan dohatsu horren eragin santua sentitzen dute eta Jainkoarena zela lekukotzen dute.

Deian, “Eskongaia dator; zoazte haren bila», itxaroten ari zirenak «jaiki eta lanparak moztu zituzten». Ezezaguna baino lehen interes intentsitatez aztertu zuten Jainkoaren hitza. Aingeruak zerutik bidali ziren, etsituta zeudenak piztu eta mezua jasotzeko prestatzeko. Lana ez zen gizonen jakinduria eta ikaskuntzan egon, Jainkoaren boterean baizik. Ez zen talentuena, xumeena eta devotarena baizik, deia entzun eta betetzen lehenak izan zirenak. Nekazariak uztak soroetan zutik utzi zituzten, mekanikariak lanabesak utzi eta malkoz eta

poz-pezirik irten ziren abisua ematera. Lehen kausaren buru izan zirenak izan ziren mugimendu honetan batu ziren azkenetakoa. Elizak, oro har, ateak itxi zituzten mezu honen aurka, eta jaso zutenen konpainia handi batek bere loturatik alde egin zuen. Jainkoaren probidentzian aldarrikapen honek bigarren aingeruaren mezuarekin bat egin zuen eta lan horri indarra eman zion.

Mezua: "Hara, ezkongai dator!" ez zen horrenbeste argudio kontua, nahiz eta Eskrituretako frogak argia eta erabakigarria izan. Berarekin joan zen arima mugitzen zuen indar bultzatzaile bat. Ez zegoen zalantzarik, ez galdeketa. Kristo Jerusalem garaile sartu zenean, jaia ospatzeko lurralde guztietatik bildu zen jendea Oliba mendira bildu zen, eta Jesus eskoltatzen ari zen jendetzara batu ahala orduko inspirazioa hartu eta lagundu zuten. oihua handitzeko: «Bedeinkatua Jaunaren izenean datorrena!». Mateo 21:9 . Era berean, Adventist bileretara hurbildu ziren sinesgabeek —batzuk jakin-minagatik, beste batzuk iseka hutsagatik— mezuari zegokion botere konbentzitailea sentitu zuten: «Hara, Senargai dator!»

Garai hartan bazegoen otoitzari erantzuna ematen zion fedea, sariaren ordainari errespetua zuen fedea. Egarrizko lurraren gainean euri zaparradak bezala, graziaren Espiritua jautsi zen bilatzaile serioen gainera. Laster beren Erredentorearekin aurrez aurre egotea espero zutenek esan ezinezko poz solemne bat sentitu zuten. Espiritu Santuaren botere leungarri eta menperatzaileak bihotza urtu zuen bere bedeinkapena neurri aberatsean leial eta fededunei eman zitzaien bitartean.

Kontu handiz eta solemneki mezua jaso zutenak beren

Jauna topatzea espero zuten garaira iritsi ziren. Goizero sentitu zuten euren lehen betebeharra zela Jainkoarekin onartzearen froga ziurtatzea. Haien bihotzak estuki elkartuta zeuden, eta asko otoitz egiten zuten elkarren eta bestearen alde. Askotan elkartzen ziren leku bakartietan Jainkoarekin komunikatzeko, eta soro eta basoetatik zerura igotzen zen interzesioaren ahotsa. Salbatzailearen onespeneraren ziurtasuna behar-beharrezkoa zen haien eguneroko janaria baino; eta hodei batek gogoia ilundu bazuen, ez zuten atsedetik hartu hura eraman arte. Graziaren barkazioaren testigantza sentitu zuten, haien arimak maite zuten hura ikusi nahi zuten.

Baina berriro etsipenera jota zeuden. Itxaropenaren denbora igaro zen, eta ez zen agertu haien Salbatzailea. Izugarritzako konfiantzaz espero zuten haren etorrera, eta orain Mariak bezala sentitu zuten, Salbatzailearen hilobira etorri eta hutsik aurkiturik, negarrez oihukatu zuen: «Ene Jauna eraman dute, eta ez dakit non dauden. ezarri zuen». Joan 20:13 .

Beldur sentimendu batek, mezua egia izan zitekeen beldurrak, denbora batez, mundu sinesgabeari eusteko balio izan zion. Denbora pasa ondoren hau ez zen berehala desagertu; hasieran ez ziren ausartu etsita daudenen gainetik garaile egitera; baina Jainkoaren haserrearen seinalerik ikusten ez zenez, beren beldurretatik errekuperatu ziren eta berriro ekin zioten beren gaitzespena eta iseka. Laster Jaunaren etorreran sinesten zuela aitortzen zuen klase handi batek bere fedeari uko egin zion. Oso ziur egon ziren batzuk bere harrotasunean hain zaurituta zeuden, non mundutik ihes egiteko gogoia sentitu zuten. Jonas bezala, Jainkoaz kexatu ziren, eta heriotza aukeratu zuten bizitza baino. Beren fedea besteen iritzietan oinarritu zutenak, eta ez Jainkoaren hitzean, berriro ere prest zeuden

beren iritziak aldatzeko. Burlatzaileek ahulak eta koldarrak irabazi zituzten beren mailara, eta hauek guztiak bat egin zuten orain ezin zela beldurrik edo itxaropen gehiago izan aldarrikatuz. Denbora pasa zen, Jauna ez zen etorri, eta munduak berdin iraun lezake milaka urtez.

Fededun zintzo eta zintzoek Kristoren alde dena utzi zuten eta inoiz ez bezala partekatu zuten haren presentzia. Uste zutenek, munduari azken abisua eman zioten; eta, laster beren Jainkozko Maisuaren eta zeruko aingeruen sozietatean errezibituko zirelakoan, hein handi batean, mezua jaso ez zutenen gizartetik alde egin zuten. Gogo biziz otoitz egin zuten: «Zatoz, Jesus Jauna, eta zatoz azkar». Baina ez zen etorri. Eta orain bizitzaren ardurak eta nahasmenduen zama astuna berriro hartzea, eta mundu burlatzaile baten burla eta isekak jasatea, fedearen eta pazientziaren proba izugarria izan zen.

Hala ere, etsipen hori ez zen hain handia izan ikasleek Kristoren lehen etorreraren garaian bizitakoa bezain handia. Jesus Jerusalemera garaile ibiltzean, bere jarraitzaileek Daviden tronura igo eta Israel bere zapaltzaileetatik libratuko zela uste zuten. Itxaropen handiz eta aurreikuspen alaiez elkarren aurka lehiatu ziren beren Erregeari ohorea erakusteko. Askok zabaltzen zituzten beren kanpoko jantziak alfonbra gisa bere bidean, edo haren aitzinean bota zituzten palmondoko adar hostotsuak. Beren poz sutsuarekin bat egin zuten oihu pozgarrian: «Hosanna Dabiden Semeari!». Fariseoek, poz-hauste hark asaldatuta eta haserretuta, Jesusek bere ikasleak errieta egin nahi izan zitetenean, honela erantzun zion: «Hauek isilduz gero, harriek berehala oihu egingo lukete». Lukas 19:40 . Profezia bete behar da. Ikasleak Jainkoaren helburua betetzen ari ziren; hala ere, etsipen latz batera kondenatuta zeuden. Baina

egun batzuk igaro ziren Salvatorearen heriotza latzgarriaren lekuko izan arte, eta hilobian ezarri zuten. Haien itxaropenak ez ziren zehatz bakar batean gauzatu, eta haien itxaropenak Jesusekin hil ziren. Haien Jauna hilobitik garaile atera zen arte ezin izan zuten antzeman guztia profeziak iragarri zuela, eta "Kristok sufritu eta hilen artetik piztu behar zuela". Eginak 17:3

Bostehun urte lehenago, Jaunak esan zuen Zakarias profetak: «Poztu biziki, Siongo alaba; oihu egin, o Jerusalemgo alaba: huna, zure Erregea zuregana dator: zuzena da, eta salbamena dauka; apala, eta asto baten gainean ibiltzen da, eta asto baten gainean astoaren kumea». Zakarias 9:9 . Ikasleak konturatu izan balira Kristo epaiketara eta heriotzara joango zela, ezin izango zuten profezia hau bete.

Era berean, Millerrek eta bere kideek profezia bete zuten eta Inspirak munduari eman behar zitzaioa iragartzen zuen mezu bat eman zuten, baina ezingo luketen eman profeziak guztiz ulertu izan balituzte beren etsipena adieraziz, eta beste mezu bat aurkeztean predikatu beharrekoa. nazio guztiak Jaunaren aurrean etorriko ziren. Lehen eta bigarren aingeruen mezuak une egokian eman ziren eta Jainkoak haiek egin nahi zuen lana bete zuten.

Mundua begira egon zen, denbora pasa eta Kristo agertuko ez balitz, Adventismoaren sistema osoa utziko zelakoan. Baina askok, tentazio gogorren pean, fedea eman zuten bitartean, egon ziren batzuk. Etorri-mugimenduaren fruituek, umiltasun eta bihotz-bilaketa izpirituak, munduari uko egin eta bizitzaren erreformak, obran parte hartu zutenak, Jainkoarena zela lekukotu zuten. Ez ziren ausartu Espiritu Santuaren indarrak bigarren etorreraren predikuaren lekuko izan zuela ukatu, eta ez

zuten akatsik hauteman aldi profetikoen kontakizunean. Haien aurkaririk ahaltsuenek ez zuten lortu haien interpretazio profetikoaren sistema iraultzea. Ezin zuten onartu, Bibliako frogarik gabe, Eskrituretako otoitzezko azterketa serioaren bidez lortutako posizioei uko egitea, Jainkoaren Espirituak argitutako adimenak eta bere indar biziak erretzen ziren bihotzak; Herri-erlijio-irakasleen eta mundu-jakitunen kritikarik zorrotzeneri eta oposiziorik latzenari eutsi zieten jarrerak, eta irmo eutsi zieten ikaskuntzaren eta elokuentziaren indar konbinatuen, eta ohorezkoen eta oinarriaren burla eta burlakeriaren aurka.

Egia da, esperotako gertakariari dagokionez porrot bat gertatu zen, baina honek ere ezin zuen Jainkoaren hitzean zuten fedea astindu. Jonasek Niniveko kaleetan berrogei eguneko epean hiria irauliko zela aldarrikatu zuenean, Jaunak ninibitarren umiliazioa onartu zuen eta haien proba-aldia luzatu zuen; hala ere, Jonasen mezua Jainkoak bidali zuen, eta Ninive bere borondatearen arabera probatu zen. Adventistek uste zuten era berean Jainkoak epaiaren abisua ematera eramán zituela. «Entzun zuten guztien bihotzak probatu ditu», adierazi zuten, eta Jaunaren agerpenarekiko maitasuna piztu zuen; edo bere etorreraren gorrotoa sortu du, gutxi gora behera antzeman daitekeena, baina Jainkoak ezagutzen duena. Marra bat marraztu du,... beren bihotza aztertuko dutenek jakin dezaten zein aldetan aurkituko ziren, Jauna etorri balitz, ea esango zuten: «Hara! hau da gure Jainkoa, haren zain egon gara eta salbatuko gaitu». edo ala harri eta mendietara deituko ote zuten haien gainera erortzeko, tronuan eserita dagoenaren aurpegitik eta Bildotsaren haserretik ezkutatzeko. Jainkoak horrela, guk uste dugunez, probatu du bere herria, probatu du haien fedea, frogatu du, eta

ikusi du ea uzkurtuko ote ziren, epaiketaren orduan, beraiek ipintzea komeni den posiziotik; eta ea mundu honi uko egingo dioten eta Jainkoaren hitzean konfiantza inplizituarekin fidatuko ote zuten.”— *The Advent Herald and Signs of the Times Reporter*, liburukia. 8, 14. zenbakia (1844ko azaroaren 13a).

Iraganeko esperientzian Jainkoak gidatu zituela oraindik sinesten zutenen sentimenduak William Millerren hitzetan adierazten dira: “Nire bizitza berriro biziko banu, orduan izan nuen froga berarekin, Jainkoarekin zintzoa izan eta gizona egin dudan bezala egin beharko nuke». «Espero dut nire jantziak arimen odoletik garbitu ditudala. Sentitzen dut, nire esku zegoen neurrian, haien gaitzespenean erru guztietatik libratu naizela». «Bi aldiz etsita egon naizen arren», idatzi zuen Jainko-gizon honek, «oraindik ez nago beheratu edo desanimatu. Nire itxaropena Kristoren etorreran beti bezain indartsua da.

Nik bakarrik egin dut, urteetako hausnarketa solemnearen ondoren, nire betebeharrak solemnea zela sentitu nuena. Oker egin badut, karitatearen, neure lagunekiko maitasunaren eta Jainkoarekiko betebeharraren konbentzimenduaren alde izan da». «Badakit gauza bat, uste nuena baino ez dut predikatu; eta Jainkoa nirekin izan da; Bere boterea obran agertu da, eta on asko egin da». «Milaka asko, giza itxura guztien arabera, Eskritura Santuak ikertzera egin ditu garai hartako predikazioak; eta bide horretatik, fedearen eta Kristoren odolaren zipriztinaren bidez, Jainkoarekin adiskidetu izan gara.”—Bliss, 256, 255, 277, 280, 281. orrialdeak. “Inoiz ez ditut gorroteatu harroen irribarreak, ez koilarak. munduak zimurtu zuenean. Ez dut orain haien faborea erosiko, ezta haien gorrotoa tentatzeko betebeharretik haratago joango ere. Ez naiz inoiz nire bizitza haien eskuetan bilatuko, ez uzkurtuko, espero dut, hura galtzetik, Jainkoak bere

probidentzia onean hala agintzen badu.”—J. White, *Wm.ren bizitza. Miller*, 315. orrialdea.

Jainkoak ez zuen bere herria utzi; Haren Espiritua oraindik ere bizi zen haiek jaso zuten argia arras ukatu eta etorrerako mugimendua salatzen ez zutenekin. Hebrearrei Epistolari, krisi honetan itxaroten ari direnentzat animo eta abisu hitzak daude: «Ez baztertu, beraz, zure konfiantza, sari ordain handia duena. Ecen pazientziaren behar dozue, Jaincoaren borondatea eguin ondoren, promesa recebi deçaçuençát. Ecen oraino dembora gutibat, eta ethorriren dena ethorriren da, eta ez du geldituko.

Orain justoak fedez biziko dira: baina nehork atzera egiten badu, ene arimak ez du atsegin izango. Baina gu ez gara galbidera itzultzen diren horietakoa; baina arima salbatzeko sinisten dutenak». Hebrearrei 10:35-39 .

Gomendio hau azken egunetan elizari zuzendua dagoela nabaria da Jaunaren etorreraren hurbiltasuna adierazten duten hitzetatik: «Zen eta oraindik pixka bat, eta etorriko dena etorriko da eta ez da geldituko». Eta argi eta garbi inplikutzen da itxurazko atzerapena egongo zela eta Jauna gelditzen dela agertuko zela. Hemen emandako instrukzioa bereziki egokituta dago garai honetako adventisten esperientziara. Hemen zuzendutako jendea fedearen naufragioa egiteko arriskuan zegoen. Jainkoaren nahia egin zuten bere Espirituaren eta bere hitzaren gidaritzara jarraituz; hala ere, ezin zuten ulertu iraganeko esperientzian Haren helburua, ezta haien aurretik zegoen bidea antzeman, eta Jainkoak benetan gidatu ote zituen zalantzan jartzeko tentazioa izan zuten. Garai honetan hitz hauek aplikagarriak ziren: "Orain justuak fedez biziko dira". "Gauerdiko oihuaren" argi distiratsuak haien bidearen gainean distira egin zuenez, eta profeziak zigilatu gabe eta Kristoren etorrera gertu zegoela esaten zuten seinaleak azkar betetzen

ikusi zituztenez, ikusmenetik ibili ziren. Baina orain, etsita itxaropenek makurtuta, Jainkoarengan eta bere hitzean fedean bakarrik egon zitezkeen. Burla-munduek esaten zuten: «Engainatu egin zaituzte. Utzi zure fedea, eta esan etortzeko mugimendua Satanasen izan zela». Baina Jainkoaren hitzak haxe zioen: «Norbaitek atzera egiten badu, ez du nire arimak atsegin izango». Haien fedeari uko egitea orain eta mezura joandako Espiritu Santuaren boterea ukatzea, galbiderantz atzera egitea litzateke. Pauloren hitzek irmotasunera bultzatu zituzten: "Ez utzi, beraz, zure konfiantza". «Pazientziaren beharra duzu», «zeren oraindik pixka bat, eta etorriko dena etorriko da, eta ez da geldituko». Haien bide seguru bakarra Jainkoarengandik jaso zuten argia estimatzea zen, bere promesei tinko eustea, eta Liburu Santuak arakutzen jarraitzea, eta pazientziaz itxaron eta zaintzea argi gehiago jasotzeko.

23. kapitulua—Zer da Santutegia?

Beste guztien gainera, abenturazko fedearen oinarria eta zutabe zentrala izan zena deklarazioa izan zen: «Bi mila eta hirurehun egunera arte; orduan garbituko da santutegia». Daniel 8:14 . Hauek hitz ezagunak izan ziren Jaunaren laster etorriko fededun guztientzat. Milaka batzuen ahotan profezia hau errepikatu zen haien fedearen lema gisa. Guztiek uste zuten bertan iragartzen ziren gertaeren arabera haien itxaropen distiratsuenak eta itxaropen kuttunenak zirela. Egun profetiko hauek 1844ko udazkenean amaituko zirela frogatu zen. Mundu kristauarekin batera, adventistek orduan lurra, edo haren zatiren bat, santutegia zela uste zuten. Ulertu zuten santutegiaren garbiketa azken egun handiko suen bidez lurra garbitzea zela, eta hori bigarren etorreran gertatuko zela. Hortik ondorioztatu zen Kristo 1844an lurrera itzuliko zela.

Baina iragan zen denbora ezarria, eta Jauna ez zen agertu. Fededunek bazekiten Jainkoaren hitzak ezin zuela huts egin; profeziaren interpretazioak errua izan behar du; baina non zegoen akatsa? Askok zailtasunaren korapiloa moztu zuten 2300 egunak 1844an amaitu zirela ukatuz. Ezin zen horretarako arrazoirik eman Kristo espero zuten unean etorri ez zela izan ezik. Argudiatu zuten egun profetikoak 1844an amaitu izan balira, Kristo orduan itzuliko zela santutegia garbitzera, lurra su bidez garbituz; eta ethorri ez zenez gero, egunak ezin zirela bukatu.

Ondorio hori onartzea garai profetikoen lehen kontakizunari uko egitea zen. 2300 egunak Jerusalem zaharberritzeko eta eraikitzeko Artaxerxesen agindua indarrean sartu zenean hasten zirela aurkitu zen, K.a. 457ko udazkenean, hau abiapuntutzat hartuta, harmonia ezin hobea zegoen iragarritako gertaera guztien aplikazioan. aldi horren azalpena

Daniel 9:25-27 . Hirurogeita bederatzi aste, 2300 urteetako lehen 483ak, Mesiasengana, Gantzutuarengana, iristeko ziren; eta Kristoren bataioa eta Espiritu Santuaren gantzudurak, AD 27, zehaztapena zehatz-mehatz bete zuen. Hirurogeita hamargarren astearen erdian, Mesias moztu behar zen. Bere bataioaren ondoren hiru urte eta erdira, Kristo gurutziltzatu zen, AD 31ko udaberrian. Hirurogeita hamar asteak edo 490 urteak juduei dagozkie bereziki. Epe hori amaitzean, nazioak Kristoren arbuioa zigilatu zuen bere ikasleen jazarpenagatik, eta apostoluak jentilengana jo zuten, AD 34. 2300eko lehen 490 urteak orduan amaituta, 1810 urte geratuko ziren. AD 34tik, 1810 urteak 1844ra arte luzatzen dira. "Orduan", esan zuen aingeruak, "garbituko da santutegia". Profeziaren aurreko zehaztapen guztiak, zalantzarik gabe, izendatutako garaian bete ziren.

Kontu honekin, dena argi eta harmoniatsua zen, salbu ez zela ikusten santutegiaren garbiketari erantzuten zion gertaerarik gertatu zenik 1844an. Egunak garai hartan amaitu ziren ukatzea, auzi guztia nahasmenean sartzea zen. eta profeziaren betetze nahastezinek ezarritako posizioei uko egitea.

Baina Jainkoak bere herria eraman zuen abentura mugimendu handian; Bere boterea eta aintza lanera joan ziren, eta ez zuen iluntasunean eta etsipenean amaitzen utziko, zirrara faltsu eta fanatiko gisa ukatu zitzaizoten. Ez zuen bere hitza zalantzan eta ziurgabetasunean sartuta utziko. Askok garai profetikoaren lehengo kontaktak alde batera utzi eta bertan oinarritutako mugimenduaren zuzentasuna ukatu bazuten ere, beste batzuk ez zeuden nahi Eskriturretan eta Jainkoaren Espirituaren lekukotasunean eusten ziren fede eta esperientzia puntuei uko egin nahi. Uste zuten interpretazio-printzipio

sendoak hartu zituztela profezien azterketan, eta haien betebeharra zela lortutako egiak tinko eustea eta Bibliako ikerketaren bide bera jarraitzea. Otoitz zintzoarekin beren jarrera berrikusi eta Liburu Santuak aztertu zituzten euren akatsa ezagutzeko. Aldi profetikoen zenbatetan akatsik ikusten ez zutenez, santutegiaren gaia sakonago aztertzerantz eraman zituzten.

Euren ikerketan jakin zuten ez dagoela Eskrituretako frogarik lurra santutegia dela dioen iritzi publikoari eusten dionik; baina Biblian aurkitu zuten santutegiaren gaiaren, bere izaera, kokapena eta zerbitzuen azalpen osoa; idazle sakratuen testigantza hain argia eta zabala izanik, gaia zalantza ororen gainetik jartzeko. Paulo apostoluak, Hebrearrei Epistolari, honela dio: «Orduan, egiazki, lehen itunak ere bazituen jainkozko zerbitzurako aginduak, eta munduko santutegi bat. Zeren etxola bat egin zen; lehena, non zegoen argizaiola, eta mahaia eta ogiak; santutegia deitzen dena. Eta bigarren beloaren ondotik, denetan sailduena deitzen den tabernakulua; zeñak zeuzkan urrezko errautsa, eta itun-kutxa urrez estalirik inguruan, zeinetan mana zeukan urrezko eltzea, eta Aaronen makila kimua, eta itunaren mahaiak; eta haren gainean aintzazko kerubinak erruki-aulkia itzaltzen dutenak». Hebrearrei 9:1-5 .

Paulok hemen aipatzen duen santutegia Moisesek Jainkoaren aginduz eraikitako tabernakulua izan zen, Goi-Goikoaren lurreko bizileku gisa. «Egin nazazute santutegi; haien artean bizi nadin» (Irteera 25:8), Jainkoarekin mendian zegoen bitartean Moisesi eman zitzaion zuzendaritza. Israeldarrak basamortuan barrena zihoazen, eta tabernakulua leku batetik bestera eraman ahal izateko eraikia zegoen; hala ere handitasun handiko egitura zen. Bere hormak urrez estalitako ohol zutik eta zilarrezko zuloetan ezarrita zeuden, eta

teilatua, berriz, gortina edo estalki sorta batez osatua zegoen, kanpoaldea larruz egindakoa, liho finez ederki landutakoa, kerubinen irudiekin. Kanpoko ateaz gain, erre-oparien aldarea zeukan, tabernakulua bera leku santu eta santu deitzen ziren bi atalez osatuta zegoen, gortina edo estal aberats eta eder batez bereizita; antzeko belo batek itxi zuen lehen apartamenturako sarrera.

Leku sainduan argizaiola zegoen, hegoaldean, bere zazpi lanparak santutegia argitzen zuten egunez zein gauez; iparraldean ogien mahaiak zegoen; eta saindua eta sainduena bereizten zuen beloaren aitzinean zegoen intsentsuaren urrezko aldarea, nondik lurrin-hodeia, Israelen otoitzekin, egunero igotzen baitzen Jainkoaren aitzinean.

Lekurik santuenean zutik zegoen arka, urrez estalitako egur preziatuzko kutxa bat, Jainkoak Hamar Aginduen legea idatzi zuen bi harri-taulen gordailua. Arkaren gainean, eta kutxa sakratuari estalkia osatuz, erruki-eserlekua zegoen, lan bikaina, bi kerubinz gainaturik, mutur bakoitzean bana, eta dena urre trinkoz landua. Apartamentu honetan jainkozko presentzia kerubinen arteko aintza hodeian agertu zen.

Hebrearrak Kanaanetik finkatu ondoren, tabernakulua Salomonen tenpluak ordezkatu zuen, zeina, egitura iraunkorra eta eskala handiagokoa izan arren, proportzio berberak betetzen zituen eta antzera hornitua zegoen. Forma honetan santutegia existitu zen, Danielen garaian hondatuta zegoen bitartean izan ezik, erromatarrek suntsitu zuten arte, 70. urtean.

Hau da lurrean egon den santutegi bakarra, eta horren inguruko informaziorik ematen du Bibliak. Paulok lehen itunaren santutegia zela deklaratu zuen. Baina itun berriak ez al du santutegirik?

Hebrearren liburura berriro itzuliz, egiaren bilatzaileek aurkitu zuten bigarren edo itun berriko santutegi baten existentzia inplikaturik zegoela lehen aipaturiko Pauloren hitzetan: «Orduan, egia esan, lehen itunak jainkozko zerbitzurako aginduak *ere bazituen, eta* santutegi mundiala». Eta "ere" hitzaren erabilerak adierazten du Paulok aurretik santutegi honen aipamena egin zuela. Aurreko kapituluaren hasierara itzuliz, honako hau irakurri zuten: «Orain esan ditugun gauzen artean hauxe da: halako Apaiz Nagusi bat dugu, zeruko Maiestatearen tronuaren eskuinaldean ezarria dagoena. ; Santutegiko eta egiazko tabernakuloko ministroa, Jaunak jarri zuena, eta ez gizona». Hebrearrei 8:1, 2 .

Hemen agertzen da itun berriaren santutegia. Lehen ituneko santutegia gizakiak altxatu zuen, Moisesek eraikia; hau Jaunak altxatzen du, ez gizonak. Santutegi hartan lurreko apezek beren zerbitzua egiten zuten; honetan, Kristo, gure Apaiz Nagusi handia, Jainkoaren eskuineko zerbitzariak. Santutegi bat lurrean zegoen, bestea zeruan.

Gainera, Moisesek eraikitako tabernakulua eredu baten arabera egin zen. Jaunak agindu zion: «Nik erakusten dizudan guztiaren arabera, tabernakuloaren ereduaren eta bere tresna guztien ereduaren arabera, hala egingo duzue». Eta berriro agindua eman zen: «Begira, mendian erakutsi dizun ereduaren arabera egiten dituzula». Irteera 25:9, 40 . Eta Paulok dio lehen tabernakulua "orduko irudi bat zela, zeinetan opariak eta sakrifizioak eskaintzen ziren". bertako leku santuak "zeruko gauzen ereduak" zirela; Legearen arabera dohainak eskaintzen zituzten apaizek «zeruko gauzen eredu eta itzalerako» zerbitzatzen zutela, eta «Kristo ez dela sartzen eskuz eginiko leku santuetan, egiaren irudiak baitira; baina zerura bera, orain

guregatik Jainkoaren aurrean agertzeko». Hebrearrei 9:9, 23 ; 8:5 ; 9:24 .

Zeruko santutegia, zeinetan Jesusek gure alde egiten duen zerbitzura, jatorrizko handia da, zeinaren kopia izan zen Moisesek eraikitako santutegia. Jainkoak bere Espiritua jarri zuen lurreko santutegiaren eraikitzaileen gainean. Bere eraikuntzan erakutsitako trebetasun artistikoa jainkozko jakinduriaren agerpena zen. Hormek urre masiboaren itxura zuten, urrezko argizaiolako zazpi lanpararen argia norabide guztietan islatuz. Proposamen-ogien mahaia eta intsentsuaren aldareak distira egiten zuten urre gorritua bezala. Sabaia osatzen zuen gortina zoragarriak, urdinez, morez eta gorri koloreko aingeruen irudiz landua, eszenaren edertasuna gehitu zitzaion. Eta bigarren belotik haratago Shekinah santua zegoen, Jainkoaren aintzaren agerpen ikusgarria, zeinaren aurrean apaiz nagusia baino ezin zen sartu eta bizi.

Lurreko sagraioaren distira paregabeak giza ikuspegiari islatu zizkion zeruko tenplu horren loriak, non Kristo gure aitzindariak Jainkoaren tronuaren aurrean mintzatzen gaituen. Erregeen erregearen bizilekua, non mila mila lagunek zerbitzatzen duten eta hamar mila aldiz hamar mila haren aurrean dauden (Daniel 7:10); tenplu hark, betiereko tronuaren aintzaz betea, non serafinek, bere zaindari distiratsuek, aurpegiak adorazioz estaltzen dituztenak, aurki zezaketen, giza eskuek inoiz altxatutako egitura bikainenean, baina haren zabaltasun eta aintzaren isla ahula. Hala ere, zeruko santutegiari eta bertan gizakiaren erredentziorako egindako lan handiari buruzko egia garrantzitsuak irakatsi zituzten lurreko santutegiak eta bere zerbitzuek.

Zeruko santutegiko leku santuak lurreko santutegiko bi

apartamentuek irudikatzen dituzte. Ikuskizunean Joan apostoluak zeruko Jainkoaren tenplua ikusteko aukera izan zuenez, han ikusi zituen "suzko zazpi lanpara tronuaren aurrean pizten". Errebelazioa 4:5 . Aingeru bat ikusi zuen "urrezko intsentsurea zuela; eta intsentsu asko eman zitzaion, saildu guztien otoitzekin eskeini zezan tronuaren aurrean zegoen urrezko aldarearen gainean». Errebelazioa 8:3 . Hemen profetari baimena eman zitzaion zeruko santutegiko lehen etxebizitza ikusteko; eta han ikusi zituen "suzko zazpi lanparak" eta "urrezko aldarea", lurreko santutegian urrezko argizaiola eta intsentsuaren aldareak irudikatuta. Berriz ere, "Jainkoaren tenplua ireki zen" (Apokalipsia 11:19), eta barruko estalkiaren barnean begiratu zuen, sailduen santuari. Hemen "Bere testamentuko arka" ikusi zuen, Moisesek Jainkoaren legea jasotzeko eraikitako kutxa sakratuak irudikatuta.

Beraz, gaia aztertzen ari zirenek zeruan santutegi bat zegoela frogatu ezin eztabaida ezina aurkitu zuten. Moisesek lurreko santutegia egin zuen berari erakutsi zitzaion ereduaren arabera. Paulok irakasten du eredu hori zeruan dagoen benetako santutegia zela. Eta Joanek testigantza ematen du zeruan ikusi zuela.

Zeruko tenpluan, Jainkoaren bizilekuan, bere tronua zuzentasunean eta epaian ezarri da. Leku santuenean dago bere legea, gizadi guztiak probatzen dituen zuzentasun-arau handia. Lege-taulak biltzen dituen arka erruki-aulkiarekin estalita dago, zeinaren aurrean Kristok bere odola erreklamatzeko duen bekatariaren alde. Horrela irudikatzen da justiziaren eta errukiaren batasuna giza erredentzioaren egitasmoan. Batasun hori jakinduria infinituak bakarrik asmatu zezakeen eta botere infinituak bete zezakeen; zeru guztia harriduraz eta adorazioz

betetzen duen batasuna da. Lurreko santutegiko kerubinek, erruki-aulkiari begirunez begiratzen diotela, zeruko ostalariek erredentzio-lana kontenplazten duten interesa adierazten dute. Hau da aingeruek begiratu nahi duten errukiaren misterioa: Jainkoa justu izan daitekeela bekatari damutua justifikatzen duen bitartean eta eroritako arrazarekin harremana berritzen duen bitartean; Kristo makur zitekeela hondamenaren amildegitik zenbakirik gabeko jendetza altxatzeko eta bere zuzentasunaren soineko orbangabeez janzteko, inoiz erori ez diren aingeruekin bat egiteko eta Jainkoaren aurrean betiko bizitzeko. Kristoren lana gizakiaren bitartekari gisa aurkezten da Zakariasen profezia eder horretan, "haren izena Adarra da". Profetak dio: «Jaunaren tenplua eraikiko du; eta eramanen du aintza, eta eseri eta gobernatuko du bere tronuan; eta apaiz izango da bere tronuan, eta *bake-konsejua* izango da bien artean». Zakarias 6:12, 13 .

"Berak eraikiko du Jaunaren tenplua". Bere sakrifizio eta bitartekaritzaz Kristo Jainkoaren elizaren oinarria eta eraikitzailea da. Paulo apostoluak "Aingo-harri nagusia" dela adierazten du; zeinetan ongi moldatutako eraikin guztia tenplu santu batean hazten baita Jaunaren baitan, zuek ere —dio—, elkarrekin eraikiak zarete Espirituaren bidez Jainkoaren bizileku izateko. Efesoarrei 2:20-22 .

"Berak eramango du aintza". Kristori dagokio arraza eroriaren erredentzioaren aintza. Betiko mendeetan zehar, erreskatatuen abestia hau izango da: "Maite gintuenari, eta bere odolean gure bekatuetatik garbitu gintuenari,... Berari aintza eta agintea sekula mendeko mendeetan". Apokalipsia 1:5, 6 .

"Eseri eta bere tronuan gobernatuko da; eta apaiz izango da bere tronuan». Ez orain "Bere aintzaren tronuan"; aintzaren

erreinua oraindik ez da sartu. Bere bitartekari lanak amaitu arte ez dio Jainkoak "Bere aita Daviden tronua emango", zeinaren erreinua "ez du amaierarik izango". Lukas 1:32, 33 . Apaiz gisa, Kristo orain Aitarekin ezarria dago bere tronuan. Apokalipsia 3:21 . Aulkiaren gainean, betiereko eta bere burua existitzen den Bat, «gure atsekabeak jasan dituen eta gure atsekabeak eraman dituen» dago, «guztietan gu bezala tentatua izan zena, baina bekaturik gabe», «gai izan zedin». lagundu tentazioan daudenei». «Norbaitek bekatu egiten badu, abokatu bat dugu Aitarekin». Isaias 53:4 ; Hebrearrei 4:15 ; 2:18 ; 1 Joan 2:1 . Bere interzesioa gorputz zulatu eta hautsi batena da, orban gabeko bizitzarena. Esku zaurituek, zulatutako aldeak, oin hondatuak, gizon eroriaren alde erregutzen dute, zeinaren erredentzioa hain kostu infinituan erosi baitzuen.

"Eta bake-aholkua izango da bien artean". Aitaren maitasuna, Semearena baino ez gutiago, da arraza galduaren salbamenaren iturria. Joan aurretik esan zien Jesusek bere ikasleei: «Ez dizuet esaten Aitari otoitz egingo dizuedala zuengatik, Aitak berak maite zaituztelako». Joan 16:26, 27 . Jainkoa "Kristogan zegoen, mundua bere buruarekin adiskidetzen". 2 Korintoarrei 5:19 . Eta goiko santutegian zerbitzarian, "Bien arteko bake-aholkua izango da". « *Hainbeste maite zuen* Jainkoak mundua, non bere Seme bakarria eman baitzuen, harengan sinesten duenak gal ez dezan, baina betiko bizia izan dezan». Joan 3:16 .

Galdera, Zer da santutegia? Eskriturretan argi eta garbi erantzuten da. "Santutegi" terminoak, Biblian erabiltzen den moduan, lehenik eta behin, Moisesek eraikitako tabernakuluari egiten dio erreferentzia, zeruko gauzen eredu gisa; eta, bigarrenik, lurreko santutegiak seinalatzen zuen zeruko "egiazko

tabernakuluari". Kristo hiltzean elizkizun tipikoa amaitu zen.

Zeruko "benetako tabernakulua" itun berriaren santutegia da. Eta Daniel 8:14ko profezia dispensazio honetan betetzen denez, aipatzen duen santutegiak itun berriko santutegia izan behar du. 2300 egunen amaieran, 1844an, mende askotan ez zegoen santutegirik lurrian. Honela profezia: «Bi mila eta hirurehun egun arte; orduan santutegia garbitu egingo da,» dudarik gabe zeruko santutegia seinalatzen du.

Baina galderarik garrantzitsuena erantzuteko geratzen da: Zer da santutegiaren garbiketa? Lurreko santutegiarekin lotuta horrelako zerbitzu bat zegoela Itun Zaharreko Eskriturretan esaten da. Baina egon al daiteke zeruan garbitu beharreko ezer? Hebrearrei 9an, lurreko eta zeruko santutegiaren garbiketa argi eta garbi irakasten da. «Ia gauza guztiak odolez garbituak dira legearen arabera; eta odol isuririk gabe ez da barkaziorik. Beharrezkoa zen, beraz, zeruko gauzen ereduak hauekin garbitzea; baina zeruko gauzak beraiek hauek baino sakrifizio hobeekin» (Hebrearrei 9:22, 23), Kristoren odol preziatua ere bai.

Garbiketa, zerbitzu tipikoan zein benetakoan, odolarekin egin behar da: lehengoan, animalien odolarekin; azken honetan, Kristoren odolarekin. Paulok dio, garbiketa hau odolarekin egin behar den arrazoi gisa, odola isuri gabe ez dela *barkamenik* . Barkazioa, edo bekatua kentzea da bete beharreko lana. Baina nola egon liteke bekatua santutegiarekin lotuta, zeruan edo lurrian? Hau zerbitzu sinbolikoari erreferentzia eginez ikas daiteke; izan ere, lurrian ofizio egiten zuten apaizek "zeruko gauzen eredu eta itzalerako" zerbitzatzen zuten. Hebrearrei 8:5 .

Lurreko santutegiaren zerbitzua bi zatik osatzen zuten; apaizek egunero zerbitzatzen zuten leku santuan, eta urtean behin apaiz nagusiak barkamen-lan berezi bat egiten zuten

santutegian, santutegia garbitzeko. Egunez egun bekatari damutuak bere eskaintza sagrarioko atean ekartzen zuen eta, eskua biktimaren buruan jarriz, bere bekatuak aitortu zituen, horrela beregandik sakrifizio errugabera eramanez. Orduan, animalia hil zuten. «Odol isuririk gabe», dio apostoluak, ez dago bekatuaren barkaziorik. "Haragiaren bizitza odolean dago". Lebitikoa 17:11 . Jainkoaren lege hautsiak transgresorearen bizitza eskatzen zuen. Odola, biktimak bere errua jasan zuen bekatariaren bizitza galdua irudikatzen zuen apaizak leku santura eraman eta estalduraren aurrean ihinztatu zuen, zeinaren atzean bekatariak hautsi zuen legea zuen arka zegoen. Zeremonia honen bidez bekatua, odolaren bidez, irudiz transferitu zen santutegira. Zenbait kasutan odola ez zen leku santura eramaten; baina orduan apaizak jan behar zuen haragia, Moisesek Aaronen semeei esanez: «Jainkoak eman dizue kongregazioaren gaiztakeria eramateko». Lebitiko 10:17 . Zeremonia biek penitentetik santutegira bekatuaren transferentzia sinbolizatzen zuten. Halakoa zen, egunez egun, urtean zehar egiten zen lana.

Israelen bekatuak santutegira eraman zituzten, eta lan berezi bat beharrezkoa izan zen haiek kentzeko. Jainkoak agindu zuen barkamen bat egiteko apartamentu sakratu bakoitzeko. «Barkamena egingo du leku santuarengatik, Israelgo semeen zikinkeriagatik eta beren bekatu guztietan egindako hutsegiteengatik; haien zikinkeriaz». Aldareari ere barkazio bat egin behar zen, "garbitzeko eta israeldarren kutsaduratik santifikatzeko". Lebitikoa 16:16, 19 .

Urtean behin, Barkamen-Egun handian, apaiza leku santuenean sartzen zen santutegia garbitzeko. Bertan egindako lanek urteroko administrazio txanda osatu zuten.

Barkamen-egunean bi ahuntz eraman zituzten tabernakuloko atarira, eta zozketa egin zieten, "lote bat Jaunarentzat, eta bestea aker asmatzailearentzat". 8. bertsoa . Jaunarengandik zozketatu zitzaion akerra hil behar zen herriaren aldeko barkamen-oparigisa. Eta apaizak bere odola estalkiaren barrura eraman behar zuen eta erruki-aulkiaren gainean eta aulkiaren aurrean ihintzatu behar zuen. Odola ere isuri behar zen beloaren aurrean zegoen intsentsuaren aldarean.

"Eta Aaronek bi eskuak ezarriko ditu aker biziaren buruan, eta haren gainean aitortuko ditu Israelgo semeen gaiztakeria guztiak, eta beren bekatu guztietan egin dituzten erru guztiak, ahuntzaren buruan jarriz, eta bidaliko ditu. eraman ezazu gizon egoki baten eskutik basamortura; eta ahuntzak bere gain eramango ditu beren gaiztakeria guztiak bizi ez den lurralde batera». 21, 22 bertsoak . Ahuntza ez zen gehiago Israelgo kanpamendura etorri, eta eraman zuen gizonak bere burua eta bere jantziak urarekin garbitu behar zituen kanpalekura itzuli aurretik.

Zeremonia osoa israeldarrak Jainkoaren santutasunaz eta bekatuarekiko gaitzespenaz hunkitzeko diseinatu zen; eta, areago, erakustea ezin zutela bekatuarekin harremanetan jarri kutsatu gabe. Gizon bakoitzari bere arima astintzea eskatzen zitzaion barkamen-lan hau aurrera zihoan bitartean. Negozio guztiak alde batera utzi behar ziren, eta Israelgo kongregazio osoak igaro behar zuen eguna Jainkoaren aurrean umiliazio solemnean, otoitz, barau eta bihotza sakon aztertuz.

Barkamenari buruzko egia garrantzitsuak elizkizun tipikoak irakasten ditu. Ordezko bat onartu zan bekatariaren orde; baña bekatua ez zan deuseztatu biktimaren odolak. Horrela santutegira eramateko bitarteko bat eman zen. Odola

eskainiz bekatariak legearen aginpidea aitortzen zuen, aitortzen zuen bere errua transgresioan, eta barkamen nahia adierazten zuen etorriko zen Erredentore batengan fedez; baina oraindik ez zegoen legearen gaitzespenetik guztiz libratu. Barkamen-egunean apaiz nagusiak, kongregazioaren eskaintza bat harturik, toki santurenera joan zen opari honen odolarekin, eta erruki-aulkiaren gainean isuri zuen, zuzen-zuzenean, legearen gainean, bere eskakizunak asetzeko. Orduan, bere bitartekari izaeran, bekatuak bere gain hartu eta santutegitik eraman zituen. Eskuak ahuntzaren buruan jarriz, aitortu zizkion bekatu horiek guztiak, horrela beregandik ahuntzara transferituz. Orduan ahuntzak eraman zituen, eta betirako herritik bereizita zeuden.

Halakoa izan zen "zeruko gauzen eredu eta itzalari" egiten zen zerbitzua. Eta zeruko santutegiko ministerioan motaz egin zena errealitatean egiten da zeruko santutegiko ministerioan. Bere igoeraren ondoren, gure Salbatzaileak bere lana hasi zuen gure apaiz nagusi gisa. Paulok dio: «Kristo ez da eskuz eginiko leku santuetan sartzen, egiazkoen irudiak baitira; baina zerura bera, orain guregatik Jainkoaren aurrean agertzeko». hebrearrak 9:24 .

Apaizak urtean zehar santutegiko lehen apartamentuan egiten duen zerbitzua, atea eratzen zuen eta leku santua kanpoko epaitegitik bereizten zuen "beloaren barruan", Kristo bere igoeran sartu zen zerbitzu-lana adierazten du. Apaizaren lana zen eguneroko zerbitzuan Jainkoaren aurrean pekatu-opariaren odola aurkeztea, baita Israelen otoitzekin igotzen zen intsentsua ere. Beraz, Kristok bere odola eskatu zion Aitari bekatarien alde, eta haren aurrean ere aurkeztu zituen, bere zuzentasunaren lurrin preziatuarekin, fededun penitenteen otoitzak. Halakoa izan zen

zeruko santutegiko lehen etxebizitzan zeruko zerbitzuaren lana.

Horra Kristoren ikasleen fedea jarraitu zion, haien begietatik igotzean. Hemen haien itxaropenak zentratuta zeuden, "dugun itxaropena", esan zuen Paulok, "arimaren aingura gisa, ziur eta irmoa, eta beloaren barruan sartzen dena; guretzat aitzindaria den tokian sartu zen, Jesus ere, betiko apaiz nagusi egina». "Ez ahuntzen eta zekorren odolaz, baizik eta bere odolaz behin sartu zen leku santuan, guretzat betiko erredentzioa lortu zuelarik". Hebrearrei 6:19, 20 ; 9:12 .

Hemezortzi mendez zerbitzu-lan honek santutegiko lehen apartamentuan jarraitu zuen. Kristoren odolak, fededun penitenteen alde erregutu zuen, barkamena eta onarpena bermatu zituen Aitarekin, baina oraindik haien bekatuak erregistro liburuetan geratu ziren. Elizkizun tipikoan urtearen amaieran barkazio-lan bat zegoen bezala, beraz, Kristoren lana gizakien erredentziorako lana amaitu baino lehen, pekatua santutegitik kentzeko barkazio-lan bat dago. Hau da 2300 egunak amaitu zirenean hasi zen zerbitzua. Aldi hartan, Daniel profetak iragartzen zuen bezala, gure Apaiz Nagusia santu-santuan sartu zen, bere lan solemnearen azken zatia egiteko, santutegia garbitzeko.

Antzina herriaren bekatuak fedea bidez pekatu-opariaren gainean jartzen ziren eta haren odolaren bidez, irudian, lurreko santutegira transferitzen ziren bezala, itun berrian damututakoaren bekatuak fedez Kristoren gainean jartzen eta transferitzen dira, hain zuzen ere. , zeruko santutegira. Eta nola lurrekoaren garbiketa tipikoa hura kutsatu zen bekatuak kenduz gauzatu zen, halaxe egin behar da zeruko garbiketa han erregistratuta dauden bekatuak kenduz edo ezabatuz. Baina hori gauzatu baino lehen, erregistro-liburu

azterketa egin behar da, pekatuaren damuaren eta Kristoren fedearen bidez nork bere barkamenaren onurak jasotzeko eskubidea zehazteko. Santutegiaren garbiketak, beraz, ikerketa lan bat dakar, epaiketa lana. Lan hau Kristo etorri aurretik egin behar da bere herria erredimitzeko; zeren bera datorrenean, bere saria harekin da, bakoitzari bere obren arabera emateko. Apokalipsia 22:12 . Horrela, hitz profetikoaren argitan jarraitu zutenek ikusi zuten, 1844an 2300 egunen amaieran lurrera etorri beharrean, Kristo orduan sartu zela zeruko santutegiko leku santuenean, barkamenaren amaierako lana burutzeko. Bere etorrera.

Ikusi zen, halaber, bekatu-opariak Kristo sakrifizio gisa seinalatzen zuen bitartean eta apaiz nagusiak Kristo bitartekari gisa irudikatzen zuen bitartean, ahuntzak Satanas irudikatzen zuela, bekatuaren egilea, zeinaren gainean benetan damutuaren bekatuak jarriko baitziren azkenean. . Apaiz nagusiak, pekatu-opariaren odolaren eraginez, bekatuak santutegitik kendu zituenean, ahuntzaren gainean jarri zituen. Kristok, bere odolaren bitartez, bere herriaren bekatuak zeruko santutegitik kentzen dituenean bere ministerioaren amaieran, Satanasean gainean jarriko ditu, zeinak, epaiaren exekuzioan, azken zigorra jasan behar duen. Ahuntza bizirik gabeko lurralde batera bidali zuten, Israelgo kongregaziora berriro etortzeko. Beraz, Satan betiko erbesteratuko da Jainkoaren eta bere herriaren presentziatik, eta existentziatik kenduko da bekatuaren eta bekatarien azken suntsipenean.

24. kapitulua— Santuen Santuan

Santutegiaren gaia 1844ko etsipenaren misterioa argitu zuen gakoa izan zen. Egiaren sistema oso bat ikustera ireki zen, konektatua eta harmoniatsua, Jainkoaren eskuak etorrerako mugimendu handia zuzendu zuela eta egungo betebeharra agerian utziz. argitu bere herriaren posizioa eta lana. Jesusen dizipuluak beren larritasun eta etsipen gau izugarriaren ondoren «Jauna ikusi zutenean poztu» ziren bezala, poztu egin ziren orain bere bigarren etorrera fedez begiratu zutenak. Espero zuten aintzan agertuko zela bere zerbitzariei saria emateko. Euren itxaropenak etsita zeudenez, Jesus bistatik galdu zuten, eta Maria hilobian zegoela oihukatu zuten: «Ene Jauna eraman dute, eta ez dakit non jarri duten». Orain, Santuen Santuan berriro ikusi zuten hura, beren Apaiz Nagusi errukitsua, laster beren errege eta libratzaile gisa agertuko zela. Santutegiko argiak iragana, oraina eta etorkizuna argitu zituen. Bazekiten Jainkoak bere bidegabeko probidentziaz gidatu zituela. Nahiz eta, lehen ikasleek bezala, beraiek ez zuten ulertu eurek eraman zuten mezua, hala ere zentzu guztietan zuzena izan zen. Hura aldarrikatzean bete zuten Jainkoaren xedea, eta haien lana ez zen alferrik izan Jaunarengan. "Berriro itxaropen bizi batera" sortuak, "esan ezinezko eta aintzaz beteriko pozarekin" poztu ziren.

Daniel 8:14 profetia , "Bi mila eta hirurehun egun arte; orduan santutegia garbituko da" eta lehen aingeruaren mezua: "Jainkoaren beldur izan eta eman aintza; zeren bere epaiketaren ordua heldu da", adierazi zuen Kristok leku santuenean eginiko ministerioari, ikerketako epaiketari, eta ez Kristoren etorrera bere herriaren erredentziorako eta gaiztoen suntsipenerako.

Akatsa ez zen aldi profetikoen kalkuluan izan, 2300 egunen amaieran gertatuko zen *gertaeran baizik*. Akats honen bidez fededunek desilusioa jasan zuten, hala ere, profeziak iragartzen zuen guztia, eta Eskrituretako edozein berme espero zuten guztia bete zen. Beren itxaropenen porrota deitoratzen ari ziren unean, mezuak iragartzen zuen gertaera gertatu zen, eta Jaunak bere zerbitzariari saria emateko agertu baino lehen bete behar zena.

Kristo etorri zen, ez lurrera, espero zuten bezala, baizik eta, motan iragartzen den bezala, zeruko Jainkoaren tenpluko leku santurenera. Daniel profetak irudikatzen du une honetan Egunetako Antzinakoengana etorri zela: «Ikusi nuen gaueko ikuskarietan, eta, hara, gizonaren Semea bezalako bat etorri zen zeruko hodeiekin, eta etorri zen»—ez. lurra, baina—«Egunetako Zaharrari, eta haren aitzinean hurbildu zuten». Daniel 7:13 .

Etorrera hau Malaki profetak ere iragartzen du: «Bilhatzen duzuen Jauna, bat-batean etorriko da haren tenplura, atsegin duzuen itunaren mezularia: horra etorriko da, dio ejerzituaren Jaunak». Malakias 3:1 . Jaunaren tenplura etorrera bat-batekoa izan zen, ustekabekoa, bere herriarentzat. *Han* ez zuten haren bila ari . Lurrera etorriko zela espero zuten, «Jainkoa ezagutzen ez dutenen eta ebanjelioa betetzen ez dutenen aurka mendeku hartuta su sutan». 2 Tesalonikarrei 1:8 .

Baina jendea oraindik ez zegoen prest beren Jaunari topo egiteko. Prestaketa lan bat zegoen oraindik egiteko. Argia eman behar zen, beren gogoak zeruko Jainkoaren tenplura zuzenduz; eta fedez beren apaiz nagusiari hango zerbitzuan jarraitu behar zutenez, betebeharrak berriak agertuko ziren. Beste abisu eta instrukzio mezu bat eman behar zitzaion elizari.

Profetak dio: «Nork jasango du bere etorreraren eguna? eta nor egonen da agertzean? zeren bera findu-sua bezalakoa da,

eta betetzaileen xaboa bezalako; eta fintzaile eta zilar garbitzaile bezala eseriko da, eta Lebiren semeak garbituko ditu, eta garbituko ditu urrea eta zilarra bezala, Jaunari eskain diezazkioten. zuzentasunezko eskaintza». Malakias 3:2, 3 . Goiko santutegian Kristoren interzesioa geldituko denean lurrean bizi direnek bitartekaririk gabe Jainko santu baten aurrean egon behar dute. Haien soinekoak orbangabeak izan behar dira, beren pertsonaiak bekatutik garbitu behar dira ihinztaketaren odolaz. Jainkoaren graziaren eta beren ahalegin arduratsuaren bidez konkistatzaile izan behar dute gaizkiaren aurkako borrokan. Epaiketa ikertzailea zeruan aurrera doan bitartean, fededun penitenteen bekatuak santutegitik kentzen ari diren bitartean, garbiketa lan berezi bat izango da, bekatua kentzeko, artean.

Jainkoaren herria lurrean. Lan hau Apokalipsia 14ko mezuetan argiago aurkezten da .

Lan hau burututakoan, Kristoren jarraitzaileak prest egongo dira bere agerpenerako. «Orduan, Judako eta Jerusalem eskaintza atsegina izango da Jaunarentzat, antzinako garaietan eta lehen urteetan bezala». Malaki 3:4 . Orduan, gure Jaunak bere etorreran beretzat hartuko duen eliza «eliza loriatsua izango da, orbanik, zimurrik edo halakorik ez duena». Efesoarrak 5:27 . Orduan, "goiza bezala aterako da, ilargia bezain garbia, eguzkia bezain argia eta banderadun armada bezain ikaragarria". -ren abestia Salomon 6:10 .

Jaunaren tenplura etorreraz gain, Malakik bere bigarren etorrera ere iragartzen du, epaiketa betetzera etorria, hitz hauekin: «Eta zuregana hurbilduko naiz epaitzera; eta bizkorra izango naiz aztien kontra, eta adulterioen kontra, eta zin gezurrezkoen kontra, eta alokairua bere ordainetan zapaltzen

dutenen kontra, alargunaren eta aita-orbearen, eta arrotza bere eskuinetik aldentzen dutenen kontra, eta ez izan ni beldurrik, dio ejerzituen Jaunak». Malakias 3:5 . Judek eszena berari erreferentzia egiten dio esaten duenean: "Hara, Jauna dator bere hamar mila santurekin, guztien aurka epaitzeko eta haien artean gaiztoak diren guztiak beren ekintza gaizto guztiez konbentzitzeko". Judas 14, 15 . Etorri hau, eta Jaunaren etorrera bere tenplura, gertakari bereizi eta bereiziak dira.

Kristoren etorrera gure apaiz nagusi gisa leku santutegira, santutegia garbitzeko, Daniel 8:14- n ikusia ; gizakiaren Semearen etorrera Egunen Antzinakoari, Daniel 7:13an aurkezten den bezala ; eta Jaunaren etorrera bere tenplura, Malakik iragarria, gertaera beraren deskribapenak dira; eta hori ere adierazten du ezkongaiaren etorrerak, Kristok deskribatutako hamar birjinen parabolak, Mateo 25 .

1844ko udan eta udazkenean, "Hara, ezkongaiak dator" aldarrikapena eman zen. Birjina jakintsu eta ergelek irudikatzen zituzten bi klaseak garatu ziren orduan: Jaunaren agerpenari poztasunez begiratzen zuen klase bat, eta berari aurre egiteko arduraz prestatzen ari zena; beste klase bat, beldurrak eraginda eta bulkadaz jokatu, egiaren teoria batekin aseta zegoena, baina Jainkoaren graziarik gabe zegoena. Parabolak, senargaiak etorri zenean, «prest zeudenak berarekin ezkontzara sartu ziren». Ezkongaiaren etorrera, hemen ikusgai jarria, ezkontza baino lehen gertatzen da. Ezkontzak Kristok bere erreinuaren harrera adierazten du. Hiri Santua, Jerusalem Berria, erreinuaren hiriburua eta ordezkaria dena, "emaztegia, Bildotsaren emaztea" deitzen zaio. Aingeruak esan zion Joani: «Zatoz hona, erakutsiko dizut andregaiak, Bildotsaren emaztea». «Espirituan eramán ninduen», dio profetak, «eta erakutsi zidan hiri handi

hura, Jerusalem santua, zerutik Jainkoarengandik jaisten». Errebelazioa 21:9, 10 . Argi dago, bada, emaztegaiak Hiri Santua irudikatzen duela, eta senargaiaren bila ateratzen diren birjinak elizaren ikur dira. Apokalipsian Jainkoaren herria ezkontza-afarirako gonbidatuak omen dira. Apokalipsia 19:9 . Gonbidatuak badira , ezin dira *emaztegai gisa ere ordezkatu* . Kristok, Daniel profetak esan zuenez, Zeruko Egunen Antzinakoarengandik jasoko du "nagusia, eta aintza eta erreinua"; Jerusalem Berria, bere erreinuko hiriburua, "bere senarrarentzat apaindutako andregai gisa prestatua" jasoko du. Daniel 7:14 ; Apokalipsia 21:2 . Erreinua jaso ondoren, bere aintzan etorriko da, erregeen errege eta jauntxoek jaun gisa, bere herriaren erredentziorako, zeinak "Abraham, Isaak eta Jakobekin eseri behar dituen", Bere erreinuko mahaian. (Mateo 8:11 ; Luke 22:30), Bildotsaren ezkontza-afarian parte hartzeko.

1844ko udan, «Hona ezkongaiak dator» aldarrikapenak, milaka lagunek Jaunaren berehalako etorrera espero zuten. Ezkongaiak ethorri zen denboran, ez lurrera, jendeak espero zuen bezala, baizik eta Zeruko Egunen Antzinakoarengana, ezkontzara, bere erreinuaren harrera. «Prest zeudenak berarekin ezkontzara sartu ziren, eta atea itxi zuten». Ezkontza hartan ez ziren bertaratu behar; zeruan gertatzen baita, lurrean dauden bitartean. Kristoren jarraitzaileak "beren Jaunaren zain egon behar dute, noiz *itzuliko den* ezkontzatik". Lukas 12:36 . Baina haiek ulertu behar dute haren obra, eta berari jarraitu behar diote fedez Jainkoaren aurrean sartzen den bitartean. Zentzu honetan sartzen omen dira ezkontzara.

Parabolan beren ontzietan olioak zutenak ziren ezkontzara sartzen zirenak. Eskrituretako egiaren ezagutzaz, Jainkoaren Espiritua eta grazia ere bazituztenek, eta beren epaiketa

mingotsaren gauean, pazientziaz itxaron zutenek, Biblia argi argiago baten bila, hauek ikusi zuten egiaren inguruko egia. santutegia zeruan eta Salbatzailearen ministerioan aldatzea, eta fedez jarraitu zioten bere obran goian santutegian.

Eta Liburu Santuen testigantzez egia berberak onartzen dituzten guztiak, Kristo fedez jarraituz Jainkoaren aurrean bitartekaritza-lana egiteko azken lana burutzeko eta bere erreinua jasotzeko amaieran sartzen den heinean, hauek guztiak irudikatzen dira. ezkontza.

Mateo 22ko parabolaren ezkontzaren figura bera sartzen da, eta ikerketa-epaia argi eta garbi adierazten da ezkontza baino lehen gertatzen dela. Ezkontza baino lehen erregea sartzen da gonbidatuak ikustera, denak ezkontza-jantziz jantzita dauden ikusteko, izaera orbangabea Bildotsaren odolean garbitu eta zuritu. Mateo 22:11 ; Apokalipsia 7:14 . Behartsu aurkitzen dena kanpora botatzen da, baina azterketaren ondoren ezkontza-jantzia dutela ikusten diren guztiak Jainkoaren ontzat hartzen dira eta bere erreinuan parte hartzeko eta bere tronuan eserlekua izateko duintzat hartzen dira. Izaera aztertze lan hau, Jainkoaren erreinurako nortzuk prest dauden zehazteko lan hau ikerketa-epaiketarena da, goiko santutegian ixteko lana.

Ikerketa lana amaituko denean, aro guztietan Kristoren jarraitzaile direla aldarrikatu dutenen kasuak aztertu eta erabaki direnean, orduan, eta ez ordura arte, proba itxiko da, eta errukiaren atea itxiko da. . Horrela, esaldi labur batean, "Prest zeudenak berarekin ezkontzara sartu ziren, eta atea itxi zen", Salbatzailearen azken zerbitzuan zehar eramana gara, gizakiaren salbamenerako lan handia amaituko den garaira. .

Lurreko santutegiko zerbitzuan, zeina, ikusi dugun bezala, zeruko zerbitzuaren irudia den, Barkamen-egunean apaiz

nagusia toki santuenean sartzen zenean, eten zen lehen apartamentuko ministerioa. Jainkoak agindu zuen: "Ez da inor egongo elkarketa-etxolan leku santuan barkamena egitera sartzen denean, atera arte". Lebitikoa 16:17 . Beraz, Kristo sailduen sailduan sartu zenean barkamenaren amaierako lana burutzeko, bere zerbitzuari utzi zion lehen apartamentuan. Baina lehen apartamentuko ministrazioa amaitu zenean, bigarren apartamentuko ministrazioa hasi zen. Elizkizun tipikoan apaiz nagusiak barkamen-egunean saildua uzten zuenean, Jainkoaren aurrean sartu zen bekatu-opariaren odola aurkeztera, beren bekatuez benetan damutu ziren Israel guztien alde. Beraz, Kristok bere lanaren zati bat besterik ez zuen bete gure bitarteko gisa, lanaren beste zati batean sartzeko, eta oraindik bere odola erregutzen zuen Aitarean aurrean bekatarien alde.

Gai hau ez zuten ulertu adventistek 1844an. Salbatzailea espero zen garaia igaro ondoren, oraindik uste zuten haren etorrera gertu zegoela; krisi garrantzitsu batera iritsi zirela eta Kristoren lana Jainkoaren aurrean gizakiaren bitartekari gisa egin zuen lana eten egin zela uste zuten. Iruditu zitzaien Biblian irakatsi zitzaizela gizakiaren probaldia itxiko zela zeruko hodeietan Jaunaren benetako etorrera baino lehen. Hori agerikoa zirudien Eskritura haietatik, gizonak errukiaren atean bilatu, jo eta oihu egingo duten garaia adierazten duten eta ez da irekiko. Eta galdetzen zitzaien ea Kristoren etorrera itxaroten zuten datak ez ote zuen bere etorreraren aurretiko aldi honen hasiera markatu. Hurbileko epaiketaren abisua emanik, mundurako egina zela sentitu zuten, eta galdu zuten beren arimaren zama bekatarien salbaziorako, gaiztoen iseka ausart eta biraoa, Espiritua zelako beste froga bat iruditu zitzaien bitartean. Jainkoaren errukia baztertzen zutenengandik aldendua izan zen.

Horrek guztiak berretsi egin zituen baldintzapeko askatasuna amaitu zela edo, orduan adierazi zutenez, "errukiaren atea itxita zegoen".

Baina argi argiagoa iritsi zen santutegiaren auziaren ikerketarekin. Orain ikusi zuten zuten zeudela ustean 1844ko 2300 egunen amaierak krisi garrantzitsu bat markatu zuela. Baina egia bazen ere, mila zortziehun urtez gizakiek Jainkoarengana sarbidea aurkitu zuten itxaropenaren eta errukiaren ate hura itxi zela, beste ate bat ireki zen, eta bekatuen barkamena eskaini zitzaiela gizakiei, Kristoren interzesioaren bitartez. . Bere zerbitzuaren zati bat itxia zen, beste bati lekua emateko. Zeruko santutegirako "ate irekia" zegoen oraindik, non Kristo bekatariaren alde zerbitzatzan ari zen.

Orain ikusi zen Kristoren hitz horien aplikazioa Apokalipsian, garai honetan bertan elizari zuzendua: «Gauza hauek dio santuak, egiazkoak, Daviden giltza duenak, irekitzen dituenak, eta inork ez du ixten; eta ixten du, eta nehork ez du irekitzen; Ezagutzen ditut zure obrak: hara, ate ireki bat jarri dizut zure aurrean, eta inork ezin dezake itxi». Apokalipsia 3:7, 8 .

Fedearen bidez Jesusi barkamen-lan handian jarraitzen diotenak dira haien alde Haren bitartekaritzaren onurak jasotzen dituztenak, eta zerbitzu-lan hau ikustera ekartzen duen argia baztertzen dutenek ez dute horren onurarik lortzen. Kristoren lehen etorreran emandako argia arbuiatu zuten juduek, eta munduaren Salbatzailea bezala beragan sinesten ez zutenak, ezin izan zuten haren bidez barkatu. Igotzean Jesus bere odolaz zeruko santutegian sartu zenean bere ikasleengan bere bitartekaritzaren bedeinkapenak isurtzeko, juduak guztiz iluntasunean geratu ziren beren alferrikako sakrifizio eta

eskaintzak jarraitzeko. Moten eta itzalen administrazioa eten egin zen. Lehen gizakiak Jainkoarengana sarbidea aurkitu zuen ate hura jada ez zegoen zabalik. Juduek uko egin zioten hura bilatzeari, zeruko santutegian zeruko santutegiko zerbitzuaren bidez, orduan aurki zitekeen modu bakarrean. Beraz, ez zuten Jainkoarekin komuniorik aurkitu. Haiei ate itxi zitzaien. Ez zuten Kristoren ezagutzarik Jainkoaren aurrean egiazko sakrifizio eta bitartekari bakarra bezala; horregatik ezin izan zituzten jaso haren bitartekaritzaren onurak.

Judu fedegabeen egoerak erakusten du gure apaiz nagusi errukitsuaren lana gogoz ezjakin duten kristau aitortzen artean arduragabe eta sinesgabeen egoera. Elizkizun tipikoan, apaiz nagusia leku santuenean sartzen zenean, Israel guztia santutegiaren inguruan bildu behar zen eta modurik solemnean beren arimak Jainkoaren aurrean apal zezaten, beren bekatuen barkamena jaso zezaten eta moztu ez zezaten. kongregaziotik. Zenbat eta ezinbestekoagoa Barkamen-egun antitipiko honetan, gure Apaiz Nagusiaren lana ulertzea eta zein betebeharrak eskatzen dizkigun jakitea.

Gizonek ezin dute inpunitatez baztertu Jainkoak errukiz bidaltzen dien abisua. Noeren garaian zerutik mundura mezu bat bidali zen, eta haien salbazioa mezu hori tratatzeko moduaren araberrakoa zen. Abisua baztertu zutelako, Jainkoaren Espiritua arraza bekataritik kendu zen, eta Uholdearen uretan hil ziren. Abrahamen garaian, errukiak Sodomako biztanle errudunei erreklamatzeari utzi zion, eta Lot izan ezik, bere emaztearekin eta bi alabekin, zerutik igorritako suak hondatu zituen. Beraz, Kristoren egunetan. Jainkoaren Semeak belaunaldi hartako judu fedegabeei adierazi zien: «Zure etxea hutsik utzi zaituzte». Mateo 23:38 . Azken egunetara begira, Botere Infinitu berak

hauxe dio, “egiaren maitasuna jaso ez zutenei, salbatzeko”:
“Horregatik Jainkoak engainu sendoa bidaliko die, gezurra sines
dezaten: kondenatuak izan daitezten egia sinetsi ez zutenak,
baina injustizian atsegin zutenak». 2 Tesalonikarrei 2:10-12 .
Haren hitzaren irakaspenak baztertzen dituztenez, Jainkoak bere
Espiritua kentzen du eta maite dituzten engainuetara uzten ditu.

Baina Kristok oraindik ere gizonaren alde egiten du, eta
bila dabilzanezi argia emango zaie. Adventistek hasieran hori
ulertu ez bazuten ere, gero argi geratu zen haien benetako
posizioa definitzen duten Eskriturak haien aurrean irekitzen hasi
zirenean.

1844. urtean denboraren joan-etorria izan zen epaiketa
handiko garaia izan zen oraindik etorkinaren fedea zutenentzat.
Haien erliebe bakarra, haien benetako posizioa egiaztatzeari
dagokionez, haien gogoa goiko santutegira zuzentzen zuen argia
zen. Batzuek uko egin zieten garai profetikoen lehen
kontakizunean zuten fedeari, eta giza edo sataniko agentziei
egotzi zieten Espiritu Santuaren eragin indartsua, etorrerako
mugimenduan parte hartu zuena. Beste klase batek irmo eusten
zuen Jaunak gidatu zituela beren iraganeko esperientzian; eta
itxaron eta behatzen eta otoitz egiten zuten Jainkoaren
borondatea ezagutzeko, beren Apaiz Nagusi handia beste
ministerio-lan batean sartu zela ikusi zuten, eta berari fedez
jarraituz, elizaren amaierako lana ere ikustera eramane zuten.
Lehen eta bigarren aingeruen mezuak argiago ulertzen zituzten,
eta prest zeuden Apokalipsia 14ko hirugarren aingeruaren abisu
solemnea jaso eta emateko munduari .

25. kapitulua—Jainkoaren legea aldaezina

Ireki zen Jainkoaren tenplua zeruan, eta ikusi zen haren tenpluan bere itun-kutxa». Apokalipsia 11:19 . Jainkoaren testamentuko kutxa sailduen saildian dago, santutegiko bigarren apartamentuan. "Zeruko gauzen eredurako eta itzalerako" zerbitzatzen zuen lurreko tabernakuluaren zerbitzuan, apartamentu hau Barkazio Egun handian bakarrik ireki zen santutegia garbitzeko. Hori dela eta, Jainkoaren tenplua zeruan ireki zela eta bere testamentuaren kutxa ikusi zen iragarkiak zeruko santutegiko lekurik santuena ireki zela adierazten du 1844an, Kristo han sartu zen barkamenaren amaierako lana burutzeko. Fedeaz beren apaiz nagusi handiari jarraitu ziotenek, leku santuenean bere ministerioan sartzean, ikusi zuten bere testamentuko kutxa. Santutegiaren gaia ikertu zutenean, Salbatzaillearen zerbitzu-aldaketa ulertu zuten, eta ikusi zuten orain Jainkoaren arkaren aurrean ofizio egiten ari zela, bere odola erregutzen pekatarien alde.

Lurrean zegoen tabernakuluko arkak harrizko bi taulak zituen, zeinetan Jainkoaren legearen aginduak idatzita zeuden. Arka lege-taulen hargune bat besterik ez zen, eta jainkozko manu horien presentziak bere balioa eta sakratutasuna ematen zion.

Jainkoaren tenplua zeruan ireki zenean, bere testamentuko kutxa ikusi zen. Santuen barnean, zeruko santutegian, jainkozko legea sakratuan dago, Jainkoak berak Sinaiko trumoiaren artean esan eta bere hatzekin harrizko mahaietan idatzitako legea.

Jainkoaren legea zeruko santutegian da jatorrizko handia, zeinaren aginduak harrizko tauletan idatziak eta Moisesek Pentateukoan idatzitakoak transkripzio hutsekoak ziren. Puntu

garrantzitsu hori ulertzera iritsi zirenak, beraz, jainkozko legearen izaera sakratua eta aldaezina ikustera eramán zituzten. Ikusi zuten, inoiz ez bezala, Salbatzailearen hitzen indarra: «Zerua eta lurra igaro arte, ez da inola ere jota edo titulu bat legetik pasatuko». Mateo 5:18 . Jainkoaren legea, bere borondatearen errebelazioa izanik, bere izaeraren transkripzioa, betirako iraun behar du, "zeruko lekuko leial gisa". Agindu bat ere ez da baliogabetu; ez da jota edo titulurik aldatu. Salmistak dio: «Betiko, Jauna, zure hitza ezarri da zeruan». «Bere agindu guztiak ziur daude. Sekulako iraupena dute betirako». Salmoa 119:89 ; 111:7, 8 .

Dekalogoaren altzoan dago laugarren agindua, lehen aldarrikatu zen bezala: «Gogoratu larunbata, santu dezazun. Sei egunez lan egingen duzu, eta egin zure lan guztia; baina zazpigarren eguna da zure Jainko Jaunaren larunbata; hartan ez duzu lanik egingo, ez zuk, ez zure seme, ez zure alaba, ez zure morroi, ez zure neskame. , ez zure abereak, ez zure athe barruan dagoen zure arrotza: zeren sei egunetan egin zituen Jaunak zerua eta lurra, itsasoa eta haietan dagoen guztia, eta zazpigarren egunean atsedean hartu zuen: horregatik Jaunak bedeinkatu zuen larunbata, eta santu egin zuen». Irteera 20:8-11 .

Jainkoaren Espirituak bere hitzaren ikasle horien bihotzak hunkitu zituen. Sortzailearen atsedean-eguna aintzat hartu gabe agindu hau ezjakinki hautsi zutela sinestarazi zitzairen. Aztertzen hasi ziren asteko lehen eguna behatzeko arrazoiak, Jainkoak saildu zuen egunaren orde. Eskriturretan ez zuten aurkitu frogarik laugarren manamendua ezabatua izan zela, edo larunbata aldatu zela; zazpigarren eguna lehen saildu zuen bedeinkapena ez zen inoiz kendu. Zintzoki Jainkoaren nahia ezagutu eta egin nahi izan zuten; orain, bere buruak bere

legearen urratzaile ikusten zituztenez, tristura bete zuten haien bihotza, eta Jainkoarekiko leialtasuna agertu zuten bere larunbata santu eginez.

Asko eta serioak izan ziren haien fedea iraultzeko egindako ahaleginak. Inork ezin zuen ikusi lurreko santutegia zerukoaren irudi edo eredia bazen, lurreko arkan metatutako legea zeruko arkan zegoen legearen transkripzio zehatza zela; eta zeruko santutegiari buruzko egia onartzeak Jainkoaren legearen aldarrikapenak eta laugarren aginduko larunbateko betebeharrak aitortzea suposatzen zuela. Hona hemen zeruko santutegian Kristoren ministerioa agerian uzten zuten Eskrituretako esposizio harmoniatsuaren aurkako oposizio mingots eta irmoaren sekretua. Gizonak Jainkoak ireki zuen atea itxi nahi zuten, eta berak itxi zuen atea irekitzen. Baina «Irekitzen duena, eta inork ixten ez duena; eta ixten du, eta inork ez du irekitzen,» adierazi zuen: “Hara, ate irekia jarri dizut zure aurrean, eta inork ezin dezake itxi”. Apokalipsia 3:7, 8 . Kristok ideki zuen leku santuaren atea, edo ministerioa, zeruko santutegiko ate ireki hartatik argia ari zen, eta laugarren manamendua agertu zen han bilduta dagoen legean sartuta; Jainkoak ezarri zuena, inork ezin zuen irauli.

Kristoren bitartekaritzari eta Jainkoaren legearen betikotasunari buruzko argia onartu zutenek aurkitu zuten Apokalipsia 14an aurkeztutako egiak zirela . Kapitulu honetako mezuek abisu hirukoitza osatzen dute (ikus eranskina), lurreko biztanleak Jaunaren bigarren etorrerarako prestatzeko. Iragarkiak, "Haren epaiketaren ordua heldu da", Kristoren zerbitzuaren amaierako lana adierazten du gizakien salbamenerako. Egia bat iragartzen du, salbatzailearen interzesioa amaitu arte eta lurrera itzuliko den arte, bere herria

beregana hartzeko. 1844an hasitako epai-lanak jarraitu behar du guztien kasuak erabaki arte, bai biziak, bai hilak; hortaz, giza probaldiaren amaieraraino luzatuko da. Gizonak epaian egoteko prest egon daitezten, mezuak agintzen die: «Jainkoaren beldurra eta hari aintza eman», «eta zerua, lurra, itsasoa eta uren iturriak egin zituena gurtzeko». Mezu hauen onarpenaren emaitza hitzean ematen da: «Hona hemen Jainkoaren aginduak eta Jesusen fedea betetzen dituztenak». Epaia prestatuta egoteko, beharrezkoa da gizonak Jainkoaren legea betetzea. Lege hori izaera estandarra izango da epaian. Paulo apostoluak hauxe dio: «Legean bekatu egin duten guztiak legez epaituko dituzte... Jainkoak Jesukristoren bidez gizakien sekretuak epaituko dituen egunean». Eta dio "legearen betetzaileak justifikatuak izango direla". Erromatarrei 2:12-16 . Fedea ezinbestekoa da Jainkoaren legea betetzeko; izan ere, «federik gabe ezinezkoa da berari atsegina ematea». Eta "fedezkoa ez dena bekatua da". Hebrearrei 11:6 ; Erromatarrei 14:23 .

Lehen aingeruak, gizonei dei egiten die "Jainkoaren beldurra eta hari aintza emateko" eta hura gurtzera zeruko eta lurraren sortzaile gisa. Horretarako, Haren legea bete behar dute. Esaten du gizon jakintsuak: «Jainkoaren beldur eta bete bere aginduak, hau baita gizakiaren betebeharraren osoa». Eklesiastes 12:13 . Haren aginduei obedientziarik gabe, ezin zaio gurtza Jainkoari atsegina izan. "Hau da Jainkoaren maitasuna, bere aginduak bete ditzagun". "Legea entzutetik belarria urruntzen duenak, bere otoitza ere higuigarria izango da". 1 Joan 5:3 ; Esaera 28:9 .

Jainkoa gurtzeko betebeharra bera Sortzailea dela eta beste izaki guztiek beren existentzia zor diotela horretan oinarritzen da. Eta Biblian, paganoen jainkoen gaineratik, bere begirune eta

gurtzeko erreklamazioa aurkezten den lekuan, bere botere sortzailearen froga aipatzen da. «Herrietako jainko guztiak idoloak dira, baina Jaunak egin zituen zeruak». 96:5 Salmoa . «Norekin erkatuko nauzue, ala berdin izango naiz? dio Santuak. Altxatu begiak gora, eta horra nor sortu dituen gauza hauek». «Honela dio zeruak sortu zituen Jaunak; Lurra eratu eta egin zuen Jainkoak berak: ... Ni naiz Jauna; eta ez dago beste inor». Isaias 40:25, 26 ; 45:18 . Salmistak dio: «Jakizue Jauna Jainkoa dela: bera da gu egin gaituena, eta ez gu geu». «Zatoz, adora gaitzen eta makur gaitzen: belaunikatu gaitzen gure Egile Jaunaren aurrean». Salmoa 100:3 ; 95:6 . Eta zeruan Jainkoa gurtzen duten izaki sailduak, beren omenaldia berari zor zaion arrazoi gisa adierazten dute: «Dine zara, Jauna, aintza, ohore eta boterea jasotzea: zuk sortu baititu gauza guztiak». Apokalipsia 4:11 .

Apokalipsia 14an , gizonei dei egiten zaie Sortzailea gurtzera; eta profeziak, mezu hirukoitzaren ondorioz, Jainkoaren aginduak betetzen dituen klase bat ikusarazten du. Agindu hauetako batek zuzenean Jainkoa Sortzaile gisa adierazten du. Laugarren aginduak dio: «Zazpigarren eguna zure Jainko Jaunaren larunbata da: ... zeren eta sei egunetan egin zituen Jaunak zerua eta lurra, itsasoa eta haietan dagoen guztia, eta zazpigarren egunean atsedean hartu zuen. Jaunak bedeinkatu zuen larunbata, eta santifikatu zuen». Irteera 20:10, 11 . Zapatuari buruz, Jaunak dio, gainera, "seinale bat... jakin dezazuen ni naizela zure Jainko Jauna". Ezekiel 20:20 . Eta emandako arrazoia hau da: «Sei egunetan egin zituen Jaunak zerua eta lurra, eta zazpigarren egunean atsedean hartu zuen eta indarberritu egin zen». Irteera 31:17 .

"Sabbatharen garrantzia sorkuntzaren emozio gisa beti

presente mantentzen duela gurtza Jainkoari zor zaion benetako arrazoia" - Bera delako Sortzailea, eta gu bere izakiak garelako. «Sabbath, beraz, jainkozko gurtzaren oinarrian dago, egia handi hau erarik ikusgarrienean irakasten baitu, eta beste erakunderik ez du hori egiten. Jainkozko gurtzaren benetako oinarria, ez zazpigarren egunekoa soilik, baizik eta gurtza ororena, Sortzailearen eta bere izakien arteko bereizketan aurkitzen da. Gertaera handi hau ezin da inoiz zaharkitu, eta ez da inoiz ahaztu behar.»—J.

N. Andrews, *Sabbath-aren historia*, 27. kapitulua. Izan zen egia au beti gizonen adimenen aurrean gordetzeko, Jainkoak larunbata ezarri zuen Eden; eta gure Sortzailea dela bera gurtu behar dugun arrazoia izaten jarraitzen duen bitartean, larunbatak bere seinale eta oroigarri gisa jarraituko du. Sabbath unibertsalki gorde izan balitz, gizakiaren pentsamenduak eta afektuak Sortzailearengana eramango ziren begirunearen eta gurtzaren objektu gisa, eta ez zen inoiz idolatrorik, ateorik edo fedegaberik egongo. Larunbata betetzea benetako Jainkoarekiko leialtasunaren seinale da, "zerua, eta lurra, eta itsasoa eta uren iturriak egin zituena". Horren ondorioz, gizakiei Jainkoa gurtzeko eta haren aginduak betetzeko agintzen dien mezuak bereziki laugarren agindua betetzeko deia egingo die.

Jainkoaren aginduak betetzen dituzten eta Jesusen fedea dutenen aldean, hirugarren aingeruak beste klase bat seinalatzen du, zeinaren akatsen aurka ohartarazpen solemne eta beldurgarri bat esaten den: «Norbaitek piztia eta haren irudia gurtzen baditu eta berea jasotzen badu. bekokian, edo eskuan, berak edanen du Jainkoaren haserrearen ardotik». Apokalipsia 14:9, 10 . Erabilitako sinboloen interpretazio zuzena beharrezkoa da mezu hau ulertzeko. Zer irudikatzen du piztiak, irudiak, markak?

Ikur hauek aurkitzen diren profeziaren ildoak Apokalipsia 12. arekin hasten da, Kristo suntsitu nahi izan zuen herensugearekin bere jaiotzan. Herensugea Satanas dela esaten da (Apokalipsia 12:9); bera izan zen Herodesi Salbatzailea hiltzera bultzatu zuena. Baina Satanasen agente nagusia Kristoren eta bere herriaren aurka gerra egiteko Kristau Aroaren lehen mendeetan Erromatar Inperioa izan zen, zeinetan paganismoa zen nagusi erlijioa. Beraz, herensugeak, batez ere, Satan ordezkatzeko duen arren, bigarren zentzu batean Erroma paganoaren sinboloa da.

13. kapituluaren (1-10. bertsoak) beste piztia bat deskribatzen da, "lehoinabar baten antzekoa", zeinari herensugeak "bere boterea, eta bere eserlekua eta aginte handia" eman zion. Ikur honek, protestante gehienek uste dutenez, aita Santua adierazten du, antzinako erromatar inperioak garai batean boterea eta egoitza eta agintea lortu zuena. Lehoinabar itxurako piztiari buruz hauxe deklaratu da: "Eman zitzaion aho bat gauza handiak eta biraoak esaten zituena. Eta idiki zuen ahoa Jainkoaren kontra blasfematzeko, haren izena, eta bere tabernakulua, eta zeruan bizi direnak. Eta eman zitzaion sainduei gerra egitea eta haiek garaitzea: eta boterea eman zitzaion senide, hizkuntza eta nazio guztien gainean». Profezia honek, Daniel 7 adar txikiaren deskribapenarekin ia berdina dena, zalantzarik gabe, aita santua adierazten du.

«Berrogeita bi hilabetez jarraitzeko ahalmena eman zitzaion». Eta, dio profetak: «Ikusi nuen haren buruetako bat hil arte zaurituta zegoela». Eta berriro: "Gatibura eramaten duena gatibura joango da: ezpataz hiltzen duena ezpataz hil behar da". Berrogeita bi hilabeteak "denbora eta denborak eta denboraren zatiketa" bezalakoak dira, hiru urte eta erdi, edo 1260 egun,

Daniel 7. Aita Santuaren botereak Jainkoaren herria zapaltzeko zuen denbora. Garai hau, aurreko kapituluetan esan bezala, Aita Santuaren nagusitasunarekin hasi zen, AD 538an, eta 1798an amaitu zen. Garai hartan Aita Santua Frantziako armadak gatibu egin zuen, Aita Santuaren botereak bere zauri hilgarria jaso zuen, eta iragarpena izan zen. bete zen: "Gatibura eramaten duena gatibura joango da".

Puntu honetan beste ikur bat sartzen da. Profetak dio: «Ikusi nuen beste piztia bat lurretik ateratzen; eta bi adar zituen arkume baten antzera». 11. bertsoa . Piztia honen itxurak eta gora egiteko moduak adierazten du ordezkatzeko duen nazioa ez dela aurreko sinboloen azpian aurkezten direnen antza.

Mundua gobernatu duten erreinu handiak Daniel profetari harrapakinak bezala aurkeztu zizkioten, «zeruko lau haizeek itsaso handian borrokan ari zirenean». Daniel 7:2 . Apokalipsia 17an aingeru batek azaldu zuen urak "herriak, eta jendetzak, eta nazioak eta hizkuntzak" adierazten dituela. Apokalipsia 17:15 . Haizeak liskarren ikur dira. Itsaso handian borrokan ari diren zeruko lau haizeek erresumek boterea lortu duten konkista eta iraultza eszena izugarriak irudikatzen dituzte.

Baina bildots antzeko adardun piztia "lurretik ateratzen" ikusi zen. Bere burua finkatzeko beste botereak irauli beharrean, horrela ordezkatuta dagoen nazioa lehen okupatu gabeko lurraldean sortu eta pixkanaka eta bakean hazi behar du. Ezin zen, beraz, sortu Mundu Zaharreko nazionalitate jendetsu eta borrokalarien artean —«herri, eta jendetza, nazio eta hizkuntza» itsaso nahasi horren artean. Mendebaldeko kontinentean bilatu behar da.

Mundu Berriko zein nazio zen 1798an boterera igotzen, indarra eta handitasunaren promesa emanaz eta munduaren

arreta erakartzen? Sinboloaren aplikazioak ez du zalantzan jartzen. Nazio batek, eta bakarrak, betetzen ditu profetia honen zehaztapenak; Amerikako Estatu Batuetara seinalatzen du zalantzarik gabe. Behin eta berriro idazle sakratuaren pentsamendua, hitz ia zehatzak, nazio honen gorakada eta hazkuntza deskribatzeko inkontzienteki erabili izan dute hizlari eta historialariek. Piztia "lurretik ateratzen" ikusi zen; eta, itzultzaileen arabera, hemen "gero" hitzak hitzez hitz "landare gisa haztea edo haztea" esan nahi du. Eta, ikusi dugunez, nazioa lehen okupatu gabeko lurraldean sortu behar da. Idazle entzutetsu batek, Estatu Batuen gorakada deskribatuz, "*hutsetik ateratzearen misterioaz*" hitz egiten du, eta honela dio: "*Hazi isil bat bezala inperio bihurtu ginen.*"—G.

A. Townsend, *The New World Compared With the Old*, 462. orrialdea. 1850ean Europako aldizkari batek Estatu Batuak inperio zoragarri bat bezala hitz egin zuen, "sortzen" ari zena, eta "*lurraren isiltasunaren erdian egunero bere boterea eta gehitzen ari zena*". harrotasuna."—*The Dublin Nation*. Edward

Everettek, nazio honetako erromesen sortzaileei buruzko hitzaldi batean, esan zuen: "Bilatu al zuten leku erretiratu bat, bere iluntasunagatik iraingarria eta bere urruntasunean segurua, non Leydengo eliza txikiak kontzientzia askatasunaz goza dezakeen? Horra hor , *konkista baketsuan*, ... gurutzearen banderak eraman dituzten *eskualde indartsuak !*»—*Plymouth-en (Massachusetts) 1824ko abenduaren 22an emandako hitzaldia, 11. orrialdea.*

«Eta bi adar zituen bildots baten antzera». Bildots itxurako adarrek gaztaroa, xalotasuna eta leuntasuna adierazten dute, 1798an profetari "gora" zela aurkeztu zionean Estatu Batuetako izaera egoki irudikatuz. Ameriketara lehen aldiz ihes egin zuten

kristau erbestertuen artean, errege zapalkuntzaren eta apaizengandik asiloa bilatu zuten. intolerantzia asko izan ziren askatasun zibil eta erlijiosoaren oinarri zabalaren gainean gobernu bat ezartzea erabaki zutenak. Haien iritziak Independentzia Adierazpenean aurkitu zuten, non "gizon guztiak berdinak direla" eta "bizitzarako, askatasunerako eta zoriontasunaren bila" eskubide ukaezinaz hornituta dagoen egia handia adierazten duena. Eta Konstituzioak herriari autogobernu eskubidea bermatzen dio, herri-botoz aukeratutako ordezkariak legeak egin eta administratuko dituztelako. Fede erlijiosoaren askatasuna ere eman zen, gizon bakoitzari Jainkoa gurtzeko baimena eman zitzaion bere kontzientziaren aginduen arabera. Errepublikanismoa eta protestantismoa nazioaren oinarrizko printzipio bihurtu ziren. Printzipio hauek bere boterearen eta oparotasunaren sekretua dira. Kristaudade osoan zapaldu eta zapalduak interes eta itxaropenez jo dute lurralde honetara. Milioika bere ertzak bilatu dituzte, eta Estatu Batuak lurreko nazio boteretsuenen artean lekua hartu dute.

Baina bildots antzeko adardun piztiak «herensuge bat bezala hitz egiten zuen. Eta lehen piztiaren botere guztia bere aitzinean egikaritzen du, eta lurrari eta bertan bizi direnei adoratzera eragiten die lehen abereari, zeinaren zauri hilgarria sendatu baitzen; ... esaten ziela lurrean bizi direnei, ezpataz zauria izan eta bizi izan den piztiari irudi bat egin behar ziotela». Apokalipsia 13:11-14 .

Sinboloaren arkume-adarren eta herensuge-ahotsak kontraesan ikaragarri bat adierazten dute horrela irudikatzen diren lanbideen eta nazioaren praktikaren artean. Nazioaren "hitz egitea" bere agintari legegile eta judizialen ekintza da. Ekintza horren bidez gezurra emango du bere politikaren

oinarriztat jarri dituen printzipio liberal eta baketsu horiek. "Herensuge gisa" hitz egingo duela eta "lehen piztiaren botere guztia" erabiliko duela aurreikusten du argi eta garbi herensugeak eta lehoinabar itxurako piztiak irudikaturiko nazioek adierazitako intolerantzia eta jazarpen izpirituaren garapena. Eta bi adar dituen piztiak "lurrari eta bertan bizi direnei lehen piztia gurtzera eragiten" diela adierazten du nazio honen agintea Aita Santuaren omenezko ekintza bat izango den behaketa bat betetzeko gauzatu behar dela.

Ekintza hori gobernu honen printzipioen, bere erakunde askeen jenioaren, Independentzia Adierazpenaren aitortzen zuten eta solemneen eta Konstituzioaren aurkakoa izango litzateke. Nazioaren sortzaileek zuhurki bilatu zuten elizaren botere laikoa erabiltzearen aurka, bere emaitza saihestezinarekin: intolerantzia eta jazarpena. Konstituzioak dio: "Kongresuak ez du legerik egingo erlijioa ezartzea errespetatuz edo hori libre erabiltzea debekatuko" eta "ez da inoiz erlijio-probarik beharko Estatu Batuetako edozein kargu edo konfiantza publikorako titulu gisa". Nazioaren askatasunaren berme horiek nabarmen urratuz soilik, agintari zibilek bete dezakete erlijio betekizuna. Baina ekintza horren inkoherentzia ez da sinboloan adierazten dena baino handiagoa. Arkume itxurako adardun piztia da —lanbidez garbia, leuna eta kaltegabea— herensuge bat bezala mintzo dena.

"Lurreko bizi direnei esanez, piztiari irudi bat egin behar *diotela*". Hemen argi eta garbi aurkezten da botere legegilea herriaren menpe dagoen gobernu forma bat, Estatu Batuak profezian adierazten den nazioa direlako frogatzen nabarmenena. Baina zer da "piztiaren irudia"? eta nola eratu behar da?

Irudia bi adardun piztiak egin da, eta piztiaren irudia *da*.

Piztiaren irudia ere deitzen zaio . Gero, irudia nolakoa den eta nola eratu behar den ikasteko, piztiaren beraren ezaugarriak —aita santua— aztertu behar ditugu.

Hasierako eliza hondatu zenean ebanjelioaren sinpletasunetik aldenduz eta paganoen errituak eta ohiturak onartuz, Jainkoaren Espiritua eta boterea galdu zituen; eta herriaren kontzientziak kontrolatzeko, botere sekularraren laguntza bilatu zuen. Eraitza Aita Santua izan zen, estatuaren boterea kontrolatzen zuen eta bere helburuetarako erabiltzen zuen eliza, batez ere "heresia" zigortzeko. Estatu Batuek piztiaren irudia osatzeko, botere erlijiosoak gobernu zibila kontrolatu behar du, non estatuaren agintaritza elizak bere helburuak betetzeko ere erabiliko duela.

Elizak botere sekularra lortu duen bakoitzean, bere doktrinekiko desadostasuna zigortzeko erabili du. Mundu mailako botereekin aliantza osatuz Erromaren urratsak jarraitu dituzten eliza protestanteek kontzientzia askatasuna murrizteko antzeko nahia agertu dute. Horren adibidea Ingalaterrako Elizak disidenteen aurkako jazarpen luzean ematen da. XVI eta XVII. mendeetan zehar, milaka ministro inkonformistak beren elizetatik ihes egitera behartuak izan ziren, eta asko, artzainak zein pertsonak, isunak, espetxeratzeak, torturak eta martirioak jasan zituzten. Apostasia izan zen hasierako eliza gobernu zibilaren laguntza bilatzera eraman zuena, eta honek aita Santuaren —piztia— garatzeko bidea prestatu zuen. Esan zuen Paulok: "Han" etorriko da "erorketa bat... eta bekatuaren gizon hori agertuko da". 2 Tesalonikarrei 2:3 . Beraz, elizan apostasiak piztiaren irudirako bidea prestatuko du.

Bibliak dio Jaunaren etorrera baino lehen lehen mendeetako deklinabide erlijiosoko egoera bat egongo dela.

«Azken egunetan garai arriskutsuak etorriko dira. Izan ere, gizonak izango dira *bere buruaren maitale*, zikoiztsu, harro, harro, blasfematzaile, gurasoekiko desobediente, eskerrik gabeko, santugabe, naturaltasunik gabe, tregua-hausle, salatzaile faltsu, inkontinente, zital, *onen mespretxatzaile*, traidore, burutsu, goi-gogoak, *atseginen zaleak Jainkoaren zaleak baino; jainkotasunaren itxura izatea*, baina haren boterea ukatuz». 2 Timoteo 3:1-5 . «Orain espresuki mintzo da Espirituak, azken denboretan batzuk fedetik aldenduko direla, izpiritu limurtzaileei eta deabruen doktrinei kasu eginez». 1 Timoteo 4:1 . Satanek "ahalmen eta seinale eta mirari gezurti guztiekin eta bidegabekeriaren engainagarritasun guztiekin" egingo dute. Eta "egiaren maitasuna jaso ez zutenak, salbatzeko", "iruzur indartsua, gezur bat sinistu behar dutela" onartuko dute. 2 Tesalonikarrei 2:9-11 . Jainkotasun-egoera horretara iritsiko denean, lehen mendeetako emaitza berdinak izango dira.

Eliza protestanteen sinesmen aniztasun zabala frogatzen erabakigarritzat jotzen dute askok ezin dela inoiz egin behartutako uniformetasuna lortzeko ahaleginik. Baina urtetan egon da, fede protestanteko elizetan, doktrina puntu komunetan oinarritutako batasunaren aldeko sentimendu sendoa eta gero eta handiagoa. Halako batasun bat ziurtatzeko, denak ados ez zeuden gaien inguruko eztabaidari, Bibliaren ikuspuntutik garrantzitsuak izan arren, baztertu behar da nahitaez.

Charles Beecherrek, 1846ko sermoi batean, deklaratu zuen "deitura protestante ebanjelikoen" ministerioa "ez bakarrik giza beldur hutsaren presio izugarri baten pean eratu zen, baizik eta bizi, mugitzen eta arnasa hartzen dutela". erradikalki ustelduta dagoen gauzen egoera, eta orduro dei egiten diena beren izaerako elementu soil guztiei egia isilarazteko eta apostasiaren

boterearen aurrean belauna makurtzeko. Ez al zen horrela gertatzen Erromarekin? Ez al gara bere bizitza berriro bizitzen? Eta zer ikusten dugu aurretik? Beste kontseilu orokor bat! Mundu mailako konbentzioa! Aliantza ebanjelikoa, eta sinesmen unibertsala!” — “Biblia nahikoa kredo”-ri buruzko sermoia, Fort Wayne-n, Indiana, 1846ko otsailaren 22an. Hori lortuko denean, beraz, erabateko uniformetasuna lortzeko ahaleaginean, egingo da. pauso bat besterik ez izan bortxara jotzeko.

Estatu Batuetako eliza nagusiek, haiek komunean dituzten doktrina puntuetan batuta, estatuari eragingo diotenean beren dekretuak betearazteko eta haien erakundeak eusteko, orduan Amerika protestanteak erromatar hierarkiaren irudia osatuko du, eta disidenteei zigor zibilak ezartzea eragingo du ezinbestean.

Bi adardun piztiak “guztiak, txikiak eta handiak, aberatsak eta pobreak, askeak eta lotuak, eskuineko eskuan edo bekokian marka bat jasotzera eragiten du, eta inork ez dezan erosi edo saldu, izan ez dezan. marka, edo piztiaren izena, edo haren izenaren zenbakia». Apokalipsia 13:16, 17 . Hirugarren aingeruaren ohartarazpena hauxe da: «Norbaitek piztia eta haren irudia gurtzen baditu, eta bere marka bekokian edo eskuan jasotzen badu, berak edanen du Jainkoaren haserrearen ardotik». Mezu honetan aipatzen den "piztia", zeinaren gurtza bi adardun piztiak betearazten duen, Apokalipsia 13ko lehen edo lehoinabar itxurako piztia da , Aita Santua. "Piztiaren irudiak" protestantismo apostata forma hori adierazten du, eliza protestanteek botere zibilaren laguntza eskatuko dutenean beren dogmak betearazteko. “Piztiaren marka” oraindik zehazteke dago.

Piztiaren eta haren irudiaren gurtzaren aurkako ohartarazpenaren ondoren, profeziak hauxe dio: «Hona hemen

Jainkoaren aginduak eta Jesusen fedea betetzen dituztenak». Jainkoaren aginduak betetzen dituztenak piztia eta haren irudia gurtzen eta haren marka jasotzen dutenekin kontrajartzen direnez, Jainkoaren legea betetzeak, batetik, eta bere urratzeak, bestetik, egingo duela ondorioztatzen da. Jainkoaren gurtzaileen eta piztiaren gurtzaileen arteko bereizketa.

Piztiaren eta, beraz, bere irudiaren ezaugarri berezia, Jainkoaren aginduak haustea da. Danielek dio adar txikiaz, aita Santuaz: "Pentsatuko du garaiak eta legea aldatzea". Daniel 7:25 , RV Eta Paulok botere bera "bekatuaren gizona" izendatu zuen, bere burua Jainkoaren gainetik goratu behar zuena. Profezia bat bestearen osagarria da. Jainkoaren legea aldatuz bakarrik altxa zitekeen Aita Santuak Jainkoaren gainetik; Legeak horrela aldatutako legeak zentzuz beteko dituenak ohore gorena emango lioke aldaketa egin den botere horri. Aita Santuen legeei obedientzia ekintza hori Jainkoaren ordeztatu aita santuari leialtasunaren marka litzateke.

Aita Santuak Jainkoaren legea aldatzen saiatu da. Bigarren agindua, irudien gurtza debekatzen duena, legetik kendu egin da, eta laugarren agindua aldatu egin da lehena larunbata bezala zazpigarren eguna bete beharrean baimentzeko. Baina papistek eskatzen dute, bigarren agindua ez uzteko arrazoi gisa, ez dela beharrezkoa, lehenengoan sartuta egotea, eta legea Jainkoak uler dezan bezalaxe ematen ari direla. Hau ezin da izan profetak iragarritako aldaketa. Nahita, nahita aldaketa bat aurkezten da: "Pentsatuko du *garaiak* eta legea aldatzea". Laugarren aginduaren aldaketak zehatz-mehatz betetzen du profesia. Horretarako aldarrikatzen den agintari bakarra elizarena da. Hemen Aita Santuaren boterea Jainkoaren gainetik jartzen da.

Jainkoaren gurtzaileak laugarren manamenduarekiko

duten begiruneagatik bereizten diren arren, haxe baita Haren ahalmen sortzailearen seinale eta gizakiaren begiruneari eta omenaldiei buruzko bere aldarrikapenaren lekuko denez, piztiaren gurtzaileak beren artean bereiziko dira. Sortzailearen oroigarria botatzeko ahaleginak, Erromako erakundea goratzeko. Igandearen izenean aita santuak lehen aldiz aldarrikatu zituen harrokeriak (ikus eranskina); eta estatuaren botererako lehen errekurtsioa igandea "Jaunaren eguna" bezala betetzera behartzea izan zen. Baina Bibliak zazpigarren eguna adierazten du, eta ez lehena, Jaunaren eguna bezala. Kristok esan zuen: «Gizonaren Semea larunbateko Jauna ere bada». Laugarren aginduak haxe dio: "Zazpigarren eguna Jaunaren larunbata da". Eta Isaias profetaren bidez, Jaunak haxe izendatzen du: «Nire egun santua». Markos 2:28 ; Isaias 58:13 .

Kristok larunbata aldatu zuela hainbestetan egiten den aldarrikapena bere hitzek ezeztatzen dute. Mendiko Sermoian esan zuen: «Ez pentsa legea, edo profetak hondatzera etorri naizenik: ez naiz hondatzera etorri, betetzera baizik. Ecen eguiaz erraiten drauçuet, Cerua eta lurra iragan arteo, ez da inola ere jota bat edo tilde bat iraganen Leguetik, dena konplitu arte. Nork, bada, agindu txiki hauetarik bat hausten eta horrela irakatsiko badio gizonei, txikiena izango da zeruetako erreinuan; 5:17-19 .

Protestanteek orokorrean onartzen duten gertaera bat da Eskriturretan ez dutela aginpiderik ematen larunbata aldatzeko. Hori argi eta garbi adierazten da American Tract Society-k eta American Sunday School Union-ek argitaratutako argitalpenetan. Lan horietako batek aitortzen du «Testamentu Berriaren isiltasun osoa, larunbaterako agindu esplizitu oro edo hura betetzeko arau zehatzei dagokienez».—George Elliott, *The*

Abiding Sabbath, 184. orrialdea.

Beste batek dio: "Kristo hil zen arte, ez zen aldaketarik egin egunean". eta, "erregistroak erakusten duenez, ez zuten ... agindu espliziturik eman zazpigarren eguneko larunbata uztea eta asteko lehen egunean betetzea agintzen zuenik".—AE Waffle, *The Lord's Day*, 186-188 orrialdeak.

Erromatar katolikoek aitortzen dute larunbateko aldaketa beren elizak egin zuela, eta protestanteek igandea errespetatuz bere boterea aitortzen ari direla diote. *Kristau Erlijioaren Katekismo Katolikoan*, laugarren aginduari men eginez bete beharreko egunari buruzko galdera bati erantzunez, hauxe egiten da: "Lege zaharrean, larunbata izan zen santu eguna; baña elizak, Jesu-Kristok irakatsi eta Jainkoaren Espirituak zuzenduta, larunbata ordezkatu du igandea; beraz, orain lehena saildutzen dugu, ez zazpigarren eguna. Igandeak esan nahi du, eta orain da, Jaunaren eguna».

Eliza Katolikoaren agintearen seinale gisa, idazle papistek aipatzen dute "sabatua igandera aldatzearen ekintza bera, protestanteek onartzen dutena; ... zeren igandea betez, aitortzen baitute elizaren boterea jaiak ordenatzeko eta bekatuaren azpian agintzeko."— Henry Tuberville, *An Abridgment of the Christian Doctrine*, 58. orrialdea. Zer da orduan larunbateko aldaketa, baina Erromatar Elizaren agintearen seinale, edo marka, "piztiaren marka"?

Erromatar Elizak ez dio bere nagusitasunari uko egin; eta munduak eta eliza protestanteek bere sorkuntzaren larunbata onartzen dutenean, Bibliako larunbata baztertzen duten bitartean, ia onartzen dute hipotesi hori. Tradizioaren eta Aitaren agintea aldarrikatu dezakete aldaketarako; baina, hori egitean, Erromatik bereizten dituen printzipioa bera baztertzen dute: «Biblia, eta Biblia soilik, protestanteen erlijioa da». Papistak

bere burua engainatzen ari direla ikus dezake, gogoz begiak itxiz auziko gertakariei. Igandeko betearazpenerako mugimenduak faborea lortzen duen heinean, pozten da, azkenean mundu protestante osoa Erromaren banderapean eramango duela ziurtatuta.

Erromanistek diotenez, “protestanteek igandea betetzea, beraiek gorabehera, Elizaren agintaritzari egiten dioten omenaldia da”. Segur, *Plain Talk About the Protestantism of Today*, 213. orrialdea. Eliza protestanteek igandean zaintzea betearaztea Aita Santuaren gurtza betearaztea da, piztiarena. Laugarren manamenduaren aldarrikapenak ulertuta, larunbata egiazkoaren ordezkurra betetzea aukeratzen dutenek, horrela, berari bakarrik agindutako botere horri omenaldia egiten diote. Baina botere sekularraren bidez betebeharrerlijioso bat betearazteko ekintzan bertan, elizak beraiek piztiaren irudi bat osatuko lukete; hortaz, Estatu Batuetan igandea betetzea piztiaren eta haren irudiaren gurtza betearaztea litzateke.

Baina iragan belaunaldietako kristauek igandea behatzen zuten, hori egitean Bibliako Sabbath-a betetzen ari zirelakoan; eta orai eliza guzietan egiazko kristauak daude, komunio katoliko erromatarra izan ezik, zintzoki sinesten dutenak igandea dela Jainkozko izendapenaren larunbata. Jainkoak bere xedearen zintzotasuna eta osotasuna onartzen ditu bere aurrean. Baina igandea betetzea legearen bidez beteko denean, eta mundua argituko denean benetako larunbataren betebeharrari buruz, orduan, Jainkoaren agindua urratuko duenak, Erromarena baino aginpide handiagorik ez duen agindu bat betetzeko, horrela ohoratuko du. Jainkoaren gaineratik aita santua. Erromari eta Erromak agindutako erakundea betearazten duen botereari omenaldia egiten ari da. Piztia eta bere irudia gurtzen ari da.

Orduan, gizakiek Jainkoak bere agintearen zeinutzat deklaratu duen erakundea baztertzen dutenez, eta haren ordeztu Erromak bere nagusitasunaren erakusgarri gisa aukeratu duena oharatzen dutenez, horrela onartuko dute Erromarekiko leialtasunaren seinalea —«marka. piztia». Eta gaia herriaren aurrean argi eta garbi jartzen den arte, eta Jainkoaren aginduen eta gizakien aginduen artean aukeratzera eraman arte, transgresioan jarraitzen dutenek "piztiaren marka" jasoko dute.

Hilkorrei inoiz zuzendutako mehatxurik beldurgarriena hirugarren aingeruaren mezuan dago. Hori izan behar du errukiarekin nahastu gabeko Jainkoaren haserrea deitzen duen bekatu izugarria. Gizonak ez dira iluntasunean utzi behar gai garrantzitsu honi buruz; bekatu honen kontrako abisua Jainkoaren juizioen bisitaren aurretik munduari eman behar zaio, guztiek jakin dezaten zergatik egin behar diren, eta haiek ihes egiteko aukera izan dezaten. Profeziak dio lehen aingeruak bere iragarpena egingo ziola "nazio, senide, hizkuntza eta herri guztiei". Hirugarren aingeruaren abisua, mezu hirukoitz beraren zati bat osatzen duena, ez da gutxiago hedatu behar. Profezian ahots ozenez aldarrikatuta dago, zeruaren erdian hegan dabilen aingeru batek; eta munduaren arreta emango du.

Lehiaketaren gaian kristautasun guztia bi talde handitan banatuko da: Jainkoaren aginduak eta Jesusen fedea betetzen dutenak, eta piztia eta haren irudia gurtzen eta bere marka jasotzen dutenak. Elizak eta estatuak "guztiak, txikiak eta handiak, aberatsak eta txiroak, askeak eta lotuak" (Apokalipsia 13:16) "piztiaren marka" jasotzera behartzeko boterea izango duten arren, Jainkoaren herriak ez du izango. jaso. Patmoseko profetak ikusten ditu "piztiaren, eta haren irudiaren, eta bere markaren eta bere izenaren zenbakiaren gainean garaipena lortu

zutenak, kristalezko itsasoan, Jainkoaren harpak dituztela" eta abesten. Moises eta Bildotsaren kantua. Apokalipsia 15:2, 3 .

26. kapitulua — Erreforma lan bat

Azken egunetan burutuko den larunbateko erreformaren lana Isaiasen profezian iragartzen da: «Hau dio Jaunak: Begira ezazue epaia eta egin zuzentasuna, gertu baitago nire salbamena, eta nire zuzentasuna agertuko da. Zorionekoak au egiten duen gizona, eta gizonaren semea berari eusten diona; larunbata kutsatzetik gordetzen duena, eta bere eskua ezer txarrik ez egiteaz gordetzen duena». «Atzerritarren semeak, Jaunarekin bat egiten dutenak, hura zerbitzatzeko eta Jaunaren izena maitatzeko, haren zerbitzari izateko, larunbata kutsatu gabe gorde eta nire ituna hartzen duen oro; haiek ere ekarriko ditut nire mendi saindura, eta alaituko ditut nire otoitz-etxean». Isaias 56:1, 2, 6, 7 .

Hitz hauek kristau garaian aplikatzen dira, testuinguruak erakusten duen bezala: «Israelgo baztertuak biltzen dituen Jainko Jaunak dio: Hala ere, berarengana bilduko ditut beste batzuk, harengana bildu direnez gain». 8. bertsoa . Hona hemen iragartzen da jentilen biltzea ebanjelioaren bidez. Eta orduan larunbata ohoratzen dutenei, bedeinkapena ematen zaie. Beraz, laugarren aginduaren betebeharra Kristoren gurutziltzatze, berpizkunde eta igoeratik igarota hedatzen da, bere zerbitzariak nazio guztiei berri pozaren mezua predikatu behar dieten garairaino.

Jaunak agintzen du profeta berak: «Lotu testigantza, zigilatu legea nire ikasleen artean». Isaias 8:16 . Jainkoaren legearen zigilua laugarren manamenduan aurkitzen da. Honek bakarrik, hamarretatik, Legegilearen izena eta titulua ikusarazten ditu. Zeruko eta lurraren Egilea dela adierazten du,

eta horrela erakusten du bere errespetua eta gurtza beste guztien gainetik. Agindu hau alde batera utzita, Dekalogoan ez dago ezer legea noren agintez ematen den erakusteko. Aita Santuaren botereak larunbata aldatu zuenean, zigilua legetik kendu zuten. Jesusen ikasleei dei egiten zaie hura berrezartzera, laugarren aginduaren larunbata Sortzailearen oroigarri eta bere agintearen seinale gisa dagokion posizioa goratuz.

«Legeari eta testigantzari». Doktrina eta teoria kontrajarriak ugariak diren bitartean, Jainkoaren legea da iritzi, doktrina eta teoria guztiak probatu behar dituen arau hutsezina. Profetak dio: «Hitz honen arabera hitz egiten ez badute, argirik ez dagoelako da». 20. bertsoa .

Berriz ere, agindua ematen da: "Oihu egin ozen, ez lasai, altxa zure ahotsa tronpeta bezala, eta erakutsi nire herriari bere errua, eta Jakob en etxeari bere bekatuak". Ez da mundu gaiztoa, Jaunak "nire herria" izendatzen dituenak baizik, beren hutsegiteengatik gaitzetsi beharrekoak. Gehiago deklaritzen du: "Hala ere, egunero bilatzen naute, eta nire bideak ezagutzea atsegin dute, zuzentasuna egin eta beren Jainkoaren agindua alde batera utzi ez duen herri bat bezala". Isaias 58:1, 2 . Hona hemen beren burua zuzen uste duten eta Jainkoaren zerbitzurako interes handia erakusten duten klase bat ikustera; baina bihotzen Bilatzailearen errieta zorrotz eta solemneak frogatzen du jainkozko aginduak zapaltzen ari direla.

Profetak horrela adierazten du utzitako agindua: «Altxatuko dituzu belaunaldi askoren oinarriak; eta deituko zaituzte, hausturaren konpontzailea, bizitzeko bideen berritzailea. Zapatutik aldentzen baduzu zure oina, ene egun santuan zure nahia egitetik; eta deitu larunbata gozamen, Jaunaren santua, ohoragarria; eta ohoratuko duzu, ez zure bideak

egiten, ez zure atsegina aurkitu, ez zure hitzak esanez: orduan atsegin izango zara Jaunarengan». 12-14 bertsoak . Profezia hau gure garaian ere aplikatzen da. Haustura Jainkoaren legean egin zen larunbata erromatarren botereak aldatu zuenean. Baina garaia iritsi da jainkozko erakunde hori berreskuratzeko. Haustura konpondu eta belaunaldi askoren oinarria altxatu behar da.

Sortzailearen atsedean eta bedeinkazioaz santifikatua, Adamek gorde zuen larunbata bere xalotasunean Eden santuan; Adamek, erori eta damaturik, bere zorioneko egoeratik urrundu zutenean. Patriarka guztiek gorde zuten, Abelengandik Noe zintzoraino, Abrahamenganaino, Jakobenganaino. Aukeratutako herria Egipton esklabu egon zenean, askok, nagusi den idolatria erdian, galdu zuten Jainkoaren legearen ezagutza; baina Jaunak Israel libratu zuenean, bere legea handitasun izugarrian aldarrikatu zuen bildutako jendetzari, bere borondatea eta beldurra ezagutu eta betirako bete zezaten.

Egun hartatik gaurdaino gorde da lurrean Jainkoaren legearen ezagutza, eta laugarren manamenduko larunbata bete da. “Bekatuaren gizonak” Jainkoaren egun santua zapaltzea lortu zuen arren, bere nagusitasunaren garaian ere baziren, leku sekretuetan ezkutatuta, hari ohorea ematen zioten arima fidelak. Erreformaz geroztik, belaunaldi guztietan egon dira batzuk bere betetzeari eusteko. Nahiz eta askotan gaitzespen eta jazarpenen erdian egon, Jainkoaren legearen betikotasunaz eta sorkuntza larunbateko betebeharrak sakratuaz etengabeko testigantza eman da. Egia hauek, Apokalipsia 14an “betiko ebanjelioarekin” lotuta aurkezten diren bezala, Kristoren eliza bereiziko dute bere agerraldiaren garaian. Zeren mezu hirukoitzaren emaitza gisa iragartzen baita: «Hona hemen Jainkoaren aginduak eta Jesusen

fedea betetzen dituztenak». Eta mezu hau da Jaunaren etorrera baino lehen eman beharreko azkena. Bere iragarpenaren ondotik berehala ikusten du profetak Gizonaren Semea, aintzan etortzen dela lurreko uzta biltzera.

Santutegiari eta Jainkoaren legearen aldaezintasunari buruzko argia jaso zutenak pozez eta harriduraz bete ziren, haien ulermenera irekitzen zen egiaren sistemaren edertasuna eta harmonia ikustean. Nahi zuten hain preziatua ageri zitzaien argia kristau guziei eman zezaten; eta ezin izan zuten sinetsi alaitasunez onartuko zela. Baina munduarekin urrun jarriko zituzten egiak ez ziren ongi etorriak Kristoren jarraitzaile zirela esaten zuten askorentzat. Laugarren aginduari obeditzeak sakrifizio bat eskatzen zuen, handik atzera egin zuen gehiengoak.

Sabbath-aren aldarrikapenak aurkezten zirenez, askok munduaren ikuspuntutik arrazoitu zuten. Esan zuten: «Guk beti ospatu izan dugu igandea, gure aitak gorde zuten, eta gizon on eta piadoso asko hil dira pozik gordetzean. Arrazoi bazuten, gu ere bai. Sabbath berri hau betetzeak munduarekiko harmoniatik kanpo botako gintuzke, eta ez genuke haiengan eraginik izango. Zer espero dezake zazpigarren eguna betetzen duen konpainia txiki batek igandea betetzen ari diren mundu guztien aurka? Antzeko argudioen bidez juduek Kristoren arbuioa justifikatzen ahalegindu ziren. Haien aitak Jainkoak onartu zituen sakrifizio-eskaintzak aurkeztean, eta zergatik ezin izan zuten haurrek salbazioa aurkitu bide bera jarraituz?

Beraz, Luteroren garaian, papistek arrazoitu zuten benetako kristauak fede katolikoan hil zirela, eta, beraz, erlijioa nahikoa zela salbatzeko. Arrazoiketa horrek oztopo eraginkorra izango luke fede edo praktika erlijiosoan aurrera egiteko.

Askok aldarrikatu zuten igandean gordetzea mende askotan zehar elizaren doktrina eta ohitura hedatua izan zela. Argudio honen aurka erakutsi zen larunbata eta haren betetzea antzinakoagoak eta hedatuagoak zirela, mundua bera bezain zaharra eta aingeruen eta Jainkoaren zigorra zeramatemala. Lurraren oinarriak ezarri zirenean, goizeko izarrak elkarrekin kantatzen zutenean, eta Jainkoaren seme guztiek poz-oihukatu zutenean, orduan ezarri zen larunbateko oinarria. Job 38:6, 7 ; Hasiera 2:1-3 . Ondo eska dezala instituzio honek gure begirunea; ez zuen giza autoritaterik agindu eta ez dago giza tradizioirik; Egunetako Antzinakoak ezarri zuen eta bere betiko hitzak agindu zuen.

Jendearen arreta larunbateko erreformaren gaiari buruz deitzen zenez, herri-ministroek Jainkoaren hitza okertu zuten, haren testigantzari buruzko interpretazioak jarritz, adimen galdetzaileak hobekien lasaituko lituzketenak. Eta Liburu Santuak beren kabuz arakutzen ez zituztenak konforme zeuden beren nahien arabera ondorioak onartzearekin. Argudio, sofisma, Aitaren tradizioz eta elizaren aginteaz, asko ahalegindu ziren egia iraultzen. Bere defendatzaileak beren Biblietara eraman zituzten laugarren aginduaren baliozkotasuna defendatzeko. Gizon xumeek, egiaren hitzaz bakarrik armaturik, jasaten zituzten gizon jakintsuen erasoei, harriduraz eta haserrez, beren sofisma elokumenteak indarrik gabe aurkitzen baitzituzten Idazteetan baino txukuntasunetan adituak ziren gizonen arrazoiketara sinple eta zuzenaren aurka. ikastetxeetakoak.

Haien aldeko Bibliako testigantzarik ez zegoenez, etengabeko iraupena zuten askok eskatzen zuten — Kristoren eta bere apostoluen aurka arrazoibide bera nola erabili zen ahaztuta: «Zergatik ez dute ulertzen gure gizon handiek larunbateko galdera hau? Baina gutxik uste duzu zuk bezala.

Ezin da arrazoia izatea eta munduko ikasketa-gizon guztiak oker egotea».

Halako argudioak gezurtatzeko beharrezkoa zen Liburu Santuen irakaspenak eta Jaunak bere herriarekin garai guztietako tratuen historia aipatzea. Jainkoak bere ahotsa entzuten eta obeditzen dutenen bitartez egiten du lan, behar izanez gero, egia desegokigarriak esango dituztenen bitartez, herri bekatuak gaitzestearen beldur ez direnen bitartez. Erreforma-mugimenduetan buru izateko ikaskuntza eta goi-mailako gizonak aukeratzen ez dituenaren arrazoia hauxe da: beren sinismen, teorietan eta sistema teologikoetan fidatzen direla eta ez dutela Jainkoaren irakatsi beharrik sentitzen. Jakinduriaren Iturburuarekin lotura pertsonala dutenek baino ezin dute Eskritura Santuak ulertzeko edo azaltzeko. Eskoletako ikaskuntzatik gutxi duten gizonak batzuetan egia deklaratzera deitzen dira, ez ikasi gabekoak direlako, baizik eta Jainkoarengandik irakatsi ahal izateko nahiko nahikoak ez direlako. Kristoren eskolan ikasten dute, eta beren umiltasun eta obedientzia handi egiten dute. Haiei bere egiaren ezagutza ematean, Jainkoak ohore bat ematen die, zeinaren aldean lurreko ohorea eta giza handitasuna hutsaltasunean hondoratzen direlarik.

Adventisten gehiengoak santutegiari eta Jainkoaren legeari buruzko egiak arbuiatu zituen, eta askok ere etorrerako mugimenduan zuten fedeari uko egin zioten eta lan horri aplikatzen zitzaizkion profezien ikuspegi desegoki eta kontrajarriak hartu zituzten. Batzuk Kristoren etorrerako denbora zehatza behin eta berriz finkatzearen errorera eraman zituzten. Santutegiaren gaian orain distirutzen ari zen argiak erakutsi behar zien ez dela aldi profetikorik luzatzen bigarren

etorreraraino; etorrera honen ordu zehatza ez dela iragartzen. Baina, argitik aldendurik, segitzen zuten behin eta berriro Jauna etortzeko, eta askotan etsita zeuden.

Tesalonikako elizak Kristoren etorrerari buruzko iritzi okerrak jaso zituenean, Paulo apostoluak aholkatu zien beren itxaropenak eta aurreikuspenak arretaz probatzeko Jainkoaren hitzarekin. Kristo etorri baino lehen gertatuko ziren gertaerak agerian uzten zituzten profezietara aipatu zituen, eta bere garaian hura itxaroteko arrazoirik ez zutela erakutsi zuen. "Inork ez zaitzala inola ere engainatu" (2 Tesalonikarrei 2:3), bere abisu hitzak dira. Eskriturretan onartu gabeko itxaropenak asetuko balituzte, ekintza okerra eramango lukete; desilusioak fedegabeen iseka jasango lituzke, eta etsipenari amore emateko arriskuan legoke eta beren salbaziorako ezinbestekoak diren egia zalantzan jartzeko tentazioa izango lukete. Apostoluak Tesalonikarrei egindako abisuak ikasgai garrantzitsu bat dauka azken egunetan bizi direnentzat. Adventista askok sentitu izan dute beren fedea Jaunaren etorrerako denbora zehatz batean finkatu ezean, ezin zutela zelutsu eta arduratsu izan prestaketa-lanean. Baina haien itxaropenak behin eta berriro hunkituta daudenez, suntsitzeko soilik, haien fedea halako harridura jasotzen du, non ia ezinezkoa egiten zaie profeziaren egia handiek hunkitzea.

Judiziorako denbora zehatz baten predikatzea, lehen mezua ematean, Jainkoak agindu zuen. Mezu hori oinarritu zen aldi profetikoen kalkulua, 1844ko udazkenean 2300 egunen amaiera jarritz, inpugnaziorik gabe dago. Aldi profetikoen hasiera eta amaierarako data berriak aurkitzeko behin eta berriz ahaleginak eta jarrera horiei eusteko beharrezkoak diren arazoibide desegokiak, gaur egungo egia urruntzen ez ezik,

profeziak azaltzeko ahalegin guztiak mespretxatzen dituzte. Zenbat eta maizago ezartzen den denbora zehatz bat bigarren etorrerarako, eta zenbat eta zabalago irakatsi, orduan eta hobeto egokitzen da Satanasen helburuetara. Denbora igaro ondoren, bere defendatzaileen iseka eta mespretxua pizten ditu, eta, horrela, 1843 eta 1844ko etorrerako mugimendu handiari gaitzespena botatzen dio. Akats horretan jarraitzen dutenek, azkenean, etorkizuneko data urrunegi bat finkatuko dute datorrenerako. Kristorena. Horrela, segurtasun faltsu batean atsedean hartzera eramango dituzte, eta asko ez dira engainatuko berandu izan arte.

Antzinako Israelen historia Adventist gorputzaren iraganeko esperientziaren ilustrazio deigarria da. Jainkoak bere herria gidatu zuen abentura mugimenduan, Israelgo seme-alabak Egiptotik eraman zituen bezala. Desilusio handian haien fedea probatu zen itsaso Gorriko hebrearren bezala. Iraganeko esperientzian beraiekin egondako esku gidariarekin konfiantza izan balute, Jainkoaren salbazioa ikusiko zuten. 1844an lanean bat eginda aritu ziren guztiek, hirugarren aingeruaren mezua jaso eta Espiritu Santuaren indarrez aldarrikatu izan balute, Jaunak ahaltsu egingo luke haien ahaleginekin. Argi-uholde bat isuriko zen mundura. Duela urte batzuk lurreko biztanleei abisua emango zitzairen, amaierako lana amaituta, eta Kristo etorriko zen bere herriaren erredentziorako.

Ez zen Jainkoaren nahia Israel berrogei urtez basamortuan ibiltzea; Zuzenean Kanaan lurraldera eraman eta han ezarri nahi zituen, herri santu eta zoriontsu bat. Baina "ezin ziren sartu sinesgabetasunagatik". Hebrearrei 3:19 . Beraien atzerakada eta apostasia dela eta basamortuan hil ziren, eta beste batzuk altxatu ziren Prometitutako Lurraltera sartzeko. Era berean, ez zen

Jainkoaren nahia Kristoren etorrera horrenbeste atzeratzea eta bere herriak hainbeste urtez bekatu eta tristurazko mundu honetan egotea. Baina sinesgaitzak Jainkoarengandik bereizi zituen. Berak izendatutako lana egiteari uko egin ziotenez, beste batzuk altxatu ziren mezua aldarrikatzeko. Munduarekiko errukiz, Jesusek bere etorrera atzeratzen du, bekatariek abisua entzuteko eta Jainkoaren haserrea isuri baino lehen aterpe bat aurkitzeko aukera izan dezaten.

Orain lehen aroetan bezala, garaiko bekatuak eta akatsak gaitzesten dituen egia aurkezteak oposizioa piztuko du. "Gaizki egiten duenak gorroto du argia, eta ez da argira etortzen, bere egintzak gaitzetsi ez daitezten". Joan 3:20 . Gizonek Eskriturretan beren posizioa ezin dutela mantendu ikusten dutenez, askok erabakitzen dute edozein arriskutan mantentzea, eta espiritu gaiztoz erasotzen dituzte egia ezezagunaren defentsan daudenen izaera eta motiboak. Adin guztietan egin den politika bera da. Elias Israelen asaldatzailatzat jo zuten, Jeremias traidoretzat, Paulok tenpluko kutsatzailatzat. Egun horretatik hona, egiari leialak izango zirenak sediziotsu, heretiko edo zismatikotzat jo dituzte. Profeziaren hitz ziurra onartzeko sinesgabeegiak diren ugariak sinesgarritasunik gabe jasoko dute modako bekatuak gaitzestera ausartzen direnen aurkako salaketa. Espiritu hori gero eta gehiago areagotuko da. Eta Bibliak argi eta garbi erakusten du garai bat hurbiltzen ari dela, non estatuko legeak Jainkoaren legearekin hain kontrajartzen direnean, non jainkozko manu guztiak beteko dituenak, gaiztakeria gisa gaitzespena eta zigorra ausartu behar dituela. Hori ikusirik, zein da egiaren mezulariaren betebeharra? Ondorioztatuko al du egia ez dela aurkeztu behar, askotan bere ondorio bakarra gizakiak bere aldarrikapenei ihes egin edo aurre egiteko piztea baita? Ez;

ez du arrazoi gehiago Jainkoaren hitzaren testigantza uko egiteko, oposizioa pizten duelako, lehenagoko erreformatzaileek baino. Santuek eta martiriek egindako fede-aitorpena ondorengo belaunaldien mesedetan erregistratu zen. Santutasunaren eta zintzotasun irmoaren adibide bizi horiek orain Jainkoaren lekuko gisa izatera deituta daudenengan ausardia pizteko jaitsi dira. Grazia eta egia jaso zuten, ez beren kabuz bakarrik, baizik eta, haien bidez, Jainkoaren ezagutzak lurra argitu zezan. Jainkoak argia eman al die bere zerbitzarietara belaunaldi honetan? Orduan utzi beharko lukete munduari distira egiten.

Antzina, Jaunak bere izenean hitz egiten zuenari esan zion: «Israel etxeak ez zaitu entzungo; izan ere, ez naute entzungo». Dena den, esan zuen: «Ene hitzak esango diezu, entzun nahi duten ala utziko duten». Ezekiel 3:7 ; 2:7 . Une honetan Jainkoaren zerbitzariari agindua ematen zaio: "Altxatu zure ahotsa tronpeta bezala, eta erakutsi nire herriari bere errua, eta Jakoberen etxeari bere bekatuak".

Haren aukerak hedatzen diren heinean, egiaren argia jaso duen oro Israelgo profetak izan zuen erantzukizun solemne eta beldurgarri beraren pean dago, zeinari esan zion Jaunaren hitza: «Gizaseme, nik ezarri zaitut. Israelgo etxearen begirale bat; horregatik entzunen duzu hitza ene ahoan, eta ohartaraziko diezu nigan. Gaiztoari esaten diodanean: O gaiztoa, ziur hilko zara; ez baduzu hitz egiten gaiztoari bere bidetik ohartarazteko, gaizto hori bere gaizakerian hilko da; baina haren odola eskatuko dut zure eskutik. Hala ere, gaiztoari bere bidez ohartarazten badiuzu handik alde egiteko; bere bidetik itzultzen ez bada, bere gaizakerian hilko da; baina zuk libratu duzu zure arima». Ezekiel 33:7-9 .

Egia onartzeko nahiz zabaltzeko oztopo handia

eragozpenak eta gaitzespenak dakartzana da. Hau da bere defendatzaileek inoiz ezeztatu ahal izan ez duten egiaren aurkako argudio bakarra. Baina honek ez ditu Kristoren benetako jarraitzaileak eragozten. Hauek ez dute egia ezaguna izan arte itxaron. Beren betebeharrak sinetsita, nahita onartzen dute gurutzea, Paulo apostoluak kontatzen duenez, «gure atsekabe argiak, hau da, une batez, aintza-pisu askoz handiagoa eta betierekoagoa egiten digu»; Antzinako batekin, «Kristoren gaitzespina Egiptoko altxorrek baino aberastasun handiagoak estimatuz». 2 Korintoarrei 4:17 ; hebrearrak 11:26 .

Beraien lanbidea edozein izanda ere, bihotzean munduko zerbitzariak direnak baino ez dira erlijio-gaueetan printzipiotik baino politikatik jarduten dutenak. Zuzena aukeratu beharko genuke, zuzena delako, eta ondorioak Jainkoari utzi. Printzipio, fede eta ausarta diren gizonei, mundua zor zaie bere erreforma handiengatik. Horrelako gizonek garai honetako erreforma-lana aurrera eramane behar dute.

Honela dio Jaunak: «Entzun nazazue, zuzentasuna ezagutzen duzenok, nire legea bihotzean duten herria; Ez izan beldurrik gizonen laidoari, eta ez izan beldurrik haien irainak. Sitsak jantziak bezala jango ditu, eta harrak artilea bezala jango ditu; baina nire zuzentasuna betiko izango da, eta nire salbazioa belaunaldiz belaunaldi». Isaias 51:7, 8 .

27. kapitulua—Berpizkunde modernoak

Jainkoaren hitza zintzoki predikatu den lekuan, bere jainkozko jatorria egiaztatzen duten emaitzak etorri dira. Jainkoaren Espirituak bere zerbitzarien mezua lagundu zuen, eta hitza indarrez zegoen. Bekatariek beren kontzientzia bizkortu egiten zela sentitzen zuten. “Mundura datorren gizaki oro argitzen duen argiak” haien arimaren gela sekretuak argitu zituen, eta ilunpeko gauza ezkutuak agerian geratu ziren. Konbentzimendu sakonak bere buruan eta bihotzetan hartu zituen. Sinetsita zeuden bekatuaz eta zuzentasunaz eta etorriko den epaiaz. Jehobaren zuzentasunaren sentipena zuten eta bihotzen Bilatzailearen aurrean agertzearen beldurra sentitu zuten beren erru eta kutsaduran. Larriturik oihukatu zuten: «Nork libratuko nau heriotza honen gorputzetik?». Kalbarioko gurutzea, gizonen bekatuengatik bere sakrifizio infinituagaz, agertu zanean, ikusi zuten Kristoren merituak besterik ez zitezkeela aski beren transgresioak barkatzeko; honek bakarrik adiskide lezake gizakia Jainkoarekin. Sinesmenez eta umiltasunez onartu zuten munduko bekatua kentzen duen Jainkoaren Bildotsa. Jesusen odolaren bidez "iragandako bekatuen barkamena" izan zuten.

Arima hauek fruituak eman zituzten damutzeko egokiak. Sinetsi eta bataiatuak izan ziren, eta bizi-berrian ibiltzera jaiki ziren, izaki berriak Kristo Jesusengan; ez lehengo nahien arabera moldatzeko, baizik eta Jainkoaren Semearen fedearen bidez bere urratsak jarraitzeko, bere izaera islatzeko eta garbitzeko bera garbi den bezala. Lehen gorrotatzen zituzten gauzak orain maite zituzten, eta lehen maite zituztenak gorrotatzen zituzten. Harro eta bere buruarekiko baieztapena otzan eta bihotzeko apal

bihurtu zen. Hutsak eta harrokeriak serio eta oharkabe bihurtu ziren. profanoa begirune bihurtu zen, mozkortua soil eta ahula garbia. Alde batera utzi ziren munduko moda hutsalak. Kristauek ez zuten bilatu ilea txirikordatzeko, eta urrez jantzita edo jantziak janzteko kanpoko apainketarik; baina... bihotzeko gizon ezkutua, ustelgarria ez den horretan, espiritu apal eta isil baten apaingarrian ere, prezio handiko Jainkoaren aitzinean dagoena». 1 Pedro 3:3, 4 .

Berpizkondeek bihotz-bilaketa eta umiltasun sakona ekarri zuten. Bekatariari egindako deialdi solemne eta zintzoak ezaugarritu zituzten, Kristoren odola erosteko erruki irrikaz. Gizon-emakumeek otoitz egin eta Jainkoarekin borroka egin zuten arimak salbatzeko. Halako berpizteen fruituak bere buruari uko egitean eta sakrifizioan uzkuritu ez ziren arimetan ikusten ziren, baina pozten ziren Kristoren mesedetan gaitzespena eta epaiketa jasateko duin zirelako. Gizonek eraldaketa bat ikusi zuten Jesusen izena aldarrikatu zutenen bizitzan. Komunitateari etekina atera zitzaion haien eraginez. Kristorekin bildu eta Espirituari erein zioten, betiko bizia biltzeko.

Horietaz esan liteke: "Tristetuta zaudete damutzeko". "Ecen Jainkoaren tristurak damua egiten du salbamenerako, ez damutu beharrekoa: baina munduko saminazioak heriotza eragiten du. Zeren, horra gauza hau bera, zer nolako jainkozko atsekabetu zintuztena, zer ardura egin zuen zuengan, bai, zer garbiketa, bai, zer sumindura, bai, zer beldurra, bai, zer gogo bizia, bai, zer gogo, bai , ze mendekua! Gauza guztietan onartu duzue zuen buruak gai honetan argi izatea». 2 Korintoarrei 7:9-11 .

Hau Jainkoaren Espirituaren lanaren emaitza da. Ez dago

benetako damuaren frogarik erreforma egiten ez badu. Baldin bahimendua berreskuratzen badu, lapurtu zuena berriro eman, bere bekatuak aitortu eta Jainkoa eta bere lagunak maite baditu, bekataria ziur egon daiteke Jainkoarekin bakea aurkitu duela. Halakoak izan ziren aurreko urteetan erlijio-esnatzearen sasoiak jarraitu zituzten ondorioak. Beren fruituen arabera epaitu, Jainkoaren bedeinkatuak zirela jakin zuten gizakien salbazioan eta gizateriaren goratzean.

Baina garai modernoetako berpizkunde askok kontraste nabarmena izan dute lehengo egunetan Jainkoaren zerbitzarien lanekin jarraitu zuten jainkozko graziaren agerpen horiekin. Egia da interes zabala pizten dela, askok konbertsioa aldarrikatzen dutela eta elizetan atxikimendu handiak daudela; hala ere, emaitzak ez dira benetako bizitza espiritualaren gorakada izan dela sinestea ziurtatzeko. Denbora batez su hartzen duen argia laster itzaltzen da, iluntasuna lehen baino trinkoago utziz.

Berpizkunde herrikoiak sarriegi eramaten dira irudimenaren errekurtsioak, emozioak kitzikatuz, berria eta harrigarria denarekiko maitasuna poztuz. Horrela lortutako bihurriek Bibliako egia entzuteko gogo gutxi dute, profeten eta apostoluen testigantzarako interes gutxi. Erlijio-zerbitzu batek izaera sentsazionalerako zerbait ez badu behintzat, ez du haientzat erakargarritasunik. Sutsurik gabeko arrazoiari erakartzen dion mezu batek ez du erantzunik esnatzen. Jainkoaren hitzaren abisu arruntak, haien betiko interesekin zuzenean lotuta, ez dira kasurik egiten.

Benetan bihurtutako arima ororekin Jainkoarekiko eta betiko gauzekiko harremana izango da bizitzaren gai handia. Baina non dago, gaur egungo eliza herrikoietan, Jainkoari

sagaratzeko izpiritua? Bihurtuek ez diote uko egiten beren harrotasunari eta munduarekiko maitasunari. Ez dira nai geiago bere buruari uko egiteko, gurutzea artu eta Jesus apala ta umilari jarraitzeko, beren konbertsioa baino lehenago. Erlijioa infidelen eta eszeptikoen kirola bihurtu da, bere izena daramaten askok ez dakitelako bere printzipioak. Jainkotasunaren boterea ia aldendu da eliza askotatik. Piknikak, elizako antzerkiak, elizako azokak, etxe ederrak, erakustaldi pertsonalak, Jainkoaren pentsamenduak erbesteratu dituzte. Lurrek eta ondasunek eta munduko lanbideek gogamena barneratzen dute, eta betiko intereseko gauzek nekez jasotzen dute ohar iragankorrik.

Fedearen eta pietatearen deklinabide hedatua izan arren, Kristoren benetako jarraitzaileak daude eliza hauetan. Jainkoaren epaiak lurraren gainean azken bisitaren aurretik, Jaunaren jendearen artean apostolu-garaietatik ikusi ez den jainkotasun primitiboaren berpizkundera izango da. Jainkoaren Espiritua eta boterea isuriko dira bere seme-alabei. Garai hartan asko bereiziko dira mundu honetako maitasunak Jainkoarekiko eta Haren hitzarekiko maitasuna ordezkatu duen eliza horietatik. Askok, ministro zein jende, atsegin handiz onartuko dituzte Jainkoak une honetan aldarrikatu dituen egia handi horiek, Jaunaren bigarren etorrerarako herri bat prestatzeko. Arimen etsaiak oztopatu nahi du lan hau; eta mugimendu horren ordua iritsi baino lehen, hura eragozten ahaleginduko da faltsu bat sartuz. Bere botere engainagarriaren pean ekar ditzakeen elizetan, Jainkoaren bedeinkapen berezia isuri dela agertuko du; agerikoa izango da interes erlijioso handia dela uste dena. Anitzek poztuko dute Jainkoa haientzat zoragarri egiten duelako, lana beste izpiritu batena denean. Mozorro erlijioso baten azpian, Satanek bere eragina hedatu nahi du kristau

munduan.

Azken mende erdian gertatutako berpizkunde askotan, etorkizuneko mugimendu zabalagoetan ageriko diren eragin berberak egon dira lanean, neurri handiagoan edo txikiagoan. Badago zirrara emozional bat, egiazkoarekin gezurrezko nahasketa bat, engainatzeko ondo moldatzen dena. Hala ere, inor ez da engainatu behar. Jainkoaren hitzaren argitan ez da zaila mugimendu horien izaera zehaztea. Gizonek Bibliaren testigantza alde batera uzten duten lekuan, mundua bere buruari uko egitea eta uko egitea eskatzen duten egia argi eta garbi horietatik aldenduz, ziur egon gaitezke Jainkoaren bedeinkapena ez dela ematen. Eta Kristok berak eman duen arauaren arabera: «Ezagutuko dituzue haien fruituengatik» (Mateo 7:16), agerikoa da mugimendu hauek ez direla Jainkoaren Espirituaren lana.

Bere hitzaren egietan, Jainkoak gizonei eman die bere buruaren errebelazioa; eta haien onartzen dituzten guztientzat ezkutu dira Satanen iruzurren kontra. Egia horien utzikeriak dira gaur egun erlijio-munduan hain hedatzen ari diren gaitzei atea ireki diena. Jainkoaren legearen izaera eta garrantzia galdu egin dira, neurri handi batean. Jainkozko legearen izaeraren, betierekotasunaren eta betebeharraren kontzepzio oker batek akatsak ekarri ditu konbertsio eta santuketari dagokionez, eta elizan pietatearen estandarra apaltzea eragin du. Hona hemen gure garaiko berpizkundeetan Jainkoaren Espiritu eta botere faltaren sekretua.

Badira, deitura ezberdinetan, beren pietateagatik aipagarriak diren gizonak, zeinak egitate hau aitortzen eta deitoratzen duten. Edwards A. Park irakasleak, egungo erlijio-arriskuak azaltzean, trebeki dio: «Arrisku iturri bat

jainkozko legea betearazteko pulpitoa utzi izana da. Lehengo garaietan pulpituak kontzientziaren ahotsaren oihartzuna zen. Gure predikari ospetsuenak beren diskurtsoei Majestade zoragarria eman zieten Maisuaren ereduari jarraituz, eta protagonismoa emanaz Legeari, bere aginduei, eta bere mehatxuei. Bi maxima andiak errepikatu zituzten, legea jainkozko perfekzioen transkribapena dela, eta legea maite ez duenak ez duela ebanjelioa maite; izan ere, legea, baita ebanjelioa ere, Jainkoaren benetako izaera islatzen duen ispilua baita. Arrisku honek beste batera eramaten du, bekatuaren gaiztakeria, haren hedadura, demeritua gutxiatea. Aginduaren zuzentasunaren proportzioan dago desobeditzearen okerra... «Jainkoaren justizia gutxiateko arriskua dago jadanik izendatutako arriskuei lotuta. Pulpitu modernoaren joera jainkozko justizia jainkozko ontasunetik kentzea da, onginahia sentimendu batean murgiltzea printzipio batean goratu beharrean. Prisma teologiko berriak Jainkoak batu duena zatitzen du. Jainkozko legea ona ala gaiztoa al da? Ona da. Orduan justizia ona da; legea betearazteko xedapena baita. Jainkozko legea eta justizia gutxiateko ohituratik, giza desobedientziaren hedadura eta demeritotik, gizakiak erraz lerratzen dira bekatuaren barkamena eman duen grazia gutxiateko ohiturara. Horrela, ebanjelioak bere balioa eta garrantzia galtzen ditu gizakien gogoetan, eta laster prest daude ia Biblia bera alde batera uzteko.

Erligio-irakasle askok baieztatzen dute Kristok bere heriotzarekin legea deuseztatu zuela, eta gizonak hemendik aurrera haren eskakizunetatik libre daude. Badira batzuk uztarri latz gisa irudikatzen dutenak, eta legearen esklabutzaren aldean aurkezten dute ebanjelioaren pean gozatu beharreko askatasuna.

Baina profetek eta apostoluek ez zuten horrela ikusi Jainkoaren lege santua. Esan zuen Davidek: «Askatasunean ibiliko naiz, zure aginduak bilatzen baititut». Salmoa 119:45 . Kristo hil ondoren idatzi zuen Santiago apostoluak Dekalogoari "errege-legea" eta "askatasunaren lege perfektua" gisa aipatzen ditu. Santiago 2:8 ; 1:25 . Eta errebelatzaileak, gurutziltzatuaren mende erdira, bedeinkazio bat ematen die «Bere aginduak betetzen dituztenei, bizitzaren zuhaitzerako eskubidea izan dezaten eta ateetatik hirira sar daitezten». Apokalipsia 22:14 .

Kristok bere heriotzaz bere Aitaren legea ezabatu zuela aldarrikatzea funtsik gabekoa da. Legea aldatzea edo alde batera uztea posible izan balitz, Kristo ez zen hil behar gizakia bekatuaren zigorretik salbatzeko. Kristoren heriotzak, legea ezabatzetik hain urrun, aldaezina dela frogatzen du. Jainkoaren Semea «legea handitzera eta ohoratzera» etorri zen. Isaias 42:21 . Esan zuen: "Ez pentsa legea suntsitzera etorri naizenik". "Zerua eta lurra igaro arte, ez da inola ere jota edo titulu bat legetik pasatuko". Mateo 5:17, 18 . Eta bere buruari buruz hauxe dio: «Zure nahia egitea atsegin dut, ene Jainkoa; bai, zure legea nire bihotzean dago». Salmoa 40:8 .

Jainkoaren legea, bere izaeratik, aldaezina da. Borondatearen eta bere Egilearen izaeraren errebelazioa da. Jainkoa maitasuna da, eta bere legea maitasuna da. Bere bi printzipio handiak Jainkoarekiko maitasuna eta gizakiarekiko maitasuna dira. "Maitasuna legea betetzea da". Erromatarrek 13:10 . Jainkoaren izaera zuzentasuna eta egia da; halaxe da bere legearen izaera. Salmistak dio: «Zure legea egia da;» «Zure agindu guztiak zuzentasuna dira». 119. Salmoa: 142, 172 . Eta Paulo apostoluak hauxe dio: «Legea santua da, eta agindua santua, eta zuzena eta ona». Erromatarrei 7:12 . Horrelako lege batek, Jainkoaren gogoaren eta nahiaren adierazpena izanik,

bere Egilea bezain iraunkorra izan behar du.

Konbertsio eta santutze lana da gizakiak Jainkoarekin adiskidetzea, bere legearen printzipioekin bat etorriz. Hasieran, gizakia Jainkoaren irudira sortu zen. Harmonia ezin hobean zegoen Jainkoaren naturarekin eta legearekin; zuzentasunaren printzipioak bere bihotzean idatzi ziren. Baina bekatuak bere Egilearengandik urrundu zuen. Jainkozko irudia ez zuen islatzen. Bere bihotza Jainkoaren legearen printzipioekin gerran zegoen. "Haragizko gogoia Jainkoaren aurkako etsaia da: ez baitago Jainkoaren legearen menpe, eta ezin baita egon". Erromatarrei 8:7 . Baina «Hain maite zuen Jainkoak mundua, non bere Seme bakarra eman baitzuen», gizona Jainkoarekin adiskidetu zedin. Kristoren merituen bidez bere Egilearekin harmonia itzul daiteke. Jainkozko graziaz berritu behar da haren bihotza; bizitza berri bat izan behar du goitik. Aldaketa hau jaiotza berria da, eta hori gabe, dio Jesusek, "ezin du Jainkoaren erreinua ikusi".

Jainkoarekin adiskidetzeko lehen urratsa bekatuaren konbentzimendua da. "Bekatua legearen transgresioa da". "Legearen arabera bekatuaren ezagutza da". 1 Joan 3:4 ; Erromatarrek 3:20 . Bere errua ikusteko, bekatariak bere izaera probatu behar du Jainkoaren zuzentasun estandar handiarekin. Izaera zintzo baten perfekzioa erakusten duen ispilua da eta bere akatsak antzematen ahalbidetzen diona.

Legeak gizakiari bere bekatuak erakusten dizkio, baina ez du erremediorik ematen. Esanekoari bizitza agintzen dion bitartean, heriotza transgresorearen zatia dela adierazten du. Kristoren ebanjelioak bakarrik libra dezake bekatuaren gaitzespenetik edo kutsaduratik. Damu egin behar du Jainkoarengana, zeinaren legea urratua izan den; eta fedea Kristogan, bere barkamen-sakrifizioa. Horrela, "iraganeko bekatuen barkamena"

lortzen du eta jainkozko izaeraren partaide bihurtzen da. Jainkoaren seme-alaba da, adopzio espiritua jaso baitu, zeinaren bidez oihukatzen baitu: «Abba, Aita!». Jainkoaren legea hausteko aske al da orain? Honela dio Paulok: «Festearen bidez legea indargabetzen al dugu? Jainkoak ez dezala: bai, legea ezartzen dugu». "Nola biziko gara gehiago bekatuagatik hilda gaudenak?" Eta Joane dio: «Hau da Jainkoaren maitasuna, bere aginduak betetzea, eta bere aginduak ez dira larriak». Erromatarrak 3:31 ; 6:2 ; 1 Joan 5:3 . Jaiotza berrian bihotza Jainkoarekin bat egiten du, bere legearekin bat datorren bezala. Aldaketa ahaltzu hau bekatarian gertatu denean, heriotzetik bizitzera igaro da, bekatutik santutasunera, transgresiotik eta matxinadatik obedientzia eta leialtasunera. Jainkoarengandik urruntzeko bizitza zaharra amaitu da; adiskidetzearen, fedearen eta maitasunaren bizitza berria hasi da. Orduan, "legearen zulentasuna" "beteko da gudan, ez haragiaren arabera ibiltzen garenek, baizik Espirituaren arabera". Erromatarrei 8:4 . Eta arimaren hizkera izango da: «Oi nola maite dudan zure legea! egun osoan nire meditazioa da». 119. Salmoa: 97 .

"Jaunaren legea perfektua da, arima konbertitzen duena". Salmoa 19:7 . Legerik gabe, gizakiek ez dute Jainkoaren garbitasunaz eta santutasunaz edo beren erruz eta kutsaduraz adigai zuzenik. Ez dute bekatuaren benetako usterik eta ez dute damuaren beharrik sentitzen. Galdutako egoera Jainkoaren legearen urratzaile gisa ikusten ez dutenez, ez dira jabetzen Kristoren odol barkatzailearen beharra. Salbazioaren itxaropena bihotz-aldaketa errotikorik edo bizitzaren erreformarik gabe onartzen da. Beraz, azaleko konbertsioak ugariak dira, eta Kristorekin inoiz batu ez diren elizari elkartzen dira.

Santifikazioaren teoria okerrekin ere, lege jainkotiarra

baztertu edo baztertzeetik sortuak, leku nabarmena dute egungo mugimendu erlijiosoetan. Teoria hauek doktrinan faltsuak eta emaitza praktikoetan arriskutsuak dira; eta, oro har, hain ongi aurkitzen ari direnez, bikoitza ezinbestekoa da denek puntu honi buruz Eskriturretan irakasten dutena argi ulertzea.

Benetako santifikazioa Bibliako doktrina bat da. Paulo apostoluak, Tesalonikako elizari zuzendutako gutunean, hauxe dio: «Hau da Jainkoaren nahia, zure santutzea». Eta otoitz egiten du: «Bakearen Jainkoak oso-osorik santifika zaitu». 1 Tesalonikarrei 4:3 ; 5:23 . Bibliak argi eta garbi irakasten du zer den santutzea eta nola lortu behar den. Salbatzaileak bere ikasleengatik otoitz egin zuen: "Santu itzazu zure egiaren bidez: zure hitza egia da". Joan 17:17 . Eta Paulok irakasten du fededunak «Espiritu Santuaren bidez santu» behar direla. Erromatarrei 15:16 . Zein da Espiritu Santuaren lana? Jesusek bere ikasleei esan zien: "Bera, egiaren Espiritua, etorriko denean, berak gidatuko zaituzte egia guztietara". Joan 16:13 . Eta salmistak dio: «Zure legea egia da». Jainkoaren hitzaz eta Espirituaz gizakiei irekitzen zaizkie bere legean jasotako zulentasunaren printzipio handiak. Eta Jainkoaren legea "santua, eta zuzena eta ona" denez, jainkozko perfekzioaren transkripzioa, lege horri obedientziaz eratutako pertsonaia santua izango dela ondorioztatzen da. Kristo horrelako pertsonaia baten adibide ezin hobea da. Honela dio: «Nire Aitaren aginduak bete ditut». "Beti egiten ditut berari atsegina zaizkion gauzak". Joan 15:10 ; 8:29 . Kristoren jarraitzaileak Haren antzeko bihurtu behar dira, Jainkoaren graziaz bere lege santuaren printzipioekin bat datozen pertsonaiak osatzeko. Hau Bibliako santuifikazioa da.

Lan hau Kristorengan fedearen bidez bakarrik egin

daiteke, Jainkoaren Espirituaren indarrak. Paulok abisatzen die fededunei: «Egizu zure salbazioa beldurrez eta dardararekin. Izan ere, Jainkoa da zuen baitan nahi izatea eta egitea bere atseginez. Filipinoarrei 2:12, 13 . Kristauak bekatuaren bultzadak sentituko ditu, baina etengabeko borrokari eutsiko dio. Horra hor Kristoren laguntza behar den. Giza ahultasuna jainkozko indarrarekin bat egiten da, eta fedeak honela dio: «Eskerrik asko Jainkoari, Jesukristo gure Jaunaren bitartez garaipena ematen digun». 1 Korintoarrei 15:57 .

Liburu Santuek argi eta garbi erakusten dute santutze-lana progresiboa dela. Konbertsioan bekatariak barkamenaren odolaren bidez Jainkoarekin bakea aurkitzen duenean, kristau bizitza hasi besterik ez da egin. Orain "perfekziora joan behar da"; "Kristoren betetasunaren neurria" hazi. Paulo apostoluak dio: "Gauza bakarra egiten dut, atzean daudenak ahaztuz, eta aurretik daudenetara helduz, Jainkoaren deialdi gorenaren saria lortzeko, Jesu Kristorengandik aurrera egiten dut". Filipinoarrei 3:13, 14 . Eta Pedrok jartzen dizkigu gure aurrean Bibliako santuifikazioa lortzeko urratsak: «Ardura guztia emanez, gehitu zure fedeari bertutea; eta ezagutza bertuteari; eta ezagutzaren neurritasunari; eta pazientzia pazientziari; eta pazientziari jainkotasunari; eta jainkotasunari anaitasunari; eta senideko ontasunera karitatea... Gauza hauek egiten badituzue, ez zarete inoiz eroriko». 2 Pedro 1:5-10 .

Biblia santutzea bizi dutenek apaltasun izpiritua agertuko dute. Moisesek bezala, santutasunaren maiestate izugarriaren ikuspegia izan dute, eta beren ezgaitasuna ikusten dute Mugagabearen garbitasun eta perfekzio goratuarekin.

Daniel profeta benetako santifikazioaren adibide izan zen. Bere bizitza luzea bere Maisuaren zerbitzu noblez bete zen.

Zeruko gizon "oso maitatua" zen (Daniel 10:11). Hala ere, garbia eta santua dela aldarrikatu beharrean, profeta ohoratu honek Israelgo benetan bekatariarekin identifikatu zuen bere herriaren alde Jainkoaren aurrean erregutu zuenean: «Ez dugu zure aurrean gure erreguak aurkezten gure zuzentasunarengatik, zure erruki handiengatik baizik. ». "Bekatu egin dugu, gaizto egin dugu". Honela dio: "Hitz egiten ari nintzen, eta otoitz egiten, eta nire bekatua eta nire herriaren bekatua aitortzen ari nintzen". Eta beranduago Jainkoaren Semea agertu zitzaionean irakaskuntza emateko, Danielek honela dio: «Nire edertasuna ustelkeria bihurtu zen nigan, eta ez nuen indarrik gorde». Daniel 9:18, 15, 20 ; 10:8 .

Jobek zurrunbilotik Jaunaren ahotsa entzun zuenean, oihu egin zuen: «Nahi dut nire burua, eta damutu naiz hautsetan eta errautsetan». Job 42:6 . Isaiasek Jaunaren aintza ikusi zuenean, eta kerubinak oihukatzen entzutean: «Santua, santua, santua da ejerzituen Jauna», oihukatu zuen: «Ai ene! desegin naiz eta». Isaias 6:3, 5 . Paulok, hirugarren zeruan harrapatu eta gizon batek esan ezin zituen gauzak entzun ondoren, bere buruaz hitz egiten du "santu guztietatik txikiena baino". 2 Korintoarrei 12:2-4 , marjina; Efesoarrei 3:8 . Juan maitagarria zen, Jesusen bularrean makurtu eta bere aintza ikusi zuena, aingeruaren oinen aurrean hildako bat bezala erori zena. Apokalipsia 1:17 .

Kalbarioko gurutzearen itzalean ibiltzen direnen aldetik ezin da bere burua goraiatu, ez bekatutik askatzeko aldarrikapen harrotsurik. Sentitzen dute beren bekatua izan zela Jainkoaren Semearen bihotza hautsi zuen agonia eragin zuena, eta pentsamendu horrek bere burua apaltzera eramango ditu. Jesusengandik gertuen bizi direnek argien antzematen dute gizateriaren ahulezia eta bekataritasuna, eta beren itxaropen

bakarra Salbatzaile gurutziltzatu eta berpiztuaren merituan dago.

Mundu erlijiosoan protagonismoa hartzen ari den santifikazioak bere burua goratzeko izpiritua eta Jainkoaren legearekiko jaramonik ez egitea dakar berarekin, Bibliako erlijioarentzat arrotz gisa markatzen dutenak. Haren defendatzaileek irakasten dute santutzea berehalako lan bat dela, zeinaren bidez, fedearen bidez soilik, santutasun perfektua lortzen dutela. «Sinetsi baino ez», diote, «eta bedeinkapena zurea da». Ez omen da hartzailearen aldetik ahalegin gehiago behar. Aldi berean, Jainkoaren legearen aginpidea ukatzen dute, aginduak betetzeko betebeharretik libratuak direla eskatuz. Baina posible al da gizakiak santu izatea, Jainkoaren borondatearen eta izaeraren arabera, bere izaeraren eta nahiaren adierazgarri diren eta hari atsegin zaiona erakusten duten printzipioekin bat etorri gabe?

Erlijio erraz baten nahiak, ez du ahaleginik, bere buruaren ukapenik, munduaren ergelkeriarik aldendurik behar ez duenak, fedearen doktrina, eta fedea bakarrik, herri-dotrina bihurtu du; baina zer dio Jainkoaren hitzak? Santiago apostoluak dio: «Zertarako balio du, ene anaiak, norbaitek fedea duela eta obrarik ez duela esan arren? fedeak salba al dezake? ... Jakingo al duzu, gizon alferrik, obrarik gabeko fedea hil dela? Ez al zen gure aita Abrahami obrek justifikatu, bere semea Isaak aldarean eskaini zuenean? Ikusten al duk nola fedea bere obretan egin zen, eta obrez fedea perfektua izan zen? ... Badakizue, bada, nola obrez bidez justifikatzen den gizona, eta ez fedez bakarrik». Santiago 2:14-24 .

Jainkoaren hitzaren testigantza obrarik gabeko fedearen doktrina harrapatu honen aurka dago. Ez da fedea Zeruko faborea aldarrikatzen duena errukia eman beharreko baldintzak

bete gabe, presuntzioa baizik; izan ere, egiazko fedeak Eskrituretako promesetan eta xedapenetan du oinarria.

Inork ez dezala bere burua engainatu Jainkoaren eskakizunetako bat nahita urratzen duen bitartean santu bihur daitekeela sinestearekin. Bekatu ezagun bat egiteak Izpirituaren testigantza ahotsa isilarazten du eta arima Jainkotik bereizten du. «Bekatua legearen haustura da». Eta "bekatu egiten duenak ez du hura ikusi, ez ezagutu". 1 Joan 3:6 . Nahiz eta Joaneke bere epistoletan maitasunari buruz osoki bizi den, ez du zalantzarik egiten Jainkoaren legea haustean bizi diren bitartean santifikatuak direla dioen klase horren benetako izaera agerian uzten. «Ezagutzen dut, eta bere aginduak betetzen ez dituenak, gezurti da, eta egia ez dago haren baitan. Baina bere hitza betetzen duenak, bere baitan osatua da Jainkoaren maitasuna». 1 Joan 2:4, 5 . Hona hemen gizon bakoitzaren lanbidearen proba. Ezin diogu santutasuna eman inori gizonari, zeruan eta lurtean Jainkoaren santutasunaren estandar bakarraren neurrira eramanez gabe. Gizonek lege moralaren pisurik sentitzen ez badute, Jainkoaren aginduak gutxiesten eta arintzen badituzte, agindu hauetarik txikienetako bat hausten badute, eta gizonei hala irakasten badiote, ez dute zeruaren aurrean estimatuko, eta guk baliteke haien aldarrikapenak funtsik gabe daudela.

Eta bekaturik gabe egotearen aldarrikapena, berez, aldarrikapen hori egiten duena santutik urrun dagoela frogatzen da. Jainkoaren garbitasun eta santutasun infinituaz edo bere izaerarekin bat etorriko diren bihurtu behar dutenak ez duelako egiazko ikuskerarik izan; zeren ez baitu Jesusen garbitasun eta edertasun goratuaz, eta bekatuaren gaiztakeriaz eta gaiztakeriaz, gizon horrek bere burua santutzat har dezakeela. Zenbat eta distantzia handiagoa izan bere eta Kristoren artean, eta zenbat

eta desegokiagoak izan jainkozko izaeraz eta eskakizunez, orduan eta zuzenago agertzen da bere begietan.

Eskriturretan ezarritako santifikazioak izaki osoa hartzen du: espiritua, arima eta gorputza. Paulok otoitz egin zuen Tesalonikarreatatik, haien "espiritu, arima eta gorputz osoa errugabe gorde zezaten Jesukristo gure Jaunaren etorrerarako". 1 Tesalonikarrei 5:23 . Berrero idazten die fededunei: «Othoizten dizuet bada, anaiak, Jainkoaren errukiez, zuen gorputzak sakrifizio bizi bat, santu, Jainkoarentzat onargarria dena». Erromatarrei 12:1 . Antzinako Israelen garaian Jainkoari sakrifizio gisa ekarritako eskaintza guztiak arretaz aztertu ziren. Aurkeztutako animalian akatsen bat aurkitu bazen, ukatu egiten zen; izan ere, Jainkoak agindua baitzuen eskaintza "akatsik gabea". Beraz, kristauei beren gorputzak aurkez ditzatela eskatzen zaie, "sakrifizio bizia, santua, Jainkoarentzat onargarria". Horretarako, haien ahalmen guztiak ahalik eta egoera onenean gorde behar dira. Indar fisikoa edo mentala ahultzen duen praktika oro ez da gizakia bere Sortzailearen zerbitzurako egokia. Eta Jainkoa poztuko al da eskain ditzakegun hoberenarekin baino ezer gutxiagorekin? Kristok esan zuen: "Maitatuko duzu zure Jainko Jauna zure bihotz osoz". Jainkoa bihotz osoz maite dutenek beren bizitzako zerbitzurik onena eman nahi izango diote, eta etengabe bilatuko dute beren izatearen ahalmen guztiak bere borondatea egiteko gaitasuna sustatuko duten legeekin bat etortzea. Ez dute, gosearen edo pasioaren induljentziaz, ahulduko edo zikinduko beren Aita zerukoari aurkezten dioten eskaintza.

Pedrok dio: «Usteditu haragizko gurarietatik, arimaren aurka borrokatzen dutenak». 1 Pedro 2:11 . Bekatuzko poztasun orok ahalmenak ahuldu eta adimen- eta izpiritu-pertzepzioak

hiltzen ditu, eta hitzak edo Jainkoaren Espirituak bihotzean inpresio ahula besterik ez du eragin dezake. Paulok idatzi die Korintoarrei: «Garbitu gaitezen haragiaren eta izpirituaren zikinkeria guztietatik, santutasuna osatuz Jainkoaren beldurrez». 2 Korintoarrei 7:1 . Eta Espirituaren fruituekin —«maitasuna, poza, bakea, pazientzia, leuntasuna, ontasuna, fedea, umiltasuna»— «epeltasuna» sailkatzen du. Galatiar 5:22, 23 .

Adierazpen inspiratu hauek gorabehera, zenbat kristau aitortzen ari diren beren botereak ahultzen dituzten irabazien bila edo moda gurtzean; zenbatek beren jainko-gizontasuna hondatzen duten jainkokeriaz, ardo edateaz, plazer debekatuz. Eta elizak, errieta egin beharrean, sarriegi animatzen du gaitza, apetituari dei eginez, irabazi nahia edo atsegin-maitasuna, bere altxorra betetzeko, Kristoren maitasuna hornitzeko ahulegia baita. Jesus gaur egungo elizetan sartuko balitz eta ikusiko balu han erlijioaren izenean egindako festa eta trafikoko gaiztoa, ez al zituen kanporatuko profanatzailer horiek, diru-aldatzaileak tenplutik erbesteratu zituen bezala?

Santiago apostoluak dio goitik datorren jakituria «lehenengo garbia» dela. Tabakoak kutsatutako ezpainetan Jesusen izen preziatua hartzen dutenekin topo egin izan balu, bere usain gaiztoak arnasa eta pertsona kutsatuta daudenekin, eta zeruko airea kutsatzen dutenekin eta inguruko guztiak pozoia arnasatzera behartzen dituztenekin, etorriko balitz apostolua. ebanjelioaren garbitasunaren hain kontrako praktika batekin kontaktuan, ez ote zuen salatuko “lurtarra, sentsuala, deabruzkoa” dela? Tabakoaren esklaboek, santifikazio osoaren bedeinkapena aldarrikatuz, zeruko itxaropenaz hitz egiten dute; baina Jainkoaren hitzak argi eta garbi adierazten du: «Ez da inola ere bertan kutsatzen duen ezer sartuko». Errebelazioa

21:27 . «Ez al dakizue zuen gorputza zugaran dagoen Espiritu Santuaren tenplua dela, Jainkoarengandik daukazuena, eta ez zaretela zuenak? izan ere, prezio batekin erosiak zarete; beraz, glorificatu ezazue Jainkoa zuen gorputzean eta zuen espirituan, zeinak Jainkoarenak diren». 1 Korintoarrei 6:19, 20 . Bere gorputza Espiritu Santuaren tenplua denak ez du esklabo izango ohitura kaltegarri batek. Haren ahalmenak Kristorenak dira, odolaren prezioarekin erosi baitu. Bere ondasuna Jaunarena da. Nola liteke errugabea izan enkargatutako kapital hori xahutzean? Kristau konfesatuak urtero diru-kopuru izugarria xahutzen du alferrikako eta kaltegarritzko induljentzian, arima bizitzaren hitzagatik galtzen ari diren bitartean. Jainkoa hamarrenetan eta oparietan lapurtzen dute, pobreak arintzeko edo ebanjelioaren laguntzarako ematen dutena baino gehiago lizunkeria suntsitzeko aldarean kontsumitzen duten bitartean. Kristoren jarraitzaile direla aitortzen duten guztiak benetan santifikatuko balira, haien baliabideak, alferrikako eta are kaltegarriak diren induljentzian gastatu beharrean, Jaunaren altxor bihurtuko lirateke, eta kristauek epeltasunaren, norberaren ukapenaren eta norberaren buruaren adibidea jarriko lukete. - sakrifizioa. Orduan munduaren argia izango ziren.

Mundua bere buruari uko egiten dio. "Haragiaren lizunkeria, eta begien lizunkeria eta bizitzaren harrotasuna" herri masak kontrolatzen ditu. Baina Kristoren jarraitzaileek deialdi santu bat dute. «Zatozte haien artetik, eta bereiz zaitezte, dio Jaunak, eta ez ukitu kutsatua». Jainkoaren hitzaren argitan justifikatuta gaude santifikazioa ezin dela benetakoa izan munduaren bekatari eta poztasunei erabateko uko hau egiten ez duena.

Baldintzak betetzen dituztenei: «Zatozte haien artetik, eta

bereiz zaitezte... eta ez ukitu kutsatua», Jainkoaren promesa hauxe da: «Nik jasoko zaituztet, eta Aita izango zaituztet, eta zuek. Nire seme-alabak izango dira, dio Jaun ahalguztidunak». 2 Korintoarrei 6:17, 18 . Kristau ororen pribilegioa eta betebeharra da Jainkoaren gauzetan esperientzia aberats eta ugaria izatea. «Ni naiz munduko argia», esan zuen Jesusek. "Niri jarraitzen diona ez da ilunpetan ibiliko, baina biziaren argia izango du". Joan 8:12 .

"Justoaren bidea argi distiratsua bezain da, egun perfekturaino gero eta gehiago distira egiten duena". Esaera 4:18 . Fedearen eta obedientziaren urrats bakoitzak arima munduaren Argiarekin lotura estuagoan jartzen du, zeinetan "ez baitago iluntasunik". Zuzentasunaren Eguzkiaren izpi distiratsuek Jainkoaren zerbitzarien gainean distira egiten dute, eta haren izpiak islatu behar dituzte. Izarrek zeruan argi handi bat dagoela esaten diguten bezala, zeinaren aintzarekin distiratsuak diren, hala kristauek agerian utzi behar dute unibertsoko tronuan Jainko bat dagoela, zeinaren izaera laudorio eta imitatzeko merezi duen. Bere Espirituaren graziak, bere izaeraren garbitasuna eta santutasuna, bere lekukoetan agertuko dira.

Paulok Kolosarren gutunean Jainkoaren seme-alabei emandako bedeinkapen aberatsak azaltzen ditu. Honela dio: "Ez dugu uzten zuen alde otoitz egiteari, eta haren nahiaren ezagutzaz bete zaitezten jakituria eta ulermen espiritual guztietan; Jaunaren digne ibil zaitezteela atsegina guzietarako, obra on guztietan emankorra izanik, eta Jainkoaren ezagutzan handitzen; indar guztiekin sendotua, bere ahalmen loriatsuaren arabera, pazientzia eta pazientzia oro poztasunez". Kolosarren 1:9-11 .

Berrito idazten du Efesoko anaiek kristauaren

pribilegioaren gorena uler zezaten nahi zuela. Haien aurrean zabaltzen du, hizkuntzarik zabalenean, Goi-Goikoaren seme eta alaba gisa izan ditzaketen botere eta ezagutza zoragarria. Beraien izan zen “barneko gizakian bere Espirituak indarrez indartzea”, “maitasunean errotua eta oinarritua” izatea, “santu guztiekin ulertzea zer den zabalera, luzera, sakonera eta altuera; eta ezagutza gainditzen duen Kristoren maitasuna ezagutzea». Baina apostoluaren otoitza pribilegioaren gailurrera iristen da otoitz egiten duenean "Jainkoaren betetasun guztiaz bete zaitezten". Efesoarrei 3:16-19 .

Hona hemen gure Aita zerukoaren promesetan fedearen bidez irits gaitezkeen lorpen-altorrek, haren eskakizunak betetzen ditugunean. Kristoren merituen bidez Botere Infinituaren tronurako sarbidea dugu. «Bere Semea barkatu ez zuenak, baina gu guztiongatik entregatu zuenak, nola ez dizkigu harekin ere gauza guztiak dohainik emango?». Erromatarrek 8:32 . Aitak bere Espiritua neurrik gabe eman zion Semeari, eta guk ere har dezakegu haren betetasunaz. Jesusek dio: «Zuek, gaiztoak zaretenez, badakizue zuen seme-alabei dohain onak ematen, zenbat gehiago emango die zuen Aita zerukoak Espiritu Santua eskatzen diotenei?». Lukas 11:13 . «Nire izenean ezer eskatuko badiozue, egingo dut». "Eskatu, eta jasoko duzue, zuen poza betea izan dadin". Joan 14:14 : 16:24.

Kristauaren bizitza apaltasunaren ezaugarria izango den arren, ez da tristuraz eta auto-estimuez markatuta egon behar. Guztion pribilegioa da, beraz, Jainkoak onetsi eta bedeinkatuko duela bizitza. Ez da gure Aita zerukoaren nahia beti gaitzespen eta ilunpepean egotea. Ez dago egiazko apaltasunaren frogarik burua makurtuta eta bihotza norberaren pentsamenduz beteta joatean. Jesusengana joan gaitezke eta garbitu gaitezke, eta

legearen aurrean egon gaitezke lotsa eta damurik gabe. «Orain ez dago kondenarik Kristo Jesusengan daudenentzat, ez haragiaren arabera, baizik Espirituaren arabera dabilzanentzat». Erromatarrei 8:1 .

Jesusen bidez Adanen seme eroriak "Jainkoaren seme" bihurtzen dira. "Sanctifikatzen duena eta santutzen direnak denak batekoak dira: horregatik ez du lotsarik senide deitzeko". hebrearrak 2:11 . Kristauaren bizitzak Jainkoarengan fedea, garaipena eta poza izan behar du. "Jainkoarengandik jaio denak mundua garaitzen du: eta hau da mundua garaitzen duen garaipena, gure fedea". 1 Joan 5:4 . Benetan esan zuen Jainkoaren zerbitzari Nehemias: « Jainkoaren *poza da zure indarra*». Nehemias 8:10 . Eta Paulok dio: «Poztu zaitezte beti Jaunaz, eta berriro diot: Poztu zaitezte». "Poztu zaitezte beti. Otoitz egin eten gabe. Eskerrak eman guzietan: zeren hau da Jainkoaren nahia zuei buruz Jesu Kristogan». Filipinoarrei 4:4 ; 1 Tesalonikarrei 5:16-18 .

Halakoak dira Bibliaren konbertsioaren eta santutzearen fruituak; eta Jainkoaren legean ezarritako zuzentasun-printzipio handiak hain axolagabe ikusten dituelako kristau munduak, fruitu horiek hain gutxitan ikusten dira. Horregatik da hain gutxi agerikoa den Jainkoaren Espirituaren lan sakon eta iraunkor hartatik, aurreko urteetan berpizteak markatu zituena.

Aldatzen garela ikusiz. Eta Jainkoak gizakiei bere izaeraren perfekzioa eta santutasuna alde batera utzi eta jendearen adimenak giza irakaspen eta teoriak erakartzen dituzten agindu sakratu haiek, zein harrigarri elizan pietate biziaren gainbehera gertatu izana. . Dioenez, Jaunak: «Utzi naute ur biziaren iturria, eta zisternak ebaki zituzten, urik ezin duten hautsiak». Jeremias 2:13 .

«Zorionekoa gaiztoen aholkuetan ez dabilena... Baina bere atsegina Jaunaren legea da; eta bere legean gogoeta egiten du gau eta egun. Eta izango da ur ibaien ondoan landatutako zuhaitza, bere sasoiari bere fruitua ematen duena; haren hostoa ere ez da ihartuko; eta egiten duen guztia aurrera aterako da». Salmoa 1:1-3 . Jainkoaren legea bere zuzeneko posizioa itzultzen den heinean, fede primitiboa eta jainkotasuna berpiztea izan daiteke bere ustezko herriaren artean. «Hau dio Jaunak: Zuek bideetan egon, eta ikusi, eta eskatu bide zaharrak, non dagoen bide ona, eta ibil zaitezte hortik, eta aurkituko duzue zuen arimentzat atsedunik». Jeremias 6:16 .

28. kapitulua—Bizitzaren erregistroari aurre egitea

«Ikusi nuen», dio Daniel profetak, «aulkiak jarri ziren arte, eta Egunetako Antzinakoa zena eseri zen: bere jantziak elurra bezain zuriak ziren, eta bere buruko ilea artile garbia bezala; Haren tronua suzko suak ziren, eta haren gurpilak suak. Suzko erreka bat irten eta irten zen haren aitzinean: mila mila zerbitzariak eman zizkioten, eta hamar mila aldiz hamar mila haren aurrean jarri ziren: epaiketa ezarri zen, eta liburuak ireki ziren. Daniel 7:9, 10 , RV

Hala, profetaren ikuskerari aurkeztu zitzaion egun handia eta solemnea, non pertsonaiak eta gizakien bizitzak lur guztietako Epailearen aurrean berrikusi behar zirenean, eta gizaki bakoitzari «bere obren arabera» eman behar zitzaien. Egunen Antzinakoa Jainko Aita da. Salmistak dio: "Mendiak sortu baino lehen, edo lurra eta mundua eratu baino lehen, betierekotik betirako, Zu zara Jainkoa". 90:2 Salmoa . Bera da, izaki guztien iturria, eta lege guztien iturria, juizioan buru dena. Eta aingeru santuak ministro eta lekuko gisa, «hamar mila aldiz hamar mila eta milaka mila» kopuruz, auzitegi handi honetara joaten dira.

«Eta, huna, gizonaren Semea bezalako bat etorri zen zeruko hodeiekin, eta etorri zen Egunetako Zaharra, eta hurbildu zuten haren aitzinean. Eta eman zitzaion agintea, eta aintza eta erreinu bat, herri, nazio eta hizkuntza guztiek hura zerbitzatu zezaten; Daniel 7:13, 14 . Hemen deskribatutako Kristoren etorrera ez da bere bigarren etorrera lurrera. Zeruko Egunen Antzinakoarengana dator agintea eta aintza eta erreinua jasotzera, bitartekari gisa bere lanaren amaieran emango zaiona. Etorrera hau da, eta ez bere bigarren etorrera lurrera, profezian

1844an 2300 egunen amaieran gertatuko zela iragartzen zena. Zeruko aingeruek parte harturik, gure Apaiz Nagusi handia Santuen Santuan sartzen da eta bertan agertzen da. Jainkoaren presentzia bere zerbitzuaren azken ekintzetan aritzeko gizakiaren alde —ikertzaileen epaiketaren lana burutzeko eta bere onuretarako eskubidea dutela frogatzen den guztiengatik barkamena egiteko.

Zerbitzu tipikoan Jainkoaren aurrean aitortza eta damaturik etorri zirenek, eta bekatuak, pekatu-opariaren odolaren bidez, santutegira eramán zituztenek, Barkamen Eguneko zerbitzuan parte hartu zuten. Beraz, azken barkamenaren eta ikerketa-epaiketaren egun handian kontuan hartzen diren kasu bakarrak Jainkoaren ustezko herriarenak dira. Gaiztoen epaia lan berezia eta berezia da, eta geroko garai batean gertatzen da. "Juizioa Jainkoaren etxean hasi behar da: eta lehenik guregan hasten bada, zein izango da ebanjelioa obeditzen ez dutenen amaiera?" 1 Pedro 4:17 .

Zeruko eskritura liburuak, zeinetan gizonen izenak eta egintzak inskribatuta dauden, erabakiko dituzte epaiaren erabakiak. Daniel profetak dio: «Epaia ezarri zen, eta liburuak ireki ziren». Errebelatzaileak, eszena bera deskribatuz, gaineratzen du: «Beste liburu bat ireki zen, hau da, bizitzaren liburua; eta hildakoak liburuetan idatzitako gauzetatik epaitu zituzten, haien lanen arabera». Apokalipsia 20:12 .

Bizitzaren liburuak Jainkoaren zerbitzura inoiz sartu diren guztien izenak jasotzen ditu. Jesusek bere ikasleei agindu zien: «Poztu zaitezte, zuen izenak zeruan idatziak daudelako». Lukas 10:20 . Paulek bere lankide leialez hitz egiten du, "bizitzaren liburuan dauden izenak". filipiarrek 4:3 . Danielek, «inoiz izan ez den arazo garai bati» begira, Jainkoaren herria libratuko dela

dio, «liburuan idatzita aurkituko den oro». Eta errebelatzaileak dio bakarrik sartuko direla Jainkoaren hirian, zeinen izenak "Bildotsaren bizitzaren liburuan idatzita dauden". Daniel 12:1 ; Apokalipsia 21:27 .

Jainkoaren aurrean "Oroimenezko liburu bat" idatzita dago, eta bertan jasotzen dira "Jaunaren beldur zirenen eta haren izenaz pentsatzen zutenen egintza onak". Malakias 3:16 . Beren fedezko hitzak, beren maitasun-ekintzak, zeruan erregistratuta daude. Nehemiasek honela dio: «Gogoratu nirekin, ene Jainkoa, eta ez ezabatu nire Jainkoaren etxearen alde egin ditudan egintza onak». Nehemias 13:14 . Jainkoaren oroitzapenaren liburuan zuzentasun-egintza oro betikotzen da. Bertan aurre eginiko tentazio oro, gainditutako gaitz oro, adierazitako erruki samurren hitz oro, zintzoki kontatzen da. Eta Kristogatik jasandako sakrifizio-ekintza oro, sufrimendu eta atsekabe oro erregistratuta dago. Salmistak dio: «Zuk kontatzen dituzu nire ibilaldiak: sartu ene malkoak zure botilan: ez al daude zure liburuan?». Salmoa 56:8 .

Gizonen bekatuen erregistroa ere bada. "Jainkoak epaiketara eramango ditu obra guztiak, gauza sekretu guztiakin, ona izan edo gaiztoa izan". "Gizonek esango duten hitz alfer oro, epaiketa egunean emango dute kontua". Salbatzaileak dio: «Zure hitzez justifikatua izango zara, eta zure hitzez kondenatua izango zara». Eklesiastes 12:14 ; Mateo 12:36, 37 . Helburu eta motibo sekretuak ageri dira hutsegiterik gabeko erregistroan; izan ere, Jainkoak «argitara ekarriko ditu ilunpeko gauza ezkutuak, eta agerian utziko ditu bihotzen aholkuak». 1 Korintoarrei 4:5 . «Hona, ene aurrean idatzia dago... zure gaiztakeriak eta zure arbasoen gaiztakeriak batera, dio Jaunak». Isaias 65:6, 7 .

Gizon bakoitzaren lana Jainkoaren aurrean berrikusten da eta leialtasuna edo desleialtasunagatik erregistratzen da. Zeruko liburuetako izen bakoitzaren parean zehaztasun ikaragarriaz sartzen da hitz oker bakoitza, ekintza berekoi bakoitza, bete gabeko betebeharrak oro eta bekatu sekretu bakoitza, itxurakeria trebe guztiekin. Zerutik bidalitako abisuak edo errieta baztertuak, une alferrik galduak, hobetu gabeko aukerak, onerako edo gaizkirako egindako eragina, bere emaitza zabalekin, guztiak grabatzen dituen aingeruak kontatzen ditu.

Jainkoaren legea da epaian pertsonaiak eta gizakien bizitzak probatuko dituen estandarra. Esaten du gizon jakintsuak: «Jainkoaren beldur izan, eta bete bere manamenduak, hau baita gizakiaren betebeharrak osoa. Jainkoak epaiketara eramango baititu obra oro». Eklesiastes 12:13, 14 . Santiago apostoluak bere anaiei gomendatzen die: «Horrela mintzatu eta egin ezazue, askatasunaren legeak epaituko dituenak bezala». Santiago 2:12 .

Epaian «duintzat» direnek parte hartuko dute zuzenen piztueran. Jesusek esan zuen: «Mundu hori eta hilen artetik piztuera lortzeko duintzat hartuko direnak... aingeruen parekoak dira; eta Jainkoaren seme-alabak dira, piztueraren seme-alabak izanik». Lukas 20:35, 36 . Eta berriro dio "ongi egin dutenak" aterako direla "bizitzaren piztuerara". Joan 5:29 . Hildako zintzoak ez dira piztuko "bizitzaren pizkundea" merezi duten epaiketaren ondoren arte. Hori dela eta, ez dira bertaratuko auzitegira, beren aktak aztertzen direnean eta kasuak erabakitzen direnean. Jesus haien defendatzaile gisa agertuko da, Jainkoaren aurrean haien alde erregutzeko. «Norbaitek bekatu egiten badu, abokatu bat dugu Aitarekin, Jesukristo zintzoa». 1 Joan 2:1 . «Ez da Kristo eskuz eginiko leku santuetan sartu, egiazkoaren

irudiak baitira; baina zerura bera, orain guregatik Jainkoaren aurrean agertzeko». "Horregatik, haren bidez Jainkoarengana hurbiltzen direnak guztiz salbatzeko gai da, beti bizi baita haien alde erregutzeko". Hebrearrei 9:24 ; 7:25 .

Erregistroko liburuak epaiketan irekitzen diren heinean, Jesusengan sinetsi duten guztien bizitzak berrikusten dira Jainkoaren aurrean. Lehen lurrean bizi zirenetatik hasita, gure Abokatuak ondorengo belaunaldi bakoitzaren kasuak aurkezten ditu, eta bizidunekin ixten du. Izen guztiak aipatzen dira, kasu bakoitza gertutik ikertzen da. Izenak onartzen dira, izenak baztertzen dira. Norbaitek erregistro-liburuetan bekaturik geratzen direnean, damutu gabe eta barkatu gabe, bere izenak ezabatu egingo dira bizitzako liburutik, eta beren egintza onen erregistroa ezabatu egingo da Jainkoaren oroitzapeneko liburutik. Jaunak Moisesi esan zion: «Nire aurka bekatu egin duenari, hura ezabatuko dut nire liburutik». Irteera 32:33 . Eta dio Ezekiel profetak: "Zintzoak bere zuzentasunetik aldentu eta gaiztakeria egiten duenean, ... egin duen zuzentasun guztia ez da aipatuko". Ezekiel 18:24 .

Benetan bekatuaz damutu diren guztiak, eta fedez Kristoren odola beren barkazio-sakrifiziotzat erreklamatu dutenak, beren izenen kontrako barkamena sartu dute zeruko liburuetan; Kristoren zuzentasunaren parte-hartzaile bihurtu diren bezala, eta beren izaerak Jainkoaren legearekin bat datozenak, ezabatu egingo dira beren bekatuak, eta beraiek betiko bizitzeko duin izango dira. Jaunak hauxe dio Isaias profetaren bidez: «Ni naiz ni neu naiz zure hutsalkeriak ezabatzen ditudana, eta ez dut zure bekatuak gogoratuko». Isaias 43:25 . Jesusek esan zuen: "Irabazten duena, hura jantziko da soineko zuriz; eta ez dut haren izena kenduko bizitzaren

liburutik, baizik eta haren izena aitortuko dut Ene Aitaren aurrean eta bere aingeruen aurrean». «Norbaitek, bada, gizonen aurrean aitortuko nauena, nik ere aitortuko dut zeruko ene Aitaren aurrean. Baina nork ukatuko nau gizonen aurrean, nik ere ukatuko dut zeruko ene Aitaren aurrean». Apokalipsia 3:5 ; Mateo 10:32, 33 .

erabakietan gizakien artean agertzen den interesik sakonena , baina ahula adierazten du zeruko auzitegietan agertzen den interesa, bizitzaren liburuan sartutako izenak lur guztietako Epailearen aurrean berrikusten direnean. Jainkozko Bitartekariak bere odolean fedearen bidez garaitu diren guztiei beren transgresioak barkatu ditzaten, beren Eden etxera itzuli eta Berarekin batera oinordeko gisa koroatu ditzaten "lehen aginterako". Mikeas 4:8 . Satanek gure arraza engainatzeko eta tentatzeko ahaleginetan pentsatu zuen gizakiaren sorkuntzan jainkozko plana zapuzten zuela; baina Kristok orain eskatzen du plan hau indarrean jar dadila gizakia inoiz erori ez balitz bezala. Bere herriari barkamena eta justifikazioa ez ezik, osoa eta osoa eskatzen dio, baizik eta bere aintzan parte hartzea eta bere tronuan eserlekua izatea. Jesusek bere graziaren gaien alde erregutzen ari den bitartean, Satansek Jainkoaren aurrean akusatzen ditu. Engainatzaile andiak eszeptizismora eraman nahi izan ditu, Jainkoarengan konfiantza galtzera, bere maitasunetik bereizteko eta bere legea hausteko. Orain haien bizitzen erregistroa adierazten du, izaeraren akatsak, Kristoren ez-antzekotasuna, zeinak desohoratu duen beren Redentorea, hark tentatu dituen bekatu guztiak egitera, eta hauengatik bere menpekotzat aldarrikatzen ditu.

Jesusek ez ditu barkatzen beren bekatuak, baizik erakusten ditu beren penitentzia eta fedea, eta, barkamena eskatuz, bere esku zaurituak Aitaren eta Aingeru sailduen aurrean altxatzen ditu, esanez: Nik ezagutzen ditut izenez. Nire esku ahurretan

grabatu ditut. "Jainkoaren sakrifizioak espiritu hautsi bat dira: bihotz hautsi eta atsekabea, Jainkoa, ez duzu mespretxatuko". Salmoa 51:17 . Eta bere herriaren salatzaileari esaten dio: «Jaunak errieta zaitu, Satanas; Jerusalem aukeratu duen Jaunak ere mehatxatzen zaitu: ez al da hau sutik ateratako marka? Zakarias 3:2 . Kristok bere zintzotasunez jantziko ditu bere leialak, bere Aitari aurkeztu diezazkion "eliza loriatsu bat, orbanik, zimurrik eta halakorik ez duena". Efesoarrei 5:27 . Haien izenak bizitzaren liburuan inskribatuta daude, eta haiei buruz idatzita dago: "Nirekin zuriz ibiliko dira, merezi baitute". Apokalipsia 3:4 .

Horrela konturatuko da itun berriaren promesa osoa betetzea: «Barkatuko diet haien gaiztakeria, eta ez naiz gehiago gogoratuko haien bekatua». «Egun horietan, eta garai hartan, dio Jaunak, Israelen gaiztakeria bilatuko da, eta ez da izango; eta Judako bekatuak, eta ez dira arkituko». Jeremias 31:34 ; 50:20 . «Egun hartan, Jaunaren adarra ederra eta aintzatsua izango da, eta lurreko fruitua bikaina eta dotorea izango da Israeletik ihes egin dutenentzat. Eta gertatuko da, Sionen geratu dena, eta Jerusalemen geratzen dena, santu izendatuko dutela, Jerusalemen bizi direnen artean idatzita dagoen oro». Isaias 4:2, 3 .

Ikerkuntza epaiketa eta bekatuak ezabatzeko lana Jaunaren bigarren etorrera baino lehen egin behar da. Hildakoak liburuetan idatzitako gauzetatik epaitu behar direnez, ezinezkoa da gizonen bekatuak ezabatzea haien kasuak ikertu behar diren epaiketa egin arte. Baina Pedro apostoluak argi eta garbi adierazten du fededunen bekatuak ezabatuko direla «Jaunaren aitzinean freskatzeko garaiak etorriko direnean; eta Jesukristo bidaliko du». Eginak 3:19, 20 . Ikerkuntza-epaia ixten denean,

Kristo etorriko da, eta bere saria berarekin izango da, bakoitzari bere lana izango den bezala emateko.

Elizkizun tipikoan apaiz nagusia, Israelen barkamena egin ondoren, atera eta kongregazioa bedeinkatu zuen. Beraz, Kristo, bere bitartekari gisa lanaren amaieran, agertuko da, "salbaziorako bekaturik gabe" (Hebrearrei 9:28), bere zain dagoen jendea betiko bizitzaz bedeinkatzeko. Apaizak, bekatuak santutegitik kentzean, ahuntzaren buruan aitortu zituen bezala, halaxe jarriko ditu Kristok bekatu horiek guztiak Satanengan, bekatuaren sortzaile eta bultzatzaile. Ahuntza, Israelen bekatuak eramanez, "bizi ez den lurralde batera" bidali zuten (Lebitiko 16:22); beraz, Satanas, Jainkoaren herriari egin dizkion bekatu guztien errua bere gain hartuta, milla urtez lurrera mugatuta egongo da, orduan desolatua izango da, biztanlerik gabe, eta azkenean bekatuaren zigor osoa jasango du. gaizto guztiak suntsituko dituzten suetan . Horrela, erredentzio-plan handia bekatuaren azken desagerraldian eta gaizkiari uko egiteko prest egon diren guztien askapenean beteko da.

Epairako izendatutako garaian —2300 egunen amaieran, 1844an— hasi zen ikerketa eta bekatuak ezabatzeko lanak. Kristoren izena inoiz bere gain hartu duten guztiek haren azterketa zorrotza gainditu behar dute. Biziak zein hilak «liburuetan idatzitako gauzetatik, haien obren arabera» epaitu behar dira.

Damutu eta utzi ez diren bekatuak ez dira barkatuko eta ezabatuko erregistro liburuetatik, baizik eta bekatariaren kontrako lekuko izango dira Jainkoaren egunean. Baliteke bere egintza gaiztoak egunaren argitan edo gauaren iluntasunean egin zituen; baina haien irekiak eta agerikoak ziren, zeinekin egin behar dugun haren aurrean. Jainkoaren aingeruak bekatu

bakoitzaren lekuko izan ziren eta erregistratu zuten erregistro hutsetan. Bekatua ezkutatu, ukatu, estali daiteke aitaren, amaren, emaztearen, seme-alaben eta kideengandik; Aktore errudunek beste inork ezin du okerren susmorik txikiena gorde; baña agerian dago zeruko adimenen aurrean. Gau ilunenaren iluntasuna, arte engainagarri guztien sekretua, ez da nahikoa pentsamendu bat Betikoaren ezagutzatik estaltzeko. Jainkoak kontu bidegabe guztien eta bidegabeko tratu guztien erregistro zehatza du. Ez da pietate itxurak engainatzen. Ez du akatsik egiten bere izaeraren estimazioan. Gizonak engainatu ditzake bihotzez ustelduta daudenek, baina Jainkoak mozorro guztiak zulatzen ditu eta barne-bizitza irakurtzen du.

Zein solemne den pentsamendua! Egunez egun, betierekotasunera igaroz, zeruko liburuen erregistroen zama darama. Behin esandako hitzak, behin egindako egintzak, ezin dira inoiz gogoratu. Aingeruek ongia eta gaizkia erregistratu dituzte. Lurreko konkistatzaile ahaltsuenak ezin du atzera egin egun bakar baten erregistroa. Gure ekintzek, gure hitzek, baita gure motiborik ezkutuenek ere, denek dute beren pisua gure aberastasuna edo zorigaitza erabakitzeko. Guk ahaztuak izan arren, haien testigantza emango dute justifikatzeko edo gaitzesteko.

Aurpegiaren ezaugarriak artistaren plaka leunduan zehaztasun handiz erreproduzitzen direnez, pertsonaia zintzoki zehazten da goiko liburuetan. Hala ere, zein kezka gutxi sentitzen den zeruko izakien begiradarekin bat egin behar duen erregistro horri buruz. Ikusgarria den mundu ikusezina eta ikusezina bereizten duen beloa atzera bota al liteke, eta gizonen seme-alabek aingeru bat ikusiko balute epaiketean berriro topatu behar dituzten hitz eta egintza guztiak erregistratzen dituen,

zenbat hitz esan gabe geratuko lirateke egunero, nola egin gabe geratuko ziren egintza asko.

Epaian talentu bakoitzaren erabilera aztertuko da. Nola erabili dugu Zeruko mailegua? Bere etorreran Jaunak lukurrez hartuko al du berea? Hobetu al ditugu Jainkoaren aintzarako eta munduaren bedeinkapenerako eskuz, bihotzez eta burmuineko eskuan emandako ahalmenak? Nola erabili dugu gure denbora, gure boligrafoa, gure ahotsa, gure dirua, gure eragina? Zer egin dugu Kristogatik, pobreen, aferren, umezurtzaren edo alargunaren pertsonan? Jainkoak egin gaitu bere hitz santuaren gordailu; zer egin dugu gizonak salbaziorako jakintsu izateko eman digun argiarekin eta egiarekin? Ez zaio baliorik ematen Kristoren fede-lanbide hutsari; obrek erakusten duten maitasuna baino ez da benetakotzat hartzen. Hala ere, maitasuna da Zeruari aurrean baliozko edozein ekintza egiten duena. Maitasunetik egiten dena, gizonen estimazioan txikia izan arren, Jainkoak onartu eta saritzen du.

Gizonen ezkutuko egoismoa zeruko liburuetan agerian dago. Beraien lagunetikiko bete gabeko betebeharren erregistroa dago, Salbatzailearen aldarrikapenak ahaztearena. Han ikusiko dute zenbat maiz eman zizkioten Satanasi Kristoren denbora, pentsamendu eta indarra. Tristeia da aingeruek zerura daramaten erregistroa. Izaki adimentsuak, Kristoren jarraitzaile aitortuak, munduko ondasunak eskuratzean edo lurreko atseginez gozatzeko barneratzen dira. Dirua, denbora eta indarra sakrifikatu egiten dira erakustaldirako eta norbere buruaz gozatzeko; baña gutxi dira otoitzera, Eskriturak arakatzeko, arimaren umiliazioari eta bekatuaren konfesioari eskainitako uneak .

Satanasek zenbakirik gabeko eskemak asmatzen ditu gure

adimena okupatzeko, ondoen ezagutu behar dugun lanaren gainean egon ez daitezten. Artxi-engainatzaileak gorroto ditu sakrifizio barkatzaile bat eta bitartekari ahalguztidun bat ikustera ekartzen dituzten egia handiak. Badaki berarekin dena Jesusengandik eta bere egiatik desbideratzen duen adimenaren araberakoa dela.

Salbatzailearen bitartekaritzaren onurak partekatuko lituzketenek ez lukete ezer ez oztopatzen Jainkoaren beldurrez santutasun perfekturako betebeharra. Ordu preziatuak, plazerra eman beharrean, erakusteko, edo bilatzera irabazteko, egiazko hitzaren otoitz-azterketari eskaini behar zaizkio. Santutegiaren gaia eta ikerketa-epaia argi eta garbi ulertu behar ditu Jainkoaren herriak. Guztiek beren Apaiz Nagusi handiaren posizioa eta lanaren ezagutza behar dute. Bestela, ezinezkoa izango zaie garai honetan ezinbestekoa den fedea gauzatzea edo Jainkoak bete nahi duen postua betetzea. Gizabanako bakoitzak arima bat dauka gordetzeko edo galtzeko. Bakoitzak auzi bat dauka Jainkoaren tabernan. Bakoitzak aurrez aurre ezagutu behar du Epaile handia. Zein garrantzitsua da, beraz, gogo bakoitzak maiz kontenplatzea epaiketa egingo den eta liburuak irekiko direneko eszena solemnea, Danielekin batera, gizabanako bakoitzak bere zorian egon behar duen egunen amaieran.

Gai hauei buruzko argia jaso duten guztiek Jainkoak haiei agindu dizkien egia handien testigantza eman behar dute. Zeruko santutegia Kristo gizakien alde egiten duen lanaren erdigunea da. Lurrean bizi diren arima bakoitzari dagokio. Erredentzio plana ikusteko irekitzen da, denboraren amaierara eramanez eta zuzentasunaren eta bekatuaren arteko lehiaren gai garailea agerian utziz. Garrantzi handiena da denek gai horiek sakon ikertzea eta haietan dagoen itxaropenaren arrazoia

galdetzen dien guztiei erantzuna emateko gai izatea.

Kristoren interzesioa gizakiaren alde goiko santutegian ezinbestekoa da salbamenerako planerako, bere heriotza gurutzean bezala. Bere heriotzarekin hasi zuen bere piztueraren ondoren zerura betetzera igo zen lan hori. Fedez sartu behar dugu beloaren barruan, "aitzindaria guretzat sartu zen". Hebrearrei 6:20 . Bertan Kalbarioko gurutzearen argia islatzen da. Bertan erredentzioaren misterioen ikuspegi argiago bat lor dezakegu. Gizakiaren salbazioa zerurako gastu infinituan gauzatzen da; egindako sakrifizioa Jainkoaren lege hautsiaren eskakizun zabalenen parekoa da. Jesusek Aitaren tronurako bidea ireki du, eta bere bitartekaritzaren bitartez, fedez Berarengana hurbiltzen diren guztien nahi zintzoa aurkez dakioke Jainkoaren aurrean.

"Bere bekatuak estaltzen dituenak ez du aurrera egingo; baina horiek aitortu eta uzten dituenak erruki izango du". Esaera 28:13 . Beren akatsak ezkututzen eta barkatzen dituztenek ikusiko balute nola Satanek pozten duen haien gainean, nola isekatzen dituen Kristo eta Aingeru sailduei beren jokabidearekin, azkar egingo lukete beren bekatuak aitortu eta baztertzeko. Pertsonaiaren akatsen bidez, Satanek gogo osoaren kontrola lortzeko lan egiten du, eta badaki akats horiek zainduz gero, arrakasta izango duela. Horregatik, etengabe ari da Kristoren jarraitzaileak engainatu nahian, gainditzea ezinezkoa den bere sofisma latzarekin. Baina Jesusek haien alde erregutzen du bere esku zaurituak, bere gorputz ubelduta; eta berari jarraitu nahi dioten guztiei esaten die: «Nire grazia nahikoa da zuretzat». 2 Korintoarrei 12:9 . «Hartu nire uztarria zure gainean, eta ikasi nigandik; zeren naiz otzana eta bihotzez apala: eta arkituko duzue atsedena zuen arimei. Zeren nire uztarria erraza da, eta

nire zama arina». Mateo 11:29, 30 . Inork, beraz, ez dezala bere akatsak sendaezintzat jo. Jainkoak fedea eta grazia emango ditu haiek gainditzeko.

Barkazioaren egun handian bizi gara orain. Elizkizun tipikoan, apaiz nagusiak Israelen barkamena egiten ari zen bitartean, denei eskatzen zitzaien beren arimak nahastea Jaunaren aurrean bekatuaz damutuz eta umiliatuz, herriaren artetik kendu ez zedin. Era berean, beren izenak bizitzaren liburuan gordeko lituzkete guziek orain, beren probarako gelditzen diren egun gutxitan, beren arimak Jainkoaren aurrean atsekabetu beharko lituzkete bekatuagatik eta egiazko damuagatik tristuraz. Bihotzaren bilaketa leial eta sakona izan behar da. Hainbeste kristau aldarrikatutako izpiritu arin eta friboloa kendu egin behar da. Gerra serioa dago menderatu nahi duten joera gaiztoak menperatuko dituzten guztien aurrean. Prestaketa lana banakako lana da. Ez gara taldeetan gordetzen. Baten garbitasunak eta debozioak ez du beste baten ezaugarri horien gabezia konpentsatuko. Nazio guztiak Jainkoaren aurrean epaitu behar diren arren, gizabanako bakoitzaren kasua aztertuko du lurrean beste izakirik ez balego bezain azterketa zorrotz eta zorrotzarekin. Guztiak probatu eta aurkitu behar dira lekurik, zimurrik edo halakorik gabe.

Solemneak dira barkamenaren amaierako lanarekin lotutako eszenak. Momentu handikoak dira horretan parte hartzen duten interesak. Epaia orain goiko santutegian ematen ari da. Urte asko daramatza lan hau martxan. Laster —inork ez daki zenbat laster— bizidunen kasuetara pasatuko da. Jainkoaren presentzia izugarrian gure bizitzak berrikuspenean aterako dira. Une honetan, beste guztien gainera, arima bakoitzari dagokio Salbatzailearen gomendioari jaramon egitea:

«Begira eta otoitz egin, ez baitakizu noiz den garaia». Markos 13:33 . "Horrenbestez, ez bazara begira, lapurra bezala etorriko naiz zure gainera, eta ez dakizu zein ordutan etorriko naizen zure gainera". Apokalipsia 3:3 .

Ikerkuntza-epaiketaren lana ixten denean, guztien patua hil ala biziko erabakia izango da. Zeruko hodeietan Jauna agertu baino denbora gutxira amaitzen da proba. Apokalipsian Kristok, garai hartara begira, honela dio: «Injustua dena, izan bedi oraindik bidegabea; eta zikina dena, izan bedi oraindik zikin; santua da, santu bedi oraindik. Eta huna, laster nator; eta nire saria nirekin dago, bakoitzari bere lanaren arabera emateko». Apokalipsia 22:11, 12 .

Zintzoak eta gaiztoak lurrean biziko dira oraindik beren egoera hilkorrean: gizonak landatzen eta eraikitzen, jaten eta edanean arituko dira, guztiak inkontzienteki azken erabakia ezeztatzina goiko santutegian eman dela. Uholdearen aurretik, Noe arkan sartu ondoren, Jainkoak itxi zuen eta jainkogabeak kanpoan itxi zituen; baina zazpi egunez herriak, bere hondamena finkatuta zegoela jakin gabe, bere bizitza arduragabe eta atsegin-zalea jarraitu zuen eta epaiketa hurbilaren abisuak burla egin zituen. «Beraz», dio Salbatzaileak, «gizonaren Semearen etorrera ere izango da». Mateo 24:39 . Isilik, gauerdiko lapurra bezala oharkabean, gizon bakoitzaren patua finkatzea markatzen duen ordu erabakigarria etorriko da, errudunei egindako erruki-eskaintza behin betiko erretiratzea.

"Begira ezazue beraz: ... bat-batean etortzean, ez zaituzte lotan aurkitzen". Markos 13:35, 36 . Arriskutsua da erlojuaz nekatuta munduko erakargarritasunetara jotzen dutenen egoera. Negozio-gizona irabaziaren bila murgilduta dagoen bitartean, atsegin-zalea induljentzia bilatzen ari den bitartean, modaren

alaba bere apaingarriak antolatzen ari den bitartean, baliteke ordu horretan lur guztietako Epaileak esaldia emango duela: «Zuk. arteak balantzan pisatzen zuen, eta arteak faltan aurkitu zuen». Daniel 5:27 .

29. kapitulua—Gaizkiaren jatorria

Adimen askorentzat bekatuaren jatorria eta bere existentziaren arrazoia nahasmen handiko iturri dira. Gaiztakeriaren lana ikusten dute, zorigaiztoko eta desolazioaren emaitza ikaragarriekin, eta zalantzan jartzen dute nola egon daitekeen hori guztia jakindurian, boterean eta maitasunean infinitua den baten subiranotasunaren pean. Hona hemen azalpenik aurkitzen ez duten misterio bat. Eta beren ziurgabetasunean eta zalantzan itsututa daude Jainkoaren hitzean argi eta garbi agertutako egiak eta salbamenerako ezinbestekoak. Badira, bekatuaren existentziari buruzko galdeketetan, Jainkoak inoiz agertu ez duen hori bilatzen ahalegintzen direnak; hortaz, ez dute beren zailtasunen irtenbiderik aurkitzen; eta zalantzan jartzeko eta gaiztokeriak eragiten dituztenak, idazlan santuaren hitzak baztertzeko aitzakiatzat hartzen dituzte. Beste batzuek, ordea, gaizkiaren arazo handiaren ulermen ona ez dute lortzen, tradizioak eta interpretazio okerrak Jainkoaren izaerari, bere gobernuaren izaerari eta bekatuari aurre egiteko bere printzipioei buruzko Bibliaren irakaspena ilundu dutelako. .

Ezinezkoa da bekatuaren jatorria azaltzea bere existentziaren arrazoia emateko. Hala ere, nahikoa uler daiteke bekatuaren jatorriari eta azken xedapenari buruz, Jainkoaren justizia eta onginahia guztiz ager dadin gaiztakeriarekin duen tratu guztietan.

Ez da ezer argiroago irakasten Eskriturretan Jainkoa ez zela inola ere bekatuaren sarreraren erantzule; ez zegoela jainkozko graziaren kentze arbitrarioerik, ez zegoela jainkozko gobernuaren gabeziarik, matxinadaren altxamendurako okasioa ematen

zuenik. Bekatua intrusoa da, zeinaren aurrean ezin baita arrazoirik eman. Misteriotsua da, konturik gabekoa; aitzakia defendatzea da. Aurki zitekeen aitzakia, edo bere existentziaren arrazoia erakutsi, bekatua izateari utziko lioke. Gure bekatuaren definizio bakarra Jainkoaren hitzean emandakoa da; "legearen urraketa" da; Jainkozko gobernuaren oinarria den maitasunaren lege handiarekin gerran dagoen printzipio baten gauzatzea da.

Gaizkiaren sarrera baino lehen bakea eta poza zegoen unibertso osoan. Guztia bat zetorren Sortzailearen borondatearekin. Jainkoarekiko maitasuna gorena zen, elkarrenganako maitasuna inpartziala. Kristo Hitza, Jainkoaren Sortu Bakarra, bat zen Ait eternoarekin, bata izaeraz, izaeraz eta xedez, Jainkoaren aholku eta asmo guztietan sar zitekeen unibertso osoan izaki bakarra. Kristo Aitak zeruko izaki guztien sorkuntzan landu zuen. "Haren bidez sortu ziren zeruan dauden gauza guztiak, ... diren tronuak, edo aginteak, edo printzipalak, edo botereak" (Kolosarrei 1:16); eta Kristori, Aitari berdin, zeru guziak eman zion leialtasuna.

Maitasunaren legea Jainkoaren gobernuaren oinarria izanik, izaki sortu guztien zoriona zuzentasunaren printzipio handiekin zuten adostasun perfektuaren araberakoa zen. Jainkoak bere izaki guztiengandik maitasunaren zerbitzua nahi du, bere izaeraren balioespen adimentsutik sortzen den omenaldia. Ez du atsegin leialtasun behartu batean, eta guztiei borondate askatasuna ematen die, berari borondatezko zerbitzua eman diezaioten.

Baina bazegoen bat askatasun hori okertzea aukeratu zuena. Bekatua, Kristoren ondoan, Jainkoaren ohore handiena izan zuen eta zeruko biztanleen artean boterean eta aintzan gorago zegoena izan zen. Bere erori baino lehen, Lucifer izan

zen estaltzen duten kerubinetan lehena, santua eta kutsatu gabea. «Honela dio Jainko Jaunak; Zigilatzen duzu batura, jakinduriaz betea eta edertasunean perfektua. Edenen izan zara Jainkoaren lorategian; harri preziatu oro zen zure estalkia. Zu zara estaltzen duen kerubin gantzutua; eta hala ezarri zaitut: Jainkoaren mendi santuan egon zinen; gora eta behera ibili zara suzko harrien artean. Perfektua izan zinen zure bideetan sortu zinen egunetik, gaiztakeria zuregan aurkitu zen arte». Ezekiel 28:12-15 .

Luzifer Jainkoaren alde egon zitekeen, aingeru ostalari guztiek maitatua eta ohoratua, bere ahalmen nobleak baliatuz, besteak bedeinkatzeko eta bere Egilea goraiatzeko. Baina, dio profetak: "Hire bihotza altxatu zen zure edertasunagatik, zure jakinduria hondatu duzu zure distiragatik". 17. bertsoa . Apurka-apurka, Lucifer bere burua goratzeko gogoan asetzera iritsi zen. "Zure bihotza Jainkoaren bihotza bezala jarri duzu". «Esan duzu: Jainkoaren izarren gainetik goratuko dut nire tronua; elkarrekiko mendian ere eseriko naiz. Hodeien altueraren gainetik igoko naiz; Goienera bezalakoa izango naiz». 6. bertsoa ; Isaias 14:13, 14 . Bere izakien maitasun eta leialtasunean Jainkoa goren bihurtu beharrean, Luciferren ahalegina izan zen bere buruari eskainitako zerbitzua eta omenaldia irabaztea. Eta Aita infinituak bere Semeari eman zion ohorea gutiziatuz, aingeruen printze honek Kristoren eskumen bakarra zuen boterera nahi zuen.

Zeru guztia poztu zen Sortzailearen aintza islatu eta bere laudorioa erakusteko. Eta Jainkoa horrela ohoratua izan zen bitartean, dena izan zen bakea eta poza. Baina desadostasun-nota batek zeruko harmoniak hondatzen zituen orain. Norberaren zerbitzu eta goratzeak, Sortzailearen planaren aurka, Jainkoaren aintza gorena zen gaiztakeriaren usteak piztu

zituen. Zeruko kontseiluek Luciferri erregutu zioten. Jainkoaren Semeak Egilearen handitasuna, ontasuna eta justizia, eta bere legearen izaera sakratu eta aldaezina aurkeztu zituen. Jainkoak berak ezarri zuen zeruko ordena; eta handik alde egitean, Luciferrek desohoratuko zuen bere Egilea, eta hondamena ekarriko zuen bere gain. Baina abisuak, maitasun eta erruki infinituan emandakoak, erresistentzia izpiritua besterik ez zuen piztu. Luciferrek Kristoren jeloskortasuna gailentzen utzi zuen, eta erabakiagoa bihurtu zen.

Bere loriaz harrotasunak nagusitasun nahia elikatzen zuen. Luciferri emandako ohore handiak ez ziren Jainkoaren dohain gisa estimatzen eta ez zioten eskerrik ematen Sortzaileari. Bere distira eta goraipamenez gloriatu zen, eta Jainkoaren berdina izan nahi zuen. Zeruko ostalaritzak maitatua eta errespetua zuen. Aingeruek atsegin zuten bere aginduak betetzeaz, eta jakinduriaz eta aintzaz jantzi zuten guztien gainerik. Hala ere, Jainkoaren Semea zeruko subirano aitortua zen, Aitarekin boterean eta agintean. Jainkoaren kontseilu guztietan, Kristo parte-hartzaile izan zen, Luciferri ez zitzaion horrela jainkozko helburuetan sartzea baimenduta. «Zergatik», galdetu zuen aingeru ahaltsu honek, «Kristok izan behar du nagusitasuna? Zergatik ohoratzen da horrela Luciferen gainerik?».

Bere lekua Jainkoaren berehalako presentzian utzita, Lucifer joan zen aingeruen artean desadostasun izpiritua hedatzera. Sekretu misteriotsuarekin lanean, eta denbora batez bere benetako xedea Jainkoarekiko begirune itxurapean ezkutatuta, zeruko izakiak gobernatzen zituzten legeei buruzko atsekabea pizten ahalegindu zen, alferrikako murrizketa bat ezartzen zutela adieraziz. Haien izaera santua zenez, aingeruek beren borondatearen aginduak bete behar zituztela eskatzen

zuen. Bere buruarekiko sinpatia sortu nahi izan zuen, Jainkoak injustuki jokatu zuela Kristori ohore gorena emanaz. Esan zuen botere eta ohore handiagoa lortzeko asmoarekin ez zuela bere burua goraiatzeari helburu, baizik eta zeruko biztanle guztien askatasuna bermatu nahi zuela, bide honekin bizi-egoera altuago batera hel zezaten.

Jainkoak bere erruki handian luze jasan zuen Luciferrekin. Ez zen berehala hondatu bere maila goratutik atsekabearen izpiritua lehen aldiz askatu zuenean, ezta aingeru leialen aurrean bere aldarrikapen faltsuak aurkezten hasi zenean ere. Luzaroan atxiki zen zeruan. Behin eta berriz barkamena eskaini zioten, damu eta men egitearen baldintzapean. Maitasun eta jakinduria infinituak bakarrik asmatu ahal izan zituen ahaleginak egin ziren bere akatsaz konbentzitzeko. Atsekabearen izpiritua ez zen inoiz zeruan ezagutu. Luziferrek berak ez zuen hasieran nora nora zebilen ikusi; ez zuen ulertzen bere sentimenduen benetako izaera. Baina bere atsekabea arrazoirik gabekoa zela frogatu zenez, Lucifer sinetsita zegoen oker zegoela, jainkozko aldarrikapenak zuzenak zirela eta zeru guztiaren aurrean hala aitortu behar zituela. Hau egin izan balu, bere burua eta aingeru asko salbatuko lituzke. Une honetan ez zuen guztiz baztertu Jainkoarekiko leialtasuna. Kerubin estaltzaile gisa bere kargua utzi bazuen ere, Jainkoarengana itzultzeko prest egon balitz, Sortzailearen jakituria aitortuz eta Jainkoaren plan handian izendatutako lekua betetzeko gogoz, bere karguan berreskuratuko zen. Baina harrotasunak aurkeztea debekatu zion. Iraunki defendatu zuen bere bidea, ez zuela damuaren beharrik mantendu eta guztiz konprometitu zen, eztabaida handian, bere Egilearen aurka.

Bere adimen nagusiaren botere guztiak iruzur-lanera

makurtuta zeuden orain, bere agindupean zeuden aingeruen sinpatia ziurtatzeko. Kristok abisatu eta aholkatu izana ere okertu egin zen bere asmo traidoreak zerbitzatzeko. Berarengana gehien lotzen zituen konfiantza maitagarria zutenei, Satanek adierazi zien gaizki epaitu zutela, bere jarrera ez zela errespetatzen eta bere askatasuna laburtu behar zela. Kristoren hitzak faltsutzetik prebarikaziora eta gezurrezko zuzenera pasatu zen, Jainkoaren Semea zeruko biztanleen aurrean umiliatzeko asmoa zuela salatuz. Bere eta aingeru leialen artean gai faltsu bat ere egin nahi izan zuen. Zeruko izakien interesen axolagabetasuna leporatzen zien guztiak irauli eta guztiz bere alde ekarri ezin zituenak. Berak egiten ari zen lana bera Jainkoari leial geratzen zirenei kobratu zien. Eta Jainkoaren injustiziaren karguari eusteko, Sortzailearen hitz eta ekintzen okerra jo zuen. Bere politika zen aingeruak nahastea Jainkoaren helburuei buruzko argudio sotilekin. Sinplea zen guztia misterioz inguratzen zuen, eta perbertsio trebez zalantzan jartzen zituen Jehobaren adierazpen argienak. Bere posizio gorenak, administrazio jainkotiarrekin hain lotura estuan, indar handiagoa eman zien bere irudikapenei, eta askok harekin bat egitera bultzatu zituzten Zeruko agintearen aurkako matxinadan.

Jainkoak bere jakiturian baimendu zion Satanasi bere lana aurrera eramatea, desamodioaren izpiritua matxinada aktibo bihurtu arte. Beharrezkoa zen bere egitasmoak guztiz garatuta egotea, haien benetako izaera eta joera denek ikus zezaten. Lucifer, kerubin gantzutua bezala, oso goratua izan zen; asko maite zuten zeruko izakiek, eta haiengan zuen eragina handia zen. Jainkoaren gobernuak zeruko biztanleak ez ezik, berak sortu zituen mundu guztiak barne hartzen zituen; eta Satanek

pentsatu zuen zeruko aingeruak berekin eramán bazituen matxinadan, beste munduak ere eramán ditzakeela. Galderaren alderdia asmatu zuen, sofistika eta iruzurra erabiliz bere objektuak ziurtatzeko. Engainatzeko ahalmena oso handia zen, eta gezurrezko kapa batez mozorrotuz abantaila lortu zuen. Aingeru leialek ere ezin zuten bere izaera guztiz antzeman edo bere lana zertan ari zen ikusi.

Satanas hain ohoratua izan zen, eta bere egintza guztiak hain ziren misterioz jantziak, non zaila zen aingeruei bere lanaren benetako izaera ezagutaraztea. Erabat garatu arte, bekatua ez zen agertuko zen gauza gaiztoa. Orain arte ez zuen lekuri izan Jainkoaren unibertsoan, eta izaki santuek ez zuten bere izaeraz eta gaiztakeriaz adigai. Ezin izan zituzten antzeman jainkozko legea alde batera uzteak ekarriko lituzkeen ondorio izugarriak. Satanek, hasieran, bere lana ezkutatu zuen Jainkoarekiko leialtasunaren lanbide engainagarri baten pean. Jainkoaren ohorea, bere gobernuaren egonkortasuna eta zeruko biztanle guztien ona sustatu nahi zituela aldarrikatu zuen. Bere azpian zeuden aingeruen gogoetan atsekabea txertatzen zuen bitartean, atsekabea kendu nahi zuela iruditu zitzaion artez. Jainkoaren gobernuaren ordenan eta legeetan aldaketak egiteko eskatu zuenean, hauek beharrezkoak zirela zeruan harmonia gordetzeko asmotan izan zen.

Bekatuari aurre egitean, Jainkoak zuzentasuna eta egia baino ez zituen erabili. Satanek Jainkoak ezin zuena erabil zezakeen: lausengua eta iruzurra. Jainkoaren hitza faltsutu nahi izan zuen eta bere gobernu-plana aingeruen aurrean gaizki irudikatu zuen, Jainkoa ez zela zeruko biztanleei legeak eta arauak ezartzen besterik ez zegoela esanez; Bere izakien menpekotasuna eta obedientzia eskatzean, bere burua goratzea

bestarik ez zuela bilatzen. Hortaz, frogatu behar da zeruko biztanleen aurrean, baita mundu guzietakoa ere, Jainkoaren gobernua zuzena zela, bere legea perfektua. Satanek agertu zuen bera unibertsoaren ongia sustatu nahi zuela. Usurbildarraren benetako izaera, eta bere benetako objektua, guztiek ulertu behar dute. Denbora izan behar du bere obra gaiztoekin agertzeko.

Bere jokaerak zeruan eragin zuen desadostasuna, Satanek Jainkoaren lege eta gobernuari kargatu zion. Gaitz guztiak jainkozko administrazioaren ondorio zirela adierazi zuen. Jehobaren estatutuak hobetzea bere helburua zela esan zuen. Beraz, beharrezkoa zen bere erreklamazioen izaera frogatzea eta jainkozko legean proposatutako aldaketen funtzionamendua erakustea. Bere lanak gaitzetsi behar du. Satanek hasieratik esan zuen ez zegoela matxinadan. Unibertso osoak engainatzailea maskaratuta ikusi behar du.

Nahiz eta erabaki zenean ezin zela gehiago zeruan egon, Infinite Wisdom ez zuen Satanas suntsitu. Maitasunaren zerbitzua Jainkoarentzat bakarrik onar daitekeenez, bere izakien leialtasunak bere justiziaren eta onginahiaren konbentzimenduaren gainean egon behar du. Zeruko eta beste munduetako biztanleek, bekatuaren izaera edo ondorioak ulertzeko prestatu gabe egonik, ezin zuten orduan ikusi Jainkoaren justizia eta errukia Satanasen suntsitzean. Berehala existentziatik kendu izan balu, maitasunetik baino beldurrez zerbitzatuko zuten Jainkoa. Engainatzailearen eragina ez zen guztiz suntsituko, ezta matxinada izpiritua guztiz desagerraraziko ere. Gaizkia heldutasunera iristen utzi behar da. Aro etengabea zehar unibertso osoaren onerako Satanasek bere printzipioak hobeto garatu behar ditu, jainkozko gobernuaren aurkako karguak izaki guztiek beren benetako argian ikus

ditzaten, Jainkoaren justizia eta errukia eta bere legearen aldaezintasuna. betiko zalantza guztietatik kanpo jar daiteke.

Satanen matxinada unibertsorako ikasgai bat izango zen hurrengo adin guztietan zehar, bekatuaren izaeraren eta emaitza ikaragarrien betiko testigantza. Satanen agintea egiteak, bai gizonengan eta bai aingeruengan dituen ondorioak, jainkozko agintea alde batera uztearen fruitua zein izan behar den erakutsiko luke. Jainkoaren gobernuaren eta bere legearen existentziarekin lotuta dagoela frogatuko luke berak egin dituen izaki guztien ongizatea. Horrela matxinada-esperimentu ikaragarri honen historia adimen santu guztien betiko babesaren izango zen, transgresioaren izaeraz engainatu ez zezaten, bekatua egin eta bere zigorrak jasateko salbatzeko.

Zeruko eztabaidaren amaieraraino usurbildar handiak bere burua justifikatzen jarraitu zuen. Bere sinpatizatzaile guztiekin zorioneko bizilekueetatik kanporatu behar zutela iragarri zutenean, orduan matxinoen buruzagiak ausardiaz aitortzen zuen Sortzailearen legearekiko mespretxua. Aingeruek ez zutela kontrolik behar, baina beren borondateari jarraitzeko utzi behar zutela aldarrikatu zuen, zeinak zuzen gidatuko lituzkeela. Jainkozko estatutuak haien askatasunaren murrizketa zirela salatu zuen eta legearen abolizioa ziurtatzea zela bere xedea adierazi zuen; murrizketa honetatik askatuta, zeruko ostalak existentzia-egoera goratuago, loriatsuago batean sar zezaten.

Batez, Satanek eta bere ostalariek beren matxinadaren errua guztiz bota zioten Kristori, deklaratu ez bazuten, ez zirela inoiz matxinatu. Horrela burugogor eta desafiotsu beren desleialtasunean, alferrik Jainkoaren gobernu irauli nahian, hala ere beraiek botere zapaltzailearen biktima errugabeak direla blasfematuz, arkirebela eta bere sinpatizatzaile guztiak zerutik

erbesteratu zituzten azkenean.

Zeruko matxinada bultzatu zuen izpiritu berak oraindik ere matxinada eragiten du lurrean. Satanek gizonekin jarraitu du aingeruekin egin zuen politika bera. Bere izpiritua desobedientziaren seme-alabetan da orain nagusi. Bera bezala, Jainkoaren legearen mugak hautsi eta gizonei askatasuna agintzen diete bere aginduen urratuz. Bekatuaren erreklamazioak gorroto eta erresistentzia izpiritua pizten du oraindik. Jainkoaren abisu mezuak kontzientziara eramaten direnean, Satanek gizakiak bere burua justifikatzera eta besteen sinpatia bilatzera eramaten ditu bekatuaren bidean. Haien akatsak zuzendu beharrean, haserrea pizten dute errietariaren aurka, zailtasunen kausa bakarra balitz bezala. Abel zintzoaren egunetatik gure garaira arte, halakoa da bekatua gaitzesten ausartzen direnen aurrean agertu den izpiritua.

Zeruan praktikatu zuen Jainkoaren izaera okerreko irudikapen beraren bidez, hura gogor eta tiranikotzat jotzea eraginez, Satanek gizakia bekatu egitera bultzatu zuen. Eta orain arte arrakasta izan zuenez, Jainkoaren murrizketa bidegabeek gizakiaren erorketa ekarri zutela adierazi zuen, bere matxinadara eraman zuten bezala.

Baina Betikoek berak bere izaera aldarrikatzen du: «Jainko Jauna, errukitsua eta errukitsua, jasankorra, eta ontasunean eta egian ugaria, milakaren errukia gordez, gaiztakeria eta transgresioa eta bekatua barkatzen ditu, eta horrek ez ditu inolaz ere errudunak garbituko.». Irteera 34:6, 7 .

Satanas zerutik kanporatzean, Jainkoak bere justizia deklaratu zuen eta bere tronuaren ohorea mantendu zuen. Baina gizakiak bekatu egin zuenean espiritu apostata honen engainuari amore eman ez, Jainkoak bere maitasunaren froga eman zuen

bere Seme bakarra eroritako arrazagatik hiltzeko utziz. Barkazioan Jainkoaren izaera agerian geratzen da. Gurutzearen argudio indartsuak unibertso osoari frogatzen dio Luciferrek aukeratu zuen bekatuaren ibilbidea ez zela inola ere Jainkoaren gobernuaren kargurik.

Kristoren eta Satanen arteko lehian, Salbatzailearen lurreko ministerioan, engainatzaile handiaren izaera agerian geratu zen. Ezerk ezin izan zuen Satana zeruko aingeruen eta unibertso leial osoaren afektuetatik erauzi izan zuen munduaren Berreroslearen aurkako gerra ankerrak bezain eraginkorra. Kristok omenaldia egin diezaion bere eskakizunaren birao ausartak, mendi tontorrera eta tenpluaren gailurrera eramateko bere ausardi ausartak, bere burua gora zorabiotik behera botatzera eskatzean saldutako asmo gaiztoa, lo ezinezko gaiztakeria. Leku batetik bestera ehizatu zuen, apaizen eta jendearen bihotzak bere maitasuna arbuiatzeko bultzatuz, eta azkenean oihukatuz: «Gurutziltzatu ezazu! gurutziltza ezazu!»— horrek guztiak unibertsoaren harridura eta haserrea piztu zituen.

Satanas izan zen munduak Kristo baztertu zuena. Gaiztoaren printzeak bere indar eta maltzurkeria guzia egin zuen Jesus suntsitzeko; zeren ikusi baitzuen Salbatzailearen errukia eta maitasuna, haren errukia eta erruki-samurtasuna, munduari Jainkoaren izaera adierazten ari zirela. Satanek Jainkoaren Semeak aurkeztutako aldarrikapen guztiak aurkatu zituen eta gizonak bere agente gisa enplegatu zituen Salbatzailearen bizitza sufrimenduz eta tristuraz betetzeko. Jesusen lana oztopatu nahi izan zuen sofisma eta faltsukeria, desobedientziaren seme-alaben bidez ageri den gorrotoa, bere bizitza eredurik gabeko ontasuneko haren aurkako salaketa ankerrak, dena mendeku sakonetik sortu zen. Bekaizkeriaren eta gaiztakeriaren,

gorrotoaren eta mendekuaren su barneratuak, Jainkoaren Semearen aurka Kalbarioan lehertu ziren, zeru guztiak eszena izututa ikusten zuen bitartean.

Sakrifizio handia burutu zenean, Kristo goragora igo zen, aingeruen adorazioari uko egin zion, eskaera aurkeztu arte: «Nahi dut, zuk eman dizkidazun haiek ere, nirekin egon daitezen nagoen tokian». Joan 17:24 . Orduan, maitasun eta indar esanezinarekin Aitaren tronutik erantzuna atera zen: «Jainkoaren aingeru guztiek gur dezatela». Hebrearrei 1:6 . Jesusen gainean orban bat ere ez zegoen. Bere umiliazioa amaitu zen, bere sakrifizioa osatu zen, izen ororen gainetik dagoen izena eman zitzaion.

Orain Satanen errua agertu zen aitzakiarik gabe. Gezurti eta hiltzaile gisa bere benetako izaera agerian utzi zuen. Ikusten zen bere boterearen menpe zeuden gizakien seme-alabak gobernatzen zituen izpiritu bera agertuko zela zeruko biztanleak kontrolatzeko baimena izan balute. Jainkoaren legearen urratzeak askatasuna eta goraiatzea ekarriko zuela aldarrikatu zuen; baina ikusi zen morrontza eta degradazioa eragiten zuela.

Jainkozko izaeraren eta gobernuaren aurka Satanaren gezurrezko karguak beren benetako argian agertu ziren. Jainkoari leporatu zion Jainkoak bere izakien menpekotasuna eta obedientzia eskatzean bere burua goratzea besterik ez zuela bilatzen, eta deklaratu zuen, Sortzaileak beste guztiengandik bere burua ukatzea eskatzen zuen bitartean, Berak ez zuela bere buruari uko egiten eta ez zuen sakrifiziorik egiten. Orain ikusten zen arraza erori eta bekatari baten salbaziorako, unibertsoko Agintariak maitasunak egin zezakeen sakrifiziorik handiena egin zuela; izan ere, «Jainkoa Kristoren baitan zegoen mundua bere buruarekin adiskidetzen». 2 Korintoarrei 5:19 . Ikusten zen,

halaber, Luziferrek bere ohore eta nagusitasun gurari esker bekatuaren sarrerarako atea ireki zuen bitartean, Kristok, bekatua suntsitzeko, bere burua apaldu eta heriotzeraino obeto egin zuela.

Jainkoak matxinada-printzipioekiko higuingarria agertu zuen. Zeru guztiak ikusi zuen bere justizia agerian, bai Satanasen gaitzespenean, bai gizakiaren erredentzioan. Luziferrek deklaratu zuen Jainkoaren legea aldaezina bazen, eta haren zigorra ezin zela barkatu, urratzaile bakoitza betirako kendu behar zela Sortzailearen mesedetik. Esan zuen arraza bekataria erredentziotik haratago kokatzen zela eta, beraz, bere harrapakin zuzena zela. Baina Kristoren heriotza gizakiaren aldeko argudio bat izan zen, irauli ezin zena. Legearen zigorra Jainkoaren parekoa zenaren gain erori zen, eta gizakia libre zen Kristoren zuzentasuna onartzeko eta penitentzi eta umiliazioko bizitzaz garaitzeko, Jainkoaren Semeak garaitu zuen bezala, Satanasen boterearen gainean. Beraz, Jainkoa zuzena da eta, hala ere, Jesusengan sinesten duten guztien justifikatzailea.

Baina ez zen gizakiaren erredentziora burutzeko soilik etorri Kristo lurrera sufritzera eta hiltzera. "Legea handitzera" eta "ohorezko bihurtzera" etorri zen. Ez bakarrik mundu honetako biztanleek legea ikusi behar den bezala har zezaten; baina Jainkoaren legea aldaezina dela unibertsoko mundu guztiei erakusteko zen. Bere erreklamazioak alde batera utzi izan balira, orduan Jainkoaren Semeak ez zuen bere bizitza utzi behar bere transgresioa barkatzeko. Kristoren heriotzak aldaezina dela frogatzen du. Eta maitasun infinituak Aita eta Semea bultzatu zituen sakrifizioak, bekatariak salba zezaten, unibertso guztiari frogatzen dio —barkazio-plan hau baino ez zitekeen egiteko nahikoa izango— justizia eta errukia direla

legearen oinarria. eta Jainkoaren gobernua.

Epaiaren azken exekuzioan ikusiko da ez dagoela bekatuakausarik. Lur guztietako epaileak Satanari eskatuko dionean: «Zergatik matxinatu zara nire kontra eta lapurtu dizkidazu nire erreinuko menpeak?». gaitzaren sortzaileak ezin du aitzakiarik eman. Aho guziak geldituko dira, eta matxinada guziak ahogabe geldituko dira.

Kalbarioko gurutzeak, legea aldaezina deklaratzeko duen bitartean, unibertsoari aldarrikatzen dio bekatuaren soldata heriotza dela. Salbatzailearen iraungitze oihuan, "Bukatu da", Satanen heriotza-kanpoa jo zuen. Orduan erabaki zen hainbeste denboran zeraman eztabaida handia, eta gaitzaren behin betiko desagerrarazpena ziurtatu zen. Jainkoaren Semea hilobiaren atarrietatik igaro zen, "heriotzaren bidez heriotzaren boterea zuena, hau da, deabrua suntsitu zezan". Hebrearrei 2:14 . Lucifer-ek bere burua goratzeko nahiak zera esan zuen: "Jainkoaren izarren gainetik nire tronua goratuko dut: ... Goi-goikoaren antzekoa izango naiz". Jainkoak dio: "Errautsetara eramango zaitut lurraren gainean ... eta ez zara gehiago izango". Isaias 14:13, 14 ; Ezekiel 28:18, 19 . "Eguna iristen denean, hori labe bat bezala erreko da; Harro guztiak, bai, eta gaiztoak egiten dituzten guztiak, listoarra izango dira: eta datorren eguna erreko ditu, dio Armadetako Jaunak, ez diela ez sustrairik ez adarrik utziko. Malakias 4:1 .

Unibertso osoa bekatuaren izaeraren eta emaitzen lekuko bihurtuko da. Eta bere erabateko suntsipena, hasieran aingeruei beldurra eta Jainkoari desohorea ekarriko zienak, orain bere maitasuna errebindikatuko du eta bere ohorea ezarriko du bere borondatea egiteko atsegin duten izakien unibertsoaren aurrean, eta haien bihotzean bere legea baitago. Inoiz ez da berriro gaitza

agertuko. Jainkoaren hitzak dio: «Atsekabea ez da bigarren aldiz piztuko». Nahum 1:9 . Jainkoaren legea, Satanasek esklabutzaren uztarritzat gaitzetsi duena, askatasunaren legea bezala ohoratua izango da. Probatu eta frogatutako sorkuntza bat ez da berriro ere leialtasunetik aldenduko, zeinaren izaera guztiz ageri den haien aurrean maitasun sakongabe eta jakinduria infinitu gisa.

30. kapitulua—Gizakiaren eta Satanasen arteko etsaitasuna

«Etsaia ezarriko dut zure eta emakumearen artean, eta zure haziaren eta haren haziaren artean; burua urratuko dizu, eta orpoa urratuko diozu». Hasiera 3:15 . Gizakia erori ondoren Satanen aurka esandako epaia jainkotiarra profezia bat ere izan zen, aro guztiak besarkatu zituen denboraren amaierara arte eta lurrean bizi behar ziren gizakien arraza guztiak iharduntzeko gatazka handia iragarritz.

Jainkoak dio: "Etsaia jarriko dut". Etsai hori ez da berez entretenitzen. Gizakiak lege jainkotiarra hautsi zuenean, bere izaera gaizto bihurtu zen, eta harmonian zegoen, eta ez kontraesan, Satanekin. Berez ez dago etsairik gizaki bekatariaren eta bekatuaren sortzailearen artean. Biak gaizto bihurtu ziren apostasiaren bidez. Apostatua ez da inoiz atsedean hartzen, besteei bere eredia jarraitzera bultzatuz sinpatia eta laguntza lortzen duenean izan ezik. Horregatik, aingeru eroriak eta gizon gaiztoak elkartasun etsi batean elkartzen dira. Jainkoak bereziki tartekatu ez balu, Satan eta gizakia Zeruauren aurkako aliantza batean sartuko ziren; eta Satanasen aurkako etsaitasuna estimatu beharrean, giza familia osoa Jainkoaren aurka elkartuko zen.

Satanek gizakia pekatu egitera tentatu zuen, aingeruak matxinatzea eragin zuen bezala, horrela lankidetzaz ziurtatzeko Zeruauren aurkako borrokan.

Ez zegoen bere eta eroritako aingeruen artean desadostasunik Kristorekiko gorrotoari dagokionez; beste puntu guztietan desadostasuna zegoen bitartean, irmo bat egin zuten unibertsoan Agintariaren agintaritzaren aurka. Baina Satanek bere buruaren eta emakumearen artean, eta haren haziaren eta

haren haziaren artean etsaia egon behar zela deklaratu zuenean, jakin zuen giza izaera hondatzeko ahaleginak eten egingo zirela; nolabait gizakia bere botereari aurre egiteko gai izan behar zela.

Satanas giza arrazaren aurka duen etsaitasuna pizten da, Kristoren bitartez, Jainkoaren maitasunaren eta errukiaren objektu direlako. Gizonaren erredentziorako jainkozko egitasmoa zapuztu nahi du, Jainkoari desohorea botatzea, bere esku-lana hondatuz eta kutsatuz; zeruan atsekabea sortuko zuen eta lurra zorigaiztoz eta desolazioz beteko zuen. Eta gaitz hori guztia Jainkoak gizakia sortzeko lanaren emaitza dela adierazten du.

Kristok ariman ezartzen duen grazia da gizakiarengan Satanen aurkako etsaitasuna sortzen duena. Grazia bihurtzaile eta botere berritzaile hori gabe, gizakiak Satanasen gatibu jarraituko luke, bere agindua betetzeko prest dagoen zerbitzaria. Baina arimaren printzipio berriak gatazka sortzen du ordura arte bakea zegoen tokian. Kristok ematen duen botereak gizakiari tiranoari eta usurbildarrari aurre egiteko gaitzen du. Bekatua maitatu beharrean goresten duela ikusten denak, barnean nagusi izan diren pasio horiei aurre egiten eta garaitzen dituenak, printzipio baten funtzionamendua erakusten du guztiz goitik.

Kristoren espirituaren eta Satanasen espirituaren artean dagoen antagonismoa munduak Jesusen harreran erakutsi zen deigarriena. Ez zen horrenbeste munduko aberastasun, handitasun edo handitasunik gabe agertu zelako juduak hura baztertzerantz eraman zituztenak. Kanpoko abantaila horien falta baino gehiago konpentsatzen zuen boterea zuela ikusi zuten. Baina Kristoren garbitasunak eta saindutasunak dei egin zuten haren kontra gaiztoen gorrotoa. Bere buruari uko egiteko eta bekaturik gabeko debozioko bizitza betirako errieta bat izan zen

herri harro eta sentsualearentzat. Hau izan zen Jainkoaren Semearen aurkako etsaitasuna eragin zuena. Satan eta aingeru gaiztoak gizon gaiztoekin elkartu ziren. Apostasiaren energia guztiek egiaren Txapeldunaren aurka konspiratu zuten.

Kristoren jarraitzaileenganako etsai bera agertzen da beren Maisuarekiko. Bekatuaren izaera aldakorra ikusten duenak, eta goitik indarrez tentazioari aurre egiten dionak, Satanasen eta bere mendekoen haserrea piztuko du. Egiaren printzipio garbien gorrotoa, eta bere defendatzaileen gaitzespena eta jazarpena, bekatuak eta bekatariak dirauten bitartean egongo dira. Kristoren jarraitzaileak eta Satanasen zerbitzariak ezin dira harmonizatu. Gurutzearen ofensa ez da eten. "Kristo Jesusengan jainkozko biziko diren guztiek jazarpena jasango dute". 2 Timoteo 3:12 .

Satanen agenteak etengabe lanean ari dira haren zuzendaritzapean bere agintea ezartzeko eta bere erreinua eraikitzeko Jainkoaren gobernuaren aurka. Horretarako Kristoren jarraitzaileak engainatu eta beren leialtasunetik erakarri nahi dituzte. Beren buruzagiak bezala, Eskriturak gaizki ulertu eta okertzen dituzte beren helburua betetzeko. Satanek Jainkoari gaitzespena ematen ahalegindu zen bezala, bere agenteek Jainkoaren herria gaiztotzen saiatzen dira. Kristo hil zuen izpirituak gaiztoak mugiarazten ditu bere jarraitzaileak suntsitzera. Hori guztia aurreikusten da lehen profetia horretan: «Etsaia jarriko dut zure eta emakumearen artean, eta zure ondorengoaren eta haren ondorengoaren artean». Eta honek denboraren amaiera arte jarraituko du.

Satanek bere indar guztiak deitzen ditu eta bere botere osoa borrokara botatzen du. Zergatik aurkitzen du erresistentzia handiagorik? Zergatik daude Kristoren soldaduak hain loguratsu

eta axolagabe? Kristorekin benetako lotura gutxi dutelako; bere Espiritutik hain falta direlako. Bekatua ez da haientzat nazkagarria eta higuigarria, beren Maisuarentzat izan zen bezala. Ez diote aurre egiten, Kristok egin bezala, erresistentzia erabakigarri eta irmoarekin. Ez dira konturatzen bekatuaren gaiztakeriaz eta gaiztakeriaz, eta itsututa daude iluntasuneko printzearen izaeraz eta botereaz. Etsai gutxi dago Satanasen eta bere obren aurka, zeren hain ezjakintasun handia dago bere botereari eta gaiztakeriari buruz, eta Kristoren eta bere elizaren aurkako gerraren hedadura zabalari buruz. Hemen asko engainatzen dira. Ez dakite beren etsaia aingeru gaiztoen adimenak kontrolatzen dituen jeneral ahaltzu bat dela, eta ongi heldutako planekin eta mugimendu trebeekin Kristoren aurka ari dela arimen salbazioa eragozteko. Aitortutako kristauen artean, eta ebanjelioaren ministroen artean ere, ia ez da entzuten Satanari buruzko aipamenik, agian pulpitoan gertatutako aipamen bat izan ezik. Bere etengabeko jardueraren eta arrakastaren frogak alde batera uzten dituzte; alde batera uzten dituzte haren sotiltasunaren abisu ugari; badirudi bere existentzia bera baztertzen dutela.

Gizonek haren gailuen berri ez dakiten arren, etsai erne hau bere atzean dago uneoro. Bere presentzia sartzen ari da etxeko sail guztietan, gure hirietako kale guztietan, elizetan, kontseilu nazionaletan, justizia epaitegietan, nahastuz, engainatzen, seduzituz, edonon gizonen, emakumeen arima eta gorputzak hondatuz. , eta seme-alabak, familiak apurtuz, gorrotoa, emulazioa, liskar, sedizioa, hilketa ereiten. Eta badirudi kristau munduak gauza hauek Jainkoak izendatu izan balitu bezala eta existitu behar direla.

Satan etengabe bilatzen ari da Jainkoaren herria

gainditzea, mundutik bereizten dituzten hesiak hautsiz. Antzinako Israel bekatura erakarri zuten paganoekin debekatutako elkarteetara ausartu zirenean. Era berean, Israel modernoa desbideratzen da. "Mundu honetako jainkoak itsutu ditu sinesten ez dutenen adimena, Jainkoaren irudia den Kristoren ebanjelio gloriosaren argiak distira ez dezan". 2 Korintoarrei 4:4 . Kristoren jarraitzaile erabakitzen ez diren guztiak Satanasen zerbitzariak dira. Birsortu gabeko bihotzean bekatuarekiko maitasuna eta hura zaintzeko eta barkatzeko joera dago. Bihotz berrituan dago bekatuaren gorrotoa eta haren kontrako erresistentzia erabakigarria. Kristauek jainkogabeen eta sinesgabeen gizartea aukeratzen dutenean, tentazioaren aurrean jartzen dira. Satan ezkututzen du bere burua begietatik eta ezkutuan bere estaldura engainagarria marrazten die haien begiei. Ezin dute ikusi enpresa hori haiei kalte egiteko kalkulatuta dagoenik; eta denbora guztian munduari izaeraz, hitzez eta ekintzetan bereganatuz gero, gero eta itsuagoak dira.

Munduko ohiturekin bat egiteak eliza mundura bihurtzen du; ez du inoiz mundua Kristo bihurtzen. Bekatuarekin ezagutzeak ezinbestean gaitzesgarri gutxiago izatea eragingo du. Satanasen zerbitzariekin elkartzea aukeratzen duenak laster utziko dio bere nagusiaren beldur izateari. Betebeharrean epaitzen gaituztenean, Daniel erregearen gortean bezala, ziur egon gaitzke Jainkoak babestuko gaituela; baina tentazioan jartzen bagara, goiz edo beranduago eroriko gara.

Tentatzaileak bere kontrolpean daudela gutxien susmatzen dutenen bidez egiten du lan arrakasta gehien. Talentuaren eta hezkuntzaren jabeak miresten eta ohoratzen dira, ezaugarri horiek Jainkoaren beldurrik eza barkatuko balute bezala edo gizakiei bere mesederako eskubidea emango balute bezala.

Talentua eta kultura, berez kontuan hartuta, Jainkoaren dohainak dira; baina hauek pietatearen lekua hornitzeko egiten direnean, arima Jainkoarengana hurbildu beharrean, harengandik urruntzen dutenean, orduan madarikazio eta amarru bihurtzen dira. Askoren iritzia nagusitzen da kortesia edo fintasuna bezala agertzen den guztia, nolabait, Kristori dagokiola. Inoiz ez zen akats handiagorik izan. Ezaugarri hauek kristau bakoitzaren izaerari edertu beharko liokete, eragin handia izango bailukete benetako erlijioaren alde; baña Jainkoari sagaratuak izan behar dira, edo gaitzerako boterea ere badira. Adimen kultua eta ohitura atsegina duten gizon asko, normalean ekintza inmoraltzat jotzen denaren aurrean makurtuko ez direnak, Satanen eskuetan dagoen tresna leundu bat baino ez dira. Bere eraginaren eta adibidearen izaera maltzur eta engainagarri horrek Kristoren kausarentzat etsai arriskutsuagoa bihurtzen du ezjakinak eta kulturarik gabekoak baino.

Otoitz zintzoaz eta Jainkoarekiko menpekotasunaz, Salomonek munduaren harridura eta miresmena piztu zuen jakinduria lortu zuen. Baina bere indarren Iturburutik aldendu eta aurrera egin zuenean bere buruaz fidaturik, tentazioaren harrapakina erori zen. Orduan, errege jakintsuenari emandako ahalmen zoragarriek arimen arerioaren eragile eraginkorragoa baino ez zuten egin.

Satan etengabe haien adimena itsutzen saiatzen ari den bitartean, kristauek ez dezatela inoiz ahaztu “ez dutela haragiaren eta odolaren aurka borrokatzen, baizik eta printzerien aurka, botereen aurka, mundu honetako ilunpeko buruzagien aurka, goi lekuetako izpiritu gaiztoen aurka.”. Efesoarrei 6:12 , marjina. Abisu inspiratua mendeetan barrena doa gure garaira arte: «Izan zaitez soila, egon adi; zeren zure arerioa deabrua, lehoi orroa bezala, ibiltzen baita noren irentsi nahi duen». 1 Pedro 5:8 . "Jantzia Jainkoaren armadura osoa, deabruaren asmakizunen aurka egon zaitezten". Efesoarrei 6:11 .

Adamen egunetatik gure garaira arte, gure etsai handiak zapaltzeko eta suntsitzeko bere boterea erabiltzen ari da. Elizaren aurkako azken kanpaina prestatzen ari da orain. Jesusi jarraitu nahi dioten guztiak gatazkan sartuko dira etsai gupidagabe honekin. Zenbat eta gehiago imitatu kristauek Jainkozko Eredua, orduan eta seguruago egingo du bere burua Satanen erasoen marka. Jainkoaren alde aktiboki diharduten guztiak, gaiztoaren engainuak agerian utzi nahian eta Kristo jendeari aurkeztu nahian, Pauloren testigantzarekin bat egin ahal izango dute, zeinetan Jaunari umiltasun osoz zerbitzatzeaz mintzo baita. gogoia, malko eta tentazio askorekin.

Satanek Kristo erasotu zuen bere tentaziorik sutsuenekin,

baina gatazka guztietan uxatzen zen. Gudu haiek gure alde egin ziren; garaipen horiek konkistatzeko aukera ematen digute. Kristok emango die indarra bilatzen duten guztiei. Inork bere baimenik gabe ezin du Satanasek gainditu. Tentatzaileak ez du indarrik borondatea kontrolatzeko edo arima bekatu egitera behartzeko. Larritu dezake, baina ezin du kutsatu. Agonia eragin dezake, baina ez zikintzea. Kristok konkistatu izanak bere jarraitzaileei ausardia eman behar die bekatuaren eta Satanen aurkako borrokan gizentasunez borrokatzeko.

31. kapitulua—Espiritu gaiztoen agentzia

Ikusgarria den mundu ikusezinarekin duen lotura, Jainkoaren aingeruen zerbitzua eta espiritu gaiztoen eragilea, argi eta garbi agertzen dira Eskriturretan, eta giza historiarekin banaezin lotzen dira. Espiritu gaiztoen existentzian sinesgaitza izateko joera gero eta handiagoa da, "salbamenaren oinordeko izango direnen alde egiten duten aingeru santuak" (Hebrearrei 1:14) hildakoen izpiritutzat hartzen dituzten bitartean. Baina Liburu Santuek ez dute soilik aingeruen existentzia irakasten, bai onak bai gaiztoak, baizik eta froga ezinezkoa aurkezten dute hauek ez direla hildakoen izpiritu deseginak.

Gizakia sortu baino lehen, aingeruak zeuden; izan ere, lurraren oinarriak ezarri zirenean, "goizeko izarrek elkarrekin kantatu zuten, eta Jainkoaren seme guztiek poz-oihu egin zuten". Job 38:7 . Gizakia erori ondoren, aingeruak bidali zituzten bizitzaren zuhaitza zaintzera, eta hori gizaki bat hil baino lehen. Aingeruak gizakiak baino handiagoak dira naturan, izan ere, salmistak esaten baitu gizakia "aingeruak baino apur bat beherago" egin zela. Salmoa 8:5 .

Liburu Santuetan zeruko izakien kopurua, eta boterea eta aintza, Jainkoaren gobernuarekin duten loturaz eta erredentzio-lanarekin duten harremanaz ere jakinarazten gaituzte. «Jaunak bere tronua prestatu du zeruetan; eta bere erreinuak guztiak nagusitzen ditu». Eta, dio profetak: «Aingeru askoren ahotsa entzun nuen tronua inguruan». Erregeen erregearen gelan itxaroten dute: "aingeruak, indar handia dutenak", "bere ministroak, bere atseginak egiten dituztenak", "bere hitzaren ahotsa entzunez". 103. Salmoa, 19-21 ; Apokalipsia 5:11 . Hamar mila aldiz hamar mila eta milaka mila,

zeruko mezulariak ikusi zituen Daniel profetak. Paulo apostoluak «kontaezinezko konpainia» izendatu zituen. Daniel 7:10 ; Hebrearrei 12:22 . Jainkoaren mezulari gisa ateratzen dira, "tximista baten itxura" bezala (Ezekiel 1:14), hain distiratsu haien aintza, eta hain bizkor haien ihesa. Salbatzailearen hilobian agertu zen aingeruak, bere begitartea «tximista bezala eta bere soinekoa elurra bezain zuria», zaindariak dardara eragin zituen haren beldurrez, eta «hildako bezala bihurtu ziren». Mateo 28:3, 4 . Senakerib, Asiriar harroak, Jainkoa gaitzetsi eta blasfematu eta Israeli suntsitzeko mehatxu egin zuenean, «gau hartan, Jaunaren aingerua atera eta Asiriarren kanpalekuan ehun laurogeita bost mila hil zituen. » Senakeribeko gudarostetik "baliotsuak diren gizon ahaltsu guztiak eta buruzagiak eta buruzagiak moztu zituzten". «Beraz, lotsaz itzuli zen bere lurraldera». 2 Erregeak 19:35 ; 2 Kronikak 32:21 .

Aingeruak erruki misioetara bidaltzen dituzte Jainkoaren seme-alabei. Abrahami, bedeinkapen-promesekin; Sodomako ateetara, Lot zintzoa bere hondamen sutik ateratzeko; Eliasi, basamortuan nekeak eta goseak iltzekotan zegoela; Eliseori, gurdi eta suzko zaldiekin bere etsaiek itxi zuten herri txikia inguratuz; Danieli, jainkozko jakinduria bilatzen ari zen bitartean, errege pagano baten gortean, edo abandonatua lehoien harrapakin bihurtzeko; Pedrori, Herodesen ziegan hiltzera kondenatua; Filipoko presoek; Paulori eta bere lagunei itsasoko ekaitzaren gauean; Kornelioren gogoia irekitzea ebanjelioa jasotzeko; Jentil arrotzari salbamen-mezua bidal diezaioten Pedrori; horrela, aingeru sainduak, mende guztietan, Jainkoaren herriari zerbitzatzen diote.

Kristoren jarraitzaile guztiei aingeru zaindari bat ezartzen zaie. Zeruko begirale hauek zintzoak gaiztoaren boteretik

babesten dituzte. Satanek berak aitortu zuen hau esan zuenean: «Job Jainkoaren beldur al da alferrik? Ez al duzu hesirik egin haren inguruan, eta haren etxearen inguruan eta alde guztietatik duen guztiaren inguruan?». Job 1:9, 10 . Jainkoak bere herria babesten duen agentzia salmistaren hitzetan aurkezten da: «Jaunaren aingerua haren beldur direnen inguruan kokatu eta libratzen ditu». Salmoa 34:7 . Esan zuen Salbatzaileak, harengan sinesten dutenez mintzatuz: «Kontuz ibili ez dezazuten txiki hauetako bat ere mespretxatzea; zeren diotsuet, zeruan haien aingeruak beti ikusten dutela nire Aitaren aurpegia». Mateo 18:10 . Jainkoaren seme-alabei zerbitzatzeko izendatutako aingeruek une oro dute haren presentziarako sarbidea.

Horrela, Jainkoaren herriak, ilunpeko printzearen botere engainagarriaren eta lorik gabeko gaiztakeriaren aurrean, eta gaiztoaren indar guztiakin gatazkan, zeruko aingeruen zaintza etengabea ziurtatzen du. Ezta berme hori beharrik gabe ematen. Jainkoak bere seme-alabei grazia eta babesaren promesa eman badizkie, gaiztakeriaren agente ahaltzuak daudelako bete behar da, eragile ugari, erabakigarriak eta nekaezinak, zeinen gaiztakeriaz eta botereaz inor ezin baita jakin gabe edo jaramonik egin.

Espiritu gaiztoak, hasieran bekaturik gabeko sortuak, berdinak ziren naturaz, botereaz eta aintzaz orain Jainkoaren mezulari diren izaki sainduekin. Baina bekatuan erorita, elkartzen dira Jainkoaren desohorerako eta gizakien suntsipenerako. Satanasekin bat eginik bere matxinadan, eta berarekin zerutik botata, ondoko aro guzietan zehar, berarekin elkarlanean aritu dira jainkozko agintearen kontrako gerran. Liburu Santuetan haien konfederazioaren eta gobernuaren, haien ordena ezberdinen, adimenaren eta sotiltasunaren, eta gizakien bakearen eta zoriontasunaren kontrako asmo gaiztoen berri

ematen zaigu.

Itun Zaharreko historiak noizean behin haien existentziari eta agentziari buruzko aipamena aurkezten du; baina Kristo lurrean zegoen garaian izan zen espiritu gaiztoek beren boterea modu deigarrienean adierazi zutena. Kristo gizakiaren erredentziorako asmatutako planean sartzera etorri zen, eta Satanek mundua kontrolatzeko zuen eskubidea aldarrikatzea erabaki zuen. Idolatria ezartzea lortu zuen lurreko leku guztietan, Palestinako lurrean izan ezik. Tentagailuaren mendean guztiz eman ez zen lurralde bakarrera, Kristo etorri zen jendeari zeruko argia isurtzera. Hemen bi botere aurkariak nagusitasuna aldarrikatu zuten. Jesus maitasunezko besoak luzatzen ari zen, nahi zuten guztiak harengan barkamena eta bakea aurkitzera gonbidatuz. Iluntasunaren ostalariek ikusi zuten ez zutela kontrol mugagabea, eta ulertu zuten Kristoren misioak arrakasta izango balu, beren agintea laster amaituko zela. Satanek lehoi kateatu bat bezala haserretu zuen eta desafioki erakutsi zuen bere boterea gizakien gorputzen eta arimaren gainean.

Izan ere, gizakiak deabruez jabetu izana, argi eta garbi adierazten da Itun Berrian. Horrela kaltetutako pertsonak ez ziren kausa naturalengatiko gaixotasunak bakarrik pairatzen. Kristok ezin hobeto ulertzen zuen tratatzen zuen hori, eta espiritu gaiztoen presentzia zuzena eta eragilea aitortu zuen.

Haien kopuruaren, boterearen eta gaiztakeriaren, eta baita Kristoren boterearen eta errukiaren adibide deigarri bat, Gadarako deabruen sendatzeari buruzko Eskrituraren kontakizunean ematen da. Maniako dohakabe haiek, neurri guztiak baztertuz, kikilduz, aparrez, amorratuz, airea beren oihuz betetzen ari ziren, beren buruari bortizkeria egiten eta haiengana hurbildu behar ziren guztiak arriskuan jartzen. Haien

gorputz odoltsuak eta desitxuratuak eta adimen desbideratuak iluntasunaren printzeari oso atsegina ematen zioten ikuskizuna. Jasaten ari zirenak kontrolatzen zituen deabruetako batek: "Legioa da nire izena: asko garelako". Markatu 5:9 . Erromako armadan hiru milatik bost mila gizonak osatzen zuten legio bat. Satanen ostalariak ere konpainietan biltzen dira, eta deabru horiek zegozkion konpainia bakarrak ez zuen legio bat baino gutxiago.

Jesusen aginduz espiritu gaiztoak beren biktimengandik alde egin zuten, salbatzailearen oinetan eserita lasai, menperatu, inteligente eta leun utziz. Baina deabruei baimena eman zitzaien txerri-talde bat itsasora eramatea; eta Gadarako bizilagunei hauen galerak gainditzen zien Kristok eman zizkion bedeinkazioak, eta Jainkozko Sendatzaileari alde egiteko erregutu zitzaion. Hau izan zen Satanasek ziurtatzeko diseinatu zuen emaitza. Haien galeraren errua Jesusi botaz, jendearen beldur berekoiak piztu eta Haren hitzak entzutea eragotzi zuen. Satanek etengabe leporatzen die kristauei galeren, zorigaitzaren eta sufrimenduaren kausa direla, errua dagokion tokian erortzen utzi beharrean, bere buruari eta bere eragileei. Baina Kristoren helburuak ez ziren zapuztu. Izpiritu gaiztoei txerri-taldea suntsitzeko baimena eman zien, irabaziaren mesedetan piztia zikin horiek hazten zituzten judu horiei errieta gisa. Kristok deabruak hertsi ez balitu, itsasora murgilduko ziren, txerriak ez ezik, haien zaintzaileak eta jabeak ere. Zaindarien eta jabeen kontserbazioa bere botereari bakarrik zor zitzaion, errukiz baliatu zen haien askapenerako. Gainera, gertaera hau gertatzea baimendu zen, dizipuluek Satanen botere ankerraren lekuko izan zezaten gizakiaren zein piztien gainean. Salbatzaileak nahi zuen bere jarraitzaileei ezagutu behar zuten etsaiaren ezagutza izan

zezaten, ez zezaten engainatu eta ez gainditzeko bere asmakizunek. Haren borondatea zen, halaber, eskualde horretako jendeak bere boterea ikustea Satanen esklabutza hausteko eta bere gatibuak askatzeko. Eta Jesus bera alde egin bazuen ere, gizonak hain miragarriki libratuak, gelditu ziren beren Ongizalearen errukia adierazteko.

Izaera antzeko beste kasu batzuk Eskriturretan jasota daude. Emakume sirofeniciarraren alaba deabru batekin larritu zen, zeina Jesusek bere hitzaz kanpora bota zuen. (Markos 7:26-30). "Deabru baten jabe, itsu eta mutu" (Mateo 12:22); izpiritu mutua zuen gazte bat, askotan "sutara eta uretara botatzen zuena suntsitzeko" (Marko 9:17-27); "Deabru zikin baten izpiritu batek" (Lk 4,33-36) oinazetuta, Kafarnaumeko sinagogako larunbateko lasaitasuna asaldatzen zuen maniakoa ; guztiak Salbatzaile errukitsuak sendatu zituen. Ia kasu guztietan, Kristok deabruari entitate adimentsu gisa zuzendu zion, bere biktimatik ateratzeko eta gehiago oinazetzeko aginduz. Kafarnaumeko gurtzaileak, haren botere handia ikusirik, «guztiak txundituta zeuden, eta beren artean mintzatu ziren, esaten: Zer hitz hau! zeren aginpidez eta indarrez agintzen baititu izpiritu kutsatuei, eta ateratzen dira». Lukas 4:36 .

Deabruak dituztenak sufrimendu handiko egoeran daudela irudikatu ohi dira; hala ere, arau honen salbuespenak zeuden. Naturaz gaindiko boterea lortzeko, batzuek eragin satanikoa ontzat hartu zuten. Hauek, noski, ez zuten gatazkarik deabruekin. Klase honetakoak ziren igartzeko izpiritua zutenak, Simon Magoa, Elimas aztia eta Filiporen Paulo eta Silasen atzetik zetozen neskamea.

Inor ez dago izpiritu gaiztoen eraginetik, Eskrituretako testigantza zuzen eta zabala gorabehera, deabruaren eta bere

aingeruen existentzia eta agentzia ukatzen dutenak baino. Haien astunak ezagutzen ez ditugun bitartean, abantaila ia pentsaezina dute; askok beren iradokizunei kasu egiten diete beren jakinduriaren aginduei jarraitzen dietela uste duten bitartean. Horregatik, denboraren amaierara hurbildu ahala, Satanas engainatzeko eta suntsitzeko ahalmen handienarekin lan egin behar duenean, nonahi zabaltzen du bera existitzen ez den ustea. Bere politika eta bere lan egiteko modua ezkutatzea da.

Ez dago engainatzaile handiak horrenbeste beldurtzen duenik bere asmakizunak ezagutuko ditugunik. Bere benetako izaera eta helburuak hobeto mozorrotzeko, iseka edo mespretxua baino emozio indartsuagorik ez pizteko bere burua irudikatu du. Oso pozik dago objektu barregarri edo higuigarri gisa margotuta egoteaz, itxuragabea, erdi animalia eta erdi gizakia. Pozten da bere izena kirolean eta isekan erabiltzen dutela adimentsu eta ongi informatuak direla uste dutenek.

Bere burua trebetasun osoz estali duelako hain zabala egiten da galdera: «Benetan existitzen al da halako izaki bat?».

Bere arrakastaren froga da Eskrituretako testigantzarik garbiena gezurra ematen duten teoriak mundu erlijiosoan hain orokorrean jasotzen direla. Eta Satanek bere eraginaz jabetzen ez direnen gogoia errazen kontrola dezakeelako, Jainkoaren hitzak bere lan gaiztoaren hainbeste adibide ematen dizkigu, gure aurrean bere indar sekretuak agerian utziz, eta horrela gure zaintzapean jarriz. bere erasoak.

Satanasen eta bere ostalariaren botereak eta gaiztakeriak justu larrituko gintuzkete gure Erredentorearen botere gorenean aterpea eta askapena aurkituko ez bagenu. Arretaz babesten ditugu gure etxeak torloju eta sarrailekin, gure ondasunak eta gure bizitzak gizon gaiztoetatik babesteko; baina gutxitan

pentsatzen dugu etengabe guregana iristeko bila dabiltzan aingeru gaiztoak, eta haien erasoen aurka, gure indarrez, ez daukagu defentsa-metodirik. Baimenduta, gure adimena distraitu, gure gorputza nahastu eta oinazetu, gure ondasunak eta gure bizitzak suntsitu ditzakete. Beraien gozamen bakarria miseria eta suntsipena da. Beldurgarria da jainkozko aldarrikapenei aurre egiten eta Satanasen tentazioei amore ematen dietenen egoera, Jainkoak izpiritu gaiztoen kontrolpean utzi arte. Baina Kristori jarraitzen diotenak seguru daude beti haren zaintzaren pean. Indarrean nabarmentzen diren aingeruak zerutik bidaltzen dituzte haiek babesteko. Gaiztoak ezin du hautsi Jainkoak bere herriari buruz jarri duen guardia.

32. kapitulua—Satanasen amarruak

Kristo eta Satanasen arteko eztabaida handia, ia sei mila urtez aurrera eramana, laster itxiko da; eta gaiztoak bere ahaleginak bikoizten ditu Kristoren lana gizonaren alde garaitzeko eta arimak bere lazoetan lotzeko. Herria ilunpetan eta inpenitentzian edukitzea, Salbatzailearen bitartekaritza amaitu arte, eta jada ez dago bekatuagatik sakrifiziorik, da bete nahi duen helburua.

Bere botereari aurre egiteko ahalegin berezirik egiten ez denean, elizan eta munduan axolagabetasuna nagusitzen denean, Satan ez da arduratzen; ez baitago bere borondatez gatibu eramaten dituenak galtzeko arriskurik. Baina arreta betiereko gauzei deitzen zaienean, eta arimek galdetzen dutenean: «Zer egin behar dut salbatzeko?». Iurrean dago, bere boterea Kristoren boterearekin parekatu eta Espiritu Santuaren eraginari aurre egin nahian.

Liburu Santuek esaten dute behin batean, Jainkoaren aingeruak Jaunaren aurrean aurkeztera etorri zirenean, Satan ere haien artean etorri zela (Job 1:6), ez errege eternoaren aurrean makurtzeko, baizik eta bere asmo gaiztoen aurka egiteko. zintzoa. Helburu berarekin dabil gizonak Jainkoaren gurtzarako biltzen direnean. Bistatik ezkutatuta egon arren, ardura osoz ari da lanean gurtzaileen adimenak kontrolatzeko. Jeneral trebeak bezala alde zuzenetik jartzen ditu bere planak. Jainkoaren mezularia Eskriturretan arakutzen ikustean, jendea aurkeztuko zaion gaiaz ohartzen da. Orduan, bere maltzurkeria eta zuhurtzia guztia erabiltzen du, zirkunstantziak kontrolatzeko, mezua puntu horretan bertan engainatzen ari denari hel ez daitezen. Abisua gehien behar duenari bere presentzia eskatzen duen

negozio-transakzio batera bultzatuko da, edo beste bideren baten bitartez bizitzarako bizitzarako zaporea froga dezaketen hitzak entzutea galaraziko zaio.

Berriz ere, Satanek Jaunaren zerbitzariak zamatuta ikusten ditu jendea inguratzen duen iluntasun espiritualagatik. Jainkozko grazia eta boterearen otoitzak entzuten ditu axolagabekeriaren, arduragabekeriaren eta naxotasunaren sorginkeria hausteko. Gero, gogo berrituarekin bere arteak lantzen ditu. Gizonak gosearen induljentiara edo beste auto-satisfekzio moduren batera tentatzen ditu, eta, horrela, haien sentsibilitatea moteltzen du, gehien ikasi behar dituzten gauza bera entzun ez dezaten. Satanek ondo daki otoitza baztertzerik eta Liburu Santuak ikertzerik eraman ditzakeen guztiak bere erasoekin garaituko direla. Horregatik, adimena barneratzeko ahal den gailu guztiak asmatzen ditu. Inoiz egon da jainkotasuna aitortzen duen klaserik, zeinak, egia ezagutzen jarraitu beharrean, ados ez daudenengan izaera akatsen bat edo fedearen akatsen bat bilatzea bere erlijioa egiten duena. Halakoak dira Satanaren eskuineko laguntzaileak. Senideen salatzaileak ez dira gutxi, eta beti dira aktibo Jainkoa lanean dagoenean eta bere zerbitzariak egiazko omenaldia egiten diotenean. Gezurrezko kolorea jarriko diete egia maite eta betetzen dutenen hitzei eta egintzei. Kristoren zerbitzaririk zintzoenak, sutsuenak eta bere buruari uko egiten diotenak irudikatuko dituzte engainatu edo engainatzaile gisa. Haien lana da egintza egiazko eta noble guztien motiboak oker irudikatzea, insinuazioak zabaltzea eta esperientziarik gabekoen gogoetan susmoak piztea. Pentsa daitezkeen era guztietan saiaturiko dira garbia eta zuzena dena zikintzat eta engainagarritzat jotzea.

Baina inor ez da haietaz engainatu behar. Erraz ikus

daiteke noren seme-alabak diren, noren adibidea jarraitzen duten eta noren lana egiten duten. «Ezagutuko dituzue beren fruituengatik». Mateo 7:16 . Haien ibilbidea Satanasenaren antza du, kalumniatzaile pozoitua, "gure anaien salatzailea". Apokalipsia 12:10 .

Engainatzaile handiak eragile asko ditu prest edozein akats mota aurkezteko arimak harrapatzeko, hondatuko lituzkeenen gustu eta gaitasun askotara egokitzeko prestatutako herejak. Zalantza eta sinesgabetasuna sustatuko dituzten elementu zintzoak eta birsortu gabeak elizara ekartzea da bere plana, eta Jainkoaren lana aurrera egin eta harekin aurrera egin nahi duten guztiei oztopatzea. Jainkoarengan edo bere hitzean benetako federik ez duten askok egiaren printzipio batzuk onartzen dituzte eta kristau gisa pasatzen dira, eta horrela beren akatsak Eskriturazko doktrina gisa sartzeko gai dira.

Gizonek uste dutena inolako ondoriorik ez duela dioen jarrera Satanen engainu arrakastatsuenetako bat da. Badaki egiak, haren amodioan jaso, santutzen duela hartzailearen arima; horregatik, etengabe saiatzen da teoria faltsuak, alegiak, beste ebanjelio bat ordezkatu. Hasieratik Jainkoaren zerbitzariak irakasle faltsuen aurka aritu dira, ez bakarrik gizon zital gisa, baizik eta arimarentzat hilgarriak ziren faltsukeriak txertatzaile gisa. Elias, Jeremias, Paul, irmo eta beldurrik gabe, gizonak Jainkoaren hitzetik aldentzen ari zirenen aurka egin zuten. Erlijio-fede zuzena garrantzirik gabekotzat hartzen duen liberaltasun hark ez zuen mesederik aurkitu egiaren defendatzaile santu horiekin. Kristau munduan aurkitzen diren Eskrituraren interpretazio lauso eta fantasiakoak, eta erlijio-fedeari buruzko hainbat teoria kontrajarriak, gure arerio handiaren lana dira adimenak nahasteko, egia antzeman ez

dezaten. Eta kristautasunaren elizen artean dauden desadostasuna eta zatiketa neurri handi batean Eskriturak teoria gogoko bat babesteko nagusi den ohiturari zor zaizkio. Bere borondatearen ezagutza lortzeko Jainkoaren hitza arretaz aztertu beharrean, bihotz apaltasunez, zerbait arraroa edo originala aurkitzea baino ez dute bilatzen.

Doktrina okerrak edo kristautasunik gabeko praktikak eusteko, batzuek testuingurutik bereizitako Eskritura pasarteez jabetuko dira, agian bertso bakar baten erdia aipatuz beren puntua frogatzeko, gainerako zatiak esanahia guztiz kontrakoa dela erakutsiko lukeenean. Sugearen maltzurkeriaz beren haragizko desioetara egokitutako esaldi deskonektatuen atzean finkatzen dira. Horrela, askok nahita okertzen dute Jainkoaren hitza. Beste batzuek, irudimen aktiboa dutenek, Idazkera Santuaren irudi eta sinboloez jabetzen dira, beren gustura interpretatzen dituzte, Liburu Santuaren testigantza bere interprete gisa gutxi aintzat hartuz, eta gero beren bitxikeriak Bibliaren irakaspén gisa aurkezten dituzte. .

Espiritu otoiz, umil eta irakatsi gabe sartzen den bakoitzean Liburu Santuen azterketan, pasarterik garbi eta errazena zein zailenak beren benetako esanahitik kenduko dira. Aita Santuen buruzagiek beren xedea hobekien betetzen duten Eskrituraren zatiak hautatzen dituzte, beren buruari egokitzen zaizkionak interpretatzen dituzte eta gero jendeari aurkezten dizkiote, Biblia aztertzeke eta bere egia sakratuak ulertzeke pribilegioa ukatzen dieten bitartean. Biblia osoa irakurtzen den bezala eman behar zaio jendeari. Hobe litzateke haienzat Bibliako irakaskuntzarik ez edukitzea Santuen irakaspén horrela gaizki irudikatuta egotea baino.

Biblia beren Egilearen borondatea ezagutu nahi duten

guztien gidari izateko diseinatu zen. Jainkoak gizonei eman zien profeziaren hitz ziurra; aingeruak eta baita Kristo bera ere Danieli eta Joani laster gertatu behar zirenak ezagutzera etorri ziren. Gure salbamenari dagozkion gai garrantzitsu horiek ez ziren misterioan sartuta utzi. Ez ziren ageri egia bilatzaile zintzoa nahastu eta engainatzeko moduan. Honela esan zuen Jaunak Habakuk profetaren bidez: "Idatzi ikuskera eta argitu, ... irakurtzen duenak korrika egin dezan". Habakuk 2:2 . Jainkoaren hitza argia da otoitz bihotzez aztertzen duten guztientzat. Benetako arima zintzo oro egiaren argira etorriko da. «Argia erein da zintzoentzat». Salmoa 97:11 . Eta ezein eliza ezin da santutasunean aurrera egin, bere kideek egiaren bila ari ez badira ezkutuko altxor gisa.

Oihuaren bidez, Liberalitatea, gizonak itsutu egiten dira arerioaren asmakizunen aurrean, denbora guztian bere helburua betetzeko etengabe lanean ari den bitartean. Giza espekulazioen bidez Biblia ordezkatzeari lortzen duen heinean, Jainkoaren legea alde batera uzten da, eta elizak bekatuaren menpe daude aske direla dioten bitartean.

Askorentzat, ikerketa zientifikoa madarikazio bihurtu da. Jainkoak baimendu du argi-uholde bat mundura isurtzea zientziaren eta artearen aurkikuntzetan; baina adimen handienak ere, beren ikerketetan Jainkoaren hitzak gidatzen ez baditu, nahastu egiten dira zientziaren eta errebelazio harremanak ikertzeko saiakeretan.

Gauza material zein espiritualen giza ezagutza partziala eta imperfektua da; horregatik, askok ezin dute zientziaren ikuspegia Eskrituretako adierazpenekin bateratzeko. Askok teoria eta espekulazio hutsak gertakari zientifiko gisa onartzen dituzte, eta uste dute Jainkoaren hitza "zientzia faltsuki deitzen

den" irakaspenekin probatu behar dela. 1 Timoteo 6:20 . Sortzailea eta bere lanak ulertzetik kanpo daude; eta horiek lege naturalen bidez azaldu ezin dituztenez, Bibliako historia fidagarritzat hartzen da. Itun Zaharreko eta Berriko erregistroen fidagarritasunaz zalantzan jartzen dutenek maiz urrats bat haratago doaz eta Jainkoaren existentziaz zalantzan jartzen dute eta naturari botere infinitua ematen diote. Aingura askatuta, desleialtasunaren harkaitzen gainean joka geratzen dira.

Honela asko fedetik okertzen dira eta deabruak liluratzen ditu. Gizonak bere Egilea baino jakintsuagoak izaten ahalegindu dira; giza filosofia betiko aroetan zehar inoiz agertuko ez diren misterioak bilatzen eta azaltzen saiatu da. Gizonek Jainkoak bere buruaz eta bere helburuez ezagutarazi zuena bilatu eta ulertuko balute, Jehobaren aintza, maiestate eta boterearen ikuspegia lortuko lukete, non euren txikitasunaz jabetuko lirатеkeela eta izan denarekin konformatuko lirатеke. beraiek eta beren seme-alabentzat agerian.

Satanen iruzurren maisulana da gizakien adimenak bilatzen eta asmatzen jarraitzea, Jainkoak ezagutarazi ez duen eta ulertuko ez duen asmorik ez duena. Horrela galdu zuen Luciferrek zeruko lekua. Atsekabetu egin zen, Jainkoaren asmoen sekretu guztiak ez zitzaizkiolako kondenatu, eta erabat baztertu zuen bere lanari buruz ageri zena, esleitutako kargu altuan. Bere agindupeko aingeruengan desadostasun bera piztuz, haien erorketa eragin zuen. Orain gizakien gogamenak izpiritu berberaz barneratu nahi ditu eta haiek ere Jainkoaren agindu zuzenak baztertzerantz eramanez nahi ditu.

Bibliako egia arruntak eta mozgarriak onartu nahi ez dituztenak kontzientzia lasaituko duten alegi atseginen bila ari dira etengabe. Aurkeztutako doktrinak zenbat eta espiritualtasun

gutxiago, bere burua ukatu eta umiliagarri, orduan eta mesede handiagoa izango da. Pertsona hauek ahalmen intelektualak degradatzen dituzte beren haragizko desioak zerbitzatzeko. Jainkozko gidaritzarako arimaren kontrizioz eta otoitz zintzoz Eskriturak arakatzeko beren ustetan jakintsuegiak, ez dute engainutik babesturik. Satan prest dago bihotzaren nahia hornitzeko, eta bere engainuak egiaren lekuan uzten ditu. Horrela lortu zuen Aita Santuak bere boterea gizakien adimenen gainean; eta egia baztertuz gurutzea dakarrelako, protestanteak bide beretik ari dira. Erosotasuna eta politika aztertzeko Jainkoaren hitza baztertzen duten guztiak, munduarekin bat ez egoteko, utziko dute erlijio-egiaren aldeko heresia madarikatua jasotzeko. Uste daitekeen errore-forma oro egia nahita baztertzen dutenek onartuko dute. Engainu bati izututa begiratzen dionak erraz jasoko du beste bat. Paulo apostoluak, “egiaren maitasuna salbatzeko” jaso ez zuen klase bati buruz mintzatuz, hau dio: “Horregatik Jainkoak engainu sendoa bidaliko die, gezurra sines dezaten: denak izan daitezten. madarikatuak, egia sinetsi ez, baina injustiziaz atsegin zutenak». 2 Tesalonikarrei 2:10-12. Halako abisua aurrean dugula, zer doktrinak jasotzen ditugun zaintzea komeni zaigu.

Engainatzaile handiaren agentziarik arrakastatsuenen artean espiritualismoaren irakaspengainagarriak eta mirari gezurtiak daude. Argiaren aingeruaz mozorrotuta, gutxien susmatzen den tokian zabaltzen ditu sareak. Gizonek Jainkoaren Liburua aztertuko balute, hura ulertzeko otoitz zorrotzarekin, ez lirateke iluntasunean geratuko doktrina faltsuak jasotzeko. Baina egia baztertzen duten heinean engainuaren harrapakin erortzen dira.

Beste akats arriskutsu bat Kristoren jainkotasuna ukatzen

duen doktrina da, mundu honetara iritsi aurretik ez zuela existentziarik esanez. Teoria hau Biblia sinesten duela dioen klase handi batek ongi hartzen du; hala ere, zuzen-zuzenean kontraesan egiten du gure Salbatzaileak Aitarekin duen harremanari, bere izaera jainkotiarrei eta bere aurreexistentziari buruzko adierazpen argienekin. Ezin da entretenitu Eskrituretako birusketarik gabe. Erredentzio-lanari buruz gizakiak dituen ikuskerak jaisten ez ezik, Biblian fedea ahultzen du Jainkoaren errebelazio gisa. Horrek arriskutsuagoa bihurtzen duen arren, elkartzea ere zailagoa da. Gizonek Kristoren jainkotasunari buruzko Eskritura inspiratuen testigantza baztertzen badute, alferrik da haiekin eztabaidatzea; izan ere, ezein argudiorik, erabakigarria izan arren, ezin baitzuen konbentzitu. "Gizaki naturalak ez ditu Jainkoaren Espirituaren gauzak jasotzen: ergelkeria dira harentzat, eta ezin ditu ezagutu, espiritualki hautematen direlako". 1 Korintoarrei 2:14 . Akats hau daukan inork ezin du izan Kristoren izaeraren edo eginkizunaren, edo gizakiaren erredentziorako Jainkoaren plan handiaren benetako kontzepziorik.

Oraindik beste akats sotil eta bihurri bat Satanas izaki pertsonal gisa existitzen ez den ustea da; izena Eskrituretan gizakien pentsamendu eta nahi gaiztoak irudikatzeko besterik ez dela erabiltzen.

Herri-pulpituetatik hain zabala den irakaspena, Kristoren bigarren etorrera bere heriotzan gizabanako bakoitzarengana etortzea dela, gizakien adimenak zeruko hodeietan bere etorrera pertsonaletik aldentzeko tresna bat da. Urteak daramatza Satanez honela esaten: "Hara, ezkutuko geletan dago" (Mateo 24:23-26); eta arima asko galdu dira engainu hau onartuz.

Berriz ere, munduko jakinduriak otoitza ezinbestekoa ez

dela irakasten du. Zientzia gizonek diote ezin dela otoitzerako benetako erantzunik egon; hori lege-haustea litzatekeela, mirari bat, eta mirariak ez dutela existentziarik. Unibertsoa, diotenez, lege finkoek gobernatzen dute, eta Jainkoak berak ez du ezer egiten lege horien aurka. Horrela irudikatzen dute Jainkoa bere legeek loturik, jainkozko legeen funtzionamenduak jainkozko askatasuna baztertuko balu bezala. Irakaskuntza hori Eskrituretako testigantzaren aurka dago. Ez al ziren mirariak egin Kristok eta bere apostoluek? Salbatzaile errukitsu bera bizi da gaur, eta fedearen otoitza entzuteko prest dago gizonen artean ikusgarri ibiltzen zenean bezala. Naturalak naturaz gaindikoarekin lankidetzan aritzen da. Jainkoaren planaren zati bat da guri ematea, fedearen otoitzari erantzunez, horrela eskatu ez bagenu berak emango ez lukeena.

Kontaezinak dira kristautasunaren elizen artean lortzen ari diren doktrina okerrak eta ideia fantastikoak. Ezin da estimatu Jainkoaren hitzak finkatutako mugarrietako bat kentzearen emaitza gaiztoak. Gutxi ausartzen direnak egia bakar baten arbuioarekin geldialdi hau egitera. Gehiengoak egiaren printzipioak bata bestearen atzetik alde batera uzten jarraitzen du, benetako infidel bihurtu arte.

Herri-teologiaren akatsek eszeptizismora bultzatu dituzte bestela Eskrituretan fededun izan zitezkeen arima asko. Ezinezkoa zaio bere justiziaren, errukiaren eta onberatasunaren zentzua haserretzen duten doktrinak onartzea; eta hauek Bibliaren irakaspen gisa irudikatzen direnez, Jainkoaren hitza bezala jasotzeari uko egiten dio.

Eta horixe da Satanasek bete nahi duen helburua. Ez dago ezer gehiago desiratzen duenik Jainkoarengan eta bere hitzean konfiantza suntsitzea baino. Satanas zalantzazkoen armada

handiaren buruan dago, eta bere ahalmen guztian ari da arima bere lerroetara liluratzeko. Modan jartzen ari da zalantzan jartzea. Bada klase handi bat, zeinak Jainkoaren hitza mesfidantzaz begiratzen duen bere Egilea zen arrazoi beragatik, bekatua gaitzetsi eta gaitzesten duelako. Haren eskakizunak betetzeko prest ez daudenak bere agintea iraultzen ahalegintzen dira. Biblia irakurtzen dute, edo bere irakaspenak mahai sakratutik aurkezten diren bezala entzuten dituzte, Liburu Santuetan edo sermoian akatsak aurkitzeko soilik. Ez dira gutxi infidel bihurtzen dira betebeharra alde batera utzita justifikatzeko edo aitzakatzeko. Beste batzuek, harrotasunetik eta indolentziatik, printzipio eszeptikoak hartzen dituzte. Erraz-maitagarriegiak ohore merezi duen edozer gauzatuz bereizteko, ahalegina eta auto-ukapena eskatzen duena, Biblia kritikatzuz goi-jakituriaren ospea lortzea dute helburu. Asko dago adimen mugatuak, jainkozko jakituriak argitu gabea, ulertzeko ahalmenik ez duena; eta horrela aurkitzen dute kritika egiteko aukera. Asko dira sinesgabetasunaren, eszeptizismoaren eta desleialtasunaren alde egotea bertute bat dela sentitzen dutenak. Baina argitasun itxura baten azpian ikusiko da pertsona horiek beren buruarekiko konfiantzak eta harrotasunak eragiten dituztela. Askok atsegin dute Eskriturretan zerbait aurkitzea besteen gogoak harritzeko. Batzuek hasieran kritikatzeko eta arrazoitzen dute alde okerrean, eztabaidarako maitasun hutsetik. Ez dira konturatzen horrela hegazitizalearen amarruan korapilatzen ari direla. Baina sinesgaitza argi eta garbi adierazi dutenez, beren jarrerari eutsi behar diotela sentitzen dute. Horrela batu egiten dira gaiztoekin eta Paradisuko ateak ixten dituzte.

Jainkoak bere hitzean eman du bere jainkozko izaeraren

froga nahikoa. Gure erredentzioari dagozkion egia handiak argi eta garbi aurkezten dira. Zintzotasunez bilatzen duten guztiei agintzen zaien Espiritu Santuaren laguntzaz, bakoitzak bere kabuz uler ditzake egia horiek. Jainkoak eman die gizonei beren fedea oinarri sendo bat.

Hala ere, gizakien gogamen mugatuak ez dira nahikoak Infinituaren planak eta helburuak guztiz ulertzeko. Ezin dugu inoiz bilatu Jainkoa aurkitu. Ez dugu saiatu behar bere maiestatea estaltzen duen oihala esku harrotasunez altxatzen. Apostoluak oihukatzen du: «Zein ikerezinak diren bere epaiak, eta bere bideak ikertu gabekoak!» Erromatarrek 11:33 . Orain arte uler ditzakegu gurekin dituen tratuak eta bera eragiten duten motiboak, botere infinituarekin batuta mugarik gabeko maitasuna eta errukia antzeman ditzakegun. Zeruko gure Aitak dena zuhurtziaz eta zuzentasunez agintzen du, eta ez gera atsekabetu eta mesfidati izan behar, baizik sumisio begirunean makurtu. Gure onerako den bezainbat bere xedeak agerian utziko dizkigu, eta hortik haratago fidatu behar dugu ahalguztiduna den Eskuaz, maitasunez beteriko Bihotzaz.

Jainkoak fedearen froga ugari eman dituen arren, ez du inoiz kenduko sinesgabetasunaren aitzakia guztiak. Zalantzak zintzilikatzeke amu bila dabilzan guztiek aurkituko dituzte. Eta Jainkoaren hitza onartzeari eta obeditzeari uko egiten diotenak, objekzio guztiak kendu arte, eta zalantzarako aukerarik ez dagoen arte, ez dira inoiz argira aterako. Jainkoarenganako mesfidantza bihotz berritu gabekoaren ondorio naturala da, berarekin etsai dagoena. Baina fedea Espiritu Santuak inspiratzen du, eta zaintzen den bezala bakarrik loratuko da. Inork ezin du fedean sendotu ahalegin zehatzik gabe. Sinesgaitzak indartu egiten da bultzatu ahala; eta gizonek,

Jainkoak beren fedeari eusteko eman dituen frogetan egon beharrean, zalantzan jartzen eta iruzur egiten uzten badiote, beren zalantzak etengabe sendotzen joango dira.

Baina Jainkoaren promesez zalantzan jartzen dutenak eta haren graziaren ziurtasunaz mesfidatzen dutenak desohoratzen ari dira; eta haien eraginak, beste batzuk Kristogana erakarri beharrean, Harengandik uxatzeko joera du. Ekoizpenik gabeko zuhaitzak dira, beren adar ilunak zabal eta zabal zabaltzen dituztenak, eguzki-argia beste landare batzuetatik urruntzen dutenak eta itzal hozgarriaren azpian erori eta hiltzea eragiten dutenak. Pertsona horien bizitza-lana haien aurkako lekuko etengabe gisa agertuko da. Zalantza eta eszeptizismoaren haziak ereiten ari dira, uzta hutsezina emango duena.

Zalantzatik libratzea zintzoki nahi dutenek jarraitu beharreko ikastaro bakarra dago. Ulertzen ez duten horri buruz galdekatu eta iruzur egin beharrean, kontu egin dezatela jada distira egiten dien argiari, eta argi handiagoa jasoko dute. Egin dezatela beren ulermenari argi utzi zaien betebeharrak guztiak, eta orain zalantzan daudenak ulertu eta betetzeko gai izango dira.

Satanek egiaren hain antzekoa den faltsu bat aurkez dezake, non engainatu nahi dituenak, egiak eskatzen duen ukazio eta sakrifizioa baztertu nahi dutenak; baina ezinezkoa zaio bere menpean edukitzea, zintzoki, edonola ere, egia jakin nahi duena. Kristo egia da eta "Argia, mundura datorren gizon oro argitzen duena". Joan 1:9 . Egiaren Espiritua bidali da gizakiak egia guztietara gidatzeko. Eta Jainkoaren Semearen aginpidearen arabera, deklaratu da: "Bilatu eta aurkituko duzue". "Norbaitek bere nahia egin nahi badu, ezagutuko du doktrina". Mateo 7:7 ; Joan 7:17 .

Kristoren jarraitzaileek ezer gutxi dakite Satanek eta bere

armadak haien aurka egiten dituzten konplotetatik. Baina zeruan eserita dagoenak bere asmo sakonak betetzeko asmo horiek guztiak baztertuko ditu. Jaunak onartzen du bere herria tentazioaren suzko probaren menpe egotea, ez haien atsekabeen eta atsekabeen atsegin hartzen duelako, prozesu hori ezinbestekoa delako haien azken garaipenerako. Ezin zituen, bere aintzarekin bat etorritz, tentaziotik babestu; izan ere, epaiketaren xedea gaiztakeriaren erakargarri guztiei aurre egiteko prestatzea baita.

Ez gizon gaiztoek, ez deabruek, ezin dute Jainkoaren lana oztopatu, edo haren presentzia itxi bere herritik, baldin eta bihotz menderatu eta atsekabearekin beren bekatuak aitortu eta kendu, eta fedez bere promesak aldarrikatu nahi badituzte. Tentazio bakoitzari, eragin kontrajarriak, irekiak edo sekretuak izan, arrakastaz aurre egin diezaioke, "ez indarrez, ez boterez, baizik eta nire Espirituaz, dio Armatuen Jaunak". Zakarias 4:6 .

«Jainkoaren begiak zintzoen gainean daude, eta haren belarriak zabalik daude haien otoitzetara. Eta nor da kalte egingo dizuena, ona denaren jarraitzaile bazarete?». 1 Pedro 3:12, 13 . Balaam, sari aberatsen promesak erakarrita, Israelen aurkako sorginkeriak egin zituenean, eta Jaunari sakrifizioak eginez bere herriaren kontra madarikazio bat aldarrikatu nahi izan zuenean, Jainkoaren Espirituak debekatu zuen esan nahi zuen gaiztakeria, eta Balaam oihu egitera behartu zuen. : “Nola madarikatuko dut, Jainkoak madarikatu ez duena? edo nola desafiatuko dut, Jaunak desafiatu ez duena? "Hil nazazu zintzoen heriotzaz, eta izan bedi nire azken amaiera berea bezalakoa!" Sakrifizioa berriro eskaini zenean, profeta gaiztoak hauxe adierazi zuen: «Hara, bedeinkatzeko agindua jaso dut, eta bedeinkatu du; eta ezin dut buelta eman. Ez zuen gaiztakeriarik

ikusen Jakoben, eta ez zuen gaiztakeriarik ikusi Israelen: bere Jainko Jauna berarekin dago, eta errege baten oihuak da haien artean». «Ziur aski ez dago Jakoben kontrako sorginkeriarik, ez eta Israelen kontrako asmakizunik ere; denbora honen arabera, Jakobi eta Israeli buruz esango da: Jainkoak zer egin duen». Hirugarren aldiz aldareak altxatu ziren, eta berriro Balaamek madarikazio bat ziurtatzen saiatu zen. Baina profetaren nahi ez duen ezpainenatik, Jainkoaren Espirituak bere hautetsien oparotasuna deklaratu zuen, eta haien etsaien ergelkeria eta gaiztakeria gaitzetsi zituen: "Bedeinkatua zaituena, eta madarikatua zaituena". Zenbakiak 23:8, 10, 20, 21, 23 ; 24:9 .

Israelgo herria garai honetan leial zen Jainkoarekiko; eta haren legerari obeditzen jarraitzen zuten bitartean, lurrean edo infernuan ez zuten botererik gailenduko. Baina Balaamek Jainkoaren herriaren aurka ahoskatzea baimendu ez zuen madarikazioa, azkenean lortu zuen haien gainera eramatea, pekatura limurtuz. Jainkoaren aginduak urratzen zituztenean, orduan bereizi ziren harengandik, eta suntsitzailearen boterea sentitzen zuten.

Satanek ongi daki Kristorengan egoten den arimarik ahulena ilunpeko ostalarien pare bat baino gehiago dela, eta bere burua argi eta garbi agertuko balu, aurre egingo liokeela eta aurre egingo liokeela. Horregatik, gurutzeko soldaduak gotorleku sendotik atera nahi ditu, bere indarrekin segadan dagoen bitartean, bere lurrean ausartzen diren guztiak suntsitzeko prest. Bakarrik Jainkoarengan konfiantza apalean, eta bere manamendu guztiak obedituz, seguru egon gaitezke.

Inor ez dago seguru egun edo ordu batez otoitz gabe. Bereziki erregutu beharko genioke Jaunari jakinduria bere hitza ulertzeko. Hona hemen tentatzailearen asmakizunak eta hari

ongi aurre egin ahal izateko bitartekoak. Satan aditua da Eskriturak aipatzen, bere interpretazio propioa pasarteetan jartzen, eta horren bidez estropezu egitea espero du. Biblia bihotz apaltasunez aztertu beharko genuke, Jainkoarekiko dugun mendekotasuna bistatik galdu gabe. Satanasen asmakizunetatik etengabe zaindu behar dugun arren, fedez otoitz egin behar dugu etengabe: «Ez gaitzazu tentaldira eraman».

33. kapitulua—Lehenengo engainu handia

Gizakiaren lehen historiarekin, Satanek gure arraza engainatzeko ahaleginak hasi zituen. Zeruan matxinada bultzatu zuenak lurreko biztanleak Jainkoaren gobernuaren aurkako borrokan harekin bat egitera eraman nahi zituen. Adam eta Eva guztiz zoriontsuak izan ziren Jainkoaren legeari men eginez, eta gertaera hau Satanas zeruan eskatutako aldarrikapenaren aurka etengabeko testigantza zen, Jainkoaren legea zapaltzailea eta bere izakien onaren aurkakoa zela. Eta gainera, Satanen inbidia hunkitu egin zen, bekaturik gabeko bikotearentzat prestatutako etxe ederrari begira. Haien erorketa eragitea erabaki zuen, Jainkoarengandik bereizi eta bere boterearen mende jarri ondoren, lurra bereganatu eta hemen ezar zezan bere erreinua Gorenaren aurka.

Satanek bere benetako izaeran agertu izan balu, berehala baztertu egingo zen, Adam eta Eva etsai arriskutsu honen aurka ohartarazi baitzituzten; baina iluntasunean lan egiten zuen, bere helburua ezkutatz, bere helburua modu eraginkorragoan bete zezan. Bere bitarteko gisa sugea, orduan itxura liluragarriko izaki bat, Ebari zuzendu zitzaion: «Esan al du Jainkoak: Ez duzue jango lorategiko zuhaitz guztietatik?». Hasiera 3:1 . Eva tentatzailearekin eztabaidan sartzeari uko egin izan balu, seguru egongo zen; baina berarekin hitz egiten ausartu zen eta haren astunen biktima izan zen. Horrela, asko gainditzen dira oraindik. Jainkoaren eskakizunei buruz zalantzan jartzen eta argudiatzen dute; eta jainkozko aginduak bete beharrean, giza teoriak onartzen dituzte, Satanasen gailuak mozorrotzen dituztenak.

«Emakumeak esan zion sugeari: Baratuko zuhaitzetako fruituetatik jan dezakegu; ukitzen duzue, hil ez zaitez. Eta

sugeak esan zion emakumeari: "Ez zarete hilko, Jainkoak badaki hori jaten duzuen egunean, begiak irekiko direla, eta jainkoen gisa izango zarete, ongia eta gaizkia ezagutzen". 2-5 bertsoak . Jainkoaren antzeko bihurtuko zirela deklaratu zuen, lehen baino jakinduria handiagoa edukitzea eta existentzia-egoera handiagoa izateko gai izango zirela. Eba tentazioari amore eman zion; eta haren eraginez, Adam bekatura eraman zuten. Sugearen hitzak onartu zituzten, Jainkoak ez zuela esan nahi zuena; mesfidati ziren beren Sortzailean eta imajinatu zuten Berak haien askatasuna mugatzen ari zela eta jakinduria eta goraipamen handia lor zitezkeela bere legea urratuz.

Baina Adamek, bere bekatuaren ondoren, zer esan nahi zuen hitzen esanahia: «Hotarik jaten duzun egunean hilko zara ziur»? Aurkitu ote zuen, Satanek sinestera eraman zuen bezala, existentzia-egoera goratuago batera eraman behar zutela? Orduan, egia esan, on handia zen transgresioaz irabazi beharrekoa, eta Satan arrazaren ongile zela frogatu zen. Baina Adamek ez zuen hau jainkozko esaldiaren esanahia aurkitu. Jainkoak adierazi zuen bere bekatuaren zigor gisa, gizakia ateratako lurrera itzuli behar zela: "Hautsa zara, eta hautsera itzuliko zara". 19. bertsoa . Satanasen hitzak: «Zure begiak irekiko dira», zentzu honetan bakarrik egiazkoak zirela frogatu zuten: Adamek eta Evak Jainkoari desobeditu ondoren, haien begiak ireki zitzaizkien beren zorakeria antzemateko; gaitza ezagutu zuten, eta transgresioaren fruitu mingotsa dastatu zuten.

Eden erdian hazi zen bizi-arbola, zeinaren fruituak bizitza iraunarazteko ahalmena zuen. Adamek Jainkoari esaneko eutsi izan balu, zuhaitz honetara doan sartzeko aukera izango zuen eta betiko biziko zen. Baina bekatu egin zuenean, biziaren arbolatik parte hartu gabe gelditu zen, eta heriotzaren mende geratu zen.

Jainkozko perpausak, "Hautsa zara eta hautsera itzuliko zara", bizitzaren erabateko desagerpena adierazten du.

Hilezkortasuna, gizakiari obedientzia baldintzapean agindutakoa, transgresioak galdu zuen. Adamek ezin izan zien bere ondorengoei transmititu ez zuena; eta ez zitekeen itxaropenik egon eroritako arrazarentzat Jainkoak, bere Semearen sakrifizioaren bidez, hilezkortasuna haien eskura jarri ez balu. "Heriotza gizaki guztien gainera pasa zen bitartean, guztiek bekatu egin baitute", Kristok "bizia eta hilezkortasuna argira ekarri ditu ebanjelioaren bidez". Erromatarrei 5:12 ; 2 Timoteo 1:10 . Eta Kristoren bitartez bakarrik lor daiteke hilezkortasuna. Esan zuen Jesusek: «Semearengan sinesten duenak betiko bizia du; eta Semea sinesten ez duenak ez du bizia ikusiko». Joan 3:36 . Gizon oro sar daiteke preziorik gabeko bedeinkapen honen jabe, baldin eta baldintzak betetzen baditu. "Ongi egiten pazientziaz jarraituz aintza, ohore eta hilezkortasuna bilatzen duten guztiek" jasoko dute "betiko bizitza". Erromatarrek 2:7 .

Adami desobedientziaz bizitza agintzen zion bakarra engainatzaile handia zen. Eta sugeak Edeneko Evari egindako deklarazioa —«Ziur ez zarete hilko»— arimaren hilezkortasunari buruz inoiz predikatu den lehen sermoia izan zen. Hala ere, deklarazio hau, Satanaren agintean soilik oinarritzen dena, kristautasunaren pulpituetatik jasotzen da eta gizadiaren gehiengoak gure lehen gurasoek jaso zuten bezain erraz jasotzen du. Jainkozko esaldia, "Bekatu egiten duen arima, hil egingo da" (Ezekiel 18:20) esan nahi du: Bekatu egiten duen arima ez da hilko, betiko biziko baizik. Ezin dugu harritu gizakiak Satanaren hitzei buruz hain sinesgaitzak eta Jainkoaren hitzei dagokienez hain sinesgaitzak bihurtzen dituen sumindura bitxiaz.

Bere erorketaren ondoren gizakiak bizitzaren zuhaitzera doan sarbide librea utzi izan balu, betiko biziko zen, eta horrela bekatua betikotuko zen. Baina kerubinek eta ezpata suzko batek "bizitzaren zuhaitzaren bidea" mantendu zuten (Hasiara 3:24), eta Adamen familiako batek ere ez du onartu hesi hori gainditu eta bizia ematen duen fruituaz parte hartzen. Beraz, ez dago bekatari hilezkorrik.

Baina Erortearen ondoren, Satanek bere aingeruei ahalegin berezia egiteko agindu zien gizakiaren hilezkortasun naturalaren sinesmena txertatzeko; eta erria akats au jasotzera bultzaturik, bekataria betiko miserian biziko zela ondorioztatzera eramane behar zuten. Orain ilunpeko printzeak, bere agenteen bitartez lanean, Jainkoa tirano mendeku gisa irudikatzen du, infernua murgiltzen dituela berari atsegin ez dioten guztiak, eta inoiz bere haserrea sentiarazten duela; eta esan ezinezko larritasuna jasaten duten bitartean eta betiko sutan kiribiltzen diren bitartean, haien Sortzaileak poz-begira begiratzen ditu.

Horrela, arkidemoniak bere atributuekin janzten du gizateriaren sortzaile eta ongilearekin. Ankerkeria satanikoa da. Jainkoa maitasuna da; eta sortu zuen guzia garbia, saildua eta maitagarria zen, lehen errebelde andiak bekatua ekarri zuen arte. Satan bera da gizona pekatu egitera tentatzen duen etsaia, eta gero ahal badu suntsitzen duena; eta bere biktimaz ziurtatu duenean, orduan poztu egiten da berak egindako hondamenean. Baimenduz gero, lasterketa osoa sarean sartuko zuen. Jainkozko boterea tartekatu ez balitz, Adamen seme edo alaba batek ere ez luke ihes egingo.

Satanek gizakiak garaitu nahi ditu gaur, gure lehen gurasoak garaitu zituen bezala, beren Sortzailearengan duten konfiantza astinduz eta bere gobernuaren jakinduriaz eta bere

legeen justiziaz zalantzan jartzera eramanez. Satanek eta bere igorleek Jainkoa beraiek baino are okerragoa dela adierazten dute, beren gaiztakeria eta matxinada justifikatzeko. Engainatzaile handia ahalegintzen da bere izaera ankerkeria izugarria gure zeruko Aitaren gainera eramateko, zerutik kanporatu izanagatik oso kaltetua bezala ager dadin, hain gobernadore bidegabe bati men egingo ez ziolako. Munduari bere menpe apalean izan dezaketen askatasuna aurkezten dio, Jehobaren dekretu zorrotzek ezarritako morrontzarekin kontrastean.

Horrela lortzen du arimak Jainkoarekiko leialtasunetik urruntzea.

Zeinen gaitzesgarria den maitasun eta erruki-hunkipen ororentzat, eta baita gure justizia-sentimenduarentzat ere, hildako gaiztoak suz eta sufrez oinazetzen diren betiko infernu batean erretzen diren doktrina; lurreko bizitza labur baten bekatuengatik torturak jasan behar dituztela Jainkoak bizi den bitartean. Hala ere, doktrina hau oso zabaldua izan da eta oraindik ere kristautasunaren sinesmen askotan gorpuzten da. Jainkozko doktore jakitun batek esan zuen: “Infernuko oinazeak ikusteak sainduen zoriona goratuko du betiko. Izaera berekoak eta zirkunstantzia berdinetan jaioak, halako miserian murgilduta eta hain bereizten diren beste batzuk ikusten dituztenean, sentituko dute zein zoriontsu diren». Beste batek hitz hauek erabili zituen: «Erreprobizioaren dekretua haserrearen ontzietan betiko exekutatzan ari den bitartean, haien oinazearen kea betiko igoko da errukiaren ontzien aurrean, zeinak, objektu miserable horien parte hartu beharrean, Esan, Amen, Aleluia! goretsi Jauna!”

Non aurkitzen da, Jainkoaren hitzaren orrialdeetan, halako

irakaskuntza? Zeruko erredimituak galduko al dira erruki eta errukizko emozio guztiengatik, eta baita gizatasun arrunteko sentimenduengatik ere? Horiek estoikoaren axolagabekeriagatik edo basatiaren krudelkeriagatik trukatu behar dira? Ez, ez; halakoa ez da Jainkoaren Liburuaren irakaspena. Goian emandako aipamenetan adierazitako iritziak aurkezten dituztenak gizon jakintsuak eta baita zintzoak ere izan daitezke, baina Satanasen sofismoak engainatzen ditu. Eskrituraren adierazpen sendoak gaizki interpretatzera eramaten ditu, hizkuntzari bere buruari dagozkion samintasun eta gaiztakeriaren kolorea emanaz, baina ez gure Sortzaileari. «Bizi naizen bezala, dio Jainko Jaunak, ez dut atsegin gaiztoen heriotzan; baina gaiztoa bere bidetik aldendu eta bizi dadila; zeren zergatik hilko zarete?». Ezekiel 33:11 .

Zer irabaziko lioke Jainkoari onartuko bagenu, etengabeko torturak ikustean atsegin duela; infernuko sutan eusten dituen izaki sufrigarrien intziri, oihu eta inprekazioz gozatzen dela? Soinu izugarri hauek Infinite Love-ren belarrirako musika izan al daitezke? Gaiztoei miseria amaigabea eragiteak Jainkoaren bekatuarekiko gorrotoa unibertsoko bakerako eta ordenarako kaltegarria den gaitza gisa erakutsiko luke. Ai, blasfemia ikaragarria! Jainkoaren bekatuaren gorrotoa betirako arrazoia balitz bezala. Zeren, teologo hauen irakaspenen arabera, errukirik gabeko itxaropenik gabeko tortura etengabeak erotzen ditu bere biktima dohakabeak, eta beren amorrua madarikazioetan eta blasfemietan isurtzen duten bitartean, betiko errudunen zama handitzen ari dira. Jainkoaren aintza ez da hobetzen, etengabeko bekatua etengabe hazten baita.

Betiko oinazearen heresiaren ondorioz egindako gaitza estimatzea giza adimenaren boteretik kanpo dago. Bibliako

erlijioa, maitasunez eta ontasunez betea, eta errukiz ugaria, sineskeriaz ilundu eta izuz jantzia dago. Satanek Jainkoaren izaera zein kolore faltsutan margotu duen kontuan hartzen dugunean, harrituko al gara gure Errukitsu Egilea beldurgarria, beldurgarria eta are gorrotagarria dela? Pulpitoaren irakaspenetatik munduan zehar zabaldu diren Jainkoaren ikuspegi ikaragarriek milaka, bai, milioika, eszeptiko eta infidel sortu dituzte.

Betiko oinazearen teoria Babiloniako higuinarritasunaren ardoa osatzen duten doktrina faltsuetako bat da, zeina nazio guztiak edaten dituen. Apokalipsia 14:8 ; 17:2 . Kristoren ministroek heresia hau onartu eta mahai sakratutik aldarrikatu behar zutela misterio bat da. Erromatik jaso zuten, larunbat faltsua jaso zuten bezala. Egia da, gizon andi eta onek irakatsi dute; baina gai honen inguruko argia ez zitzaien heldu zaigun bezala. Haiek beren garaian distiratsen zuten argiaz soilik arduratsen ziren; gure egunean distira egiten duen horren erantzule gara. Jainkoaren hitzaren testigantzatik aldendu eta doktrina faltsuak onartzen baditugu, gure aitak irakatsi zituztelako, Babiloniar esandako gaitzespenaren pean eroriko gara; haren higuinarraren ardotik edaten ari gara.

Betiko oinazearen doktrina matxinatzen zaion klase handi bat kontrako akatsera eramaten dute. Ikusten dute Eskriturretan Jainkoa maitasun eta errukizko izaki gisa irudikatzen dutela, eta ezin dute sinetsi bere izakiak betiko infernu baten sutara eramango dituenik. Baina arima berez hilezkorra dela iritzita, gizaki guztiak azkenean salbatuko direla ondorioztatzea besterik ez dute ikusten. Askok uste dute Bibliaren mehatxuak gizakiak obeditzera izutzeko diseinatuta daudela, eta ez literalki betetzeko. Hala, bekataria atsegin berekoian bizi daiteke,

Jainkoaren eskakizunak aintzat hartu gabe, eta, hala ere, azkenean bere mesedean jaso izatea espero. Halako doktrina batek, Jainkoaren errukiaren gainean uste duena, baina haren justiziarri muzin eginez, haragizko bihotzari atsegin ematen dio eta gaiztoak beren gaiztakerian indartzen ditu.

Salbamen unibertsaleko fededunek Liburu Santuak beren arima-suntsitzaileen dogmak eusteko nola hausten dituzten erakusteko, beharrezkoa da beren esanak aipatzea. Erlijiorik gabeko gazte baten hiletan, istripu baten ondorioz berehala hil zena, ministro unibertsalista batek Davidi buruzko Eskrituretako adierazpena hautatu zuen testu gisa: "Amnoni buruz kontsolatu zen, hilda zegoela ikusita". 2 Samuel 13:39 .

«Maiz galdetzen didate», esan zuen hizlariak, «zer izango ote den mundua bekatuan uzten dutenen patua, hiltzen, agian, mozkor-egoeran, hiltzen diren krimen orban gorritxoak beren soinekoetatik garbitu gabe, edo hiltzen direnak? gazte hau hil zenez, inoiz ez zuen lanbiderik egin edo erlijio esperientziarik izan. Eskrituraz konforme gaude; haien erantzunak arazo izugarria konponduko du. Amnon ikaragarri bekatua zen; damutu gabe zegoen, mozkortu egin zen, eta mozkortuta hil zuten bitartean. David Jainkoaren profeta zen; jakin behar zuen munduan Amnonentzat gaizki edo ongi egongo zen. Zeintzuk ziren bere bihotzaren adierazpenak? «Dabiden erregearen arima

Absalomengana joateko gogoia zuen; izan ere, Amnoni buruz kontsolatu zen, hil zela ikusirik». 39. bertsoa . «Eta zein da hizkuntza honetatik ondorioztatu beharreko ondorioa? Ez al da sufrimendu amaigabeak ez zuela bere sinesmen erlijiosoan parte hartzen? Beraz, ulertzen dugu; eta hemen, azken garbitasun eta bake unibertsalaren hipotesi atseginago, argiago eta onberagoaren aldeko argudio garaile bat aurkitzen dugu.

Kontsolatu egin zen, bere semea hilda zegoela ikusita. Eta zergatik? Profeziaren begiz aurrera begira zezakeelako etorkizun ospetsuan, eta seme hura tentaldi guztietatik urrun, morrontzatik askatua eta bekatuaren ustelkeriatik garbitua, eta aski santu eta argitua izan ondoren, batzarrean onartua ikusi zezakeen. izpiritu goratu eta pozgarri. Bere kontsolamendu bakarra izan zen, bekatu eta sufrimenduaren egungo egoeratik kenduta, bere seme maitea Espiritu Santuaren arnas gorenak bere arima ilunaren gainera isuriko ziren tokira joan zela, bere gogoia zeruko jakituria zabalduko zen tokira. eta maitasun hilezkorren harrapadura gozoak, eta horrela natura santu batez prestatuak zeruko herentziako atsedean eta gizarteaz gozatzeko.

«Pentsamendu horietan ulertuko genuke zeruko salbazioa bizitza honetan egin dezakegun ezerren menpe dagoela sinestea; ez oraingo bihotz-aldaketaren batean, ez egungo sinesmenaren edo egungo erlijio-lanbide baten gainean».

Honela errepikatzen du Kristoren ministro ohiak Edenek sugeak esandako gezurra: "Ez zarete hilko". "Hori jaten duzun egunean, begiak irekiko dira eta Jainko gisa izango zarete". Adierazten du bekataririk zitalenak —hiltzailea, lapurra eta adulterioa— hil ondoren zorientasun hilezkorran sartzeko prest egongo direla.

Eta zertatik ateratzen ditu Eskrituretako perbertitzaile honek bere ondorioak? Daviden Probidentziaren dispentsazioaren menpekotasuna adierazten duen esaldi bakar batetik. Haren arimak "desiratzen zuen Absalomengana joateko; Ammoni buruz kontsolatu baitzen, hil zela ikusirik». Bere atsekabearen garratza denborak leundu zuenez, bere pentsamenduak hildakotik seme bizira itzuli ziren, bere krimenaren zigor justuaren beldurragatik erbesteratuta. Eta

hauxe da Amnon intzestutsua eta mozkortua hiltzean berehala eraman zutela zorioneko bizilekuetara, han garbitu eta bekaturik gabeko aingeruen laguntasunerako prestatua izateko! Fabulazio atsegina benetan, haragizko bihotza pozteko egokia! Hau Satanen beraren doktrina da, eta bere lana eraginkortasunez egiten du. Harritu behar al gara halako irakaspenarekin gaiztakeria ugari izateak?

Irakasle faltsu honek egindako ikastaroak beste askorena erakusten du. Testuingurutik bereizten dira Eskriturako hitz batzuk, zeinak kasu askotan haien esanahia erakutsiko lukeen interpretazioaren guztiz kontrakoa dela; eta halako pasarte desadostuak okertu eta erabiltzen dira Jainkoaren hitzean oinarririk ez duten doktrinen frogan. Amnon mozkortua zeruan dagoela frogatzen gisa aipatzen den testigantza Idazteen adierazpen garbi eta positiboak zuzenean kontraesanean dagoen ondorio hutsa da, mozkor batek ez duela Jainkoaren erreinua oinordetzan hartuko. 1 Korintoarrei 6:10 . Horrela, zalantzan daudenek, fedegabeek eta eszeptikoek egia gezur bihurtzen dute. Eta jendetza bere sofistikoengainatu eta lotara kulunkatu dute haragizko segurtasunaren sehaskan.

Egia balitz, gizon guztien arimak zuzenean zerura igarotzen zirela desegiteko orduan, orduan, bizia baino gehiago gutzia genezake heriotza. Asko sinesmen horrek bere existentziari amaiera ematera eraman ditu. Arazoak, nahasmenduak eta etsipenak gainezka daudenean, gauza erraza dirudi bizitzaren hari hauskorra hautsi eta betiko munduaren zorionera igotzea.

Jainkoak bere hitzean frogatzen erabakigarriak eman ditu bere legearen urratzaileak zigortuko dituela. Bekatariari justizia egiteko errukiegia dela lausentzen dutenek, Kalbarioko

gurutzeari begiratu besterik ez dute egin behar. Jainkoaren Seme orbangabearen heriotzak “bekatuaren ordainsaria heriotza dela” frogatzen du, Jainkoaren legearen urraketa orok bere ordain zuzena jaso behar duela. Kristo bekaturik gabekoa bekatu egin zen gizakiarentzat. Eraman zuen transgresioaren errua, eta bere Aitaren aurpegia ezkutatzea, bere bihotza hautsi eta bere bizitza zapaldu arte. Sakrifizio hau guztia egin zen, bekatariak salba zezaten. Beste modu batera ezin liteke gizakia bekatuaren zigorretik libratu. Eta kosta ahala kosta emandako barkamenaren partaide izateari uko egiten dion arima bakoitzak bere baitan jasan behar du transgresioaren errua eta zigorra.

Ikus dezagun gehiago Bibliak irakasten duena jainkogabe eta damugabeei buruz, Unibertsalistak aingeru santu eta zoriontsu gisa jartzen dituen zeruan.

"Egarri duenari biziaren uraren iturria doan emango diot". Apokalipsia 21:6 . Promes hau egarri dutenentzat bakarrik da. Bizitzaren uraren beharra sentitzen dutenek eta beste gauza guztiak galtzean bilatzen dutenek ez dute hornituko. «Irabazten duenak gauza guztiak oinordetzan hartuko ditu; eta ni izango naiz haren Jainkoa, eta bera izango da ene seme». 7. bertsoa . Hemen ere baldintzak zehazten dira. Gauza guztiak oinordetzan jasotzeko, bekatuari aurre egin eta gainditu behar dugu.

Jaunak dio Isaias profetaren bidez: «Esan zintzoei, ongi etorriko zaiola». «Ai gaiztoak! gaizto izango da berarekin, zeren bere eskuen saria emango zaio». Isaias 3:10, 11 . «Bekatari batek ehun bider gaiztoa egiten badu ere», dio jakintsuak, «eta bere egunak luzatzen badira ere, badakit ongi izango dela Jainkoaren beldur direnentzat, haren aurrean beldur direnentzat; gaiztoak». Eklesiastes 8:12, 13 . Eta Paulok lekukotzen du bekataria bere baitan gordetzen ari dela «Haserrearen eta Jainkoaren epai zuzenaren agerpenaren egunaren aurka;

bakoitzari bere egintzen arabera emango diona». "Tribunala eta larritasuna gaizkia egiten duen gizakiaren arimaren gainean". Erromatarrei 2:5, 6, 9 .

"Idolatra den lizunkeriarik, ez zikinkeriarik, ez gizon jakiturikoa, ez du inolako herentziarik Kristoren eta Jainkoaren erreinuan". Efesoarrei 5:5 "Jarraitu bakea gizon guztiekin eta santutasuna, zeina gabe inork ez baitu Jauna ikusiko". Hebrearrei 12:14 . «Zorionekoak bere aginduak betetzen dituztenak, bizi-arbolarako eskubidea izan dezaten eta ateetatik hirira sar daitezten. Zeren kanpoan daude txakurrak, eta aztiak, eta putzurak, eta hiltzaileak, eta idolatrak, eta gezurra maite eta gezurra egiten duena. Errebelazioa 22:14, 15 .

Jainkoak gizakiei bere izaeraren eta bekatuari aurre egiteko bere metodoaren adierazpena eman die. "Jainko Jauna, errukitsua eta errukitsua, jasankorra eta ontasunean eta egian ugaria, milaka pertsonentzako errukia gordez, gaiztakeria eta transgresioa eta bekatua barkatzen ditu, eta horrek ez ditu inolaz ere errudunak garbituko". Irteera 34:6, 7 . "Gaizto guztiak suntsitu egingo ditu". "Gaiztaileak batera suntsitu egingo dira: gaiztoen amaiera moztuko da". Salmoa 145:20 ; 37:38 . Jainkozko gobernuaren boterea eta agintea errebeldia kentzeko erabiliko da; hala ere, ordainezko justiziaren agerpen guztiak guztiz koherenteak izango dira Jainkoaren izaera izaki errukitsu, jasangarri eta onbera gisa.

Jainkoak ez du inoren nahia edo epaia behartzen. Ez du atsegin obedientzia esklabo batean. Bere eskuetako izakiek maita dezaten nahi du, maitasuna merezi duelako. Berari obeditzea nahi luke, Haren jakinduria, justizia eta onginahia estimu adimentsu bat dutelako. Eta ezaugarri hauen ikuskera zuzena duten guztiek maitatuko dute, harengana erakartzen

baitituzte bere atributuak miretsita.

Adeitasunaren, errukiaren eta maitasunaren printzipioak, gure Salbatzaileak irakatsi eta eredugarri, Jainkoaren borondatearen eta izaeraren transkripzioa dira. Kristok esan zuen ez zuela ezer irakasten bere Aitarengandik jaso zuena izan ezik. Jainkozko gobernuaren printzipioak bat datoz Salbatzailearen aginduarekin: «Maitatu zure etsaiak». Jainkoak justizia gaiztoen gainean egiten du, unibertsoaren onerako, eta baita bere epaiak bisitatzen dituztenen onerako ere. Zoriontsu egingo lituzke bere gobernuaren legeen eta bere izaeraren justiziaren arabera hala egingo balu. Bere maitasunaren erakusleez inguratzen ditu, bere legearen ezagutza ematen die, eta bere errukiaren eskaintzarekin jarraitzen ditu; baña mespretxatzen dute haren maitasuna, deuseztatzen dute haren legea, eta arbuiatzen dute haren errukia. Etengabe bere dohainak jasotzen dituzten bitartean, Emalea desohoratzen dute; gorroto dute Jainkoa, badakitelako beren bekatuak aboratzen dituela. Jaunak luze jasaten du haien gaiztakeria; baina ordu erabakigarria iritsiko da azkenean, haien patua erabakitzeko dagoenean. Orduan matxino hauek bere alboan kateatuko al ditu? Behartuko al ditu bere borondatea egitera?

Satan lider gisa aukeratu dutenak eta bere botereak kontrolatu dituztenak ez daude prest Jainkoaren aurrean sartzeko. Harrotasuna, iruzurra, lizunkeria, krudelkeria finkatu dira euren pertsonaietan. Sar al daitezke zeruan lurrean mespretxatu eta gorroto zituztenekin betiko bizitzeko? Egia ez zaio inoiz atsegin gezurti bati; apaltasunak ez ditu autoestimua eta harrotasuna asetuko; garbitasuna ez da onargarria ustelak; maitasun desinteresatua ez zaio erakargarria iruditzen berekoari. Zer gozamen-iturri eskain diezaike zeruak interes

lurreko eta berekoietan erabat barneratuta daudenei?

Jainkoaren aurkako matxinadan igarotako bizitzak bat-batean zerura garraiatu eta han egon den perfekzio-egoera sailduaren lekuko izan al daitezke, arima bakoitza maitasunez beteta, aurpegi guztiak pozez dizdira, musika liluragarria doinu melodiosoz gora egiten Jainkoaren eta Bildotsaren omenez, eta tronuan eserita dagoenaren aurpegitik erredimituen gainera isurtzen diren argi-korronte etengabeak, Jainkoaren, egiaren eta santutasunaren gorrotoz beteta duten bihotzak zeruko jendetzarekin nahastu ahal izango lituzkete. eta beren laudorio-kanta batu? Jasan al zuten Jainkoaren eta Bildotsaren aintza? Ez, ez; urteak eman zizkieten probaldia, zerurako pertsonaiak era zezaten; baina ez dute inoiz adimena entrenatu garbitasuna maitatzeko; ez dute inoiz zeruko hizkuntza ikasi, eta orain berandu da. Jainkoaren aurkako matxinada bizi batek ez ditu zerurako egokitu. Haren garbitasuna, santutasuna eta bakea tortura izango ziren haientzat; Jainkoaren aintza su kontsumitzailea izango litzateke. Leku santu hartatik ihes egiteko gogoia izango zuten. Suntsipena ongi etorriko zuten, haien erredimitzeko hil zenaren aurpegitik ezkutatu ahal izateko. Gaiztoen patua euren aukerak finkatzen ditu. Beraien zerutik baztertzea borondatezkoa da beraiekin, eta zuzen eta errukitsua Jainkoaren aldetik.

Uholdearen urak bezala egun handiko suak Jainkoaren epaia adierazten du gaiztoak sendaezinak direla. Ez daukate jainkozko aginteari men egiteko. Haien borondatea erreboltan gauzatu da; eta bizitza amaitzen denean, berandu da haien pentsamenduen korrontea kontrako norabidean biratzeko, beranduegi transgresiotik obedientziara, gorrototik maitasunera biratzeko.

Kain hiltzailearen bizia salbatzean, Jainkoak munduari adibide bat eman zion bekatariari neurrigabeko gaiztakeriaren bide bat jarraitzeko bizitzen uztearen ondorioa. Kainen irakaspenaren eta adibidearen eraginez, bere ondorengo ugari bekatura eraman zituzten, "gizonaren gaiztakeria handia izan zen lurrian" eta "bere bihotzeko pentsamenduen irudikapen oro gaiztoa baino ez zen etengabe". "Lurra ere hondatuta zegoen Jainkoaren aurrean, eta lurra indarkeriaz bete zen". Hasiera 6:5, 11 .

Munduarekiko errukiz, Jainkoak ezabatu zituen bere biztanle gaiztoak Noeren garaian. Errukitasunez suntsitu zituen Sodomako bizilagun ustelak. Satanasen botere engainagarriaren bitartez, gaiztakeriaren langileek sinpatia eta miresmena lortzen dute, eta horrela etengabe ari dira beste batzuk matxinatzera eramaten. Hala izan zen Kainen eta Noeren garaian, eta Abrahamen eta Loten garaian; hala da gure garaian. Unibertsoarekiko errukian Jainkoak azkenean suntsituko ditu bere graziaren baztertzaileak.

«Bekatuaren ordaina heriotza da; baina Jainkoaren dohaina da betiko bizia Jesukristo gure Jaunaren bidez». Erromatarrei 6:23 . Bizitza zintzoen herentzia den bitartean, heriotza gaiztoen zatia da. Moisesek Israeli esan zion: «Gaur egun bizia eta ona, eta heriotza eta gaizkia jarri ditut zure aurrean». Deuteronomio 30:15 . Eskritura hauetan aipatzen den heriotza ez da Adani esandakoa, gizaki guztiak jasaten baitu bere transgresioaren zigorra. "Bigarren heriotza" da betiko bizitzarekin kontrastean jartzen dena.

Adanen bekatuaren ondorioz, heriotza giza arraza osoa igaro zen. Denak berdin jaisten dira hilobian. Eta salbamen planaren xedapenen bidez, guztiak atera behar dira beren

hilobietatik. «Izango da hildakoen piztuera, bai justuena eta bai bidegabeena;» "ezen Adamengan denak hiltzen diren bezala, Kristorengan ere guztiak biziko dira". Eginak 24:15 ; 1 Korintoarrei 15:22 . Baina sortzen diren bi klaseen arteko bereizketa egiten da. «Hobietan dauden guztiek entzungo dute haren ahotsa, eta aterako dira; ona egin dutenek, biziko piztuera arte; eta gaizkia egin dutenak, kondenaziorako piztuera arte». Joan 5:28, 29 . Bizitzaren berpizkundearen "duintzat" izan direnak "dohatsu eta santuak" dira. "Horrelakoetan bigarren heriotzak ez du botererik". Apokalipsia 20:6 . Baina damuaren eta fedearen bidez barkamena lortu ez dutenek, transgresioaren zigorra jaso behar dute, "bekatuaren soldata". Iraupen eta intentsitate ezberdineko zigorrak jasaten dituzte, «beren lanen arabera», baina azkenean bigarren heriotzan amaitzen da. Jainkoak ezinezkoa denez, bere justiziarekin eta errukiarekin bat etorritik, bekataria bere bekatuetan salbatzea, kendu egiten dio bere transgresioak galdu dituen eta bere burua ez duela frogatu duen existentzia. Idazle inspiratu batek dio: "Oraindik pixka bat, eta gaiztoak ez dira izango; bai, arretaz aztertuko duzu haren lekua, eta ez da izango". Eta beste batek dio: «Izan ez balira bezala izango dira». Salmoa 37:10 ; Abdias 16 . Infamiaz estalita, itxaropenik gabeko eta betiko ahanzturan murgiltzen dira.

Horrela amaituko da bekatuaren amaiera, haren ondorioz izan diren zorigaitz eta hondamen guztiekin. Honela dio salmistak: «Gaiztoak suntsitu dituzu, haien izena betiko eten duzu. O etsaia, suntsipenak betiko amaitzen dira». Salmoa 9:5, 6 . Joanek, Apokalipsian, betiko egoerara begira, laudorio unibertsal bat entzuten du desadostasun nota batek aztoratu gabe. Zeruko eta lurreko izaki guztiak entzun ziren Jainkoari

aintza ematen. Apokalipsia 5:13 . Orduan ez da galduko arimarik izango Jainkoa blasfematzeko oinaze amaigabeen dabiltzan bitartean; infernuko izaki dohakaberik ez ditu beren oihuak nahastuko salbatuen kantuekin.

Hilezkortasun naturalaren oinarrizko akatsean oinarritzen da heriotzaren kontzientziaren doktrina —doktrina bat, betiereko oinazea bezala, Eskrituretako irakaspenei, arrazoimenaren aginduei eta gure gizateriaren sentimenduei aurkakoa. Herri-sinesmenaren arabera, zeruko erredimituak lurtean gertatzen den guztia ezagutzen dute eta batez ere atzean utzi dituzten lagunen bizitzak. Baina nola izan liteke hildakoen zorion-iturri biziak nahasiak ezagutzea, beren maiteak eginiko bekatuen lekuko izatea, eta bizitzako atsekabe, desilusio eta larritasun guztiak jasaten ikustea? Zenbat gozatuko lukete zeruko zorionaz lurreko lagunen gainean zebiltzanek? Eta zeinen guztiz matxinagarria den arnasa gorputzetik irten bezain laster infernuko sutara kondenatzen dela inperientearen arima! Zein larritasun sakoneraraino murgildu behar dira beren lagunak prestatu gabe hilobira pasatzen ikusten dituztenak, zorigaitzoko eta bekatuzko eternitate batean sartzeko! Asko erokeriara eramanez dituzte pentsamendu lazgarri honek.

Zer dio Eskriturak gauza hauetaz? Davidek adierazten du gizakia ez dela kontziente heriotzan. "Haren hatsa ateratzen da, bere lurrera itzultzen da; egun horretan bertan bere pentsamenduak galtzen dira». Salmoa 146:4 . Salomonek testigantza bera ematen du: «Bizidunek badakite hil egingo direla, baina hilek ez dakite ezer». «Haien maitasuna, eta gorrotoa, eta bekaizkeria, orain galdu dira; ezta betiko zatirik ere eguzkipean egiten den ezertan». "Zoazen hilobian ez dago lanik, ez asmakizun, ez ezagutza, ez jakinduria". Eklesiastes 9:5, 6, 10

Bere otoitzari erantzunez, Ezekiasen bizitza hamabost urte luzatu zenean, esker oneko erregeak Jainkoari laudoriozko omenaldia eman zion bere erruki handiagatik. Kantu honetan horrela pozten den arrazoia kontatzen du: «Hilobiak ezin zaitu laudatu, heriotzak ezin zaitu ospatu: zulora jaisten direnek ezin dute espero zure egia. Biziak, biziak, goretsiko zaitu, nik gaur egun bezala». Isaias 38:18, 19 . Herri-teologiak zeruan bezala hildako zintzoak irudikatzen ditu, zorientasunean sartu eta Jainkoa mihi hilezkorraz gorai patzen; baina Ezekiasen ez zuen heriotzaren aurrean halako aurreikuspenik ikusi. Haren hitzekin bat dator salmistaren testigantza: "Heriotzan ez dago zure oroitzapenik: hilobian nork emango dizu eskerrak?" "Hildakoek ez dute Jauna goستن, ezta isiltasunera jaisten direnek ere". Salmoa 6:5 ; 115:17 .

Pentekoste egunean Pedrok esan zuen David patriarka "hil eta lurperatua dagoela, eta bere hilobia gurekin dago gaur arte". «David ez baita zerura igo». Eginak 2:29, 34 . Dabidek hilobian irauten duela berpizkundea arte frogatzen du zintzoak ez direla zerura hiltzean joaten. Berpizkundearen bidez bakarrik, eta Kristo piztu izanaren bertuteagatik, Dabidek Jainkoaren eskuinaldean eser daiteke azkenean.

Eta Paulok esan zuen: «Hildakoak ez badira pizten, ez da Kristo piztuko; Oraindik zure bekatuetan zaude. Orduan, Kriston loak hartuak ere hiltzen dira». 1 Korintoarrei 15:16-18 . Lau mila urtez zintzoak zuzenean zerura heriotzean joan izan balira, nola esan zezakeen Paulok, pizkunderik ez bada, «Kristorengan lotan daudenak ere galtzen direla»? Ez zen berpizkundea beharrezkoa izango.

Tyndale martiriak, hildakoen egoerari erreferentzia eginez,

honako hau adierazi zuen: "Aitortzen dut argi eta garbi, ez nagoela sinetsi Kristo dagoen aintza osoan daudenik, edo Jainkoaren aingeru hautatuak. nire fedeko artikulua; izan ere, hala balitz, ez dut ikusten, baina orduan haragiaren piztueraren predikua alferrik izango zela."—William Tyndale, Testamentu Berriaren Hitzaurrea (1534. argitalpena). British Reformers- en berrargitaratua — *Tindal, Frith, Barnes*, 349. orrialdea.

Gertaera ukaezina da heriotzaren bedeinkapen hilezkorra izateko itxaropenak berpizkundearen Bibliako doktrina baztertu izana eragin duela. Joera hau Adam Clarke doktoreak adierazi zuen: "Berpizkundearen doktrinak badirudi kristau primitiboen artean orain baino askoz ere ondorio gehiago dituela ! Nola da hau? Apostoluak etengabe tematzen ari ziren, eta Jainkoaren jarraitzaileak hunkitzen zituen haren bidez ardura, obedientzia eta alaitasuna. Eta gaur egungo ondorengoek gutxitan aipatzen dute! Hala predikatzen zuten apostoluek, eta horrela sinesten zuten kristau primitiboak; hala predikatzen dugu, eta hala sinesten dugu gure entzuleek. Ez dago ebanjelioan enfasi gehiago jartzen duen doktrinarik; eta ez dago egungo predikazio sisteman utzikeria gehiagorekin tratatzen den doktrinarik!"—*Iruzkina*, 1 Korintoarrei 15 , 3. paragrafoari buruzko oharrak .

Honek jarraitu du berpizkundearen egia gloriosa ia guztiz ilundu eta kristau munduak bistatik galdu duen arte. Honela dio erlijio-idazle nagusi batek, 1 Tesalonikarrei 4:13-18ko Pauloren hitzak komentatuz : "Konsolamendu helburu praktiko guztietarako, zintzoen hilezkortasun dohatsuaren doktrinak guretzat hartzen du guretzat zalantzazko doktrina oro. Jaunaren bigarren etorrera. Gure eriotzean Jauna datorkigu. Hori da itxaron behar duguna. Hildakoak aintzara igaro dira jada. Ez dute triunpearen zain itxaron beren epai eta dohatsurako».

Baina bere ikasleak uztekotan, Jesusek ez zien esan laster harengana etorriko zirela. "Zuretzako leku bat prestatzera noa", esan zuen. "Eta joan eta leku bat prestatzen badizut, berriro etorriko naiz eta niregana hartuko zaituztet". Joan 14:2, 3 . Eta Paulok esaten digu, gainera, «Jauna bera zerutik oihuz, Goiaingeruaren bozaz eta Jainkoaren turutatza jaitziko dela: eta Kristogan hildakoak piztuko dira lehenik: gero bizi garenok haiekin batera harrapatuko dira hodeietan, airean Jaunari aurre egiteko; eta horrela izango gara beti Jaunarekin». Eta gaineratzen du: "Elkar kontsolatu hitz hauekin". 1 Tesalonikarrei 4:16-18 . Zein zabala den erosotasun hitz horien eta lehen aipaturiko ministro unibertsalistaren arteko kontrastea! Azken honek kontsolatu zituen lagun minak, hildakoak bekatariak izan arren, hemen bizia arnasten zuenean aingeruen artean jaso izango zela ziurtasunez. Paulok bere anaiak Jaunaren etorkizuneko etorrera seinalatzen ditu, hilobiaren kateak hautsiko direnean, eta "Kristorengan hildakoak" betiko bizitzara piztuko direnean.

Inor dohatsuen jauregietara sartu baino lehen, haien kasuak ikertu behar dira, eta haien izaerak eta egintzak Jainkoaren aurrean berrikusi behar dira. Guztiak liburuetan idatzitako gauzen arabera epaitu behar dira eta beren lanak izan diren bezala sarituak izan behar dira. Epai hau ez da hiltzean gertatzen. Kontuan izan Pauloren hitzak: «Egun bat ezarri du, zeinetan mundua zuzentasunez epaituko duen berak ezarri duen gizon horren bidez; horren bermea eman die gizon guztiei, hilen artetik piztu baitu». Eginak 17:31 . Hemen apostoluak argi eta garbi adierazi zuen denbora zehatz bat, gero etorkizuna, finkatu zela munduaren epaitzeko. Judek garai berari egiten dio erreferentzia: "Lehenengo egoera gorde ez zuten aingeruak,

baina beren bizilekua utzi zutenak, betiko kateetan gorde ditu ilunpean egun handiaren epairako". Eta, berriro ere, Enok-en hitzak aipatzen ditu: "Hara, Jauna dator bere hamar mila santurekin, guztien aurka epaia egitera". Judas 6, 14, 15 . Joanek dio «hilak, txikiak eta handiak, Jainkoaren aurrean zutik ikusi zituela; eta liburuak ireki ziren: ... eta hildakoak liburuetan idatzitako gauzetatik epaitu zituzten. Apokalipsia 20:12 . Baina hildakoak jada zeruko zorionaz gozaten ari badira edo infernuko sutan dabilzanak, zer behar etorkizuneko epaiketa? Puntu garrantzitsu horiei buruz Jainkoaren hitzaren irakaspenak ez dira ez ilunak ez kontraesanak; adimen arruntek uler ditzakete. Baina zer adimen zintzo ikus dezake egungo teorien jakinduria edo justizia? Zintzoek, epaiketan beren kasuak ikertu ondoren, laudorioa jasoko dute: «Ongi egin, zerbitzari ona eta leiala: ... *sar zaitez* zure Jaunaren poztasunean», Haren aurrean bizi izan direnean, adin luzeetarako agian? Gaiztoak oinaze-lekutik deitzen al dira lur guztietako Epailearen sententzia jasotzera: «Alde nigandik, madarikatuak, betiko sutara»? Mateo 25:21, 41 . Ai, burla solemnea! Jainkoaren jakinduria eta justizia lotsagarria! Arimaren hilezkortasunaren teoria Erromak, paganismotik mailegatuta, kristautasunaren erlijioan sartu zuen doktrina faltsu horietako bat zen. Martin Lutero "dekretal erromatarren gorotz-zimategia osatzen duten fabula izugarriekin" sailkatu zuen.—E. Petavel, *The Problem of Immortality*, 255. orrialdea. Salomonek Eklesiastesen esandako hitzak komentatuz, hildakoak ez dakitela ezer, dio Erreformatzaileak: "Hildakoek ez dutela... sentimendurik frogatzen duen beste leku bat. Ez dago, dio, ez dago betebeharririk, ez zientziaririk, ez ezagutzaririk, ez jakinduriaririk. Salomonek epaitzen du hildakoak lo daudela, eta ezer sentitzen

ez dutela. Hildakoak han baitaude, ez egunak ez urteak kontatzen, baina esnatzen direnean, badirudi minutu bat eskas egin dutela lo.”—Martin Luther, *Exposition of Solomon's Booke Called Ecclesiastes*, 152. orrialdea.

Eskritura Sakratuan ez da inon aurkitzen zintzoak beren sarira edo gaiztoak heriotzaren zigorra doazela dionik. Patriarkek eta profetek ez dute halako ziurtasunik utzi. Kristok eta bere apostoluek ez dute horren arrastorik eman. Bibliak argi eta garbi erakusten du hildakoak ez direla berehala zerura joaten. Pizkundera arte lotan irudikatzen dira. 1 Tesalonikarrei 4:14 ; Job 14:10-12 . Zilarrezko lokarria askatu eta urrezko kaikua apurtzen den egunean bertan (Eclesiastes 12:6), gizakiaren pentsamenduak galtzen dira. Hilobira jaisten direnak isilik daude. Ez dute gehiago ezagutzen eguzkipean egiten den ezer. Job 14:21 . Atsedean bedeinkatua zintzo nekatuentzat! Denbora, luzea edo laburra izan, momentu bat besterik ez da beraientzat. Lo egiten dute; Jainkoaren trunpak iratzartzen dira hilezkortasun loriatsu batera. «Eren tronpetak joko du, eta hildakoak ustelgaitzak piztuko dira. Beraz, ustelgarri honek ustelkeriaz jantziko duenean, eta hilkor honek hilezkortasuna jantziko duenean, orduan beteko da idatzita dagoen esaera: Heriotza irentsi da garaipena. 1 Korintoarrei 15:52-54 . Lozorro sakonetik dei egiten dieten heinean, non gelditu ziren pentsatzen hasten dira. Azken sentazioa heriotzaren mina izan zen; azken pentsamendua, hilobiaren boterearen azpian erortzen ari zirela. Hilobitik altxatzen direnean, haien lehen pentsamendu alaiaren oihartzuna izango da garaipen-oihuan: «Oi heriotza, non dago zure eztena? O hilobia, non da zure garaipena?» 55. bertsoa .

34. kapitulua — Gure hildakoek hitz egin al digute?

Aingeru santuen zerbitzua, Eskriturretan aurkezten den bezala, egia kontsolagarri eta preziatuena da Kristoren jarraitzaile guztientzat. Baina puntu honi buruzko Bibliaren irakaspena herri-teologiaren akatsek ilundu eta okertu egin dute. Hilezkortasun naturalaren doktrinak, lehen filosofia paganotik hartua, eta kristau fedean sartutako apostasia handiaren iluntasunean, egia ordezkatu du, hain garbi Eskriturretan irakatsitakoa, non «hildakoek ez dakite ezer». Jende ugarik uste izan dute hildakoen izpirituak direla "salbamenaren oinordeko izango diren horien zerbitzura bidalitako izpiritu arduradunak" direla. Eta hori Eskriturak zeruko aingeruen existentziaren lekukotasuna gorabehera, eta gizakiaren historiarekin duten lotura, gizakia hil aurretik.

Gizonak heriotzan duen kontzientziaren doktrinak, batez ere hildakoen espirituak bizidunen zerbitzura itzultzen direla uste izanak, espiritualismo modernorako bidea prestatu du. Hildakoak Jainkoaren eta aingeru sainduen presentzian onartzen badira, eta lehen zeukatena askoz gainditzen duten ezagutzaz pribilegiatuak badira, zergatik ez dira lurrera itzuliko biziak argitzeko eta irakasteko? Bada, herri-teologoek irakatsi dutenez, hildakoen izpirituak lurreko lagunen inguruan ibiltzen badira, zergatik ez zaie utziko haiekin komunikatzen, gaiztakeriaz ohartarazteko edo atsekabeen kontsolatzeko? Nola arbuiatu dezakete heriotzan gizakiaren kontzientzian sinesten dutenek espiritu goretsiek komunikatutako jainkozko argi gisa datorrena? Hona hemen sakratutzat hartzen den kanal bat, zeinaren bidez Satanek bere helburuak betetzeko lan egiten duen. Bere agindua betetzen duten aingeru eroriak izpirituen munduko mezulari gisa

agertzen dira. Bizidunak hildakoekin komunikatzen dituela aitortzen duen bitartean, gaiztoaren printzeak bere eragin liluragarria erabiltzen du haien adimenean.

Ahalmena du gizonen aurrean joandako lagunen itxura ekartzeko. Falsifikazioa perfektua da; itxura ezaguna, hitzak, tonua, bereizgarri zoragarri reproduzitzen dira. Asko kontsolatzen dira beren maiteak zeruko zorionaz gozatzen ari direlako ziurtasunez, eta arriskuaren susmorik gabe, "espiritu limurtzaileei eta deabruen doktrinei" entzuten diete.

Hildakoak benetan haiekin komunikatzeko itzultzen direla sinestera eramán dutenean, Satanek hilobian prestatu gabe agertzea eragiten du. Zeruan zoriontsuak direla eta han postu goratuak ere betetzen dituztela diote, eta horrela errakuntza zabala irakasten da ez dela zintzoen eta gaiztoen artean alderik egiten. Izpirituen munduko bisitari itxurazkoek batzuetan zuzenak direla frogatzen duten oharrak eta abisuak ematen dituzte. Gero, konfiantza irabazten den heinean, Liburu Santuetan fedea zuzenean ahultzen duten doktrinak aurkezten dituzte. Lurrean dauden lagunen ongizatearekiko interes sakonaren itxurarekin, akats arriskutsuenak insinuatzen dituzte. Egia batzuk adierazi eta, batzuetan, etorkizuneko gertaerak iragartzeko gai izateak fidagarritasun itxura ematen die haien adierazpenei; eta haien irakaspén faltsuak erraz onartzen ditu jendetzak, eta inplizituki bezain sinistu, Bibliako egia sakratuenak balira bezala. Jainkoaren legea alde batera utzia, graziaren Espiritua mespretxatua, itunaren odola gauza gaiztotzat. Izpirituek Kristoren jainkotasuna ukatzen dute eta Sortzailea ere bere buruaren parean jartzen dute. Horrela, mozerro berri baten azpian, matxino handiak jarraitzen du Jainkoaren aurkako borroka, zeruan hasia eta ia sei mila urtez

lurrean jarraitua.

Asko ahalegintzen dira agerpen espiritualak kontutan hartzen, hedabidearen iruzurrari eta esku-iruzurrei egotziz. Baina egia den arren trikimailuaren emaitzak sarritan benetako agerpentzat jo izan direla, naturaz gaindiko boterearen erakustaldi nabarmenak ere egon dira. Espiritualismo modernoa hasi zen rap misterioitsua ez zen giza trikimailu edo maltzurkeriaren ondorioa izan, aingeru gaiztoen lan zuzena izan zen, eta horrela arima suntsitzen duten eldarniorik arrakastatsuenetako bat sartu zuten. Espiritualismoa giza-itxura hutsa dela ustearen bidez harrapatuko dira asko; naturaz gaindikotzat hartu ezin dituzten agerpenekin aurrez aurre jartzen direnean, engainatu egingo dira, eta Jainkoaren botere handi gisa onartzera eramango dituzte.

Pertsona hauek Satanasek eta bere agenteek egindako mirarien inguruan Santuen testigantza alde batera uzten dute. Laguntza satanikoari esker, Faraoiaren aztiak Jainkoaren lana faltsutzea ahalbidetu zuten. Paulok lekukotzen du Kristoren bigarren etorreraren aurretik botere satanikoaren antzeko adierazpenak izango direla. Jaunaren etorreraren aurretik "Satanasen jarduna izango da botere eta seinale eta mirari gezurrezko guztiekin, eta bidegabekeriaren engainagarritasun guztiekin". 2 Tesalonikarrei 2:9, 10 . Eta Joanes apostoluak, azken egunetan agertuko den mirariak egiteko ahalmena deskribatuz, honela dio: «Mirigarri handiak egiten ditu, eta, beraz, zerutik sua jaisten da gizonen aurrean, eta engainatzen ditu. bizi zaitez lurrean hark ahalmena zuen mirari horien bidez». Apokalipsia 13:13, 14 . Hemen ez da iruzur hutsa iragartzen. Gizonak engainatzen dira Satanen agenteek egiteko ahalmena duten mirariek, ez egiten dituzten itxurak.

Iluntasunaren printzeak, bere buruaren ahalmenak iruzur lanetara hain luze makurtu dituenak, trebetasunez egokitzen ditu bere tentazioak klase eta baldintza guztietako gizonetara. Kultura eta fintasuneko pertsoneri espiritualismoa bere alderdi fin eta intelektualagoetan aurkezten die, eta horrela lortzen du asko bere amarrura erakartzea. Espiritualismoak ematen duen jakinduria Santiago apostoluak deskribatzen duena da, "ez da goitik jaisten, lurrekoa, sentsuala, deabruzkoa baizik". Santiago 3:15 . Hau, dena den, engainatzaile handiak ezkututzen du ezkutatzea bere xedeari hobekien egokitzen zaionean. Tentazioaren basamortuan Kristo aitzinean zeruko serafinen distiraz jantzirik ager zitekeena, argiaren aingeru bezala dator gizonengana era erakargarrienean. Arrazoiari dei egiten dio gai goratzaileak aurkeztuz; fantasiako eszena liluragarriekin gozaten du; eta maitasunaren eta karitatearen erretratu elokuenteen bidez afektuak biltzen ditu. Irudimena hunkitzen du hegaldi gorenetara, gizonak beren jakituriaz hain harro hartzera eramaten baitituzte, non beren bihotzetan Betiko bat mespretxatzen baitute. Munduaren Erredentorea mendi ikaragarri altu batera eraman eta lurreko erreinu guztiak eta haien aintza haren aitzinean eraman zezakeen izaki ahaltsu horrek bere tentazioak aurkeztuko dizkie gizakiei babestuta ez dauden guztien zentzuak okertzeko moduan. jainkozko boterea.

Satanek gizonak liluratzen ditu orain Edenen Eva engainatu zuen bezala, lausenguz, ezagutza debekatua lortzeko gogoia piztuz, bere burua goratzeko anbizioa piztuz. Bere erorketa eragin zuen gaitz horiek zaintzea izan zen, eta horien bidez gizakien hondamena gainditzea du helburu. «Jainko gisa izango zarete», dio, «ona eta gaizkia ezagutzen dituzula». Genesis 3:5 . Espiritualismoak irakasten du “gizakia

progresioaren izakia dela; jaiotzetik aurrera egitea dela bere patua, baita betierekotasunera ere, Jainkotasunaren aldera". Eta berriro: "Gogo bakoitzak bere burua epaituko du eta ez beste batek". «Epaia zuzena izango da, norberaren epaia delako. Tronua zure baitan dago». Esan zuen irakasle espiritualista batek, "kontzientzia espiritualala" bere baitan esnatu zenean: "Ene lagunak, guztiak erori gabeko erdi-jainkoak ziren". Eta beste batek esaten du: "Edozein izaki zuzen eta perfektu da Kristo".

Horrela, Jainko infinituaren zuzentasunaren eta perfekzioaren ordeztasun, adorazioaren benetako objektua; Haren legearen zuzentasun perfektuaren ordeztasun, giza lorpenaren benetako estandarra, Satanek gizakiaren beraren izaera bekataria eta okerra ordezkatu du adoratzeko objektu bakarra, epaiketa arau edo izaera estandar gisa. Hau aurrerapena da, ez goranzkoa, beherakoa baizik.

Izaera intelektualaren zein espiritualaren lege bat da, ikusiz aldatzen garela. Adimena pixkanaka-pixkanaka egokitzen doa bere gain hartzen uzten dion gaietara. Maitatzera eta begirunetara ohituta dagoenarekin asimilatzen da. Gizakia ez da inoiz bere garbitasun- edo ontasun- edo egia-maila baino gorago igoko. Ni bere idealik gorenena bada, ez du inoiz lortuko ezer goratuagorik. Aitzitik, etengabe gero eta beherago hondoratuko da. Jainkoaren graziak bakarrik du boterea gizakia goratzeko. Bere baitan utzita, bere ibilbidea beheranzkoa izan behar du ezinbestean.

Norbere buruari, atsegin-zaleari, sentsualari, espiritismoa fin eta intelektualagoari baino mozturro ez hain sotil baten azpian aurkezten da; bere forma gordinagoetan euren joerarekin bat datorrena aurkitzen dute. Satanek giza izaeraren ahuleziaren zantzu guztiak aztertzen ditu, gizabanako bakoitzak egin nahi

dituen bekatuak markatzen ditu, eta orduan zaintzen du aukerak gaizkirako joera poztu nahi izan ez dezan. Berez zilegi den horretan gehiegikeria egitera tentatzen ditu gizakiak, neurrigabekeriak indar fisikoa, mentala eta morala ahultzea eraginez. Milaka suntsitu ditu eta suntsitzen ari da pasioen induljentziaz, horrela gizakiaren izaera osoa basatiz. Eta bere lana osatzeko, izpirituen bitartez “egiazko ezagutzak gizakia lege guztien gainetik jartzen duela” adierazten du; "dena dela, zuzena da" hori; "Jainkoak ez duela kondenatzen"; eta “ egiten diren bekatu *guztiak errugabeak direla*”.

Jendeari horrela desira legerik gorena dela, askatasuna lizentzia dela eta gizakia bere buruari bakarrik erantzuten diola sinestera eramaten dutenean, nork harritu dezake ustelkeria eta ustelkeria alde guztietatik doazela?

Anitzek gogoz onartzen dituzte haragizko bihotzaren gomendioak betetzeko askatasunean uzten dituzten irakaspenak. Norbere buruaren kontrolak lizunkeriaren lepoan jartzen dira, gogoaren eta arimaren ahalmenak animalien joeraren menpe jartzen dira, eta Satanek poz-pozik sartzen ditu bere sarean Kristoren jarraitzaile direla aitortzen duten milaka.

Baina ez da inor engainatu behar espiritualismoaren aldarrikapen gezurretan. Jainkoak argi nahikoa eman dio munduari amarrua aurkitu ahal izateko. Dagoeneko erakutsi bezala, espiritualismoaren oinarria osatzen duen teoria Eskrituretako adierazpen argienekin gerran dago. Bibliak dio hildakoak ez dakitela ezer, haien pentsamenduak galdu direla; ez dute parterik eguzkipean egiten den ezertan; ez dakite lurtean maiteenak zirenen poz edo penak.

Gainera, Jainkoak espresuki debekatu du desagertutako izpirituekin itxurazko komunikazio oro. Hebrearren garaian

bazen jende klase bat, gaur egungo espiritualistek bezala, hildakoekin harremana edukitzea aldarrikatzen zutenak. Baina "espíritu ezagunak", beste mundu batzuetako bisitari horiei deitzen zitzaien bezala, "deabruen izpirituak" direla deklaratu du Bibliak. (Konparatu Zenbakiak 25:1-3 ; Salmoa 106:28 ; 1 Korintoarrei 10:20 ; Apokalipsia 16:14 .) Izpiritu ezagunekin tratatzeko lana higuinarriztat jo zen Jaunarentzat, eta solemneki debekatuta zegoen heriotza-zigorpean. Lebitikoa 19:31 ; 20:27 . Gaur egun sorginkeriaren izena bera mespretxatuta dago. Gizonek izpiritu gaiztoekin harremanak izan ditzaketan aldarrikapena Aro Iluneko fabulatzat hartzen da. Baina espiritualismoa, bere konbertituak ehunka mila, bai, milioika zenbatzen dituen, zirkulu zientifikoetan bidea egin duena, elizak inbaditu dituen eta organo legegileetan eta baita erregeen gortean ere faborea aurkitu duena, iruzur ikaragarri hau. antzina kondenatu eta debekatutako sorginkeriaren berpiztea besterik ez da, mozerro berri batean.

Espiritualismoaren benetako izaeraren beste frogarik ez balego, nahikoa izango litzateke kristauarentzat izpirituek zuzentasunaren eta bekatuaren arteko alderik ez egitea, Kristoren apostoluen artean nobleen eta garbienen eta Satanaren zerbitzarien artean ustelenaren artean. . Zeruan bezala gizakien artean zintzoenak irudikatuz, eta han oso goratua, esaten dio Satanasek munduari: «Zer gaiztoa zaren ere; berdin dio Jainkoari eta Bibliari sinetsi ala ez sinetsi. Bizi nahi duzun bezala; zerua zure etxea da». Irakasle espiritualistek birtualki esaten dute: «Gaizki egiten duen oro ona da Jaunaren aitzinean, eta atsegin du haietan; edo: Non dago juizioaren Jainkoa?». Malakias 2:17 . Honela dio Jainkoaren hitzak: «Ai gaiztoari ongi, eta onari gaizki deitzen diotenak; iluntasuna argia eta argia iluntasuna jartzen dituenak». Isaias 5:20 .

Apostoluak, espiritu gezurti hauen pertsonaia bezala, lurrean Espiritu Santuaren aginduz idatzi zutenarekin kontraesanean jartzen dira. Bibliaren jainkozko jatorria ukatzen dute, eta horrela kristauaren itxaropenaren oinarria urratu eta zerurako bidea erakusten duen argia itzaltzen dute. Satanek munduari sinetsarazten ari da Biblia fikzio hutsa dela, edo gutxienez arrazaren haurtzaroari egokitzen zaion liburu bat, baina orain arintzat hartu beharrekoa, edo zaharkitua bezala baztertu beharrekoa. Eta Jainkoaren hitzaren lekua hartzeko agerpen espiritualak egiten ditu. Hona hemen bere kontrolpean dagoen kanal bat; bide horretatik munduari nahi duena sinestarazi diezaioke. Bera eta bere jarraitzaileak epaitzeko duen Liburua itzalean jartzen du, nahi duen lekuan; munduaren Salbatzailea ez da gizon arrunt bat baino gehiago izan. Eta Jesusen hilobia behatzen zuen guardia erromatarrak apaizek eta zaharrek ahotan jarritako gezurrezko txostena zabaldu zuen bezala, haren pizkundera gezurtatzeko, halaxe saiatzen dira agerpen espiritualetan fededunak itxuraz ez dagoela ezer miragarririk. gure Salbatzailearen bizitza. Horrela Jesus bigarren planoan jarri nahi izan ondoren, beren mirariak deitzen dituzte, hauek Kristoren obrak gainditzen dituztela adieraziz.

Egia da espiritualismoa orain bere forma aldatzen ari dela eta, bere ezaugarri gaitzesgarrienetako batzuk estaliz, kristau itxura hartzen ari dela. Baina plataformatik eta prentsatik egindako adierazpenak urte asko daramatza publikoaren aurrean, eta horietan agerian geratzen da bere benetako izaera. Irakaspen hauek ezin dira ukatu edo ezkutatu.

Gaur egungo forman ere, lehen baino tolerantzia gehiago merezi izatetik, benetan arriskutsuagoa da, engainu sotilagoa delako. Lehen Kristo eta Biblia salatzen zituen arren, orain biak

onartzen *dituela dio* . Baina Biblia berritu gabeko bihotzari atsegin zaion moduan interpretatzen da, bere egia solemne eta bizi-bizikoak eraginik gabekoak diren bitartean. Maitasuna Jainkoaren atributu nagusizat hartzen da, baina sentimentalismo ahula izatera pasatzen da, ongiaren eta gaizkiaren arteko bereizketa gutxi eginez. Jainkoaren justizia, bere bekatuaren salaketak, bere lege santuaren eskakizunak, guztiak ez dira begien aurrean. Jendeari dekalogoia letra hiltzat hartzen irakasten zaio. Alegi atsegin eta liluragarriek zentzumenak liluratzen dituzte eta gizakiak Biblia beren fedearen oinarri gisa baztertzeraz eramaten dituzte. Kristo lehen bezain ukatua da; baina Satanas horrenbeste itsutu ditu jendearen begiak, non engainua ez da antzematen.

Gutxi dira espiritualismoaren botere engainagarriaren eta haren eraginpean sartzeko arriskuaren ikuskera justua dutenak. Askok manipulatzeko dute jakin-mina asetzeko besterik ez. Ez dute benetako federik horretan eta beldurrez beteko lirerateke izpirituen kontrolari uko egitean. Baina debekatutako lurretara ausartzen dira, eta suntsitzaile ahaltsuak beren borondatearen aurka erabiltzen du bere boterea. Behingoz bere gogoa haren gidaritzapean jartzera bultza ditzatela, eta gatibu edukitzen ditu. Ezinezkoa da, beren indarrez, sorginkeria liluragarri eta erakargarritik apurtzea. Jainkoaren botereak, fedearen otoitz zintzoari erantzunez emandakoak, ez ditu libratu ahal lohitutako arima hauek.

Izaera-ezaugarri bekatariak onartzen dituzten guztiak edo bekatu ezagun bat gogoz estimatzen duten guztiak Satanasen tentazioak gonbidatzen ari dira. Jainkotik eta bere aingeruen zaintzatik bereizten dira; gaiztoak bere engainuak aurkezten dituenek, defentsarik gabe daude eta harrapakin erraz batean

erortzen dira. Horrela bere buruaren esku jartzen dutenek konturatzen dira non amaituko den euren ibilbidea. Beraien iraultzea lortuta, tentatzaileak bere agente gisa hartuko ditu besteak hondatzera erakartzeko.

Isaias profetak dio: «Esango dizutenean: Bila ezazue izpiritu ezagunak dituztenak, eta aztiak eta marmar egiten duten morroiak: ez al luke herri batek bere Jainkoaren bila? bizientzat hildakoentzat? Legeari eta testigantzari: hitz honen arabera hitz egiten ez badute, argirik ez dagoelako da. Isaias 8:19, 20 . Gizonak gizakiaren izaerari eta hildakoen egoerari buruz Santuetan hain argi eta garbi adierazitako egia jasotzeko prest egongo balira, espiritualismoaren aldarrikapen eta agerpenetan ikusiko lukete Satanasen lana botere eta seinale eta gezurrezko mirariak. Baina haragizko bihotzari hain atsegina den askatasuna eman eta maite dituzten bekatuei uko egin beharrean, jendetzak begiak argira itxi eta zuzen ibiltzen dira, ohartarazpenak alde batera utzita, Satanek bere amarruak ehuntzen dituen bitartean, eta bere harrapakin bihurtzen dira. . "Egiaren maitasuna jaso ez dutelako salbatzeko", beraz, "Jainkoak engainu sendoa bidaliko die, gezurra sines dezaten". 2 Tesalonikarrei 2:10, 11 .

Espiritualismoaren irakaspenen aurka daudenak erasotzen ari dira, ez gizonak bakarrik, Satanak eta bere aingeruak baizik. Lehiaketa batean sartu dira nagusien eta botereen eta izpiritu gaiztoen aurka goi leketan. Satanek ez du lur-hazbete bat utziko zeruko mezularien botereak atzera botatzen duenean izan ezik. Jainkoaren herriak berarekin topo egin beharko luke, gure Salbatzaileak egin zuen bezala, hitzekin: «Idatzita dago». Satanek Eskriturak aipa ditzake orain Kristoren egunetan bezala, eta haren irakaspenak okertuko ditu bere engainuari eusteko.

Arrisku garai honetan egongo liratekeenek beren kabuz ulertu behar dute Liburu Santuen testigantza. Askok deabruen izpirituei aurre egingo diete senide edo lagun maiteak irudikatuz eta heresia arriskutsuenak deklaratu. Bisitari hauek gure sinpatiarik samurreneta erakarriko dute eta mirariak egingo dituzte beren asmoei eusteko. Horiei aurre egiteko prest egon behar dugu hildakoek ezer ez dakitela eta horrela agertzen direnak deabruen izpirituak direla egiaz jasateko.

Gure aurrean “tentazioaren ordua, mundu guztiaren gainera etorriko dena, lurrean bizi direnak probatzeko”. Apokalipsia 3:10 . Jainkoaren hitzean sendo finkatuta ez duten fedea guztiak engainatuak eta garaituak izango dira. Satanek "bidegabekeriaren engainu guztiekin egiten du lan" gizakien seme-alaben kontrola lortzeko, eta bere engainuak etengabe handitzen joango dira. Baina gizonak bere tentazioei borondatez amore ematen duten moduan bakarrik lor dezake bere helburua. Egiaren ezagutza biziki bilatzen ari direnek eta obedientziaren bidez beren arima garbitzen ahalegintzen direnek, horrela gatazkarako prestatzeko ahal dutena eginez, defentsa segurua aurkituko dute egiaren Jainkoarengan. "Nire pazientziaren hitza gorde duzulako, nik ere gordeko zaitut" (10. bertsoa), da Salbatzailearen promesa. Lehenago bidaliko zuen aingeru guztiak zerutik bere herria babesteko, harengan konfiantza duen arima bat Satanek garaitzeko utzi baino.

Isaias profetak gaiztoei helduko zaien engainu beldurgarria ikustera ekartzen du, Jainkoaren epaietatik segurutzat jotzea eraginez: «Heriotzarekin ituna egin dugu, eta infernuarekin bat egiten dugu; gainezka dagoen azotea igaroko denean, ez da guregana iritsiko: gezurraren babesa egin baitugu, eta gezurren azpian ezkutatu egin gara». Isaias 28:15 . Hemen

deskribatzen den klasean sartzen dira beren burugabekeria egoskorrez bekatariarentzat zigorrik ez dela egongo ziurtasunez kontsolatzen direnak; gizadi guziak, ez du axola zenbat ustelduta, zerura goratua izan behar dela, Jainkoaren aingeruak bezala bihurtzeko.

Baina are nabarmenagoa da heriotzarekin ituna eta infernuarekin hitzarmena egiten dutenak, Zerukoak arazoen egunean zintzoen defentsa gisa eman dituen egiei uko egiten dietenak, eta haren ordeiz Satanasek eskainitako gezurren babesa onartzen dutenak... espiritualismoaren asmo engainagarriak.

Espresiotik haratago zoragarria da belaunaldi honetako jendearen itsutasuna. Milaka lagunek Jainkoaren hitza ukatzen dute sinesmena merezi ez duelako eta konfiantza handiz jasotzen dituzte Satanen engainuak. Eszeptikoek eta isekatzailleek profeten eta apostoluen fedearen alde borrokatzen dutenen handikeria salatzen dute, eta Kristoren eta salbamen-planari buruzko Eskrituretako deklarazio solemneei, eta baztertzaileei bisitatu beharreko ordaina, iseka eginez irrikatzen eutsiz. egiaren. Erruki handia eragiten diete hain estu, ahul eta sineskeriazko adimenekiko, Jainkoaren aldarrikapenak aitortzeko eta bere legearen eskakizunak betetzeko. Heriotzarekin itun bat eta infernuarekin hitzarmena egin balute bezain ziurtasun adina erakusten dute, haien eta Jainkoaren mendekuaren artean hesi gaindiezin eta zeharkaezina altxatu balute bezala. Ezerk ezin du haien beldurrak piztu. Hain bete-betean amore eman diote tentatzaileari, hain hertsiki elkartuak dira harekin, eta hain ongi sartuta haren izpirituaz, ezen ez baitute indarririk eta gogorik haren amarrutik urruntzeko.

Satanas aspaldi ari da mundua engainatzeko azken ahalegina prestatzen. Bere lanaren oinarria Edeneko Evari

emandako bermeak ezarri zuen: «Ez zarete hilko». "Hori jango duzuen egunean, orduan irekiko dira begiak, eta jainko gisa izango zarete, ongia eta gaizkia ezagutzen". Hasiera 3:4, 5 . Pixkanaka-pixkanaka bere iruzur maisulanaren bidea prestatu du espiritualismoaren garapenean. Oraindik ez da bere diseinuak betetzera iritsi; baina azkeneko denboraren hondarrean helduko da. Profetak dio: «Hiru izpiritu zikin ikusi nituen igelak bezala; ... deabruen izpirituak dira, mirariak egiten, lurreko eta mundu osoko erregeengana doazenak, Jainko Ahalguztidunaren egun handi hartako borrokara biltzeko». Apokalipsia 16:13, 14 . Jainkoaren botereak gordeta daudenak izan ezik, bere hitzean fedearen bidez, mundu osoa iruzurra honen ildoetara eramango da. Jendea azkar lotzen ari da segurtasun hilgarri batera, Jainkoaren haserrearen isurketak soilik esnatzeko.

Dio Jainko Jaunak: «Juizia ere ezarriko diot lerroari, eta zuzentasuna urradurari; eta txingorrak ezabatuko du gezurraren aterpea, eta urak gainezkatuko du ezkutalekua. Eta deuseztatu egingo da heriotzarekin duzun ituna, eta ez da iraungo infernuarekin duzun ituna; gainezka dagoen azotea igaroko denean, orduan zapalduko zaituzte». Isaias 28:17, 18 .

35. kapitulua—Kontzientziaren askatasuna mehatxatuta

Gaur egun, protestanteek aurreko urteetan baino mesede handiagoarekin hartzen dute erromanismoa. Katolizismoa gailentzen ez den herrialdeetan, eta papistak adiskidetze-bide bat hartzen ari diren eragina lortzeko, gero eta axolagabezia handiagoa da eliza erreformatuak aita santuaren hierarkiatik bereizten dituzten doktrinei buruz; irizpena gero eta handiagoa da, azken finean, ez gaudela uste izan den bezala funtsezko puntuetan, eta gure partetik kontzesio txiki batek Erromarekin hobeto ulertaraziko gaituela. Protestanteek hain garesti erositako kontzientzia askatasunari balio handia ematen zioten garaia zen. Seme-alabei aita santugintzari gaitzesten irakatsi zieten eta Erromarekin harmonia bilatzea Jainkoarekiko desleialtasuna izango zela uste zuten. Baina zeinen desberdinak diren orain adierazten diren sentimenduak!

Aita Santuaren defendatzaileek eliza gaiztoa izan dela deklaratzeko dute, eta mundu protestanteak adierazpen hori onartzeko joera dauka. Askok aldarrikatzen dute bidegabea dela gaur egungo eliza epaitzea bere erregealdia markatu zuten mendeetako ezjakintasun eta iluntasunetan zehar higuigarri eta zentzugabeengatik. Bere ankerkeria izugarria barkatzen dute garaiko barbarismoaren ondorioz eta zibilizazio modernoaren eraginak bere sentimenduak aldatu dituela aldarrikatzen dute.

Ahaztu al dute pertsona hauek botere harro honek zortziehun urtez egindako hutsezintasunaren aldarrikapena? Uko egiteaz urrun, aldarrikapen hori inoiz baino positibotasun handiagoz baieztatu zen XIX. Erromak dioen bezala “elizak ez zuen inoiz erratu; ezta Santuen arabera, inoiz erratuko » (John L. von Mosheim, *Eliz Historiaren Institutuak*, 3. liburua, II.

mendea, 2. zatia, 2. kapitulua, 9. atala, 17. oharra), nola uko egin diezaiekeen printzipioei. bere ibilbidea gobernatu zuen iragan aroetan? Aita Santuak ez du inoiz uko egingo hutsezintasunaren aldarrikapena.

Bere dogmak arbuiatzen dituztenen aurkako jazarpenean egin duen guztia zuzentzat dauka; eta ez al zituen ekintza berdinak errepikatuko, aukera aurkeztu beharko litzateke? Orain gobernu laikoek ezarritako murriztapenak kendu eta Erroma bere lehengo boterean berrezarri dadila, eta berehala berpiztuko zen bere tirania eta jazarpena.

Idazle ezagun batek honela mintzo da Aita Santuaren hierarkiaren jarreraz kontzientzia askatasunari dagokionez, eta Estatu Batuak bere politikaren arrakastaren ondorioz bereziki mehatxatzen dituzten arriskuez: Estatu Batuetako katolizismoa handikeriari edo umekeriari. Halakoek ez dute ezer ikusten erromanismoaren izaeran eta jarreran gure erakunde askeekiko etsai dagoenik, edo ez dute ezer iraingarririk aurkitzen haren hazkuntzan. Konpara ditzagun, bada, lehenik gure gobernuaren oinarrizko printzipio batzuk Eliza Katolikoarenekin.

«Estatu Batuetako Konstituzioak *kontzientzia askatasuna bermatzen du* . Ezer ez da maiteago edo oinarrizkoagorik. Pio IX.a Aita Santuak, 1854ko abuztuaren 15eko gutun entziklikoan, hauxe zioen: "Kontzientzia askatasunaren defentsan dauden doktrina absurdu eta okerrak akats izurriena dira, izurrite bat, beste guztien artean, estatu batean beldurgarriena. ' Aita Santu berak, 1864ko abenduaren 8ko Gutun Entziklikoan, «kontzientzia eta erlijio-gurtza askatasuna aldarrikatzen dutenak» anatematu zituen, baita «elizak indarririk erabili ezin duela diotenak ere».

«AEBetako Erromaren tonu pazifikoak ez dakar iritzi

aldaketarik. Tolerantea da ezinean dagoen tokian. O'Connor gotzainak dio: «Erljio-askatasuna jasaten da mundu katolikoarentzat arriskurik gabe kontrakoa indarrean jarri arte»... San Luis artzapezpikuak esan zuen behin: «Heresia eta sinesgabetasuna krimenak dira; eta herrialde kristauetan, Italian eta Espainian, esate baterako, herri guztia katolikoa den eta erlijio katolikoa lurraldeko legearen funtsezko parte den tokietan, beste delitu gisa zigortzen dituzte».

"Eliza Katolikoko kardinal, artzapezpiku eta apezpiku guztiek leialtasun-zin bat egiten diote Aita Santuari, eta bertan honako hitz hauek agertzen dira: "Herejeak, zismatikoak eta matxinoak gure jaunari (Aita Santuari) edo bere ondorengoei, I. nire gogoak jazarri eta aurka egin ahal izango ditu."—Josiah Strong, *Our Country*, kap. 5, par. 2-4.

Egia da jaunartze katolikoan benetako kristau daudela. Eliza horretan milaka dira Jainkoa zerbitzatzan duten argi onenaren arabera. Ez zaie Haren hitza sartzen uzten, eta, beraz, ez dute egia antzematen. Inoiz ez dute ikusi bihotz bizidun zerbitzu baten eta forma eta zeremonia soilen arteko kontrastea. Jainkoak samurtasun errukitsuz begiratzen die arima hauei, heziak diren bezala, engainagarria eta asegaitza den fedean. Inguratzen dituen iluntasun trinkoan argi izpiak barneratuko ditu. Jesusengan den bezala agertuko die egia, eta askok oraindik hartuko dute beren posizioa bere herriarekin.

Baina erromanismoa sistema gisa ez dago bat orain Kristoren ebanjelioarekin bere historiako edozein garaitan baino. Eliza protestanteak iluntasun handian daude, edo garaietako seinaleak antzemango lituzkete. Erromatar Eliza zabala da bere plan eta funtzionamendu moduetan. Gailu guztiak erabiltzen ari da bere eragina zabaltzeko eta bere boterea areagotzeko,

munduaren kontrola berreskuratzeko, jazarpena berrezartzeko eta protestantismoak egin duen guztia desegiteko gatazka gogor eta irmo baterako prestatzeko. Katolizismoa eremu guztietan ari da irabazten. Ikusi gero eta gehiago bere eliza eta kapera herrialde protestanteetan. Begira Amerikako bere unibertsitate eta seminarioen ospea, protestanteek hain babesten dutena. Begira ezazu Ingalaterran erritualismoaren hazkuntza eta katolikoek maiz joan izanak. Gauza hauek ebanjelioaren printzipio garbiak estimatzen dituzten guztien antsietatea piztu beharko lukete.

Protestanteek aita santua manipulatu eta babestu dute; konpromisoak eta kontzesioak egin dituzte, papistek beraiek ikustean harritu eta ulertzen ez dituztenak. Gizonak begiak ixten ari dira erromanismoaren benetako izaerari eta haren nagusitasunari atzemateko arriskuei. Herria piztu behar da askatasun zibil eta erlijiosorako etsairik arriskutsuenaren aurrerapenei aurre egiteko.

Protestante askok uste dute erlijio katolikoa ez dela erakargarria eta bere gurtza zeremonia txanda aspergarria eta zentzugabea dela. Hemen erratu egiten dira. Erromanismoa engainuan oinarritzen den arren, ez da inposaketa latz eta baldarra. Erromako Elizaren zerbitzu erlijiosoa zeremonial ikusgarriena da. Bere erakustaldi zoragarriak eta erritu solemneek jendearen zentzumenak liluratzen dituzte eta arrazoiaren eta kontzientziaren ahotsa isilarazten dute. Begia xarmatuta dago. Eliza bikainak, prozesio ikaragarriak, urrezko aldareak, ermita harribitxiak, margolan aukerak eta eskultura bikainak edertasunaren maitasuna erakartzen dute. Belarria ere liluratuta dago. Musika ezin hobea da. Tonu sakoneko organoaren nota aberatsek, ahots askoren melodiarekin nahastuz,

bere katedral handietako kupula altuetan eta zutabeetako korridoreetan zehar hazten diren bitartean, ezin dute gogo harriduraz eta begirunez hunkitu.

Kanpoko distira, ponpa eta zeremonia hau, bekatu gaixoaren arimaren irrika besterik ez duena, barruko ustelkeriaren froga da. Kristoren erlijioak ez du behar horrelako erakargarritasunik gomendatzeko.

Gurutzetik distiratzen den argian, egiazko kristautasuna hain garbi eta eder ageri da, ezen kanpoko apaingarririk ezin baitu bere benetako balioa hobetu. Santutasunaren edertasuna da, izpiritu apala eta lasaia, Jainkoarentzat balio duena.

Estiloaren distira ez da nahitaez pentsamendu huts eta goratuaren indizea. Artearen ikuskera altua, gustuaren fintasun delikatua, maiz existitzen dira lurreko eta sentsualak diren adimenetan. Askotan enplegatzen dute Satanek gizakiak arimaren beharrak ahazteko, etorkizuna, bizitza hilezkorra bistatik galtzera, beren Laguntzaile infinitutik alde egiteko eta mundu honetarako bakarrik bizitzera.

Kanpoko erlijioa erakargarria da berritu gabeko bihotzarentzat. Gurtza katolikoaren ponpoxak eta zeremoniak botere erakargarri eta liluragarri bat du, zeinaren bidez asko engainatzen baitira; eta eliza erromatarra zeruko atea bera bezala ikustera datoz. Egiaren oinarrian oinak sendo ezarri dituztenak eta Jainkoaren Espirituak bere bihotzak berritzen dituenak ez dira haren eraginaren aurkako froga. Kristoren ezagutza esperimentala ez duten milaka jainkotasunaren formak botererik gabe onartzera eramango dituzte. Erlijio hori jendetzak nahi duena besterik ez da.

Elizak barkamen-eskubidearen aldarrikapenak pekatu egiteko askatasuna sentitzera eramaten du erromanista; eta

konfesioko ordenantzak, zeinak gabe bere barkamena ematen ez den, gaizkiari lizentzia emateko ere joera du. Eroritako gizonaren aurrean belauniko jartzen dena, eta bere bihotzeko pentsamendu eta imajinazio ezkutua aitortzean irekitzen dituen, bere gizontasuna gaiztotzen ari da eta bere arimako sen noble oro apaltzen ari da. Bere bizitzako bekatuak aphez bati zabaltzean, hilkor oker, bekataria, eta ardoz eta lizenziak maiz hondatua, bere izaera-estandarra apaltzen da, eta hondatzen da ondorioz. Jainkoari buruz duen pentsamendua eroritako gizateriaren antzera degradatzen da, apaiza Jainkoaren ordezkari gisa baitago. Gizakiak gizakiari egiten dion aitortza apalgarri hau mundua zikintzen eta azken suntsipenerako egokitzen ari den gaiztakeriaren zati handi bat isurtzen duen iturri sekretua da. Alabaina, bere buruaz gozatzea maite duenari, atseginagoa zaio hilkorkide bati aitortzea, arima Jainkoari irekitzea baino. Giza izaerari atseginagoa zaio penitentzia egitea bekatuari uko egitea baino; errazagoa da zaku-oihalez eta ortikez eta kate galgarritz haragia mortifikatzea haragizko lizunkeriak gurutziltzea baino. Astuna da haragizko bihotzak Kristoren uztarrira makurtu beharrean jasan nahi duen uztarria.

Kristoren lehen etorrera garaian Erromako Elizaren eta elizaren juduaren artean antzekotasun nabarmena dago. Juduek ezkutuan Jainkoaren legearen printzipio guztiak zapaltzen zituzten bitartean, kanpotik zorrotzak ziren haren aginduak betetzean, obedientzia mingarri eta astungarri egiten zuten betekizun eta tradizioz kargatuz. Juduek legea errespetatzen zutela aldarrikatzen zuten bezala, erromanikoez ere gurutzea errespetatzen dutela diote. Kristoren sufrimenduen ikurra goratzen dute, beren bizitzan ordezkatzeko duen hura ukatzen duten bitartean.

Papistek gurutzeak jartzen dituzte beren elizetan, aldareetan eta jantzien gainean. Nonahi ikusten da gurutzearen ikurra. Nonahi da kanpotik ohoratua eta goratua. Baina Kristoren irakaspenak zentzugabeko tradizioen, interpretazio faltsuen eta betekizun zorrotzen masa baten azpian daude lurperatuta. Salbatzaileak judu potoloei buruz, oraindik indar handiagoz aplikatzen zaizkie Erromatar Eliza Katolikoko buruzagiei: «Zama astunak eta astunak eraman beharrekoak lotzen dituzte, eta gizonen sorbaldetan jartzen dituzte; baina beraiek ez dituzte hatz batekin mugituko». Mateo 23:4 . Arima kontzienteak etengabeko izuan mantentzen dira, iraindutako Jainkoaren haserrearen beldur, elizako dignatario asko luxuan eta atsegin sentsualean bizi diren bitartean.

Irudien eta erlikien gurtza, santuen deitzea eta aita santuaren goratzea Satanen gailuak dira jendearen adimena Jainkoarengandik eta bere Semearengandik erakartzeko. Haien hondamena burutzeko, haien arreta salbazioa aurki dezaketen harengandik desbideratzen ahalegintzen da. Esan duenaren orde zuzenduko ditu: "Zatozte niregana, nekatuta eta zamatuta zaudeten guztiok, eta atsedean emango dizuet". Mateo 11:28 . Satanaren etengabeko ahalegina da Jainkoaren izaera, bekatuaren izaera eta eztabaida handian jokoan dauden benetako gaiak gaizki irudikatzeko. Haren sofistek jainkozko legearen betebeharra murrizten dute eta gizonei pekatu egiteko lizentzia ematen die. Aldi berean, Jainkoaren ikuskera faltsuak estimatzea eragiten die, maitasunez baino beldurrez eta gorrotoz har dezaten. Bere izaerari dagokion krudeltasuna Sortzaileari egozten zaio; erlijio-sistemetan gorpuzten da eta gurtza-moduetan adierazten da. Horrela, gizakien adimenak itsutu egiten dira, eta Satanek Jainkoaren

aurka borrokatzeko bere eragile gisa ziurtatzen ditu. Jainkozko atributuaren ikuskera okerren bidez, nazio paganoek Jainkoaren faborea ziurtatzeko giza sakrifizioak beharrezkoak zirela uste zuten; eta ankerkeria izugarriak egin dira idolatria era ezberdinen pean.

Eliza Katolikoak, paganismoaren eta kristautasunaren formak batuz, eta, paganismoak bezala, Jainkoaren izaera oker irudikatuz, praktika ez hain krudel eta matxinagarrietara jo du. Erromaren nagusitasunaren garaian tortura tresnak zeuden bere doktrinei adostasuna behartzeko. Apustua zegoen bere erreklamazioak onartuko ez zituztenentzat. Epaian agerian geratu arte inoiz ezagutuko ez den eskalako sarraskiak izan ziren. Elizako dignitarioek ikasi zuten, Satanen beren maisuaren menpe, bitartekoak asmatzen ahalik eta torturarik handiena eragin eta biktimaren bizitza ez amaitzeko. Kasu askotan, infernuko prozesua gizakiaren iraupenaren mugarik gorenera arte errepikatu zen, naturak borrokari utzi zion arte, eta sufritzaileak heriotza askapen gozotzat jo zuen arte.

Halakoa izan zen Erromaren aurkarien patua. Bere jarraitzaileentzat azotearen diziplina zuen, gose gosearena, gorputz-austeritateak pentsa daitezkeen forma guztietan, bihotz nazkagarrietan. Zeruko faborea ziurtatzeko, penitenteek Jainkoaren legeak urratzen zituzten naturaren legeak urratuz. Gizonaren lurreko egonaldia bedeinkatzeko eta pozteko eratu dituen loturak apurtzen irakatsi zitzairen. Eliz-barrutiak milioika biktima biltzen ditu, beren bizia alferrik eman zuten beren afektu naturalak menderatzeko, Jainkoarekiko iraingarri gisa, beren izakiekiko sinpatia-pentsamendu eta sentimendu oro erreprimitzeko.

Ehunka urtez ageri den Satanen ankerkeria zehatza ulertu

nahi badugu, ez Jainkoaren berri inoiz entzun ez dutenen artean, baizik eta kristautasunaren bihotzean eta hedadura osoan zehar, erromanismoaren historiari begiratu besterik ez dugu egin behar. Engainu sistema ikaragarri honen bidez gaitzaren printzeak Jainkoari desohorea eta gizakiari zoritxarra eramateko helburua lortzen du. Eta elizako buruzagien bitartez bere burua mozorrotzea eta bere lana burutzea nola lortzen duen ikusten dugunez, hobeto ulertuko dugu zergatik duen Bibliarekiko hain antipatia handia. Liburu hori irakurtzen bada, Jainkoaren errukia eta maitasuna agertuko da; ikusiko da ez duela gizonen gain zama astun horietako bat ere jartzen. Eskatzen duen guztia bihotz hautsi eta kontsumitua da, izpiritu apala eta esanekoa.

Kristok ez du bere bizitzan adibiderik ematen gizon-emakumeek monasterioetan ixteko, zerurako egokitu daitezen. Inoiz ez du irakatsi maitasuna eta sinpatia erreprimitu behar direla. Salbatzailearen bihotza maitasunez gainezka zegoen. Gizakia zenbat eta hurbilago hurbiltzen den perfekzio moralera, orduan eta sentiberatasun handiagoa du, orduan eta zorrotzagoa da bekatuaz duen pertzepzioa, eta orduan eta sakonagoa da kaltetuenganako sinpatia. Aita Santuak Kristoren bikarioa dela dio; baina nola konparatzen du bere izaera gure Salbatzailearekin? Ezagutzen al zen Kristo inoiz gizonak kartzelara edo karrerara igortzen zituela, zeruko Errege gisa omenaldia egin ez ziolako? Entzun al zen haren ahotsa bera onartzen ez zutenak heriotzara kondenatzen? Samaritar herri bateko jendeak arbuiatu zuenean, Juan apostolua haserretu egin zen, eta galdetu zion: «Jauna, aginduko al duzu sua zerutik jaisteko eta kontsumitzeko, Eliasek bezala?». Jesusek errukiz begiratu zion bere ikasleari, eta bere izpiritu gogorra mehatxatu zuen, esanez: «Gizonaren Semea ez da gizonen bizia suntsitzera

etorri, salbatzera baizik». Lukas 9:54, 56 . Zeinen desberdina den Kristok ageri den izpirituarengandik bere bikario aitortuarena.

Erromatar Elizak orain fronte justua aurkezten dio munduari, barkamenez estaliz bere ankerkeria izugarrien historia. Kristoren itxurako jantziez jantzi da; baina ez da aldatu. Iraganeko aroetan egon zen aita Santuaren printzipio guztiak gaur egun existitzen dira. Aro ilunenetan asmatutako doktrinak mantentzen dira oraindik. Inork ez dezala bere burua engainatu. Protestanteak orain hain prest ohoratzeko prest dauden aitatusuna Erreformaren garaian mundua gobernatu zuen bera da, Jainkoaren gizonak altxatu zirenean, beren bizitzaren arriskuan, bere gaiztakeria agerian uzteko. Erregeen eta printzeen gainean jaun eta jabe zen harrotasun eta uste harroputz bera du, eta Jainkoaren prerrogatiboak aldarrikatzen zituen. Bere izpiritua ez da orain giza askatasuna zapaldu eta Goi-Goikoaren santuak hil zituenean baino krudel eta despotiko gutxiago.

Aita Santua besterik ez da profeziak deklaratu zuena izango zela, azken garaietako apostasia. 2 Tesalonikarrei 2:3, 4 . Bere politikaren zati bat da bere helburua hobekien beteko duen izaera hartzea; baina kamaleoiaren itxura aldakorren azpian sugearen pozoi aldaezina ezkututzen du. "Fedea ez da herejeekin gorde behar, ezta heresiaren susmoa duten pertsonekin ere" (Lenfant, 1. liburukia, 516. orrialdea), dio. Mila urtez sailduen odolean idatzia den botere hau, Kristoren elizaren parte gisa aitortuko al da orain?

Ez da arrazoirik gabe herrialde protestanteetan katolizismoa antzinako garaietan baino gutxiago ezberdintzen dela protestantismotik. Aldaketa bat egon da; baina aldaketa ez dago aita santuarengan. Katolizismoak, hain zuzen ere, gaur

egun dagoen protestantismoaren antza handia du, protestantismoa asko endekatu delako Erreformatzaileen garaietatik.

Eliza protestanteak munduaren faborea bilatzen ari direnez, karitate faltsuak begiak itsutu ditu. Ez dute ikusten, baina ongi dela gaitz guztien ona sinestea, eta, ondorioz, ezinbesteko emaitza gisa, azkenean, on guztien gaizkia sinetsiko dute. Garai batean sainduei emandako fedearen defentsan egon beharrean, orain, nolabait esateko, barkamena eskatzen ari dira Erromari hari buruz duten iritzi ez onarengatik, beren handikeriagatik barkamena eskatzen.

Klase handi batek, erromanismoari mesederik gabe begiratzen diotenak ere, arrisku gutxi atzematen du bere boteretik eta eraginetik. Askok aldarrikatzen dute Erdi Aroan nagusi izan zen iluntasun intelektual eta moralak bere dogma, sineskeria eta zapalkuntzaren hedapenaren alde egin zuela, eta garai modernoko adimen handiagoak, ezagutzaren zabalkunde orokorrak eta erlijio gaietan gero eta liberaltasun handiagoak debekatzen dutela. intolerantzia eta tirania suspertzea. Aro ilustratu honetan horrelako gauzen egoera egongo dela pentsatzea bera barregarria da. Egia da argi handia, intelektuala, morala eta erlijiosoa, distira egiten ari dela belaunaldi honi. Jainkoaren Hitz Santuaren orrialde irekietan, zeruko argia isuri da mundura. Baina gogoratu behar da zenbat eta argi handiagoa izan, orduan eta iluntasuna handiagoa dela perbertitu eta baztertzen dutenen.

Bibliaren otoitz-azterketa batek protestanteei Aita Santuaren benetako izaera erakutsiko lieke eta hura gaitzetsi eta baztertu egingo lituzke; baña asko ain jakintsu dira beren ustetan, ezen ez baitute Jainkoa apalki billatu behar egiara

eraman ahal izateko. Beren argitasunaz harro egon arren, ez dakite bai Eskriturretan eta bai Jainkoaren botereaz. Euren kontzientziak lasaitzeko moduren bat izan behar dute, eta gutxien espirituala eta umiliagarria dena bilatzen dute. Nahi dutena Jainkoa ahazteko metodo bat da, hura gogoratzeko metodo gisa pasatuko dena. Aita Santua ondo moldatzen da hauen guztien nahiei erantzuteko. Gizadiaren bi klasetarako prestatua dago, ia mundu osoa hartzen duena: beren merituengatik salbatuko liratekeenak eta bekatuetan salbatuko liratekeenak. Hona hemen bere boterearen sekretua.

Iluntasun intelektual handiko eguna Aita Santuaren arrakastaren aldekoa dela frogatu da. Oraindik frogatuko da argi intelektual handiko egun bat bere arrakastarako berdin-berdin mesedegarria dela.

Iraganeko aroetan, gizonak Jainkoaren hitzik gabe eta egiaren ezagutzarik gabe zeudenean, begiak begiak estali zituzten, eta milaka amarratuta zeuden, sarea oinetarako zabaltzen ikusi gabe. Belaunaldi honetan giza espekulazioen distirak begiak liluratzen dituzten asko daude, "zientzia faltsuki deitzen zaiona"; ez dute sarea antzematen, eta begiak estalita egongo balira bezain erraz sartzen dira bertan. Jainkoak diseinatu zuen gizakiaren ahalmen intelektualak bere Egilearen opari gisa eduki behar zirela eta egiaren eta zuzentasunaren zerbitzura enplegatu behar zirela; baina harrotasuna eta handinahia estimatzen direnean, eta gizakiek beren teoriak Jainkoaren hitzaren gainetik goratzen dituztenean, orduan adimenak ezjakintasuna baino kalte handiagoa egin dezake. Horrela, Bibliaren fedea ahultzen duen egungo zientzia faltsuak aitatusunaren onarpenerako bidea prestatzen bezain arrakastatsua izango da, bere forma atseginekin, ezagutzari uko

egiteak bere handitzerako bidea irekitzeko bezain arrakastatsua izango da. Aro Ilunak.

Estatu Batuetan gaur egun egiten ari diren mugimenduetan elizaren erakunde eta erabilerak estatuaren laguntza ziurtatzeko, protestanteak papisten urratsak jarraitzen ari dira. Are gehiago, Aita Santuari atea irekitzen ari dira Amerika protestantean mundu Zaharrean galdu duen nagusitasuna berreskura dezan. Eta mugimendu honi garrantzi handiagoa ematen diona da kontenplazten den helburu nagusia igandeko betetzea betetzea dela, Erromarekin sortu zen ohitura, eta bere agintearen seinaleztat jotzen duena. Aita Santuaren espiritua da —munduko ohiturekiko adostasun espiritua, Jainkoaren aginduen gainetik giza tradizioekiko begirunea— eliza protestanteak barneratzen dituen eta Aita Santuak egin duen igandeko goratze lan bera egitera eramaten dituen. haien aurretik.

Irakurleak laster etorriko den lehiaketan enplegatuko dituen agentziak ulertuko balu, Erromak iraganeko aroetan objektu berarentzat erabili zituen bitartekoen erregistroa besterik ez du egin behar. Jakingo balu nola papistek eta protestanteek bat egiten duten beren dogmak baztertzen dituztenekin nola jokatuko duten, ikus dezala Erromak larunbatarekin eta bere defendatzaileentzat erakutsi zuen izpiritua.

Errege-ediktuak, kontseilu orokorrak eta botere sekularrari eutsitako eliza-ordenantzak izan ziren jai paganoak kristau-munduan bere ohore-posizioa lortzeko urratsak. Igandeak betetzeko lehen neurri publikoa Konstantinok ezarritako legea izan zen. (K.o. 321; ikus eranskinen oharra 53. orrialderako.) Ediktu honek hiritarrei “eguzkiaren egun agurgarrian” atsedean hartzeko eskatzen zien, baina herrikideei nekazaritza lanetan jarraitzeko aukera ematen zien. Ia paganoen

estatutua izan arren, enperadoreak ezarri zuen kristautasuna onartu ondoren.

Errege-aginduak jainkozko agintearen ordezeko nahikoa ez zela frogatzen, Eusebiok, printzeen mesedea bilatzen zuen apezpikuak eta Konstantinoren lagun eta lausengulari berezia zena, Kristok larunbata igandera eramane zuela aldarrikatu zuen. Ez zen Eskrituretako testigantza bakar bat ere egin doktrina berriaren froga gisa. Eusebiok berak nahi gabe aitortzen du bere faltsutasuna eta aldaketaren benetako egileak seinalatzen ditu. «Gauza guztiak», dio, «larunbatean egitea betebeharra zena edozein dela ere, hauek Jaunaren Egunera eramane ditugu»—Robert Cox, *Sabbath Laws and Sabbath Duties*, 538. orrialdea. Jaunaren larunbata zapaltzean gizonak indartzeko balio zuen. Munduak omendu nahi zuten guztiek onartu zuten jai herrikoia.

Aita Santua irmoki finkatu zen heinean, igandean goratzeko lana jarraitu zen. Denbora batez, jendea nekazaritza lanetan aritzen zen elizara joaten ez zenean, eta zazpigarren eguna larunbata bezala hartzen zen oraindik. Baina etengabe aldaketa bat gertatu zen. Ofizio santuan zeudenek debekatuta zuten igandean edozein eztabaida zibiletan epaia ematea. Handik gutxira, pertsona guztiei, edozein mailatakoak, lan arruntetik uzteko agindua eman zieten, isun baten penaz.

askeak eta marradunak zerbitzarien kasuan. Geroago dekretatu zen gizon aberatsak beren ondasunen erdia galtzearekin zigortu behar zirela; eta azkenik, oraindik tematiak badira esklabo egin behar zirela. Behe-klaseek betiko erbesteratzea jasan behar zuten.

Mirariak ere eskatu zituzten. Beste miragarri batzuen artean, igandean bere soroa goldetzera zihoan laborari batek

bere goldea burdin batekin garbitzen zuen bitartean, burdina eskuan itsatsita geratu zitzaion eta bi urtez berekin eramane zuela, «bere izugarritzko handitasunera». mina eta lotsa.”—Francis West, *Diskurtso historikoa eta praktikoa Jaunaren egunean*, 174. orrialdea. Gero Aita Santuak agindua eman zien parrokiako apaizak igandeko urratzaileak abisatu behar zituela eta elizara joan eta beren otoitzak egin zezatela nahi izan zezaten. hondamendi handiren bat ekartzea bere buruari eta auzokideei. Eliz-kontseilu batek argudioa aurkeztu zuen, hain zabaldua zegoenez, protestanteek ere, jendea igandean lan egiten zuten bitartean tximistak jo zituztelako, larunbata izan behar zuela. "Igartzan da", esan zuten prelateek, "zein handia izan zen Jainkoaren atsekabea egun hau utzi izana". Orduan, apaizek eta ministroek, erregeek eta printzeek eta jende leial guztiek «esfortzu eta ardurarik handienak erabiltzen dituzte eguna bere ohorera itzul dadin, eta, kristautasunaren meriturako, debozio handiagoz behatzeko hurrengo denborarako. .”—Thomas Morer, *Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion, and Observation of the Lord's Day*, 271. orrialdea.

Kontseiluen dekretuak nahikoak ez zirelarik, agintari laikoei herriaren bihotzak izua eragin eta igandean lanik ez egitera behartuko zituen ediktu bat ematea eskatu zieten. Erroman egindako sinodo batean, aurreko erabaki guztiak indar eta solemnitare handiagorekin berretsi ziren. Eliz-legean ere sartu ziren eta agintari zibilek ia kristautasun osoan ezarri zituzten. (Ikus Heylyn, *History of the Sabbath*, 2. atala, 5. kap., 7. atala).

Hala ere, Igandeak zaintzeko Eskritura aginterik ez izateak ez zuen lotsa txikia ematen. Jendeak zalantzan jarri zuen beren irakasleek Jehobaren adierazpen positiboa alde batera uzteko

duten eskubidea: «Zazpigarren eguna zure Jainko Jaunaren larunbata da», eguzkiaren eguna ohoratzeko. Bibliako testigantza faltaz hornitzeko, beste erremedio batzuk beharrezkoak ziren. Igandearen defendatzaile sutsu bati, XII. mendearen amaiera aldera Ingalaterrako elizak bisitatu zituena, egiaren lekuko fidelek eutsi zioten; eta hain antzuak izan ziren bere ahaleginak, non denboraldi batez herrialdetik alde egin eta bere irakaspenera betearazteko bitarteko batzuk bilatu zituen. Itzuli zenean, gabezia bete zen, eta bere osteko lanetan arrakasta handiagoa lortu zuen. Jainkoaren berarengandik datorren errolda bat ekarri zuen berarekin, igandea betetzeko beharrezko agindua zuena, desobedienteak izutzeko mehatxu izugarriekin. Dokumentu preziatu hau —euskarri zuen erakundea bezain faltsutzat— zerutik erori eta Jerusalem aurkitu omen zuten, San Simeonen aldairearen gainean, Golgotan. Baina, hain zuzen ere, Erromako jauregi pontifikalea izan zen haren iturria. Elizaren boterea eta oparotasuna aurrera ateratzeko iruzurrak eta faltsutzeak legezkotzat jo ditu aita santuaren hierarkiak garai guztietan.

Erroiluak lanuztea debekatu zuen bederatzigarren ordutik, hiruretan, larunbat arratsaldean, astelehenean iluntzeraino; eta bere aginpidea mirari askoren bidez berretsia zela deklaratu zen. Jakinarazi zuten ordutik kanpo lan egiten zuten pertsonak paralisiak jota zituela. Bere artoa ehotzen saiatu zen errotari batek, irinaren ordean, odol-uria ateratzen ikusi zuen, eta errota-gurpila geldirik gelditu zen, uraren zalaparta gogorra gorabehera. Orea labean sartzen zuen emakume batek ateratzean gordinik aurkitu zuen, nahiz eta labea oso bero zegoen. Bederatzi orduko orea prestatua zeukan beste batek, baina astelehenera arte albo batera uzteko erabakia hartu zuen,

biharamunean, ogiak egin eta jainkozko ahalmenez labean egina zegoela. Larunbatean bederatzigarren ordutik aurrera ogia erretzen zuen gizon batek aurkitu zuen, hurrengo goizean hautsi zuenean, odol hori hortik abiatu zen. Asmakizun absurdu eta superstiziotsuen bidez igandeko defendatzaileak bere sakratutasuna finkatzen ahalegindu ziren. (Ikus Roger de Hoveden, *Annals*, 2. liburukia, 526-530 orr.) Eskozian, Ingalaterran bezala, iganderako begirune handiagoa bermatzen zen harekin antzinako Sabbath-aren zati bat elkartzuz. Baina santu gordetzeko behar zen denbora askotarikoa zen. Eskoziako erregearen ediktu batek deklaratu zuen: «Larunbata eguerdiko hamabietatik aurrera santutzat hartu behar da» eta inork ez zuela, ordutik astelehen goizera arte, munduko negozioetan aritu behar.—Morer, 290, 291. orrialdeak.

Baina igandeko sakratutasuna ezartzeko ahalegin guztiak gorabehera, papistek beraiek publikoki aitortu zuten larunbataren jainkozko agintea eta hura ordezkatu zuen erakundearen giza jatorria. XVI.mendean Aita Santuaren kontzilio batek argi eta garbi adierazi zuen: «Gogoratu bezate kristau guztiek zazpigarren eguna Jainkoak sagaratu zuela, eta juduek ez bakarrik juduek, Jainkoa gurtzen dutela itxuratzen duten beste guztiek jaso eta behatu dutela; nahiz eta kristauok beren larunbata Jaunaren egunean aldatu dugun.»— *Ibid.*, 281, 282. orrialdeak. Jainkozko legea nahasten ari zirenek ez zuten beren lanaren izaeraz ezagutzen. Nahita Jainkoaren gainetik jartzen ari ziren.

Erromak berarekin ados ez zeudenekiko izan zuen politikaren ilustrazio deigarri bat Waldenses-en jazarpen luze eta odoltsuan eman zen, haietako batzuk Sabbath-aren behatzaileak baitziren. Beste batzuek antzera sufritu zuten laugarren

mandamentuarekiko leialtasunagatik. Etiopia eta Abisiniako elizen historia bereziki esanguratsua da. Aro Ilunaren iluntasunean, Erdialdeko Afrikako kristauak munduak bistatik galdu eta ahaztu egin zituen, eta mende askotan askatasunez gozatu zuten fedea gauzatzean. Baina azkenean Erromak jakin zuen haien existentzia, eta Abisiniako enperadorea laster engainatu zuten Aita Santua Kristoren bikario gisa aitortzeko. Beste kontzesio batzuk jarraitu ziren. Zigor gogorrenen pean larunbata betetzea debekatzen zuen ediktu bat eman zen .

(Ikus Michael Geddes, *Etiopiako Elizaren Historia*, 311, 312. orrialdeak.) Baina aita santuaren tirania laster hain uztarri latz bihurtu zen, non abisiniarrek lepotik apurtzea erabaki zuten. Borroka ikaragarri baten ondoren erromanistak beren aginpideetatik erbesteratu zituzten, eta antzinako fedea berreskuratu zuten. Elizak poztu ziren beren askatasunaz, eta ez zuten inoiz ahantzi Erromako engainuaz, fanatismoaz eta botere despotikoaz ikasitako lezioa. Beren eremu bakartiaren barruan, kristautasunaren gainontzekoak ezezagunak izaten jarraitzearekin konformatu ziren.

Afrikako elizak larunbata ospatu zuen Aita Santuak bere apostasia osoa baino lehen egin zuen bezala. Zazpigarren eguna Jainkoaren manamenduari obedituz betetzen zuten bitartean, abstenitu ziren igandean elizaren ohiturari jarraiki lanetik. Botere gorena eskuratzean, Erromak Jainkoaren larunbata zapaldu zuen berea goratzeko; baina Afrikako elizak, ia mila urtez ezkutatuta, ez zuten apostasia honetan parte hartu. Erromaren menpe jarri zirenean, egiazko larunbata alde batera utzi eta gezurrezko larunbata goratzera behartu zituzten; baña bere independentzia berreskuratu orduko, laugarren mandamentuari obeditzera itzuli ziran. (Ikus eranskina .)

Iraganeko erregistro hauek argi eta garbi erakusten dute Erromaren etsaia benetako Sabbath eta haren defendatzaileekiko, eta bere sorkuntzaren erakundea ohoratzeko erabiltzen dituen bitartekoak. Jainkoaren hitzak irakasten du eszena hauek errepikatu behar direla katoliko erromatarrak eta protestanteak igandeko goraiatzeko elkartuko diren heinean.

Apokalipsia 13ko profeziak dio arkume-adardun piztiak irudikatzen duen botereak «lurrak eta bertan bizi direnek» Aita Santua gurtzera eragingo dutela —han piztiak «lehoinabar baten antzera» sinbolizatuta. Bi adar dituen piztiak "lurrean bizi direnei, piztiari irudi bat egin dezatela" esan behar du; eta, gainera, denei agintzea da, «txikiak eta handiak, aberatsak eta pobreak, askeak eta lotuak», piztiaren marka jasotzea. Apokalipsia 13:11-16 . Erakutsi da Estatu Batuak arkume itxurako adardun piztiak irudikatzen duen boterea dela, eta profezia hau beteko dela Estatu Batuek igandeko betetzea indarrean jarriko dutenean, Erromak bere nagusitasunaren aitortpen berezi gisa dioena. Baina Aita Santuari egindako omenaldi honetan Estatu Batuak ez dira bakarrik egongo. Erromak garai batean bere agintea aitortu zuten herrialdeetan izan zuen eragina suntsitzetik urrun dago oraindik. Eta profeziak bere boterea berreskuratzea iragartzen du. «Haren buruetako bat hil arte zaurituta zegoela ikusi nuen; eta sendatu zen haren zauri hilgarria: eta mundu guztia miretsi zen piztiaren atzetik». 3. bertsoa . Zauri hilgarria egiteak 1798an Aita Santuaren gainbehera adierazten du. Honen ondoren, profetak dioenez, “haren zauri hilgarria sendatu zen, eta mundu guztia miretsi zen piztiaren atzetik”. Paulok argi eta garbi dio "bekatuaren gizona" bigarren etorrera arte jarraituko duela. 2 Tesalonikarrei 2:3-8 . Denboraren amaieraraino eramango du aurrera engainu lana. Eta

errebelatzaileak dio, Aita Santuari ere erreferentzia eginez: "Lurrean bizi diren guztiek gurtuko dute, zeinen izenak bizitzaren liburuan idatzita ez dauden". Apokalipsia 13:8 . Mundu Zaharrean eta Mundu Berrian, Aita Santuak omenaldia jasoko du igandeko erakundeari, Erromako Elizaren agintean soilik oinarritzen dena.

mendearen erdialdetik aurrera, Estatu Batuetako profeziako ikasleek testigantza hau aurkeztu diote munduari. Orain gertatzen ari diren gertakarietan aurrerapen azkarra ikusten da iragarpena betetzeko bidean. Irakasle protestanteekin jainkozko agintearen aldarrikapen bera dago igandean zaintzeko, eta Eskrituraren froga falta bera, Jainkoaren agindu baten lekua hornitzeko mirariak fabrikatzen zituzten aita santu-buruekin bezala. Errepikatuko da Jainkoaren epaiak gizakien gain bisitatzen dituztela igandeko larunbata hausteagatik; dagoeneko eskatzen hasi da . Eta igandea betetzeko mugimendua azkar irabazten ari da.

Harrigarria da bere zuhurtziaz eta maltzurkeriaz Erromako Eliza. Izango dena irakur dezake. Bere garaia zaintzen du, ikusirik eliza protestanteek omenaldia egiten diotela larunbat faltsuaren onarpenean eta hura betearazteko prestatzen ari direla berak iraganeko garaietan erabili zituen bideetatik. Egiaren argia arbuiatzen dutenek, oraindik ere, bere buruari deitutako botere hutsezin honen laguntza bilatuko dute, berarekin sortu zen erakunde bat goratzeko. Zein erraz etorriko den protestanteen laguntza lan honetan, ez da zaila asmatzea. Nork ulertzen du aita santuaren buruzagiek baino hobeto nola jokatu elizaren desobediente direnekin?

Eliza Katolikoak, bere adar guztiekin munduan zehar, erakunde zabal bat osatzen du Aita Santuaren kontrolpean, eta

interesei zerbitzatzeko diseinatur. Bertako milioika komunikatzaileei, munduko herrialde guztietan, Aita Santuari leialtasunari atxikitzeko agindua ematen zaie. Beren nazionalitatea edo gobernuak edozein dela ere, elizaren agintea beste guztien gainetik ikusi behar dute. Estatuari beren leialtasuna agintzen zuten egin dezaketenen arren, horren atzetik Erromarekiko obedientzia-zinean dago, bere interesen aurkako konpromiso guztietatik absolbituz.

Historiak nazioen aferetan barneratzeko egindako ahalegin trebe eta iraunkorren lekukotzen du; eta bere helburuak aurrera ateratzea lortu zuen, baita printzeen eta jendearen hondamena ere. 1204. urtean, Inozentzio III.a Aita Santuak Arragoiko errege den Pedro II.ari honako zintzua berezi hau atera zion: “Nik, Pedro, Arragoietako erregea, aitortzen dut eta agintzen dut nire jauna, Inozentzio Aita Santuari, bere katolikoari beti leial eta esanekoa izango naizela. ondorengoak, eta Erromako Eliza, eta zintzoki gordetzea nire erreinua bere obedientzian, fede katolikoa defendatuz eta heretikoaren jazarpena jazarriz.

John Dowling, *Erromanismoaren historia*, b. 5, kap. 6, seg. 55. Hau bat dator erromatar pontifizearen botereari buruzko aldarrikapenekin “zilegia dela enperadoreak kentzea” eta “mendekoak agintari injustuekiko leialtasunetik absolbitu ditzakeela”.— Mosheim, b. 3, zentimo. 11, zt. 2, kap. 2, seg. 9, 17. oharra. (Ikus 447. orrialdeko eranskineko oharra ere).

Eta gogoratu dadila, Erromaren harrotasuna da inoiz aldatzen ez dena. Gregorio VII.aren eta Inozentzio III.aren printzipioak Eliza Katolikoaren printzipioak dira oraindik. Eta boterea besterik ez balu, iragan mendeetan bezain indarrez jarriko zituen praktikan. Protestanteek gutxi dakite zertan ari diren igandeko goraiatzeko lanetan Erromaren laguntza

onartzea proposatzen dutenean. Helburua betetzera makurtuta dauden bitartean, Erromak bere boterea berrezartzea du helburu, galdutako nagusitasuna berreskuratzea. Behin Estatu Batuetan ezarri dadila elizak estatuaren boterea enplegatu edo kontrolatu dezakeen printzipioa; erlijio-ospakizunak lege sekularren bidez bete daitezkeela; laburbilduz, elizaren eta estatuaren aginpidea kontzientzia menderatzea dela, eta herrialde honetan Erromaren garaipena ziurtatuta dagoela.

Jainkoaren hitzak abisua eman du hurrengo arriskuaz; ez dadila hau kasurik egin, eta mundu protestanteak ikasiko du zeintzuk diren Erromaren xedeak benetan, amarrutik ihes egiteko beranduegi denean bakarrik. Isilik boterean hazten ari da. Bere doktrinak legegintza-aretoetan, elizetan eta gizonen bihotzetan eragiten ari dira. Bere egitura altu eta masiboak pilatzen ari da bere lehengo jazarpenak errepikatuko diren sekretuetan. Ezkutuan eta ustekabeen bere indarrak indartzen ari da bere helburuak aurrera ateratzeko, greba egiteko unea helduko zaionean. Berak desiratzen duen guztia talala da, eta hori jada ematen ari zaio. Laster ikusiko dugu eta sentituko dugu zein den elementu erromatarren helburua. Jainkoaren hitza sinetsi eta obedituko duenak, gaitzespena eta jazarpena izango ditu.

36. kapitulua—Gatazka hurbila

Zeruko eztabaida handiaren hasieratik izan da Satanasen helburua Jainkoaren legea iraultzea. Hori betetzeko sortu zen Sortzailearen aurkako matxinadan, eta zerutik bota zuten arren, gerra bera jarraitu du lurrean. Gizonak engainatzea, eta horrela Jainkoaren legea urratzera eramatea, irmo jarraitu duen helburua da. Hori legea guztiz alde batera utziz edo haren manuren bat baztertuz lortuko den, emaitza bera izango da azkenean. «Puntu batean» iraintzen duenak, lege osoarekiko mespretxua erakusten du; bere eragina eta adibidea transgresioaren alde daude; "guztien errudun" bihurtzen da. Santiago 2:10 .

Jainkozko estatutuei mespretxua bota nahian, Satanek Bibliako doktrinak okertu ditu, eta horrela akatsak Eskriturretan sinesten dutela dioten milakaren fedean sartu dira. Egiaren eta akatsen arteko azken gatazka handia Jainkoaren legeari buruzko aspaldiko eztabaidaren azken borroka baino ez da. Gudu honetan sartzen ari gara orain: gizakien legeen eta Jehobaren aginduen arteko borrokan, Bibliaren erlijioaren eta fabularen eta tradizioaren erlijioaren arteko borrokan.

Lehiaketa honetan egiaren eta zuzentasunaren aurka elkartuko diren agentziak lanean ari dira orain. Jainkoaren hitz saindua, halako sufrimendu eta odol kostata eman digutena, gutxi baloratuta dago. Biblia guztien eskura dago, baina gutxi dira benetan bizitzaren gidari gisa onartzen dutenak. Infidelitasuna neurri kezkarria nagusitzen da, ez munduan soilik, elizan baizik. Asko etorri dira kristau fedearen zutabeak diren dotrinak ukatzera. Idazle inspiratuek aurkeztutako kreazioaren gertakari handiak, gizakiaren erorketa, barkamena eta Jainkoaren legearen betiko iraupena, kristau omen den

munduaren zati handi batek ia baztertzen ditu, osorik edo zati batean. Euren jakituri az eta independentziaz harrotzen diren milakaek ahultasunaren frogatzat hartzen dute konfiantza inplizitua jartzea.

Biblia; uste dute goi-mailako talentuaren eta Eskriturretan gailentzen eta beren egia garrantzitsuenak izpiritualizatzen eta azaltzen ikastearen froga dela. Ministro askok beren herriari irakasten ari dira, eta irakasle eta irakasle askok beren ikasleei irakasten diete, Jainkoaren legea aldatu edo indargabetu dela; eta bere eskakizunak oraindik baliozkotzat jotzen dituztenak, literalki bete beharrekoak, iseka edo mespretxua baino ez dutela merezi uste dute.

Egia baztertzean, gizonek haren Egilea baztertzen dute. Jainkoaren legea zapaltzean, Lege-egilearen agintea ukatzen dute. Doktrina eta teori faltsuez idolo bat egitea bezain erraza da zurezko edo harrizko idolo bat moldatzea. Jainkoaren atributuak gaizki irudikatuz, Satanek gizakiak pertsonaia faltsu batean hartzera eramaten ditu. Askorekin, idolo filosofiko bat tronatzen da Jehobaren lekuan; Jainko bizia, berriz, bere hitzean, Kriston eta kreazioaren obretan agertzen den bezala, gutxi batzuek gurtzen dute. Milaka natura jainkotzen dute naturaren Jainkoa ukatzen duten bitartean. Nahiz eta forma ezberdina izan, kristau munduan gaur egun idolatria existitzen da antzinako Israelen Eliasen garaian bezala. Gizon jakintsu askoren Jainkoa, filosofoen, poetaren, politikarien, kazetarien Jainkoa —leundutako zirkulu modan, institutu eta unibertsitate askoren, baita erakunde teologiko batzuen ere— Baal, Feniziaren eguzki-jainkoa, baino apur bat hobea da.

Kristau munduak onartutako akatsik ez du zeruko agintearen aurka ausardiagoki jotzen, inor ez dago arrazoiaren

aginduen aurka zuzenagorik, inor ez da bere emaitzetan kaltegarriagoa, doktrina modernoa baino, hain azkar irabazten ari dena, non Jainkoaren legea ez den. gizonei loteslea gehiago. Herri bakoitzak bere legeak ditu, errespetua eta obediencia agintzen dutenak; ezingo luke gobernurik existitu haiek gabe; eta pentsa daiteke zeru eta lurraren Egileak berak egin dituen izakiak gobernatzeko legerik ez duela? Demagun ministro entzutetsuek publikoki irakatsi behar zutela beren lurra arautzen dituzten eta herritarren eskubideak babesten dituzten estatutuak ez zirela derrigorrezkoak, herriaren askatasunak mugatzen zituztela eta, beraz, ez zirela bete behar; noiz arte jasango ote ziren holako gizonak pulpituan? Baina arau-hauste larriagoa al da estatuen eta nazioen legeak baztertzea gobernu ororen oinarri diren jainkozko manu horiek zapaltzea baino? Askoz koherenteagoa izango litzateke nazioek beren estatutuak deuseztatzea eta jendeari nahi dutena egitea baimentzea, unibertsoko agintariak bere legea baliogabetzea eta mundua errudunak kondenatzeko edo esanekoa justifikatzeko estandarrik gabe uztea baino. . Jakingo al genuke Jainkoaren legea baliogabetzearen emaitza? Esperimentua probatu da. Ikaragarriak izan ziren Frantzian ateismoa botere nagusi bihurtu zenean antzezten ziren eszenak. Orduan frogatu zitzaion munduari Jainkoak ezarri dituen murriztapenak botatzea tiranorik krudelenaren agintea onartzea dela. Zuzentasunaren estandarra alde batera uzten denean, bidea irekiko zaio gaizkiaren printzeak bere boterea lurrean ezar dezan.

Jainkozko manuak baztertzen diren tokian, bekatuak bekatari edo zuzentasuna desiragarria izateari uzten dio. Jainkoaren gobernuari men egiteari uko egiten diotenak guztiz desegokiak dira beren burua gobernatzeko. Haien irakaspen

kaltegarrien bidez intsumisioaren izpiritua ezartzen da haur eta gazteen bihotzetan, zeinak berez kontrolatzeko pazientziarik gabe daudenak; eta gizartearen legerik gabeko eta lizentzizko egoera baten ondorioz.

Eskakizunak betetzen dituztenen sineskortasunaz burla egiten ari den bitartean

Jainkoaren, jendetzak gogoz onartzen ditu Satanasen engainuak. Lizunkeriarri errenda ematen diote eta paganoen gainean epaiak deitu dituzten bekatuak praktikatzan dituzte.

Jendeari Jainkoaren aginduak arinki hartzen irakasten diotenek desobedientzia ereiten dute desobedientzia jasotzeko. Jainkozko legeak ezartzen duen neurria guztiz alde batera utzi dadila, eta giza legeak laster baztertuko lirateke. Jainkoak praktika desleialak, gutizia, gezurra eta iruzurra debekatzen dituelako, gizonak prest daude bere estatutuak zapaltzeko beren munduko oparotasunerako oztopo gisa; baina agindu hauek baztertzearen ondorioak aurreikusten ez dituztenak izango lirateke. Legea loteslea ez balitz, zergatik beldurtu beharko litzateke hausteko? Jabetza ez litzateke segurua izango. Gizonek hurkoaren ondasunak bortizkeriaz lortuko zituzten, eta indartsuena aberatsena bihurtuko zen. Bizitza bera ez litzateke errespetatuko. Ezkontza zinak ez zuen gehiago familia babesteko baluarte sakratu gisa egongo. Boterea zuenak, nahi bazuen, hurkoaren emaztea bortxaz hartuko zuen. Bosgarren agindua laugarrenarekin alde batera utziko zen. Haurrek ez lukete urrituko gurasoen bizitza kentzetik, horrela eginda beren bihotz ustelen desioa lor balute. Mundu zibilizatua lapurren eta hiltzaileen horda bihurtuko zen; eta bakea, atsedeen eta zoriona lurretik erbesteratuko ziren.

Dagoeneko   gizakiak   Jainkoaren   eskakizunen

obedientziatik askatzen diren doktrinak betebeharrak moralaren indarra ahuldu du eta gaiztakeriaren uholdeak ireki ditu munduan. Legegabekeria, dissipazioa eta ustelkeria marea ikaragarri baten antzera sartzen ari zaizkigu. Familian, Satan lanean dago. Bere pankartak astintzen du, baita kristau omen ziren etxeetan ere. Bekaizkeria, uste gaiztoak, hipokresia, urruntasuna, emulazioa, liskarrak, konfiantza sakratuen traizioa, lizunkeriaren induljentzia daude. Erlijio-printzipio eta doktrinen sistema osoa, gizarte-bizitzaren oinarria eta markoa osatu beharko lukeena, masa zurrumbilo bat dirudi, hondamendirako prest. Gaizkilerik zitalenak, beren delituengatik kartzelara botatzen dituztenean, sarritan opari eta arretaren hartzaile egiten dira bereizketa inbidiagarri bat lortu izan balute bezala. Publizitate handia ematen zaie haien izaera eta krimenei. Prentsak bizioaren xehetasun matxinagarriak argitaratzen ditu, horrela beste batzuk iruzurra, lapurreta eta hilketa praktikan hasiz; eta Satan poztu egiten da bere infernuko planen arrakastaz. Bizioaren zaletasunak, bizia kentzeak, ordena eta maila guztietako neurrigabetasunaren eta gaiztakeriaren areagotze izugarriak Jainkoaren beldur diren guztiak piztu beharko lituzkete, gaitzaren marea geldiarazteko zer egin daitekeen galdetzera. Justizia auzitegiak ustelak dira. Aginteak irabazi nahiak eta plazer sensualarekiko maitasunak eragiten dituzte. Neurrigabekeriak askoren ahalmenak lainotu ditu Satanek ia erabateko kontrola izan dezan. Juristak perbertitu, sobornatu, engainatu egiten dira. Mozkorkeria eta jostakeria, grina, bekaizkeria, era guztietako desleialtasuna irudikatzen dira legeak administratzen dituztenen artean. "Justizia urrun dago: egia kalera erori baita, eta ekitatea ezin da sartu". Isaias 59:14 .

Erromaren nagusitasunaren pean nagusitu ziren

gaiztakeria eta iluntasun espiritualala Eskriturak zapaltzearen ondorio saihestezina izan ziren; baina non aurki daiteke hedatutako desleialtasunaren, Jainkoaren legearen arbuioaren eta ondoriozko ustelkeriaren kausa, ebanjelioaren argiaren su betean erlijio askatasunaren garaian? Orain Satanek ezin duela gehiago bere kontrolpean eduki Eskriturak gordeta, beste bide batzuetara jotzen du helburu bera betetzeko. Biblian fedea suntsitzeak bere helburua betetzen du, baita Biblia bera suntsitzea ere. Jainkoaren legea loteslea ez den ustea sartuz, bere aginduak guztiz ezjakin balira bezala eramaten ditu gizakiak urratzera. Eta orain, lehen aroetan bezala, elizaren bidez lan egin du bere diseinuak aurrera ateratzeko. Egungo erlijio-erakundeek uko egin diote Eskriturretan argi eta garbi ikusten ez diren egiak entzuteari, eta horien aurka borrokatzeko interpretazioak hartu eta eszeptizismoaren haziak ereiten dituzten jarrerak hartu dituzte. Hilezkortasun naturalaren eta gizakiaren heriotzaren kontzientziaren aita santuaren akatsari atxikita, espiritualismoaren eldarnioen aurkako defentsa bakarra baztertu dute. Betiko oinazearen doktrinak Biblia ez sinestera eraman ditu asko. Eta laugarren manamenduaren aldarrikapenak jendeari eskatzen zaizkion bezala, aurkitzen da zazpigarren eguneko larunbata betetzea agintzen dela; eta bete nahi ez duten betebeharetik libratzeko modu bakarra denez, herri-irakasle askok diote Jainkoaren legea ez dela loteslea. Beraz, legea eta larunbata batera bota zituzten. Sabbath erreformaren lana hedatzen den heinean, laugarren aginduaren aldarrikapenak saihesteko jainkozko legearen arbuio hori ia unibertsala bihurtuko da. Buruzagi erlijiosoen irakaspeneak ateak zabaldu dizkiote desleialtasunari, espiritualismoari eta Jainkoaren lege santuaren mespretxuari; eta buruzagi horien gainean dago

kristau munduan dagoen gaiztakeriaren ardura beldurgarria.

Hala ere, klase honek berak zabaldu zuen azkar hedatzen ari den ustelkeria, neurri handi batean, "kristau-sabatua" deritzonaren profanazioari egotziko zaiola, eta igandea betetzeak gizartearen morala asko hobetuko lukeela. Erreklamazio hau bereziki eskatzen da Ameriketara, non egiazko Sabbath-aren doktrina gehien predikatu den. Hemen tenpen-lana, erreforma moralen artean nabarmen eta garrantzitsuenetakoa, igandeko mugimendurekin uztartu ohi da, eta azken honen defendatzaileek gizartearen interes gorenaren alde lan egiten dutela adierazten dute; eta haiekin bat egiteari uko egiten diotenak epeltasunaren eta erreformaren etsai direla salatzen dute. Baina akatsa ezartzeko mugimendua berez ona den lan batekin lotuta egotea ez da akatsaren aldeko argudio bat. Pozoia mozorrotu dezakegu janari osasuntsuarekin nahastuz, baina ez dugu bere izaera aldatzen. Aitzitik, arriskutsuagoa bihurtzen da, litekeena da ustekabea hartzea. Satanaren gailuetako bat da gezurrarekin konbinatzea, sinesgarritasuna emateko nahikoa egia. Igandeko mugimenduko buruzagiek herriak behar dituen erreformak defenda ditzakete, Bibliarekin bat datozen printzipioak; hala ere, hauekin Jainkoaren legearen aurkako eskakizun bat dagoen bitartean, haren zerbitzariak ezin dute haiekin bat egin. Ezerk ezin ditu justifikatu Jainkoaren manamenduak gizonen aginduetarako alde batera uztea.

Bi akats handien bidez, arimaren hilezkortasuna eta igandeko sakratutasuna, Satanek jendea bere engainuaren menpe eramango du. Lehenengoak espiritualismoaren oinarriak jartzen dituen bitartean, bigarrenak Erromarekiko sinpatia-lotura sortzen du. Estatu Batuetako protestanteak izango dira nagusien eskuak golkoan zehar luzatzen espiritualismoaren eskua

hartzeko; amildegira helduko dira erromatarren botereari eskuak lotzeko; eta hiruko batasun horren eraginez, herri honek Erromaren urratsak jarraituko ditu kontzientzia eskubideak zapalduz.

Espiritualismoak egungo kristautasun nominala hurbilagotik imitatzen duenez, ahalmen handiagoa du engainatzeko eta harrapatzeko. Satan bera konbertitu da, gauzen ordena modernoaren arabera. Argi aingeru baten izaeran agertuko da. Espiritualismoaren bitartez, mirariak egingo dira, gaixoak sendatuko dira eta ukaezinezko mirari asko egingo dira. Eta izpirituek Biblian fedea aitortuko dutenez eta elizaren erakundeekiko errespetua agertuko dutenez, haien lana jainkozko boterearen agerpen gisa onartuko da.

Gaur egun nekez bereizten da kristau ohien eta gaiztoen arteko bereizketa-lerroa. Elizako kideek munduak maite duena maite dute eta haiekin bat egiteko prest daude, eta Satanek erabakitzen du haiek gorputz bakarrean batzea eta, horrela, bere kausa indartzea dena espiritualismoaren mailara eramanez. Papistak, mirariez harrotzen direnak egiazko elizaren seinale jakin gisa, erraz engainatuko dituzte mirariak egiten duten botere honek; eta protestanteak, egiaren ezkutua kenduta, engainatuko dira ere. Papistek, protestanteek eta munduzaleek botererik gabe jainkotasunaren forma onartuko dute, eta batasun horretan ikusiko dute munduaren konbertsiorako eta luzaroan espero zen milurtekoaren hasierarako mugimendu handi bat.

Espiritualismoaren bidez, Satan arrazaren ongile gisa agertzen da, jendearen gaixotasunak sendatuz eta erlijio-fede sistema berri eta goratuago bat aurkezten duela aldarrikatuz; baina aldi berean suntsitzaile gisa lan egiten du. Bere tentazioak jendetza hondarrera eramaten ari dira. Neurrigabetasunak

arrazoia kentzen du; induljentzia sentsuala, liskar eta odol-isuria datoz. Satanek gerran gozaten du, arimaren pasiorik okerrenak kitzikatzen baititu eta gero bizio eta odolez bustitako biktimak betikotasunera eramaten baititu. Bere xedea da nazioak elkarren aurka borrokatzera bultzatzea, horrela jendearen gogoak prestatze lanetik Jainkoaren egunean egon daitezen desbidera dezakeelako.

Satanek elementuen bidez ere lan egiten du prestatu gabeko arimen uzta lortzeko. Naturaren laborategietako sekretuak aztertu ditu, eta bere botere guztia erabiltzen du elementuak kontrolatzeko Jainkoak ahalbidetzen duen neurrian. Job asaldatzea jasan zuenean, zein azkar eraman zituzten artaldeak eta artaldeak, zerbitzariak, etxeak, haurrak, arazo batak bestearen ondoan une batean bezala. Jainkoa da bere izakiak babesten dituen eta suntsitzailearen boteretik babesten dituen. Baina kristau munduak mespretxua erakutsi dio Jehobaren legeari; eta Jaunak berak esandakoa egingo du: bere bedeinkapenak lurretik kenduko ditu eta bere babesa kenduko die bere legearen eta irakasten eta besteei gauza bera egitera behartzen ari direnengandik. Satanek Jainkoak bereziki zaintzen ez dituen guztien kontrola du. Batzuei mesede egingo die eta aurrera aterako ditu bere asmoak aurrera ateratzeko, eta besteei arazoak ekarriko dizkie eta gizonei sinetsaraziko die Jainkoa dela haiek jasaten dituen.

Gizonen seme-alabei gaixotasun guztiak senda ditzakeen mediku handi gisa agertzen diren bitartean, gaixotasunak eta hondamendiak ekarriko ditu, hiri jendetsuak hondamen eta desolaziora murriztu arte. Orain ere lanean dago. Itsasoko eta lehorreko istripu eta hondamendietan, konflagrazio handietan, tornado gogorretan eta txingor ikaragarrietan, ekaitz, uholde,

zikloi, maremotz eta lurrikaretan, leku guztietan eta mila eratan, Satanas bere boterea erabiltzen ari da. Heltzen ari den uzta ezabatzen du, eta gosea eta atsekabea datoz. Aireari kutsadura hilgarria ematen dio, eta milaka hiltzen dira izurriteak. Bisita hauek gero eta maizago eta negargarriagoak izango dira. Suntsipena gizakiaren eta piztien gainean izango da. "Lurra dolu eta itzaltzen da", "jende harroak... larritzen dira. Lurra ere kutsatu da bertako biztanleen azpian; legeak hautsi dituztelako, arauak aldatu, betiko ituna hautsi baitute». Isaias 24:4, 5 .

Eta orduan engainatzaile handiak gizonak konbentzituko ditu Jainkoaren zerbitzatzen dutenek gaitz horiek eragiten dituztela. Zeruko atsekabea eragin duen klaseak beren arazo guztiak leporatuko dizkie Jainkoaren aginduei obedientzia hausleentzako betiko errua den horiei. Adieraziko da gizonak Jainkoa ofenditzen ari direla igandeko larunbata urratuz; bekatu honek domeka bete arte etengo ez diren kalamitateak ekarri dituela zorrotz betearaziko; eta laugarren manamenduaren aldarrikapenak aurkezten dituztenak, horrela iganderako begirunea suntsituz, herriaren aztoratu egiten direla, jainkozko mesederako eta denborazko oparotasunera itzultzea eragozten dutela. Horrela, Jainkoaren zerbitzariaren aurka antzinako salaketa errepikatu egingo da eta arrazoi berdinetan ondo finkatuta: «Eta gertatu zen, Akabek Elias ikusi zuenean, Akabek esan zion: «Zu al zara Israel nahasten duena? Eta hark erantzun: Ez dut Israel asaldatu; baina zuk eta zure aitaren etxea, Jaunaren manamenduak alde batera utzi dituzulako eta baalei jarraitu zieten». 1 Erregeak 18:17, 18 . Jendearen haserrea akusazio faltsuek piztuko dutenez, Jainkoaren enbaxadoreenganako bidea jarraituko dute Israel apostatuak Eliasekiko jarraitu zuenaren oso antzekoa.

Espiritualismoaren bidez ageri den mirariak egiteko botereak bere eragina izango du Jainkoari obeditzea gizakiei baino aukeratzen dutenen aurka. Izpirituen komunikazioek Jainkoak bidali dituela adieraziko dute igandeko baztertzailak beren akatsaz konbentzitzera, lurraldeko legeak Jainkoaren legea bezala bete behar direla baieztatuz. Munduan dagoen gaiztakeria handia deitoratuko dute eta erlijio-irakasleen testigantza bigarrena egingo dute moralaren egoera nahasia igandea profanatzeak eragiten duela. Handia izango da euren testigantza onartzeari uko egiten dioten guztien aurka piztutako sumindura.

Satanasen politika Jainkoaren herriarekiko azken gatazka honetan zeruko eztabaida handiaren irekieran erabili zuen bera da. Jainkozko gobernuaren egonkortasuna sustatu nahi zuela aldarrikatu zuen, bere iraulpena ziurtatzeko ahalegin guztiak ezkutuan makurtzen zituen bitartean. Eta horrela burutzen saiatzen ari zen lana bera aingeru leialei kargatu zien. Iruzur-politika berak markatu du Erromako Elizaren historia. Zeruko erregeorde gisa jardutea aldarrikatu du, Jainkoaren gaintik goratu eta bere legea aldatu nahi duen bitartean. Erromaren agintean, ebanjelioarekiko leialtasunagatik heriotza pairatzen zutenak gaiztagintzat jo zituzten; Satanasekin bat eginda zeudela deklaratu zuten; eta ahal ziren bitarteko guztiak erabili ziren gaitzespenez estaltzeko, jendearen begietara eta baita bere buruari gaizkilerik zitalen gisa agertzeko. Hala izango da orain. Satanek Jainkoaren legea errespetatzen dutenak suntsitu nahi dituen bitartean, lege-hausle gisa leporatzea eragingo du, Jainkoa desohoratzen ari diren eta munduari epaiak ekartzen dituzten gizon gisa.

Jainkoak ez du inoiz behartzen nahia edo kontzientzia; baina Satanasen etengabeko errekurtsioa —bestela limurtu ezin

dituenen kontrola eskuratzea— krudelkeriaz derrigortzea da. Beldurraren edo indarraren bidez kontzientzia gobernatzeko eta bere buruari omenaldia ziurtatzen saiatzen da. Hori betetzeko, agintari erlijiosoen eta laikoen bidez lan egiten du, giza legeak betearaztean, Jainkoaren legeari muzin eginez.

Bibliako larunbata ohoratzen dutenak legearen eta ordenaren etsai gisa salatuko dituzte, gizartearen murrizketa moralak hausten dituztelako, anarkia eta ustelkeria eragiten dutela eta Jainkoaren epaiak lurrean deitzen dituztelako. Haien eskrupulu kontzienteak temakeria, egoskorkeria eta agintearekiko mespretxua adieraziko dira. Gobernuarekiko desafekzioa leporatuko diete. Jainkozko legearen betebeharra ukatzen duten ministroek pulpitutik aurkeztuko dute Jainkoak agindutako agintari zibilei obedientzia emateko betebeharra. Legegintzako aretoetan eta justizia epaitegietan, aginduen arduradunak gaizki irudikatu eta kondenatu egingo dira. Kolore faltsu bat emango zaie haien hitzei; eraikuntzarik txarrena euren motiboen gainean jarriko da.

Eliza protestanteek Jainkoaren legearen defentsan argudio argi eta garbiak baztertzen dituztenez, Bibliaren bidez irauli ezin duten fedea isilarazteko gogoia izango dute. Haien begiak itsutzen dituzten arren, orain kristau munduak egiten ari direna egiteari kontzientziaz uko egiten dioten eta aita santuaren larunbateko aldarrikapenak aitortzen dituztenen jazarpena ekarriko duen bidea hartzen ari dira.

Elizako eta estatuko agintariek bat egingo dute klase guztiak erosketak egiteko, konbentzitzeko edo behartzeko igandea ohoratzerako. Jainkozko aginterik eza antzezpen zapaltzaileek hornituko dute. Ustelkeria politikoa justiziaren maitasuna eta egiaren begirunea suntsitzen ari da; eta Amerika

askean ere, agintariek eta legegileek, mesede publikoa lortzeko, igandea betetzeko legeak betearazteko herri-eskakizunari men egingo diote. Hain sakrifizio handia kostatu den kontzientzia askatasuna ez da gehiago errespetatuko. Laster etorriko den gatazkan profetaren hitzen adibidea ikusiko dugu: «Haserretu egin zen herensugea emakumearekin, eta gerra egitera joan zen bere haziaren hondarrei, Jainkoaren aginduak betetzen dituzten eta Jesukristoren testigantza dutenak. » Apokalipsia 12:17 .

37. kapitulua — Liburu Santuak babes

«Legeari eta testigantzari: hitz honen arabera hitz egiten ez badute, argirik ez dagoelako da». Isaias 8:20 . Jainkoaren herria Eskrituretara zuzentzen da irakasle faltsuen eraginaren eta iluntasuneko izpirituen botere engainagarriaren babes gisa. Satanek ahal den tresna guztiak erabiltzen ditu gizakiak Bibliaren ezagutza lortzea eragozteko; izan ere, haren esaldi arruntek bere engainuak agerian uzten dituzte. Jainkoaren lanaren berpizkunde bakoitzean gaitzaren printzea jarduera biziagora pizten da; orain bere ahalegin handienak egiten ari da Kristoren eta bere jarraitzaileen aurkako azken borrokarako. Azken ilusio handia laster irekiko zaigu. Antikristo bere obra miragarriak gure aurrean egitea da. Hain izango du faltsuak egiaren antza, non ezinezkoa izango baita haien artean bereiztea Eskritura Sainduetan izan ezik. Beraien testigantzaz, adierazpen bakoitza eta mirari bakoitza probatu behar da.

Jainkoaren agindu guztiak betetzen ahalegintzen direnei aurka egingo zaie eta isekatuko zaie. Jainkoarengan bakarrik egon daitezke. Haien aurrean epaiketa jasateko, Jainkoaren borondatea bere hitzean ageri den bezala ulertu behar dute; Haren izaeraren, gobernuaren eta helburuen ikuskera zuzena duten heinean bakarrik ohora dezakete, eta horien arabera jokatzeko dute. Bibliako egiekin adimena sendotu dutenek baino ez dute iraungo azken gatazka handian.

Arima bakoitzari helduko zaio proba bilatzailea: obeditu al diot Jainkoari gizonei baino? Ordu erabakigarria orain ere heldu da. Gure oinak Jainkoaren hitz aldaezinaren harkaitzean landatu al dira? Prest gaude Jainkoaren aginduen eta Jesusen fedearen defentsan tinko egoteko?

Bere gurutziltzapena baino lehen, Salbatzaileak bere ikasleei azaldu zien hil eta hilobitik piztuko zela, eta aingeruak zeuden bere hitzak gogoetan eta bihotzetan inprimatzeko. Baina dizipuluak erromatarren uztarritik denborazko askapenaren bila zebiltzan, eta ezin zuten jasan beren itxaropen guztiak ardatz zituenak heriotza gaiztoa jasan behar zuela pentsatzea. Gogoratu behar zituzten hitzak burutik erbesteratu ziren; eta epaiketaren ordua iritsi zenean, prestatu gabe aurkitu zituen. Jesusen heriotzak guztiz suntsitu zituen haien itxaropenak, berak abisatu ez balu bezala. Beraz, profezietan, etorkizuna Kristoren hitzez ikasleei irekia izan zen bezain argi zabaltzen zaigu. Garbaldiaren itxierarekin eta arazo garairako prestatzeko lanarekin lotutako gertakariak argi eta garbi azaltzen dira. Baina jendetzak ez du egia garrantzitsu hauek inoiz agerian utzi izan balira baino gehiago ulertzen. Satanas begiratzen du salbamenerako jakintsu bihurtuko lituzkeen inpresio oro harrapatzeko, eta arazo garaiak prest aurkituko ditu.

Jainkoak gizonei abisu hain garrantzitsuak bidaltzen dizkienean, zeruaren erdian hegan dabiltzan aingeru sainduak aldarrikatzen duten moduan irudikatzen direnean, arrazoibide-ahalmenez hornitutako pertsona oro eskatzen du mezuari kasu egitea. Piztiaren eta haren irudiaren gurtzaren aurka salatzen diren epai beldurgarriek (Apokalipsia 14:9-11), profezien azterketa arduratsu batera eraman beharko lukete, piztiaren marka zein den eta hura jasotzea saihesteko nolakoa den jakiteko. . Baina herri-masak belarriak aldendu egiten ditu egia entzutetik eta alegietara bihurtzen dira. Paulo apostoluak azken egunetara begira esan zuen: «Iritsiko da doktrina sana jasango ez duten garaia». 2 Timoteo 4:3 . Garai hori bete-betean iritsi da. Jendetzak ez du nahi Bibliaren egia, oztopatzen duelako

bihotz bekatari eta munduzalearen nahiak; eta Satanas hornitzen ditu maite dituzten engainuak.

Baina Jainkoak herri bat izango du lurrean Biblia mantentzeko, eta Biblia soilik, doktrina guztien estandar eta erreforma guztien oinarri gisa. Gizon jakintsuen iritziak, zientziaren dedukzioak, eliza-kontseiluen sinesmenak edo erabakiak, ordezkutzen dituzten elizak bezain ugariak eta diskordanteak, gehiengoaren ahotsa, ez bat edo ez horiek guztiak frogatzat edo frogatzat hartu behar. fede erlijiosoaren edozein punturen aurka. Edozein doktrina edo agindu onartu baino lehen, "Honela dio Jaunak" argi bat eskatu beharko genuke haren laguntzan.

Satan etengabe saiatzen ari da gizakiaren arreta erakartzen Jainkoaren lekuan. Berak eramaten du herria gotzainengana, artzainengana, teologia irakasleengana, gidari gisa, Eskritura Santuak arakatu beharrean, beren eginbeharra beren kabuz ikasteko. Orduan, buruzagi horien adimenak kontrolatuz, bere borondatearen arabera jendetza eragin dezake.

Kristo bizitzako hitzak esatera etorri zenean, jende xeheak pozik entzun zuen; eta askok, apaiz eta buruzagietatik ere, sinetsi zuten harengana. Baina apaiz-buruak eta nazioko buruzagiak erabakita zeuden Haren irakaspenak gaitzesteko eta baztertzeko. Haren aurkako salaketak aurkitzeko ahalegin guztietan nahastuta zeuden arren, haren hitzei zegokion jainkozko boterearen eta jakituriaren eragina sentitu ezin izan zuten arren, aurreiritzietan sartu ziren; arbuiatu zituzten Haren Mesiastasunaren frogarik argiena, haren ikasle izatera behartuak izan ez daitezzen. Jesusen aurkari hauek jendeari haurtzarotik begiruneraino irakatsi zitzaizkion gizonak ziren, zeinen aginteari inplizituki makurtzen ohituta zeuden. «Nola da», galdetu zuten,

«gure buruzagiek eta eskribau jakintsuek ez dutela Jesusengan sinesten? Ez ote lukete Jainkozko gizon hauek hartuko hura Kristo balitz? Halako irakasleen eragina izan zen judu-nazioa bere Erredentorea baztertzera eraman zuena.

Apaiz eta agintari haiek bultzatu zituen izpiritua oraindik ere pietatezko lanbide handia egiten duten askok erakusten dute. Ez dute Eskrituretako testigantza aztertzeari garai honetako egia bereziei buruz. Beren kopurua, aberastasuna eta ospea adierazten dituzte, eta mespretxuz ikusten dituzte egiaren defendatzaileak gutxi, pobre eta ezezagunak direla, mundutik bereizten dituen fedea dutenak.

Kristok aurreikusten zuen eskribauek eta fariseuek betetako agintaritza neurrigabe hartzea ez zela juduen sakabanaketarekin geldituko. Ikuspegi profetikoa zuen kontzientzia gobernatzeko giza autoritatea goratzeko lanaren inguruan, elizaren madarikazio izugarria izan baita garai guztietan. Eta eskribau eta fariseuei egindako salaketa beldurgarriak, eta herriari buruzagi itsu hauei ez jarraitzeko abisuak eman zizkion, ondorengo belaunaldiei abisu gisa.

Erromatar Elizak elizgizonari gordetzen dio Eskriturak interpretatzeko eskubidea. Elizak bakarrik direla Jainkoaren hitza azaltzeko eskumena dela eta, jende xeheari ezeztatzen zaio. Nahiz eta Erreformak Liburu Santuak guztiei eman, Erromak mantendu zuen printzipio berak eragozten die eliza protestanteetako jendetza Biblia bere kabuz bilatzea. Bertako irakaspenak *elizak interpretatzen dituen bezala* onartzen irakasten zaie ; eta milaka dira ezer jasotzera ausartzen direnak, Eskrituretan argiro agertu arren, beren sinismenaren edo beren elizaren irakaspenaren kontrakoa den.

Biblia irakasle faltsuen kontrako abisuez beteta dagoen

arren, asko prest daude, beraz, beren arimak elizgizonari gordetzeko. Gaur egun milaka dira erlijio-irakasleek beren fede-puntuei beste arrazoirik eman ezin dietenak, beren buruzagi erlijiosoek hala agindutakoa baino. Salbatorearen irakaspenetatik ia oharkabean igarotzen dira, eta ministroen hitzetan konfiantza inplizitua jartzen dute. Baina ministroak hutsezinak al dira? Nola fidatu gaitezke gure arima haien gidaritzapean, Jainkoaren hitzetik argi-eramaileak direla jakin ezean? Munduaren bide ibilitik alde egiteko ausardia moral faltak gizon jakintsuen urratsak jarraitzera eramaten ditu asko; eta beren kabuz ikertzeko errezeloagatik, hutsegite-kateetan itxaropenik gabe lotzen ari dira. Ikusten dute garai honetako egia argi eta garbi ikusten dela Biblian; eta Espiritu Santuaren indarra sentitzen dute haren iragarpenari; hala ere, elizgizonen oposizioari argitik aldentzen uzten diote. Arrazoia eta kontzientzia sinetsita dauden arren, engainuzko arima hauek ez dira ausartzen ministroarengandik ezberdin pentsatzen; eta beren epaiketa indibiduala, beren betiko interesak, beste baten sinesgabetasunari, harrotasunari eta aurreiritziari sakrifikatzen dira.

Asko dira Satanez giza eraginaren bidez bere gatibuak lotzeko dituen moduak. Jendetza bere baitan bermatzen du, Kristoren gurutzaren etsai direnei afekziozko zetazko lokarriez lotuz. Atxikimendu hori edozein izanda ere, gurasoa, seme-alaba, bikotekidea edo soziala, ondorioa berdina da; egiaren aurkariak kontzientzia kontrolatzeko ahalmena erabiltzen dute, eta haien menpe dauden arimek ez dute behar besteko ausardia edo independentzia beren betebeharraren usteak betetzeko.

Jainkoaren egia eta aintza banaezinak dira; ezinezkoa

zaigu, Biblia eskura dugularik, iritzi okerren bidez Jainkoa ohoratzea. Askok diote ez duela axola norberak sinesten duena, bere bizitza zuzena bada. Baina bizitza fedeak moldatzen du. Argia eta egia gure esku badaude, eta entzuteko eta ikusteko pribilegioa hobetzea baztertzen badugu, birtualki baztertzen dugu; argia baino iluntasuna aukeratzen ari gara. "Bada gizon bati zuzena iruditzen zaion bide bat, baina horren amaiera heriotzaren bideak dira". Esaera 16:25 . Ezjakintasuna ez da akats edo bekaturako aitzakia, Jainkoaren borondatea ezagutzeko aukera oro dagoenean.

Gizon bat bidaiatzen ari da eta hainbat errepide eta bakoitza nora doan adierazten duen gida-ohol batera iristen da. Gida-ohola aintzat hartzen ez badu eta zuzena iruditzen zaion bidea hartzen badu, agian zintzoa izango da, baina ziurrenik bide okerrean aurkituko du bere burua.

Jainkoak bere hitza eman digu bere irakaspenak ezagutu eta guk geuk jakin dezagun zer eskatzen diguna. Abokatua Jesusengana hurbildu zenean, galdetu zion: «Zer egingo dut betiko bizia heredatzeko?». Salbatzaileak Liburu Santuetara bideratu zuen, esanez: «Zer dago idatzita legean? nola irakurtzen duzu?» Ezjakintasunak ez ditu gazteak ez zaharrak barkatuko, ez Jainkoaren legearen urratzeagatik zor zaion zigorretik libratuko; haien esku baitago lege horren eta haren printzipio eta aldarrikapenen aurkezpen fidela. Ez da nahikoa asmo onak izatea; ez da nahikoa gizon batek zuzen uste duena edo ministroak zuzen esaten duena egitea. Haren arimaren salbazioa jokoan dago, eta bere buruaz bilatu beharko lituzke Liburu Santuak. Haren uste sendoak izan arren, ministroak egia zer den badakiela ziur egon arren, hori ez da bere oinarria. Zerurako bidaiako bide-marka guztiak adierazten dituen taula bat dauka,

eta ez du ezer asmatu behar.

Izaki arrazional ororen lehen eta goreneko betebeharra da Eskrituretatik egia zer den ikastea, eta gero argian ibiltzea eta beste batzuk haren ereduari jarraitzera animatzea. Egunez egun Biblia arretaz aztertu beharko genuke, pentsamendu guztiak haztatuz eta Eskritura Santuarekin alderatuz. Jainkozko laguntzarekin gure iritziak eratu behar ditugu Jainkoaren aurrean geure buruari erantzun behar diogun bezala.

Biblian argi eta garbi ageri diren egiak zalantzan eta iluntasunean sartu dituzte gizon jakintsuek, zeinek, jakinduria handiaren itxurarekin, Eskrituretan erabiltzen den hizkuntzan ageri ez den esanahi mistiko, sekretu eta espiritual bat dutela irakasten dutenak. Gizon hauek irakasle faltsuak dira. Horrelako klase bati esan zion Jesusek: «Ez dakizue Liburu Santuak, ez Jainkoaren boterea». Markos 12:24 . Bibliaren hizkuntza bere esanahia nabariaren arabera azaldu behar da, ikur edo irudirik erabiltzen ez bada behintzat. Kristok hitza eman du: «Norbaitek bere nahia egin nahi badu, ezagutuko du dotrina». Joan 7:17 . Gizonek Biblia irakurtzen den bezala hartuko balute, haien adimena engainatzeko eta nahasteko irakasle faltsurik ez balego, aingeruak poztuko lituzkeen lan bat burutuko litzateke eta orain noraezean dauden milaka eta milaka Kristoren estalpean sartuko lituzkeena. akatsean.

Izpirituaren ahalmen guztiak erabili beharko genituzke Eskriturak aztertzean eta adimenari egin beharko genioke, hilkorrok ahal duten neurrian, Jainkoaren gauza sakonak ulertzeko; hala ere, ez dugu ahaztu behar haurraren otzantasuna eta sumisioa direla ikaslearen benetako izpiritua. Eskriturazko zailtasunak ezin dira inoiz menderatu arazo filosofikoei aurre egiteko erabiltzen diren metodo berberekkin. Ez genuke Biblia

aztertzen hainbeste zientziaren esparruetan sartzen diren auto-konfiantza horrekin, Jainkoarekiko otoitz-mendekotasunarekin eta bere borondatea ikasteko gogo zintzoarekin baizik. Espiritu apal eta irakatsi batekin etorri behar dugu NI NAIZ handiaren ezagutza lortzeko. Bestela, aingeru gaiztoek hain itsutuko dute gure adimena eta gure bihotza gogortuko dute, non ez gaituzte egiak hunkituko.

Eskrituraren zati asko, gizon jakintsuak misterio bat ahoskatzen duten edo garrantzirik gabekotzat igarotzen direnak, Kristoren eskolan irakatsi zaionarentzat erosotasun eta argibidez beteta dago. Teologo askok Jainkoaren hitza argiago ulertzen ez duten arrazoi bat hauxe da: landu nahi ez dituzten egietara begiak ixten dituzte. Bibliako egia ulertzea ez da hainbeste bilatzera ekarritako adimenaren indarraren araberakoa, helburu bakarraren, zuzentasunaren irrika biziaren menpe baizik.

Biblia ez da inoiz otoitz gabe aztertu behar. Espiritu Santuak bakarrik uler daitezkeen gauza horien garrantzia senti diezaguke, edo ulertzeko zailak diren egiak kentzea eragotzi. Zeruko aingeruen ofizioa da bihotza prestatzea Jainkoaren hitza ulertzeko, non bere edertasunaz liluratuko gaituen, bere abisuez abisatu, edo bere promesek animatu eta sendotu. Salmistaren eskaria gure egin beharko genuke: «Ireki nire begiak, zure legetik gauza miragarriak ikus ditzazun». Salmoa 119:18 . Tentazioak sarritan ezin jasanezinak agertzen dira, zeren, otoitzaren eta Bibliaren azterketari utzi gabe, tentatuak ezin ditu erraz gogoratu Jainkoaren promesak eta Satanasi Eskrituretako armekin topatu. Baina aingeruak inguruan daude jainkozko gauzetan irakatsi nahi dutenak; eta premia handiko denboran ekarriko dituzte oroitzera behar diren egiak. Horrela, «Etsaia uholde bat bezala sartuko denean, Jaunaren Espirituak estandar

bat altxatuko du haren aurka». Isaias 59:19 . Jesusek bere ikasleei hitzeman zien: «Aitak nire izenean bidaliko duen Espiritu Santua den Kontsolatzailea, irakatsiko dizue gauza guztiak, eta oroiaraziko dizuet esan dizuedan guztia». Joan 14:26 . Baina Kristoren irakaspenak aurrez gogoan gordeak izan behar ziren Jainkoaren Espirituak arrisku garaian gure oroitzapenera ekar ditzan. «Zure hitza ezkutatu dut nire bihotzean», esan zuen Davidek, «Zure aurka bekaturik ez egiteko». Salmoa 119:11 .

Beren betiko interesak baloratzen dituzten guztiek adi egon beharko lukete eszeptizismoaren sartzeen aurrean. Egiaren zutabeak beraiek erasotuko dituzte. Ezinezkoa da desleialtasun modernoaren sarkasmo eta sofismoen, irakaspen maltzur eta izurriteen, irismenetik kanpo mantentzea. Satanek bere tentazioak klase guztietara egokitzen ditu. Analfabetoak burla edo iseraz erasotzen ditu, heziak eragozpen zientifikoekin eta arrazoibide filosofikoekin egiten ditu topo, Eskriturekiko mesfidantza edo mespretxua pizteko kalkulatuta. Esperientzia gutxiko gazteek ere kristautasunaren oinarrizko printzipioei buruzko zalantzak pizten dituzte. Eta gazte desleialtasun horrek, azalekoa den arren, badu bere eragina. Askok dira, beraz, beren arbasoen fedez burla egitera eta graziaren Espirituari gaitz egitera. Hebrearrei 10:29 . Jainkoarentzat ohore bat eta munduarentzat bedeinkazio bat izango zirela agintzen zuen bizitza asko hondatu ditu desleialtasunaren hats gaiztoak. Giza arrazoiaren erabaki harrotsuetan fidatzen diren guztiak eta jainkozko misterioak azal ditzaketela eta Jainkoaren jakituriak lagundu gabe egiara iristen direla imajinatzen dutenak Satanen amarruan nahasten dira.

Mundu honen historiako garairik solemnean bizi gara.

Lurraren jende ugarien patua erabakitzeaz dago. Gure etorkizuneko ongizatea eta baita beste arimen salbazioa orain jarraitzen dugun ibilbidearen arabekoak dira. Egiaren Espirituak gidatu behar dugu. Kristoren jarraitzaile guztiek gogor galdetu beharko lukete: «Jauna, zer nahi duzu nik egitea?». Jaunaren aurrean apaldu behar dugu, barau eta otoitz eginez, eta bere hitzaz asko gogoeta egin behar dugu, batez ere epaiketaren eszenetan. Orain Jainkoaren gauzetan esperientzia sakon eta bizi bat bilatu beharko genuke. Ez dugu momenturik galtzeko. Garrantzi handiko gertaerak gertatzen ari dira gure inguruan; Satanen lur sorginduan gaude. Ez lo egin, Jainkoaren sentinelak; etsaia gertu dago, edozein unetan prest, laxo eta logura bihurtuko bazara, zure gainera jauzi eta bere harrapakin bihurtzeko. Askok engainatzen dira Jainkoaren aurrean beren benetako egoeraz. Zoriontzen dira beren buruak egiten ez dituzten egintza okerrenatik, eta ahazten dira Jainkoak eskatzen dizkieten obra on eta nobleak, baina egin gabe utzi dituztenak. Ez da nahikoa Jainkoaren lorategian zuhaitzak izatea. Bere itxaropena fruitua emanez erantzun behar dute. Erantzukizunak hartzen ditu egin zezaketen ongi guztia bete ez izanagatik, bere graziaren bidez indartuz. Zeruko liburuetan lurreko astun gisa erregistratuta daude. Hala ere, klase honen kasua ez da guztiz itxaropenik gabea. Jainkoaren errukia arbuiatu eta bere graziaz abusatu dutenekin, maitasun luzearen bihotzak oraindik erregutzen du. «Horregatik dio: Esna zaitez lo zaudena, eta piztu zaitez hilen artetik, eta Kristok argia emango dizu. Begira, bada, zuhurtziaz ibiltzen zaretela,... denbora erreskatuz, egunak gaiztoak baitira». Efesoarrei 5:14-16 .

Proba garaia iritsiko denean, Jainkoaren hitza bizi-arau egin dutenak agertuko dira. Udan ez dago alderik hosto

iraunkorreko eta beste zuhaitz batzuen artean; baina neguko eztrandak etortzen direnean, hosto iraunkorrek ez dute aldaketarik izaten, beste zuhaitz batzuk hostoa kentzen duten bitartean. Beraz, bihotz faltsuko irakaslea ez da orain benetako kristautik bereiztea, baina aldea agerikoa izango den garaia iritsi zaigu. Sor dadila oposizioa, izan dadila handikeriak eta intolerantzia berriz ere menderatu, jazarpena piztu dadila, eta bihotz erdi eta hipokritaek astinduko dute eta fedea eman; baña egiazko kristaua arkatza bezela tinko geldituko da, bere fedea sendoago, bere itxaropena argiago, oparotasun egunetan baño.

Salmistak dio: «Zure testigantzak nire gogoeta dira». "Zure aginduen bidez ulermena lortzen dut; horregatik gorroto ditut bide faltsu guztiak". 119. Salmoa: 99, 104 .

"Zorionekoa da jakinduria aurkitzen duen gizona". "Uren ondoan landatutako zuhaitza bezala izango da, eta bere sustraiak ibai ondoan zabaltzen dituena, eta ez du ikusiko beroa datorrenean, baina bere hostoa berde izango da; eta ez da kontu handiz ibiliko lehorte-urtean, eta ez da fruitua emateari utziko». Esaera 3:13 ; Jeremias 17:8 .

38. kapitulua—Azken abisua

«Ikusi nuen beste aingeru bat zerutik jaisten, botere handia zuela; eta lurra bere loriaz argitu zan. Eta oihu handiz oihu egin zuen, esanez: Babilonia handia erori da, erori da, eta bihurtu da deabruen bizileku, eta izpiritu zikin guztien kaiola, eta txori zikin eta gorrotagarri guztien kaiola. «Eta zerutik beste ahots bat entzun nuen, zioela: «Zatoz harengandik, ene herria, ez zaitezten haren bekatuetan parte hartu eta haren izurriteetatik ez jasotzeko». Apokalipsia 18:1, 2, 4 .

Apokalipsiaren bigarren aingeruak egin zuen garaia adierazten du. 14 (8. bertsoa), errepikatu behar da, Babilonia osatzen duten hainbat erakundetan sartzen ari diren ustelkeriaren aipamen gehigarriarekin, mezu hori lehen aldiz eman zenetik, 1844ko udan. Mundu erlijiosoaren egoera izugarria da. hemen azaltzen da. Egiaren uko bakoitzarekin jendearen gogoia ilunagoa izango da, bihotza burugogorago, gogortasun infidel batean errotu arte. Jainkoak eman dituen abisuei muzin eginez, Dekalogoko aginduetako bat zapaltzen jarraituko dute, hura sakratua dutenei jazartzera eraman arte. Kristo ezerezean dago bere hitzari eta bere herriari jarritako mespretxuan. Elizek espiritualismoaren irakaspenak onartzen dituzten heinean, haragizko bihotzari ezarritako murriztapena kendu egiten da, eta erlijioaren lanbidea gaiztakeriarik txikiena ezkutatzeko kapa bihurtuko da. Manifestazio espiritualen sinesmenak espiritu eta deabruen doktrinei seduzitzaileei atea irekitzen die, eta horrela aingeru gaiztoen eragina sentituko da elizetan.

Babiloniaz, profetia honetan ikusitako garaian, hauxe deklaritzen da: «Bere bekatuak zeruraino heldu dira, eta Jainkoa bere gaiztakeriaz oroitu da». Apokalipsia 18:5 . Bete du bere

erruaren neurria, eta suntsipena bere gainera erortzear dago. Baina Jainkoak badu oraindik herri bat Babilonian; eta haren epaiketak bisitatu baino lehen, leial horiek dei egin behar dira, haren bekatuetatik parte hartu ez dezaten eta "ez dezatela haren izurriteetatik jaso". Hortik zerutik jaisten den aingeruak sinbolizatzen duen mugimendua, bere aintzaz lurra argituz eta ahots indartsuz indarrez negar eginez, Babiloniako bekatuak iragarritz. Haren mezuarekin lotuta deia entzuten da: "Zatoz bertatik, ene herria". Iragarpen hauek, hirugarren aingeruaren mezuarekin bat eginez, lurreko biztanleei eman beharreko azken abisua osatzen dute.

Beldurgarria da mundua ekarri behar den gaia. Lurreko botereek, Jainkoaren aginduen aurka borrokatzeko batuta, "guztiak, txikiak eta handiak, aberatsak eta pobreak, askeak eta lotuak" (Apokalipsia 13:16), elizaren ohituretara egokituko direla erabakiko dute. larunbat faltsua betetzea. Betetzeari uko egiten dioten guztiei zigor zibilak bisitatuko zaizkie, eta azkenean heriotza merezi dutela adieraziko da. Bestalde, Sortzailearen atsedean eguna agintzen duen Jainkoaren legeak obedientzia eskatzen du eta bere aginduak hausten dituzten guztien aurkako haserrea mehatxatzen du.

Honela argi eta garbi jarritako gaia aurrean, Jainkoaren legea zapalduko duenak giza egitate bat betetzeko piztiaren marka jasotzen du; Jainkoaren ordezkari obeditzea aukeratzen duen boterearekiko leialtasunaren seinalea onartzen du. Zeruko abisua hau da: «Norbaitek piztia eta haren irudia gurtzen baditu eta bere marka bekokian edo eskuan hartzen badu, berak edanen du Jainkoaren haserrearen ardotik, zeina nahasketarik gabe isurtzen den. bere haserrearen kopa». Apokalipsia 14:9, 10 .

Baina inor ez da Jainkoaren haserrea jasan arte, egia bere

burura eta kontzientziara ekarri eta baztertu arte. Asko dira garai honetarako egia bereziak entzuteko aukerarik izan ez dutenak. Laugarren manamenduaren betebeharra ez zaie inoiz jarri bere egiazko argitan. Bihotz guztiak irakurtzen dituenak eta motibo guztiak probatzen dituenak ez du utziko egiaren ezagutza nahi duenik, eztabaidaren gaiez engaina dadin. Dekretua ez da herriari itsu-itsuan eskatu behar. Guztiak argi nahikoa izan behar dute bere erabakia modu adimentsuan hartzeko. Sabbath leialtasunaren proba handia izango da, egiaren puntua bereziki eztabaidatua baita. Azken proba gizakiei eragingo zaienean, orduan Jainkoaren zerbitzatzen dutenen eta hura zerbitzatzen ez dutenen arteko bereizketa-lerroa marraztuko da. Sabbath faltsua betetzea estatuko legea betez, laugarren aginduaren aurka, Jainkoaren aurka dagoen botere bati leialtasuna aitortzea izango da, benetako larunbata betetzea, Jainkoaren legeari men eginez. , Sortzailearekiko leialtasunaren froga da. Klase batek, lurreko botereei men egiteko seinalea onartuz, piztiaren marka jasotzen duen bitartean, besteak jainkozko agintearekiko leialtasunaren seinalea aukeratuz, Jainkoaren zigilua jasotzen du.

Orain arte hirugarren aingeruaren mezuaren egiak aurkezten zituztenak alarmista hutstzat hartu izan dira askotan. Intolerantzia erlijiosoak Estatu Batuetan kontrola lortuko zuela, eliza eta estatua bat egingo zutela Jainkoaren aginduak betetzen dituztenak jazartzeko iragarpenak, arrazoirik gabe eta absurdutzat jo dituzte. Konfiantzaz adierazi da lurralde hau ezin zela inoiz izan dena baino gehiago bihurtu: erlijio askatasunaren defendatzailea. Baina igandean betetzea betearazteko auzia oso aztoratuta dagoenez, hainbeste denboran zalantzan jarritako eta sinetsi gabeko gertakaria hurbiltzen ari dela ikusten da, eta hirugarren mezuak lehen izan ezin zuen efektua sortuko du.

Belaunaldi guztietan Jainkoak bere zerbitzariak bidali ditu bekatua errietatzera, bai munduan eta baita elizan ere. Baina jendeak esandako gauza leunak nahi ditu, eta egia garbia eta bernizgabea ez da onargarria. Erreformatzaile askok, beren lanean sartzean, elizaren eta nazioaren bekatuei erasotzeko zuhurtzia handia izatea erabaki zuten. Itxaroten zuten, kristau-bizitza garbiaren adibidearekin, jendea Bibliako doktrinetara eramatea. Baina Jainkoaren Espiritua Eliasengana etorri zen bezala etorri zitzaien, errege gaizto baten eta herri apostata baten bekatuak errietatzera bultzatuz; ezin izan zuten uko egin Bibliaren esaldi arruntak —aurkeztu nahi izan zituzten doktrinak— predikatzeari. Arimak mehatxatzen zituen egia eta arriskua sutsuki deklaratzera bultzatu zituzten. Jaunak eman zizkion hitzak esan zituzten, ondorioen beldurrik gabe, eta jendea abisua entzutera behartu zuten.

Horrela hirugarren aingeruaren mezua aldarrikatuko da. Botere handienarekin emateko garaia iristen den heinean, Jaunak tresna xumeen bidez lan egingo du, bere buruak bere zerbitzura sagaratzen direnen gogoa gidatuz. Langileak bere Espirituaren unturaz prestatuko dira literatur erakundeen prestakuntzaz baino. Fede- eta otoitz-gizonak behartuta joango dira zelo santuarekin, Jainkoak ematen dizkien hitzak deklaratzera. Babiloniako bekatuak zabalduko dira. Aginte zibilak elizaren betekizunak betetzearen ondorio beldurgarriak, espiritualismoaren aurrerapenak, aita santuaren boterearen aurrerapen ezkutu baina azkarrak dena agerian geratuko da. Ohartarazpen solemne hauen bidez jendea hunkituko da. Milaka eta milaka entzungo dituzte horrelako hitzak inoiz entzun ez dituztenek. Harrituta entzuten dute Babilonia eliza dela, bere akats eta bekatuengatik eroria, zerutik bidalitako egiaren

arbuioagatik. Jendea bere irakasle ohiengana joaten den bitartean, galdeketa gogotsu batekin: Gauza hauek hala al dira? ministroek alegiak aurkezten dituzte, gauza leunak profetizatzen dituzte, beldurrak baretzeko eta kontzientzia piztua baretzeko. Baina askok gizakien aginte hutsarekin asetzeari uko egiten diotenez eta «Hau dio Jaunak» argi bat eskatzen dutenez, herri-ministerioak, antzinako fariseuek bezala, haserre beteta haien agintea zalantzan jartzen denean, mezua Satanasena dela salatuko du. eta piztu bekatua maite duten jendetza, hura iragartzen dutenei iraintzeko eta jazartzeko.

Eztabaida eremu berrietara hedatzen den heinean eta jendearen adimenak Jainkoaren lege zapalduetara deitzen diren heinean, Satanas astintzen da. Mezuari heltzen dion botereak aurka daudenak erotuko ditu soilik. Elizgizonak ia giza gaindiko ahaleginak egingo ditu argia ixteko, beren artaldeetan distira ez dezan. Beraien agindutako bide guztietan ahaleginduko dira funtsezko galdera hauen eztabaida ezabatzen. Elizak botere zibilaren beso sendoari dei egiten dio, eta, lan honetan, papistak eta protestanteak bat egiten dute. Igandean betearazteko mugimendua ausartagoa eta erabakitzen den heinean, legea aginduen zaintzaileen aurka aldarrikatuko da. Isunak eta kartzela zigorrak ezarriko dizkiete, eta batzuei eragin-postuak, eta beste sari eta abantaila batzuk eskainiko zaizkie, beren fedeari uko egiteko pizgarri gisa. Baina haien erantzun irmoa hauxe da: "Erakutsi iezaguzu Jainkoaren hitzetik gure akatsa" - Luterok antzeko egoeratan egin zuen eskaera bera. Gorteen aurrean auzitan daudenek egiaren errebindikazio sendoa egiten dute, eta haiek entzuten dituzten batzuk Jainkoaren agindu guztiak betetzeko jarrera hartzera eramaten dituzte. Horrela, egia hauetaz ezer jakingo ez luketen milakaren aurrean argia ekarriko

da.

Jainkoaren hitzari obedientzia kontzientea matxinada gisa tratatuko da. Satanek itsututa, gurasoak gogortasuna eta larritasuna erabiliko ditu haur fededunarekiko; ugazaba edo andreak aginduak betetzen dituen zerbitzaria zapalduko du. Afektua urrunduko da; seme-alabak desherentziatu eta etxetik botako dituzte. Pauloren hitzak literalki beteko dira: «Kristo Jesusengan jainkozko biziko diren guztiek jazarpena jasango dute». 2 Timoteo 3:12 . Egiaren defendatzaileek igande-larunbata ohoratzeari uko egiten diotenez, horietako batzuk kartzelara sartuko dituzte, beste batzuk erbesteratuko dituzte, beste batzuk esklabo gisa tratatuko dituzte. Giza jakinduriari hori guztia ezinezkoa iruditzen zaio orain; baina Jainkoaren Espiritu mugatzailea gizakiengandik kenduko den heinean, eta haiek jainkozko aginduak gorrotatzen dituen Satanasen menpe egongo direnez, garapen arraroak izango dira. Bihotza oso krudela izan daiteke Jainkoaren beldurra eta maitasuna kentzen direnean.

Ekaitza hurbiltzen den heinean, hirugarren aingeruaren mezuan fedea aldarrikatu duten klase handi batek, baina egiari obedientziaren bidez santifikatu ez direnek, beren posizioa alde batera utzi eta oposizioko lerroetan sartzen da. Munduarekin bat eginez eta haren izpirituaz parte hartuz, gaiak ia argi berean ikustera iritsi dira; eta proba ekartzean, alde erraza eta herrikoia aukeratzeko prest daude. Talentu eta hitz atsegineko gizonak, behin egiaz pozten zirenak, arimak engainatzeko eta engainatzeko beren ahalmenak erabiltzen dituzte. Lehengo anaien etsairik gogorrenak bihurtzen dira. Sabbathkeeppeak epaitegietara eramaten direnean beren fedeagatik erantzuteko, apostata hauek dira Satanasen eragile eraginkorrenak haiek

okerrera egiteko eta salatzeko, eta txosten eta insinuazio faltsuen bidez agintariak haien aurka suspertzeko.

Jazarpen garai honetan probatuko da Jaunaren zerbitzarien fedea. Zintzoki eman dute abisua, Jainkoari eta Haren hitzari bakarrik begira. Jainkoaren Espirituak, haien bihotzetan mugituz, hitz egitera behartu ditu. Zelan sailduaz estimulaturik, eta bulkada jainkotiarra indarturik, beren eginkizunak betetzera sartu ziren, hotz kalkulatu gabe, Jaunak eman zien hitza herriari esateko ondorioak. Ez dituzte haien denborazko interesak kontsultatu, ezta haien ospea edo bizitza gorde nahi izan ere. Dena den, oposizioaren eta erreparoen ekaitza lehertzen denean, batzuk, harriduraz gainezka, oihu egiteko prest egongo dira: «Gure hitzen ondorioak aurreikusi izan bagenitu, isilduko ginatke». Zailtasunekin estaltzen dira. Satanas tentazio gogorrez erasotzen ditu. Egin duten lana betetzeko ahalmenetik haratago dagoela dirudi. Suntsipenarekin mehatxatuta daude. Haiek animatu zituen ilusioa desagertu egin da; hala ere, ezin dute atzera egin. Orduan, erabateko ezintasuna sentituz, Ahaltsuarengana doaz indar bila. Gogoan dute esandako hitzak ez zirela haienak, abisua emateko agindu zien harenak baizik. Jainkoak bere bihotzetan jarri zuen egia, eta ezin zuten utzi hura aldarrikatzeari.

Jainkoaren gizonek proba berdinak bizi izan dituzte iraganeko aroetan. Wycliffe, Huss, Luther, Tyndale, Baxter, Wesleyk, doktrina guztiak Bibliaren probara eramateko eskatu zuten eta hark gaitzetsi zuen guztiari uko egingo ziola adierazi zuten. Gizon hauen aurka jazarpena haserre gupidagabez piztu zen; hala ere, ez zioten utzi egia deklaratzeari. Elizaren historiako aldi desberdinak egia bereziren baten garapenak markatu izan ditu, garai hartako Jainkoaren herriaren beharretara

egokitua. Egia berri bakoitzak bere bidea egin du gorrotoaren eta oposizioaren aurka; haren argiarekin bedeinkatu zirenak tentatu eta probatu zituzten. Jaunak egia berezi bat ematen dio herriari larrialdi batean. Nor ausartzen da argitaratzeari uko egiten? Bere zerbitzariari agintzen die munduari errukiaren azken gonbidapena aurkezteko. Ezin dira isilik egon, beren arimaren arriskuan izan ezik. Kristoren enbaxadoreek ez dute zerikusirik ondorioekin. Beren betebeharra bete behar dute eta emaitzak Jainkoari utzi.

Oposizioa gorago latzagoa den heinean, Jainkoaren zerbitzariak nazkatuta daude berriro; krisia ekarri dutela iruditzen baitzaie. Baina kontzientziak eta Jainkoaren hitzak ziurtatzen die beren jokabidea zuzena dela; eta epaiketak dirauten arren, indartu egiten dira horiek jasateko. Lehiaketa gero eta zorrotzagoa da, baina haien fedea eta kemena gora egiten dute larrialdiarekin batera. Hauxe da haien testigantza: «Ez gara ausartzen Jainkoaren hitza zapaltzen, bere lege santua banatzen; zati bati ezinbestekoa eta beste bat ezinbestekoa deitzea, munduaren faborea lortzeko. Zerbitzatzen dugun Jaunak gai gaitu libratzeko. Kristok lurreko botereak konkistatu ditu; eta beldur izango al gara jada konkistatuta dagoen mundu bati?».

Jazarpena bere forma ezberdinetan Satanas existitzen den eta kristautasunak ezinbesteko boterea duen bitartean existituko den printzipio baten garapena da. Inork ezin du Jainkoa zerbitzatu bere buruaren aurka ilunpeko ostalen aurka egin gabe. Aingeru gaiztoek eraso egingo diote, bere eragina harrapakina eskuetatik kentzen ari delako larrituta. Gizon gaiztoak, bere ereduak gaitzetsiak, haiekin bat egingo dute Jainkoarengandik bereizi nahian tentazio erakargarriz. Hauek lortzen ez dutenean, orduan botere sinesgarri bat erabiltzen da kontzientzia

behartzeko.

Baina Jesus goiko santutegian gizakiaren bitartekari izaten jarraitzen duen bitartean, Espiritu Santuaren eragin mugatzailea agintariek eta jendeak sentitzen dute. Oraindik neurri batean kontrolatzen ditu lurreko legeak. Lege horiengatik ez balitz, munduaren egoera orain dagoena baino askoz okerragoa izango litzateke. Gure agintari asko Satanasen eragile aktiboak diren arren, Jainkoak bere eragileak ere baditu nazioko gizon nagusien artean. Etsaia bere zerbitzariengana mugitzen da Jainkoaren lana asko oztopatuko luketen neurriak proposatzera; baina Jaunaren beldur diren estatu-gizonek aingeru sainduak eragiten diete horrelako proposamenei erantzun ezinezko argudioekin aurka egiteko. Horrela, gizon gutxi batzuek gaitzaren korrante indartsu bati eutsiko diote. Egiaren etsaien oposizioa mugatuko da hirugarren aingeruaren mezuak bere lana egin dezan. Azken abisua emango denean, Jaunak orain lanean ari den gizon nagusi hauen arreta geldiaraziko du, eta haietako batzuek onartuko dute, eta Jainkoaren herriarekin egongo dira arazo garaietan.

Hirugarren aingeruaren mezuaren aldarrikapenean batzen den aingerua lur osoa argitu behar du bere aintzaz. Mundu osoko hedadura eta ohiko boterea duen lan bat iragartzen da hemen. 1840-44ko etorrerako mugimendua Jainkoaren boterearen agerpen loriatsua izan zen; lehen aingeruaren mezua munduko misiolari geltoki guztietara eramane zuten, eta herrialde batzuetan bazen XVI. mendeko Erreformaz geroztik edozein lurraldetan ikusi den interes erlijiosorik handiena; baina hauek hirugarren aingeruaren azken abisuaren azpian mugimendu indartsuak gainditu behar ditu. Lana Mendekoste Egunaren antzekoa izango da. "Lehengo euria" eman zen bezala, Ebanjelioaren irekieran Espiritu Santuaren isurtzean, hazi preziatuaren

sorkuntza eragiteko, "azken euria" bere amaieran emango da uzta heltzeko. . «Orduan jakingo dugu, Jauna ezagutzen jarraitzen badugu: bere irteera goiza bezain prestatua da; eta etorriko da guregana euria bezala, azken eta lehengo euria lurrera bezala». Oseas 6:3 . «Poztu zaitezte bada, Siongo semeak, eta poztu zaitezte zuen Jainko Jaunaz: izan ere, lehengo euria neurritz eman baitizute, eta jaitsiko ditu zuentzat euria, lehena eta azkena». Joel 2:23 . "Azken egunetan, dio Jainkoak, nire Espiritutik isuriko dut haragi guztien gainera". "Eta gertatuko da, Jaunaren izena deituko duena salbatuko da". Eginak 2:17, 21 .

Ebanjelioaren lan handia ez da bere irekiera markatu baino Jainkoaren boterearen agerpen gutxiagorekin ixtea. Ebanjelioaren irekieran lehengo euriaren isurtzean bete ziren profeziak berriro ere azken euritean beteko dira bere amaieran. Hona hemen Pedro apostoluak aurrera begira jarri zituen "freskatzeko garaiak" esan zuenean: "Damu zaitezte, beraz, eta konbertitu zaitezte, zuen bekatuak ezabatu ditzaten, Jaunaren aurrean freskatzeko garaiak etorriko direnean; eta Jesus bidaliko du». Aktak 3:19, 20 .

Jainkoaren zerbitzariak, arpegiak argiz eta sagarapen santuaz distiratsu, azkar joango dira leku batetik bestera zeruko mezua aldarrikatzera. Milaka ahotsen bidez, lurrean zehar, abisua emango da. Mirariak egingo dira, gaixoak sendatuko dira, eta seinaleak eta mirariak izango dira fededunen atzetik. Satanek ere egiten du, gezurrezko mirariak eginez, gizonen aitzinean zerutik sua jaisten ere. Apokalipsia 13:13 . Horrela, lurreko biztanleak beren jarrera hartzera eramango dira.

Mezua ez da hainbeste argudio bidez eramango Jainkoaren Espirituaren uste sakonak. Argudioak aurkeztu dira. Hazia erein

da, eta orain sortu eta fruitua emango du. Misio-langileek banatutako argitalpenek beren eragina izan dute, hala ere, gogoak harrিতта zeuden askori egia guztiz ulertzea edo obedientzia ematea galarazi zaie. Orain argi-izpiak nonahi sartzen dira, egia bere argitasunean ikusten da, eta Jainkoaren seme zintzoek ebakitzen dituzte eusten dituzten bandak. Familia-harremanak, eliza-harremanak, ezin dira orain horiek geratzeko. Egia, gainera, dena baino preziatuagoa da. Agentziak egiaren aurka konbinatuta dauden arren, kopuru handi batek jarrera hartzen du Jaunaren alde.

39. kapitulua—Arazoen garaia

«Aldi hartan altxatuko da Migel, zure herriaren seme-alaben alde dagoen Printze handia, eta izango da nazio bat izan zenetik garai hartara arte nazio bat izan zenetik inoiz izan ez zena, eta garai hartan zure jendea libratuko da, liburuan idatzita aurkituko den oro». Daniel 12:1 .

Hirugarren aingeruaren mezua ixten denean, errukiak ez du gehiago eskatzen lurreko biztanle errudunentzat. Jainkoaren herriak bere lana bete du. «Azken euria» jaso dute, «Jainkoaren aurrean freskagarria», eta euren aurretiko ordu probarako prestatuta daude. Aingeruak hara eta hona dabiltza zeruan. Lurretik itzultzen den aingeru batek bere lana eginda dagoela iragartzen du; azken proba munduari ekarri zaio, eta jainkozko aginduei leial frogatu duten guztiek "Jainko biziaren zigilua" jaso dute. Orduan Jesusek bere interzesioa eten du goiko santutegian. Eskuak altxatu eta ozenki esaten du: «Egin da». eta aingeru-armada guztiak bere koroak utzi zituen iragarpen solemnea egiten zuen bitartean: «Injustua dena, izan bedi oraindik bidegabea; oraindik: eta santua dena, santu bedi oraindik». Apokalipsia 22:11 . Kasu bakoitza hil ala biziko erabaki da. Kristok bere herriaren barkamena egin du eta bere bekatuak ezabatu ditu. Bere mendekoen kopurua osatzen da; “erreinua eta agintea, eta erreinuaren handitasuna zero osoaren azpian” salbamenaren oinordekoei ematear dago, eta Jesus erregeen errege eta jauntxoaren errege gisa.

Santutegitik irteten denean, iluntasunak estaltzen ditu lurreko biztanleak. Denbora beldurgarri hartan zintzoak bizi behar du Jainko santu baten aitzinean bitartekaririk gabe. Gaiztoen gainean izan den murrizketa kendu egiten da, eta

Satanasek azkenik ez duenaren kontrol osoa du. Jainkoaren pazientzia luzea amaitu da. Munduak arbuiatu du bere errukia, mespretxatu du bere maitasuna eta zapaldu du bere legea. Gaiztoek beren probaren muga gainditu dute; Jainkoaren Espiritua, etengabe erresistentzian, atzera egin da azkenean. Jainkozko graziaren babesik gabe, ez dute gaiztoarengandik babesik. Orduan Satanek lurreko biztanleak azken arazo handi batean murgilduko ditu. Jainkoaren aingeruek giza pasioaren haize gogorrari eusteari uzten dioten heinean, gatazkaren elementu guztiak askatu egingo dira. Mundu osoa hondamenean sartuko da antzinako Jerusalemara etorri zena baino ikaragarriagoa.

Aingeru bakar batek suntsitu zituen egiptoarren lehen- seme guztiak eta lurra doluz bete zuen. Davidek Jainkoaren aurka ofenditu zuenean jendea kontatuz, aingeru batek bere bekatua zigortu zuen suntsipen izugarria eragin zuen. Jainkoak agintzen duenean aingeru sainduak egikaritzen duten botere suntsitzaile bera, aingeru gaiztoek gauzatuko dute berak baimentzen duenean. Indarrak prest daude orain, eta jainkozko baimenaren zain bakarrik, desolazioa nonahi zabaltzeko.

Jainkoaren legea errespetatzen dutenei leporatu zaie munduari epaiak ekartzeaz, eta lurra zorigaiztoz betetzen ari diren gizakien arteko liskar eta odol-isurien kausatzat hartuko dira naturaren nahaste beldurgarrien kausa. Azken abisuari dagokion botereak gaiztoak haserretu ditu; haien haserrea piztu da mezua jaso duten guztien aurka, eta Satanasek are gehiago piztuko du gorrotoaren eta jazarpenaren izpiritua.

Jainkoaren presentzia nazio judutik kendu zenean, apaizek eta jendeak ez zekiten. Satanen menpean egon arren, eta pasiorik ikaragarri eta gaiztoenek eraginda, oraindik ere Jainkoaren

hautatutzat hartzen zuten beren burua. Tenpluko zerbitzuek jarraitu zuten; sakrifizioak eskaintzen ziren bere aldare kutsatuen gainean, eta egunero jainkozko bedeinkapena deitzen zen Jainkoaren Seme maitearen odolaren errudun eta bere ministro eta apostoluak hil nahi zituen herri bati. Beraz, santutegiaren erabaki erreboka ezina adierazi eta munduaren patua betiko finkatuta dagoenean, lurreko biztanleek ez dute jakingo. Jainkoaren Espiritua behin betiko erretiratu den herri batek jarraituko du erlijioaren formak; eta gaiztakeriaren printzeak bere asmo gaiztoak betetzeko bultzatuko dituen zelo satanikoak, Jainkoaren aldeko sutsu itxura izango du.

Larunbata kristautasun osoan eztabaidarako puntu berezi bihurtu denez, eta agintari erlijiosoak eta laikoak igandea betetzeko konbinatu direnez, gutxiengo txiki batek herri eskaerari amore emateari uko iraunkorrek exekuzio unibertsalaren objektu bihurtuko ditu. Eskatuko da elizaren erakunde baten eta estatuko lege baten aurka dauden gutxi batzuk ez direla onartu behar; hobe dela haiek sufritzea, nazio osoak nahasmen eta lege-gabeziara botatzea baino. Duela mende asko argudio bera Kristoren aurka jarri zuten "herriaren agintariak". «Oso da guretzat», esan zuen Kaifas maltzurak, «gizon bakarra hil dadila herriaren alde, eta herri osoa ez galtzea». Joan 11:50 . Argudio hau erabakigarria agertuko da; eta azkenik laugarren mandamentuko larunbata santutzen dutenen kontra dekretu bat emango da, zigorrik gogorrena merezi dutela salatuz eta herriari askatasuna emanaz, denbora jakin baten buruan, hiltzeko. Erromanismoak Mundu Zaharrea eta protestantismo apostata Berria antzeko bide bat jarraituko dute jainkozko manu guztiak errespetatzen dituztenekiko.

Orduan, Jainkoaren herria profetak Jakoben arazoaren garai

gisa deskribatutako atsekabe eta atsekabe eszena horietan murgilduko da. «Hau dio Jaunak: Entzun dugu dardararen, beldurraren eta ez bakearen ahotsa... Aurpegi guztiak zurbil bihurtzen dira. Ai! zeren egun hura handia da, ez baita halakorik; baina hortik salbatuko da». Jeremias 30:5-7 .

Jakoben larritasun gauak, Esauren eskutik askatzeko otoitzean borrokatu zuenean (Hasiara 32:24-30), Jainkoaren herriaren esperientzia adierazten du arazo garaian. Bere aitaren bedeinkapena ziurtatzeko egindako iruzurra dela eta, Esaurentzat zuzendua, Jakobek bere bizitzaren alde egin zuen ihes, anaiaren mehatxu hilgarriengatik larrituta. Urte askotan erbestean egon ondoren, Jainkoaren aginduz, bere emazte eta seme-alabekin, bere artalde eta artaldeekin, bere sorterrira itzultzera abiatu zen. Lurraren mugetara iristean, beldurrez bete zen Esauren hurbilketaren berriengatik, gudari talde baten buruan, dudarik gabe mendekura makurtuta. Jacoben konpainia, armarik gabe eta defentsarik gabe, indarkeriaren eta sarraskiaren biktima ezinduak erortzear zegoela zirudien. Eta larritasunaren eta beldurraren zamari auto-erreprosoioaren pisu birrintzailea gehitu zitzaion, bere bekatua baitzen arrisku hori ekarri zuena. Bere itxaropen bakarra Jainkoaren errukian zegoen; bere defentsa bakarra otoitza izan behar da. Hala ere, ez du ezer egin gabe uzten bere anaiari egindako okerra barkatzeko eta mehatxatutako arriskua saihesteko. Beraz, Kristoren jarraitzaileak, nahasmendu garaira hurbiltzen diren heinean, ahalegin guztiak egin beharko lituzkete herriaren aurrean argi egokian jartzeko, aurreiritziak desarmatzeko eta kontzientzia askatasuna mehatxatzen duen arriskua saihesteko.

Bere familia urrundurik, haren atsekabea ikusi ez zezaten, Jakob bakarrik dago Jainkoarengana intercedetzeko.

Bere bekatua aitortzen du eta esker onez aitortzen du Jainkoak harekin duen errukia, umiliazio sakonarekin, bere arbasoekin egindako ituna eta bere buruari egindako promesak aldarrikatzen dituen bitartean Betelgo eta bere erbesteko lurrian gaueko ikuspegian. Bere bizitzako krisia heldu da; dena dago jokoan. Iluntasunean eta bakardadean Jainkoaren aurrean otoitzean eta apaltzen jarraitzen du. Bat-batean esku bat sorbalda gainean jartzen zaio. Etsai bat bere bizitzaren bila dabilela uste du, eta etsipenaren energia guztiarekin borrokatzen du erasotzailearekin. Eguna argitzen hasten denean, arrotzak bere giza gaindiko boterea plazaratzen du; ukitzean gizon indartsuak elbarria dirudi, eta bere antagonista misteriotsuaren lepora erortzen da, erregu-oiingabe eta negarrez. Jakobek badaki orain itunaren Aingerua dela gatazkan egon dena. Nahiz eta ezindu eta min handiena jasaten duen, ez du bere helburuari uko egiten. Aspaldi jasan ditu bere bekatuagatik nahasmenduak, damuak eta arazoak; orain barkatua den ziurtasuna izan behar du. Bisitari jainkotiarra alde egitear omen dago; baina Jakob hari atxikitzen zaio, bedeinkazio eske. Aingeruak eskatzen dio: «Utz nazazu, eguna argitzen baita». baina patriarkak oihukatzen du: "Ez zaitut joaten utziko, zuk bedeinkatzen ez nauzu". Zein konfiantza, zein irmotasuna eta irmotasuna agertzen dira hemen! Hau erreklamazio harro eta presuntziotsua izan balitz, Jakob berehala suntsituko zen; baina bere ahulezia eta ezgaitasuna aitortzen duenaren ziurtasuna zen, hala ere ituna betetzen duen Jainkoaren errukian fidatzen dena.

"Aingeruaren gaineko boterea zuen, eta nagusitu zen". Oseas 12:4 . Umiliazioaren, damuaren eta bere buruaren errendizioaren bidez, hilkor pekatu eta erratu au nagusitu zen zeruko Majestadearekin. Jainkoaren promesetan bere atarre

dardarak lotu zituen, eta Maitasun Infinituaren bihotzak ezin uxatu bekatiaren erregu. Bere garaipenaren froga eta besteei bere adibidea imitatzeko bultzada gisa, bere izena bere bekatuaren oroigarri zen batetik, bere garaipena gogoratzen zuen batera aldatu zen. Eta Jakobek Jainkoarekin nagusitu izana gizonekin nagusituko zela ziurtatzen zuen. Jada ez zuen beldurrik izan anaiaren haserrea topatzeko, Jauna baitzen haren defentsa.

Satanek Jainkoaren aingeruen aurrean leporatu zion Jakobi, bere bekatuagatik hura suntsitzeko eskubidea aldarrikatuz; Esaren kontra joatera jo zuen; eta patriarkaren borroka-gau luzean, Satanek bere erruaren zentzua behartzen ahalegindu zen hura desanimatzeko eta Jainkoarengan zuen atxikimendua hausteko. Jakob ia etsipenera eraman zuten; baina bazekien zeruko laguntzarik gabe hil behar zuela. Zintzoki damutu zen bere bekatu andiaz, eta Jainkoaren errukiari errekurritu zion. Ez zen bere xedetik aldenduko, baina Aingeruari tinko eutsi zion eta bere eskaria bultzatu zuen oihu lazgarriz, nagusitu arte.

Satanek Esauri Jakobean aurka martxa zedin eragin zuen bezala, gaiztoak piztuko ditu Jainkoaren herria suntsitzeko arazo garaian. Eta Jakobi leporatu zion bezala, Jainkoaren herriaren kontrako salaketak bultzatuko ditu. Mundua bere menpekotzat hartzen du; baina Jainkoaren manamenduak betetzen dituzten konpainia txikiak bere nagusitasunari aurre egiten ari dira. Lurretik kenduko balitu, bere garaipena osoa izango litzateke. Ekusten du aingeru sailduak zaintzen ari direla, eta bere pekatuak barkatuak izan direla ondorioztatzen du; baina ez daki haien kasuak goiko santutegian erabaki direnik. Hark tentatu dituen bekatuen ezagutza zehatza du, eta hauek Jainkoaren

aurrean erakusten ditu argi handienez, herri hau bera bezain merezi duen Jainkoaren mesedetik baztertzea irudikatuz. Adierazten du Jaunak ezin dituela justiziaz beren bekatuak barkatu eta, hala ere, bera eta bere aingeruak suntsitu. Bere harrapakin gisa aldarrikatzen ditu eta suntsitzeko bere eskuetan uztea eskatzen du.

Satanek bere bekatuengatik Jainkoaren herriari leporatzen dion bezala, Jaunak ahalbidetzen dio guztiz probatzeko. Jainkoarengan duten konfiantza, beren fedea eta irmotasuna, gogor probatuko dira. Iragana erreparatzen duten bitartean, itxaropenak hondoratzen dira; izan ere, beren bizitza osoan gauza gutxi ikusten baitute. Guztiz kontziente dira beren ahuleziaz eta ezgaitasunaz.

Satanek izutzen saiatzen da haien kasuak itxaropenik gabe daudela, haien zikintasunaren orbana ez dela inoiz garbituko. Haien fedea suntsitzea espero du, bere tentazioei amore eman eta Jainkoarekiko leialtasunetik aldentzeko direla.

Jainkoaren herria beren suntsipenera makurtuta dauden etsaiez inguratuta egongo bada ere, jasaten duten larritasuna ez da egiagatik jazarpenaren beldurra; beldur dira bekatu guztiak ez ote diren damutu, eta bere baitan hutsegiteren batengatik ez ote diren konturatu Salbatzailearen promesaren betetzeaz: «Mundu guziaren gainera etorriko den tentazioaren ordutik gordeko zaitut». Apokalipsia 3:10 . Barkamenaren ziurtasuna izango balute ez lirakeke tortura edo heriotzatik kikilduko; baña ez balira frogatuko balira, eta beren karaktere akatsengatik beren bizia galduko balute, orduan Jainkoaren izen saindua gaitzetsiko litzateke.

Alde guztietatik entzuten dituzte traizioaren planak eta matxinadaren funtzionamendu aktiboa ikusten dute; eta haien

baitan desio bizia, arimaren irrika bizia pizten da, apostasia handi hau amaitu eta gaiztoen gaiztakeria amai dadin. Baina Jainkoari matxinada-lanean gelditzeko erregutzen dioten bitartean, beraiek ez dute gaitzaren marea indartsuari aurre egiteko eta atzera botatzeko ahalmen gehiagorik auto-errebentzio sentimendu handiz. Sentitzen dute beren gaitasun guztiak Kristoren zerbitzura enplegatu izan balituzte, indarrez aurrera eginez, Satanasen indarrek indar gutxiago izango luketela haien aurka gailentzeko.

Jainkoaren aurrean beren arimak jasaten dituzte, beren bekatu askoren iraganeko damua adieraziz, eta Salbatzailearen promesa erregutuz: «Har dezala nire indarra, nirekin bakea egin dezan; eta bakea egingo du nirekin». Isaias 27:5 . Haien fedeak ez du huts egiten beren otoitzak ez direlako berehala erantzuten. Antsietate, izu eta larritasunik handiena jasaten duten arren, ez dute beren interzesioa eten. Jainkoaren indarrari heldu zioten Jakobek Aingeruari heldu zion bezala; eta haien arimaren hizkera hau da: «Ez zaitut joaten utziko, zuk bedeinkatzen ez nauzu».

Jainkoak ez balu alde aurretik damutu bere jaiotza-eskubidea iruzur bidez lortu zuen bekatuaz, Jainkoak ez zuen bere otoitza entzun eta errukiki bere bizitza gordeko zuen. Beraz, naigabeko denboran, Jainkoaren herriak aitortu gabeko bekatuak balizkio bere aurrean agertzeko beldurrez eta larritasunez torturaturik, larritu egingo zen; etsipenak moztuko zien fedea, eta ezin zuten konfiantzarik izan Jainkoari askatzeko erregutzeko. Baina beren ezgaitasunaren sentsazio sakona badute ere, ez dute agerian uzteko ezkutuko okerrik. Haien bekatuak alde aurretik juiziora joan dira eta ezabatu dira, eta ezin dituzte gogora ekarri.

Satanas askok sinestera eramaten ditu Jainkoak bizitzako kontu txikietan haien desleialtasuna ahaztuko duela; baina Jaunak erakusten du Jakobekin duen tratuetan ez duela inola ere gaitza onartuko edo onartuko. Beren bekatuak barkatzen edo ezkututzen ahalegintzen diren guztiak, eta zeruko liburuetan gera daitezten baimentzen dutenak, aitortu gabe eta barkatu gabe, garaituko ditu Satanas. Zenbat eta goratuago beren lanbidea eta zenbat eta ohoragarriagoa den posizioa, orduan eta larriagoa da haien jokabidea Jainkoaren aitzinean, eta are eta ziurragoa beren aurkari handiaren garaipena. Jainkoaren egunerako prestaketa bat atzeratzen dutenek ezin dute lortu arazoan garaian edo ondorengo edozein unetan. Halako guztien kasua itxaropenik gabe dago.

Azken gatazka beldurgarri horretara prestatu gabe heltzen diren kristau ustezkoek, beren etsipenean, beren bekatuak aitortuko dituzte larritasun sutuko hitzez, gaiztoek beren larritasunagatik pozten diren bitartean. Aitorpen hauek Esaturen edo Judasen izaera berekoak dira.

Horiek egiten dituztenek, transgresioaren *emaitza deitoratzen dute, baina ez haren errua*. Ez dute egiazko kontriziorik sentitzen, ez gaizkiaren gorrotorik. Beren bekatua aitortzen dute, zigorraren beldurrez; baina, antzinako faraoiaren antzera, itzuliko ziren Zeruaaren aurka eginiko epaiak kenduz gero.

Jakoben historia ere ziurtasuna da Jainkoak ez dituela engainatuak, tentatuak eta bekatuetara saldutakoak baztertuko, baizik eta benetako damuarekin harengana itzuli direnak. Satanek klase hau suntsitu nahi duen bitartean, Jainkoak bere aingeruak bidaliko ditu arrisku garaian kontsolatzera eta babesteko. Satanen erasoak gogorak eta irmoak dira, bere

engainuak izugarriak; baina Jaunaren begia bere herriaren gainean dago, eta haren belarriak entzuten ditu haien oihuak. Haien atsekabea handia da, badirudi labeko garrak kontsumituko dituela; baina Fintzaileak sutan probatutako urrea bezala aterako ditu. Jainkoak bere seme-alabekiko maitasuna haien probarik gogorreneko garaian bezain indartsu eta samurra da haien oparotasun eguzkitsueneko egunetan; baña behar da suzko labean sartzea; beren lurrekotasuna kontsumitu behar da, Kristoren irudia ezin hobeto isla dadin.

Larritasun eta larritasun garaiak nekea, atzerapena eta gosea jasan ditzakeen fedea eskatuko du, gogor probatu arren ahulduko ez den fedea. Proba-epea ematen zaie guztiei denbora hori prestatzeko. Jakob gailendu zen, pertseverantea eta irmoa zelako. Bere garaipena otoitz inportunaren boterearen froga da. Jainkoaren promesak, berak egin zuen bezala, eta hura bezain zintzo eta perseverante izango diren guztiak, lortu zuen bezala lortuko dute. Norbere burua ukatu nahi ez dutenek, Jainkoaren aurrean agonizatu, Haren bedeinkapenagatik luze eta serio otoitz egiteko, ez dute lortuko. Jainkoarekin borrokan, zein gutxiak dakite zer den! Zein gutxi izan dira inoiz beren arima Jainkoaren ondotik atera desioaren intentsitatez botere guztiak tartean egon arte. Hizkuntzak adierazi ezin dituen etsipen-uhinak erregutzaileari gaintitzen dizkionean, zein gutxi dira Jainkoaren agintzei federik gabeko fedearekin.

Orain fede gutxi erabiltzen dutenek, ilusio satanikoen eta kontzientzia behartzeko aginduaren menpe erortzeko arrisku handiengan daude. Eta proba jasaten badute ere larritasun eta larritasun sakonagoan murgilduko dira larrialdi garaian, ez baitute inoiz Jainkoarengan konfiantza izateko ohitura hartu. Baztertu dituzten fedearen ikasgaiak etsipenaren presio izugarri

baten pean ikastera behartuta egongo dira.

Orain Jainkoa ezagutu beharko genuke bere promesak frogatuz. Aingeruek zintzoa eta zintzoa den otoitz guztiak grabatzen dituzte. Nahiago dugu poztasun berekoietatik alde batera utzi Jainkoarekin komunikatzea baztertu baino. Pobreziarik sakonena, bere buruaren ukapenik handiena, bere onespenearekin, hobe da aberastasunak, ohoreak, erraztasunak eta adiskidetasuna hura gabe. Denbora hartu behar dugu otoitz egiteko. Gure gogoia munduko interesek barnetatzen uzten badugu, Jaunak denbora eman diezaguke guregandik urrezko, etxeetako edo lur emankorren idoloak kenduz.

Gazteak ez lirateke bekatuan liluratuko, baldin eta Jainkoaren bedeinkapena eska dezaketen bideren batean sartzeari uko egingo balute. Munduari azken abisu solemnea daramaten mandatariek Jainkoaren bedeinkapena eskatuko balute, ez modu hotz, nazka, alfer, baina sutsu eta fedez, Jakobek egin zuen bezala, arkituko lituzkete leku asko non esan zezaketen: "Jainkoa aurrez aurre ikusi dut, eta nire bizitza gorde da". Hasiera 32:30 . Zeruko printzetzat hartuko ziren, Jainkoarekin eta gizonekin gailentzeko ahalmena zutenak.

«Inoiz izan ez den arazoaren garaia» laster irekiko zaigu; eta orain ez daukagun esperientzia bat beharko dugu eta asko lortzeko nazkaegiak diren. Sarritan gertatzen da arazoak handiagoak direla aurreikuspenean errealitatean baino; baina hori ez da egia aurrean dugun krisiarekin. Aurkezpen biziena ezin da kalbarioaren tamainara iritsi. Proba garai hartan, arima bakoitzak bere burua izan behar du Jainkoaren aurrean. «Noe, Daniel eta Job» lurraldean egon arren, «Ni bizi naizen bezala, dio Jainko Jaunak, ez dute ez semerik ez alabarik libratuko; beren arimak beren zuzentasunaren bidez libratuko dituzte ».

Ezekiel 14:20 .

Orain, gure Apaiz Nagusi handiak guregatik barkamena egiten ari den bitartean, Kristorengan perfektu bilakatzea bilatu beharko genuke. Pentsamendu batez ere ezin liteke gure Salbatzailea tentazioaren botereari amore ematera eraman. Satanek giza bihotzetan aurkitzen du punturen bat non oina har dezakeen; desira bekatariren bat altxatzen da, zeinen bitartez bere tentazioek beren boterea baieztatzen baitute. Baina Kristok bere buruaz adierazi zuen: "Mundu honetako printzea dator, eta ez dauka ezer nigan". Joan 14:30 . Satanek ezin izan zuen ezer aurkitu Jainkoaren Semean garaipena lortu ahal izateko. Bere Aitaren manamenduak bete zituen, eta ez zegoen haren baitan Satanek bere onurarako erabil zezakeen bekaturik. Baldintza horretan aurkitu behar dira arazoak garaian iraungo dutenak.

Bizitza honetan bekatua guregandik bereizi behar dugu, Kristoren odol barkatzailean fedearen bitartez. Gure Salbatzaile preziatuak gonbidatzen gaitu harekin bat egitera, gure ahultasuna Haren indarrarekin, gure ezjakintasuna Haren jakinduriarekin, gure ezgaitasuna Haren merituekin bateratzera. Jainkoaren probidentzia da Jesusen umiltasuna eta apaltasuna ikasi behar dugun eskola. Jaunak beti jartzen du gure aurrean, ez guk aukeratuko genukeen bidea, errazago eta atseginagoa iruditzen zaiguna, baizik eta bizitzaren benetako helburuak. Gure esku dago Zeruak gure pertsonaiak jainkozko eredura konformatzeko lanetan erabiltzen dituen agentziekin lankidetzan aritzea. Inork ezin du lan hau alde batera utzi edo atzeratu bere arimako arriskurik beldurgarrienean baizik.

Joanes apostoluak ikusmenean ahots ozen bat entzun zuen zeruan oihukatzen zuena: «Ai lurreko eta itsasoko biztanleak! izan ere, deabrua zuregana jaitsi da, haserre handia duela,

badakielako denbora gutxi duela». Apokalipsia 12:12 . Beldurgarriak dira zeruko ahotsetik oihu hori deitzen duten eszenak. Satanen haserrea areagotu egiten da bere denbora laburtzen den heinean, eta bere engainu eta suntsipen lana bere gailurrera iritsiko da arazo garaian.

Naturaz gaindiko pertsonaia baten ikuspegi beldurgarriak laster agertuko dira zeruan, mirariak egiten dituzten deabruen boterearen erakusgarri.

Deabruen izpirituak aterako dira lurreko erregeengana eta mundu guziarengana, engainuan lotzeko, eta zeruko gobernuaren kontrako azken borrokan Satanekin bat egiteko eskatzen. Agentzia horien bidez, agintariak eta menpekoak berdin engainatuko dira. Pertsonak sortuko dira Kristo bera itxuraz, eta munduko Erredentoreari dagozkion titulua eta gurtza aldarrikatuz. Sendatzeko mirari zoragarriak egingo dituzte eta zeruko errebelazioek Idazteen testigantza kontraesanean dituztela aitortuko dute.

Engainuaren drama handiaren koroa gisa, Satanek berak Kristo pertsonaiatuko du. Elizak aspaldi aitortu du Salvatorearen etorrera bere itxaropenen betetze gisa. Orain engainatzaile handiak agertuko du Kristo etorri dela. Lurraren leku ezberdinetan, Satan gizonen artean distira liluragarriko izaki dotore gisa agertuko da, Joanek Apokalipsian emandako Jainkoaren Semearen deskribapenaren antza duena. Apokalipsia 1:13-15 . Inguratzen duen loria ez du gainditzen begi hilkorrek oraindik ikusi duten ezer. Garaipen-oihuak airean jotzen du: «Kristo etorri da! Kristo etorri da!" Jendea adorazioan ahusten da haren aurrean, berak eskuak altxatzen dituen bitartean eta bedeinkazio bat esaten dien bitartean, Kristok bere ikasleak bedeinkatu zituen lurrean zegoenean. Bere ahotsa leuna eta apala da, baina melodiaz betea. Tonu leun eta errukitsuetan,

Salbatzaileak esandako egia graziatsu eta zeruko bereko batzuk aurkezten ditu; herriaren gaixotasunak sendatzen ditu, eta gero, Kristoren bere izaera bereganatuan, larunbata igandera aldatu duela aldarrikatzen du, eta bedeinkatu duen eguna santifikatzeko agintzen die guztiei. Adierazten du zazpigarren egunean santu egiten jarraitzen dutenak haren izena blasfematzen ari direla, argiz eta egiaz bidalitako bere aingeruak entzuteari uko eginez. Hau da ilusio sendoa, ia gainezkatzailea. Simon Magoak engainatu zituen samariarrek bezala, jendetzak, txikienetik handienera, azti hauei erreparatzen die, esanez: "Hau da Jainkoaren botere handia". Eginak 8:10 .

Baina Jainkoaren herria ez da engainatuko. Kristo faltsu honen irakaspenak ez daude Liburu Santuen arabera. Haren bedeinkapena piztiaren eta haren irudiaren gurtzaileen gainean ahoskatzen da, Bibliak Jainkoaren haserrea isuriko dela dioen klasearen gainean.

Eta, gainera, Satanek ez du onartzen Kristoren etorreraren era faltsifikatzea. Salbatzaileak bere herriari ohartarazi dio engainuaren aurka puntu honetan, eta argi eta garbi iragarri du bere bigarren etorreraren modua. «Altxatuko dira kristo faltsuak, eta profeta faltsuak, eta seinale eta mirari handiak egingo dituzte; halan, posible balitz, hautetsiak berak engainatuko dituzte. Beraz, esango badizute: Huna, basamortuan dago; ez atera; huna, ezkutuko geletan dago; ez sinetsi. Zeren tximistak sortaldetik ateratzen den bezala, eta mendebaldera ere argitzen duen; hala izango da gizonaren Semearen etorrera ere». Mateo 24:24-27, 31 ; 25:31 ; Errebelazioa 1:7 ; 1 Tesalonikarrei 4:16, 17 . Heldu den honetan ez dago faltsifikaziorako aukerarik. Unibertsalki ezaguna izango da, mundu osoak lekuko.

Liburu Santuen ikasle arduratsuak izan direnak eta egiaren

maitasuna jaso dutenak soilik babestuko dira mundua gatibu hartzen duen engainu indartsutik. Bibliaren testigantzaren arabera, hauek engainatzailea bere mozerroan detektatuko dute. Proba guztien ordua iritsiko da. Tentazioa bahetuz benetako kristaua agertuko da. Hain finkatuta al dago orain Jainkoaren herria bere hitzaren gainean, ezen beren zentzuen ebidentziari amore emango? Halako krisi batean, Bibliari eta Bibliari bakarrik atxikiko al ziren? Satanek, ahal izanez gero, egun horretan egoteko prestaketa bat lortzea eragotziko die. Gauzak horrela antolatuko ditu haien bidea estaltzeko, lurreko altxorrekin nahastu, zama astun eta neketsu bat eramateko, haien bihotzak bizitza honetako arduraz gainkargatu daitezten eta epaiketa eguna etorriko zaien bezala. lapur bat.

Kristautasuneko agintari ezberdinek aginduen zaintzaileen aurka emandako dekretuak gobernuaren babesak kendu eta suntsitzea nahi dutenei utziko dien bezala, Jainkoaren herriak hirietatik eta herrietatik ihes egingo du eta taldeetan elkartuko da, gehienetan bizitzeko. leku desolatuak eta bakartiak. Askok mendiko gotorlekuetan aurkituko dute aterpea. Piamonteko haranetako kristauek bezala, lurreko leku garaiak beren santutegi bihurtuko dituzte eta Jainkoari eskerrak emango dizkiote "harrietako munizioengatik". Isaias 33:16 . Baina nazio eta klase guztietako asko, goiak eta beheak, aberatsak eta pobreak, zuriak eta beltzak, esklabo bidegabe eta ankerrenera botako dituzte. Jainkoaren maiteak egun nekeak igarotzen ditu, kateetan lotuta, kartzelako barroteetan itxita, hiltzera kondenatuta, batzuk itxuraz gosez hiltzera utziak ziega ilun eta higuingarrietan.

Ez dago giza belarririk zabalik haien intziriak entzuteko; giza eskurik ez dago prest laguntza emateko.

Ahaztuko al du Jaunak bere herria ordu gogor honetan? Ahaztu ote zuen Noe leiala mundu antedilubiarraren gaineko epaiketak egin zirenean? Ahaztu ote zuen Lot, sua zerutik jautsi zenean, lautadako hiriak hondatzera? Ahaztu ote zuen Joseph Egipton idolatroz inguratuta? Ahaztu ote zuen Elias Jezabelen zinak Baalen profeten patuarekin mehatxatu zuenean? Ahaztu ote zuen Jeremias bere kartzela-etxeko putzu ilun eta tristean? Ahaztu ote zituen suzko labean hiru dignoak? edo Daniel lehoien zuloan?

“Sionek esan zuen: Jaunak utzi nau, eta nire Jaunak ahaztu nau. Ahaztu al dezake emakume batek bere umetxoa, bere sabeleko semeaz errukitu behar ez duela? bai, ahaztuko dute, baina ez zaitut ahaztuko. Hara, nire esku ahurretan grabatu zaitut». Isaias 49:14-16 . Ejerzituen Jaunak esan du: "Ukitzen zaituztenak ukitzen du bere begiko sarra". Zakarias 2:8 .

Etsaiek kartzelara sartu ditzaketen arren, ziega-hormek ezin dute moztu haien arimaren eta Kristoren arteko komunikazioa. Beren ahulezia guztiak ikusten dituen, proba oro ezagutzen duena, lurreko botere guztien gainetik dago; eta aingeruak etorriko zaizkie gela bakartietan, zerutik argia eta bakea ekarriz. Kartzela jauregi gisa izango da; izan ere, fedean aberatsak bizi dira bertan, eta harresi goibelak zeruko argiz argituko dira, Paulo eta Silasek otoitz egin eta laudorioak kantatzen zituztenean bezala, gauerdian Filipoko ziegan.

Jainkoaren epaiak bere herria zapaldu eta suntsitu nahi dutenen gainean izango dira. Gaiztoekin duen pazientzia luzeak gizonak ausartzen ditu transgresioetan, baina haien zigorra, hala ere, ziur eta ikaragarria da, luzaroan atzeratzen delako. «Jauna Perazim mendian bezala jaikiko da, haserretuko da Gabaongo haranean bezala, bere obra, bere lan arrotza egin dezan; eta

gauzatu bere egintza, bere egintza bitxia». Isaias 28:21 . Gure Jainko errukitsuarentzat zigor-ekintza ekintza arraroa da. "Bizi naizen bezala, dio Jainko Jaunak, ez dut atsegin gaiztoen heriotza". Ezekiel 33:11 . Jauna "errukitsua eta errukitsua da, jasankorra, eta ontasunean eta egian ugaria, ... gaiztakeria, transgresioa eta bekatua barkatzen ditu". Hala ere, "ez du inola ere erruduna garbituko". «Jauna haserretzeko geldoa da, eta indar handia du, eta ez ditu gaiztoak batere libratuko». Irteera 34:6, 7 ; Nahum 1:3 . Zuzentasunezko gauza ikaragarrien bidez, bere lege zapalduaren agintea errebindikatuko du. Transgressorearen zain dagoen ordainaren larritasuna epai daiteke Jaunak justizia egiteko gogorik ez izateagatik. Luzaroan daraman nazioak, eta Jainkoaren konturako bere gaiztakeriaren neurria bete arte hilko ez duenak, azkenean edango du errukirik gabe haserrearen kopa.

Kristok santutegian bere interzesioa uzten duenean, piztia eta haren irudia gurtzen eta bere marka jasotzen dutenen aurka mehatxatutako haserrea isuriko da (Apokalipsia 14:9, 10).

Jainkoa Israel libratzera zihoanean Egiptoren gaineko izurriteek Jainkoaren herriaren azken askapena baino lehen munduaren gainera eroriko ziren epai ikaragarri eta zabalago horien antzeko izaera zuten. Esaten du errebelatzaileak, ikaragarri ikaragarri haiek deskribatzean: «Mina zaratatsu eta latz bat erori zen piztiaren marka zuten eta haren irudia gurtzen zutenen gainera». Itsasoa «hildako baten odola bezala bihurtu zen, eta bizidun guztiak itsasoan hil ziren». Eta "ibaiak eta ur iturriak... odol bihurtu ziren". Infliction hauek izugarriak diren arren, Jainkoaren justizia guztiz errebindikatuta dago. Jainkoaren aingeruak honela dio: «Zu zuzena zara, Jauna,... horrela epaitu duzulako. Izan ere, sainduen eta profeten odola isuri dute, eta zuk eman diezu odola edateko; merezi baitute».

Apokalipsia 16:2-6 . Jainkoaren herria heriotzera kondenatuaz, beren eskuz isuri izan balitz bezala bere odolaren errua benetan egin dute. Era berean, Kristok bere garaiko juduak erruduntzat jo zituen Abelen egunetatik isuritako gizon santuen odol guztiaz; zeren izpiritu bera zuten eta profeten hiltzaile hauekin lan bera egin nahi zuten.

Ondorengo izurritean, eguzkiari boterea ematen zaio “gizonak suarekin erretzeko. Eta gizonak erre ziren bero handiarekin». 8, 9 bertsoak . Profetek honela deskribatzen dute lurraren egoera garai beldurgarri honetan: «Lurra dolu dago; ... zelako uzta galtzen baita... Soroko zuhaitz guztiak ihartu dira: poza ihartu baita gizakien semeengandik». «Hazia usteldurik dago haien txorten azpian, lorategiak hondatuta daude... Nola intziri egiten dute piztiak! abere-taldeak nahastuta daude, ez baitute larrerik. Ur ibaiak lehortu dira, eta suak basamortuko larreak irentsi ditu». «Egun hartan, tenpluko kantuak uluak izango dira, dio Jainko Jaunak: hildako asko izango dira leku guztietan; isiltasunean botako dituzte». Joel 1:10-12, 17-20 ; Amos 8:3 .

Izurrite hauek ez dira unibertsalak, edo lurreko biztanleak erabat moztuko lirake. Hala ere, hilkorrentzat inoiz ezagutu izan diren azote ikaragarrienak izango dira. Gizonen aurkako epai guztiak, probaldia amaitu aurretik, errukiarekin nahastu dira. Kristoren erregu-odolak babestu du bekataria bere erruaren neurri osoa jasotzeko; baina azken juizioan, haserrea isurtzen da errukiarekin nahasturik.

Egun hartan, jendetzak desiratuko du hainbeste denboran mespretxatu duten Jainkoaren errukiaren aterpea. «Hona, badatoz egunak, dio Jainko Jaunak, gosea bidaliko dudala lurrera, ez ogi gosea, ez ur-egarria, Jaunaren hitzak entzuteko

baizik: eta itsasotik joango dira. itsasoa, eta iparraldetik ekialdera ere, joan-etorrian ibiliko dira Jaunaren hitzaren bila, eta ez dute aurkituko». Amos 8:11, 12 .

Jainkoaren herria ez da sufrimendutik libratuko; baina jazarri eta atsekabetuta dauden bitartean, gabezia jasaten eta jateko faltagatik jasaten duten bitartean ez dira galduko utziko. Elias zaintzen zuen Jainko hori ez da bere burua sakrifikatzen duen seme-alaba baten ondotik pasatuko. Haien buruko ileak zenbatzen dituenak zainduko ditu, eta gosetean asetuko dira. Gaiztoak gosez eta izurritez hiltzen ari diren bitartean, aingeruek zintzoak babestuko dituzte eta haien beharrak hornituko dituzte. «Zuzentasunez ibiltzen denari» da promesa: «Emanen zaio ogia; bere urak seguru egongo dira». "Pobreak eta behartsuak uraren bila dabilzanean, eta ez dagoenean, eta haien mihia egarriz huts egiten duenean, nik Jaunak entzungo ditut, nik Israelgo Jainkoak ez ditut utziko". Isaias 33:15, 16 ; 41:17 .

«Pikondoa loratuko ez bada ere, ez da fruiturik izango mahastietan; oliba-lanak huts egingo du, eta soroak ez dute haragirik emango; artaldea moztu egingo da artaldetik, eta ez da artalderik egongo txosnetan». hala ere, haren beldur direnek «poztuko dute Jaunaz» eta poztuko dira beren salbameneko Jainkoaz. Habakuk 3:17, 18 .

«Jauna da zure zaintzailea: Jauna da zure itzala zure eskuineko eskuan. Eguzkiak ez zaitu egunez kolpatuko, ez ilargiak gauez.

Jaunak gaitz guztietatik gordeko zaitu; berak gordeko du zure arima». «Berak libratuko zaitu hegaztiaren amarrutik eta izurrite zaratatsutik. Bere lumaz estaliko zaitu, eta haren hegoen azpian fidatuko zara: Haren egia izango da zure ezkutu eta babeslea. Ez diozu beldur izan gaueko izuari; ezta egunez hegan

dabilen geziagatik ere; ezta iluntasunean dabilen izurriteagatik ere; ezta eguerdian xahutzen duen suntsipenagatik ere. Mila eroriko dira zure ondoan, eta hamar milla zure eskuinera; baina ez da zuregana hurbilduko. Zure begiekin bakarrik ikusiko duzu gaiztoen saria. Ene aterpea den Jauna, Goi-goikoa, zure bizileku egin baituzu; ez zaizu gaitzik gertatuko, eta ez da izurriterik zure bizilekutik hurbilduko». Salmoa 121:5-7 ; 91:3-10 .

Hala ere, gizakien ikusmenari, Jainkoaren herriak bere testigantza odolez zigilatu behar duela agertuko da, aurretik martiriek egin zuten bezala. Beraiek beldurtzen hasten dira Jaunak etsaien eskutik erortzen utzi dituelako. Agonia beldurgarriaren garaia da. Gau eta egun Jainkoari oihu egiten diote libratzeko. Gaiztoak poztu egiten dira, eta burlazko oihua entzuten da: «Non dago orain zure fedea? Zergatik ez zaitu Jainkoak gure eskuetatik libratzen, bere herria bazara? Baina zain daudenek gogoan dute Jesus Kalbarioko gurutzean hil zela eta apezburu eta agintariek iseka eginez oihuka: «Beste batzuk salbatu zituen; Bera ezin du salbatu. Israelgo erregea bada, jauts bedi gurutzetik, eta sinetsiko dugu». Mateo 27:42 . Jakobek bezala, guztiak Jainkoarekin borrokan ari dira. Haien arpegiek euren barne borroka adierazten dute. Zuritasuna aurpegi guztietan dago. Hala ere, ez dute eten beren interzesio serioa.

Gizonek zeruko ikusmenarekin ikusiko balute, Kristoren pazientziaren hitza gorde dutenen inguruan indarrez bikain diren aingeru-taldeak ikusiko lituzkete. Samurtasun sinpatikoz, aingeruak haien atsekabearen lekuko izan dira eta haien otoitzak entzun dituzte. Beren Komandantearen hitzaren zain daude arriskutik kentzeko. Baina oraindik pixka bat gehiago itxaron beharko dute. Jainkoaren herriak kopatik edan eta bataioarekin bataiatu behar du. Beraientzat hain mingarria den atzerapena

bera da haien eskaerei erantzun onena.

Jaunak lan egiteko konfiantzaz itxaroten ahalegintzen diren heinean, fedea, itxaropena eta pazientzia gauzatzera eramaten dira, beren esperientzia erlijiosoan gutxiegi erabili diren. Hala ere, hautetsien mesedetan, arazoen denbora laburtu egingo da. «Ez al ditu Jainkoak mendekatuko bere hautetsiak, gau eta egun berari oihu egiten diotenak? ... diotsuet laster mendekatuko dituela». Luke 18:7, 8 . Gizonak espero baino azkarrago iritsiko da amaiera. Garia bilduko da eta lotua izango da Jainkoaren ganbararako; zirazak suntsipeneko suetarako fagot gisa lotuko dira.

Zeruko sentinelak, beren konfiantzari leial, beren zaintza jarraitzen dute. Dekretu orokor batek aginduen zaintzaileak hil daitezkeen garaia finkatu badu ere, etsaiek kasu batzuetan dekretua aurreikusten dute, eta zehaztutako denbora baino lehen, euren bizitza kentzen ahaleginduko dira. Baina inork ezin ditu gainditu arima leial guztien inguruan kokatutako zaindari ahaltzuak. Batzuk hirietatik eta herrietatik ihesean erasotzen dituzte; baina haien kontra altxatutako ezpatak hautsi eta lasto bat bezala indarrik gabe erortzen dira. Beste batzuk aingeruek defendatzen dituzte gerrako gizonen itxuran.

Adin guztietan, Jainkoak aingeru santuen bidez egin du bere herriaren laguntza eta askapenerako. Zeruko izakiek aktiboki parte hartu dute gizonen aferetan. Tximistak bezala distira duten jantziekin agertu dira; gizonak bezala etorri dira bidelarien soinean. Aingeruak giza itxuran agertu zaizkie Jainkoaren gizoni. Atsedean hartu dute, nekatuta bezala, eguerdian haritz azpian. Giza etxeetako ostalaritzak onartu dituzte. Bidaiari txarren gidari gisa aritu dira. Euren eskuz piztu dituzte suak aldarean. Kartzelako ateak ireki eta Jaunaren

zerbitzariak aske utzi dituzte. Zeruko panopliaz jantzirik, Salvatorearen hilobitik harria botatzera etorri ziren.

Gizonen itxuran, aingeruak maiz dira zintzoen batzarretan; eta gaiztoen batzarrak bisitatzen dituzte, Sodomara zihoazela, beren egintzen erregistroa egiteko, Jainkoaren pazientziaren muga gainditu ote duten erabakitzeke. Errukiaz gozaten du Jaunak; eta benetan zerbitzitzen duten gutxi batzuegatik, kalamitateak galarazten ditu eta jendetzaren lasaitasuna luzatzen du. Jainkoaren kontrako bekatariak ez dira konturatzen beren bizitzaren zordun direla iseka eta zapaltzea atsegin duten gutxi fededunekin.

Mundu honetako agintariek ez dakiten arren, askotan beren kontzilioetan aingeruak izan dira bozeramaileak. Giza begiek begiratu diete; giza belarriek entzun dituzte haien deiak; giza ezpaineak beren iradokizunen aurka egin dute eta beren aholkuei iseka egin diete; giza eskuek irain eta tratu txarrekin egin diete topo. Kontseilu-aretoan eta justizia-epaitegian zeruko mezulari hauek giza historiaren ezagutza intimoa erakutsi dute; zapalduen kausa defendatzeko gai izan direla frogatu dute beren defendatzailek gaitasun eta elokuenteenak baino. Helburuak garaitu eta Jainkoaren lana asko atzeratuko zuten eta bere herriari sufrimendu handia eragingo zioten gaitzak atxilotu dituzte. Arrisku eta atsekabeko orduan «Jaunaren aingerua haren beldur direnen inguruan kokatu eta libratzen ditu». Salmoa 34:7

Irrikaz biziki, Jainkoaren herriak bere Errege datorrenaren seinaleak itxaroten ditu. Jagoleei hurbiltzen zaienean: «Zer gertatzen da gaua?». erantzuna eten gabe ematen da: «'Goiza dator, eta baita gaua ere'. Isaias 21:11, 12 . Argia distira egiten ari da mendi gailurren gaineko hodeietan. Laster bere aintzaren

agerpena izango da. Zuzentasunaren Eguzkia argitzear dago. Goiza eta gaua biak gertu daude: zintzoei egun amaigabearen irekiera, gaiztoei betiko gaua finkatzea.

Borrokalariak beren eskariak Jainkoaren aurrean eskatzen dituzten bitartean, ikusten ez denetik bereizten dituen beloa ia kendua dirudi. Zeruak distira egiten du betiko egunaren argitalpenarekin, eta aingeru-kantuen doinuaren antzera erortzen dira hitzak belarrira: «Zutik irmo zure leialtasunari. Laguntza dator». Kristok, Garaile ahalguztidunak, bere soldadu nekatuei aintza hilezkorren koroa luzatzen die; eta haren ahotsa ateetatik zabalik dator: «Hona, zurekin nago. Ez izan beldurrik. Ezagutzen ditut zure pena guziak; Zure atsekabeak eraman ditut. Ez zara probatu gabeko etsaien aurka borrokatzen. Zure alde egin dut gudua, eta nire izenean garaile baino gehiago zarete».

Salbatzaile preziatuak laguntza bidaliko du behar dugunean. Zerurako bidea bere aztarnek sagaratu dute. Gure oinak zauritzen dituen arantza bakoitzak bere zauritu du. Hartzera deituak garen gurutze oro eraman du gure aurrean. Jaunak gatazkak onartzen ditu, arima bakerako prestatzeko. Arazo garaia Jainkoaren herriarentzat kalbario beldurgarria da; baina egiazko fededun orok gora begiratzeko garaia da, eta fedez ikus dezake hura inguratzen duen promesaren arkua.

«Jaunaren erreskatuak itzuliko dira, eta kantuz etorriko dira Sionera; eta betiko poza izango da haien buru gainean: poztasuna eta poza lortuko dute; eta atsekabeak eta doluak ihes egingo dute. Ni, ni naiz konsolatzen zaitudana: nor zara zu, hilko den gizonaren beldur izan dezazun, eta belarra bezala eginen den gizonaren semearena; eta ahaztu ezazu zure Egilea Jauna; ... eta etengabe beldurtu al zara zapaltzailearen haserreagatik, suntsitzeko prest balego bezala? eta non dago

zapaltzailearen amorrua? Gatibu erbesteratua bizkortzen da askatu dadin, eta ez dadila ill zuloan, ez bere ogiak huts egin dezan. Baina ni naiz zure Jainko Jauna, itsasoa zatitu zuena, zeinaren olatuak burrunba egiten baitzuen: Ejertzitoen Jauna da bere izena. Eta nire hitzak zure ahoan jarri ditut, eta nire eskuaren itzalean estali zaitut». Isaias 51:11-16 . «Entzun, beraz, orain hau, atsekabetuta eta mozkortuta, baina ez ardoarekin: Hau dio zure Jaunak, eta zure Jainkoak bere herriaren auzia defendatzen duenak: Hara, zure eskuetatik kendu dizut dardararen kopa, Nire haserrearen edalontziaren hondarrak; ez duzu gehiago edango, baina nik emango dizut atsekabetzen zaituenen eskuetan; hire arimari erran diozutenak: Makurtu, pasa gaitzen, eta zure gorputza lurra bezela eta kalea bezela ezarri diezu igarotzen direnei». 21-23 bertsoak .

Jainkoaren begia, mendeetara begira, bere herriak aurre egin behar dion krisian finkatu zen, lurreko botereak haien aurka bilduko direnean. Gatibu erbesteratua bezala, goseteagatik edo indarkeriagatik heriotzaren beldur izango dira. Baina Israelen aurrean Itsaso Gorria banatu zuen Santuak, bere botere handia agertuko du eta haien gatibu bihurtuko du. «Nireak izango dira, dio ejerzituen Jaunak, Nire bitxiak osatzen ditudan egun hartan; eta barkatuko ditut, zerbitzatzen duen gizonak bere semea barkatzen duen bezala». Malaki 3:17 . Kristoren lekuko leialen odola isuriko balitz une honetan, ez litzateke, martirien odola bezala, Jainkoarentzat uzta emateko ereindako hazia bezala. Haien fideltasuna ez litzateke besteek egiaz konbentzitzeko testigantza izango; izan ere, bihotz lotsatuak errukizko olatuak atzera bota ditu berriro itzuli ez diren arte. Orain zintzoak beren etsaien harrapakina erortzen utziko balira, iluntasuneko printzearen garaipena litzateke. Salmistak dio: «Arazo garaian

ezkutatu egingo nau bere pabiloian, bere tabernakuluko sekretuan gordeko nau». Salmoa 27:5 . Kristok esan du: «Zatoz, ene herria, sar zaitez zure geletara, eta itxi ateak zure inguruan: ezkutatu zaitez unetxo batez, haserrea gainditu arte. Zeren, hara, Jauna bere tokitik ateratzen da lurreko biztanleak beren gaiztakeriagatik zigortzera». Isaias 26:20, 21 . Loriatsua izango da haren etorrera pazientziaz itxaron dutenen eta haien izenak bizitzaren liburuan idatzita daudenen askapena.

40. kapitulua—Jainkoaren herria askatua

Jainkoaren legea errespetatzen dutenei giza legeen babesak kenduko zaienean, lurralde ezberdinetan aldi berean mugimendu bat egongo da haien suntsipenerako. Dekretuan ezarritako ordua hurbildu ahala, herriak konspiratuko du sekta gorrotatua errotik kentzeko. Erabakigarria izango da gau batean kolpe erabakigarria ematea, zeinak erabat isilduko dituen disidentzia eta errieta ahotsa.

Jainkoaren herriak -batzuk kartzela-geletan, beste batzuk basoetan eta mendietan erretiro bakartietan ezkutatuta- oraindik jainkozko babesak eskatzen dute, eta laurden guztietan gizon armatuen konpainiak, aingeru gaiztoen ostadek bultzatuta, lanerako prestatzen ari dira. Heriotzarena. Orain da, muturreko orduan, Israelgo Jainkoak bere aukeratutakoen askapenerako tartean sartuko dela. Dio Jaunak; «Kantu bat izango duzue, gauean bezala, solemnitaterik santua betetzen den gauean bezala; eta bihotzeko poztasuna, bat joaten denean bezala... Jaunaren mendira, Israelgo Ahaltsuarengana etortzeko. Eta Jaunak bere ahots ospetsua entzunaraziko du, eta bere besoaren argitasuna erakutsiko du, bere haserrearen haserrearekin eta su irentsi baten garrarekin, sakabanaketarekin, ekaitzarekin eta txingorrarekin». Isaias 30:29, 30 .

Garaipen-oihu, burla, eta imprekazio-oihuz, gizon gaizto-multzoak beren harrapakinen gainean lasterka ari dira, horra, iluntasun trinko bat, gaueko iluntasuna baino sakonagoa, lurrera erortzen denean. Orduan, ortzadar batek, Jainkoaren tronutik aintzaz distiratsuak, zeruak hedatzen ditu eta otoitz-konpainia bakoitza inguratzen duela dirudi. Jendetza haserreak bat-batean atxilotuak dira. Haien oihu burlagarriak hil

egiten dira.

Haien amorru hiltzailearen objektuak ahaztu egiten dira. Uste beldurgarriz Jainkoaren itunaren sinboloari begiratzen diote eta haren distira ikaragarritik babestu nahi dute.

Jainkoaren herriarengandik ahots argi eta doinutsu bat entzuten da, «Begira altxa» esaten duena, eta begiak zerura altxatuta, agintzen duen branka ikusten dute. Zerua estaltzen zuten hodei beltz eta haserreak banatuta daude, eta Esteban bezala irmo begiratzen dute zerura eta ikusten dute Jainkoaren aintza eta gizakiaren Semea bere tronuan eserita. Bere jainkozko forman bere umiliazioaren markak antzematen dituzte; eta haren ezpainetatik entzuten dute bere Aitaren eta aingeru sainduen aurrean aurkeztutako eskaria: «Nahi dut zuk eman dizkidazun haiek ere nirekin egon daitezen nagoen tokian». Joan 17:24 . Berriz ere ahots bat entzuten da, musikal eta garaile, esanez: «Etorri dira! datoz! santua, kaltegabea, eta kutsatu gabea. Nire pazientziaren hitza gorde dute; aingeruen artean ibiliko dira». eta fedea tinko eutsi diotenen ezpain zurbil eta dardarak garaipen-oihu bat botatzen dute.

Gauerdian Jainkoak bere herria askatzeko bere boterea erakusten du. Eguzkia agertzen da, bere indarrez distira. Zeinuak eta mirariak segidan jarraitzen dute. Gaiztoek beldurrez eta harriduraz begiratzen diote eszenari, zintzoek poz handiz beren askapenaren seinaleak ikusten dituzten bitartean. Naturan dena bere ibilbidetik kanpo dagoela dirudi. Errekak isurtzeari uzten diote. Hodei ilun eta astunak sortzen dira eta elkarren aurka talka egiten dute. Zeru haserretsua erdian deskribaezina den aintza argi bat dago, nondik dator Jainkoaren ahotsa ur askoren hotsa bezala, esaten duena: «Egia da». Apokalipsia 16:17 .

Ahots horrek zerua eta lurra astintzen ditu. Ikaragarritzko

lurrikara bat dago, "gizonak lurrean zeudenetik ez zen bezalako, hain lurrikara indartsua eta hain handia". 17, 18 bertsoak . Zerua ireki eta itxi egiten da. Jainkoaren tronutik aintza keinuka ari dela dirudi. Mendiak haizean lezka bat bezala dardar egiten dute, eta harkaitz zarpailduak alde guztietara barreiatzen dira. Datorren ekaitz baten moduko orroa dago. Itsasoa suminduta dago. Deabruen ahotsa bezalako urakanaren oihua entzuten da suntsipen-misio batean. Lur osoa altxatu eta puztu egiten da itsasoko olatuak bezala. Bere gainazala hausten ari da. Badirudi bere oinarriak ematen ari direla. Mendi kateak hondoratzen ari dira. Bizitako uharteak desagertzen dira. Gaiztakeriagatik Sodoma bezala bihurtu diren itsas portuak irentsi ditu ur haserreak. Babilonia handia Jainkoaren aurrean oroitzapenean etorri da, "Bere haserrearen ardoaren kopa emateko". Txingorra handiak, bakoitza "talentu baten pisuaren ingurukoa", bere suntsipen lana egiten ari dira. 19, 21 bertsoak . Lurreko hiri harroenak amildu dira. Jauregi jauntxoak, zeinetan munduko gizon handiek beren aberastasuna beren burua goraiatzeko eman baitituzte, beren begien aurrean hondatzen ari dira. Kartzela-hormak apurtu egiten dira, eta Jainkoaren herria, beren fedeagatik esklabu izan dena, aske uzten dute.

Hilobiak irekitzen dira, eta "lurraren hautsetan lo egiten duten asko... esnatzen dira, batzuk betiko bizitzarako, eta beste batzuk lotsa eta betirako mespretxurako". Daniel 12:2 . Hirugarren aingeruaren mezuaren fedean hil diren guztiak hilobitik loratuak ateratzen dira, Jainkoaren bake-hitzarmena entzutera bere legea bete dutenekin. "Bere zulatu zutenak ere" (Apokalipsia 1:7), Kristo hilzorian dagoen agonia iseka eta iseka egiten zutenak, eta bere egiaren eta bere herriaren aurkaririk bortitzenak, altxatzen dira hura ikusteko bere aintzan eta

ohorearen gainean jarritakoa ikusteko. leiala eta esanekoa.

Hodei lodiek oraindik zerua estaltzen dute; hala ere, noizean behin eguzkia apurtzen da , Jehobaren begi mendekatzailea bezala agertuz. Tximista gogorak jauzi egiten dituzte zerutik, lurra suzko xafla batean inguratuz.

Trumoiaren burrunba ikaragarriaren gainetik, ahotsak, misterioitsu eta ikaragarriak, deklaritzen dute gaiztoen hondamena. Esandako hitzak ez ditu guztiek ulertzen; baina irakasle faltsuek garbi ulertzen dituzte. Pixka bat lehenago hain arduragabeak, hain harro eta desafioak zirenak, Jainkoaren manamenduak betetzen dituen herriarekiko ankerkeriaz hain poztu zirenak, orain txundiduraz eta beldurrez ikaratuta daude. Haien intziriak elementuen soinuaren gainetik entzuten dira. Deabruek Kristoren jainkotasuna aitortzen dute eta bere boterearen aurrean dardara egiten dute, gizonak erruki eske eta izu latz batean murgiltzen ari diren bitartean.

Esan zuten antzinako profetek, Jainkoaren eguna ikuspen santuan ikusi zutenean: «Aupa zarete; zeren Jaunaren eguna hurbil baita; Ahalguztidunaren suntsipena bezala etorriko da». Isaias 13:6 . «Sartu harkaitzean, eta ezkutatu hautsetan, Jaunaren beldurrez eta bere maiestatearen aintzagatik. Gizonaren begirada altuak apalduko dira, eta gizonen harrotasuna makurtu egingo da, eta Jauna bakarrik goratua izango da egun artan. Zeren ejerzituen Jaunaren eguna izango da harro eta gorago den ororen gainean, eta altxatzen den ororen gainean; eta apalduko da». «Egun hartan, nork bere zilarrezko idoloak eta bere urrezko idoloak, bakoitza beretzat gurtzeko egin zituztenak, botako ditu satorrei eta saguzarrei; harkaitzetako zirrikituetan, eta harkaitz zarpailen gailurretan sartzea, Jaunaren beldurrez eta bere maiestatearen aintzagatik, lurra izugarri astintzera jaikitzen

denean». Isaias 2:10-12, 20, 21 , marjina. Hodeietako arrail batean barrena, iluntasunaren aldean distira lau bider handitzen den izar bat ateratzen da. Itxaropena eta poza hitz egiten die fededunei, baina larritasuna eta haserrea Jainkoaren legearen urratzaileei. Kristoren alde dena sakrifikatu dutenak orain seguru daude, Jaunaren pabiloiaren sekretuan bezala ezkutatuta. Probatuak izan dira, eta munduaren eta egiaren mespretxatzaileen aurrean beren leialtasuna erakutsi dute haiengatik hil zenari. Aldaketa zoragarria gertatu da heriotzaren aurrean osotasunari eutsi diotenengan. Bat-batean libratu dira deabru bihurtutako gizonen tirania ilun eta ikaragarritik. Haien arpegiak, azkenaldian hain zurbil, larri eta zoritsu, orain harriduraz, fedeaz eta maitasunez dirdira daude. Haien ahotsak kantu garailean altxatzen dira: «Jainkoa da gure aterpe eta indarra, arazoetan lagungarri oso presente. Horregatik ez gara beldurtuko, lurra kendu eta mendiak itsasoaren erdira eramanez; hango urak orroa eta aztoratuta egon arren, mendiak astindu arren haren gorakadarekin». Salmoa 46:1-3 .

Konfiantza santuaren hitz hauek Jainkoarengana igotzen diren bitartean, hodeiak atzera egiten dira, eta zero izartsuak ikusten dira, ezin esan daitekeen loriatsuak bi aldeetako zero beltz eta haserrearekin kontrastean. Zeruko hiriaren aintza ateetatik zabalik dario. Orduan, zeruaren kontra tolesturiko harrizko bi mahai esku bat agertzen da. Profetak dio: «Zeruak bere zuzentasuna adieraziko du, Jainkoa bera da epailea». Salmoa 50:6 . Lege santu hura, Jainkoaren zuzentasuna, trumoi eta su artean Sinaitik bizitzaren gidari gisa aldarrikatu zena, orain gizakiei epaitzeko arau gisa agertzen zaie. Eskuak mahaiak irekitzen ditu, eta hor ikusten dira Dekalogoko manuak, suzko boligrafo batekin bezala trazatuta. Hitzak hain dira argiak, non

guztiek irakur ditzaketela. Oroimena pizten da, sineskeriaren eta heresiaren iluntasuna gogamen guztietatik kentzen da, eta Jainkoaren hamar hitz, labur, zabal eta autoritarioak, lurreko biztanle guztien ikuspegira aurkezten dira.

Ezin da deskribatu Jainkoaren eskakizun santuak zapaldu dituztenen izua eta etsipena. Jaunak eman zien bere legea; baliteke harekin alderatu beren izaerak eta haien akatsak ikasi zituzten oraindik damutzeko eta erreformarako aukera zegoen bitartean; baina munduaren faborea ziurtatzeko, haren aginduak alde batera utzi eta besteei irakatsi zieten hausten. Jainkoaren herria bere larunbata profanatzera behartzen ahalegindu dira. Orain, gutxietsi duten lege horrek kondenatzen ditu. Izugarritzko bereizkeriaz ikusten dute aitzakiarik gabe daudela. Nor zerbitzatu eta gurtuko zuten aukeratu zuten. "Orduan itzuliko zarete, eta bereiztuko zarete zintzoaren eta gaiztoen artean, Jainkoaren zerbitzatu duenaren eta zerbitzatu ez duenaren artean". Malaki 3:18 .

Jainkoaren legearen etsaiek, ministroetatik hasi eta haien artean txikienetaraino, egiaren eta betebeharraren ikuskera berria dute. Beranduegi ikusten dute laugarren aginduaren larunbata Jainko biziaren zigilua dela. Beranduegi ikusten dute beren sabbath faltsuaren benetako izaera eta eraikitzen ari diren hareazko oinarria. Jainkoaren aurka borrokan aritu direla aurkitzen dute. Erlijio-irakasleek arimak galbidera eramane dituzte Paradisuko ateetara gidatuko dituztela aldarrikatzen duten bitartean. Azken kontuen egunera arte ez da jakingo zein handia den gizonen ardura ofizio santuan eta zein ikaragarria den haien desleialtasunaren ondorioak. Eternitatean baino ez dugu ongi estimatu arima bakar baten galera. Beldurgarria izango da Jainkoak esango dionaren kondena: Alde, zerbitzari

gaiztoa.

Jainkoaren ahotsa entzuten da zerutik, Jesusen etorreraren eguna eta ordua deklaratu, eta betiko ituna bere herriari eman. Trumoi ozenen berrunba bezala Haren hitzak lurrean zehar dabilta. Jainkoaren israeldarrak entzuten daude, begiak gora begira. Haien arpegiak argitzen ditu bere aintzaz, eta distira egiten dute Moisesen aurpegiak Sinaitik jautsi zenean. Gaiztoak ezin die begiratu. Eta bedeinkapena ahoskatzen denean Jainkoa ohoratu dutenei, bere larunbata santua gordez, garaipen-oihu handi bat dago.

Laster ekialdean hodei beltz txiki bat agertzen da, gizon baten eskuaren erdia gutxi gorabehera. Hodeia da Salbatzailea inguratzen duena eta urrutian ilunpetan inguratuta dagoela dirudiena. Jainkoaren herriak badaki hori dela gizakiaren Semearen seinale. Isiltasun solemnean begiratzen diote lurrari hurbiltzen zaion heinean, arinagoa eta loriatsuago bihurtuz, hodei zuri handi bat izan arte, bere oinarria sua kontsumitzen duen aintza, eta haren gainean itunaren ortzadarra. Jesus konkistatzaile ahaltu gisa ibiltzen da. Ez orain "Doloren gizona", lotsaren eta zoriaren kopa mingotsa edatera, dator, zeruan eta lurrean garaile, biziak eta hilak epaitzera. «Leial eta egiazkoa», «zuzentasunez epaitzen eta gerra egiten du». Eta "zeruan zeuden armadak" (Apokalipsia 19:11, 14) berari jarraitzen diote. Zeruko melodiaren ereserkiekin aingeru santuak, jendetza zabal eta kopururik gabekoak, bere bidean jarraitzen diote. Zermutuak forma distiratsuz beteta dirudi: "hamar mila aldiz hamar mila eta milaka mila". Ezein giza boligrafok ezin du eszena erretratatu; izpiritu hilkorrik ez da egokia bere distira pentsatzeko. «Bere aintzak zerua estali zuen, eta lurra bere laudorioz bete zen. Eta haren distira argia bezain

zen». Habakuk 3:3, 4 . Hodei bizia oraindik gehiago hurbildu ahala, begi guztiek biziaren Printzea ikusten dute. Ez dago arantza koroarik orain buru sakratu hori hondatzen; baña gloriaren diadema bat dago bere bekoki santuan. Haren aurpegiak eguerdiko eguzkiaren distira liluragarria gainditzen du. «Eta bere soinean eta izterrean du izena idatzita: *Erregeen errege eta jauntxoan Jauna.* » Apokalipsia 19:16 .

Haren aurrean "aurpegi guztiak zurbil bihurtzen dira"; Jainkoaren erruki baztertzailen gainera erortzen da betiko etsipenaren izua. "Bihotza urtu egiten da, eta belaunak elkarrekin jo, ... eta guztien aurpegiak belztasuna biltzen du". Jeremias 30:6 ; Nahum 2:10 . Zintzoek dardaraz oihukatzen dute: "Nor izango da zutik?" Aingeruen abestia isildu egiten da, eta isiltasun aldi bat dago. Orduan, Jesusen ahotsa entzuten da, esanez: «Nire grazia nahikoa da zuretzat». Zintzoen arpegiak argitzen dira, eta pozak betetzen ditu bihotz guztiak. Eta aingeruek nota bat gorago jotzen dute eta berriro abesten dute lurrera hurbiltzen diren bitartean.

Erregeen Erregea hodei gainera jaisten da, su sutan bilduta. Zeruak korritu bat bezala bildu dira, lurra dardar egiten du haren aurrean, eta mendi eta uharte bakoitza bere tokitik urruntzen da. «Gure Jainkoa etorriko da, eta ez du isilduko: sua irentsiko da haren aurrean, eta oso ekailutsua izango da haren inguruan. Zerura goitik eta lurretara deituko du, bere herria epai dezan». Salmoa 50:3, 4 .

«Eta lurreko erregeak, eta gizon handiak, eta aberatsak, eta buruzagi nagusiak, eta gizon ahaltsuak, eta esklabo guztiak eta askeak, ezkutatu ziren zuloetan eta mendietako harkaitzetan; eta esan zien mendi eta haitzei: Erori gure gainera, eta ezkutatu gaitzazu tronuan eserita dagoenaren aurpegitik eta Bildotsaren

haserretik; eta nor izanen da zutik?” Apokalipsia 6:15-17 .

Izugarrizko txantxak gelditu dira. Ezpain gezurretan isildu egiten dira. Armen talka, guduaren zalaparta, «zarata nahasiarekin eta jantziak odoletan bilduta» (Isaias 9:5), isildu egiten da. Ez da orain entzuten otoitzaren ahotsa eta negar eta negar hotsa besterik. Ezpainetatik iseka egiten du azkenaldian oihua: «Iritsi da bere haserrearen egun handia; eta nor izanen da zutik?” Gaiztoek otoitz egiten dute mendietako harkaitzen azpian lurperatuak izateko, mespretxatu eta baztertu duten haren aurpegia topatu beharrean.

Hildakoen belarrira sartzan den ahots hori, badakite. Zenbatetan bere doinu kexu eta samurrak damutzera deitu ditu. Zenbatetan entzun da adiskide baten, anai baten, Erredentore baten erregu hunkigarrietan. Haren graziaren arbuiatzen dutenei beste ezin izan liteke hain gaitzesenez betea, salaketaz hain zamatua, hainbeste denbora erregutu duen ahots hark bezain: «Itzuli zaitzte, itzul zaitzte zuen bide gaiztoetatik; zeren zergatik hilko zarete?». Ezekiel 33:11 . O, haientzat arrotz baten ahotsa balitz! Jesusek dio: «Deitu egin dut, eta ez duzue uko egin; Eskua luzatu dut, eta inork ez du begitan hartu; baina zuek ezerezean utzi dituzue nire aholku guztiak, eta ez duzue nire errietarik nahi”. Atsotitzak 1:24, 25 . Ahots horrek ezabatu nahiko luketen oroitzapenak pizten ditu: abisuak mespretxatuak, gonbidapenak ukatuak, pribilegioak arbuiatu.

Badira Kristo burla egin zutenak bere umiliazioan. Indar hunkigarritz etorri zitzaizkien burura Jasaten ari denaren hitzak, apaiz nagusiak aginduta, solemneki deklaratu zuenean: «Hemendik aurrera ikusiko duzue Gizonaren Semea boterearen eskuinaldean eserita eta zeruko hodeietan etortzen». Mateo 26:64 . Orain ikusten dute hura bere aintzan, eta oraindik ikusi

behar dute boterearen eskuinaldean eserita.

Jainkoaren Semea izatearen erreklamazioa iseka egiten zutenak hitzik gabe daude orain. Hor dago Herodes harroa bere errege tituluaz burla egin eta soldadu isekalariei errege koroa dezatela agindu zuena. Badira gizon gaiztoekin bere itxuraren gainean soineko purpura jarri zutenak, bere kopeta sakratuaren gainean koroa arantzatsua, eta bere erresistentziarik gabeko eskuan zetro imitatzailea, eta haren aurrean makurtu ziren iseka blasfemoz. Bizitzaren Printzea kolpatu eta txu egin zuten gizonak orain Haren begirada zulagarritik aldendu eta haren presentziaren aintza menderagarritik ihes egin nahi dute. Haren eskuetan eta oinetan iltzeak sartzen zizkionak, alboaz zultatu zion soldaduak, ikusten dituzte marka hauek izuz eta damuz.

Izugarrizko bereizgarritasunaz gogoratzen dituzte apaizek eta agintariek Kalbarioko gertaerak. Izu-ikaraz gogoratzen dute nola, sataniko alaitasunez burua astinduz, oihukatu zuten: «Beste batzuk salbatu zituen; Bera ezin du salbatu. Israelgo Erregea bada, jauts bedi orain gurutzetik, eta sinetsiko dugu. Jainkoarengan fidatzen zen; libra dezala orain, nahi badu». Mateo 27:42, 43 .

Biziki gogorarazten dute Salbatzailearen parabola, beren jaunari mahastiaren fruitua emateari uko egin zioten nekazariei buruz, zerbitzariak tratatu txarrak eman eta bere semea hil zutenak. Gogoan dute, halaber, beraiek esandako esaldia: Mahastiaren jaunak «maltzurki suntsituko ditu gizon gaizto horiek». Gizon desleial horien bekatuan eta zigorrean apaizek eta zaharrek ikusten dute beren bidea eta beren hondamen zuzena. Eta orain agonia hilkorren oihu bat sortzen da.

Jerusalemgo kaleetan barrena jotzen duen oihuak baino ozenago, «Gurutziltzatu ezazu, gurutziltzatu ezazu» deialdi

ikaragarria eta etsigarria da: «Jainkoaren Semea da! Benetako Mesias da!». Erregeen Erregearen presentziatik ihes egin nahi dute. Lurraren kobazulo sakonetan, elementuen gudak zatikatuta, alferrik saiatzen dira ezkututzen.

Egia baztertzen duten guztien bizitzan badira kontzientzia esnatzen den uneak, memoriak hipokresiazko bizitza baten oroitzapen torturagarria aurkezten duen eta arima damu hutsez jazartzen denean. Baina zer dira hauek "beldurra desolazio gisa dator" egun hartako damuarekin alderatuta, "suntsizioa zurrumbilo gisa datorrenean"! Esaera 1:27 . Kristo eta bere herri leiala suntsitu zituztenek orain haien gainean dagoen aintzaren lekuko dira. Beren izuaren erdian sailduen ahotsak entzuten dituzte alaitasunez oihukatzen: «Hona, hau da gure Jainkoa; haren zain egon gara, eta salbatuko gaitu». Isaias 25:9 .

Lurraren astinduaren, tximistaren distira eta trumoiaren orroaren artean, Jainkoaren Semearen ahotsak dei egiten ditu lo dauden santuak. Zintzoen hilobieiei begiratzen die, gero, eskuak zerura altxatuz, oihu egiten du: «Esna, esna, esna zaitez, hautsetan lo zaudetenok, eta jaiki zaitez!». Lurraren luze-zabalean hildakoek ahots hori entzungo dute, eta entzuten dutenak biziko dira. Eta lur osoak txirrin egingo du nazio, senitarteko, hizkuntza eta herri guztietako armada izugarriaren zapalduz. Heriotzaren presondegitik datoz, aintza hilezkorraz jantzita, oihuka: «Oi heriotza, non dago zure eztena? O hilobia, non da zure garaipena?» 1 Korintoarrei 15:55 . Eta zintzo biziek eta santu berpiztuak beren bozak batu dituzte garaipenaren oihu luze eta alai batean.

Denak beren hilobietatik atera ziren hilobian sartu zirenean bezala. Adan, goratu den jendetzaren artean dagoena, altuera handikoa eta itxura dotorekoa da, Jainkoaren Semearen

azpian baina gutxi gora behera. Kontraste nabarmena aurkezten du ondorengo belaunaldietako jendearekin; alde horretatik arrazaren endekapen handia erakusten da. Baina guztiak betiko gaztetasunaren freskotasun eta indarrez sortzen dira. Hasieran, gizakia Jainkoaren antzera sortu zen, ez bakarrik izaeraz, baizik eta formaz eta ezaugarriaz. Sin defaced eta ia ezabatu jainkozko irudia; baina Kristo galdu zena berreskuratzen etorri zen. Gure gorputz zitalak aldatuko ditu eta bere gorputz loriatsuaren antzera moldatuko ditu. Forma hilkor, ustelgarria, edertasunik gabekoa, bekatuz kutsatua behin, perfektu, eder eta hilezkor bihurtzen da. Akats eta deformazio guztiak hilobian geratzen dira. Aspaldi galdutako Edeneko bizi-arbolara itzulita, berreroak "haziko dira" (Malakias 4:2) arrazaren maila osoraino bere lehen aintzan. Bekatuaren madarikazioko azken aztarnak kendu egingo dira, eta Kristoren leialak "Jaun gure Jainkoaren edertasunean" agertuko dira, beren Jaunaren irudi perfektua islatzen duten gogoan, ariman eta gorputzean. Ai, erredentzio zoragarria! luze hitz egina, luze itxaropena, itxaropen irrikaz kontenplatua, baina inoiz ez guztiz ulertu.

Zintzo biziak "une batean, begien keinu batean" aldatzen dira. Jainkoaren bozaz gloriatuak izan ziren; orain hilezkor eginak dira eta santu berpiztuekin harrapatzen dira airean beren Jaunaren topatzera. Aingeruek "lau haizeetatik, zeruko mutur batetik bestera, biltzen dituzte bere hautetsiak". Ume txikiak aingeru sainduek eramaten dituzte amaren besoetara. Heriotzak luzaroan banandutako lagunak batu dira, sekulan ez banatzeko, eta alaitasun kantuekin batera igotzen dira Jainkoaren Hirira.

Orga hodeitsuaren alde bakoitzean hegalek daude, eta haren azpian gorpil biziak; eta gurdia gorantz dabilela, gurpilek oihu egiten dute: «Santua», eta hegoek, mugitzean, «Santua»

oihukatzen dute, eta aingeruen segizioak oihukatzen dute: «Santua, santua, santua, Jainko ahalguztidun Jauna». Eta erredimituak: «Aleluia!». gurdia Jerusalem Berrirantz doan heinean. Jainkoaren Hirian sartu aurretik, Salbatzaileak bere jarraitzaileei garaipenaren ikurrak ematen dizkie eta errege-egoeraren ikurra ematen die. Maila distiratsuak lauki huts baten forman marraztuta daude beren Erregearen inguruan, zeinaren itxura maiestatean goratzen den santu eta aingeruaren gainetik, zeinaren aurpegia maitasun onberaz beterik iragazten dien. Zenbakirik gabeko ostalaritzan zehar begirada guztiak harengan jarrita daude, begi bakoitzak bere aintza ikusten du, zeinaren “begirada inor baino gehiago hondatuta zegoen eta bere itxura gizakien semeak baino gehiago”. Garaileen buruen gainean, Jesusek bere eskuineko eskuarekin jartzen du aintzako koroa. Bakoitzaren koroa bat dago, bere "izen berria" daramana (Apokalipsia 2:17), eta inskripzioa "Jaunarentzat santutasuna". Esku guztietan ipintzen dira garailearen ahurra eta arpa distiratsua. Orduan, aingeru nagusiek nota jotzen duten bitartean, esku bakoitzak arporen sokak ukitu trebez miatzen ditu, musika gozoa esnatzen du doinu aberats eta melodiosoetan. Esan ezinezko harrapaketak bihotz guztiak hunkitzen ditu, eta ahots bakoitza gorai patzen da esker oneko laudorioz: “Maite gintuenari, eta bere odolean gure bekatuetatik garbitu gintuenari, eta Jainkoaren eta bere Aitaren errege eta apaiz egin gintuenari; Berari izan bedi aintza eta agintea sekula mendeetan. Apokalipsia 1:5, 6 .

Erreskatatu duen jendetzaren aurretik Hiri Santua dago. Jesusek zabal-zabal zabaltzen ditu perlazko ateak, eta egia gorde duten nazioak sartzen dira. Han ikusten dute Jainkoaren Paradisua, Adanen etxea bere xalotasunean. Orduan, belarri

hilkorren gainean erori den edozein musika baino aberatsagoa den ahots hori entzuten da, esanez: "Zure gatazka amaitu da". "Zatozte, Ene Aitaren bedeinkatuak, heredatu ezazute munduaren sorreratik prestaturiko erreinua".

Orain bete da Salbatzaileak bere ikasleen alde egindako otoitza: «Nahi dut zuk eman dizkidazun haiek ere nirekin egon daitezen nagoen tokian». "Bere aintzaren aurrean akatsik gabe poztasun handiz" (Judas 24), Kristok bere odolaren erosketa aurkezten dio Aitari, hauxe adieraziz: "Hemen nago ni eta zuk eman dizkidazuen haurrak". "Eman dizkidazunak gorde ditut". Oi, maitasun erredemitzaillearen mirariak! orduko harrapakizuna, non Aita infinituak, erreskatatuari begira, Haren irudia ikusiko duen, bekatuaren desadostasuna erbesteratua, haren hondamena kenduta, eta gizakia berriro ere jainkozkoarekin bat eginda!

Esan ezinezko maitasunarekin, Jesusek bere leialak ongi etorria ematen die beren Jaunaren pozara. Salbatzailearen poza ikustean da, gloriaren erreinuan, bere agoniaz eta umiliazioaz salbatuak izan diren arimak. Eta erredimituak bere pozaren partaide izango dira, bedeinkatuen artean, beren otoitz, lan eta sakrifizio maitekorren bidez Kristori irabaziak izan zaizkionak ikustean. Tronu zuri handiaren inguruan biltzen direnean, esanezinezko poztasunak beteko ditu haien bihotzak, Kristorentzat irabazi dituztenak ikustean, eta ikustean batek beste batzuk irabazi dituela, eta beste hauek oraindik, denak atsedenenaren aterura ekarriak, han jarri beren koroak Jesusen oinetan eta gorai patu hura betikotasunaren ziklo amaigabeetan zehar.

Erreskatatuei Jainkoaren Hirira ongi etorria ematen zaien bitartean, airean adorazio-oihu pozgarri bat entzuten da. Bi

Adams elkartzear dira. Jainkoaren Semea besoak luzatuta dago gure arrazako aita jasotzeko, berak sortu zuena, bere Egilearen aurka bekatu egin zuena, eta zeinaren bekatuagatik gurutziltzatzearen markak Salbatzailearen itxuran daramatzaten. Adanek iltze krudelen aztarnak antzematen dituenean, ez da bere Jaunaren bularrera erortzen, baina umiliatuta bere oinetara botatzen da, oihuka: «Dine, duina da hildako Bildotsa!». Samurtasunez altxatzen du Salbatzaileak eta berriro begiratzen dio hainbeste denbora erbesteratua izan den Eden etxea.

Edenetik kanporatu ondoren, Adamen bizitza tristuraz bete zen. Hilzorian zegoen hosto bakoitza, sakrifizioaren biktima bakoitza, naturaren aurpegi ederren gaineko zirriborro bakoitza, gizakiaren garbitasunaren gaineko orban bakoitza bere bekatuaren oroigarri berri bat zen. Izugarria zen damuaren agonia, gaiztakeria ugari ikusten zuenean, eta bere ohartarazpenei erantzuteko, bere buruari bekatuaren kausa bezala botatako gaitzespenak topatu zituen. Umiltasun pazientziaz jasan zuen, ia mila urtez, transgresioaren zigorra. Leialki damutu zan bere bekatuaz, eta agindutako Salbatzailearen merituetan fidatu, eta il zan biztuera baten esperantzan. Jainkoaren Semeak gizakiaren porrota eta erorketa erredimitu zituen; eta orain, barkamen-lanaren bidez, Adam bere lehen agintean berrezartzen da.

Pozak garraiatuta, garai batean bere gozamena izan ziren zuhaitzak ikusten ditu, bere errugabetasun eta poztasun egunetan berak bildu zituen fruituak. Bere eskuek landutako mahatsak ikusten ditu, garai batean zaintzea maite zuen loreak. Bere gogoak eszenaren errealitatea hartzen du; ulertzen du hau Eden zaharberritua dela, orain handik erbesteratu zutenean baino ederragoa. Salbatzaileak bizitzaren zuhaitzera eramaten du eta

fruitu loriatsuak kentzen ditu eta jateko eskatzen dio. Bere ingurura begiratzen du eta bere familiako mordoa erreskatatua ikusten du, Jainkoaren Paradisuan zutik. Orduan, bere koroa distiratsua Jesusen oinetara botatzen du eta, bere bularraren gainera eroriz, Erredentorea besarkatzen du. Urrezko arpa ukitzen du, eta zeruko gangek abesti garailearen oihartzuna egiten dute: «Dine, duin, duin da hildako eta berriro bizi den Bildotsa!». Adamen familiak tentsioa hartu eta bere koroak botatzen ditu Salbatzailearen oinetara, haren aurrean adorazioan makurtzen diren bitartean.

Elkarretaratze honen lekuko dira Adamen erortzean negar egin eta poztu ziren aingeruak, bere piztueraren ondoren, zerura igo zenean, bere izenan sinetsi behar zuten guztien hilobia ireki ostean. Orain ikusten dute erredentzio-lana burutua, eta bat egiten dute beren ahotsak laudoriozko kantuan.

Tronuaren aurreko kristalezko itsasoaren gainean, kristalezko itsaso hori suarekin nahastuta zegoen bezala —hain distiratsua da Jainkoaren aintzarekin—, “piztiaren eta haren irudiaren garaipena lortu duten konpainiak biltzen dira, eta haren marka eta haren izenaren kopuruaren gainean». Bildotsarekin Sion mendian, «Jainkoaren harpak dituela», zutik daude, ehun eta berrogeita lau mila gizonen artetik erreskatatu zirenak; eta entzuten da, ur askoren hotsa bezala, eta trumoi handi baten hotsa bezala, «harparen ahotsa beren harpekin jotzen». Eta tronuaren aurrean «kanta berri bat» abesten dute, inork ezin ikasiko duen abestia, ehun eta berrogeita lau mila lagunek ezik. Moisesen eta Bildotsaren kantua da, askapenaren kantua. Ehun eta berrogeita lau millak ez ezik, ezin du abesti hori ikasi; izan ere, haien esperientziaren abestia da —beste konpainiak inoiz izan ez duen esperientzia bat—. «Hauek dira Bildotsaren atzetik

doazen tokira doana». Hauek, lurretik, bizidunen artetik itzuliak, "Jainkoarentzat eta Bildotsarentzat lehen fruitutzat" hartzen dira. Apokalipsia 15:2, 3 ; 14:1-5 . "Hauek dira tribula handitik atera zirenak"; nazio bat izan zenetik inoiz izan ez den arazo garaitik igaro dira; jasan dute Jakobena atsekabe garaiko larritasuna; bitartekaririk gabe egon dira Jainkoaren epaien azken isurketaren bidez. Baina libratu egin dira, izan ere, «beren jantziak garbitu eta Bildotsaren odolean zuritu dituzte». "Haien ahoan ez zen iruzurrik aurkitu: errugabeak baitira" Jainkoaren aurrean. «Horregatik, Jainkoaren tronuaurrean daude, eta gau eta egun zerbitzatzen diote haren tenpluan; eta tronuan eserita dagoena haien artean biziko da». Ikusi dute lurra gosete eta izurritez xahutua, eguzkiak gizonak bero handiz kiskaltzeko ahalmena duela, eta beraiek jasan dituzte sufrimendua, gosea eta egarria. Baina «ez dute gehiago goserik, ez egaririk izango; ezta eguzkiak argituko, ezta berorik ere. Zeren tronuaurrean erdian dagoen Bildotsak bazkatuko ditu, eta ur-iturri bizietara eramango ditu, eta Jainkoak garbituko ditu malko guztiak haien begietatik». Apokalipsia 7:14-17 .

Adin guztietan Salbatorearen aukeratutakoak epaiketa eskolan hezi eta diziplinatu izan dira. Lurreko bide estuetan ibili ziren; gaitzaren labean garbitu ziren. Jesusengatik jasan zuten oposizioa, gorrotoa, kalumnia. Berari jarraitu zioten gatazka minez; auto-ukapena jasan eta etsipen mingotsak bizi izan zituzten. Beren esperientzia mingarritz ikasi zuten bekatuaren gaitza, bere boterea, bere errua, bere zorigaitza; eta nazkaz begiratzen diote. Bere sendatzeko egindako sakrifizio infinituaren sentimenduak beren begien aurrean apaltzen ditu eta inoiz erori ez direnek baloratu ezin dituzten esker onez eta laudorioz betetzen ditu bihotzak. Asko maite dute, asko barkatu

dietelako. Kristoren sufrimenduen partaide izan ondoren, bere aintzaren partaide izateko egokiak dira.

Jainkoaren oinordekoak garretetatik, etxoletatik, ziegetatik, aldamioetatik, mendietatik, basamortuetatik, lurreko kobazuloetatik, itsasoko leizeetatik etorri dira. Lurrean "behartsuak, larrituak, oinazeak" zeuden. Milioika gaiztoz kargatuta hilobira jaitsi ziren, Satanasen aldarrikapen engainagarriari amore emateari irmo ukatu ziotelako. Giza auzitegiek gaizkilerik zitalenak epaitzen zituzten. Baina orain «Jainkoa bera da epaitzea». Salmoa 50:6 . Orain lurraren erabakiak alderantziz daude. "Bere herriaren errieta kenduko du". Isaias 25:8 . «Herri santua deituko dute, Jaunaren erredimituak». "Errautsengatik edertasuna ematea, dolurako pozaren olio, astuntasunaren espiriturako laudoriozko jantzia" izendatu du. Isaias 62:12 ; 61:3 . Jada ez dira ahul, larri, sakabanaturik eta zapalduak. Hemendik aurrera beti Jaunarekin egongo dira. Tronuaren aitzinean daude lurreko ohoretsuenek jantzi dituztenak baino jantzi aberatsagoz jantzita. Inoiz lurreko erregeen bekokian jarri ziren baino diadema bikainez koroatzen dute. Mina eta negar egunak betiko amaitu dira. Gloriaren Erregeak aurpegi guztietatik malkoak garbitu ditu; atsekabearen kausa guztiak kendu dira. Palmondo-adarrak astintzen artean laudoriozko abestia isurtzen dute, argia, gozoa eta harmoniatsua; ahots bakoitzak tentsioa hartzen du, ereserkia zeruko gangetan zehar hazten den arte: "Salbazioa tronuan eserita dagoen gure Jainkoari eta Bildotsari". Eta zeruko biztanle guztiek askripzioan erantzuten dute: "Amen: bedeinkapena, eta aintza, eta jakinduria, eta eskerrak, eta ohorea, eta boterea eta ahalmena, izan dadila gure Jainkoari sekula sekulako". Apokalipsia 7:10, 12 .

Bizitza honetan erredentzioaren gai zoragarria ulertzen hasi baino ezin gara. Gure ulermen mugatuarekin gurutzean elkartzen diren lotsa eta aintza, bizia eta heriotza, justizia eta errukitasuna gogo handiz kontsidera ditzakegu; hala ere, gure ahalmen mentalaren hedapen handienarekin ez dugu bere esangura osoa ulertzen. Amodio erredentzailearen luzera eta zabalera, sakonera eta altuera ilunki ulertzen dira. Erredentzio plana ez da guztiz ulertuko, nahiz eta erreskatatuek ikusten diren bezala ikusten eta ezagutzen diren bezala ezagutzen dutenean; baina betiereko aroetan zehar egia berria etengabe zabalduko da gogo harrigarri eta poz-pozarengana. Lurraren atsekabeak, minak eta tentazioak amaitu eta kausa kendu arren, Jainkoaren herriak bere salbamena zer kostatu den ezagutza argi eta adimentsua izango du.

Kristoren gurutzea betikotasun osoan zehar erredimituen zientzia eta kantua izango da. Kristo aintzakotzat hartuta Kristo gurutziltzatua ikusiko dute. Inoiz ez da ahaztuko bere botereak espazioko erreinu zabaletan zehar zenbakirik gabeko munduak sortu eta eusten zituenak, Jainkoaren Maitea, zeruko Majestadeak, kerubinak eta serafin distiratsuak adoratzeko atsegin zutena— apaldu egin zela eroritako gizakia altxatzeko; bekatuaren errua eta lotsa eta bere Aitaren aurpegia ezkutatzeko eramanez, mundu galdu baten gaitzek bihotza hautsi eta bere bizitza Kalbarioko gurutzean zapaldu zuten arte. Mundu guztien Egileak, patu guztien Arbitroak, bere aintza alde batera utzi eta bere burua maitasunetik gizakiarekiko umiliatu dezan, beti piztuko du unibertsoaren harridura eta adorazioa. Salbatuen nazioek beren Erredentoreari begiratzen dioten bezala, Aitaren betiko aintza bere aurpegian distira egiten duen bezala; Bere tronua ikusten dutenean, betirako dena, eta bere erreinuak ez

duela amaierarik izango dakienean, kantu hunkigarri batean hausten dira: «Dine, duina da hildako Bildotsa, eta Jainkoarentzat bere bidez erredimitu gaituena. bere odol preziatuena!"

Gurutzearen misterioak beste misterio guztiak azaltzen ditu. Kalbariotik jarriotzen den argian, beldurrez eta beldurrez bete gaituzten Jainkoaren ezaugarriak eder eta erakargarriak agertzen dira. Erruki, samurtasuna eta gurasoen maitasuna santutasunarekin, justiziarekin eta boterearekin nahasten direla ikusten da. Bere tronuaren maiestateari, altua eta altxatua ikusten dugun bitartean, haren izaera bere agerpen dotoretan ikusten dugu, eta ulertzen dugu, inoiz ez bezala, izenburu maitagarri horren esanahia, "Gure Aita".

Ikusiko da jakindurian infinitua denak ezin zuela gure salbamenerako planik asmatu bere Semearen sakrifizioa izan ezik. Sakrifizio honen konpentsazioa lurra erreskataturiko izakiez, santu, zoriontsu eta hilezkorraz populatzearen poza da. Salbatzaileak ilunpeko botereekin duen gatazkaren emaitza da erredimituen poza, Jainkoaren aintzarako betikotasun osoan zehar. Eta halakoa da arimaren balioa, non Aita asetzen da ordaindutako prezioarekin; eta Kristo bera, bere sakrifizio andiaren fruituak ikusirik, ase da.

41. kapitulua—Lurraren desolazioa

«Bere bekatuak zeruraino heldu dira, eta Jainkoa bere gaiztakeriaz oroitu da. Bete duen kopan, bete ezazu bere bikoitza.

Zenbateraino glorifikatu den bere burua, eta bizi izan den gozoki, ainbeste oinaze eta atsekabe eman iezaiozu: zeren bere bihotzean dio: Ni erregina jartzen naiz, eta ez naiz alargun, eta ez dut atsekaberik ikusiko. Beraz, egun bakarrean etorriko dira haren izurriak, heriotza, dolua eta gosea; eta guztiz erreko da suarekin, zeren indartsua da hura epaitzen duen Jainko Jauna. Eta lurreko erregeek, lizunkeria egin eta harekin gozagarri bizi izan direnek, negar egingo dute, eta negar egingo dute harengatik, ... esanez: Ai, ai hiri handi hura Babilonia, hiri ahaltzu hura! zeren ordu batean heldu da zure epaia». Errebelazioa 18:5-10 .

«Lurreko merkatariak», «bere jaki ugariaren bidez aberastu direnek», «urrun geldituko dira haren oinazearen beldurrez, negarrez eta negarrez, eta esanez: Ai, ai jantzia zegoen hiri handi hura, liho finez, eta purpura, eta gorrixkaz, eta urrez, eta harri bitxiz eta perlaz apaindua! Zeren ordu bakarrean hain aberastasun handiak ezerezean geratuko dira». Apokalipsia 18:11, 3, 15-17 .

Halakoak dira Babiloniaren gainean erortzen diren epaiak Jainkoaren haserrearen bisitaren egunean. Bete du bere gaiztakeriaren neurria; bere ordua heldu da; suntsitzeko heldua da.

Jainkoaren ahotsak bere herriaren gatibu bihurtzen duenean, bizitzaren gatazka handian dena galdu dutenen esnatze ikaragarria gertatzen da. Probazioak jarraitu zuten bitartean,

Satanen engainuek itsutu zituzten, eta beren bekatuaren bidea justifikatu zuten. Aberatsak harrotzen ziren gutxien zirenekiko nagusitasunaz; baina Jainkoaren legea urratuz lortu zituzten beren aberastasunak. Baztertu zuten goseak jaten ematea, biluzik janzteia, zuzen egitea eta errukia maitatzea. Beren burua goratu eta beren lagunak omenaldia lortu nahi izan zuten. Orain handi egin zuten guztia kendu eta behartsu eta defentsarik gabe geratzen dira. Izututa ikusten dute beren Egilearen aurretik nahiago zituzten idoloen suntsipena. Beren arima lurreko aberastasun eta gozamenetarako saldu dute, eta ez dute Jainkoarekiko aberastu nahi izan. Ondorioz, haien bizitzak porrot bat dira; beren atsegiñak orain behazun bihurtu dira, beren altxorak ustelkeria. Bizitza osoko irabazia une batean ezabatzen da. Aberatsek deitoratzen dute beren etxe handien suntsipenaz, beren urrea eta zilarra sakabanatzeaz. Baina haien negarrez isildu egiten dira beraiek beren idoloekin hilko diren beldurrez.

Gaiztoak damuz beteta daude, ez Jainkoaren eta bere lagunekiko utzikeria bekatuagatik, Jainkoak garaitu duelako baizik. Emaitza zer den deitoratzen dute; baina ez dira damutzen beren gaiztakeriaz. Ahal balute konkistatzeko biderik gabe utziko ez lukete.

Munduak iseka eta iseka egin eta desagerrarazi nahi izan duten klasea bera ikusten du, kalterik gabe igarotzen izurrite, ekaitz eta lurrikaretatik. Bere legearen urratzaileentzat su irense dena, bere herriarentzat pabilioi segurua da.

Gizonen mesedea lortzeko egia sakrifikatu duen ministroak orain antzematen du bere irakaspenen izaera eta eragina. Itxura denez, begi omniscienta bere atzetik zihoala mahaian zutik, kaleetan zihoala, bizitzako hainbat eszenetan

gizonekin nahasten zen bitartean. Arimaren emozio bakoitza, idatzitako lerro bakoitza, esandako hitz bakoitza, gizakiak faltsukeriaren aterpe batean atsedenera eramán zituen ekintza oro, hazia sakabanatzen ari da; eta orain, bere inguruko arima dohakabe eta galduetan, uzta ikusten du.

Dio Jaunak: «Nire herriaren alabaren mina apur bat sendatu dute, esanez: Bakea, bakea; bakerik ez dagoenean». «Gezurraz tristetu duzue zintzoen bihotza, nik ez baitut tristatu; eta sendotu zituen gaiztoen eskuak, bere bide gaiztotik itzul ez zedin, bizia aginduz». Jeremias 8:11 ; Ezekiel 13:22 . «Ai izan nire larreko ardiak suntsitzen eta sakabanatzen dituzten artzainak! ... Hara, zure egiteen gaiztakeria bisitatuko dizut». «Aupa, artzainok, eta oiñu egin; eta harresi itzazue errautsetan, artaldearen nagusiak: zeren bete dira hiltzeko eta sakabanatzeko zuen egunak; ... eta artzainek ez dute ihes egiteko modurik izango, ezta artaldearen nagusiak ihes egiteko ere». Jeremias 23:1, 2 ; 25:34, 35 , marjina. Ministroek eta jendeak ikusten dute ez dutela Jainkoarekiko harreman zuzena mantendu. Lege zuzen eta zuzen guztien Egilearen aurka matxinatu direla ikusten dute. Jainkozko manuak alde batera utzi izanak milaka gaitz, desadostasun, gorroto, gaiztakeria iturri sortu zituen, lurra liskar-eremu zabal bat bihurtu zen arte, ustelkeria-hustu bat. Hauxe da orain egia baztertu eta akatsa estimatzea aukeratu zutenei agertzen zaien ikuspegia. Ezein hizkuntzak ezin du adierazi desobediente eta desleialek betiko galdu duten horrengatik —betirako bizitza— sentitzen duten irrika. Munduak beren talentu eta elokuentziagatik gurtu dituen gizonek orain ikusten dituzte gauza hauek beren benetako argian. Konturatzen dira transgresioz galdu dutenaz, eta leialtasuna mespretxatu eta burla egin dutenen oinetara erortzen

dira, eta Jainkoak maite dituela aitortu dute.

Jendeak engainatu egin duela ikusten du. Batak besteari leporatzen diote suntsipenera eraman izana; baina denek bat egiten dute ministroei beren kondenarik latzena metatzeko. Artzain desleialek gauza leunak profetizatu dituzte; beren entzuleak eraman dituzte Jainkoaren legea deuseztera eta hura santu nahi dutenei jazartzera.

Orain, beren etsipenean, irakasle hauek munduaren aurrean aitortzen dute beren iruzur lana. Jendetza amorrus beteta dago. "Galduta gaude!" oihukatzen dute, "eta zu zara gure hondamenaren kausa"; eta artzain faltsuengana jotzen dute. Garai batean gehien miresten zituztenek madarikaziorik ikaragarrienak egingo dizkiete. Garai batean erramuz koroatzen zituzten eskuak altxatuko dira haien suntsipenerako. Jainkoaren herria hil behar zuten ezpatak orain etsaiak suntsitzeko erabiltzen dira. Leku guztietan dago liskar eta odol isurketa.

«Lurraren bazterretara ere etorriko da zarata; izan ere, Jaunak nazioekin eztabaida bat dauka; Gaiztoak ezpatara emango ditu». Jeremias 25:31 . Sei mila urte daramatza eztabaida handia; Jainkoaren Semea eta bere zeruko mezulariak gaiztoaren boterearekin gatazkan egon dira, gizonen seme-alabak ohartarazteko, argitzeko eta salbatzeko. Orain guztiek hartu dituzte erabakiak; gaiztoak guztiz batu dira Satanekin Jainkoaren aurkako borrokan. Iritsi da Jainkoak bere lege zapalduaren agintea aldarrikatzeko garaia. Orain eztabaida ez da Satanekin bakarrik, gizonekin baizik. «Jaunak eztabaida du nazioekin;» «Gaiztoak ezpatara emango ditu».

Askapenaren marka "egiten diren higuigarri guztiengatik hasperen eta oihu egiten dutenei" ezarri zaie. Orain, heriotzaren aingerua ateratzen da, Ezekielen ikuskeran irudikatua hiltzeko

armak dituzten gizonak, zeinei agindua ematen zaien: «Hil itzazu guztiz zahar eta gazte, neskame, ume txiki eta emakumezkoek; noren gainean dago marka; eta hasi nire santutegian». Profetak dio: «Etxe aurretik zeuden antzinako gizonengandik hasi ziren». Ezekiel 9:1-6 . Suntsipen-lana herriaren zaindari espiritualak direla aldarrikatu dutenen artean hasten da. Jagole faltsuak dira erortzen lehenak. Ez dago inor errukitzeko edo soberako. Gizonak, emakumeak, neskatilak eta ume txikiak elkarrekin hiltzen dira.

"Jauna bere lekutik atera da lurreko biztanleak beren gaiztakeriagatik zigortzera; lurra ere bere odola azalduko du, eta ez ditu gehiago hildakoen estaliko". Isaias 26:21 . «Eta hau izango da Jaunak Jerusalem aurka borrokatu duen herri guztia hilko duen izurritea; Haien haragia hondatuko da beren oinen gainean dauden bitartean, eta haien begiak hondatuko dira beren zuloetan, eta haien mihia hondatuko dute beren ahoan. Eta gertatuko da egun hartan, Jaunaren zalaparta handia izango dela haien artean; eta bakoitza bere hurkoaren eskutik helduko dute, eta haren eskua hurkoaren eskuaren kontra altxatuko da». Zakarias 14:12, 13 . Beren grina gogorren liskar zoroan, eta Jainkoaren haserre nahasigabearen isurketa izugarriaren bidez, lurreko biztanle gaiztoak erortzen dira: apaizak, agintariak eta herriak, aberatsak eta pobreak, goiak eta beheak. "Eta egun hartan Jaunaren hildakoak izango dira lurraren mutur batetik bestera arte: ez dira deitoratuko, ez bilduko, ez ehortziko". Jeremias 25:33 .

Kristoren etorreran gaiztoak ezabatzen dira lur osoaren aurpegitik, bere ahoko izpirituarekin kontsumituak eta bere aintzaren distirak suntsituak. Kristok bere herria Jainkoaren Hirira eramaten du, eta lurra bere biztanleez hustu da. "Hona,

Jaunak lurra huts egiten du, eta hondatzen du, eta hankaz gora jartzen du, eta barreiatzen ditu bertako biztanleak". «Lurra guztiz hustua eta guztiz hondatua izango da, Jaunak hitz hau esan baitu». «Legeak hautsi dituztelako, agindua aldatu, betiko ituna hautsi dutelako. Horregatik, madarikazioek lurra irentsi du, eta bertan bizi direnak suntsituak dira: horregatik lurreko biztanleak erre dira». Isaias 24:1, 3, 5, 6 .

Lur osoa basamortu hondatua bezala agertzen da. Lurrikarak suntsitutako hiri eta herrien hondakinak, errotik ateratako zuhaitzak, itsasoak botatako arroka zarpailduak edo lurretik bertatik ateratakoak, bere gainazalean sakabanatuta daude, haitzulo zabalek mendiak zimenduetatik apurtu diren lekua markatzen duten bitartean. .

Orain, gertaera Barkazio Eguneko azken zerbitzu solemnean iragarrita gertatzen da. Santuen sainduan egindako ministerioa, eta Israelen bekatuak santutegitik kendu zituztenean pekatu-opariaren odolaren eraginez, orduan bizirik aurkeztu zen Jaunaren aurrean. eta kongregazioaren aurrean apaiz nagusiak haren gainean aitortu zuen: «Israelgo semeen gaiztakeria guztiak eta beren bekatu guztietan egindako hutsal guztiak, ahuntzaren buruan jarritz». Lebitikoa 16:21 . Era berean, zeruko santutegian barkamen-lana amaitutakoan, orduan Jainkoaren eta zeruko aingeruen eta erredimituen ostalaren aurrean Jainkoaren herriaren bekatuak jarriko dira Satanasen gainean; berari egin dien gaitz guztien errudun izendatuko da. Eta ahuntza bizi ez den lurralde batera bidali zuten bezala, halaxe erbesteratuko da Satan lur desolatura, basamortu bizigabe eta latz batera.

Errebelatzaileak Satanen erbesteratzea eta lurra murriztuko den kaos eta desolazioaren egoera iragartzen du, eta egoera hori mila urtez existituko dela adierazten du. Jaunaren

bigarren etorreraren eta gaiztoen suntsipenaren eszenak aurkeztu ondoren, profeziak jarraitzen du: «Aingeru bat ikusi nuen zerutik jaisten, hondoko putzuaren giltza eta kate handi bat eskuan zituela. Eta hartu zuen herensugea, suge zahar hura, hau da, deabrua eta Satanas, eta lotu zuen mila urtez, eta hondoko putzura bota zuen, eta itxi egin zuen, eta zigilu bat ezarri zion. ez itzazu gehiago engainatu nazioak, mila urte bete arte: eta gero denbora pixka bat askatu behar da». Apokalipsia 20:1-3 . "Hondorik gabeko putzua" esamoldeak lurra nahasmen eta iluntasun egoeran adierazten duela agerikoa da beste Eskriturretan. Lurraren "hasieran" egoerari buruz, Bibliako erregistroak "formarik gabekoa eta hutsa" zela dio; eta iluntasuna zegoen sakonaren aurpegian». 20:1-3 .] Hasiera 1:2 . Profeziak irakasten du egoera honetara itzuliko dela, partzialki behintzat. Jainkoaren egun handiari begira, Jeremias profetak hauxe dio: «Lurra ikusi nuen, eta, hara, itxuragabea eta hutsa zen; eta zeruak, eta ez zuten argirik. Mendiak ikusi nituen, eta, hara, dardara egin zuten, eta muino guztiak arin mugitzen ziren. Ikusi nuen, eta huná, ez zegoen gizonik, eta zeruko txori guztiak ihes egin zuten. Ikusi nuen, eta hara non leku emankorra basamortu bat zen, eta bertako hiri guztiak apurtu ziren». Jeremias 4:23-26 .

Hona hemen Satanen etxea bere aingeru gaiztoekin mila urtez. Lurrera mugatuta, ez du beste munduetara sarbiderik izango inoiz erori ez direnak tentatzeko eta gogaitzeko. Zentzu honetan dago lotua: ez da geratzen bere boterea zeinaren gainean. Hainbeste mendetan bere gozamen bakarria izan den engainu eta hondamen lanetik erabat moztuta dago.

Isaias profetak, Satanen iraultzearen garaiari begira, hauxe dio: «Nola erori zara zerutik, o Lucifer, goizeko semea! nola

moztu haiz lurrera, nazioak ahuldu zituena! ... Zure bihotzean esan duzu: Zerura igoko naiz, Jainkoaren izarren gainetik ene tronua goratuko dut: ... Goi-goikoaren antzekoa izango naiz. Hala ere, infernura jaitsiko zara, putzuaren alboetara. Ikusten zaituztenek zugana begiratuko zaituzte, eta begiratuko zaituzte, esanez: Hau al da lurra dardararazi zuen gizona, erreinuak astindu zituena? mundua basamortu bezala egin zuena, eta bertako hiriak suntsitu zituena; ez zuen *bere presoen etxea ireki?*” Isaias 14:12-17 .

Sei mila urtez, Satanasen matxinada-lanak “dardar egin du lurra”. "Mundua basamortu gisa egin zuen, eta bertako hiriak suntsitu zituen". Eta "ez zuen bere presoen etxea ireki". Sei milla urtez bere kartzela-etxeak Jainkoaren herria jaso du, eta betirako gatibu edukiko zituen; baina Kristok bere lokarriak hautsi eta presoak aske utzi zituen.

Gaiztoak ere Satanen boteretik haratago jartzen dira orain, eta bere aingeru gaiztoekin bakarrik geratzen da bekatuak ekarri duen madarikazioaren eraginaz jabetzeko. «Herrietako erregeak, denak ere, lorian daude, bakoitza bere etxean. Baina zure hilobitik botatzen zara adar higuigarri bat bezala. Ez zara haiekin elkartuko ehorzketan, zure lurra suntsitu duzulako eta zure herria hil duzulako». Isaias 14:18-20 .

Mila urtez, Satanas hara eta hona ibiliko da lur suntsituan, Jainkoaren legearen aurkako matxinadaren emaitzak ikusteko. Denbora horretan bere sufrimenduak biziak dira. Jaitsi zenetik bere jarduera etengabeko bizitzak hausnarketa baztertu du; baina orain boterea kendu eta zeruko gobernuaren aurka matxinatu zenetik zeruko gobernuaren aurka matxinatu zenetik jokatu duen zatia kontenplatzeko utzita dago, eta aurrera begira ikara eta beldurrez etorkizun beldurgarrira, berak jasan behar duen gaitz

guztiagatik. egin eta zigortu izan ditu berak egin dituen bekatuengatik.

Jainkoaren herriari Satanen gatibutasunak poztasuna eta poztasuna ekarriko dizkio. Profetak dioenez: "Gertatuko da Jaunak atsedean emango dizun egunean, zure atsekabetik, zure atsekabeetatik eta zerbitzatzera behartu zaituzten zerbitzu gogortik, erregearen kontra parabola hau hartuko duzula. Babiloniakoa, eta esan: Nola gelditu da zapaltzailea! ...

Gaiztoen makila hautsi du Jaunak, agintarien makilak; Herriak haserre etengabeko kolpe batez jo zituenak, herriak haserrean gobernatu zituena, inork galarazi ez zuen jazarpenarekin». Bertsoak 3-6 , RV

Lehen eta bigarren piztuera arteko mila urtetan gaiztoen epaia gertatzen da. Paulo apostoluak epaiketa hau bigarren etorreraren ondorengo gertaera gisa adierazten du. "Ez ezazu ezer epaitu ordua baino lehen, Jauna etorri arte, zeinak biek argitara eramango baititu ilunpeko gauza ezkutuak, eta agerian utziko baititu bihotzen aholkuak". 1 Korintoarrei 4:5 . Danielek dio Egunen Antzinakoa etorri zenean, "Goikoaren santuei epaia eman zitzaiela". Daniel 7:22 . Aldi honetan, zintzoak errege eta Jainkoaren apaizak dira. Joaneke Apokalipsian dio: "Tronoak ikusi nituen, eta haien gainean eseri ziren, eta epaia eman zitzaien".

"Jainkoaren eta Kristoren apaizak izango dira, eta berarekin errege izango dira mila urte". Apokalipsia 20:4, 6 . Garai honetan, Paulok iragarri bezala, "santuek epaituko dute mundua". 1 Korintoarrei 6:2 . Kristorekin bat eginik gaiztoak epaitzen dituzte, beren egintzak estatutu-liburuarekin, Bibliarekin alderatuz, eta kasu bakoitza gorputzean egindako egiteen arabera erabakiz. Orduan, gaiztoek jasan behar duten

zattia ezarriko da, beren lanen arabera; eta heriotzaren liburuan haien izenen aurka idatzia dago.

Satan eta aingeru gaiztoak ere epaitzen dituzte Kristok eta bere herriak. Paulok dio: "Ez al dakizue aingeruak epaituko ditugula?" 3. bertsoa . Eta Judek dio: "Lehenengo egoera gorde ez zuten aingeruak, beren bizilekua utzi zutenak, betiko kateetan gorde ditu ilunpean egun handiaren epaitzeko". Judas 6 .

Mila urteen amaieran bigarren pizkundea gertatuko da. Orduan gaiztoak hilen artetik piztuko dira eta Jainkoaren aurrean agertuko dira "idatzitako epaia" betetzeko. Honela dio errebelatzaileak, zintzoen piztuera deskribatu ondoren: «Gainerako hildakoak ez ziren berriro bizi mila urte bete arte». Apokalipsia 20:5 . Eta Isaiasek deklaritzen du gaiztoei buruz: "Bilduko dira, presoak putzuan biltzen diren bezala, eta kartzelan itxiko dira, eta *egun askoren buruan bisitatuko dituzte* ". Isaias 24:22 .

42. kapitulua — Eztabaida amaitu zen

Mila urteen amaieran, Kristo berriro lurrera itzultzen da. Berarekin batera doa erredimituen ostalaria eta aingeruen segizio bat bertaratzen da. Maiestate izugarrian jaisten den heinean hildako gaiztoei beren hondamena jasotzeko jaikitze eskatzen die. Irten dira, armada indartsua, itsasoko harea bezain ugaria. Zer kontrastea lehen pizkundean piztu zirenekin! Zintzoak gaztetasun eta edertasun hilezkorrez jantzita zeuden. Gaiztoek eritasunaren eta heriotzaren arrastoak dituzte.

Jendetza zabal horretan begi guztiak Jainkoaren Semearen aintza ikustera biurtzen dira. Ahots batez armada gaiztoek dei egiten dute: «Bedeinkatua Jaunaren izenean datorrena!». Ez da Jesusenganako maitasuna hitz hau bultzatzen duena. Egiaren indarrak nahi ez duen ezpainetatik hitzak bultzatzen ditu. Gaiztoak beren hilobietara sartu ziren bezala, halaxe ateratzen dira Kristoren etsai berarekin eta errebelde espiritu berarekin. Ez dute zaintza berririk izango beren iraganeko bizitzako akatsak konpontzeko. Honekin ez litzateke ezer irabaziko. Transgresio-bizitza batek ez ditu leundu haien bihotzak. Bigarren proba bat, eman ez gero, Jainkoaren eskakizunak saihestu eta Haren aurkako matxinada kitzikatzeko lehena bezala okupatuko zen.

Kristo Oliba mendira jaisten da, nondik, berpiztu ondoren, igo zen, eta non aingeruek bere itzuleraren promesa errepikatu zuten. Profetak dio: "Ene Jainko Jauna etorriko da, eta zurekin santu guztiak". "Eta egun hartan bere oinak geldituko dira ekialdeko Jerusalem aurrean dagoen Oliba mendiaren gainean, eta Oliba mendia haren erdian urratuko da... eta haran oso handia izango da". "Eta Jauna izango da lur guziaren errege:

egun hartan Jauna bakarra izango da, eta bere izena bakarra". Zakarias 14:5, 4, 9 . Jerusalem Berria, bere distira liluragarrian, zerutik jaisten den heinean, garbitu eta errezibitzeko prestatua dagoen tokian pausatzen da, eta Kristo, bere herriarekin eta aingeruekin, Hiri Santuan sartzen da.

Orain Satan nagusitasuna lortzeko azken borroka indartsu baterako prestatzen da. Bere boterea kendu eta bere iruzur-lanetik moztuta zegoen bitartean, gaiztakeriaren printzea miserable eta atsekabetuta zegoen; baina hildako gaiztoak pizten diren heinean eta jendetza zabala bere alde ikusten duenean, bere itxaropenak berpizten dira, eta eztabaida handia ez ematea erabakitzen du. Galduen armada guztiak bilduko ditu bere banderapean eta haien bitartez bere planak gauzatzen ahaleginduko da. Gaiztoak Satanen gatibuak dira. Kristo arbuiatzean matxinoen buruzagiaren agintea onartu dute. Bere iradokizunak jasotzeko eta bere eskaintza egiteko prest daude. Hala ere, bere hasierako maltzurkeriari leial, ez du bere burua Satan denik aitortzen. Munduaren legezko jabea den eta haren herentzia legez kanpo kendu dioten printzea dela dio. Bere burua engainatutako menpekoei erredentore gisa irudikatzen die, bere botereak hilobietatik atera dituela eta tiraniarik ankerrenetik salbatzeko zorian dagoela ziurtatuz. Kristoren presentzia kenduta, Satanek mirariak egiten ditu bere aldarrikapenak babesteko. Ahulak indartsu egiten ditu eta guztiak inspiratzen ditu bere izpiritu eta energiak. Santuen kanpamenduaren aurka eramatea eta Jainkoaren Hiriaz jabetzea proposatzen du. Poztasun lazgarritz hildakoen artetik altxatutako milioika kopururik gabekoak seinalatzen ditu eta beren buruzagi gisa hiria iraultzeko eta bere tronua eta erreinua berreskuratzeko gai dela adierazten du.

Jendetza zabal horretan Uholdearen aurretik egon zen bizi luzeko arraza ugari daude; Estatura handiko eta adimen erraldoiko gizonak, aingeru erorien menpe utziz, beren trebetasun eta jakintza guztia beren burua goratzera dedikatu zutenak; Artelan zoragarriak mundua beren jenioa idolatratzera eramane zuten gizonak, baina haien ankerkeriak eta asmakizun gaiztoek, lurra zikintzen eta Jainkoaren irudia hondatuz, bere sorkuntzaren aurpegitik ezabatzea eragin zuten. Badaude nazioak konkistatu zituzten erregeak eta jeneralak, inoiz gudurik galdu ez zuten gizon ausartak, gerlari harro eta handinahiak, hurbiltzeak erreinuak dardara eragin zituena. Heriotzean hauek ez zuten aldaketarik izan. Hilobitik altxatzen direnean, beren pentsamenduen korrontea berriro hasten dute eten zen lekuan. Erortzean agintzen zituen konkistatzeko gogo berberak eragiten ditu.

Satanek bere aingeruekin kontsultatzen du, eta gero errege eta konkistatzaile eta gizon ahaltsu hauekin. Aldeko indarrari eta kopuruari begiratzen diote, eta hiriaren barruko armada txikia dela haienaren aldean, eta garaitu daitekeela adierazten dute. Jerusalem Berriko aberastasun eta aintzaz jabetzeko planak jartzen dituzte. Guztiak berehala hasten dira borrokarako prestatzen. Artisau trebeak gerrarako tresnak eraikitzen dituzte. Buruzagi militarrek, arrakastagatik famatuak, gizon gudarien tropelak konpainia eta dibisiotan biltzen dituzte.

Azkenean aurrera egiteko agindua ematen da, eta kontaezinezko ostalariak aurrera egiten du, lurreko konkistatzaileek inoiz deitu ez zuten armada bat, hala nola lurrean gerra hasi zenetik adin guztietako indar konbinatuek inoiz berdindu ahal izango zutena. Satanek, gerlaririk ahaltsuenak, furgoneta gidatzen du, eta bere aingeruek indarrak

batzen dituzte azken borroka honetarako. Erregeak eta gudariak bere bidean daude, eta jendetzak konpainia zabaletan jarraitzen du, bakoitza bere buruzagi izendatutakoaren menpe. Zehaztasun militarrez, lurreko gainazal hautsi eta irregularrean aurrera egiten dute serialek Jainkoaren Hirira. Jesusen aginduz, Jerusalem Berriko ateak itxi egiten dira, eta Satanen gudarosteak hiria inguratzen dute eta hasierarako prestatzen dute.

Orain Kristo berriro agertzen da bere etsaien ikuspegian. Hiriaren gainetik, urrezko zimenduaren gainean, tronua dago, altua eta altxatua. Tronua honen gainean Jainkoaren Semea dago eserita, eta haren inguruan daude bere erreinuaren menpekoak. Kristoren boterea eta maiestatea ezein hizkuntzak deskriba ditzake, ez boligrafoz erretreatatu. Aita Eternoaren aintza bere Semea inguratzen ari da. Bere presentziaren distira Jainkoaren Hiria betetzen du, eta ateetatik haratago isurtzen da, lur osoa bere distiraz gainezka.

Tronutik hurbilen daudenak dira garai batean Satanaren arrazoian zelotsuak izan zirenak, baina, erretzetik marka gisa erauziak, beren Salbatzailea debozio sakon eta biziarekin jarraitu dutenak. Ondoren, kristau-izaerak faltsukeriaren eta desleialtasunaren erdian perfekzionatu zituztenak, kristau munduak hutsik deklaratu zuenean Jainkoaren legea ohoratu zutenak, eta adin guztietako milioiak, beren fedeagatik martirizatutakoak. Eta harantzago dago «inork zenbatu ezin zuen jendetza handia, nazio, ahaide, eta herri eta hizkuntza guztietakoa, ... tronuaren aurrean, eta Bildotsaren aurrean, soineko zuriz jantzita eta palmondoak eskuetan. » Apokalipsia 7:9 . Haien gerra amaitu da, garaipena lortu. Lasterketa egin dute eta sarira iritsi dira. Eskuetan duten palmondo-adarra haien garaipenaren sinboloa da, jantzi zuria orain beraiena den

Kristoren zuzentasun orbangabearen ikur.

Zeruko gangetan zehar oihartzun eta oihartzun berriro egiten duen laudorio-kanta altxatzen dute berrerostuek: "Salbazioa tronuan eserita dagoen gure Jainkoari eta Bildotsari". 10. bertsoa . Eta aingeruak eta serafinek elkartzen dituzte beren ahotsak adorazioan. Berrerostuek Satanen boterea eta gaiztakeria ikusi dutenez, ikusi dute, inoiz ez bezala, Kristorena izan ezik, ezin zituztela konkistatzaile egin. Jendetza distiratsu horretan guztian ez dago inor salbazioa bere buruari egotziko dion, beren botereaz eta ontasunez nagusitu izan balira bezala. Egin edo sufritu dutenaz ez da ezer esaten; baina abesti bakoitzaren zama, ereserki bakoitzaren gakoa, hau da: Salbazioa gure Jainkoari eta Bildotsari.

Lurreko eta zeruko biztanle bilduen aurrean Jainkoaren Semearen azken koroatzea gertatzen da. Eta orain, maiestate eta botere gorenez inbertituta, erregeen erregeak bere gobernuaren aurkako matxinoei epaia ematen die eta bere legea urratu eta bere herria zapaldu dutenei justizia egiten die. Honela dio Jainkoaren profetak: «Ikusi nuen tronu zuri handi bat, eta haren gainean eserita zegoena, zeinaren aurpegitik lurrak eta zeruak ihes egin zuten; eta ez zuten lekurik aurkitu. Eta ikusi nituen hildakoak, txikiak eta handiak, Jainkoaren aurrean zutik; eta liburuak ideki ziren: eta beste liburu bat ireki zen, hau da, biziaren liburua: eta hildakoak liburuetan idatzitako gauzetatik epaitu zituzten, beren obreren arabera. Apokalipsia 20:11, 12 .

Erregistro-liburuak ireki bezain laster, eta Jesusen begiak gaiztoei begiratzen die, inoiz egin duten bekatu oroz jabetzen dira. Haien oinak garbitasunaren eta santutasunaren bidetik nondik aldendu diren ikusten dute, harrotasunak eta matxinadak noraino eramán dituzten Jainkoaren legea urratzean. Bekatuan

induljentziaz bultzatu zituzten tentazio liluragarriak, bedeinkapenak perbertituak, Jainkoaren mezulariak mespretxatuak, abisuak baztertuak, bihotz burugogor eta damugabeak atzera botatako erruki-uhinak, guztiak suzko letrekin idatzita bezala agertzen dira.

Tronuaren gainean gurutzea ageri da; eta ikuspegi panoramikoa bezala agertzen dira Adamen tentazioaren eta erorketaren eszenak, eta erredentzio-plan handiaren ondoz ondoko urratsak. Salbatzaillearen jaiotza apal; Bere hasierako bizitza sinple eta obedientzia; Bere bataioa Jordanian; baraua eta tentazioa basamortuan; Haren ministerio publikoa, gizonei zeruko bedeinkaziorik preziatuenak zabalduz; maitasun eta errukizko egitez betetako egunak, mendiko bakardadean otoitz eta zaintza gauak; Haren onurak ordaintzen zituzten bekaizkeria, gorroto eta gaiztakeriaren planak; mundu osoko bekatuen pisu birringarriaren azpian Getsemaniko agonia izugarria, misteriotsua; Bere traizioa mafia hiltzailearen eskuetara; ikaragarritzko gau hartako gertakari beldurgarriak — erresistentziarik gabeko presoak, bere diszipulu maiteenek utzia, zakarki ziztu bizian barrena Jerusalemeko kaleetan barrena; Jainkoaren Semea poz-pezik agertu zen Anasen aurrean, apaiz nagusiaren jauregian auzipetua, Pilatosen epaiketa aretoan, Herodes koldar eta krudelaren aurrean, iseka, iraindu, torturatu eta hiltzera kondenatuta, guztiak bizi-bizi irudikatuta.

Eta orain jendetza kulunkariaren aurrean azken eszenak agerian jartzen dira: Kalbariorako bidea urratzen ari den sufrikaria gaixoa; zeruko Printzea gurutzean zintzilik; apaiz harroak eta iseka iseka haren agonia isekatuz; naturaz gaindiko iluntasuna; lurra altxatzen duena, harkaitz urratuak, hilobi irekiak, munduko Erredentoreak bere bizitza eman zueneko

unea markatuz.

Ikuskizun izugarria zen bezala agertzen da. Satanek, bere aingeruek eta bere mendekoek ez dute beren lanaren iruditik alde egiteko ahalmenik. Aktore bakoitzak antzeztu zuen zatia gogoratzen du. Herodes, Belengo seme errugabeak hil zituena, Israelgo erregea suntsitzeko; Herodias oinarria, bere arima errudunaren gainean Juan Bataiatzailearen odola dago; Pilato ahul, denbora-zerbitzaria; soldadu burlatuak; apaizak eta agintariak eta zoratuta dagoen jendetza: «Haren odola gure gainean eta gure seme-alaben gainean!» oihukatzen zutenak, denek ikusten dute euren erruaren izugarria. Alferrik ezkutatu nahi dute haren arpegiaren jainkozko maiestatetik, eguzkiaren aintza gainditzen dutelarik, salbamendukoek beren koroak Salbatzailearen oinetara botatzen dituzten bitartean, oihukatuz: «Niregatik hil zen!».

Erreskatatutako jendetzaren artean, Kristoren apostoluak, Paulo heroikoa, Pedro sutua, Joan maitagarria eta maitagarria, eta haien anaia egiazkoak, eta haiekin martirien armada zabala; harresietatik kanpo, gauza zital eta higuingarri guztiekin, jazarri, preso, eta hil zituztenak daude. Hor dago Neron, krudelkeriaren eta bizioaren munstro hura, garai batean torturatu zituenen poz eta goraipamenari begira, eta zeinen larritasun muturrean gozamen satanikoa aurkitu zuen. Bere ama bere lanaren emaitzaren lekuko izateko dago; semeari transmititutako izaeraren zigilu gaiztoak, haren eraginak eta ereduak bultzatutako eta garatutako grinak nola eman duten fruitua mundua dardarka eragiten zuten krimenetan.

Badaude apaiz eta prelat papistak, Kristoren enbaxadoreak zirela esaten zutenak, hala ere bastilua, ziega eta zuloa bere herriaren kontzientzia kontrolatzeko erabiltzen zituztenak.

Badira Pontifize harroak Jainkoaren gainetik goratu eta Goi-Goikoaren legea aldatzeko ustez. Elizaren aita ustezko haiek Jainkoari emateko kontu bat dute, zeinetatik salbuetsiko liratekeen. Beranduegi ikusten dute Jainkozalea bere legeaz jeloskor dagoela eta ez dituela errudunak inola ere garbituko. Orain ikasten dute Kristok bere interesa bere sufrimenduko herriarenarekin identifikatzen duela; eta Haren hitzen indarra sentitzen dute: «Nire anaia hauetako txikienetako bati egin diozun heinean, niri egin diozu». Mateo 25:40 .

Mundu gaizto osoa Jainkoaren tabernan dago auzipetuta, zeruko gobernuaren aurkako traizio handia leporatuta. Ez dute beren kausa defendatzeko inor; aitzakiarik gabe daude; eta betiko heriotzaren sententzia haien aurka ahoskatzen da.

Orain agerikoa da guztiontzat bekatuaren soldata ez dela independentzia noblea eta betiko bizitza, esklabotza, hondamena eta heriotza baizik. Gaiztoek ikusten dute zer galdu duten beren matxinada bizitzarekin. Askoz gairikoa eta betiereko aintzaren pisua mespretxatua izan zen haiek eskaintzen zieten; baina orain zein desiragarria den. «Hau guztia», oihukatzen du arima galduak, «izango nuke; baina gauza hauek nigandik urrun uztea aukeratu nuen. Ai, sumindura bitxia! Bakea, zoriona eta ohorea zoritxarrez, gaiztoarekin eta etsipenarekin trukatu ditut». Guztiek ikusten dute beren zerutik baztertzea justua dela. Euren bizitzaz esan dute: "Ez dugu gizon hau gure gainean erreinatuko".

Harraturik balego bezala, gaiztoek Jainkoaren Semearen koroatzeari begiratu diote. Haren eskuetan ikusten dituzte Jainkozko legearen mahaiak,

mespretxatu eta urratu dituzten estatutuak. Salbatuen harridura, harrapadura eta adorazioaren lekhuko dira; eta

doinuaren uhinak hiritik kanpoko jendetza gainditzen duen bitartean, denek aho batez oihukatzen dute: «Handiak eta miragarriak dira zure obrak, Jainko ahalguztidun Jauna; zuzenak eta egiazkoak dira zure bideak, sailduen erregea» (Apokalipsia 15:3); eta, ahuspez eroririk, biziaren Printzea gurtzen dute.

Satanas paralizatua dirudi Kristoren aintza eta maiestateak ikusten dituenetan. Garai batean kerubin estaltzailea zenak gogoan du nondik erori den. Serafin distiratsu bat, "goizeko semea"; zein aldatu, zein degradatu! Behin omendu zuten kontseilutik, betiko baztertuta dago. Beste bat ikusten du orain Aitaren ondoan, bere aintza estaliz. Ikusi du koroa Kristoren buruan jarria, altuera handiko eta presentzia dotoreko aingeru batek, eta badaki aingeru honen posizio goratua berea izan zitekeela.

Oroimenak bere xalotasun eta garbitasunaren etxea dakar gogora, Jainkoaren kontra marmarra sartu arte, eta Kristoren bekaizkeriaz, bere bakea eta edukia. Haren salaketak, bere matxinada, aingeruen sinpatia eta laguntza lortzeko iruzurrak, Jainkoak barkamena emango zionean bere burua berreskuratzeko ahaleginik ez egiteko irautea, dena bizi-bizi datorkio. Gizonen artean egindako lana eta haren emaitzak errepasatzen ditu: gizakiaren etsaia bere lagunetik, bizitzaren suntsipen izugarria, erreinuen igoera eta erorketa, tronuak iraultzea, zalaparta, gatazka eta iraultzaren segida luzea. Kristoren lanari aurka egiteko eta gizakia gero eta beherago hondoratzeko egindako etengabeko ahaleginak gogoratzen ditu. Ikusten du bere konplote infernukoak ez direla indarrik izan Jesusengan konfiantza dutenak suntsitzeko. Sataneke bere erreinuari, bere nekearen fruituari begiratzen dion bitartean, porrota eta hondamena besterik ez ditu ikusten. Jendetzara

eramán du Jainkoaren Hiria harrapakin erraza izango zela; baina badaki hori faltsua dela. Behin eta berriz, polemika handiaren aurrerapenean, garaitu eta amore ematera behartua izan da. Ondo daki Eternoaren boterea eta maiestatea.

Matxinada handiaren helburua izan da inoiz bere burua justifikatzea eta matxinadaren ardura jainkozko gobernu frogatzea. Horretarako bere adimen erraldoiaren botere guztia makurtu du. Nahita eta sistematikoki lan egin du, eta arrakasta izugarriarekin, jendetza zabala hain luzea izan den eztabaida handiaren bere bertsioa onartzera eramanez. Milaka urtez konspirazio buruzagi honek gezurra egia ordezkatu du. Baina orain iritsi da matxinada behin betiko garaitu eta Satanen historia eta izaera ezagutzera emateko garaia. Kristo deuseztatzeko, bere herria suntsitzeko eta Jainkoaren Hiria jabetzeko bere azken ahalegin handian, artxi-engainatzailea erabat asmatu da. Harekin bat egin dutenek bere kausaren erabateko porrota ikusten dute. Kristoren jarraitzaileek eta aingeru leialek Jainkoaren gobernuaren aurkako bere makina-lanen hedadura osoa ikusten dute. Nazka unibertsalaren objektua da.

Satanek ikusten du bere borondatezko matxinadak zerurako desegokitu duela. Jainkoaren aurka borrokatzeko trebatu ditu bere ahalmenak; zeruko garbitasuna, bakea eta armonia izango ziren harentzat tortura gorena. Jainkoaren erruki eta justiziaren kontrako salaketak isildu dira orain. Jehobari botatzen ahalegindu den gaitzespena bere baitan dago guztiz. Eta orain Satan makurtu eta bere sententziaren justizia aitortzen du.

«Nork ez du zure beldur izango, Jauna, eta zure izena goraiatu? zeren Zu bakarrik zara santua: zeren nazio guztiak

etorriko dira eta zure aurrean adoratuko dute; izan ere, zure epaiak agerian daude». 4. bertsoa . Aspaldiko polemikan egiaren eta akatsen galdera guztiak argi utzi dira orain. Matxinadaren ondorioak, jainkozko estatutuak alde batera utzi izanaren fruituak, sorturiko adimen guztien ikuspunturako jarri dira. Satanen agintearen funtzionamendua Jainkoaren gobernuarekin kontrastean unibertso osoan aurkeztu da. Satanen obrek bera kondenatu dute. Jainkoaren jakinduria, bere justizia eta bere ontasuna guztiz errebindikatuta daude. Ikusten da eztabaida handian bere tratu guztiak bere herriaren betiko onari eta berak sortu dituen mundu guztien onari buruz egin direla. «Zure obra guztiek goretsiko zaituzte, Jauna; eta zure sainduak bedeinkatuko zaituzte». Salmoa 145:10 . Bekatuaren historia betiko lekuko gisa iraungo du Jainkoaren legearen existentziarekin lotuta dagoela berak sortu dituen izaki guztien zoriona. Eztabaida handiaren gertakari guztiak ikusita, unibertso osoak, leialak zein errebeldeak, adostasunez deklaritzen du: "Zuzen eta egiazkoak dira zure bideak, santuen erregea".

Unibertsoa argi eta garbi aurkeztu da Aitak eta Semeak gizakiaren alde egindako sakrifizio handia. Iritsi da ordua, Kristok bere zuzeneko posizioa hartzen duen eta printzepe eta botereen eta izendatzen diren izen guztien gaineratik goraiatzan duen. Bere aurrean jarri zitzaion pozagatik, seme asko aintzara eramateko, gurutzea jasan zuen eta lotsa mespretxatu zuen. Eta tristezia eta lotsaria bezain handia, are handiagoa da poza eta gloria. Berrerostuei begiratzen die, bere irudian berritua, bihotz bakoitzak jainkozkoaren zirrara perfektua darama, aurpegi bakoitzak bere Erregearen antza islatzen du. Berak ikusten ditu bere arimaren nekearen emaitza, eta asetzen da. Orduan, zintzoen eta gaiztoen bildutako jendetzara iristen den ahotsez,

honela dio: «Hona nire odolaren erosketa! Hauengatik sufritu nuen, hauengatik hil nintzen, nire aurrean egon zitezen betiko mendeetan. Eta gorespen-kanta igotzen da tronuari buruzko jantzi zurien artetik: «Dinea da hildako Bildotsa boterea, eta aberastasuna, eta jakinduria, eta indarra, eta ohorea, aintza eta bedeinkapena jasotzea». Apokalipsia 5:12 .

Satan Jainkoaren justizia aitortzera eta Kristoren nagusitasunaren aurrean makurtzera behartuta egon arren, bere izaerak ez du aldaketarik izaten. Matxinada izpiritua, uharka indartsu baten antzera, berriro lehertzen da. Zorabioz beteta, eztabaida handia ez ematea erabakitzen du. Iritsi da zeruko Erregearen aurkako azken borroka etsi baterako garaia. Bere menpekoen erdian sartu eta bere haserrea pizten eta berehalako borrokara pizten ahalegintzen da. Baina matxinatzera erakarri dituen milioika hamaika guztien artean, ez dago orain bere nagusitasuna aitortzen duenik. Bere boterea amaitu da. Gaiztoak Satanas inspiratzen duen Jainkoaren aurkako gorroto berberaz betetzen dira; baina ikusten dute beren auzia itxaropenik gabe dagoela, ezin dutela Jaunaren aurka gailendu. Haien amorrua pizten da Satanasen eta engainuan haren eragile izan direnen aurka, eta deabruen amorruz haiengana jotzen dute.

Dio Jaunak: «Zure bihotza Jainkoaren bihotza bezala jarri duzulako; huna, beraz, arrotzak ekarriko dizkizut zure gainera, herrietako ikaragarriak: eta zure jakinduriaren edertasunaren kontra ezpatak aterako dituzte, eta zure distira kutsatuko dute. zultura jaitziko zaituzte». «Desagerraraziko zaitut, o kerubin estalkia, suzko harrien erditik. Lurrera botako zaitut, erregeen aitzinean jarriko zaitut, zu ikus dezaten. Errautsetara eramango zaitut lurrean ikusten zaituzten guztien aurrean...

Izua izango zara, eta ez zara gehiago izango». Ezekiel

28:6-8, 16-19 . «Gerlariaren gudu oro zarata nahasia da, eta jantziak odoletan bilduta; baina hau erretzearekin eta suzko erregaiarekin izango da». "Jainkoaren haserrea nazio guztien gainean dago, eta bere haserrea haien gudaroste guztien aurka: erabat suntsitu ditu, hiltzera eramanez". "Gaiztoen gainean ikatz bizkorrak, sua eta sufre eta ekaitz izugarria botako ditu: hau izango da haien koparen zatia". Isaias 9:5 ; 34:2 ; Salmoa 11:6 , marjina. Sua Jainkoarengandik jaisten da zerutik. Lurra apurtuta dago. Bere sakonean ezkutatuta dauden armak ateratzen dira. Sugar irensleak lehertu ziren atzamarraldi guztietatik. Harriak oso sutan daude. Iritsi da labea bezala erreko den eguna. Elementuak bero biziarekin urtzen dira, lurra ere, eta bertan dauden lanak erre egiten dira. Malakias 4:1 ; 2 Pedro 3:10 . Lurraren gainazalak masa urtu bat dirudi: suzko aintzira zabal eta ikaraz. Gizaki gaiztoen epaiketa eta galbidearen garaia da: "Jainkoaren mendekuaren eguna, eta Siongo eztabaidaren ordainen urtea". Isaias 34:8 .

Gaiztoek beren ordaina jasotzen dute lurrean. Atsotitzak 11:31 . "Stostoak izango dira, eta datorren eguna erreko ditu, dio Armadetako Jaunak". Malakias 4:1 . Batzuk momentu batean bezala suntsitzen dira, beste batzuk, aldiz, egun asko sufritzen dituzte. Guztiak "beren ekintzen arabera" zigortzen dituzte. Zintzoaren bekatuak Satanasegana eramanez izanda, bere matxinadagatik ez ezik, Jainkoaren herriari egin dizkion bekatu guztiengatik jasatera eramanez behar da. Haren zigorra engainatu dituenena baino askoz handiagoa izatea da. Bere engainuengatik eroritako guztiak hil ondoren, bizi eta sufritu behar du oraindik. Garbiketa sutan gaiztoak suntsitzen dira azkenean, sustrai eta adar -Satanasegana, bere jarraitzaileak adarrak. Legearen zigor osoa bisitatu da; justiziaren eskakizunak bete dira; eta zeruak eta

lurak ikusirik, Jaunaren zuzentasuna aditzera ematen dute.

Satanen hondamen-lana betiko amaitu da. Sei mila urtez bere borondatea egin du, lurra zorigaitzez betez eta atsekabea eraginez unibertso osoan. Sorkuntza osoa intziri egin du eta minez elkarrekin traba egin du. Orain Jainkoaren izakiak betiko libratzen dira haren presentziatik eta tentaldietatik. "Lur osoa atsedean dago, eta isil-isilik: kantuan ateratzen dira". Isaias 14:7 . Eta laudorio eta garaipen oihu bat unibertso leial osotik igotzen da. «Galdete handi baten ahotsa», «ur askoren ahotsa eta trumoi indartsuen ahotsa bezala» entzuten da, esaten: «Aleluia, Jainko Jainko ahalguztiduna errege baita». Apokalipsia 19:6 . Lurra suntsipenaren suan bilduta zegoen bitartean, zintzoak seguru bizi ziren Hiri Santuan. Lehen piztueran parte izan zutenen gainean, bigarren heriotzak ez du botererik. Jainkoa gaiztoentzat su kontsumitzailea den bitartean, bere herriarentzat eguzkia eta ezkutua da. Apokalipsia 20:6 ; Salmoa 84:11 . «Zeru berri bat eta lur berri bat ikusi nuen, zeren lehen zerua eta lehen lurra iragan ziren». Apokalipsia 21:1 . Gaiztoak kontsumitzen dituen suak garbitzen du lurra. Madarikazioaren arrasto oro ezabatzen da. Betiko infernurik ez du gordeko erreskatatuen aurrean bekatuaren ondorio beldurgarriak.

Oroigarri bakarra geratzen da: Gure Erredentoreak inoiz eramango ditu bere gurutziltzaketaren markak. Bere buru zaurituaren gainean, bere alboan, bere eskuak eta oinak, bekatuak egin duen lan ankerraren aztarna bakarrak daude. Profetak dio, Kristo bere aintzan ikusirik: «Habe distiratsuak zituen bere albotik ateratzen, eta han zegoen bere boterea ezkututzen». Habakuk 3:4 , marjina. Gizakia Jainkoarekin adiskidetu zuen korrante gorrixka isurtzen zen alde zulatu hura: hor dago Salbatzailearen aintza, hor "bere boterearen

ezkutamendua". "Salbatzeko ahaltsua", erredentzioaren sakrifizioaren bidez, beraz, indartsua izan zen Jainkoaren errukia mespretxatzen zutenengan justizia egiteko. Eta bere umiliazioaren seinaleak dira bere ohore gorena; betiko mendeetan zehar Kalbarioko zauriek bere laudorioa erakutsiko dute eta bere boterea adieraziko dute.

"O artaldearen dorrea, Siongo alabaren gotorlekua, zuregana etorriko da, lehen agintea". Mikeas 4:8 . Iritsi da gizon sailduak irrikaz begiratu duten garaia, ezpata suzkorrak Edenetik lehen bikotea galarazi zuenetik, "erositako jabetzaren erredentzioaren" garaia. Efesoarrei 1:14 . Jatorriz gizakiari bere erreinu gisa emandako lurra, hark Satanasen eskuetara traizionatua, eta etsai ahaltsuak hainbeste denboran eutsita, erredentzio plan handiaren bidez itzuli da. Bekatuak galdutako guztia berreskuratu da. «Honela dio Jaunak... lurra eratu eta egin zuenak; Berak ezarri du, ez du alferrik sortu, bizitzeko eratu zuen». Isaias 45:18 . Jainkoaren jatorrizko xedea lurra sortzean betetzen da, berrerospenen betiko bizileku bihurtzen baita. «Zintzoek lurra oinordetzan hartuko dute, eta bertan biziko dira betiko». Salmoa 37:29 .

Etorkizuneko oinordetza materialegia iruditzeke beldurrak asko eraman ditu gure etxetzat hartzera eramaten gaituzten egiak urruntzera. Kristok ziurtatu zien bere ikasleei Aitaren etxean haientzat jauregiak prestatzera joan zela. Jainkoaren hitzaren irakaspenak onartzen dituztenak ez dira guztiz ezjakin izango zeruko egoitzari buruz. Baina, hala ere, "begiak ez ditu ikusi, ez belarriak entzun, ez gizakiaren bihotzean sartu, Jainkoak bera maite dutenentzat prestatu dituen gauzak". 1 Korintoarrei 2:9 . Giza hizkuntza ez da egokia zintzoen saria deskribatzeko. Ikusten dutenek bakarrik ezagutuko dute. Ezein adimen

mugatuak ezin du ulertu Jainkoaren Paradisuaren aintza.

Biblian salbatuen herentziari "herrialde bat" deitzen zaio. Hebrearrei 11:14-16 . Han zeruko Artzainak bere artaldea ur biziaren iturrietara eramaten du. Biziaren arbolak hilero ematen du bere fruitua, eta zuhaitzaren hostoak nazioen zerbitzurako dira. Erreka etengabeak daude, kristalak bezain argiak, eta haien ondoan astintzen diren zuhaitzek beren itzalak jartzen dituzte Jaunaren erreskatatuentzat prestaturiko bideetan. Hor zabaltzen diren ordokiak edertasun handiko muinoetan hazten dira, eta Jainkoaren mendiak altxatzen dituzte beren gailur altuak. Lautada lasai horietan, erreka bizi horien ondoan, Jainkoaren herriak, hain luze erromes eta noraezean, etxea aurkituko du.

"Nire herria bizileku lasai batean biziko da, eta bizileku seguruetan eta atsedeen leku lasaietan". «Ez da gehiago entzungo zure lurrian indarkeriarik, zure mugetan ez galtzea ezta suntsipena ere; baina hire harresiak Salbamena deituko diezu, eta zure ateak Gorespena». «Etxeak eraikiko dituzte eta haietan biziko dira; eta landatuko dituzte mahastiak, eta haien fruitua jango dute. Ez dute eraikiko, eta beste bat bizi; ez dute landatuko, eta beste batek jango du: ... Nire hautetsiak luzaroan gozatuko dute beren eskuen lana». Isaias 32:18 ; 60:18 ; Isaias 65:21, 22 .

Han, "basamortua eta leku bakartia poztuko dira haiengatik; eta basamortua poztuko da, eta larrosa bezala loratuko da». "Arantzaren ordeaz izeia sortuko da, eta zurtoinaren ordeaz mirtoa". «Otsoa ere bildotsarekin biziko da, eta lehoinabarra antxumearekin etzango da; ... eta haur txiki batek gidatuko ditu". «Ez dute minik ez hondatuko Nire mendi santu osoan», dio Jaunak. Isaias 35:1 ; 55:13 ; Isaias 11:6, 9 .

Mina ezin da egon zeruko giroan. Ez da gehiago malkorik

izango, ez hileta trenik, ez doluaren txaparik. "Ez da gehiago heriotzarik, ez atsekaberik, ez oihurik izango: ... zeren lehengo gauzak iragan dira". "Biztanleek ez dute esango: gaixoa naiz; bertan bizi den herriari barkatuko zaio bere gaiztakeria". Errebelazioa 21:4 ; Isaias 33:24 .

Hor dago Jerusalem Berria, lur berri gloriatuaren metropolia, «Jaunaren eskuan aintzazko koroa bat eta zure Jainkoaren eskuetan errege diadema». "Bere argia harri preziatuen baten antzekoa zen, jaspe harriaren antzekoa, kristala bezain argia". «Salbatuko direnen nazioak haren argitan ibiliko dira, eta lurreko erregeek beren aintza eta ohorea ekartzen dituzte bertara». Dio Jaunak: "Poztuko naiz Jerusalemen, eta poztuko naiz nire herriarekin". "Jainkoaren tabernakulua gizakiekin dago, eta haiekin biziko da, eta bere herria izango da, eta Jainkoa bera haiekin izango da eta haien Jainkoa". Isaias 62:3 ; Apokalipsia 21:11, 24 ; Isaias 65:19 ; Apokalipsia 21:3 .

Jainkoaren hirian "ez da gauik izango". Inork ez du atsedetik behar edo nahi. Ez da nekerik izango Jainkoaren borondatea egitean eta bere izenari laudorio eskaintzean. Inoiz sentituko dugu goizaren freskotasuna eta inoiz urrun egongo gara bere ixtetik. «Eta ez dute kandela behar, ezta eguzkiaren argirik ere; Jainko Jaunak argia ematen baitie». Apokalipsia 22:5 . Eguzkiaren argia mingarri liluragarria ez den distira batek ordezkatuko du, baina gure eguerdiko distira neurrigabe gainditzen duena. Jainkoaren eta Bildotsaren aintzak hiri saindua urez gainezka egiten du. Berrerostuak ibiltzen dira betiko egunaren eguzkirik gabeko glorian.

"Ez nuen han tenplurik ikusi: Jainko Jauna Ahalguztiduna eta Bildotsa dira haren tenplua". Apokalipsia 21:22 . Jainkoaren herriak pribilegioa du Aitarekin eta Semearekin komunio irekia

izateko.

"Orain beira batetik ikusten dugu, ilun". 1 Korintoarrei 13:12 . Jainkoaren irudia islatzen dugu, ispilu batean bezala, obretan

natura eta bere gizonekin harremanetan; baina gero aurpegiz aurrez aurre ikusiko dugu, artean belo lausorik gabe. Haren aurrean egongo gara eta haren aurpegiaren aintza ikusiko dugu.

Han ezagutuko dute erredimituak, haiek ere ezagutzen diren bezala. Jainkoak berak ariman landatu dituen amodio eta sinpatiak han arkituko dute ariketa egiazko eta gozoena. Izaki santuekiko elkartasun garbia, bizitza sozial harmoniatsua aingeru dohatsuekin eta beren soinekoak garbitu eta Bildotsaren odolean zuritu dituzten adin guztietako fededunekin, elkarren artean lotzen duten lotura sakratuak, «familia osoa zerua eta lurra» (Efesioarrei 3:15) - hauek berrerostuen zoriona osatzen laguntzen dute. Bertan, gogamen hilezinak sekulako gozamenez kontenplatuko dituzte botere sortzailearen mirariak, maitasun erredentatzailearen misterioak. Ez da etsai krudel eta engainagarririk izango Jainkoaren ahaztera tentatzeko. Fakultate bakoitza garatuko da, gaitasun guztiak handituko dira. Ezagutza eskuratzeak ez du gogoia nekatuko edo energiak agortuko. Bertan enpresa handienak aurrera eramán daitezke, asmorik altuenak lortu, asmorik handienak gauzatu; eta oraindik ere gaintitzeko garaiera berriak sortuko dira, miretsi beharreko mirari berriak, ulertzeko egia berriak, gogoaren eta arimaren eta gorputzaren ahalmenak deitzeko objektu berriak.

Unibertsoko altxor guztiak Jainkoaren erredimituen azterketarako irekita egongo dira. Hilkortasunak oztoporik gabe, hegaldi nekazina urruneko munduetara eramaten dute, giza

zorigaitzaren ikuskizunaren aurrean tristuraz hunkitzen ziren munduetara eta alaitasun-kantuekin erreskataturiko arima baten berriengatik. Esan ezinezko gozamenarekin sartzen dira lurreko haurrak erori gabeko izakien poztasunean eta jakindurian. Jainkoaren eskulanaren kontenplazioan mendeetan zehar lortutako ezagutza eta ulermen altxorak partekatzen dituzte. Ikuspegi lausorik gabe begiratzen dute kreazioaren aintza: eguzkiak eta izarrak eta sistemak, guztiak Jainkoaren tronua inguratzen duten ordenan. Gauza guztien gainean, txikienetik handienera, Egilearen izena dago idatzita, eta guztietan agertzen dira bere boterearen aberastasunak.

Eta betiereko urteak, joan ahala, Jainkoaren eta Kristoren errebelazio aberatsagoak eta oraindik loriatsuagoak ekarriko dituzte. Ezagutza progresiboa den heinean, maitasuna, begirunea eta zoriona handituko dira. Zenbat eta gehiago ikasi gizonek Jainkoaz, orduan eta handiagoa izango da haren izaerarekiko miresmena. Jesusek erredentzioaren aberastasunak eta lorpen harrigarriak Satanekiko eztabaida handian irekitzen dituen bitartean, erreskatatuen bihotzak debozio sutsuagoz hunkitzen dituzte, eta poz txundigarriagoarekin urrezko harpak miatzen dituzte; eta hamar mila aldiz hamar mila eta milaka milaka ahots bat egiten dute laudoriozko koru indartsua puzteko.

“Eta zeruan, eta lurrean, eta lurraren azpian dauden izaki guztiak, eta itsasoan daudenak, eta haietan dauden guztiak, entzun nuen esaten: Bedeinkapena, eta ohorea, eta aintza, eta boterea tronuan eserita dagoenari, eta Bildotsari sekulako mendeetan”. Apokalipsia 5:13 . Eztabaida handia amaitu da. Bekatuak eta bekatariak ez dira gehiago. Unibertso osoa garbi dago. Harmonia eta poztasun pulsu bat sorkuntza zabala zeharkatzen du. Guztiak sortu zituenarengandik, bizia eta argia

eta poztasuna isurtzen dira, mugagabeko espazioaren erreinuetan zehar. Atomo txikienetik mundu handienera, gauza guztiek, bizidunek eta bizigabeek, beren edertasun itzalik eta poz perfektuan, Jainkoa maitasuna dela adierazten dute.